

...רשה מגזירה בתמאלי חרוף ואלאחר פי ארבעה חרוף ...

ויבכו העם בלילה ההוא בפרשת שלח
גבי מרגלים אמרו מתוך שהם בכו בכיה של
חנם אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה
של חנם אני אקבע לכם בכיה לדורות
והיא ליל ט"ב שנחרב
בית המקדש בימ...

אל משה וידבר יהוה אליו
מאהל מועד לאמר: דבר
אל בני ישראל ואמרת
אלהם אדם כי יקריב מכם
קרבן ליהוה מן הבהמה מן

למשה ומליל יי עמיה ממשכן
זמנא למימר: תסדעא אללה
במוסי וכאטבה מן קבא
אלמחצר קאילא מליל עם בני
ותימר להון אנש ארי יקריב
מנכון קרבנא קדם יי מן בעירא

מן תורי ומן ענא תקרבון ית קרבנכון: כאטב בני אסראיל
וקל להם אי אנסאן קרב מנכם קרבאנא ללה מן אלבהאים מן

ויקרא אל משה. לכל הדיברות ולכל האמירות ולכל צוויים קדמה
חבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנ' וקרא זה אל זה
קריאה לשון חבה. אבל לנביאי האומות נגלה עליהם בלשון עראי ובלשון טומאה שנ' ויקר אלהים אל
בלעם. ויקרא אל משה. הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעים. יכול אף להפסקות היתה
קריאה תל' וידבר. לדיבור היתה קריאה ולא להפסקות. ומה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה
להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין. קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט. אליו. למעט את
אהרן. רבי יהודה אומר שלשה עשר דיברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן וכנגדן נאמרו יג מיעוטים
ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן שלש עשרה מיעוטים לדבר אתו
אליו ונועדתי לך כולן בתורת כהנים. יכול ישמעו אף קול הקריאה תל' קול לו קול. אליו. משה היה
שומע וכל ישראל לא שמעו. מאהל מועד. מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל. יכול מפני
שהקול נמוך תל' את הקול מהו הקול הוא הקול המפורש בתהלים קול יי בכח קול יי בהדר קול יי שובר ארזים
אם כן למה נאמר מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק. כיוצא בו וקול כנפי הכרובים נשמע עד החצר
החיצונה. יכול מפני שהקול נמוך תל' כקול שדי בדברו. אם כן למה נאמר עד החצר החיצונה שכיון שמגיע
שם היה נפסק. מאהל מועד לאמר. יכול מכל הבית תל' מעל הכפרת. יכול מעל הכפרת כולה תל' מבין
שני הכרובים. לאמר. צא ואמור להם דברי כבושין בשבילכם הוא מדבר עמי שכן מצינו שכל שלשים
ושמונה שנה שהיו ישראל במדבר כמנודין מנה מלגלים ואילך לא נתיחד הדיבור עם משה שנ' ויהי
כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר אלי לאמר אלי היה הדיבור. ד"א צא ואמור להן דברי והשיבני
אם יקבלום כמו שנ' וישב משה את דברי העם אל יי וג'. אדם כי יקריב מכם. כשיקריב. בקרבנות
נדבה דבר הענין. אדם למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא
תקריבו מן הגזל. הבהמה. יכול אף חיה בכלל תל' בקר וצאן. מן הבהמה. ולא כולה להוציא את הרובע ואת הנרבע

הבקר ומן הצאן תקריבו את
קרבנכם: אם עלה קרבנו מן
הבקר זכר תמים יקריבנו אל
פתח אהל מועד יקריב אתו
לרצנו לפני יהוה: וסמך ידו על
ראש העלה ונרצה לו לכפר
עליו: ושחט את בן הבקר לפני
יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים
את הדם על המזבח סביב אשר
פתח אהל מועד: והפשיט את
העלה ונתח אתה לנתחיה: ונתנו

ית הדם וזרקו

בקר ומענא תקרבונה. אם עלתא
קרבניה מן תורי דכר שלים יק
יקרבניה. לתרע משכן זמנא
יקריב יתיה. לרעוא ליה קדם יי:
אן כאן קרבאנה צעידה מן בקר
פדכר צחיח יקרבה. פי יקדמה
אלי באב קבה אלמחצר. עלא מא
ירתצא ענה בין ידי אללה. ויסמך
ידיה. על ריש עלתא. ויתרעי ליה
לכפרא עלוהי: ויסנד ידה עלא
ראסה. וירצא ענה ויגפר לה:
ויכוס ית בר תורי קדם יי. ויקרבון

בני אהרן כהניא ית דמא. ויזרקון ית דמא על מדבחא סחור סחור.
דבתרע משכן זמנא: ויד׳בח אלתור בין ידי אללה. ויקדם בני הרון
אלאימה אלדם. וירשה עלי אלמדבח מסתדירא. אלדי ענד באב קבה
אלמחצר. ויסלח ית עלתא. ויפליג יתה לאבדהא. ויסלך אלצעידה. ויעציהא

מן הבקר להוציא את הנעבד. מן הצאן להוציא את המוקצה. ומן הצאן להוציא את הנוגח שהמית על פי
עד אחד או על פי הבעלים כשהוא אומר למטה מן הצאן מן הבקר שאין ת״ל להוציא את הטרפה.
תקריבו. מלמד ששנים מתנדבים עולה בשותפות. קרבנכם. מלמד שהיא באה נדבת צבור והיא עולת
קיץ המזבח הבאה מן המותרות. זכר. ולא נקבה כשהוא אומר זכר למטה שאין ת״ל זכר ולא טומטום
ואנדרוגינוס. תמים. בלא מום. אל פתח אהל מועד מטפל בהבאתו עד העזרה מה ת״ל יקריב יקריב אפילו
נתערבה עולת ראובן בעולת שמעון יקריב כל אחד לשם מי שהוא וכן עולה בחולין ימכרו החולין לצרכי
עולות והרי הן עולות ותקרב כל אחד לשם מי שהוא יכול אפילו נתערבה בפסולין או בשאינו מינו ת״ל
יקריבנו. יקריב אותו. מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו ת״ל לרצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר
רוצה אני. לפני יי וסמך אין סמיכה בבמה. על ראש העולה. להביא עולת חובה לסמיכה ולהביא
עולת הצאן. העולה. פרט לעולת העוף. ונרצה לו על מה הוא מרצה לו אם תאמר על כריתות ומיתות
בית דין או מיתה בידי שמים או מלקות הרי ענשן אמור הא אינו מרצה אלא על עשה ועל לאו שניתק לעשה:
ושחט והקריבו הכהנים. מקבלה ואילך מצות כהונה למד על השחיטה שכשרה בזר. לפני יי בעזרה. והקריבו
זו קבלה שהיא ראשונה ומשמעה לשון הולכה למדנו שתיהן. בני אהרן יכול חללים ת״ל הכהנים. את הדם וזורקין
את הדם. מה ת״ל דם שני פעמים להביא את שנתערב במינו או בשאינו מינו יכול אף בפסולין או בחטאות הפנימיות
או בחטאות החיצונות שאלו למעלה והיא למטה ת״ל במקום אחר דמו. וזרקו עומד למטה וזורק מן
הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסקרא כנגד הזוית לכך נאמר סביב שיהא הדם נתון בארבע רוחות
המזבח או יכול יקיפנו כחוט ת״ל וזרקו ואי אפשר להקיף בזריקה אי וזרקו יכול בזריקה אחת ת״ל סביב
הא כיצד נותן שתי מתנות שהן ארבע. אשר פתח אהל מועד ולא בזמן שהוא מפורק. והפשיט את העולה

בני אהרן הכהן אש על המזבח
וערכו עצים על האש: וערכו
בני אהרן הכהנים את הנתחים
את הראש ואת הפדר על העצים
אשר על האש אשר על המזבח:
וקרבו וכרעיו ירחץ במים והקטיר
הכהן את הכל המזבחה עלה
אשה ריח ניחח ליהוה:
ואם מן הצאן קרבנו
מן הכשבים או מן העזים
לעלה זכר תמים יקריבנו: ושחט
אתו על ירך המזבח צפנה לפני
יהוה וזרקו בני אהרן הכהנים

אעציא: ויתנון בני אהרן כהנא
אישתא על מדבחא: ויסדרון
אעיא על אישתא: ויג'עלון בנו
הרון אלאמאם נארא עלי אלמדבח
ויצפפו עליהא חטבא: ויסדרון
בני אהרן כהניא ית אבריא ית
רישא וית תרבא על אעיא דעל
אישתא די על מדבחא: ויצפף
בנו הרון אלאימה אלאעצא ואלראס
ואלקצבה. עלי אלחטב אלדי עלי
אלנאר אלדי עלי אלמדבח: וגויה
וכרעוהי יחליל במיא ויסיק
כהנא ית כולא למדבחא קרבן עלתא
דמתקבל ברעוא קדם יי: וגופה
ואכארעה יגסלהא במא ויקתרהא אלאמאם אלכל עלי אלמדבח. צעידה
קרבאן מקבול מרצי ללה: ואם מן ענא קרבניה מן אמריא או
מן בני עזיא לעלתא דכר שלים יקרבניה: ואן כאן קרבאנה מן אלגנם מן
אלצאן או מן אלמעז צעידה. פליקרבה דכרא צחיחא: ויכוס יתיה על שידא
דמדבחא ציפונא קדם יי: ויזרקון בני אהרן כהניא ית דמיה על מדבחא סחור
סחור: ויד'בחה עלי גאנב אלמדבח. שמאליא בין ידי אללה. וירשו בנו הרון

לרבות את כל העולות להפשט וניתוח: אותה לנתחיה. ולא נתחיה לנתחים: ונתנו אש. אעפ"י שהאש
יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט: בני אהרן הכהן. כשהוא בכיהונו הא אם עבד בבגדי כהן
הדיוט עבודתו פסולה: בני אהרן הכהנים. כשהם בכיהונם הא כהן הדיוט שעבד בשמונה בגדים
עבודתו פסולה: את הנתחים ואת הראש. לפי שאין הראש בכלל הפשט שכבר הותז בשחיטה לפי
כך הוצרך למנותו לעצמו: ואת הפדר. למה נאמר ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את
בית השחיטה וזה דרך כבוד של מעלה: אשר על המזבח. שלא יהא הגזירין יוצאין מן המערכה:
עולה. לשם עולה יקטירנו: אשה. כשישחטנו יהא שוחטו לשם האש וכל אשה לשון אש פו"ייר בלע"ז
ניחוח. נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: ואם מן הצאן. וי"ו מוסיף על ענין ראשון ולמה הופסק
ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה: מן הצאן מן הכשבים ומן העזים. הרי אלו ג' מיעוטין פרט
לזקן ולחולה ולמזוהם: על ירך המזבח. על צד המזבח: צפונה לפני יי'. ואין צפון בבמה: מכך

את דמו על המזבח סביב: ונתח
אתו לנתחיו ואת ראשו ואת
פדרו וערך הכהן אתם על
העצים אשר על האש אשר
על המזבח: והקרב והכרעים
ירחץ במים והקריב הכהן את
הכל והקטיר המזבחה עלה
הוא אשה ריח ניחח ליהוה:

ואם מן העוף עלה קרבנו ליהוה
והקריב מן התרים או מן בני
היונה את קרבנו: והקריבו הכהן
אל המזבח ומלק את ראשו
והקטיר המזבחה ונמצה דמו
על קיר המזבח: והסיר את

כת' קרי וג' ונמצא

ית אדמה דמה עלי למדבח מסתדירא:
ויפליג יתיה לאברוהי ית רישיה
וית תרביה ויסדר כהנא יתהון
על אעיא דעל אישתא דעל
מדבחא: ויעציה אעצאא ואקסה
וקצבתה ויגדהא אמאם עלי
אלחטב אדי עלי אלנאר אדי עלי
אלמדבח: וגווא וכרעיא יחליל
במיא ויקריב כהנא ית כולא
ויסיק למדבחא עלתא הוא
קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי:
ואלבטן ואלאכארע יגסלהא
באלמא ויקדם אלאמאם אלכל
ויקתרה עלי אלמדבח הו צעידה
קרבאן מקבול מרצי ללה:
ואם מן עופא עלתא קורבניה
קדם יי ויקריב מן שפניניא או מן בני יונה ית קרבניה: ואן כאן קרבאנה
מן אלטאיר צעידה ללה פליקרבה מן אלשפאנין או מן פראך אלחמאם:
ויקרביניה כהנא למדבחא וימלוק ית רישיה ויסיק למדבחא ויתמצי
דמיה על כותל מדבחא: ויקרבה אלאמאם אלי אלמדבח ויפצל ראסה
ויקתרה עלי אלמדבח וימצי דמה עלי חאיט אלמדבח: ויעדי ית

העוף ולא כל העוף לפי שנאמר תמימים זכר בבקר ובכשבים ובעזים תמות וזכרות בבהמה ואין תמות
וזכרות בעופות יכול אף מחוסר אבר תל' לו' מן העוף" תורים" גדולים ולא קטנים" בני יונה" קטנים
ולא גדולים" מן התורים או מן בני היונה פרט לתחלת הציהוב שבזה ושבזה שהוא פסול שבגדולים הוא אבל
בני יונה וקטן אצל תורים" והקריבו" אפילו פרידה אחת" יביאנו" הכהן" ומלק" אין מליקה בכלי אלא בעצמו
של כהן קוצץ בצפרנו העורף וחותך מפרקת עד שמגיע לסימנין וקוצצן" ונמצא דמו" לשון
מיץ אפים כי אפק המיץ כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד" ומלק והקטיר
ונמצה" אפשר לומר כן מאחר שהוא מקטיר הוא מוצה אלא מה הקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו

מראתו בנצתה והשליך אתה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן׃ ושסע אתו בכנפיו לא יבדיל והקטיר אתו הכהן המזבחה על העצים אשר על האש עלה הוא אשה ריח ניחח ליהוה׃

זפקיה באוכליה וירמי יתיה בסטר מדבחא קדומא לאתר דמוקדין קטמא׃ ויבזעהו בציצתהא מע קאנצתהא ויטרחהא לזק אלמדבח שרקיא פי מוצע מטרח אלרמאד׃ ויפריק יתיה בגדפוהי לא יפריש ויסיק יתיה כהנא למדבחא על אעיא דעל אישתא עלתא הוא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ ויפצלה מן אגנחתה ולם יפרדה ותסיקתה אלאמאם עלי אלמדבח עלי אלחטב אלדי עלי אלנאר צעידה קרבאן מקבול מרצי ללה׃

ונפש כי תקריב קרבן מנחה ליהוה סלת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה׃

ואנש ארי יקריב קרבן מנחתא קדם יי סלתא יהי קרבניה ויריק עלה משחא ויתן עלה לבונתא׃ ואי אנסאן קרב הדייה ללה וכאן קרבאנה סמידא פליצב עליהא דהנא ויגעל עליהא לבאנא׃

ונמצה אפש׳ לומר כן ומשמעו שלמקרא מסורס הוא ומלק והקטיר וקודם הקטרה ומיצויו דמו כבר׃ מראתו׃ מקום הרעי זה הזפק׃ בנוצתה׃ עם בני מעיה ונוצה לשון דבר המאוס כמו כי נצו גם נעו וזהו שתרגם אונקלוס באוכליה וזהו מדרשו שלאבא יוסי בן יוחנן שאמר נוטל את הקורקבן עמה ור׳ אלעזר אמר קודר סביב הזפק בסכין כעין ארובה ונוטלו עם הנוצה שעל העורף׃ בעולת בהמה שאינה אוכלת אלא באבוס בעליה נאמר והקרב והכרעים ירחץ במים והקטיר בעוף שניזון מן הגזל נאמר והשליך את המעים שאכלו מן הגזל׃ אצל המזבח קדמה׃ במזרחו שלכבש׃ אל מקום הדשן׃ מקום שנותנין שם תרומת הדשן בכל בקר ודשן מזבח הפנימי והמנורה וכולן נבלעין שם במקומן׃ ושסע׃ אין שיסוע אלא ביד וכן הוא אומר בשמשון וישסעהו כשסע הגדי׃ בכנפיו׃ עם כנפיו אינו צריך למרוט כנפי נוצתו׃ בכנפיו׃ נוצה ממש והלא אין לך הדיוט שמריח ריח כנפים נשרפים ואין נפשו קצה עליו ולמה אמר הכתוב יקריב כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו שלעני׃ לא יבדיל׃ אינו מפרקו לגמרי לשתי חתיכות אלא קורעו מגבו׃ נאמר בעוף ריח ניחוח ונאמר בבהמה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים׃ נפש כי תקריב׃ לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה מי דרכו להתנדב מנחה עני אמר הקב״ה מעלה אני עליכם כאילו הקריב נפשו׃ סלת יהיה קרבנו׃ האומר הרי עלי מנחה סתם מביא מנחת סלת שהיא הראשונה שבמנחות ונקמצת כשהיא סלת כמו שמפורש בענין לפי שנאמרו כאן חמש מיני מנחות וכולן באות קודם קמיצה אפויות חוץ מזו לכך קרויה מנחת סלת׃ סלת׃ אין סלת אלא מן החטים שנ׳ סלת חטים ואין מנחה פחותה מעשרון שנ׳ ועשרון סלת למנחה עשרון לכל מנחה׃ ויצק עליה שמן׃ על כולה׃ ונתן עליה לבונה׃ על מקצתה מניח קומץ לבונה עליה לצד אחד ומה ראית לומר כן שאין ריבוי

והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ משם מלא קמצו מסלתה ומשמנה על כל לבנתה והקטיר הכהן את אזכרתה המזבחה אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:

וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן:

ואם מנחה על המחבת

חס בצ״ש ונא ג חס

וייתינה לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קמציה מסלתה וממשחה על כל לבונתה ויסיק כהנא ית אדכרתה למדבחא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ויאתי בהא אלי בעץ בני הרון אלאימה ויקבץ מן הנאך מל קבצתה מן סמידהא ודהנהא מע גמיע לבאנהא ויקתר פיהא עלי אלמדבח מקבול מרציא לה: ודישתאר מן מנחתא לאהרן ולבנוהי קודש קודשין מקרבניא דיי: ואלפאצל מן אלמנחה להרון ולבניה מן כואץ אלאקדאס מן קראבין אללה: ואריתקריב קרבן מנחתא מאפי תנור סלת גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח: ואן קרבת הדיה מן כבז אלתנור פלתכון גראדק סמיד פטיר מלתותה בדהן ורקאק פטיר ממסוחה בדהן: ואם מנחתא על מסריתא קרבנך סלת

אחר ריבוי בתורה אלא למעט הא שמן על מקום שהוא כבלל עמה כמו שנ׳ מסלתה ומשמנה ולבונה על מקצתה שאינה נבללת עמה ולא נקמצת עמה שנ׳ על כל לבונתה שלאחר שקמץ מלקט את הלבונה כולה מעליה ומקטירה ויצק וכתן והביאה מלמד שיציקה ובלילה כשרים בזר הכהנים וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה וקמץ משם ממקום שרגלי הזר עומדות ללמדך שהקמיצה כשרה בכל מקום בעזרה אף באחת עשרה אמה שבמקום דריסת רגלי ישראל מלוא קומצו יכול מבורץ מבצבץ ויוצא לכל צד תל׳ בקומצו אחד והדיס ממנו בקומצו לא יהא כשר לא מה שבתוך הקומץ אי בקומצו יכול חסר תל׳ מלא היאכיצד חופה ג׳ אצבעותיו על פס ידו וזה הוא קומץ במשמע לשון העברית על כל לבונתה לבד כל הלבונה יהא הקומץ מלא לבונתה והקטיר את הלבונה בהקטרה מלא קומצו מסלתה ומשמנה הא אם קמץ ועלה בידו גרגיר מלח או קורט לבונה פסול אזכרתה הקומץ העולה לגבוה הוא זכרון המנחה שבו נזכר בעליה לטובה ולנחת רוח לאהרן ולבניו כהן גדול נוטל חלק בראש שלא במחלוקת וההדיוט במחלוקת קדש קדשים הוא להם מאשי ה׳ אין להם חלק בה אלא לאחר מתנות האישים וכי תקריב וגו׳ שאמר הרי עלי מנחת תנור ולמד הכתוב שיביא או חלות או רקיקין החלות בלולות והרקיקין משוחין ונחלקו רבותינו במשיחתן יש אומרים מושחן וחוזר ומושחן עד שכלה כל השמן שבלוג שכל המנחות טעונות לוג שמן ויש אומרים מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל לבני עצמו לכהנים מה תל׳ בשמן בשמן שני פעמים להכשיר שמן שני ושלישי היוצא מן הזיתים ואין צריך שמן ראשון אלא למנורה שנאמר זך ושנינו במנחות כל המנחות האפויות לפני קמיצתן ונקמצות על ידי פתיתה כולן באות עשר עשר חלות והאמור בה רקיקין באה עשר רקיקין ואם מנחה על המחבת שאמר

קרבנך סלת בלולה בשמן מצה
תהיה: פתות אתה פתים ויצקת
עליה שמן מנחה הוא:
ואם מנחת מרחשת
קרבנך סלת בשמן תעשה:
והבאת את המנחה אשר
יעשה מאלה ליהוה והקריבה
אל הכהן והגישה אל המזבח:
והרים הכהן מן המנחה את
אזכרתה והקטיר המזבחה
אשה ריח ניחח ליהוה: והנותרת
מן המנחה לאהרן ולבניו קדש

דפילא במשח פטיר תהי: ואן
כא קרבאנך הדייה עלי טאבק
פלתכון פטירא מן סמיד מלתות
בדהן: בצע יתה בצועין ותריק
עלה משחא מנחתא היא:
ואתרדהא תרדא וצב עליהא
דהנא כדלך מא יכון הדייה:
ואם מנחתא דרדתא קרבנך
סלת במשח תתעביד: ואן כאן
קרבאנך הדייה מן צנעה
טנגיר פלתעמל סמיד בדהן:
ותיתי ית מנחתא דיתעביד
מאלין לקדם יי׳ ויקרבנה
לכהנא ויקרבינה למדבחא: פאת בהדה הדייה אלתי קד עמלת מן
אחדי הדה ללה· ויקדמהא אלאמאם· יקדמהא אלי אלמדבח:
ויפריש כהנא מן מנחתא ית אדכרתה ויסיק למדבחא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי׳: ויר פע מנהא פיחהא ויקתרה עלי אלמדבח
קרבאנא מקבולא מרציא ללה: ודישתאר מן מנחתא לאהרן
ולבנוהי קדש קדשין מקרבניא דיי׳: ומא פצל מנהא להרון ולבניה מן

הרי כלי מנחת מחבת וכלי הוא שהיה במקדש שאופין בו מנחה על האור בשמן והכלי אינו עמוק
אלא צף ומעשיו מנחה שבתוכו קשין שמתוך שהיא צפה האור שורף אותה שמן וכולן טעונות
שלשה מתנות שמן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן·· סלת בלולה בשמן·· מלמד
שבוללן בעודן סלת·· פתות אתה פתים·· לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיתה··
ויצקת עליה שמן מנחה היא·· לרבות כל המנחות ליציקה יכול אף מאפה תנור תלמוד לומר
עליה אוציא את החלות ולא אוציא את הרקיקין תל׳ היא·· מרחשת·· כלי הוא שהיה במקדש
עמוק ומתוך שהיא עמוקה שמנה צבור ואין האור שורפו לפיכך מעשה מנחה העשויין
לתוכה רוחשין כל דבר רך על ידי משקה נראה כרוחש ומנענע·· אשר יעשה מאלה··
מאחד מן המינין הללו·· והקריבה·· בעליה אל הכהן·· והגישה·· הכהן·· אל המזבח
מגישה לקרן דרומית מערבית שלמזבח·· את אזכרתה היא הקומץ·· וכל דבש·· כל מתיקת

קדשים מאשי יהוה: כל המנחה
אשר תקריבו ליהוה לא
תעשה חמץ כי כל שאר וכל
דבש לא תקטירו ממנו אשה
ליהוה: קרבן ראשית תקריבו
אתם ליהוה ואל המזבח לא
יעלו לריח ניחח: וכל קרבן
מנחתך במלח תמלח ולא
תשבית מלח ברית אלהיך
מעל מנחתך על כל קרבנך
תקריב מלח:
ואם תקריב מנחת
בכורים ליהוה אביב קלוי
באש גרש כרמל תקריב

כואץ אקדאס מן קראבין
אלה: כל מנחתא דתקרבון קדם
יי׳ לא תתעביד חמיע ארי כל
חמיר וכל דבש לא תסקון מניה
קרבנא קדם יי׳: גמיע אהדאיא אי
תקרבונהא ללה. לא תעמל כמירא
לאן כל כמיר וכל עסל. לא
תקרבו מנה. קרבאנא ללה: קורבן
קדמי תקרבון יתהון קדם יי׳ ולמדבחא
לא יתסקון לאתקבלא ברעוא:
לכן קרבאן אול תקרבונהא ללה
ללה. ואלי אמדבח לא תצער לקבול
מרצי: וכל קורבן מנחתך במלחא
תמלח ולא תבטיל מלח קים
אלהך מעל מנחתך. על כל
קורבנך תקריב מלחא: וגמיע קורבאן הדאיאך אמלחה במלח
ולא תעטל אמלח. לאנה עהד רבך. ומע סאיר קראבינך תקרב
מלחא: ואם תקריב מנחת בכורין קדם יי׳ אביב קלי
בנור פירוכן רכיכן. תקריב ית מנחת בכורך: ואן קרבת הדייה
בכור ללה. פפריך. מקלי בנאר גריש מן אהלה קרבהא:

פרי קרויה דבש״ קרבן ראשית תקריבו״ מה יש לך להביא מן השאור ומן הדבש קרבן ראשית שתי הלחם
שלעצרת הבאים מן השאור שנ׳ חמץ תאפינה ובכורים מן הדבש כמו בכורי תאנים ותמרים ״מלח ברית״
שבברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח וניסוך המים
בחג״ על כל קרבנך״ על עולת בהמה ועוף ואימורי כל הקדשים כולן ע״כ ואם תקריב״ הריאם משמש
בלשון כי שהרי אין זה רשות שהרי במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא חובה וכן ואם יהיה היובל
וגו׳ ״מנחת בכורים״ במנחת העומר הכתוב מדבר שהיא באה אביב בשעת בישול התבואה ומן
השעורים היא באה נאמר כאן אביב ונאמר להלן כי השעורה אביב״ קלוי באש״ שמייבשין אותו על
האור באביב שלקליים שאלולי כן אינה נטחנת בריחים לפי שהיא לחה״ כרמל״ ברוסה בעודה לחה
גרש לשון שבירה וטחינה בורקה בריחים של גרוסות כמו ויגרס בחצץ שני וכן גרסה נפשי״ כרמל בעוד
הכר מלא שהתבואה לחה ומלאה בקשין שלה על כן נקראין המלילות כרמל וכן וכרמל בצקלנו״

את מנחת בכוריך: ונתת עליה
שמן ושמת עליה לבנה
מנחה הוא: והקטיר הכהן את
אזכרתה מגרשה ומשמנה
על כל לבנתה אשה ליהוה:

ואם זבח שלמים קרבנו אם מ ג
מן הבקר הוא מקריב אם זכר
אם נקבה תמים יקריבנו לפני
יהוה: וסמך ידו על ראש קרבנו
ושחטו פתח אהל מועד וזרקו
בני אהרן הכהנים את הדם
על המזבח סביב: והקריב
מזבח השלמים אשה ליהוה
את החלב המכסה את הקרב
ואת כל החלב אשר על הקרב:
ואת שתי הכליות ואת החלב

ותתן עלה משחא ותשוי עלה
לבונתא מנחתא היא: ואגעל
דהנא וציר עליהא לבאנת
כואך מאתכון הדייה: ויסיק
כהנא ית אדכרתה מגרסה
וממשחה על כל לבונתה · ק/
קרבנא קדם יי: ויקתר אאמאס
פיחהא מן גרשהא ודהנהא מע
גמיע לבאנהא קרבאנא ללה:
ואם נכסת קדשיא קרבניה
אם מן תורי הוא מקריב · אם
דכר אם נוקבא שלים יקרבניה
קדם יי: ואן כאן קרבאנה מן
דבח סלאמה מן אבקר דכר
אואנתי פליקרבה צחיחא בין
ידי אלה: ויסמוך ידיה על ריש
קרבניה ויכסניה בתרע משכן
זמנא ויזרקון בני אהרן כהנא
יתדמא על מדבחא סחור סחור: ויסנד ידה עלי ראס קרבאנה
וידבחה בין ידי כבא למחצר. וילשו בני הרון לאימה לדם. עלי
למדבח מסתדירא: ויקריב מנכסת קדשיא קרבנא קדם יי ית תרבא
דחפי ית גווא וית כל תרבא דעל גווא: ויקרב מן דבח לסלאמה קרבאנא
ללה לתרב למגטי לגוף וסאיר לשחם לדי עלי לגוף וית תרתין כוליין
וית תרבא דעליהון דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא

שלמים שמטילים שלום בעולם שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים ואת כל החלב וג׳
להביא חלב שעל הקיבה דברי ישמעאל רבי עקיבה אומר להביא חלב שעל הדקין: כסלים פלנקן

אשר עליהן אשר על הכסלים
ואת היתרת על הכבד על הכליות
יסירנה׃ והקטירו אתו בני אהרן
המזבחה על העלה אשר על
העצים אשר על האש אשה
ריח ניחח ליהוה׃

ואם מן הצאן קרבנו לזבח
שלמים ליהוה זכר או נקבה
תמים יקריבנו׃ אם כשב הוא
מקריב את קרבנו והקריב אתו
לפני יהוה׃ וסמך את ידו על ראש
קרבנו ושחט אתו לפני אהל
מועד וזרקו בני אהרן את דמו
על המזבח סביב׃ והקריב
מזבח השלמים אשה ליהוה

יעדינה׃ ואלכלותין ואלשחם אלדי
עלי אלחשא וזאידה אלכבד
מע אלכלי ינזעהא׃ ויסקון יתיה
בני אהרן למדבחא על עלתא
דעל אעיא דעל אישתא קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי׃ ויקתרה
דאך בני הרון עלי אלמדבח עלי
אלצעידה אתי עלא אלחטב אלדי
עלי אלנאר קרבאן מקבול מרצי
ללה׃ ואם מן ענא קורבניה
לנכסת קודשיא קדם יי דכר או נקבא
שלים יקרבניה׃ ואן כאן קרבאנה
מן אלגנם דבח סלאמה ללה דכר
או אנתי פליקרבה צחיחא׃ אם
אמר הוא מקריב ית קורבניה׃
ויקריב יתיה קדם יי׃ פאן כאן
קרבאנה חמלא פליקרבה בין ידי

אללה׃ ויסמוך ית ידיה על ריש קורבניה ויכוס יתיה קדם משכן זמנא
ויזרקון בני אהרן ית דמיה על מדבחא סחור סחור׃ ויסנד ידה עלי
ראס קרבאנה וידבחה בין ידי קבה אלמחצר׃ וירשון בני הרון דמה עלי
אלמדבח מסתדירא׃ ויקריב מנכסת קודשיא קורבנא קדם יי ית תרביה
אליתא שלמתא לקביל שזרתא יעדינה וית תרבא דחפי ית גואית

בלע״ז שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה היא בגובה הכסלים למטה וזהו החלב שתחת המתנים
שקורין בלע״ז לונבילוש לובן הנראה למעלה בגובה הכסלים ובתחתיתו הבשר חופהו״ היותרת הוא
דופן המסך שקורין אובליש ובלשון ארמי חיצרא״ על הכבד״ שיטול מן הכבד עמה מעט ובמקום
אחר הוא אומר ואת היותרת מן הכבד״ על הכליות הכבד על הכליות לבד מן הכבד ולבד מן הכליות
יסירנה לזו״ על העולה״ מלבד העולה למדנו שתקדם עולת תמיד לכל קרבן על המערכה״ אם
כשב לפי שיש באימורי הכשב מה שאין באימורי העז שהכשב אליתו קריבה לכך נחלקו לשתי פרשיות וצין

חלבו האליה תמימה לעמת
העצה יסירנה ואת החלב המכסה
את הקרב ואת כל החלב אשר
על הקרב׃ ואת שתי הכלית ואת
החלב אשר עלהן אשר על
הכסלים ואת היתרת על הכבד
על הכלית יסירנה׃ והקטירו הכהן
המזבחה לחם אשה ליהוה׃

ואם עז קרבנו והקריבו לפני
יהוה׃ וסמך את ידו על ראשו
ושחט אתו לפני אהל מועד
וזרקו בני אהרן את דמו על
המזבח סביב׃ והקריב ממנו
קרבנו אשה ליהוה את החלב
המכסה את הקרב ואת כל
החלב אשר על הקרב׃ ואת
שתי הכלית ואת החלב אשר

כל תרבא דעל גוא׃ ויקרב מן
דבח אלסלאמה קרבאנא ללה׃
אלתרב ואליה צחיחה אמאם
אלעצעץ ינזעהא׃ ואלתרב אל
מגטי אלגוף׃ וסאיר אלשחם אלדי
עלי אלגוף׃ וית תרתין כולין׃
וית תרבא דעליהון דעל גססיא
וית חצרא דעל כבדא׃ על
כוליתא יעדינה׃ ואלכלותין
ואלשחם אלדי עליהמא אלדי
עלי אלחשא׃ ואלזאידה אלכבד
מע אלכלא ינזעהא׃ ויסקנה
כהנא למדבחא׃ לחים קרבנא
קיני׃ ויקתר דאך אמאם עלי
אלמדבח׃ קרבאן מקבול ללה׃
ואם מן בני עזא קורבנה׃
ויקרבנה קדם יי׃ ואן כאן
קרבאנה מן אלמאעז פליקרבה
בין ידי אלה׃ ויסמוך ית ידיה

על רישיה ויכוס [illegible] זמנא׃ ויזרקון בני אהרן ית דמיה
על מדבחא סחור סחור׃ ויסנד ידה עלי ראסה׃ וידבחה בין ידי כבא
אלמחצר׃ וירשו בנו הרון דמה עלי אלמדבח מסתדירא׃ ויקריב מנה
קרבניה קרבנא קדם יי׃ ית תרבא דחפי ית גוא וית כל תרבא דעל גוא׃ ויקרב
מנה קרבאנא ללה׃ אלתרב אלמגטי אלגוף וסאיר אלשחם אלדי עלי אלגוף׃
וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון דעל גססיא וית חצרא דעל

שתי מתכות שהן חרבע ועל ידי הכבי הוא דולק וחינו כותן בה צבע את חטוחת׃ חלבו המובחר שבו
ומהו זה האליה תמימה׃ לעמת העצה למעלה מן הכליות היועצות׃ לחם אשה לה׳ לחמו של אש

עליהן אשר על הכסלים ואת
היתרת על הכבד על הכליות
יסירנה׃ והקטירם הכהן המזבחה
לחם אשה לריח ניחח כל חלב
ליהוה׃ חקת עולם לדרתיכם
בכל משבתיכם כל חלב וכל
דם לא תאכלו׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל בני ישראל לאמר
נפש כי תחטא בשגגה מכל
מצות יהוה אשר לא תעשינה
ועשה מאחת מהנה׃ אם הכהן
המשיח יחטא לאשמת העם
והקריב על חטאתו אשר חטא
פר בן בקר תמים ליהוה לחטאת׃
והביא את הפר אל פתח אהל

כבדא. על כוליתא יעדינה׃
ואלכלותין ואלשחם אלדי עליהמא
אלדי עלי אלאחשא. ואלזאידה אלכבד
מע אלכלא ינזעהא׃ ויסקינון
כהנא למדבחא. לחים קורבנא
לאתקבלא ברעוא כל תרבא
קדם יי׳׃ ויקתרהא אלאמאם עלי
אלמדבח קרבאנא מחרקא מרצי
מקבולא. כדאך כל שחם ללה׃
קים עלם לדריכון בכל מותבניכון
כל תרבא וכל דמא לא תיכלון׃
רסם אלדהר עלא מראגיאלכם
פי גמיע מסאכנכם. כל שחם
וכל דם לא תאכלוהמא׃
ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם
כלם אללה מוסי תכלימא׃ מליל
עם בני ישראל למימר אנש ארי

יחוב בשלו מכל פקודיא דיי׳ דלא כשרין לאתעבדא ויעביד מן
אלכטא חד מנהון׃ מרבני אסראיל קאילא. אי אנסאן פי שי מן פראיץ אללה
אלתי לא תעמל. פעמל ואחדה מנהא׃ אם כהנא רבא. יחוב לחובת
עמא. ויקריב על חובתיה דחב. תור בר תורי שלים. קדם יי׳ לחטאתא׃
אן אכטא אלאמאם אלממסוח. עלי סביל כטא אלקום. פליקרב עלי כטייתה
אלדי אכטא רתא מן אלבקר. צחיחא ללה דכרא׃ וייתי ית תורא לתרע משכן

לשם גבוה. לחם לשון מאכל וכן נשחיתה עץ בלחמו עביד לחם רב לשחוק עושים לחם" חקת עולם"
יפה מפורש בתורת כהנים וכל הפסוק" מכל מצות יי׳" פירשו רבותינו אין חטאת באה אלא על דבר שזדונו
לאו וכרת ושגגתו חטאת" מאחת מהנה" ממקצת אחת מהן כגון הכותב בשבת שם משמעון נח מנחור דן
מדניאל" אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם" מדרשו אינו חייב אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה כמו שנ׳
לאשמת העם ונעלם דבר מעיני הקהל ועשו" ופשוטו לפי אגדה כשכהן גדול חוטא אשמת העם היא שזה

מועד לפני יהוה וסמך את ידו
על ראש הפר ושחט את הפר
לפני יהוה ולקח הכהן המשיח
מדם הפר והביא אתו אל אהל
מועד ׃ וטבל אצבעו הכהן את
אצבעו בדם והזה מן הדם שבע
פעמים לפני יהוה את פרכת הקדש ׃
ונתן הכהן מן הדם על קרנות
מזבח קטרת הסמים לפני יהוה
אשר באהל מועד ואת כל דם
הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה
אשר פתח אהל מועד ׃ ואת כל
חלב פר החטאת ירים ממנו את
החלב המכסה על הקרב ואת
כל החלב אשר על הקרב ׃

זמנא לקדם יי׳ ׃ ויסמוך ית ידיה
על ריש תורא ויכוס ית תורא קדם יי׳ ׃
ויאתי בה אלתור אלי באב קבה
אלמחצר בין ידי אללה. ויסנד ידה
עלי ראסה. וידבחה בין ידי אללה ׃
ויסב כהנא רבא מדמא דתורא
ויעיל יתיה למשכן זמנא ׃ ויאכד
אלאמאם אלממסוח מן דמה פידכלה
אלי קבה אלמחצר ׃ ויטבול כהנא
ית אצבעיה בדמא ויידי מן דמא
שבע זמנין קדם יי׳ קדם פרכתא
דקודשא ׃ ויגמס אצבעה פיה
וינצח מנה סבע מראר בין ידי
אללה קבאלת סגף אלקדס ׃ ויתן כהנא
מן דמא על קרנת מדבחא דקטורת
בוסמיא קדם יי׳ דבמשכן זמנא ׃ וית
כל דמא דתורא ישפוך ליסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן
זמנא ׃ תם יג׳על מן אלדם עלי ארכאן מדבח בכור אלאצמאג בין ידי
אללה. ובאקי אלדם יצבה ענד אסאס מדבח אלצעידה. אלדי ענד באב
קבה אלמחצר ׃ וית כל תרב תורא דחטאתא יפריש מניה ית תרבא דחפי
על גווא וית כל תרבא דעל גווא ׃ וגמיע שחם אלדכוה ינזעה מנה
אלתרב אלמגטי אלגוף וסאיר אלשחם אלדי עלי אלגוף ׃ וית תרתין

שהן תלויין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם נעשה מקולקל ׃ פר ׃ יכול זקן ת״ל בן בקר אי בן יכול קטן ת״ל פר הא כיצד זה פר בן שלש ׃ אל אהל מועד ׃ למשכן ובבית עולמים להיכל ׃ את פני פרכת הקדש ׃ כנגד מקום קדושתה מכוון כנגד בין הבדים לא היו נוגעים דמים בפרכת ואם נגעו נגעו ׃ ואת כל דם ׃ שירי הדם ׃ ואת כל חלב פר ׃ חלבו היה לו לומר מה ת״ל פר לרבות פר של יום הכפורים לכליות ולחלבים ויותרת ׃ החטאת ׃ להביא שעירי עבודת א״ל לכליות ולחלבים ויותרת ׃ ירים ממנו ׃ מן המחובר שלא ינתחנו קודם הסרת חלבו ת״כ ׃ כאשר יורם ׃

ואת שתי הכלית ואת החלב
אשר עליהן אשר על הכסלים
ואת היתרת על הכבד על הכלית
יסירנה: כאשר יורם משור זבח
השלמים והקטירם הכהן על
מזבח העלה: ואת עור הפר ואת
כל בשרו על ראשו ועל כרעיו
וקרבו ופרשו: והוציא את כל
הפר אל מחוץ למחנה אל מקום
טהור אל שפך הדשן ושרף
אתו על עצים באש על שפך
הדשן ישרף:
ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם

כוליין וית תרבא דעליהון דעל
גססיא וית חצרא דעל כבדא
על כולייתא יעדינה: ואלכלותין.
ואלשחם אלדי עליהמא ואלדי עלא
אלחשא. ואלזאידה אלכבד מע אלכלא
ינזעהא: כמא דמתפרש. מתור
נכסת קודשיא ויסיקנון כהנא על
מדבחא דעלתא: כמא ירפע מן
תור אלסלאמה. ויקתרה. עלי מדבח
אלצעידה: וית משך תורא וית כל
בסריה. על רישיה ועל כרעוהי
וגויה ואכליה: וגלד אלתור וגמיע
לחמה. מע ראסה ואכארעה וגבטנה
ופרתה: ויפיק ית כל תורא למברא
למשריתא לאתר דכי לאתר בית מישד קטמא. ויוקיד יתיה. על אעיא
באישתא. על אתר בית מישד קטמא יתוקד: ויכרגה אלי כארג אלעסכר
אלי מוצע טאהר אלי מטרח אלרמאד. ויחרקה. עלי חטב בנאר פי מוצע
מטרח אלרמאד יחרק: ואם כל כנשתא דישראל ישתלון ויהי מכסא
פתגמא. מעיני קהלא. ויעבדון חד מכל פקודיא דיי דלא כשרין
לאתעבדא ויחובון: פאן סהא גמיע אל אסראיל. וגבא אמר.

מאותן אימורין המפורשין בשור זבח השלמים וכי מה פירש בזבח השלמים שלא פירש כאן אלא
להקישו לשלמים מה שלמים לשמן אף זה לשמן ומה שלמים שלום לעולם אף זה שלמים שנוס
לעולם ובשחיטת קדשים מצריכו ללמוד הימנו שאין למידין למד מן הלמד בקדשים בפרק
איזהו מקומו" על הכבד ועל הכליות" על ראשו ועל כרעיו כולן לשון תוספתין כמו מלבד"
אל מקום טהור" לפי שיש מחוץ לעיר מקום מכוון לטומאה להשליך אבנים מנוגעות ולבית
הקברות הוצרך לומר מחוץ למחנה זה שהוא חוץ לעיר שיהא המקום טהור" מחוץ למחנה"
חוץ לשלש מחנות ולבית עולמים חוץ לעיר כמו שפירשוהו רבותינו במסכת יומא ובסנהדרין"
אל שפך הדשן "מקום ששופכין בו דשן המסולק מן המזבח כמו שנ׳ והוציא את הדשן אל מחוץ
למחנה" על שפך הדשן ישרף שאין ת״ל אלא ללמד שאפילו אין שם דשן" עדת ישר׳" אלו
סנהדרין" ונעלם דבר" טעו להורות באחת מכל כריתות שבתורה שהוא מותר" הקהל ועשו" שעשו

דבר מעיני הקהל ועשו אחת
מכל מצות יהוה אשר לא תעשינה
ואשמו: ונודעה החטאת אשר
חטאו עליה והקריבו הקהל פר
בן בקר לחטאת והביאו אתו
לפני אהל מועד: וסמכו זקני
העדה את ידיהם על ראש הפר
לפני יהוה ושחט את הפר לפני
יהוה: והביא הכהן המשיח מדם
הפר אל אהל מועד: וטבל הכהן
את אצבעו מן הדם והזה שבע פעמים
לפני יהוה את פני הפרכת: ומן
הדם יתן על קרנת המזבח אשר
לפני יהוה אשר באהל מועד
ואת כל הדם ישפך אל יסוד
מזבח העלה אשר פתח אהל

מן עין אלגוק פעמלו ואחדה מן
פראיץ אללה אלתי לא תעמל פאתמו:
ותתידע חובתא דחבו עלה ויקרבון
קהלא תור בר תורי לחטאתא וייתון
יתיה לקדם משכן זמנא: תם
ערפת אלכטיה אלתי אכטו בהא
פליקרב אלגוקה תור מן אלבקר לדכוה
ויאתו בה אלי באב קבה אלמחצר:
ויסמכון סבי כנשתא ית ידיהון
על ריש תורא קדם יי ויכוס ית
תורא קדם יי: ויסנד שיוך אל
גמאעה אידיהם עלי ראס אלתור
בין ידי אללה ויד'בחה בין ידי אללה:
ויעיל כהנא רבא מדמא דתורא
למשכן זמנא: וידכל אלאמאם
אלממסוח מן דמה אלי קבה אלמחצר:
ויטבול כהנא אצבעיה מן דמא
וידי שבע זמנין קדם יי קדם פרכתא: ויגמס אצבעה פיה וינצח
מנה סבע מראר קבאלה אלסגף: ומן דמא יתין על קרנת מדבחא
דקדם יי דבמשכן זמנא וית כל דמא ישפוך ליסודא דמדבחא דעלתא
דבתרע משכן זמנא: ומנה יגעל עלי ארכאן אלמדבח אלדי בין ידי אללה
אלדי פי קבה אלמחצר ובאקיה יצבה ענד אסאס מדבח אלצעידה אלדי

הצבור על פיהם" את פני הפרכת" ולמעלה הוא אומר את פני פרכת הקדש משל למלך שסרחה עליו מדינ׳
אם מעוטה סרחה פמליא שלו מתקיימת ואם כולה סרחה אין פמליא שלו מתקיימת אף כאן כשחטא
כהן משיח עדיין שם קדושת המקום על המקדש משחטאו כולם חס ושלום נסתלקה הקדושה" יסוד
מזבח העולה אשר פתח אהל מועד" זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח" ואת כל חלבו ירים אף על
פי שלא פירש כאן יותרת ושתי כליות למדין הן מועשה לפר כאשר עשה וגו' ומפני מה לא
נתפרשו בו תנא דבי רבי ישמעאל משל למלך שזעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חיבתו"

מועד: ואת כל חלבו ירים ממנו
והקטיר המזבחה: ועשה לפר
כאשר עשה לפר החטאת כן
יעשה לו וכפר עלהם הכהן
ונסלח להם: והוציא את הפר
אל מחוץ למחנה ושרף אתו
כאשר שרף את הפר הראשון
חטאת הקהל הוא:
ה אשר נשיא יחטא ועשה אחת
מכל מצות יהוה אלהיו אשר לא
תעשינה בשגגה ואשם: או הודע
אליו חטאתו אשר חטא בה
והביא את קרבנו שעיר עזים
זכר תמים: וסמך ידו על ראש
השעיר ושחט אתו במקום אשר
ישחט את העלה לפני יהוה
חטאת הוא: ולקח הכהן מדם

ענד באב כבא אלמחצ׳ר: ויעביד
לתורא. כמא דעבד לתורא ד׳
דחטתא. כין יעביד ליה. ויכפר
עליהון. כהנא וישתביק ליה:
ויעמל בה. כמי עמל ברת אלדכוה׳
כדאך יעמל בה. ויסתג׳פר ענהם
אלאמאם ויג׳פר להם: ויפיק ית
תורא. למברא למשריתא. ויוקיד
יתיה. כמא דאוקיד ית תורא קדמאה׳
חטאת קהלא הוא: ויכרג במיע
אלתור. כארג אלעסכר. פיחרקה. כמי
אחרק אלתור אלאול. הודכוה׳ אלגוק:
אם רבא יחוב ויעביד חד
מכל פקודיא דיי׳ אלהיה׳ דלא
כשרין לאתעבדא בשלו ויחוב:
ואן אכטא שריף ועמל ואחדה׳
מן פראיץ׳ אללה רבה. אלתי לא תעמל
סהוא פאתם: או אתידע ליה

חובתיה דחב בה וייתי ית קורבניה. צפיר בר עזין דכר שלים: תם עלם
בכטייתה אלדי אכטא פיאת בקרבאנה. עתוד מן אלמאעז דכר צחיח:
ויסמוך ידיה על ריש צפירא. ויכוס יתיה באתרא דיכוס ית עלתא
קדם יי׳. חטאתא הוא: ויסנד ידה עלי ראסה. וידבחה. פי מוצ׳ע ידבח
אלצעידה בין ידי אללה. כדאך מא יכון דכוה: ויסב כהנא מדמא

ועשה לפר. זה׳ כאשר עשה לפר החטאת׳ כמו שמפורש בפר כהן משיח להביא יותרת ושתי כליות שפירש
שם שלא פירש כאן ולכפול במצות העבודות ללמד שאם חסר אחת מכל המצות פסל בפי שמצינו
בנתינן על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כפר הוצרך לומ׳ כאן במתנה אחת מהן מעכבת׳ אשר
נשיא יחטא׳ לשון אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לבו להביא כפרה על שגגתו קל וחומר שמתחרט על
זדונותיו׳ או הודע׳ כמו אם הודע הדבר הרבה יש משמשין בלשון אם ואם שבמקום אי וכן או כודע כי שור

ות׳ כל הרבי׳
ופריש ונית׳
ויסיק למדבחא:
ואמיע שחמה׳
ירפע מנה. ויקתרה
עלי אלמדבח:
ויעבד

החטאת באצבעו ונתן על קרנת
מזבח העלה ואת דמו ישפך אל
יסוד מזבח העלה: ואת כל
חלבו יקטיר המזבחה
כחלב זבח השלמים וכפר עליו
הכהן מחטאתו ונסלח לו:

ואם נפש אחת תחטא בשגגה
מעם הארץ בעשתה אחת ממצות
יהוה אשר לא תעשינה ואשם:
או הודע אליו חטאתו אשר
חטא והביא קרבנו שעירת עזים
תמימה נקבה על חטאתו אשר
חטא: וסמך את ידו על ראש
החטאת ושחט את החטאת את
במקום העלה: ולקח הכהן
מדמה באצבעו ונתן על קרנת
מזבח העלה ואת כל דמה ישפך

דחטתא באצבעיה ויתין. על
קרנת מדבחא דעלתא וית דמיה
ישפוך. ליסודא דמדבחא דעלתא:
ויאכד׳ אלאמאם מן דמה באצבעה.
ויגעל. עלי ארכאן מדבח
אלצעידה. וסאיר דמה. יצבה ענד
אספאסה: וית כל תרביה יסיק
למדבחא כתרב נכסת קודשיא.
ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה
וישתביק ליה: וגמיע שחמה
יקתלה עלי אלמד׳בח. כשחם
דבח אלסלאמה. ויסתגפר ענה
אלאמאם. מן כטיתה אלדי אכטא
ויגפר לה: ואם אנש חד.
יחוב בשלו מעמא דארעא
במעבדיה חד מפקודיא דיי׳ דלא
כשרין לאתעבדא ויחוב: ואן
אכטא אנסאן. ואחד מן עואם
אלבלד סהוא. פעמל. ואחדה מן
מאיץ אלה. אלתי לא תעמל פאתם: או אתידע ליה חובתיה דחב וייתי
קרבניה. צפירת עזי שלמא נקבא. על חובתיה דחב: פאן הו ערף בכטייתה
אלדי אכטא. פליאת בקרבאנה. שאה מן אלמאעז צחיחה אנתי. עלי כטייתה
אלדי אכטא. ויסמוך ית ידיה. על ריש חטתא. ויכוס ית חטתא באתרא דעלתא:
ויסנד ידה עלי ראסהא. וידבחהא פי מוצע אלצעידה: ויסב כהנא.
מדמה באצבעיה ויתין. על קרנת מדבחא דעלתא. וית כל דמה ישפוך.

נגח הוא: הודע. אין כשחטא היה סבור שהוא היתר ולאחר מכן נודע לו שאיסור היה: במקום אשר ישחט
את העולה. בצפון שהוא מפורש בעולה: חטאת הוא. לשמו כשר שלא לשמו פסול: ואת דמו. שירי הדם

10

אל יסוד המזבח: ואת כל חלבה
יסיר כאשר הוסר חלב מעל
זבח השלמים והקטיר הכהן
המזבחה לריח ניחח ליהוה
וכפר עליו הכהן ונסלח לו:

ואם כבש יביא קרבנו לחטאת
נקבה תמימה יביאנה: וסמך את
ידו על ראש החטאת ושחט
אתה לחטאת במקום אשר ישחט
את העלה: ולקח הכהן מדם
החטאת באצבעו ונתן על קרנת
מזבח העלה ואת כל דמה ישפך
אל יסוד המזבח: ואת כל חלבה
יסיר כאשר יוסר חלב הכשב
מזבח השלמים והקטיר הכהן
אתם המזבחה על אשי יהוה

ליסודא דמדבחא: ויאכד אלאמאם·
מן דמהא באצבעה· ויגעל עלי
ארכאן מדבח אלצעידה· וסאיר
דמהא· יצבה ענד אסאס אלמדבח:
וית כל תרבה יעדי: כמא דאתעדא
תרב מעל נכסת קדשיא· ויסיק כהנא
למדבחא· לאתקבלא ברעוא קדם יי·
ויכפר עלוהי· כהנא וישתביק ליה:
וגמיע שחמה ינזעה· כמי ינזע שחם
אלמאעז מן דבח אלסלאמה· ויקתרה
אלאמאם עלי אלמדבח. עלי קראבין
אללה· ויסתגפר ענה· אלאמאם ויגפר
לה: ואם אמר ייתי קורבנה
לחטתא· נקבא שלמא ייתינה: ואן
הו ואגב קרבאנה מן אלצאן לאכטיה·
פליאת בהא אנתי צחיחה: ויסמוך
ית ידיה. על רישא דחטתא· ויכוס
יתה לחטתא· באתרא דיכוס· ית

עלתא: ויסנד ידה עלי ראסהא· וידבחהא לאלכטיה פי מוצע אלצעידה· ויסב
כהנא מדמא דחטתא באצבעיה· ויתן. על קרנת מדבחא וית כל דמה דעלתא
ישפוך. ליסודא דמדבחא: ויאכד מן דמהא באצבעה· ויגע· עלי ארכאן
מדבח אלצעידה· וסאיר דמהא· יצבה ענד אסאסה: וית כל תרבה יעדי·
כמא דמתעדא תרב אימר מנכסת קדשיא· ויסיק כהנא יתהון למדבחא·
על קרבניא דיי· ויכפר עלוהי כהנא. על חובתיה דחב וישתביק ליה: וגמיע

כחלב זבח השלמים· כאותן אימורין המפורשין בעז האמור אצל שלמים·· כאשר הוסר חלב מעל זבח השלמים· כאימורי
עז האמורים בשלמים·· ושחט אותה לחטאת·· שתהא שחיטתו לשם חטאת·· כאשר יוסר חלב הכשב·· שנתרבו אימורין
באליה אף חטאת כשהיא באה כבשה טעונה אליה עם האימורין·· חצי ה׳ על מדורות העשויות לשם פוייליש בלעז··

וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר
חטא ונסלח לו׃
ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה
והוא עד או ראה או ידע אם לוא
יגיד ונשא עונו׃ או נפש אשר
תגע בכל דבר טמא או בנבלת
חיה טמאה או בנבלת בהמה
טמאה או בנבלת שרץ טמא
ונעלם ממנו והוא טמא ואשם׃
או כי יגע בטמאת אדם לכל
טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו
והוא ידע ואשם׃ או נפש כי תשבע
לבטא בשפתים להרע או להיטיב
לכל אשר יבטא האדם בשבעה
ונעלם ממנו והוא ידע ואשם
לאחת מאלה׃ והיה כי יאשם
לאחת מאלה והתודה אשר חטא

שחמהא ינזע כמי ינזע שחם
אלצאן מן דבח אלסלאמה ויקתרהא
אלאמאם עלי אלמדבח עלי קראבין אללה
ויסתגפר ענה אלאמאם ען כטייתה
אלדי אכטא פיגפר לה׃
ואנסאן אדי יחוב ויסמע קול מומי
והו שאהד או חזא או ידרא אם לא
יחוי ויקביל חובה׃ ואי אנסאן אלטי
כאן סמע צות חרג והו שאהד או
ראי דאך או עלם בה ולם יכבר
פקד חמל וזרה׃ או אנס די יקלצ
בכל מרעס מטאב או בנבלת
חיות מסאבה או בנבלת בעירא
מסאבה או בנבלת רחיש מסאב
ויהי מכסא מנה והוא מסאב
חאב׃ ואי אנסאן דני בשי מן
אלאמור אלנגסה או בנבילה וחש
נגס או בנבילה בהימה נגסה או
בנבילה שי מן אלדביב אלנגס וגבא דלך ענה והו נגס פאתם׃ או אדי יקלצב בסואבת
אנשא לכל סאובתיה די יסתאב בה ויהי מכסא מנה והוא ידע וחאב׃ או דנא
בנגאסה אנסאן בשי מן נגאסתה ממא סבילה אן ינגס בהא פגבא ענה פאתם׃
או אנשא די יקיים לפרשא בספון לאבאשה או לאוטבא לכל די יפרש אנשא בקיום ויהי
מכסא מנה והוא ידע וחאב לחדא מאלין׃ ואי אנסאן חלף בלפט שפתיה לא סאה אחסן עלי
גמיעמא ילפט אלאנסאן בימין וגבי דלך ענה תם עלם במא פעל ואתם בואחדה מן הדה׃
ויהי אדי יחוב לחדא מאלין ויודי דחב עלה׃ פאדי אתם בואחדה מנהא

ושמעה קול אלה בדבר שהוא ערבו שהשביעוהו שבועה שאם ידע לו בעידות שיגיד לו׳ או נפש אשר תגע וג׳

עליה: והביא את אשמו ליהוה
על חטאתו אשר חטא נקבה
מן הצאן כשבה או שעירת עזים
לחטאת וכפר עליו הכהן מחטאתו:
ואם לא תגיע ידו די שה והביא
את אשמו אשר חטא שתי תרים
או שני בני יונה ליהוה אחד לחטאת
ואחד לעלה: והביא אתם אל הכהן
והקריב את אשר לחטאת
ראשונה ומלק את ראשו ממול
ערפו ולא יבדיל: והזה מדם
החטאת על קיר המזבח והנשאר
בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת
הוא: ואת השני יעשה עלה

תפאקר במא אכטא: וייתי ית
אשמיה לקדם יי. על חובתיה דחב.
נקבא מן ענא אמרתא או צפירת
עזי לחטאתא. ויכפר עלוהי כהנא
מחובתיה: פיאת בקרבאנה ללה.
עלי כטאה אלדי אכטאה אנתי מן
אלגנם נעגה או שאה לאלדכוה.
ויסתגפר עליה. מאתם מן כטאיה:
ואם לא תמטי ידיה כמסת סיתא.
וייתי ית חובתיה דחב תרין שפנינין.
או תרין בני יונה קדם יי. חד
לחטאתא וחד לעלתא. ואן לם
תנל ידה מקדאר שאה. פליאת
בקרבאנה עלי מא אכטא. שפנינין
או פרכי חמאם ללה. אחדהמא
ללדכוה ואלאכר ללצעידה: וייתי יתהון לות כהנא. ויקריב ית דלחטאתא
קדמותא. וימלוק ית רישיה מקבל קדליה ולא יפריש: פאדי אתא
בהמא אלי אלאמאם פליקרב אלדי ללדכוה אולא. ויפצל ראסה ממא ילי
קפאה ולא יפרזה: ויזי מדמא דחטאתא על כותל מדבחא. ודישתאר בדמא
יתמצי ליסודא דמדבחא חטאתא הוא: וינצח מן דמה. עלא חאיט אלמדבח.
ופאצל מן אלדם. ימציה עלי אסאסה. כדאך מא יכון דכוה: וית תנינא יעביד עלתא

ולאחר הטומאה הא יאכל קדשו או יכנס למקדש שהוא דבר שזדונו כרת במס׳ שבועות נדרש כן" ונעלם ממנו" הטומאה"
ואשם" באכילת קדש או בביאת מקדש" בטומאת אדם" זו טומאת מת" לכל טומאתו" לרבות טומאת מגע זבין וזבות"
אשר יטמא" לרבות הנוגע בבועל נדה" בה לרבות בולע נבלת עוף טהור ולא ידע ששכח הטומאה" ואשם באכילת קדש
או בביאת מקדש" בשפתים" ולא בלב" להרע" לעצמו או להיטיב לעצמו כגון אוכל ולא אוכל אישן ולא אישן" לכל אשר
יבטא" לרבות לשעבר" ונעלם ממנו" ועבר על שבועתו כל אלה בקרבן עולה ויורד כמפורש כאן אבל שבועה שיש בה
כפירת ממון אינה בקרבן זה אלא באשם" והקריב את אשר לחטאת ראשונה" חטאת קודמת לעולה" למה הדבר דומה
לפרקליט שנכנס לרצה פרקליט נכנס דורון אחריו" ולא יבדיל" אינו מולק אלא סימן אחד" עורף הוא גובה הראש
המשפיע לצד הצואר" מול עורף" מול הרואה את העורף והוא אורך כל אחורי הצואר" והזה מדם החטאת" בעולה לא
הטעין אלא מיצוי ובחטאת הזאה ומיצוי אוחז בעורף ומתיז הדם ונתז והולך למזבח" חטאת הוא" לשמה כשרה שלא לשמה פסולה"

כמשפט וכפר עליו הכהן מחטאתו
אשר חטא ונסלח לו׃
ואם לא תשיג ידו לשתי
תרים או לשני בני יונה והביא
את קרבנו אשר חטא עשירת
האפה סלת לחטאת לא ישים
עליה שמן ולא יתן עליה לבנה
כי חטאת הוא׃ והביאה אל הכהן
וקמץ הכהן ממנה מלוא קמצו
את אזכרתה והקטיר המזבחה
על אשי יהוה חטאת הוא׃ וכפר
עליו הכהן על חטאתו אשר
חטא מאחת מאלה ונסלח לו

כדחזי ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה
דחב וישתביק ליה׃ ואלתאני יעמלה
צעירה כלסירה ויסתגפר ענה
אלאמאם מן כטייתה אלדי אכטא
ויגפר לה׃ ואם לא תדביק
ידיה לתרין שפנינין או לתרין
בני יונה וייתי ית קרבניה דחב חד
מן עסרא בתלת סאין סלתא
לחטאתא לא ישוי עלה משחא
ולא יתין עלה לבונתא ארי חטאתא
היא׃ ואן לם תנל ידה תמן שפנינין
או פרכי חמאם פליאת בקרבאנה
עלי מא אכטא עשר אויבה סמד
לא רכוה לא יצב עליהא דהנא
ולא יגעל עליהא לבאנא לאנהא זכוה׃ וייתינה לות כהנא ויקמוץ
כהנא מינה מלוא קמציה ית אדכרתה ויסיק למדבחא על קורבניא
דיי׳ חטאתא היא׃ פיאתי בהא אלי אלאמאם פיקבץ מנהא אלאמאם מל
קבצתה מן פיהא פיקתרה עלי אלמדבח מע קראבין אללה כדאך מא
תציר זכוה׃ ויכפר עלוהי כהנא על חובתיה דחב מחדא מאלין
וישתביק ליה ותהי לכהנא כמנחתא׃ ויסתגפר ענה אלאמאם עלי
כטייתה אלדי אכטא בואחדה מן הדה פיגפר לה ותציר לאלאמאם

כמשפט׳ כדת האמורה בעולת העוף שלנדבה בראש הפרשה׳ כי חטאת היא׳ ואין בדין שיהא קרבנו מהודר׳
חטאת היא׳ נקמצת ונקטרת לשמה כשרה שלא לשמה פסולה׳ על חטאתו אשר חטא׳ כאן שנה הכתוב שהרי
בעשירית ובדלות נאמר מחטאתו וכאן בדלי דלות נאמר על חטאתו דקדקו רבותינו מכאן שאם חטא כשהוא
עשיר והפריש מעות לכשבה או שעירה והעני יביא מקצתן שתי תורים לכך נאמר מחטאתו כלומר ממקצתו הפריש
מעות לשתי תורים והעני יביא ממקצתן עשירית האיפה הפריש מעות לעשירית האיפה והעשיר יוסיף עליהם
ויביא קרבן עשיר לכך נאמר כאן על חטאתו׳ מאחת מאלה מאחת משלש כפרות האמורות בענין או בעשירות
או בדלות או בדלי דלות ומה ת״ל שיכול החמורים שבהם יהיו בכשבה או שעירה והקלים יהיו בעוף והקלין שבקלין
יהיו בעשירית האיפה ת״ל מאחת מאלה להשוות קלין לחמורין לכשבה אם השיגה ידם ואת החמורין לקלין לעשירית האיפה

וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ פ
נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה
בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְהוָה וְהֵבִיא אֶת
אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׃ וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא
מִן הַקֹּדֶשׁ יְשַׁלֵּם וְאֶת חֲמִישִׁתוֹ
יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן
יְכַפֵּר עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם וְנִסְלַח
לוֹ׃
וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה
אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא
תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא

כסאיר אלהדאיא׃ ומליל יי עם
משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי
תכלימא׃ אנש ארי ישקר שקר
ויחוב בשלו מקודשיא דיי וייתי ית
אשמיה לקדם יי דכר שלים מן ענא
בפרסנה כסף סלעין בסלעי קודשא
לאשמא׃ אי אנסאן כאן כאנה ואכטי
סהוא בשי מן אקדאס אללה פליאת
בקרבאנה ללה כבש צחיח מן אלגנם
בקימתה מתאקיל פצה במתקאל
אלקדס ללקרבאן׃ וית דחב מן קודשא
ישלים וית חומשיה יוסיף עלוהי
ויתין יתיה לכהנא וכהנא יכפר עלוהי
בדכרא דאשמא וישתביק ליה׃
ואלדי אכטא פיה מן אלקדס יסלם
מתלה ויזיד עליה כמסה ויעטיה ללאמאם יסתגפר ענה בכבש אלקרבאן
ויגפר לה׃ ואם אנש ארי יחוב ויעביד חד מכל פקודיא דיי דלא
כשרין לאתעבדא ולא ידע וחב ויקביל חוביה׃ ואי אנסאן אכטא פעמל
ואחדה מן פראיץ אללה אלתי לם תעמל ולם יעלם באנה קד אתם ותחמל

בדלי דלות׳ והיתה לכהן כמנחה׳ ללמד על מנחת חוטא שיהיו שיריה נאכלין והוא לפי פשוטו׳ ורבותינו דרשו והיתה לכהן ואם חוטא זה כהן הוא תהא כשאר מנחות נדבת כהן שהיא בכליל תהיה לא תאכל׳ כי תמעול מעל׳ אין מעילה בכל מקום אלא שנוי וכן הוא או׳ וימעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ וכן הוא או׳ בסוטה ומעלה בו מעל׳ וחטאה בשגגה מקדשי ה׳ שנהנה מן ההקדש והיכן הוזהר נאמר כאן חטא ונאמר להלן חטא בתרומה ולא ישאו עליו חטא מה להלן הזהיר אף כאן הזהיר אי מה להלן לא הזהיר אלא על האוכל אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל ת״ל תמעול מעל ריבה׳ קדשי ה׳ המיוחדים לשם יצאו קדשים קלים׳ איל׳ לשון קשה כמו ואת אילי הארץ לקח אף כאן קשה בן שתי שנים׳ בערכך כסף שקלים׳ שיהא שוה שתי סלעים׳ ואת אשר חטא מן הקדש ישלם׳ קרן וחומש להקדש׳ ולא ידע ואשם והביא׳ הענין הזה מדבר במי שבא ספק כרת לידו ולא ידע אם עבר עליו אם לאו כגון חלב ושומן לפניו וכסבור ששתיהן היתר ואכל את האחת אמרו לו אחת של חלב היתה ולא ידע אם זו שאכל הרי זה מביא אשם תלוי ומגין עליו כל זמן שלא נודע לו שודאי חטא ואם נודע לו לאחר זמן יביא חטאת׳ ולא ידע ואשם ונשא עונו׳ ר׳ יוסי הגלילי או׳ הרי הכתוב ענש את מי שלא ידע על אחת כמה וכמה שיענש את שידע׳ ר׳ יוסי או׳ אם נפשך לידע מתן שכרן של צדיקים צא ולמד מאדם הראשון שלא נצטוה אלא על מצות לא תעשה ועבר עליה ראה כמה מיתות נקנסו עליו

עונו׃ והביא איל תמים מן הצאן
בערכך לאשם אל הכהן וכפר
עליו הכהן על שגגתו אשר שגג
והוא לא ידע ונסלח לו׃ אשם הוא
אשם אשם ליהוה׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ נפש
כי תחטא ומעלה מעל ביהוה וכחש
בעמיתו בפקדון או בתשומת יד
או בגזל או עשק את עמיתו׃
או מצא אבדה וכחש בה ונשבע
על שקר על אחת מכל אשר
יעשה האדם לחטא בהנה׃ והיה

וזרה׃ וייתי דכר שלים מן ענא
בפרסניה לאשמא לות כהנא ויכפר
עלוהי כהנא על שלותיה דאשתלי
והוא לא ידע וישתביק ליה׃ פליאת
בכבש צחיח מן אלגנם בקימתה ללקונאן
אלי אלאמאם ויסתגפר ענה אלאמאם
ען סהותה אלדי סהא והו לם יעלם
ויגפר לה׃ אשמא הוא על חובתיה
דחב אשמא יקריב קדם יי׃ והו קרבאן
אתאם ען אתמה אלדי אתם ללה׃
ומליל יי עם משה למימר׃ תם
כלם אללה מוסי תכלימא׃ אנש ארי
יחוב וישקר שקר קדם יי׃ ויכדיב
בחבריה בפוקדנא או בשותפות ידא או בגזילא או עשק ית חבריה׃ אי אנסאן
אכטא וכאן כאנה באללה פגחד צאחבה ודיעה או מעאמלה או גצב או גשם
צאחבה׃ או אשכח אבידתא וכדיב בה ואשתבע על שקרא על חדא מכל
די יעביד אנשא למחב בהון׃ או וגד צאלה פגחדהא וחלף באטלא
עלא כלה מן גמיע מא יעמל אלאנסאן פיכטי בהא׃ ויהי ארי

ולדורותיו וכי איזו מדה מרובה של טובה או של פורענות הוי אומר מדה טובה אם מדת פורענות מעוטה ראה כמה
מיתות נקנסו לו ולדורותיו מדה טובה מרובה היושב לו מן הפגולין והנותרות והמתענה ביום הכפורים על אחת כמה וכמה שיזכה
לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות ר' עקיבא אומ' הרי הוא אומ' על פי שנים עדים או שלשה וג' אם מתקיימת העדות
בשנים למה פרט לך הכתוב שלשה אלא להביא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיוצא באלו לענין עונש והזמה אם כך ענש
הכתוב לנטפל לעוברי עבירה על אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לנטפל לעושי מצוה כעושי מצוה ר' אלעזר בן עזריה
אומ' כי תקצור קצירך בשדך ושכחת עומר בשדה הרי הוא אומ' למען יברכך וג' קבע הכתוב ברכה למי שבאת על ידו
מצוה בלא ידע אמור מעתה היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה הימנו ומצאה העני ונתפרנס בה הרי הקב"ה קובע לו
ברכה׃ בערכך לאשם׃ בערך האמור למעלה׃ אשר שגג והוא לא ידע׃ הא אם ידע לאחר זמן לא נתכפר לו באשם זה עד
שיביא חטאת הא למה זה דומה לעגלה ערופה שנתערפה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג׃ אשם הוא אשם אשם׃
הראשון כולו קמוץ שהוא שם דבר האחרון חציו קמוץ וחציו פתח שהוא לשון פעל ואין מקרא שלא לצורך הוא כבר
דרוש הוא בתורת כהנים׃ אשם אשם׃ להביא אשם שפחה חרופה שיהא איל בן שתי שנים יכול שאני מרבה אשם נזיר
ואשם מצורע ת"ל הוא׃ נפש כי תחטא׃ אמר ר' עקיבא מה ת"ל ומעלה מעל ביי' לפי שכל המלוה והלוה והנושא והנותן
אינו עושה אלא בעדים ובשטר לפיכך בזמן שהוא מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע
בו נשמה אלא שלישי שביניהם לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם׃ בתשומת יד׃ ששם בידו ממון להתעסק או

13

כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה
אשר גזל או את העשק אשר
עשק או את הפקדון אשר הפקד
אתו או את האבדה אשר מצא:
או מכל אשר ישבע עליו לשקר
ושלם אתו בראשו וחמשתיו
יסף עליו לאשר הוא לו יתננו
ביום אשמתו: ואת אשמו יביא
ליהוה איל תמים מן הצאן בערכך
לאשם אל הכהן: וכפר עליו הכהן
לפני יהוה ונסלח לו על אחת מכל
אשר יעשה לאשמה בה:

קיא פסו׳ סימן רעואל

וידבר יהוה אל משה לאמר:
צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת
תורת העלה הוא העלה על מוקדה

יחטי ויחוב ויתיב ית גזילא דגזל
או ית עשקא דעשק או ית פקדונא
דאתפקד עמיה או ית אבדתא דאשכח:
פאדי הו אכטא ואתם פלירד אלגצב
אלדי גצבה או אלגשם אלדי גשמה או אל
ודיעה אלדי אודעת ענדה או אלצאלה
אלדי וגדהא: או מכלא דישתבע עלוהי
לשקרא וישלים יתיה ברישיה
וחמשיה יוסיף עלוהי לדהוא ליה
יתנניה ביומא דחובתיה: או מא סוא
דלך ממא סבילה אן יחלף עליה
באטלא פלירדה בראסה ויזיד
עליה אלכמאסה ויעטיה אלדי הו
לה פי יום אעתראפה בדנבה: וית
אשמיה ייתי לקדם יי דכר שלים
מן ענא בפרסניה לאשמא לות
כהנא: פיאת בקרבאנה ללה כבש

צחיח מן אלגנם בקימתה ללקרבאן אלי אלאמאם: ויכפר עלוהי כהנא קדם יי
על חדא מכל דיעביד למחב בה: ויסתגפר ענה אלאמאם בין ידי אללה
ויגפר לה עלא אית כלה מן גמיע מא יעמל פיאתם בהא:

פ פ פ ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא:
פקיד ית אהרן וית בנוהי למימר דא אוריתא דעלתא היא עלתא דמתוקדא

במלוה" או בגזל" שגזל מידו כלום" או עשק" הוא שכר שכיר" וכחש בה" שכפר על אחת מכל אלה אשר יעשה האדם
לחטוא ולהשביע על שקר לכפירת ממון" כי יחטא ואשם" כשיכיר בעצמו לשוב בתשובה ולדעת ולהודות כי יחטא ואשם"
בראשו" הוא הקרן ראש הממון" לאשר הוא לו" למי שהממון שלו" **צו** את אהרן" אין צו אלא לשון זירוז מיד
ולדורות אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס" זאת תורת העולה" הרי הענין הזה
בא ללמד על הקטר חלבים ואיברים שהוא כשר כל הלילה וללמד על הפסולין איזה אם עלה ירד ואיזה אם עלה לא ירד
שכל תורה לרבות הוא בא לומר תורה אחת לכל העולים ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו" היא העולה" מיעט את הרובע ואת

על המזבח כל הלילה עד הבקר
ואש המזבח תוקד בו׃ ולבש הכהן
מדו בד ומכנסי בד ילבש על
בשרו והרים את הדשן אשר
תאכל האש את העלה על המזבח
ושמו אצל המזבח׃ ופשט את
בגדיו ולבש בגדים אחרים
והוציא את הדשן אל מחוץ
למחנה אל מקום טהור׃ והאש
על המזבח תוקד בו לא תכבה
ובער עליה הכהן עצים בבקר
בבקר וערך עליה העלה והקטיר
עליה חלבי השלמים׃ אש תמיד

על מדבחא כל ליליא עד צפרא
ואישתא דמדבחא תהי יקדא ביה׃
מר הרון ובניה קאילא הדה שריעה
אלצעידה הי אלצעידה תוצע עלא
וקיד עלי אלמדבח טול אלליל אלי
אלגדאה ונאר אלמדבח תתוקד עליה׃
וילבש כהנא לבושין דבוץ ומכנסין
דבוץ ילבש על בסריה ויפריש
ית דשנא דתיכול אישתא ית עלתא
על מדבחא וישויניה בסטר
מדבחא׃ ויلبס אלאמאם קמיצא מן
עשר וסראויל מן עשר ילבס
עלי בדנה וירפע אלרמאד אלדי
תאכל נאר אלצעידה עלי אלמדבח

פיגעלה לזק אלמדבח׃ וישלח ית לבושוהי וילבש לבושין אחרנין ויפק
ית דשנא למברא למשריתא לאתר דכי׃ תם יסלך תיאבה וילבס תיאב
אכר ויכרג אלרמאד אלי כארג אלעסכר אלי מוצע טאהר׃ ואישתא על
מדבחא תהי יקדא ביה לא תטפי ויבער עלה כהנא אעין בצפר בצפר
ויסדר עלה עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא׃ ואלנאר עלי אלמדבח
תקד פיה לא תטפא וישעל עליהא אלאמאם חטבא פי כל גדאה וינצד
עליהא אלצעידה ויקתר עליהא שחם דבח אלסלאמה׃ אישתא תדירא

הערבע וביוצא בהן שלא היה פסול בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה׳ מדו בד׳ היא הכתנת ומה ת״ל מדו שתהא
כמדתו׳ על בשרו׳ שלא יהא דבר חוצץ בינתים׳ והרים את הדשן׳ היה חותה מלא המחתה מן המאוכלות הפנימיות
ונותנן במזרחו שלכבש׳ הדשן אשר תאכל האש את העולה ועשאתה דשן ירים תרומה ושמו אצל המזבח׳ ופשט את
בגדיו׳ אין זו חובה אלא דרך ארץ שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן תמיד בגדים שבשל בהן קדירה
לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו לכך ולבש בגדים אחרים פחותין מהן׳ והוציא את הדשן׳ הצבור בתפוח כשהוא רבה ואין
מקום למערכה מוציאו משם ואין זה חובה בכל יום אבל התרומה חובה בכל יום׳ והאש על המזבח תוקד בו׳ רבה
כאן יקידות הרבה על מוקדה ואש המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד בו אש תמיד תוקד על המזבח כולן
נדרשו במס׳ יומא שנחלקו רבותינו במנין המערכות שהיו שם׳ וערך עליה העולה׳ עולת תמיד היא תקדים׳ חלבי
השלמים׳ אם יביאו שם שלמים ורבותינו למדו מכאן עליה על עולת הבקר השלם כל הקרבנות כולם מכאן שלא יהא

תוקד על המזבח לא תכבה:
ב וזאת תורת
המנחה הקרב אתה בני אהרן
לפני יהוה אל פני המזבח: והרים
ממנו בקמצו מסלת המנחה
ומשמנה ואת כל הלבנה אשר
על המנחה והקטיר המזבח ריח
ניחח אזכרתה ליהוה: והנותרת
ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות
תאכל במקום קדש בחצר אהל
מועד יאכלוה: לא תאפה חמץ
חלקם נתתי אתה מאשי קדש
קדשים הוא כחטאת וכאשם:

תהי יקדא על מדבחא לא תטפי: כואן
אנאר דאימא תתקד עלי אלמדבח לא תטפא:
ודא אוריתא דמנחתא דיקרבון
יתה בני אהרן קדם יי לקדם מדבחא:
והדה שריעה אלהדיה אן יקדמהא
בנו הרון בין ידי אללה בין ידי אלמדבח:
ויפריש מינה בקומציה מסלתא
דמנחתא וממשחה וית כל לבונתא
דעל מנחתא ויסיק למדבחא
לאתקבלא ברעוא אדכרתה קדם יי:
וירפע מנהא בקבצתה מן סמידהא
ודהנהא וגמיע אללבאן אלדי עליהא
ויקתר פיחהא עלי אלמדבח קבול
מרצי ללה: ודישתאר מינה:
ייכלון אהרן ובנוהי פטיר תתאכיל באתר קדיש בדרת משכן זמנא
ייכלונה: ואלפאצל מנהא יאכלוה הרון ובניה פטירא תוכל פי מוצע
מקדס פי צחן כבא אלמחצר יאכלוהא: לא תתאפי חמיע חולקהון
יהבית יתה מקורבני קדש קודשין היא כחטתא וכאשמא: לא תכבז כמירא
געלתהא קסמהם מן קראביני מן כואץ אלאקדאס הי כאלדכוה וקרבאן אלאתם:

דבר מאוחר לתמיד שלבין ה ערבים יש תמיד אש שנאמר בו תמיד היא שמדליקין בה את הנרות שנ
בהעלות נר תמיד אף היא מעל מזבח החיצון תוקד לא תכבה המכבה אש על המזבח עובר
בשני לאוין וזאת תורת המנחה תורה אחת לכולן להטעינן שמן ולבונה מנין תל תורת הקרב אותה
היא הגשה בקרן דרומית מערבית לפני ה' הוא מערב שהוא לצד האמורין בענין שיכול אין לי טעונות
שמן ולבונה אלא מנחת ישראל שהיא נקמצת מנחת כהנים שהוא כליל מנין תל תורת הקרב אותה היא
הגשה בקרן דרומית מערבית לפני ה' הוא מערב שהוא לצד אהל מועד אל פני המזבח הוא הדרום שהוא
פניו שלמזבח שהכבש נתון לאותו הרוח בקמצו שלא יעשה מדה לקומץ מסולת המנחה ומשמנה מכאן
שקומץ ממקום שנתרבה שמנה ואת כל הלבונה אשר על המנחה והקטיר שמלקט את לבונתה לאחר קמיצה
ומקטירו ולפי שלא פירש כן אלא באחת מן המנחות בויקרא הוצרך לשנות פרשה זו לכלול כל המנחות כמשפטן
במקום קדוש ואיזהו בחצר אהל מועד לא תאפה חמץ חלקם אף השיריים אסורין בחמוץ כחטאת כאשם מנחת חוטא
הרי היא כחטאת לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה מנחת נדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה

כל זכר בבני אהרן יאכלנה חק עולם לדרתיכם מאשי יהוה כל אשר יגע בהם יקדש:

כל דכורא בבני אהרן ייכלנה. קים עלם לדריכון מקרבניא דיי'. כל דיקרב בהון יתקדש: כל ד'כר מן בני הרון יאכלהא רסם דהר לאג'יאלכם מן קראבין אללה. כל מן לאמסהא תקדס:

ג וידבר יהוה אל משה לאמר: זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו ליהוה ביום המשח אתו עשירת האפה סלת מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב: על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביאנה תפיני מנחת פתים תקריב ריח ניחח ליהוה: והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אתה חק עולם ליהוה כליל תקטר: וכל

ומליל יי' עם משה למימר: דין קרבנא דאהרן ובנוהי די יקרבון קדם יי'. ביומא דירבון יתיה. חד מן עסרא בתלת סאין סלתא מנחתא תדירא פלגותה בצפרא ופלגותה ברמשא: הד'י קרבאן הרון ובניה אלדי יקרבה ללה פי יום מסח עשר ויבה סמד הדייה דאימא נצפהא בגדאה ונצפהא בעשאה: על מסריתא במשח תתעביד רביכא תיתינה תופיני מנחת בצוען תקריב לאתקבלא ברעוא קדם יי': עלי טאבק בדהן תעמל סתותייה תאתי בהא. רפכה תבון תקדבהא מקבולא מרציא ללה: וכהנא דיתרבא תחותוהי מבנוהי יעביד יתה. קים עלם קדם יי' גמיר תתסק: וכד'לך אלאמאם אלמסתכלף בעדה מן בניה יצנעהא רסם דהר ללה גמלה תקתר: וכל

כל זכר" אפילו בעלי מומים למה נאמר אם לאכילה הרי כבר אמור לחם אלהיו מקדשי הקדשים וג' לא לרבות בעלי מומין למחלוקת" כל אשר יגע וג' קדשים קלים וחולין שיגעו בה ויבלעו ממנה" יקדש" להיות כמוה שאם פסולה יפסלו ואם כשרה יאכלו כחומר המנחה" זה קרבן אהרן ובניו" אף ההדיוטות מקריבים עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה אבל כהן גדול בכל יום שנ' מנחת תמיד והכהן המשיח תחתיו מבניו חקת עולם וג' מרבכת" חלוטה ברותחין כל צרכה" תפיני" אפויה אפיות הרבה אחר חליטתה אופה בתנור וחוזר ומטגנה במחבת" מנחת פתים" מלמד שטעונה פתיתה" המשיח תחתיו מבניו" המשוח מבניו תחתיו" כליל תקטר" אין נקמצת להיות שיריה נאכלין אלא כולה כליל וכן כל מנחת כהן שלנדבה כליל תהיה" כליל" כולה עוה לגבוה"

מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל:

ד וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל אהרן ואל בניו לאמר זאת
תורת החטאת במקום אשר
תשחט העלה תשחט החטאת
לפני יהוה קדש קדשים הוא:
הכהן המחטא אתה יאכלנה במקום
קדש תאכל בחצר אהל מועד:
כל אשר יגע בבשרה יקדש
ואשר יזה מדמה על הבגד אשר
יזה עליה תכבס במקום קדש:
וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר
ואם בכלי נחשת בשלה ומרק
ושטף במים: כל זכר בכהנים

מנחתא דכהנא גמירא תהי לא תתאכיל:
וסאירהא איצא אמאם תקתר גמלה ולא
תוכל: ומליל יי עם משה למימר:
תם כלם אללה מוסי תכלימא: מליל עם
אהרן ועם בנוהי למימר. ואאוריתא
דחטתא באתרא דתתנכיס עלתא
תתנכיס חטתא קדם יי: קדש קדשין
היא: קל להרון ובניה קאילא הדה
שריעה אלזכוה. פי מוצע תדבח
אלצעידה תדבח אלזכוה בין ידי אללה
מן כואץ אלאקדאס: כהנא דמכפר
בדמה ייכלנה באתר קדיש תתאכיל
בדרת משכן זמנא: אלאמאם אלמזכי
בהא יאכלהא. ופי מוצע מקדס
תוכל פי צחן כבא אלמחצר: כל
דיקרב בבסרה יתקדש. ודידי
מדמה על לבושא דידי עלה תחור באתר קדיש: כל מן דנא מלחמהא
תקדס. ואן אנתצח מן דמהא אלדי ינצח מנה עלי תוב פאגסל פי מוצע
מקדס: ומן דחסף דתתבשל ביה יתבר. ואם במנא דנחשא תתבשל ויתמריק
וישתטיף במיא: ואנא אלכזף אלדי תטבך פיה יכסר. ואן טבכת פי אנית
נחאס פליחך ויגסל באלמא: כל דכורא בכהניא ייכול יתה: ס

המחטא אותה. העובד עבודותיה שהיא נעשית חטאתו על ידו. המחטא אותה יאכלנה. הראוי לעבודה יצא טמא
בשעת זריקת דמים שאינו חולק בבשר ואי אפשר לומר שאוסר שאר כהנים באכילתה חוץ מן הזורק דמה
שהרי נאמר למטה כל זכר בכהנים יאכל אותה. כל אשר יגע בבשרה. כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה
יקדש להיות כמוה אם פסולה תפסל ואם כשרה תאכל כחומר שבה. ואשר יזה מדמה. על הבגד ואם הוזה מדמה
על הבגד אותו מקום הדם הבגד אשר יזה עליה תכבס בתוך העזרה אשר יזה. יהא כלי כמו לא יפה לארץ מגלס
יהא נטוי. ישבר. לפי שהבליעה שנבלעת בו נעשה נותר והוא הדין לכל הקדשים. ומורק. לשון תמרוקי
הנשים אשקורמנט בלעז. ומורק ושטף. לפלוט את בליעתו אבל כלי חרש למדך הכתוב כאן שאינו יוצא מידי
דופיו לעולם. כל זכר בכהנים יאכל אותה. הא למדת שהמחטא אותה האמור למעלה לא להוציא שאר הכהנים

אכל אתה קדש קדשים הוא׃ וכל
חטאת אשר יובא מדמה אל
אהל מועד לכפר בקדש לא תאכל
באש תשרף׃

וזאת תורת האשם קדש קדשים ה
הוא׃ במקום אשר ישחטו את
העלה ישחטו את האשם ואת דמו
יזרק על המזבח סביב׃ ואת כל
חלבו יקריב ממנו את האליה
ואת החלב המכסה את הקרב׃
ואת שתי הכלית ואת החלב
אשר עליהן אשר על הכסלים
ואת היתרת על הכבד על הכלית
יסירנה׃ והקטיר אתם הכהן
המזבחה אשה ליהוה אשם הוא׃

קדש קדשין הי׃ כל דכר מן
אלאימה יאכלהא אדהי מן כואץ
אלאקדאס׃ וכל חטאת אדי יתער
מדמה למשכן זמנא לכפרא
בקדשא לא תאכיל׃ בנורא
תתוקד׃ וכל דכוה יוכל מן דמהא
אלי כבא אלמחצר ליסתגפר פי
אלקדס פלא תוכל בל תחרק בנאר׃
ודא אוריתא דאשמא קדש
קדשין הוא׃ והדה שריעה קרבאן
אלאתם הו איצא מן כואץ אלאקדאס׃
באתרא דיכסון ית עלתא יכסון
ית אשמא וית דמיה יזרוק על
מדבחא סחור סחור׃ פי מוצע
תדבח אלצעידה ידבח קרבאן אלאתם
ורמה ירש עלי אלמדבח מסתדירא׃

וית כל תרבוה יקריב מנה ית אליתא וית תרבא דחפי ית גווא׃ וגמיע שחמה
ירפע מנה אליה ואלתרב אלמגטי אלגוף׃ וית תרתין כולין וית תרבא דעליהון
דעל גססיא וית חצרא דעל כבדא על כוליתא יעדינה׃ ואלכלותין ואלשחם
אלדי עליהמא אלדי עלי אלחשא וזאידה אלכבד מע אלכלא ינזעהא׃
ויסיק יתהון כהנא למדבחא קרבנא קדם יי אשמא הוא׃
ויקתרהא אלאמאם עלי אלמדבח קרבאנא ללה. כדאך מא יציר קרבאן אתם׃

לא להוציא את שאינו ראוי לחטוי׳׳ וכל חטאת וג׳ שאם הכניס מדם חטאת החיצונה לפנים פסולה׳׳ קודש
קדשים הוא׳׳ הוא קרב ואין תמורתו קריבה׳׳ ואת כל חלבו וג׳׳ עד כאן לא נתפרשו אימורין באשם לכך הוצרך
לפרשם כאן אבל חטאת כבר נתפרש בה בפרשת ויקרא׳׳ את האליה׳׳ לפי שאשם אינו בא אלא איל או כבש
ואיל וכבש נתרבו באליה׳׳ אשם הוא עד שינתק שמו ממנו לימד על אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו
אעפ׳ שעומד להיות דמין עולה לקיץ המזבח אם שחטו סתם אינו כשר לעולה קודם שניתק לרעייה ואינו
בא ללמד על האשם שיהא פסול שלא לשמו כמו שדרשנו הוא הכתוב בחטאת לפי שאשם לא נאמר בו
אשם הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימורין כשר׳׳ קודש קדשים הוא׳׳

כל זכר בכהנים יאכלנו במקום
קדוש יאכל קדש קדשים הוא:
כחטאת כאשם תורה אחת להם
הכהן אשר יכפר בו לו יהיה:
והכהן המקריב את עלת איש
עור העלה אשר הקריב לכהן
לו יהיה: וכל מנחה אשר תאפה
בתנור וכל נעשה במרחשת
ועל מחבת לכהן המקריב
אתה לו תהיה: וכל מנחה
בלולה בשמן וחרבה לכל בני
אהרן תהיה איש כאחיו:

וזאת תורת זבח השלמים אשר
יקריב ליהוה: אם על תודה

כל דכורא בכהניא ייכלניה באתר
קדיש יתאכיל קדש קודשין הוא:
כל ד'כר מן אלאימה יאכלה ופי מוצע
מקדס יוכל לאנה מן כואץ אלאקראס:
כחטתא כין אשמא אוריתא חדא להון
כהנא דיכפר ביה דיליה יהי: קרבאן
אלאתם כאלדכוה שריעה ואחדה והמא
אלאמאם אלדי יכפר בה לה תכון: וכהנא
דמקריב ית עלת גבר משך עלתא
דיקריב לכהנא דיליה יהי: ואלאמאם
אלמקרב צעידה ען אמר גלד אל
צעידה אלדי יקרבה יכון לה: וכל
מנחתא דתתאפי בתנורא. וכל
דתתעבד בלרדתא ועל מסריתא.
לכהנא דמקריב יתה דיליה תהי:
וכל הדייה ממא יכבז פי אלתנור
או יעמל פי אלטנגיר או עלי טאבק. אלאמאם אלמקרבהא לה תכון: וכל
מנחתא דפילא במשח ודלא פילא. לכל בני אהרן תהי גבר כאחוהי: וכל
הדייה מלתותה בדהן או גאפה לגמיע בני הרון תכון ואחד כאלאכר:
ודא אוריתא דנכסת קדשיא דיקריב קדם יי: והדה שריעה
דבח אלסלאמה אלדי יקרבה ללה: אם על תודתא

בתורת כהנים הוא נדרש: תורה אחת להם: בדבר זה: לכהן אשר יכפר בו: הראוי לכפרה חולק בו פרט לטבול יום ומחוסר כפורים ואונן שאין חולקין בעזרות: לכהן המקריב אותה וג' יכול לו לבדו תל' לכל בני אהרן תהיה יכול לכולן תל' לכהן המקריב הא כיצד לבית אב שליום שמקריבין אותה: בלולה בשמן: זו מנחת נדבה: וחרבה: זו מנחת חוטא ומנחת קנאות שאין בהן שמן: אם על תודה יקריבנו: אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדברות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהן צריכין להודות שכתוב בהן יודו ליי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו שלמי תודה ומעונות לחם האמור בענין ואין נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן:

יקריבנו והקריב על זבח התודה
חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי
מצות משחים בשמן וסלת מרבכת
חלת בלולת בשמן: על חלת לחם
חמץ יקריב קרבנו על זבח תודת
שלמיו: והקריב ממנו אחד מכל
קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
את דם השלמים לו יהיה: ובשר
זבח תודת שלמיו ביום קרבנו
יאכל לא יניח ממנו עד בקר:
ואם נדר או נדבה זבח קרבנו
ביום הקריבו את זבחו יאכל
וממחרת והנותר ממנו יאכל:
והנותר מבשר הזבח ביום השלישי
באש ישרף: ואם האכל יאכל

יקרבניה ויקריב על נכסת תודתא.
גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין
פטירין דמשיחין במשח. וסלת
רביכא גריצן דפילן במשח: אן
קרבה עלי שכר. פיקרב מעה גראדק
פטירא מלתותה בדהן. ורקאק
פטיר ממסוחה בדהן. וסמיד רפך:
גראדק מלתותה בדהן: על גריצן
דלחים חמיע יקריב קרבניה על
נכסת תודת קודשוהי: מע גראדק
כבז כמיר. יקרב קרבאנה. מע דבח
שכר סלאמתה: ויקריב מינה חד
מכל קרבנא אפרשותא קדם יי לכהנא
דיזרוק ית דם נכסת קודשיא דיליה
יהי: פיקרב מן דאך רגיפא ואחדא
מן כל קרבאן. רפיעה ללה ללאמאם.

אד'י ינצ'ח מקדם אלסלאמה לה יכון: ובסר. נכסת תודת קודשוהי ביום קרבניה
יתאכיל לא יצנע מניה עד צפרא: ולחם דבח שכר אלסלאמה. פי יום קרבאנה
יוכל לא יבקי מנה אלי אלגדאה: ואם נדרא או נדבתא נכסת קרבניה ביומא
דיקריב ית נכסתיה יתאכיל. וביומא דבתרוהי ודישתאר מניה יתאכיל: ואן כאן
דבח קרבאנה נדרא או תברע. פיוכל מן יום תקריבה להו ומן גד. ומא פצ'ל מנה יוכל:
ודישתאר מבסר נכסתא ביומא תליתאה בנורא תתוקד: ומא פצ'ל מן לחם אלדבח פי
אליום אלתאלת. פליחרק באלנאר: ואם אתאכלא יתאכיל מבסר נכסת קודשוהי.

והקריב על זבח התודה. ארבעה מיני לחם חלות ורקיקין ורבוכה שלשה מיני מצה וכתוב על חלות לחם חמץ וגו' וכל
מין ומין עשר חלות כך מפורש במנחות ושיעורן חמש סאין ירושלמיות שהן שש מדבריות עשרים עשרון.
מרבכת. לחם חלוט ברותחין כל צרכו. יקריב קרבנו על זבח. מגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף ליפסל ביוצא וטבול
יום ומלצאת לחוץ בפדיון עד שישחט הזבח. אחד מכל קרבן. לחם אחד מכל מין יטול תרומה לכהן העובד עבודתה
והשאר נאכל לבעלים ובשרה לבעלים חוץ מחזה ושוק שבה כמו שמפורש למטה תנופת חזה ושוק בשלמים והתודה
קרויה שלמים. ביום קרבנו יאכל. ובזמן בשרה זמן לחמה. ובשר זבח תודת שלמיו. יש כאן לרבויין הרבה לרבות חטאת
ואשם ואיל נזיר וחגיגת ארבעה עשר שיהיו נאכלים ליום ולילה. לא יניח ממנו עד בקר. או כל הוא כל הלילה אסכן

מבשר זבח שלמיו ביום השלישי
לא ירצה המקריב אתו לא יחשב
לו פגול יהיה והנפש האכלת
ממנו עונה תשא׃ והבשר אשר
יגע בכל טמא לא יאכל באש
ישרף והבשר כל טהור יאכל
בשר׃ והנפש אשר תאכל בשר
מזבח השלמים אשר ליהוה
וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה׃ ונפש כי תגע בכל טמא
בטמאת אדם או בבהמה טמאה
או בכל שקץ טמא ואכל

ביומא תליתאה לא יהי לרעוא.
דמקריב יתיה. לא יתחשיב ליה
מרחק יהי. ואנש דייכול מניה
חוביה יקבל׃ ואן אכל אכלא. מן
לחם ذבח אלסלאמה פי אליום אלג'
פלא ירתצא. ואלמקרב לה. לא יחסב
לה. בל יכון מאבאס. ואי אנסאן אכל
מנה. פקד חמל וזרה. ובסר די יקרב
בכל מסאב לא יתאכיל. בנורא
יתוקד. ובסר קודשא. כל דידכי
לקודשא ייכול בסר קודשא׃ ולחם
אלקדאס אן דנא בשי מן אלנגאסה
פלא יוכל בל יחרק באלנאר. ואלטאהר
מנה. פלא יאכלה אלא טאהר׃ ואנש דייכול בסרא. מנכסת קודשיא
דקדם יי׳. וסאובתיה עלוהי. וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃ ואי
אנסאן אכל לחמא. מן ذבח אלסלאמה אלדי ללה. ונגאסתה עליה. פינקטע
ذלך אלאנסאן מן בין קומה׃ ואנש ארי יקרב בכל מסאב בסואבת
אנשא או בבעירא מסאבא או בכל שקץ מסאב וייכול. מבסר

למה אמרו עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה" ואם נדר או נדבה" שלא הביאה על הודאה שנכס
אינה טעונה לחם ונאכלת לשני ימים כמו שמפורש בענין" וממחרת והנותר ממנו" בראשון
יאכל" ר״י זו יתירה היא ויש כמהו הרבה במקרא כגון ואלה בני צבעון ואיה וענה תת וקדש וצבא
מרמס" ואם האכל יאכל וג׳ במחשב בשחיטה לאכלה בשלישי הכתוב מדבר יכול אם אכל ממנו
בשלישי יפסל למפרע תלמוד לומר המקריב לא יחשב בשעת הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי
וכן פירושו בשעת הקרבתו לא תעלה דעת במחשבה ואם חשב פגול יהיה" והנפש האוכלת ממנו
אפלו בתוך הזמן עונה תשא" והבשר" שלקודש שלמים אשר יגע בכל טמא לא יאכל" והבשר
לרבות איבר שיצא מקצתו שהפנימי מותר" כל טהור יאכל קדש בשר" מה ת״ל לפי שנ׳ ודם זבחיך
ישפך" והבשר תאכל יכול לא יאכלו שלמים אלא הבעלים לכך נאמר כל טהור יאכל בשר" וטמאתו
עליו" בטומאת הגוף הכתוב מדבר אבל טהור שאכל את הטמא אינו ענוש כרת אלא אזהרה"
והבשר אשר יגע בכל טמא וג׳ ואזהרת טמא שאכל את הטהור אינה מפורשת בתורה אלא
חכמים למדוה בגזירה שוה שלש כריתות אמורים באוכלי קדשים בטומאת הגוף ודרשום רבותינו
בשבועות אחת לכלל ואחת לפרט ואחת ללמד על קרבן עולה ויורד שלא נאמר אלא על טומאת מקדש וקדשיו"

מבשר זבח השלמים אשר
ליהוה ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה: וידבר יהוה אל משה
לאמר: דבר אל בני ישראל לאמר
כל חלב שור וכשב ועז לא
תאכלו: וחלב נבלה וחלב
טרפה יעשה לכל מלאכה
ואכל לא תאכלהו: כי כל אכל
חלב מן הבהמה אשר יקריב
ממנה אשה ליהוה ונכרתה
הנפש האכלת מעמיה: וכל דם
לא תאכלו בכל מושבתיכם
לעוף ולבהמה: כל נפש אשר
תאכל כל דם ונכרתה הנפש
ההוא מעמיה:
וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר

קודשיא דקדם יי׳ וישתיצי אנשא
ההוא מעמיה: ואי אנסאן לאמס
שיא מן אנגאסאת בנגאסת אנסאן
או בבהימה נגסה או בשי מן דביב
נגס ואכל מן לחם דבח אלסלאמה
אלדי ללה פינקטע דאך אלאנסאן מן
קומה: ומליל יי׳ עם משה למימר:
תם כלם כו׳ מליל עם בני ישראל
למימר. כל תרב תור ואמר ועז
לא תיכלון: מר בני אסר קאילא
כל שחם בקר וצאן ומאעז לא
תאכלו: ותרב נבילא ותרב תבירא
יתעביד לכל עבידא ומיכל לא
תיכלונה: ושחם אלנבילה ואלסקימה
אסתעמלוה פי כל צנעה ואכל
לא תאכלוה: ארי כל דייכול
תרבא מן בעירא דיקרבון מניה
קרבנא קדם יי׳ וישתיצי אנשא דייכול מעמיה: פאן כל מן יאכל שחמא מן
אלבהאים אלתי יקרב מנהא קרבאנא ללה ינקטע דאך אלאנסאן מן בין קומה:
וכל דמא לא תיכלון בכל מותבניכון דעופא ודבעירא: וכל דם לא תאכלו
פי גמיע מסאכנכם מן אלטאיר ואלבהאים: כל אנש דייכול כל דם וישתיצי
אנשא ההוא מעמיה: אי אנסאן אכל שיא מן אלדם ינקטע דאך אלאנסאן מן
קומה: ומליל יי׳ עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי מליל

יעשה לכל מלאכה. בא ולימד על החלב שאינו מטמא טומאת נבלות. ואכל לא תאכלוהו. אמרה תורה יבא
איסור נבלה וטרפה ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחייב אף על לאו שלנבלה ולא תאמר אין איסור חל
על איסור. לעוף ולבהמה. פרט לדם דגים וחגבים. בכל מושבותיכם. לפי שהוא חובת הגוף ואינה חובת
קרקע נוהגת בכל מושבות. ובמסכת קידושין בפרק ראשון מפרש למה הוצרך לומר: ידיו תביאנה וגו׳
שתהא יד הבעלים מלמעלה והחלב והחזה נתונים בה ויד כהן מלמטה ומניפן. את אשי יי׳.

אל בני ישראל לאמר המקריב
את זבח שלמיו ליהוה יביא את
קרבנו ליהוה מזבח שלמיו׃ ידיו
תביאינה את אשי יהוה את החלב
על החזה יביאנו את החזה
להניף אתו תנופה לפני יהוה׃ ו׳
והקטיר הכהן את החלב המזבחה
והיה החזה לאהרן ולבניו׃ ואת
שוק הימין תתנו תרומה לכהן
מזבחי שלמיכם׃ המקריב את
דם השלמים ואת החלב מבני
אהרן לו תהיה שוק הימין למנה׃
כי את חזה התנופה ואת שוק
התרומה לקחתי מאת בני ישראל

עם בני ישר׳ למימר. דיקריב ית
נכסת קודשוהי קדם יי׳. ייתי ית
קרבניה לקדם יי׳ מנכסת קודשוהי׃
כאטב בני אסר׳ וקל להם. אלמקרב
דבח אלסלאמה ללה אלדי יאתי
בקרבאנה ללה. מן דבח סלאמתה׃
ידוהי ייתין. ית קרבניא דיי׳. ית
תרבא על חדיא ייתיניה. ית חדיא
לארמא יתיה ארמא קדם יי׳׃ ידאה
תחמל. קראבין ללה. אלשחם מע
אלצדר יאתי בה מעה. פיחמלה תחריכא
בין ידי אלה׃ ויסיק כהנא ית תרבא
למדבחא. ויהי חדיא לאהרן ולבנוהי׃
ויקתר אלאמאם אלשחם עלי אלמדבח.
ויציר אלצדר להרון ובניה׃ וית שקא
דימינא תתנון אפרשותא לכהנא מנכסת קודשיכון׃ ואלסאק אלאימן תעטוה
רפיעה לאלאמאם מן דבאיח סלאמתכם׃ דמקריב ית דם נכסת קודשיא וית
תרבא מבני אהרן. דיליה תהי׳ שקא דימינא לחולק׃ אלמקרב דם אלסלאמה
ואלשחם מן בני הרון. לה יכון. סאק אלאימן נציבא׃ ארי ית חדיא דארמותא
וית שקא דאפרשותא נסיבית מן בני ישר׳. מנכסת קודשיהון. ויהבית יתהון
לאהרן כהנא ולבנוהי לקים עלם מן בני ישר׳׃ לאן צדר אלתחריך וסאק אלרפיעה

ומה הן האישים את החלב על החזה יביאנו כשמביאו מבית המטבחים נותן חלב על החזה וכשנותנו ליד המניף נמצא החזה למעלה והחלב למטה וזהו האמור במקום אחר שוק התרומה וחזה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף וג׳. ולאחר התנופה נותנו לכהן המקטיר ונמצא החזה למטה וזהו שנ׳ וישימו החלבים על החזות ויקטר החלבים המזבחה למדנו ששלשה כהנים זקוקין לה כך מפורש במנחות. את החלב על החזה יביאנו ואת החזה למה מביאו להניף אותו הוא מביאו ולא שיהא הוא מן האישים לפי שנ׳ את אשי יי׳ את החלב על החזות יכול שיהא אף החזה לאישים לכך נאמר ואת החזה להניף וג׳. והקטיר הכהן החלב ואחר כך והיה החזה לאהרן למדנו שאין הבשר נאכל בעוד האימורין למטה מן המזבח. שוק מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי שהוא סובך שלרגל. המקריב את דם השלמים וג׳ מי שהוא

מזבחי שלמיהם ואתן אתם
לאהרן הכהן ולבניו לחק עולם
מאת בני ישראל׃ זאת משחת
אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה
ביום הקריב אתם לכהן ליהוה׃
אשר צוה יהוה לתת להם ביום
משחו אתם מאת בני ישראל
חקת עולם לדרתם׃ זאת התורה
לעלה למנחה ולחטאת ולאשם
ולמלואים ולזבח השלמים׃
אשר צוה יהוה את משה בהר
סיני ביום צותו את בני ישראל
להקריב את קרבניהם ליהוה
במדבר סיני׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ קח
את אהרן ואת בניו אתו ואת

אלרפיעה מן בני אסראיל. מן דבאיח
סלאמתהם. ואעטיתהא. להרון
אלאמאם ובניה רסם דהר. מן בני
אסראיל׃ הדא רבות אהרן ורבות
בנוהי מקרבניא דיי׳. ביומא דיקריב
יתהון לשמשא קדם יי׳׃ הדה חצה
הרון ובניה. מן קראבין אללה פי יום
קדמו. ליאמו ללה׃ דפקיד יי׳ למתן
להון ביומא דירבון יתהון מן בני
ישראל. קים עלם לדריהון׃ אלדי אמר
אללה אן יעטוהא. פי יום מסחהם.
מן בני אסראיל. רסם דהר לאגיאלהם׃
דא אוריתא לעלתא למנחתא.
ולחטאתא ולאשמא. ולקרבניא.
ולנכסת קודשיא׃ הדה אלשריעה.
ללצעידה ואלהדייה. ואלדכוה ואלקרבאן
אלאתם. ואלכמאל. ולדבח אלסלאמה׃ דפקיד
יי׳ ית משה בטורא דסיני. ביומא דפקיד ית בני ישראל. לקרבא ית
קרבניהון. קדם יי׳ במדברא דסיני׃ אלתי אמר אללה בהא מוסי פי גבל סיני. פי
וקת אמר בני אסראיל. אן יקרבו קראבינהם. ללה פי ברייה׳ סיני׃
ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃
קריב ית אהרן וית בנוהי עמיה. וית לבושיא. וית משחא דרבותא. וית
תורא דחטאתא. וית תרין דכרין. וית סלא דפטיריא׃ קדם הרון ובניה מעה.

ראוי לזריקתו ולהקטיר חלביו יצא טמא בשעת זריקת דמים או בשעת הקטר חלבים שאינו חולק
בבשר" תנופה תרומה" מוליך ומביא מעלה ומוריד" ולמלואים" ליום חינוך הכהונה" קח את אהרן"
פרשה זו נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן שאין מוקדם ומאוחר בתורה" קח את אהרן"
קחנו בדברים ומשכהו" ואת פר החטאת וג׳" או האמורין בענין צוואת המלואים בואתה תצוה

הבגדים ואת שמן המשחה ואת
פר החטאת ואת שני האילים
ואת סל המצות: ואת כל העדה
הקהל אל פתח אהל מועד:
ויעש משה כאשר צוה יהוה
אתו ותקהל העדה אל פתח
אהל מועד: ויאמר משה אל
העדה זה הדבר אשר צוה יהוה
לעשות: ויקרב משה את
אהרן ואת בניו וירחץ אתם
במים: ויתן עליו את הכתנת
ויחגר אתו באבנט וילבש אתו
את המעיל ויתן עליו את האפד
ויחגר אתו בחשב האפד ויאפד
לו בו: וישם עליו את החשן
ויתן אל החשן את האורים
ואת התמים: וישם את המצנפת
על ראשו וישם על המצנפת אל

חצי התורה בפסו׳

ואלתיאב. ודהן אלמסוחיה. ותור
אלדכוה. ואלכבשין. וסל אלפטיר:
וית כל כנשתא כנש. לתרע
משכן זמנא: וגווק אלגמע. אלי
באב קבא אלמחצר: ועבד משה.
כמא דפקיד יי יתיה. ואתכנשת
כנשתא. לתרע משכן זמנא:
פעמל מוסי. כמא אמרה אללה:
פתגווק אלגמע. אלי באב קבא אלמחצר:
ואמר משה לכנשתא דין פתגמא.
דפקיד יי למעבד: פקאל מוסי להם.
הדא אלאמר. אלדי אמר אללה אן תצנעו:
וקריב משה. ית אהרן וית בנוהי.
ואסחי יתהון במיא: פקרב מוסי.
הרון ובניה. וגסלהם באלמא: ויהב
עלוהי ית כיתונא. וזריז יתהון
בהמינא. ואלביש יתיה ית מעילא.
ויהב עלוהי ית אפודא. וזריז
יתיה בהמין אפודא ואתקין ליה ביה:

וגעל עליה אלתוניה. וקלדה באלזנאר. ואלבסה אלממטר. וגעל עליה אלצדרה.
ושדדה בהמיאנה. וצדרה בהא: ושוי עלוהי ית חשנא. ויהב בחשנא ית אוריא
וית תומיא: וציר עליה אלבדנה. וגעל פיהא אלאנואר ואלצחאיח: ושוי
ית מצנפתא על רישיה. ושוי על מצנפתא לקביל אפוהי. ית ציצא דדהבא
כלילא דקודשא. כמא דפקיד יי ית משה: וציר אלעמאמה עלי ראסה. וגעל

ועכשיו ביום ראשון למלואים חזר וזירזו בשעת מעשה״ הקהל אל פתח אהל מועד״ זה אחד מן המקומות
שהחזיק מועט את המרובה״ זה הדבר דברים שתראו שאני עושה לפניכם צוני הקב״ה לעשות ואל תאמרו
לכבודי ולכבוד אחי אני עושה כל הענין הזה פירשתי בואתה תצוה״ את האורים כתב של שם המפורש״
וישם על המצנפת״ פתילי תכלת הקבועים בציץ נותן על המצנפת נמצא הציץ תלוי במצנפת״

מול פניו את ציץ הזהב נזר
הקדש כאשר צוה יהוה את משה׃
ויקח משה את שמן המשחה
וימשח את המשכן ואת כל אשר
בו ויקדש אתם׃ ויז ממנו על
המזבח שבע פעמים וימשח
את המזבח ואת כל כליו ואת
הכיר ואת כנו לקדשם׃ ויצק
משמן המשחה על ראש אהרן
וימשח אתו לקדשו׃ ויקרב
משה את בני אהרן וילבשם
כתנת ויחגר אתם אבנט ויחבש
להם מגבעות כאשר צוה יהוה
את משה׃ ויגש את פר החטאת
ויסמך אהרן ובניו את ידיהם
על ראש פר החטאת׃ וישחט
ויקח משה את הדם ויתן על
קרנות המזבח סביב באצבעו
ויחטא את המזבח ואת הדם

דונהא ממא ילי וגהה. עצאבה
אלדהב תאג אלקדס. כמא אמר אללה
מוסי׃ ונסיב משה ית משחא
דרבותא. ורבי ית משכנא וית כל
דביה וקדיש יתהון׃ ואכד מוסי דהן
אלמסוחיה. ומסח מנה אלמסכן וגמיע
מא פיה. וקדסהם׃ ואדי מניה. על
מדבחא שבע זמנין. ורבי ית מדבחא
וית כל מנוהי. וית כיורא וית בסיסיה
לקדשותהון׃ ונצח מנה עלי אלמדבח
סבע מראר. ומסח אלמדבח וגמיע
מא פיה. ואלחוץ ומקעדה וקדסהם׃
ואריק ממשחא דרבותא. על רישא
דאהרן. ורבי יתיה לקדשותיה׃ וצב
מן דהן אלמסוחיה. עלי ראס הרן. ומסחה
וקדסה׃ וקריב משה ית בני אהרן.
ואלבישנון כיתונין וזריז יתהון המינין.
ואתקין להון קובעין. כמא דפקיד
יי׳ ית משה׃ וקרב מוסי בני הרון.
ואלבסהם תואניא וקלדהם בזנאניר.
ואמרהם בקלאנס. כמא אמר אללה מוסי׃ וקריב ית תורא דחטאתא. וסמך
אהרן ובנוהי ית ידיהון. על ריש תורא דחטאתא׃ וקדם רת אלכור׃
ואסנד הרון ובניה אידיהם עלא ראסה׃ ונכס. ונסיב משה ית דמא ויהב
על קרנת מדבחא סחור סחור באצבעיה. ורבי ית מדבחא. וית דמא אריק
ליסודא דמדבחא. וקדשיה לכפרא עלוהי׃ פדבחה. ואכד מוסי מן דמה וגעל.

ויז ממנו על המזבח׳ לא ידעתי היכן נצטוה בהזאות הללו׳ ויצק וימשח׳ בתחלה יוצק על ראשו ואחר כך
נותן בין ריסי עיניו ומושך באצבעו מזה לזה׳ ויחבש׳ לשון קשירה׳ ויחטא את המזבח׳ חטאו וטיהרו מזרות ליכנס

לקדושה

יצק אל יסוד המזבח ויקדשהו
לכפר עליו׃ ויקח את כל החלב
אשר על הקרב ואת יתרת הכבד
ואת שתי הכלית ואת חלבהן
ויקטר משה המזבחה׃ ואת הפר
ואת ערו ואת בשרו ואת פרשו שרף
באש מחוץ למחנה כאשר צוה
יהוה את משה׃ ויקרב את איל
העלה ויסמכו אהרן ובניו את
ידיהם על ראש האיל׃ וישחט
וידרק משה את הדם על המזבח
סביב׃ ואת האיל נתח לנתחיו
ויקטר משה את הראש ואת
הנתחים ואת הפדר׃ ואת הקרב
ואת הכרעים רחץ במים ויקטר
משה את כל האיל המזבחה
עלה הוא לריח ניחח אשה הוא
ליהוה כאשר צוה יהוה את משה׃

עלא ארכאן אלמדבח באצבעה
מסתדירא וזכאה. וצבקי אלדם
צבה ענד אסאסה. וקדסה ואסתגפר
ענה׃ ונסיב ית כל תרבא דעל
גוא. וית חצר כבדא. וית תרתין
כולין וית תרבהון ואסיק משה
למדבחא׃ ואכד גמיע אלתרב
אלדי עלי אלגוף. וזאידה אלכבד
ואלכלותין ושחמהמא. וקתרה
עלי אלמדבח. וית תורא וית משכיה
וית בסריה וית אוכליה. אוקיד
בנורא. מברא למשריתא. כמא
דפקיד יי ית משה׃ ואלתור מע
גלדה ולחמה מע פרתה. אחרקה
באלנאר. כארג אלעסכר. כמא אמר
אללה מוסי׃ וקריב ית דכרא
דעלתא. וסמכו אהרן ובנוהי ית
ידיהון על ריש דכרא׃ ותקדם
כבש אלצעידה. פאסנד הרון ובניה

אידיהם עלי ראסה׃ ונכס. וזרק משה ית דמא. על מדבחא סחור סחור׃
פדבחה. ונצח מוסי אלדם. עלי אלמדבח מסתדירא׃ וית דכרא פליג לאברוהי׃
ואסיק משה ית רישא. וית אברא וית תרבא׃ ועצא מוסי אלכבש אעצאה.
וקתר אלראס. ואלאעצא ואלקצבה׃ וית גוא וית כל עיא חליל במיא. ואסיק משה
ית כל דכרא למדבחא. עלתא הוא לאתקבלא ברעוא קרבנא הוא קדם יי כמא
דפקיד יי ית משה׃ ואלכרש ואלאכארע גסלהא באלמא. וקתר
וקתר מוסי גמיע אלכבש עלי אלמדבח. הו צעידה מקבול מרצי ללה קרבאן כמא אמר אללה

ויקרב את האיל השני איל
המלאים ויסמכו אהרן ובניו את
ידיהם על ראש האיל: וישחט
ויקח משה מדמו ויתן על תנוך
אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית:
ויקרב את בני אהרן ויתן משה
מן הדם על תנוך אזנם הימנית
ועל בהן ידם הימנית ועל בהן
רגלם הימנית ויזרק משה את
הדם על המזבח סביב: ויקח את
החלב ואת האליה ואת כל החלב
אשר על הקרב ואת יתרת הכבד
ואת שתי הכלית ואת חלבהן ואת
שוק הימין: ומסל המצות אשר
לפני יהוה לקח חלת מצה אחת

ג̇ מלין בטע׳ אית בהון מדעם

ידי״ו

מוסי: וקריב ית דכרא תנינא דכר
קרבניא. וסמכו אהרן ובנוהי ית
ידיהון על ריש דכרא: תם קדם
אלכבש אלתאני כבש אלכמאל. ואסנד
הרון ובניה אידיהם עלי ראסה: ונכס
ונסיב משה מדמיה. ויהב על רום
אודנא דאהרן דימינא. ועל אליון
ידיה דימינא. ועל אליון רגליה
דימינא: פדבחה מוסי. ואכד מן דמה
וגעל עלא שחמה אדן הרון אלימנא.
ועלא אבהאם ידה אלימנא ואבהאם
רגלה אלימנא: וקריב ית בני אהרן
ויהב משה מן דמא על רום אודנהון
דימינא. ועל אליון ידהון דימינא.
ועל אליון רגלהון דימינא. וזרק משה
ית דמא על מדבחא סחור סחור:
תם קדם בני הרון. וגעל מן אלדם עלי
שחמאת אדאנהם אלאימן. ועלי אבהאם ארגלהם אלאימן. ורש אלדם.
עלי אלמדבח מסתדירא: ונסיב ית תרבא וית אליתא. וית כל תרבא דעל
גווא. וית חצר כבדא. וית תרתין כולין וית תרבהון. וית שקא דימינא: ואכד
אלתרב ואלאליה. וגמיע אלשחם אלדי עלי אלגוף. וזאירה אלכבד ואלכלותין ושחמהמא.
ואלסאק אלאימן: ומסלא דפטיריא דקדם יי. נסיב גריצתא פטירתא חדא
וגריצתא דלחים משח חדא ואספוג חד. ושוי על תרביא. ועל שקא
דימינא: ומן סל אלפטיר. אלדי בין ידי אללה. אכד גרדקה פטיר וגרדקה

לקדושה. ויקדשהו. בעבודה זו. לכפר עליו. מעתה כל לשון הכפרות נזמ׳ על׳. על הכבד. לבד הכבד שהיה
נוטל מעט מן הכבד עמה. איל המלואים. איל השלמים שהמלואים לשון שלמים שממלאין ומשלימין
את הכהנים בכהונתם. חלת לחם שמן. היא רבוכה שהיה מרבה בה שמן כנגד החלות והרקיקין כך מפורש

במנחות

וחלת לחם שמן אחת ורקיק אחד
וישם על החלבים ועל שוק
הימין: ויתן את הכל על כפי
אהרן ועל כפי בניו וינף אתם
תנופה לפני יהוה: ויקח משה
אתם מעל כפיהם ויקטר
המזבחה על העלה מלאים הם
לריח ניחח אשה הוא ליהוה:
ויקח משה את החזה וינפהו
תנופה לפני יהוה מאיל המלאים
למשה היה למנה כאשר צוה
יהוה את משה: ויקח משה
משמן המשחה ומן הדם אשר
על המזבח ויז על אהרן על
בגדיו ועל בניו ועל בגדי בניו
אתו ויקדש את אהרן את בגדיו
ואת בניו ואת בגדי בניו אתו:

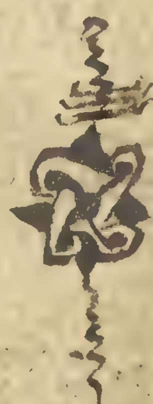
כבז מדהון ורקאקה ואחדה וצירהא
עלי אלשחום ועלי סאק אלימין: ויהב
ית כולא על ידי אהרן ועל ידי
בנוהי ואריס יתהון ארמא קדם ייי:
וגעל אלכל עלא ידי הרון ועלא
ידי בניה וחלכהא תחריכא בין ידי
אללה: ונסיב משה יתהון מעל
ידיהון ואסיק למדבחא על עלתא
קרבניא אנון לאתקבלא ברעוא
קרבנא הוא קדם ייי: תם אכדהם מוסי
מן פוק אידיהם וקתרהא עלא
אלמדבח מע אלצעידה לאנהא
קרבאן כמאל ללה מקבול מרצי:
ונסיב משה ית חדיא וארימיה
ארמא קדם ייי מדכר קורבניא
למשה הוה לחלק כמא דפקיד ייי
ית משה: תם אכד מוסי אלקץ
וחרכהא תחריכא בין ידי אללה:

וכאן למוסי נציבא מן כבש אלכמאל כמא אמר אללה מוסי: ונסיב משה
ממשחא דרבותא ומן דמא דעל מדבחא ואדי על אהרן על לבושוהי
ועל בנוהי ועל לבושי בנוהי עמיה וקדיש ית אהרן ית לבושוהי
וית בנוהי וית לבושי בנוהי עמיה: תם אכד מוסי מן דהן אלמסוחייה
ומן אלדם אלדי עלא אלמדבח פנצח עלא הרון ותיאבה ובניה ותיאב
בניה מעה. פקדסה ותיאבה ובניה ותיאב בניה מעה: ואמר

במנחות" ויקטר המזבחה" משה שמש כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן" על העולה"

ויאמר משה אל אהרן ואל בניו
בשלו את הבשר פתח אהל
מועד ושם תאכלו אתו ואת
הלחם אשר בסל המלאים כאשר
צויתי לאמר אהרן ובניו יאכלהו׃
והנותר בבשר ובלחם באש
תשרפו׃ ומפתח אהל מועד לא
תצאו שבעת ימים עד יום
מלאת ימי מלאיכם כי שבעת
ימים ימלא את ידכם׃ כאשר
עשה ביום הזה צוה יהוה לעשת
לכפר עליכם׃ ופתח אהל מועד
תשבו יומם ולילה שבעת ימים
ושמרתם את משמרת יהוה ולא
תמותו כי כן צויתי׃ ויעש אהרן
ובניו את כל הדברים אשר צוה
יהוה ביד משה׃

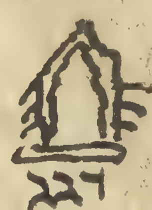
צופיסוקית עב דיהון סימן
צופיקוסית עבריהוס צון

משה לאהרן ולבנוהי בשילו ית
בסרא בתרע משכן זמנא ותמן
תיכלון יתיה וית לחמא דבסל
קרבניא כמא דפקיד ית למימר
אהרן ובנוהי ייכלוניה׃ וקל מוסי
להרון ובניה אטבכו הדי אללחם
ענד באב כבא אלמחצר ותם תאכלא
פליוה מע אלכבז אלדי פי סל אלכמאל
כמא אמרת וקלת הרון ובניה
יאכלונה׃ ודישתאר בבסרא
ובלחמא בנורא תיקדון׃ ומא
פצל מן אללחם ואלכבז אחרקוה
בנאר׃ ומתרע משכן זמנא
לא תיפקון שבעה יומין עד דיתקרב
קורבנכון עד יום משלם יומי
קורבניכון ארי שבעה יומין יתקרב
קורבנכון׃ ומן באב כבא אלמחצר
לא תכרגו סבעה איאם אלי יום פראג
איאם כמלכם. פאן סבעה איאם תכמל ואגבתכם׃ כמא דעבד ביומא
הדין פקיד יי למעבד לכפרא עליכון׃ וכמא עמל בכם אליום. כדאך אמר
אללה אן יעמל ויסתגפר ענכם׃ ובתרע משכן זמנא תתבון יימם ולילי שבעה
יומין ותיטרון ית מטרת מימרא דיי ולא תמותון ארי כן אתפקדית׃ וענד באב
כבא אלמחצר תגלסו נהארא ולילא ותחפצו ז איאם ותחפצו חפט ללה ולא תהלכו
לאן כדי אמרת׃ ועבד אהרן ובנוהי ית כל פתגמיא דפקיד יי ביד משה׃
ועמל הרון ובניה בגמיע אלאמור אלדי אמר אללה מוסי׃

אחר העולה ולא מצינו שוק שלשלמים קרב בכל מקום חוץ מזה "צוה יי לעשות" כל שבעת הימים ורבותינו דרשו לעשות
זה מעשה פרה "לכפר" זה מעשה הכפורים ולמד שכהן גדול טעון פרישה קודם יום הכפורים שבעת ימים

22

ויהי ביום השמיני
קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני
ישראל ויאמר אל אהרן קח לך
עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה
תמימים והקרב לפני יהוה: ואל
בני ישראל תדבר לאמר קחו
שעיר עזים לחטאת ועגל וכבש
בני שנה תמימם לעלה: ושור
ואיל לשלמים לזבח לפני יהוה
ומנחה בלולה בשמן כי היום
יהוה נראה אליכם: ויקחו את
אשר צוה משה אל פני אהל
מועד ויקרבו כל העדה ויעמדו
לפני יהוה: ויאמר משה זה
הדבר אשר צוה יהוה תעשו

והוה ביומא תמינאה קרא
משה לאהרן ולבנוהי ולסבי
ישראל: פלמא כאן פי אליום אלתאמן
דעא מוסי בהרון ובניה ואשיאך
בני אסראיל: ואמר לאהרן סב לך
עיגל בר תורי לחטתא ודכר לעלתא
שלמין וקריב קדם יי: וקאל להרון כד
עגלא מן אלבקר לדכוה. וכבשא
לצעירה צחיחאן וקרבהמא בין ידי
אללה: ועם בני ישראל תמליל למימר
סבו צפיר בר עזין לחטתא ועיגל
ואמר בני שנא שלמין לעלתא:
ומר בני אסראיל קאילא. כדו
עתודא מן אלמאעז לדכוה ועגלא
וכרופא אבני סנה צחיחאן לצעידה:
ותור ודכר לנכסת קדשיא לדבחא
קדם יי: ומנחתא דפילא במשח ארי יומא דין יקרא דיי מתגלי לכון:
ותורא וכבשא לל סלאמה יד בחאן בין ידי אללה. והדייה מלתותה בדהן
לאן אליום אללה יתגלא לכם: וקריבו ית דפקיד משה לקדם משכן זמנא
וקריבו כל כנשתא וקמו קדם יי: פקדמו מא אמר בה מוסי: לי באב
כבא אלמחצר ותקדם גמיע אלגמע ווקפו בין ידי אללה: ואמר משה דין
פתגמא דפקיד יי תעבדון ויתגלי לכון יקרא דיי: וקל מוסי הדי אלאמר אלדי יאמרכם

הכהן השורף את הפרה" ולא תמותו" הא אם לא תעשו כן הרי אתם חייבים מיתה" ויעש אהרן ובניו" להגיד
שבחן שלא הטו ימין ושמאל" **ויהי** ביום השמיני" שמיני למלואים הוא ראש חדש ניסן שהוקם
המשכן בו ביום ונטל עשר עטרות השנויות בסדר עולם" ולזקני ישראל" להשמיעם
שעל פי הדבר אהרן נכנס ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאליו נכנס" קח לך עגל" להודיע
שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה" כי היום יי נראה אליכם
להשרות שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה" קרב אל המזבח"

ויֵרא אליכם כבוד יהוה: ויאמר
משה אל אהרן קרב אל המזבח
ועשה את חטאתך ואת עלתך
וכפר בעדך ובעד העם ועשה
את קרבן העם וכפר בעדם
כאשר צוה יהוה: ויקרב
אהרן אל המזבח וישחט את
עגל החטאת אשר לו: ויקרבו
בני אהרן את הדם אליו ויטבל
אצבעו בדם ויתן על קרנות
המזבח ואת הדם יצק אל יסוד
המזבח: ואת החלב ואת הכלית
ואת היתרת מן הכבד מן החטאת
הקטיר המזבחה כאשר צוה
יהוה את משה: ואת הבשר ואת
העור שרף באש מחוץ למחנה:

אללה בה תעמלוה. ויתגלא לכם
כרם אללה: ואמר משה לאהרן
קרב למדבחא ועביד ית חטאתך
וית עלתך. וכפר עלך ועל עמא
ועביד ית קרבן עמא וכפר עליהון
כמא דפקיד יי: וקאל להרון תקדם
אלי אלמדבח. ואעמל דכותך וצעידתך
ואסתגפר ענך וען אלקום. ואעמל
קרבאנהם ואסתגפר ענהם. כמא
אמר אללה: וקריב אהרן למדבחא
ונכס ית עלתא דחטתא דיליה:
פתקדם הרון אלי אלמדבח. פדבח
עגל אלדכוה אלדי לה: וקריבו בני
אהרן ית דמא ליה וטבל אצבעיה
בדמא ויהב על קרנת מדבחא
וית דמא אריק ליסודא דמדבחא:
פקדם בנו הרון אלדם אליה. פגמס
אצבעה פיה. וגעל עלי ארכאן אלמדבח. ובאקי אלדם. צבה עלי
אסאסה: וית תרבא וית כוליתא. וית חצרא מן כבדא מן חטתא
אסיק למדבחא. כמא דפקיד יי ית משה: ואלתרב ואלכלא וזאידה
אלכבד מן אלדכוה. קתר. דלך עלי אלמדבח. כמא אמר אללה מוסי:
וית בסרא וית משכא. אוקיד בנורא. מברא למשריתא:
ולחמה וגלדה. אחרקה באלנאר. כארג אלעסכר:

שהיה אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת: את חטאתך: עגל
בן בקר: ואת עולתך: האיל: קרבן העם: שעיר עזים ועגל וכבש: כל מקום שנ' עגל בן שנה הוא
ומכאן אתה למד: ואת הבשר ואת העור וג': לא מצינו חטאת חיצונה נשרפת אלא זו ושל מלואים וכולן על

וישחט את העלה וימצאו בני
אהרן אליו את הדם ויזרקהו
על המזבח סביב: ואת העלה
המציאו אליו לנתחיה ואת הראש
ויקטר על המזבח: וירחץ את
הקרב ואת הכרעים ויקטר על
העלה המזבחה: ויקרב את קרבן
העם ויקח את שעיר החטאת
אשר לעם וישחטהו ויחטאהו
כראשון: ויקרב את העלה ויעשה
כמשפט: ויקרב את המנחה וימלא
כפו ממנה ויקטר על המזבח
מלבד עלת הבקר: וישחט את
השור ואת האיל זבח השלמים
אשר לעם וימצאו בני אהרן
את הדם אליו ויזרקהו על
המזבח סביב: ואת החלבים מן

ונכס ית עלתא ואמטיאו בני אהרן
ליה ית דמא וזרקיה על מדבחא
סחור סחור: תם דבח אלצעידה ובלג
בנו הרון אלדם אליה ורשה עלא
אלמדבח מסתדירא: וית עלתא
אמטיו ליה לאבריהא וית רישא
ואסיק על מדבחא: ובלגו אליה
אעצא אלצעידה מע אלראס וקתר
דלך עלא אלמדבח: וחליל ית גוא
וית כרעיא ואסיק על עלתא
למדבחא: וגסל אלגוף ואלאכארע
וקתר דלך עלי אלמדבח: וקריב ית
קורבן עמא ונסיב ית צפירא
דחטאתא דלעמא ונכסיה וכפר
בדמיה כקדמאה: תם קדם
קורבאן אלקום פאכד עתוד אלדכוה
אלדי להם פדבחה ודכא בה כאלאול:
וקריב ית עלתא ועבדה כדחזי:

תם קדם אלצעידה ועמלהא כאלסירה: וקריב ית מנחתא ומלא ידיה
מינה ואסיק על מדבחא בר מעלת צפרא: תם קדם אלהדייה ומלא כפה
מנהא וקתר עלי אלמדבח מא כלא צעידה אלגדאה: ונכס ית תורא וית
דכרא נכסת קדשיא דלעמא ואמטיו בני אהרן ית דמא ליה וזרקיה
על מדבחא סח סח: ודבח אלתור ואלכבש דבח אלסלאמה אלדי ללקום ובלגו בנו
הרון אלדם אליה ורשה עלי אלמדבח מסתדירא: וית תרביא מן תורא

פי הדבור" וימציאו לשון הושטה והזמנה" ויחטאהו" עשהו כמשפט חטאת" כראשון" כעגל שלו: ויעשה"
כמשפט" המפורש בעולת נדבה בויקרא" וימלא כפו" היא קמיצה" מלבד עולת הבקר" כל אלה עשה אחר

השור ומן האיל האליה והמכסה
והכלית ויתרת הכבד וישימו את
החלבים על החזות ויקטר החלבים
המזבחה: ואת החזות ואת שוק
הימין הניף אהרן תנופה לפני
יהוה כאשר צוה משה: וישא
אהרן את ידו אל העם ויברכם
וירד מעשת החטאת והעלה
והשלמים: ויבא משה ואהרן
אל אהל מועד ויצאו ויברכו את
העם וירא כבוד יהוה אל כל
העם: ותצא אש מלפני יהוה
ותאכל על המזבח את העלה
ואת החלבים וירא כל העם וירנו
ויפלו על פניהם: ויקחו בני אהרן

ומן דכרא אליתא וחפי גוא וכליתא
וחצר כבדא: ושחום מן אלתור ומן
אלכבש אליה ואלמגטי אלגוף ואלכלותין.
ואלכלותין וזאידה אלכבד: ושויאו ית
תרביא על חדותא ואסיק תרביא
למדבחא: וצירו אלשחום מע אלקצון
וקתר אלשחום עלי אלמדבח: וית חדותא
וית שקא דימינא ארים אהרן ארמא
קדם יי כמא דפקיד משה: ואלקצון ואלסאק
אלימין חרכהא הרון תחריכא בין ידי
אללה כמא אמר מוסי: וארים אהרן
ית ידוהי לעמא ובריכנון ונחת
מלמעבד חטאתא ועלתא ונכסת
קודשיא: תם שאל הרון ידה אלי אלקום
ובארך עליהם בעד אן נזל מן עמל
אלדכוה ואלצעירה ואלדבח אלסלאמה: ועל

משה ואהרן למשכן זמנא ונפקו ובריכו ית עמא ואתגלי יקרא דיי לכל
עמא: פדכל מוסי והרון אלי קבה אלמחצר ולרגא ובארכא עלי אלקום פתגלא
להם כרם אללה: ונפקת אישתא מן קדם יי ואכלת על מדבחא ית עלתא וית
תרביא וחזא כל עמא ושבחו ונפלו על אפיהון: באן כרגת נאר מן ענד אללה
פאכלת עלי אלמדבח אלצעידה ואלשחום פנטר דלך אלקום ורנו ווקעו עלי וגוההם: ונסיבו

עולת התמיד" והמכסה" חלב המכסה את הקרב" וישימו את החלבים על החזות" לאחר התנופה נתנן כהן
המניף לכהן אחר להקטירם נמצאו העליונים למטה" ויברכם" ברכת כהנים יברכך יאר ישא" וירד" מעל
המזבח" ויבא משה ואהרן" למה נכנסו מצאתי בפרשת מלואים בברייתא הנוספת על תורת כהנים שלנו
למה נכנס משה עם אהרן ללמדו על מעשה הקטורת או לא נכנס אלא לדבר אחר הריני דן ירידה
וביאה טעונה ברכה מה ירידה מעין עבודה אף ביאה מעין עבודה הא למדת למה נכנס משה עם
אהרן ללמדו על מעשה הקטורת" ד"א כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה
שכינה לישראל היה מצטער ואומר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל אמר
לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי מיד נכנס משה עמו וביקשו רחמים וירדה

24

נדב ואביהוא איש מחתתו
ויתנו בהן אש וישימו עליה
קטרת ויקריבו לפני יהוה אש
זרה אשר לא צוה אתם׃ ותצא
אש מלפני יהוה ותאכל אותם
וימתו לפני יהוה׃ ויאמר משה
אל אהרן הוא אשר דבר יהוה
לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל
העם אכבד וידם אהרן׃ ויקרא
משה אל מישאל ואל אלצפן
בני עזיאל דד אהרן ויאמר
אלהם קרבו שאו את אחיכם

יד
בכונ
ויקהי
ושה
מחרב
ז //

בני אהרן נדב ואביהוא גבר
מחתיתיה׃ ויהבו בהון אישתא׃
ושויאו עלה קטורת בסמין׃
וקריבו קדם יי אישתא נכריתא דלא
פקיד יתהון׃ תם אכד בני הרון
נדב ואביהוא כל ואחד מגמרה׃
וגעלא פיהמא נארא׃ וצירא
עליהמא בכורא׃ וקרבא בין ידי
אלה נארא גריבה מאלם יאמרהם
בהא׃ ונפקת אישתא מן קדם יי
ואכלת יתהון׃ ומיתו קדם יי׃ פכרגת
נאר מן ענד אלה פאכלתהמא׃
ומאתא בין ידי אלה׃ ואמר משה

לאהרן הוא דמליל יי למימר בקריבי אתקדש׃ ועל אפי כל עמא
אתיקר׃ ושתיק אהרן׃ פקאל מוסי להרון הו מא קאל אלה אני אתעצם
באלמקרבין אליי ובחצרה גמיע אלגוק אתקדם פסכת הרון׃ וקרא משה
למישאל ולאלצפן בני עזיאל אחבוהי דאהרן׃ ואמר להון קרבו טולו
ית אחיכון מן קדם קודשא למברא למשריתא׃ תם דעא מוסי במישאל
ואלצפן בני עזיאל עם הרון׃ פקאל להמא תקדמא אחמלו אכותכמא

שכינה לישראל׃ ויצאו ויברכו את העם׃ אמרו ויהי נועם ה׳ אלהינו עלינו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה
ידיכם לפי שכל שבעת ימי המלואים שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופירקו בכל יום לא שרתה בו שכינה
והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר
לנו עון העגל לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה׳ תעשו וירא אליכם כבוד יי׳ אהרן אחי כדאי וחשוב
ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו׳ וירונו כתרגומו׳
ותצא אש׳ רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא ע״י שהורו הלכה בפני משה רבן ר׳ ישמעאל אומר שתויי יין
נכנסו למקדש תדע שאחר מיתתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש׃ משל למלך שהיה לו בן בית וכו׳
כדאיתא בויקרא רבה׃ הוא אשר דבר וגו׳ היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי
אלא במכובדי אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו שלמקום והייתי סבור או
בי או בך עכשיו לאה אני שהם גדולים ממני וממך׃ וידם אהרן׃ וקבל שכר על שתיקתו ומה שכר קיבל
שנתיחד עמו הדבור שנ׳ לו לבדו פרשת שתויי יין׃ בקרובי אקדש׃ בבחירי׃ ועל פני כל העם אכבד כשהקב״ה
עושה דין בצדיקים מתירא מתעלה ומתקלס אם כן באלו כל שכן ברשעים וכן הוא אומר נורא אלהים ממקדשיך
אל תקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך׃ דד אהרן׃ עזיאל אחי עמרם היה שנ׳ ובני קהת וג׳׳ שאו את אחיכם וג׳

מאת פני הקדש אל מחוץ למחנה:
ויקרבו וישאם בכתנתם אל
מחוץ למחנה כאשר דבר
משה: ויאמר משה אל אהרן
ולאלעזר ולאיתמר בניו
ראשיכם אל תפרעו ובגדיכם
לא תפרמו ולא תמתו ועל כל
העדה יקצף ואחיכם כל בית
ישראל יבכו את השרפה אשר
שרף יהוה: ומפתח אהל מועד
לא תצאו פן תמתו כי שמן משחת
יהוה עליכם ויעשו כדבר משה:
וידבר יהוה אל
אהרן לאמר: יין ושכר אל
תשת אתה ובניך אתך בבאכם

מן בין ידי אלקדס אלי כארג אלעסכר:
וקריבו ונטלונון בכיתוניהון למברא
למשריתא כמא דמליל משה:
פתקדמא וחמלאהמא בתואניהמא
אלי כארג אלעסכר כמא אמר מוסי:
ואמר משה לאהרן ולאלעזר
ולאיתמר בנוהי רישיכון לא
תרבון פירוע ולבושיכון לא תבזעון
ולא תמותון ועל כל כנשתא יהי
רגזא ואחיכון כל בית ישראל
יבכון ית יקידתא דאוקיד יי:
וקל מוסי להרון ולאלעאזר ול
איתמר בניה רוסכם לא תשעתו
ותיאבכם לא תמזקו ולא תהלכו
ועלא גמיע אלגמע יכון סכט
ואכותכם גמיע בני אסראיל יבכון
עלי אלחריק אלדי אחרקה אללה: ומתרע משכן זמנא לא תיפקון דלמא תמותון
ארי משח רבותא דיי עליכון ועברו כפתגמא דמשה: ומן באב קבא
אלמחצר לא תכרגו לילא תהלכו לאן דהן מסוחייה אללה עליכם פעמלו כמא
אמר מוסי: ומליל יי עם אהרן למימר: תם כלם אללה הרון תכלימא:
חמר ומרוי לא תשתי את ובנך עמך במיעלכון למשכן זמנא ולא תמותון
קים עלם לדריכון: כמר ומסכר לא תשרב אנת ובנוך מעך פי דכולכם

כאדם האומר לחבירו העבר את המת מלפני הכלה שלא לערבב את השמחה "בכתנתם" של מתים
מלמד שלא נשרפו בגדיהם אלא נשמתם כמין שני חוטין של אש נכנסו לתוך חוטמיהן: "אל תפרעו" אל
תגדלו שער מכאן שאבל אסור בתספורת אבל אתם אל תערבבו שמחתו של מקום "ולא תמותו" הא
אם תעשו תמותו "ואחיכם כל בית ישראל" מכאן שצרתן של תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה "יין ושכר"
יין דרך שכרותו "בבואכם אל אהל מועד" אין לי אלא בבואכם להיכל בגשתם למזבח מנין נאמר
כאן ביאת אהל מועד ונאמר בקידוש ידים ורגלים ביאת אהל מועד מה להלן עשה גישת מזבח
כביאת אהל מועד אף כאן עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד "ולהבדיל" כדי

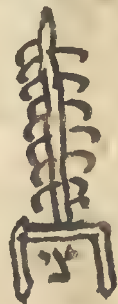
אל אהל מועד ולא תמתו חקת
עולם לדרתיכם׃ ולהבדיל בין
הקדש ובין החל ובין הטמא ובין
הטהור׃ ולהורת את בני ישראל
את כל החקים אשר דבר יהוה
אליהם ביד משה׃
וידבר משה אל אהרן ואל אלעזר
ואל איתמר בניו הנותרים קחו
את המנחה הנותרת מאשי
יהוה ואכלוה מצות אצל
המזבח כי קדש קדשים הוא׃
ואכלתם אתה במקום קדוש כי
חקך וחק בניך הוא מאשי יהוה כי
כן צויתי׃ ואת חזה התנופה ואת
שוק התרומה תאכלו במקום

פי כבא אלמחצ׳ר ולא תהלכו רסם
דהר עלא מר אג׳יאלכם׃ ולאפרשא
בין קדשא ובין חולא ובין מסאבא
ובין דכיא׃ ולתפצלו בין אלקדס
ואלחל ואלטאהר ואלנגס׃ ולאלפא ית
בני ישראל ית כל קימיא דמליל יי׳
להון בידא דמשה׃ ולתפתון בני
אסראיל בגמיע אלרסום אלתי אמר
אללה בהא עלא יד מוסי׃
ומליל משה לאהרן ולאלעזר
ולאיתמר בנוהי דאשתארו סבו ית
מנחתא דאשתארת מקרבניא דיי׳
ואכלוהא פטיר בסטר מדבחא
ארי קדש קדשין היא׃ פקאל מוסי
להרון ולאלעזר ולאיתמר ולדיה
אלבאקיין כ׳דו אלהדייה אלפאצ׳לה מן
קראבין אללה וכלוהא פטירא לזק אלמדבח לאנהא מן כואץ אלקראבין׃ ותיכלון יתה
באתר קדיש ארי חולקך וחולק בנך היא מקרבניא דיי׳ ארי כן אתפקדית׃ ואג׳
אן תאכלוהא פי מוצ׳ע מקדס אד הי רזקך ורזק בניך מן קראבין אללה לאן כדא
אמרת׃ וית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי את

שתבדילו בין עבודה קדושה למחוללת הא למדת שאם עבד פסל׃ ולהורות׃ למד שאסור שכור
בהוראה יכול יהא חייב מיתה ת״ל אתה ובניך אתך ולא תמותו כהנים בעבודתם במיתה ואין חכמים
בהוראתן במיתה׃ הנותרים׃ מן המיתה מלמד שאף עליהן נקנסה מיתה על עון העגל הוא שנ׳ ובאהרן
התאנף יי׳ מאד להשמידו ואין השמדה אלא כלוי בנים שנ׳ ואשמיד פריו ממעל ותפלתו שלמשה בטלה
מחצה שנ׳ ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא׃ קחו את המנחה׃ אע״פ שאתם אוננין ואע״פ שהקדשים
אסורין לאונן׃ את המנחה׃ זו מנחת שמיני ומנחת נחשון׃ ואכלוה מצות מה ת״ל לפי שהיא מנחת
צבור ומנחת שעה ואין כיוצא בה לדורות הוצרך לפרש בה דין שאר מנחות׃ וחק בניך׃ אין לבנות
חק בקדשים׃ כי כן צויתי׃ באנינות יאכלוה׃ ואת חזה התנופה׃ שלשלמי צבור׃ תאכלו במקום
טהור׃ וכי את הראשונים אכלו במקום טמא אלא הראשונים שהם קדשי קדשים הוזקקה אכילתם
במקום קדוש אבל אלו אין צריכים תוך הקלעים אבל צריכים הם ליאכל תוך מחנה
ישראל שהוא טהור מליכנס שם מצורעים מכאן שקדשים קלים נאכלין בכל העיר׃

טהור אתה ובניך ובנתיך אתך
כי חקך וחק בניך נתנו מזבחי
שלמי בני ישראל׃ שוק התרומה
וחזה התנופה על אשי החלבים
יביאו להניף תנופה לפני יהוה
והיה לך ולבניך אתך לחק עולם
כאשר צוה יהוה׃ ואת שעיר
החטאת דרש דרש משה והנה
שרף ויקצף על אלעזר ועל
איתמר בני אהרן הנותרים
לאמר׃ מדוע לא אכלתם את
החטאת במקום הקדש כי קדש
קדשים הוא ואתה נתן לכם
לשאת את עון העדה לכפר

ולבנך ולבנתך עמך ארי חולקך
וחולק בנך אתיהיבו מנכסת קדשיא
דבני ישראל׃ ואמא קץ אתהדיך וסאק
ארפיעה. פכלוהמא פי מוצע טאהר.
אנת ובניך ובנאתך מעך. פאנהא
רזקך ורזק ולדך קד אעטיתמוהא.
מן דבאיח סלאמה בני אסראיל ׃
שקא דאפרשותא וחדיא דארמותא.
על קורבני תרביא יהיתון לארמא ארמא
קדם יי. ויהי לך ולבנך עימך קים
עלם. כמא דפקיד יי׃ סאק ארפיעה
וקץ אתחריך. מע קואבין אשחום
אתו בהא פיחרכהא תחריכא בין ידי
אלה פתכון לך ולבניך מעך רסם
דהר. כמא אמר אלה׃ וית צפירא
דחטתא מתבע תבעיה משה והא אתוקד. ורגיז על אלעזר ועל איתמר
בני אהרן דאשתארו למימר׃ ואלתמס מוסי עתוד דכוה פאדא הו קד אחרק.
פסכט. עלי לעזר ואיתמר בני הרון. אלבאקיין קאילא׃ מדין לא אכלתון ית
חטתא באתר קדישא ארי. קדש קודשין היא. ואתה יהב לכון. לסלחא על חובי

התורה
בתיבות
דרש
מזה
ודרש
מזה

אתה ובניך ובנותיך׳ אתה ובניך בחלק אבל בנותיך לא בחלק אלא אם יתנו להן מתנות רשאות הן לאכול
בחזה ושוק. או אינו אלא אף הבנות בחלק ת״ל כי חקך וחק בניך נתנו חק לבנים ואין חק לבנות׳
על אשי החלבים׳ מכאן שהחלבים למטה בשעת תנופה ויישוב המקראות שלא יכחישו זה את זה
כבר פירשתי שלשתן בצואת אהרן׳ שעיר החטאת׳ שעיר מוספי ראש חדש ושלשה שעירי
חטאות קרבו בו ביום שעיר עזים ושעיר נחשון ושעיר ראש חדש ומכולן לא נשרף אלא זה ונחלקו
בדבר חכמי ישרא׳ יש אומרים מפני טומאה שנגעה בו נשרף ויש אומרים מפני אנינות נשרף לפי
שהוא קדשי דורות אבל בקדשי שעה סמכו על משה שאמר להם במנחה ואכלוה מצות׳ דרש דרש׳
שתי דרישות הללו מפני מה נשרף זה ומפני מה נאכלו אלו כך היא בתורת כהנים׳ על אלעזר ועל
איתמר׳ בשביל כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הבנים וכעס׳ לאמר׃ אמר להם השיבוני על דברי׳ מדוע
לא אכלתם את החטאת במקום הקדש׳ וכי חוץ לקדש אכלוה והלא שרפוה ומהו אומר במקום הקדש אלא אמר להם
שמא חוץ לקלעים יצאת ונפסלה׳ כי קדש קדשים היא׳ ונפסלת ביוצא והם אמרו לו לאו אמר להם הואיל ובמקום
הקודש היתה מדוע לא אכלתם אותה׳ ואותה נתן לכם לשאת וג׳ שהכהנים אוכלין ובעלים מתכפרים׳ לשאת את עון
העדה׳ מכאן למדנו ששעיר ראש חדש היה שהוא מכפר על טומאת מקדש וקדשיו שחטאת שמיני וחטאת נחשון לא לכפרה

באר

עליהם לפני יהוה: הן לא הובא את
דמה אל הקדש פנימה אכול
תאכלו אתה בקדש כאשר
צויתי: וידבר אהרן אל משה
הן היום הקריבו את חטאתם ואת
עלתם לפני יהוה ותקראנה אתי
כאלה ואכלתי חטאת היום
הייטב בעיני יהוה: וישמע משה
וייטב בעיניו:

פ
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר אלהם: דברו אל בני
ישראל לאמר זאת החיה אשר

כנשתא לכפרא עליהון קדם יי: מא
בלכם לא תאכלו דכוה פי מוצע
מקדס. לאנהא מן כואץ אלאקדאס.
ואללה קד אעטאכם איאהא לתחמלו
וזר אלגמע. ותסתגפרו ענהם בין ידי
אללה: הא לא איתעל מדמה לבית
קודשא גואה. מיכל תיכלון יתה
בקודשא כמא דפקידית: ואיצא הוא
לם ידכל מן דמהא. אלי אלקדס אלגואני
פקד כאן יגב אן תאכלוהא פי אלקדס
כמא אמרתכם: ומליל אהרן עם
משה הא יומא דין קריבו ית
חטותהון וית עלותהון קדם יי: וערעא

יתי עקן כאלין ואלו פון אכלית חטתא יומא דין התקין קדם יי: פקאל לה הרון:
הודי אליום אדי קרבו פיה דכותהם וצעידתהם בין ידי אללה. ואצאבני מתל הדה
ומצאיב פלו אכלת אלזכוה אליום. הל כאן דלך חסנא ענד אללה: ושמע משה ושפר
בעינוהי: פלמא סמע דלך מוסי. חסן ענדה: ומליל יי עם משה
ולאהרן למימר להון: וכלם אללה מוסי והרון וקאל להמא: מלילו עם בני ישראל
למימר דא חיתא דתיכלון מכל בעירא דעל ארעא: כלמא בני אסר וקולא להם הדי

באו״ הן לא הובא וג׳ שאלו הובא היה לכם לשרפה כמו שנ׳ וכל חטאת אשר יובא מדמה וג׳ אכול תאכלו אותה: היה
לכם לאכלה אע״פ שאתם אוננים״ כאשר צויתי״ לכם במנחה״ וידבר אהרן: אין לשון דבור אלא לשון עז שנ׳ וידבר העם
וג׳ אפשר משה קצף על אלעזר ועל איתמר ואהרן מדבר הא ידעת שלא היתה אלא מדרך כבוד אמרו אינו בדין
שיהא אביו יושב ואנו מדברים לפניו ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו יכול מפני שלא היה בו לאלעזר להשיב
ת״ל ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא וג׳ הרי כשר צה דבר לפני משה שמא זרקתם דמה חוצה שהאונן שעבד
חלל אמ״ל אהרן וכי הם הקריבו שהם הדיוטות אני הקרבתי שאני כהן גדול ומקריב אונן״ ותקראנה אותי
כאלה״ אפלו לא היו המתים בני אלא שאר קרובים שאני חייב להיות אונן עליהם כאלו כגון כל האמור בפרשת
כהנים שהכהן מטמא להם״ ואכלתי חטאת״ ואם אכלתי הייטב וג׳ היום אבל אנינות לילה מותר שאין אונן
אלא יום קבורה״ הייטב בעיני ה׳״ אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות״ וייטב בעיניו״ הודה ולא
בוש לומר לא שמעתי״ אל משה ואל אהרן״ למשה אמר שיאמר לאהרן״ לאמר אליהם אמר שיאמר לאלעזר ולאיתמר
או אינו אלא לאמר לישראל כשהוא אומר דברו אל בני ישראל הרי דבור לישראל אמור הא מה אני מקיים לאמר אליהם
לבניו לאלעזר ולאיתמר״ דברו אל בני ישראל״ את כולם השוה להיות שלוחים בדבור זה לפי שהושוו בדמימה
וקבלו עליהם גזירת המקום מאהבה״ זאת החיה״ לשון חיים לפי שישראל דבוקים במקום וראויין להיות חיים

ולפני הנשיאים
צומצא תי במדרי
שלענם שנ׳
הן היום הקריבו״
מהאוני אלא אתי
משה שמח

תאכלו׃ מכל הבהמה אשר על
הארץ׃ כל מפרסת פרסה ושסעת
שסע פרסת מעלת גרה בבהמה
אתה תאכלו׃ אך את זה לא
תאכלו ממעלי הגרה וממפרסי
הפרסה את הגמל כי מעלה גרה
הוא ופרסה איננו מפריס טמא
הוא לכם׃ ואת השפן כי מעלה
גרה הוא ופרסה לא יפריס טמא
הוא לכם׃ ואת הארנבת כי
מעלת גרה הוא ופרסה לא הפריסה
טמאה הוא לכם׃ ואת החזיר
כי מפריס פרסה הוא ושסע
שסע פרסה והוא גרה לא יגר

אלחיואן אלדי יגב אן תאכלוה מן
גמיע אלבהאים אלדי עלי אלארץ׃ כל
דסדיקא פרסתה ומטלפן טלפין
פרסתה מסקא פשרא בבעירא
יתה תיכלון׃ כל מצלפה בצלף
ומפרק צלפהא תפריקא ומצעדה
אגתראר מן אלבהאים פכלוהא׃
ברם ית דין לא תיכלון ממסקי
פשרא ומסדיקי פרסתא ית גמלא
ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה
לא סדיקא מסאב הוא לכון׃ ואמא
הדה פלא תאכלוהא מן אלמצעדי
אגתראר. ואלמצלף אצלף. אלגמל
פאנה מצעד אגתראר גיר מצלף
בצלף והו נגס לכם׃ וית טפזא
ארי מסיק פשרא הוא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון׃ ואלובר
פאנה מצעד אגתראר גיר מצלף בצלף והו נגס לכם׃ וית ארנבא ארי
מסקא פשרא היא ופרסתה לא סדיקא מסאבא היא לכון׃ ואלארנב פאנהא
מצעדה אגתראר והי גיר מצלפה והי נגסה לכם׃ וית חזירא ארי סדיק
פרסתא הוא ומטלפן טלפין פרסתיה והוא פשרא לא פשר מסאב הוא
לכון׃ ואלכנזיר פאנה מצלף בצלף וצלפה מפרק תפריקא וליסהו מצעד

לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מצות ולאומות לא אסר כלום משל לרופא שנכנס לבקר את
החולה כו׳ כדאיתא במדרש רבי תנחומא״ זאת החיה״ מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה
לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו״ את זה תאכלו״ אף בשרצי המים אחז מכל מין ומין והראה להם
וכן בעוף את אלה תשקצו מן העוף וכן בשרצים זה לכם הטמא״ זאת החיה מכל הבהמה״ מלמד שהבהמה
בכלל חיה״ מפרסת״ כתרגומו סדיקא פרסה פלאנטא בלע״ז״ ושוסעת שסע״ שמובדלת מלמעלה ולמטה
בשתי צפרנין כתרגומו ומטלפן טלפין שיש פרסותיו סדוקות מלמעלה ואין שסועות ומובדלות לגמרי שמלמטה
מחוברות״ מעלה גרה״ מעלה ומקיאה האוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק״ גרה״ כך שמו
ויתכן להיות מגזרת מים הנגרים שהוא נגרר אחר הפה ותרגומו פשרא שעל ידי הגרה האוכל
נפשר ונמוח״ בבהמה״ תיבה יתירה היא לדרשה להתיר את השליל הנמצא במעי אמו״

27

טמא הוא לכם: מבשרם לא
תאכלו ובנבלתם לא תגעו
טמאים הם לכם: את זה תאכלו
מכל אשר במים כל אשר לו
סנפיר וקשקשת במים בימים
ובנחלים אתם תאכלו: וכל
אשר אין לו סנפיר וקשקשת
בימים ובנחלים מכל שרץ
המים ומכל נפש החיה אשר
במים שקץ הם לכם: ושקץ יהיו
לכם מבשרם לא תאכלו ואת
נבלתם תשקצו: כל אשר אין
לו סנפיר וקשקשת במים שקץ
הוא לכם: ואת אלה תשקצו מן

תגתואך והו נגס לכם: מבסרהון
לא תיכלון ובנבילתהון לא תקרבון
מסאבין אנון לכון: מן לחומהא
תאכלוהא ובנבאילהא לא תדנו
כראהה הי נגסה לכם: ית דין תיכלון
מכל דבמיא כל דליה ציצין וקלפין
במיא ביממיא ובנחליא יתהון
תיכלון: הדי מא יגוז אן תאכלוה
מן גמיע מא פי אלמא כל מא לה
אגנחה ופלוס פי אלמא פי אלבחאר
ואלאודייה פכלוה: וכל דלית ליה
ציצין וקלפין ביממיא ובנחליא
מכל רחשא דמיא ומכל נפשת
חיתא דבמיא שקצא הוא לכון: וכל
מא ליס לה אגנחה ופלוס פי אלבחאר

ואלאודייה מן גמיע דביב אלמא וגמיע אלחיואן אלדי פי אלמא פהו רגס לכם:
ושקצא יהון לכון מבסרהון לא תיכלון וית נבילתהון תשקצון: וכונהא
ארגאס לכם מן לחומהא לא תאכלו ובנבאילהא תרגסו: כל דלית ליה ציצין
וקלפין במיא שקצא הוא לכון: כראהה כל מא ליס לה אגנחה ופלוס פי
אלמא פהו רגס לכם: וית אלין תשקצון מן עופא לא יתאכלון שקצא

אותה תאכלו: ולא בהמה טמאה והלא באזהרה היא אלא לעבור עליה בעשה ולא תעשה: מבשרם לא
תאכלו: אין לי אלא אלו שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מנין אמרת קל וחומר ומה אלו שיש
בהן קצת סימני טהרה אסורות לו: מבשרם: על בשרם באזהרה ולא על עצמות וגידים וקרנים וטלפים:
ובנבלתם לא תגעו: יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבלה ת"ל אמור אל הכהנים וגו' כהנים מוזהרין
ואין ישראל מוזהרין קל וחומר מעתה ומה טומאת מת חמורה לא הזהיר בה אלא כהנים טומאת נבלה
קלה לא כל שכן ומה תלמוד לומר לא תגעו ברגל: סנפיר: אלו ששט בהם: קשקשת: אלו קליפין הקבועים
בו כמו שנ' ושריון קשקשים הוא לבוש: שרץ: בכל מקום משמעו דבר נמוך שרוחש ונד על
הארץ: ושקץ יהיו לכם: לאסור את עירוביהם אם יש בו בנותן טעם: מבשרם: אינו מוזהר על
הסנפירים ועל העצמות: ואת נבלתם תשקצו: לרבות יבחושין שסיננן יבחושין מושילונט בלעז:
וכל אשר אין לו: מה ת"ל שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה סימנין שלו ליבשה השירן במים מנין
ת"ל וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים הא אם היו לו במים אע"פ שהשירן בעלייתו מותר:

העוף לא יאכלו. שקץ הם את
הנשר ואת הפרס ואת העזניה:
ואת הדאה ואת האיה למינה:
את כל ערב למינו: ואת בת
היענה ואת התחמס ואת השחף
ואת הנץ למינהו: ואת הכוס ואת
השלך ואת הינשוף: ואת
התנשמת ואת הקאת ואת
הרחם: ואת החסידה האנפה
למינה ואת הדוכיפת ואת
העטלף: כל שרץ העוף
ההלך על ארבע שקץ הוא
לכם: אך את זה תאכלו מכל
שרץ העוף ההלך על ארבע
אשר לא כרעים ממעל לרגליו

אנון. נשלא ועֹר ועזיא: והדא
מא תרגבו מן ﭏטאיר. לא יוכלון
אנהא ארגאס ﭏנסר וﭏעקאב
וﭏענקא: ודיתא וטרפיתא לזנה:
וﭏחדא וﭏצרא באצנאפהא: ית כל
עורבא לזנה: וﭏגראב באצנאפהא:
וית בת נעמיתא וציצא וצפר
שחפא ונצא לזנוהי: וﭏנעאמה.
וﭏכטאף וﭏסאף וﭏבאז: וקדיא
ושלינונא וקיפופא: וﭏבום וﭏזמג
וﭏבאשק: ובותא וקתא וירקריקא:
וﭏשאהין וﭏקוק וﭏרכם: וחוריתא.
ואבו לזנה ונגר טורא ועטליפא:
וﭏצקר וﭏבגבגה ואצנאפהא.
וﭏהדהד וﭏכפאש: כל רחשא
דעופא. דמהליך על ארבע ש
שקצא הוא לכון: וגמיע דביב ﭏטאיר. ﭏסאלך עלא ארבע. רגס
הו לכם: ברם ית דין תיכלון מכל רחשא דעופא דמהליך על
ארבע דליה קרסולין מעלוי רגלוהי. לקפצא בהון על ארעא: והדא
מא יגוז אן תאכלוה. מן גמיע דביב ﭏטאיר. ﭏסאלך עלא ארבע מא לה כראעין

לא יאכלו לחייב את המאכילן לקטנים שכך תשמעו לא יהיו נאכלין על ידך. או אינו אלא לאסרן בהנאה ת"ל לא
תאכלום באכילה אסורין בהנאה מותרין: כל עוף שנא' בו למינה למינו למינהו יש באותו המין שאין דומין
זה לזה לא במראיהם ולא בשמותיהם וכולן מין אחד: הנץ אישפרוויר: שלך פירשו רבותינו זה השולה
דגים מן הים וזהו שתרגם אונקלוס ושלינונא: כוס וינשוף הם צואיטש הצועקים בלילה ויש להם לסתות
כאדם ועוד אחד דומה לו שקורין ייב"ן: תנשמת היא קלבא שוריץ ודומה לעכבר ופורח בלילה ותנשמת
האמורה בשרצים היא דומה לה ואין לה עינים וקורין לה טלפ"א: החסידה זו דייה לבנה ציגוני"א ולמה נקרא
שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות: האנפה היא דייה רגזנית ונראה לי שהוא שקורין היירון
הדוכיפת תרנגול הבר וכרבלתו כפולה ובלע"ז הרופ"א ולמה נקרא שמו דוכיפת שהודו כפות וזו היא
כרבלתו ונגר טורא נקרא על שם מעשיו כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין בפרק מי שאחזו: שרץ העוף
הם הדקים הנמוכין הרוחשין על הארץ כגון זבובין וצרעים ויתושים וחגבים: על ארבע ארבע רגלים: ממעל
לרגליו סמוך לצוארו יש לו כמין שני רגלים לבד ארבע רגליו וכשרוצה לעוף ולקפוץ מן הארץ מתחזק

לנתר בהן על הארץ׃ את אלה
מהם תאכלו את הארבה למינו
ואת הסלעם למינהו ואת החרגל
למינהו ואת החגב למינהו׃ וכל
שרץ העוף אשר לו ארבע
רגלים שקץ הוא לכם׃
ולאלה תטמאו כל
הנגע בנבלתם יטמא עד הערב׃
וכל הנשא מנבלתם יכבס בגדיו
וטמא עד הערב׃ לכל הבהמה
אשר היא מפרסת פרסה ושסע
איננה שסעת וגרה איננה
מעלה טמאים הם לכם כל
הנגע בהם יטמא׃ וכל הולך על

פוק רגליה לית בהמת עלי ארץ׃
ית אלין מנהון תיכלון ית גובא לזניה
וית רשונא לזנוהי וית חרגלא לזנוהי
וית חגבא לזנוהי׃ הדי מא תאכלוה
מנהא אגראד וצנופה וזרנא וצנופה
ואחרגל וצנופה ואגרב וצנופה׃ וכל
רחשא דעופא דליה ארבע רגלין
שקצא הוא לכון׃ וסאיר דביב אל
טאיר דליה ארבע ארגל פהו
רגס לכם׃ ולאלין תסתאבון
כל דיקרב בנבילתהון יהי מסאב
עד רמשא׃ ומן הדה פאנגסו
כל מן דנא בנבאילהם ינגס אלי
אלמגיב׃ וכל דיטול מנבילתהון
יצבע לבושוהי ויהי מסאב
עד רמשא׃ ומן חמל מן נבאילהם יגסל תיאבה וינגס אלי אלמגיב׃ לכל
בעירא דהיא סדיקא פרסתה וטלפין ליתהא מטלפא ופשרא ליתהא
מסקא מסאבין אנון לכון׃ כל דיקרב בהון יהי מסאב׃ מן גמיע
אלבהאים אלתי הי מצלפה באלצלף ותפריק ליסהא מפלקה ואגתראר
ליסת מצערה פהי נגסה לכם כל מן דנא בהא ינגס׃ וכל דמהליך על

בחותן שני כרעים ופורח ויש מהן הרבה כאותן שקורין לנגשטא אבל אין אנו בקיאין בהן שארבע
סימני טהרה נאמרו בהם ארבע רגלים וארבע כנפים וקרסולין אלו כרעים הכתובים כאן וכנפיו
חופין את רובו וכל סימנים הללו מצויין באותן שבינותינו אבל יש שראשו ארוך ויש שאין להן
זנב וצריך שיהא שמו חגב ובזה אין אנו יודעין להבדיל ביניהן״ וכל שרץ העוף וגומ׳
בא ולימד שאם יש לו חמש טהור״ ולאלה״ העתידין לאמר בענין למטה תטמאו כ
כלומר בנגיעתן יש טומאה״ וכל הנושא מנבלתם״ כל מקום שנאמרה טומאת משא
חמורה מטומאת מגע שהיא טעונה כיבוס בגדים״ מפרסת פרסה ושסע איננה שוסעת״
כגון גמל שפרסתו סדוקה למעלה אבל למטה היא מחוברת כאן לימדך שנבלת בהמה
טמאה מטמאה ובענין שבסוף הפרשה פירש על בהמה טהורה״ על כפיו״ כגון כלב
ודוב וחתול״ טמאים הם לכם״ למגע״ וזה לכם הטמא״ כל טומאות הללו אינן לאיסור

כפיו בכל החיה ההלכת על
ארבע טמאים הם לכם כל הנגע
בנבלתם יטמא עד הערב׃
והנשא את נבלתם יכבס בגדיו
וטמא עד הערב טמאים המה
לכם׃ וזה לכם
הטמא בשרץ השרץ על הארץ
החלד והעכבר והצב למינהו׃
והאנקה והכח והלטאה והחמט
והתנשמת׃ אלה הטמאים
לכם בכל השרץ כל הנגע
בהם במתם יטמא עד הערב׃
וכל אשר יפל עליו מהם במתם
יטמא מכל כלי עץ או בגד או
עור או שק כל כלי אשר יעשה
מלאכה בהם במים יובא וטמא

ידוהי בכל חיתא דמהלכא על ארבע.
מסאבין אנון לכון. כל דיקרב
בנבילתהון יהי מסאב עד רמשא׃
וכל סאך עלא כפיה מן גמיע אלוחש
אלסאך עלא ארבע פהו נגס לכם.
כל מן דנא בגבאילהם ינגס אלא
אלמגיב׃ ודיטול ית נבילתהון יצבע
לבושוהי ויהי מסאב עד רמשא.
מסאבין אנון לכון׃ ומן חמל מן
נבאילהם יגסל תיאבה וינגס אלי
אלמגיב. כאדך הי אנגאס לכם׃
ודין לכון דמסאב בריחשא
דרחיש על ארעא חלדא ועכברא
וצבא לזנוהי׃ והדי לכם אלנגס מן
אלדביב אלדאב עלי אלארץ. אלכלד ואלפאר
ואלצב ואצנאפה׃ ויילא וכוחא וחלטתא.
וחמטא ואשותא׃ ואלורל ואלחרדון
ואלענאיה ואלחרבא ואלסמברץ׃ אלין דמסאבין לכון בכל רחשא. כל דיקרב
בהון במותהון יהי מסאב עד רמשא׃ הדה אלנגסה לכם מן גמיע אלדביב
כל מן דנא בהא פי חאל מותהא ינגס אלי אלמגיב׃ וכל דיפול עלוהי מנהון
במותהון יהי מסאב. מכל מן דאע או לבוש או משך או סק. כל מן
דיתעביד עבידא בהון. במיא יתעל. ויהי מסאב עד רמשא וידכי׃ וכל
מן וקע עליה מנהא בעד מותהא ינגס מן גמיע אניה׳ אלכשב או
תוב או פי גלד או מסח. וכל אניה יעמל בהא צנעה ידכל פי אלמא וינגס

אכילה אחל טומאה ממש להיות בוא במגען ונחקר לאכול תרומה וקדשים ולכנס למקדש ״החלד״ מוסטילה״
והצב פו״ט שדומה לצפרדע ״אנקה״ הר״צ״ הלטאה לו״שלרד״ חומט ״לימ״צד״ תנשמת״ כלפא״ במים יובא ואף נאחר
טבילתו טמא הוא לתרומה עד הערב ואחר כך וטהר בהערב השמש״ אל תוכו״ אין כלי חרש מטמא אלא מתוכו״

עד הערב וטהר׃ וכל כלי חרש
אשר יפל מהם אל תוכו כל
אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו׃
מכל האכל אשר יבוא עליו מים (אשר יאכל אשר)
יטמא וכל משקה אשר ישתה
בכל כלי יטמא׃ וכל אשר
יפל מנבלתם עליו יטמא תנור
וכירים יתץ טמאים הם
וטמאים יהיו לכם׃ אך מעין
ובור מקוה מים יהיה טהור
ונגע בנבלתם יטמא׃ וכי יפל

אלי אלמגיב ויטהר׃ וכל מן דחסף
דיפל מנהון לגויה כל דבגויה
יסתאב ויתיה תתברון׃ וכל אנא
כזף יקע מנהא שי אלי דאכלה
כל מא פי דאכלה ינגס ואיאה
פאכסרו׃ מכל מיכל דמתאכיל
די ייעלון עלוהי מיא יהי מסאב
וכל משקיא דישתתי בכל מן
יהי מסאב׃ מן גמיע אלטעאם
אלדי יוכל ממא ירד עליה אלמא ינגס
וגמיע אלשראב אלדי ישרב פי כל
אנא ינגס׃ וכל דיפל מנבילתהון

עלוהי יהי מסאב תנור וכירים יתרעון מסאבין אנון ומסאבין יהון לכון׃
וכל מא וקע מן גיפהם עליה ינגס מן תנור ומסתוקד פאנקצוהמא לאנהא
נגסה ותכון הי לכם אנגאס׃ ברם מעין וגוב בית כנישת מיא יהי דכי ודיקרב בנבילתהון
יהי מסאב׃ אמא אלמעין ואלביר ומגאמע אלמא פיכון טאהרא ומן דנא בנבאילהא
פיהא ינגס׃ ואלי יפל מנבילתהון על כל בר זרע זירוע דמזדרע דכי הוא׃ ואן

(אשר יאכל מוסב על מים העליון כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אשר יאכל)

כל אשר בתוכו יטמא. הכלי חוזר ומטמא מה שבאוירו. ואותו תשברו. למד שאין לו טהרה במקוה. מכל האוכל
אשר יאכל. אשר יבוא עליו מים. והוא בתוך כלי חרש הטמא יטמא. וכן כל משקה אשר ישתה בכל כלי והוא בתוך
כלי חרש הטמא יטמא. למדנו מכאן דברים הרבה. למדנו שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיבואו עליו
מים פעם אחת ומשבאו עליו מים פעם אחת מקבל טומאה לעולם ואפילו נגוב. והיין והשמן וכל הנקרא משקה
מכשיר זרעים לטומאה כמים שכך יש לדרוש המקרא אשר יבא עליו מים או כל משקה אשר ישתה בכל
כלי יטמא האוכל. ועוד למדנו הבא מכאן שאין ולד טומאה מטמא כלים שכך שנינו יכול יהו כל הכלים מטמאין
מאויר כלי חרש ת"ל כל אשר בתוכו יטמא מכל האוכל אוכלין ומשקין מטמאין מאויר כלי חרש ואין כל
הכלים מטמאין מאויר כלי חרש לפי שהשרץ אב הטומאה והכלי שנטמא ממנו ולד הטומאה לפיכך אינו חוזר
ומטמא כלים שבתוכו. ולמדנו עוד שהשרץ שנפל לאויר תנור והפת בתוכו ולא נגע השרץ בפת התנור ראשון והפת
שניה. ולא נאמר רואים את התנור כאילו מלא טומאה ותהא הפת תחלה שאם אתה אומר כן לא נתמעטו כל הכלים
מליטמא מאויר כלי חרש שהרי טומאה עצמה נגעה בהן מגבן. ולמדנו עוד על ביאת מים שאינה מכשרת זרעים אלא
אם כן נפלו עליהן משנתלשו שאם אתה אומר מקבלים הכשר במחובר אין לך שלא באו עליו מים ומהו אומר אשר
יבא עליו מים. ולמדנו עוד שאין אוכל מטמא אחרים אלא אם כן יש בו כביצה שנ' אשר יאכל אוכל הנאכל בבת אחת
ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מכביצת תרנגולת. תנור וכירים. כלים המטלטלין הם והן של חרס
ויש להן תוך ושופת על נקב החלל את הקדרה ושניהם פיהם למעלה. יותץ. שאין לכלי חרש טהרה בטבילה. וטמאים
יהיו לכם. שלא תאמר מצווה אני לנתצן ת"ל וטמאים יהיו לכם אם רצה לקיימן בטומאתן רשאי. אך מעין ובור מקוה
מים. המחוברים לקרקע אין מקבלין טומאה. ועוד יש לך ללמד יהיה טהור הטובל בהן מטומאתו. ונוגע בנבלתם יטמא.

מנבלתם על כל זרע זרוע
אשר יזרע טהור הוא: וכי יתן
מים על זרע ונפל מנבלתם עליו
טמא הוא לכם:
וכי ימות מן הבהמה
אשר היא לכם לאכלה הנגע
בנבלתה יטמא עד הערב:
והאכל מנבלתה יכבס בגדיו וטמא
עד הערב והנשא את נבלתה
יכבס בגדיו וטמא עד הערב:
וכל השרץ השרץ על הארץ
שקץ הוא לא יאכל: כל הולך

וקע מן נבאילהם עלי שי מן אלבאת
ואלחב אלדי יזרע פהו טאהר: ואדי
יתהלון מא על בר זרעא ויפול
מנבילתהון עלוהי מסתאבה הוא לכון:
פאן געל מא עליהא ווקע מן
נבאילהא עליה פהו נגס לכם:
ואדי ימות מן בעירא
דהא לכון למיכל דיקרב בנבילתה
יהי מסאב עד רמשא: ואדי מאת
מן אלחיואן אלדי הוא לכם אן תאכלוה
מן דנא בנבילתה פינגס אלי אלמגיב:
ודייכול מנבילתה יצבע לבושוהי
יהי מסאב עד רמשא: ומן אכל מנהא
יגסל תיאבה וינגס אלי אלמגיב ומן חמל מנהא יגסל תיאבה וינגס אלי אלמגיב:
וכל רחשא דרחיש על ארעא שקצא הוא לא יתאכל וגמיע אלדביב
אלדאב עלא אלארץ פהו רגס לכם לא יוכל: כל דמהלך על מעוהי

אפילו הוא בתוך מעין ובור והנוגע בטומאתם יטמא שלא תאמר קל וחומר אם מטהר את הטמאים מטומאתן קל וחומר שיציל את הטהור מליטמא לכך נאמר והנוגע בנבלתם יטמא: זרע זרוע זריעה שמזריעין זרעונים: זרוע שם דבר הוא כמו ויתנו לנו מן הזרעונים: טהור הוא למדך הכתוב שלא הוכשר ונתקן לקרות אוכל לקבל טומאה עד שיבא עליו מים: וכי יתן מים על זרע לאחר שנתלש שאם תאמר יש הכשר במחובר אין לך זרע שלא הוכשר: מים על זרע בין מים בין שאר משקין בין הם על הזרע בין זרע נופל לתוכן הכל נדרש בתורת כהנים: ונפל מנבלתם עליו אף משנגבו מן המים שלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אוכל ומשירד עליו הכשר קבלת טומאה פעם אחת שוב אינו נעקר הימנו: בנבלתה ולא בעצמות וגידין ולא בקרנים ולא בטלפים ולא בעור: והנושא את נבלתה חמורה טומאת משא מטומאת מגע שהנושא מטמא בגדים והנוגע אין בגדיו טמאין שלא נאמר בו יכבס בגדיו: והאוכל מנבלתה יכול תטמאנו אכילתו כשהוא אומר בנבלת עוף טהור לא יאכל לטמאה בה אותה מטמאה בגדים באכילתה ואין נבלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה בלא משא כגון אם תחבה לו חבירו בבית הבליעה אם כן מה תלמוד לומר והאוכל ליתן שיעור לנושא ולנוגע כדי אכילה והוא כזית: וטמא עד הערב אף על פי שטבל צריך הערב שמש: השורץ על הארץ להוציא את היתושין שבכליסין ושבפולין ואת הזיזין שבעדשים שהרי לא שרצו על הארץ אלא בתוך האוכל אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי נאסרו: לא יאכל לחייב על המאכיל כאוכל ואין קרוי שרץ אלא דבר נמוך קצר רגלים שאינו נראה אלא כרוחש ונד: כל הולך על גחון זה נחש ולשון גחון שחייה שהולך שח ונופל על מעיו: כל הולך להביא השלשולים ואת הדומה לדומה:

הולך

עַל גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל אַרְבַּע עַד
כָּל מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל הַשֶּׁרֶץ
הַשֹּׁרֵץ עַל הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם
כִּי שֶׁקֶץ הֵם׃ אַל תְּשַׁקְּצוּ אֶת
נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃
כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ
אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ
עַל הָאָרֶץ׃ כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיֹת לָכֶם
לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ
אָנִי׃ זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף

חצי
התורה
באותו׳
וו
דגחון
והוא
חות
רב

נא
מלין
חס
אף
תטמאו

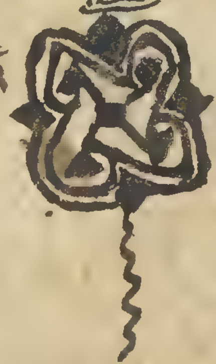
וכל דמהליך על ארבע עד כל
סגיות רגלין בכל רחשא דרחיש
על ארעא לא תיכלונון ארי
שקצא אנון׃ וכל סוך עלי צדרה׃
וכל סוך עלא ארבע למא כתרת
ארגלה מן גמיע אלדביב אלדאב
עלי אלארץ לא תאכלוהם פאנהם
ארגאס׃ לא תשקצון ית נפשתכון
בכל רחשא דרחיש ולא תסתאבון
בהון ותסתאבון פון בהון׃ לא
תרגסו אנפסכם בשי מן אלדביב
אלדאב ולא תתנגסו בהם פתנגסון
בהא׃ ארי אנא יי׳ אלהכון ותתקדשון
ותהון קדישין ארי קדיש אנא׃

ולא תסאבון ית נפשתכון בכל רחשא דרחיש על ארעא׃ לאני
אלהכם פתקדסו וכונו מקדסין פאני קדוס ולא תנגסו אנפסכם
בשי מן אלדביב אלדאב עלא אלארץ׃ ארי אנא יי׳ דאסיק יתכון מארעא
דמצרים למהוי לכון לאלה ותהון קדישין ארי קדיש אנא׃ לאני
אלה אלמצעדכם מן בלד מצר לאכון לכם אלהא פכונו מקדסין׃
לאני קדוס׃ דא אוריתא דבעירא ודעופא ודכל נפשא חיתא דרחשא
במיא ודכל נפשא דרחשא על ארעא׃ הדה שריעה אלבהאים ואלטאיר

הולך על ארבע זה עקרב. כל להביא את החפושית ושקרבוט בלעז ואת הדומה לדומה. מרבה
רגלים זה נדל שרץ שיש לו רגלים מראשו ועד זנבו לכאן ולכאן וקורין צינטפיד״ש. אל תשקצו באכילתן
שהרי כתיב נפשותיכם ואין שיקוץ נפש במגע וכן אל תטמאו באכילתן. ונטמתם בם אם אתם
מטמאין בהם בארץ אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה. כי אני ה׳ אלהיכם כשם
שאני קדוש שאני ה׳ אלהיכם כך והתקדשתם קדשו עצמכם למטה. והייתם קדושים לפי שאני אקדש
אתכם למעלה ובעולם הבא. ולא תטמאו וגו׳ לעבור עליהם בלאוין הרבה וכל לאו מלקות
וזהו שאמרו בגמרא אכל פוטיתא לוקה ארבע נמלה לוקה חמש צרעה לוקה שש. כי אני
יי׳ המעלה אתכם על מנת שתקבלו מצותי העליתי אתכם. להבדיל לא בלבד

וכל נפש החיה הרמשת במים
ולכל נפש השרצת על הארץ׃
להבדיל בין הטמא ובין הטהר
ובין החיה הנאכלת ובין החיה
אשר לא תאכל׃

צא פסוק׳ סימן מיכיהו

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל בני ישראל לאמר
אשה כי תזריע וילדה זכר
וטמאה שבעת ימים כימי
נדת דותה תטמא׃ וביום השמיני
ימול בשר ערלתו׃ ושלשים
יום ושלשת ימים תשב בדמי
טהרה בכל קדש לא תגע ואל

וגמיע נפוס אלחיה אלדאבה פי אלמא
וסאיר אלנפוס אלדאבה עלי אלארץ׃
לאפרשא בין מסאבא ובין דכיא
ובין חיתא דמתאכלא ובין חיתא
דלא מתאכלא׃ תפרז בין אלנגס
ואלטאהר ובין אלחיואן אלדי יוכל
ואלדי לא יוכל׃

פ פ פ

ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם
כלם אללה מוסי תכלימא׃ מליל עם
בני ישראל למימר אתתא ארי תעדי
ותליד דכר ותהי מסאבא שבעה
יומין כיומי ריחוק סאובתה תהי
מסאבא׃ מר בני אסראיל קאילא
איה אמראה עלקת פולדת דכרא
פלתנגס סבעה איאם כאיאם בעד חיצתהא יכון חכם נגאסתהא׃ וביומא
תמינאה יתגזר בסרא דערלתיה׃ ופי אליום אלתאמן יכתן קלפה אחלילה׃
ותלתין ותלתה יומין תתיב בדם דכו בכל קדשא לא תקרב ולמקדשא
לא תיעול עד משלם יומי דכותה׃ ותלתה ותלאתין יומא תקים פי דם אלטהר לא

השונה אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן׳ בין הטמא ובין הטהר׳ צריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר
מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין נשחט חציו שלקנה לנשחט רובו׳ ובין החיה הנאכלת׳
צריך לומר בין צבי לערוד והלא כבר מפורשים הם אלא בין שנולד בה סימני טרפה כשירה לנולד בה
סימני טרפה פסולה׳

אשה כי תזריע׳ אמר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה וחיה ועוף במעשה בראשית כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה
חיה ועוף׳ כי תזריע׳ לרבות שאפלו ילדתו מחוי שנמחה ונעשה כעין זרע אמו טמאה לידה׳ כימי
נדת דותה תטמא׳ כסדר כל טומאה האמורה בנדה מטמאה בטומאת לידה ואפלו נפתח הקבר בלא דם׳
דותה׳ לשון דבר הזב מגופה׳ לשון מדוה וחולי שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואיבריה כבדין עליה׳
תשב׳ אין תשב אלא לשון עכבה כמו ותשבו בקדש וישב באלוני ממרא׳ בדמי טהרה׳ אע״פ שרואה טהורה׳
בדמי טהרה׳ לא מפיק הא והוא שם דבר כמו טוהר ימי טהרה מפיק הא ימי טוהר שלה׳ לא תגע׳
אזהרה לאוכל׳ כמו ששנויה ביבמות׳ בכל קדש׳ לרבות את התרומה לפי שזו טבולת יום
אלוך שמבלה לסוף שבעה ואין שמשה מעריב לטהרה עד שקיעת החמה
שנאמר יום ארבעים שלמחר תביא את כפרת טהרה׳ והקריבו׳ לימדך שאין

הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת
יְמֵי טָהֳרָהּ׃ וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד
וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים
יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי
טָהֳרָה׃ וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ
לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר
לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
אֶל הַכֹּהֵן׃ וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה
וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר
דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר
אוֹ לַנְּקֵבָה׃ וְאִם לֹא תִמְצָא יָדָהּ
דֵּי שֶׂה וְלָקְחָה שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ
שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד
לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן
וְטָהֵרָה׃
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן

תלאמס שיא מן אלאקדאס ולא
תדכל אלי אלקדס אלי כמאל איאם
טהרהא׃ ואם נקבתא תליד
ותהי מסאבא ארבעת עסר
כריחוקה ושתין ושתא יומין
תתיב על דם דכו׃ פאן ולדת אנתא
פלתנגס אסבועין כחכם חיצתהא
וסתה וסתין יומא תקים עלא דם
אלטהר׃ ובמשלם יומי דכותה
לברא או לברתא תיתי אמר בר
שתיה לעלתא ובר יונה או שפנינא
לחטתא לתרע משכן זמנא
לות כהנא׃ וענד תמאם איאם
טהרהא לאבן כאן או לאבנה
תאתי בכרוף אבן סנתה ללצעידה
ופרך חמאם או שפנינא ללדכוה
אלי באב כבא אלמחצר אלי אלאמאם׃
ויקרבניה קדם יי ויכפר עלה
ותדכי מסואבת דמהא דא אוריתא דילידתא לדכר או לנוקבא׃ ויקרבה
בין ידי אללה ויסתגפר ענהא ותטהר מן נביע דמהא הדה שריעה
אלואלדה דכר או אנתא׃ ואם לא תשכח ידה כמיסת אימרא ותיסב תרין שפנינין
או תרין בני יונה חד לעלתא וחד לחטתא ויכפר עלה כהנא ותדכי׃ ואן לם
תנאל ידהא מקדאר שאה פלתאכד שפנינין או פרכי חמאם אחדהמא
ללצעידה ואלאכר ללדכוה ויסתגפר ענהא אלאמאם ותטהר׃
ומליל יי עם משה ולאהרן למימר׃ תם כלם אללה מוסי והרון

מניבבה לאכול בקדשים או אחד מהם ואישה הוא שהחטאות שנ׳ וכפר עליה הכהן וטהרה מי שהוא בא
כפר בן הטהרה תלויה׳ וטהרה מכלל שעד כאן קרויה טמאה׳ אחד לעולה ואחד לחטאת׳ לא הקדימה׳ הכתוב

לאמר: אדם כי יהיה בעור
בשרו שאת או ספחת או בהרת
והיה בעור בשרו לנגע צרעת
והובא אל אהרן הכהן או אל
אחד מבניו הכהנים: וראה
הכהן את הנגע בעור הבשר
ושער בנגע הפך לבן ומראה
הנגע עמק מעור בשרו נגע
צרעת הוא וראהו הכהן וטמא
אתו: ואם בהרת לבנה הוא
בעור בשרו ועמק אין מראה
מן העור ושערה לא הפך
לבן והסגיר הכהן את הנגע
שבעת ימים: וראהו הכהן
ביום השביעי והנה הנגע עמד

קאילא: אנשא אריהי במשך
בסריה עמקא או עדיא או בהקא
ויהי במשך בסריה למכתש סגירו
וייתי לות אהרן כהנא או לות
חד מבנוהי כהניא: אי אנסאן כאן
פי גלד בדנה שאמה או עלצה
או בקעה או צאר פי גלד בדנה
בלא ברץ פליותא בהא אלי הרון
אלאמאם או אלי אחד מן בניה
אלאימה: ויחזי כהנא ית מכתשא
במשך בסרא וסערא במכתשא
אתהפיך למחור ומחזי מכתשא
עמיק ממשך בסריה מכתש
סגירותא הוא ויחזיניה כהנא
ויסאיב יתיה: פינטר אלאמאם אלבלא
פי גלד אלבדן פאן כאן פיה שער

קד אנקלב אביצא ומנטר אלבלא עמיק מן גלד בדנה פהו בלוא ברץ
פאדא ראה כאהן פלינגסה: ואם בהרא חוורא היא במשך בסריה ועמיק
לית מחזהא מן משכא וסערה לא אתהפיך למחור ויסגר כהנא ית
מכתשא שבעא יומין: ואם בהרא חורא היא במשך בסריה ועמיק
ואן כאנת בקעה ביצא פי גלד בדנה ליס מנטרהא עמיק מן אלגלד
ושערהא לם ינקלב אביצא פליוקפה סבעה איאם: ויחזיניה כהנא ביומא
שביעאה והא מכתשא קם כד הוה לא אוסיף מכתשא במשכא:

אלא למקראה אבל להקרבה חטאת קודמת לעולה כך שנינו בזבחים בפרק כל התדיר: שאת
ספחת וג׳: שמות נגעים הן ולבנות זו מזו: בהרת: חברבורת ט״א בלעז וכן בהיר הוא בשחקים: אל
אהרן וג׳ גזירת הכתוב היא שאין טומאת נגעים וטהרתן אלא על פי כהן: הפך לבן: מתחלה שחור והפך
ללבן בתוך הנגע ומיעוט שיער שנים: עמוק מעור בשרו: כל מראה לבן עמוק הוא כמראה חמה
מן הצל: וטמא אותו: יאמר לו טמא אתה ששער לבן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב: ועמק אין מראה:

בעיניו לא פשה הנגע בעור
והסגירו הכהן שבעת ימים שנית׃
וראה הכהן אתו ביום השביעי
שנית והנה כהה הנגע ולא
פשה הנגע בעור וטהרו הכהן
מספחת הוא וכבס בגדיו וטהר׃
ואם פשה תפשה המספחת
בעור אחרי הראתו אל הכהן
לטהרתו ונראה שנית אל
הכהן׃ וראהו הכהן והנה פשתה
המספחת בעור וטמאו הכהן
צרעת הוא׃
נגע צרעת כי תהיה באדם
והובא אל הכהן׃ וראה הכהן
והנה שאת לבנה בעור והוא

ויסגרניה כהנא שבעא יומין׃ תם
ינצרה אלאמאם פי אליום אלסאבע
פאן וקף אלבלא בעינה ולם יתפש
פי אלגלד פליוקפה סבעה איאם
תאניה׃ ויחזי כהנא יתיה ביומא
שביעאה תנינות והא עמא
מכתשא ולא אוסיף מכתשא
במשכא וידכניה כהנא עדיתא
היא ויצבע לבושוהי וידכי׃
תם ינצרה אלאמאם פי אליום אלסאבע
תאניה פאן כבא ולם יתפש פי
אלגלד פליטהרה אלאמאם פאנהא
עאר צה ויגסל תיאבה ויטהר׃
ואם אוספא תוסיף עדיתא
במשכא בתר דאתחזי לכהנא
לדכותיה ויתחזי תנינות לכהנא׃
ואן תפשת אלעאר צה פי אלגלד בעד מא אוריו אלאמאם פטהרה פליורא
לה תאניה׃ ויחזי כהנא והא אוסיף מכתשא במשכא ויסאבניה כהנא
סגירותא היא׃ פאדא ראהא אלאמאם קד תפשת פי גלדה פלינגסה
פאנהא ברץ׃ מכתש סגירו אלי תהי באנשא ויתיתי לות כהנא׃ פאדי
כאן באנסאן בלוה ברץ פיאתי בהא אלי אלאמאם׃ ויחזי כהנא והא עמקא
חורא במשכא והיא הפכת סערא למחור ורושם בסר חי בעמיקתא׃

לא ידעתי פירושו״ והסגיר״ יסגירנו בבית אחד ולא יראה עד סוף השבוע ויוכיחו סימנין עליו׃ בעיניו
במראיהו ובשיעורו הראשון״ והסגירו שנית״ הא אם פשה בשבוע ראשון טמא מוחלט״ כהה׃ הוכהה
ממראיתו הא אם עמד במראיתו או פשה טמא״ מספחת״ שם נגע טהור״ וכבס בגדיו וטהר״ הואיל
ונזקק להסגר נקרא טמא וצריך טבילה״ וטמאו הכהן״ ומשטמאו הרי הוא מוחלט ונזקק
לצפרים ולתגלחת ולקרבן האמור בפרשת זאת תהיה״ צרעת היא״ המספחת הזאת
צרעת לשון נקבה נגע לשון זכר״ ומחיה״ שמנ״נט בלעז שנהפך מקצת הלבן שבתוך

הפכה שער לבן ומחית בשר
חי בשאת: צרעת נושנת הוא
בעור בשרו וטמאו הכהן לא
יסגרנו כי טמא הוא: ואם
פרוח תפרח הצרעת בעור
וכסתה הצרעת את כל עור
הנגע מראשו ועד רגליו לכל
מראה עיני הכהן: וראה הכהן
והנה כסתה הצרעת את כל
בשרו וטהר את הנגע כלו
הפך לבן טהור הוא: וביום
הראות בו בשר חי יטמא: וראה
הכהן את הבשר החי וטמאו
הבשר החי טמא הוא צרעת
הוא: או כי ישוב הבשר החי

פינצר אלאמאם פאדא בשאמה
ביצא פי גלדה וקד אקלבת אלשער
אבינא אוגד מן אללחם נקי פי
אלשאמה: סגירו עתיקא היא במשך
בסריה ויסאבניה כהנא לא יסגרניה
ארי מסאב הוא: וברץ עתיק פי גלד
בדנה פלינגסה אלאמאם ולא יוקפה
פאנה נגס: ואם מסגא תסגי סגירותא
במשכא ותחפי סגירותא ית כל משך
מכתשא מרישיה ועד רגלוהי לכל
חיזו עיני כהנא: ואן אנתשר אלברץ
פי אלבדן חתא גטא גמיע גלד
אלמבתלא מן ראסה אלי רגלה גמיע
מנצר עיני אלאמאם: ויחזי כהנא
והא חפת סגירותא ית כל בסריה
וידכי ית מכתשא כוליה אתהפיך
למחוור דכי הוא: פלינצר אלאמאם פאדי קד גטא אלברץ גמיע בדנה
פליטהרה אד קד אנקלב כלה אביצא פהו טאהר: וביומא דיתחזי ביה
בסרא חיא יהי מסאב: ואי יום צהר פיה לחם נקי פלינגס פיה: ויחזי כהנא
ית בסרא חיא ויסאבניה בסרא חיא מסאב הוא סגירותא הוא: כאן דא
אלאמאם אללחם אלנקי פינגסה לאן גד מן אללחם אלנקי מע אלברץ

השאת למראה בשר אף הוא סימן טומאה שער לבן בלא מחיה ומחיה בלא שער לבן ואע״פ שלא
נאמרה מחיה אלא בשאת אף בכל המראות ותולדותיהן הוא סימן טומאה״ צרעת נושנת היא״ מכה
ישנה היא תחת המחיה וחבורה זו נראית בריאה מלמעלה ותחתיה מלאה לחה שלא תאמר הואיל
ועלתה מחיה אטהרנה״ מראשו״ שלאדם ועד רגליו״ לכל מראה עיני הכהן״ פרט לכהן שחשך
מאורו״ וביום הראות בו בשר חי״ אם צמחה בו מחיה הרי כבר פירש שהמחיה סימן טומאה
אלא שהיה הנגע באחד מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאין משום מחיה לפי שאין
נראה הנגע כולו כאחד ששופעין אילך ואילך וחזר ראש האיבר ונתגלה שמנו על ידי שומן כגון
שהבריא ונעשה רחב ונראה בו המחיה למדנו הכתוב שתטמא״ וביום״ מה ת״ל ללמד יש יום שאתה

ונהפך ללבן ובא אל הכהן:
וראהו הכהן והנה נהפך הנגע
ללבן וטהר הכהן את הנגע
טהור הוא:
ובשר כי יהיה בו בערו שחין
ונרפא: והיה במקום השחין
שאת לבנה או בהרת לבנה
אדמדמת ונראה אל הכהן:
וראה הכהן והנה מראה שפל
מן העור ושערה הפך לבן
וטמאו הכהן נגע צרעת הוא
בשחין פרחה: ואם יראנה
הכהן והנה אין בה שער לבן
ושפלה איננה מן העור והיא
כהה והסגירו הכהן שבעת

נגסהו: או אדי יתוב בסרא חיא
ויתהפך למחור. ויתאתי לות כהנא:
ואן יגע אלחם זכי ואנקלב אביצא
פליגי לאמאם ויחזיניה כהנא והא
אתהפך מכתשא למחור. ויזכי
כהנא ית מכתשא דכי הוא: פאדי
נצר לאמאם אן זכלא קד אנקלב
אביצא פיטהרה אנה טאהר:
ואנשאדי יהי בה במשכיה
שחנא ויתסי: ואי אנסאן כאן פי
גלדה בתה קרח פברא. ויהי באתר
שחנא עמקא חורא או בהרא חורא
סמקא ויתחזי לכהנא: ונאר פי
מוצעה שאמה ביצא או בקעה
ביצא מחמלה פליורא לאמאם:
ויחזי כהנא והא מחזהא מכיך

מן משכא וסערה אתהפך למחור. ויסאביניה כהנא מכתש סגירותא הוא
בשחנא סגאת: פאדי ראי לאמאם מנצרהא מתספל מן גלדה ושעריהא
קד אנקלב אביצא פינגסה לאנה ברוא ברץ קד אנתשר פי קרח: ואם
יחזינה כהנא והא לית בה שער חיור. ומכיכא ליתהא מן משכא והיא
עמיא. ויסגרנה כהנא שבעא יומין: ואן הו נצרהא חלם יכן פיהא
שער אביץ וליסת מתספלה מן גלדה בל כאביה פליוקפה סבעה

רואה בו ויש יום שאין אתה רואה בו מכאן אמרו חתן מתנין לו כל שבעת ימי המשתה לו ולאצטלתו
ולכסותו וכן ברגל נותנין לו ימי הרגל: צרעת היא הבשר ההוא בשר לשון זכר: שחין לשון
חמום שנתחמם הבשר בלקוי הבא לו מחמת מכה שלא מחמת האור: ונרפא השחין העלה ארוכה
ובמקומו העלה נגע אחר: או בהרת לבנה אדמדמת: שאין הנגע לבן חלק אלא פתוך ומעורב בשתי
מראות לובן ואודם: מראה שפל: וממשה אין שפל אלא מתוך לבנונתה הוא נראה שפל
ועמוק כמראה חמה עמוקה מן הצל: נגע היא השאת הזאת או הבהרת: תחתיה במקומה

ימים: ואם פשה תפשה בעור
וטמא הכהן אתו נגע הוא: ואם
תחתיה תעמד הבהרת לא
פשתה צרבת השחין הוא
וטהרו הכהן:

או בשר כי יהיה בערו
מכות אש והיתה מחית המכוה
בהרת לבנה אדמדמת או לבנה:
וראה אתה הכהן והנה נהפך
שער לבן בבהרת ומראה
עמק מן העור צרעת הוא
במכוה פרחה וטמא אתו
הכהן נגע צרעת הוא: ואם
יראנה הכהן והנה אין בבהרת
שער לבן ושפלה איננה מן
העור והוא כהה והסגירו הכהן
שבעת ימים: וראהו הכהן ביום

איאם: ואם אוספא תוסיף במשכא·
ויסאיב כהנא יתיה מכתשא היא:
ואן הי תפשת פי אגלד פלינגסה
פאנהא בלא: ואם באתרה קמת
בהרתא לא אוסיפת רושם שחנא
היא· וידכיניה כהנא: ואן וקפת
מכאנהא ולם תתפש פהי מן
אתר אקרח פליטהרה אלאמאם:

או אנש ארי יהי במשכיה
כואה דנור· ויהי רושם כואה
בהרא חורא סמקא או חורא: ואי
אנסאן כאן פי גלדה כי נאר
תם צאר גז אלכי בקעה ביצא
מחמרה או ביצא פקט: ויחזי יתה
כהנא· והא אתהפיך סערא למחור
בבהרתא· ומחזהא עמיק מן משכא·
סגירותא היא· בכואה סגיאת· ויסאיב
יתה כהנא· מכתש סגירותא היא:

פלינצרהא אלאמאם פאן אנקלב אלשער אביצא וכאן מנצרהא עמיק מן
אגלד פהו ברץ אנתשר פי אלכי פלינגסה אלאמאם: ואם יחזינה כהנא· והא
לית בבהרתא סער חיור· ומכיכא ליתהא· מן משכא והיא עמיא· ויסגריניה
כהנא שבעא יומין: פאן ראהא אלאמאם ולים פיהא שער אביץ וליסת מתספלה
מן אגלד בל כאביה פליוקפה סבעה איאם: ויחזיניה כהנא ביומא

צרבת השחין: כתרגומו רושם שחנא אינו אלא רושם החמום הניכר בבשר כל צרבת לשון רגיעת
עור הנרגע מחמת חימום כמו ונצרבו בה כל פנים ריטריר בלעז צרבת דייטודיש מנט בלעז:
מחית המכוה: שעמט כשחיתה המכוה נהפכה לבהרת פתוכה או לבנה חלקה וסימני
מכוה וסימני שחין שווין ולמה חלקו הכתוב לומר שאין מצטרפין זה עם זה נולד חצי גריס בשחין וחצי

השביעי אם פשה תפשה בעור
וטמא הכהן אתו נגע צרעת
הוא: ואם תחתיה תעמד
הבהרת לא פשתה בעור והוא
כהה שאת המכוה הוא וטהרו
הכהן כי צרבת המכוה
הוא:
הג ואיש או אשה כי יהיה בו נגע
בראש או בזקן: וראה הכהן את
הנגע והנה מראהו עמק מן
העור ובו שער צהב דק וטמא
אתו הכהן נתק הוא צרעת
הראש או הזקן הוא: וכי יראה
הכהן את נגע הנתק והנה אין
מראהו עמק מן העור ושער
שחר אין בו והסגיר הכהן את
נגע הנתק שבעת ימים: וראה

שביעאה אם אוספא תוסיף
במשכא ויסאיב כהנא יתיה
מכתש סגירותא היא: פינצרהא פי
ליום לסאבע פאן תפשת פי גלד
פלינגסה פאנה בלדי כרץ: ואם
באתרה קמת בהרתא לא אוסיפת
במשכא והיא עמיא. עומק כואה
היא ויד כיניה כהנא ארי רושם
כואה היא: ואן וקפת מכאנהא ולם
תתפש פי לגלד והי כאביה פהי
מן אתר לכי פליטהרה לאמאם
פאנה תשייט לכי:
וגברא או אתתא ארי יהי ביה מכתשא
ברישא או בדקן: ואי רגל או אמראה
כאן בה בלא כרץ פי ראסה או פי
לחיתה: ויחזי כהנא ית מכתשא
והא מחזוהי עמיק מן משכא
וביה סער סומק דעדק. ויסאיב
יתיה כהנא נתקא הוא. סגירות רישא או דקנא הוא: פלינצרה לאמאם פאן כאן
מנצרה עמיק מן לגלד ופיה שער אצהב דקיק פלינגסה לאמאם פאנה כלף
והוברץ לראס או ללחיה: ואלי יחזי כהנא ית מכתש נתקא והא לית מחזוהי
עמיק מן משכא. וסער אוכם לית ביה. ויסגר כהנא ית מכתש נתקא
שבעא יומין: ואלדי ראה וליס מנצרה עמיק מן לגלד וליס פיה שער
אסוד פליוקפה סבעה איאם: ויחזי כהנא ית מכתשא ביומא

גדים במכוה לא ידונו כגדים" בראש או בזקן" בא הכתוב לחלק בין נגע שבמקום שער לנגע שבמקום
בשר שזה סימנו בשער לבן וזה סימנו בשער צהב" ובו שער צהוב" שנהפך שער שחור שבו לצהוב"
נתק הוא" כך שמו שלנגע במקום שער" ושער שחור אין בו" הא אם היה בו שער שחור טהור ואין צריך

הכהן את הנגע ביום השביעי
והנה לא פשה הנתק ולא היה
בו שער צהב ומראה הנתק אין
עמק מן העור: והתגלח ואת
הנתק לא יגלח והסגיר הכהן את
הנתק שבעת ימים שנית: וראה
הכהן את הנתק ביום השביעי
והנה לא פשה הנתק בעור
ומראהו איננו עמק מן העור
וטהר אתו הכהן וכבס בגדיו
וטהר: ואם פשה יפשה הנתק
בעור אחרי טהרתו: וראהו
הכהן והנה פשה הנתק בעור
לא יבקר הכהן לשער הצהב
טמא הוא: ואם בעיניו עמד
הנתק ושער שחר צמח בו נרפא

שביעאה והא לא אוסיף נתקא
ולא הוה ביה סער סומק ומחזי
נתקא לית עמיק מן משכא: תם
ינטרה פי אליום אלסאבע פהו אן
לם יתפש ולם יציר פיה שער
אצהב ומנטרה ליס עמיק מן
אלגלד: ויגלח סחרני נתקא ודעם
נתקא לא יגלח ויסגר כהנא ית
נתקא שבעא יומין תנינות: פליחלק
ראסה סוא מוצע אלכלף ויוקפה
סבעה איאם תאניה: ויחזי
כהנא ית נתקא ביומא שביעאה
והא לא אוסיף נתקא במשכא
ומחזוהי ליתוהי עמיק מן משכא
וידכי יתיה כהנא ויצבע לבושוהי
וידכי: תם ינטרה פי אליום אלסאבע
פאן הו לם יתפש פי אלגלד ומנטרה
מע דאך ליס עמיק מן אלגלד פליטהרה אלאמאם ותגסל תיאבה ויטהר:
ואם אוספא יוסיף נתקא במשכא בתר דכותיה: ואן תפשא אלכלף פי בדנה
בעד טהרה: ויחזיניה כהנא והא אוסיף נתקא במשכא לא יבקר כהנא
לסער סומק מסאב הוא: פינטרה אלאמאם קד תפשא פי אלגלד פלא יפחץ
ען אלשער אלאצהב בבדנה אנה נגס: ואם כד הוה קם נתקא וסער אוכם
צמח ביה אתסי נתקא דכי הוא וידכיניה כהנא: ואן הו וקף בעינה ונבת פיה שער

להסבר שהשיער שחור סימן טהרה הוא בנתק יש כמו שנ' ושער שחור צמח בו וגומ' והנה לא פשה
וגו' הא אם פשה או היה בו שער צהב טמא' והתגלח' סביבות הנתק' ואת הנתק לא יגלח' מניח שתי
שערות סמוך לו סביב כדי שיהא ניכר אם פשה שאם יפשה יעבור השערות ויצא למקום הגילוח'
אחרי טהרתו אין לי אלא פושה לאחר הפטור מניין אף בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני ת"ל פשה יפשה'
ושער שחור' מניין אף הירוק והאדום שאינו צהוב ת"ל ושער, לשון צהוב דומה לתבנית הזהב צהוב כמו זהב

אוזבולה

הַנֶּתֶק טָהוֹר הוּא וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן׃
וְאִישׁ אוֹ
אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְעוֹר בְּשָׂרָם
בֶּהָרֹת בֶּהָרֹת לְבָנֹת׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה בְעוֹר בְּשָׂרָם בֶּהָרֹת כֵּהוֹת
לְבָנֹת בֹּהַק הוּא פָּרַח בָּעוֹר
טָהוֹר הוּא׃ וְאִישׁ
כִּי יִמָּרֵט רֹאשׁוֹ קֵרֵחַ הוּא טָהוֹר
הוּא׃ וְאִם מִפְּאַת פָּנָיו יִמָּרֵט
רֹאשׁוֹ גִּבֵּחַ הוּא טָהוֹר הוּא׃ וְכִי
יִהְיֶה בַקָּרַחַת אוֹ בַגַּבַּחַת נֶגַע לָבָן
אֲדַמְדָּם צָרַעַת פֹּרַחַת הִוא
בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ׃ וְרָאָה אֹתוֹ
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת הַנֶּגַע לְבָנָה

אנתק פקד בריא והו טאהר פליטהרה
אלאמאם׃ וג'בר או אמראה
אד'א יכון פי בשרהם בהק
בהק בייץ׃ פאד'א ראי אלאמאם
ואד'א פי גלוד בשרהם בהק כמד
ביץ׃ והו בהק ק'ד פרע פי אלגלד
והו טאהר׃ וג'בר
אד'א תמעט שער ראסה קרח הו טאהר
הו׃ ואן כאן מן מקדם ראסה תמעט
פהו אג'לח והו טאהר׃
ואד'א כאן פי אלקרע או פי אלג'לח
ברץ אביץ משרב בחמרה פהו ברץ
פארע פי קרעתה או ג'לחתה׃ פאד'א
ראה אלאמאם פאד'א ארתפאע אלברץ

ת'ם
אסור פקרבראו והו טאהר פליטהרה
ואמאם׃ וגברא או איתא׃
ארי יהי במשך בסרהון בהרן
בהרן חורן׃ ואי רגלא ואמראה
כאן פיגלדר ברנה בקע בקע
ביץ׃ ויחזי כהנא והא במשך
בסרהון בהרן עמין חורן בהקא
הוא סגי במשכא דכי הוא׃ פינצ'ר
אלאמאם פאדי פיגלוד אבדאנהם
בקע כאבית פי ביאצ'הא פהו בהק
אנתשר פי אלגלד והו טאהר׃
ואנכשא ארי יתר סער רישיה
קריח הוא דכי הוא׃ ואי אנסאן
אנתתף שערה פהו אצלע והו
טאהל׃ ואם מקביל אפוהי יתר
סער רישיה גליש הוא דכי הוא׃ ואן אנתתף מן גהת וגהה פהו אגלח
והו טאהר׃ ואלי יהי בקרחותא או בגלישותא מכתש חיור סמוק סגירות
סגיא היא בקרחותיה או בגלישותיה׃ פאן כאן פי צלעה או פי גלחה בלא
ביאץ מחמר פימכותן יכון ברצא קד אנתשר פי צלעתה או פי גלחתה׃ ויחזי
יתיה כהנא והא עמיק מכתשא חיור סמוק בקרחותיה או בגלישותיה במחזי
סגירות משך בסרא׃ פלינצר אלאמאם אן כאנת שאמה אבלא ביצא

אוד"בילה בלע"ז" טהור הוא וטהרו הכהן" הא טמא שטיהרו הכהן לא טהר׃ בהרות חברבורות כהות לבנות שאין לובן שלהן עז אלא כהה" בוהק" כמין לובן הנראה בבשר אדם אדום שקורין לו"ש בין חברבורה ואדמימותו קלוי בוהק כזיש עדשן שבין עדשה לעדשה מבהיק הבשר בלובן צח" קרח הוא טהור הוא" מטומאת נתקין שאינו נדון בסימני ראש וזקן שהן מקום שער אלא בסימני נגע עור בשר מחיה ופשיון" ואם מפאת פניו" משפוע קדקוד כלפי פניו קרוי גבחת ואף הצדעים שמכאן ומכאן בכלל ומשיפוע קדקוד כל כלפי אחריו קרוי קרחת" נגע לבן אדמדם" פתוך מנין שאר המראות ת"ל כמראה צרעת עור בשר כמראה הצרעת האמור בפרשת עור בשר אדם כי יהיה בעור בשרו ומה אמור בו שמטמא בארבע מראות ונדון בשתי שבועות ולא כמראה צרעת האמור בשחין ומכוה שהוא נדון בשבוע אחד ולא כמראה נתקין שלמקום שער שאין מטמאין בארבע מראות שאת ותולדתה בהרת ותולדתה"

אד מדמת בקרחתו או בגבחתו
כמראה צרעת עור בשר: איש
צרוע הוא טמא הוא טמא יטמאנו
הכהן בראשו נגעו: והצרוע אשר
בו הנגע בגדיו יהיו פרמים וראשו
יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא
טמא יקרא: כל ימי אשר הנגע
בו יטמא טמא הוא בדד ישב
מחוץ למחנה מושבו:
והבגד כי יהיה בו
נגע צרעת בבגד צמר או
בבגד פשתים: או בשתי או בערב
לפשתים ולצמר או בעור או
בכל מלאכת עור: והיה הנגע
ירקרק או אדמדם בבגד או

מחמרה פי צלעתה או פי גלחתה
עלא סביל מנט' ברץ סאיר גלד
אלבדן ואחכאמהא: גלך סגיר הוא
מסאב הוא מסאב יסאבנה כהנא
ברישיה מכתשיה: פהוגא אלאברץ
והו נגס פלינגסה אמאם תנגיסא
כאן כלאה פי ראסה: וסגירא דביה
מכתשא לבושוהי יהון מבזעין
ורישיה יהי פריע ועל שפם
כאבילא יתעטף ולא תסתאבו
ולא תסתאבו יקרי: ואלאברץ אלדי
בה אלבלא יגב אן תכון תיאבה ממזקה
וראסה יכון שעתא ויתלתם עלא
שארבה וינאדי אנגס אנגס: כל יומין
דמכתשא ביה יהי מסאב מסאב
הוא בלחודוהי יתיב מברא למשריתא
מותביה: טול מא אקאם פיה אלבלא ינגס פאנה נגס פליגלס פרדא
כארג אלעסכר יכון מקאמה: ולבושא ארי יהי ביה מכתש
סגירו בלבוש עמר או בלבוש כיתן: ואי תוב כאן פיה בלא ברץ מן
תוב צוף או כתאן: או בשתיא או בערבא לכתנא ולעמרא או במשכא
או בכל עבידת משך: או סדא או לחמה מן כתאן וצוף או פי גלד או
ממא צנע מנה: ויהי מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או במשכא או

בראשו נגעו״ אין לי אלא נתקין מניין לרבות שאר המנוגעים תלמוד לומר טמא יטמאנו
לרבות את כולן על כולן הוא אומר בגדיו יהיו פרומים וגומר״ פרומים״ קרועים״ פרוע״ מגודל
שער״ ועל שפם יעטה״ כאבל״ שפם״ שער השפתים גרנון בלעז״ וטמא טמא יקרא: משמיע
שהוא טמא ויפרשו ממנו״ בדד ישב״ שלא יהיו טמאים יושבין עמו ואמרו רבותינו מה נשתנה
משאר טמאים לישב בדד הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו אף הוא יבדל״
מחוץ למחנה״ חוץ לשלש מחנות״ לפשתים ולצמר״ שלפשתים או שלצמר״ או בעור״ זה עור שלא נעשה בו
מלאכה״ או בכל מלאכת עור״ עור שנעשה בו מלאכה״ ירקרק״ ירוק שבירוקין״ אדמדם״ אדום שבאדומים״

צרעת

בעור או בשתי או בערב או
בכל כלי עור נגע צרעת הוא
והראה את הכהן: וראה הכהן
את הנגע והסגיר את הנגע
שבעת ימים: וראה את הנגע
ביום השביעי כי פשה הנגע
בבגד או בשתי או בערב או
בעור לכל אשר יעשה העור
למלאכה צרעת ממארת
הנגע טמא הוא: ושרף את
הבגד או את השתי או את הערב
בצמר או בפשתים או את כל
כלי העור אשר יהיה בו הנגע
כי צרעת ממארת הוא באש
תשרף: ואם יראה הכהן והנה

בשתיא או בערבא או בכל מן
דמשך. מכתש סגירותא הוא.
ויתחזי לכהנא: וכאן זבלא ז
אכצרא או אחמרא פי אלתוב או
פי אלגלד או אלסדא או אללחמה או פי
שי מן אניה אלגלוד פדלך הו בלא
ברץ פליורא לאמאם: ויחזי
כהנא ית מכתשא. ויסגר ית
מכתשא שבעה יומין. פאדי ראה
אוקפה סבעה איאם: ויחזי ית
מכתשא ביומא שביעאה. אלי
אוסיף מכתשא בלבושא. או
בשתיא או בערבא או במשכא.
לכל. דיתעבד משכא לעבידתא.
סגירות מחסרא. מכתשא מסאב
הוא: תם ינצרה פי אליום אלסאבע

פאן תפשא זבלא פי אלתוב או אלסדא או אללחמה או פי אלגלד וגמיע מא יעמל
מן אלגלד מצנועא. פדאך בלא ברץ מאחק והו נגס: ויוקיד ית לבושא.
או ית שתיא או ית ערבא. בעמרא או בכתנא. או ית כל מן דמשך. דיהי
ביה מכתשא. ארי סגירות מחסרא היא. בנורא תתוקד: פיחרק אלתוב
או אלסדא או אללחמה כאן מן צוף או כתאן או גמיע אניה אלגלוד אלדי יכון
פיהא אלבלא פאנה ברץ מאחק לדלך יחרק בנאר: ואם יחזי כהנא והא לא

צרעת ממארת" לשון סלון ממאיר פויינטש בלעז ומדרשו תנבו מארה שלא תהנה ממנו" בצמר או בפשתים
שלצמר או שלפשתים זה הוא פשוטו" ומדרשו יכול יביא גיזי צמר ואניצי פשתן וישרפם עמו ת"ל היא באש
תשרף אינה צריכה דבר אחר עמה אם כן מה ת"ל בצמר או בפשתים להוציא את האומריות
שבו שהן ממין אחר אומריות לשון שפה כמו אימרא" את אשר בו הנגע" יכול מקום הנגע
בלבד תלמוד לומר את אשר בו הנגע יכול כל הבגד כולו טעון כבוס תלמוד לומר הנגע
הא כיצד יכבס מן הבגד עמו" אחרי הוכבס" לשון העשוי" לא הפך הנגע את עינו" לא

לא פשה הנגע בבגד או בשתי
או בערב או בכל כלי עור׃ וצוה
הכהן וכבסו את אשר בו הנגע
והסגירו שבעת ימים שנית׃ וראה
הכהן אחרי הכבס את הנגע והנה
לא הפך הנגע את עינו והנגע
לא פשה טמא הוא באש
תשרפנו פחתת הוא בקרחתו
או בגבחתו׃ ואם ראה הכהן
והנה כהה הנגע אחרי הכבס
אתו וקרע אתו מן הבגד או מן
העור או מן השתי או מן הערב׃
ואם תראה עוד בבגד או בשתי
או בערב או בכל כלי עור

אוסיף מכתשא בלבושא או
בשתיא או בערבא או בכל מן
דמשך׃ ואן ראה אלאמאם פאדא
לם יתפשׁ פי אלגלד או אלסדא או
אללחמה או גמיע אניה' אלגלוד׃
ויפקיד כהנא ויחורון ית דביה
מכתשא ויסגרניה שבעה יומין
תניינות׃ פליאמר בגסלה ויוקפה
סבעה' איאם תאניה׃ ויחזי כהנא
בתר דחורו ית מכתשא והא לא
שנא מכתשא מן כד הוה ומכתשא
לא אוסיף מסאב הוא בנורא
תוקדניה חלדא הוא בשחיקותיה
או בחדרותיה׃ תם ינצ'רה בעד
מא גסל פאן כאן לם ינקלב לונה

ולם יתפשׁ פהו נגס פליחרק באלנאר והי מהלכה כאנת פי סחקתהא או פי
דיבתה׃ ואם חזא כהנא והא עמא מכתשא בתר דחורו יתיה׃ ויבזע
יתיה מן לבושא או מן משכא או מן שתיא או מן ערבא׃ ואן ראה קד
כבא בעד מא גסל פליחרקה מן אלתוב או מן אלגלד ויקטעה מן אלסדא
או אללחמה׃ ואם תתחזי עוד בלבושא או בשתיא או בערבא או בכל מן
דמשך סגיא היא בנורא תוקדיניה ית דביה מכתשא׃ ואן צהרת זיארה

כהה ממראיתו׃ והנגע לא פשה׃ שמענו שאם לא הפך ולא פשה טמא ואין צריך לומר לא הפך
ופשה הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה לו ת״ל והסגיר את הנגע מכל מקום דברי רבי יהודה
וחכמים אומרים כו׳ כדאיתא בתורת כהנים זו מצאתיה כאן ליישב המקרא על אופניו׃ פחתת היא׃ לשון גומץ
כמו באחת הפחתים כלומר שפלה היא נגע שמראיו שוקעין׃ בקרחתו או בגבחתו׃ כתרגומו בשחיקותיה
או בחדרותיה׃ קרחתו׃ שחקים ישנים ומפלה מדרש שהוצרך לגזירה שוה מניין לפריחה שהיא טהורה
נאמרה קרחת וגבחת באדם ונאמרה קרחת וגבחת בבגדים מה להלן פרח בכולו טהור אף כאן פרח בכולו
טהור לכך אחז הכתוב לשון קרחת וגבחת ולענין פירושו ותרגומו זהו משמעו קרחת לשון ישנים וגבחת לשון
חדשים כאילו נכתב באחוריתו או בקדמותו שהקרחת לשון אחורים והגבחת לשון פנים כמו שכתוב ואם מפאת פניו
וגו׳ והקרחת כל ששופע ויורד מן הקדקד ולאחריו כך מפורש בתורת כהנים׃ וקרע אותו׃ יקרע מקום

37

פרחת הוא באש תשרפנו את
אשר בו הנגע׃ והבגד או השתי
או הערב או כל כלי העור אשר
תכבס וסר מהם הנגע וכבס
שנית וטהר׃ זאת תורת נגע
צרעת בגד הצמר או הפשתים
או השתי או הערב או כל כלי
עור לטהרו או לטמאו׃

ס״ז פיסקין סימ׳ בנ״ה

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ זאת
תהיה תורת המצרע ביום
טהרתו והובא אל הכהן׃ ויצא
הכהן אל מחוץ למחנה וראה
הכהן והנה נרפא נגע הצרעת
מן הצרוע׃ וצוה הכהן ולקח

פי אלתוב או אלסדא או אללחמה או
גמיע אניה אלגלוד פיה למנתשרה
פלתחרק באלנאר אלתוב אלדי פיה אלבלא׃
ולבושא או שתיא או ערבא או
כל מן דמשך דתחור ויעדי מנהון
מכתשא ויצטבע תניינות וידכי׃
ואלתוב או אלסדא או אללחמה או גמיע

אניה אלגלוד אן גסלת פזאל ענהא
אלבלא פליגסל תאניה ותטהר׃ דא
אוריתא דמכתש סגירו לבוש עמר
או כיתנא או שתיא או ערבא או
כל מן דמשך לדכאותיה או לסאבותיה׃
הדה שריעה בלוא אלברץ אלכאין
פי תוב צוף או כתאן או סדא או
לחמה או שי מן אניה אלגלוד ליטהר
או ינגס׃

פ פ פ

ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃ דא תהי אוריתא
דסגירא ביומא דדכותיה ויתיתי לות כהנא׃ הדה תכון שריעה אלאברץ פי
וקת טהרה אן יותא בה אלי אלאמאם׃ ויפוק כהנא למברא למשריתא
ויחזי כהנא והא אתסי מכתש סגירותא מן סגירא׃ ויכרג אלאמאם אלי כארג אל
עסכר פאדא ראי אן אלאברץ קד אשפי מן בלא אלברץ אמר פיה במא יגב׃ ויפקיד כהנא
ויסב לדמדכי תרין צפרין חיין דכין ואעא דארזא ואיזובא וצבע זהוריתא ואיזובא׃ פאמר

הנגע מן הבגד וישרפנו״ פורחת היא״ דבר החוזר וצומח״ באש תשרפנו״ את כל הבגד״ וסר מהם הנגע״ אם כשכבסוהו
בתחלה על פי כהן סר ממנו הנגע לגמרי״ וכבס שנית״ לשון טבילה תרגום שלכיבוסין שבפרשה זו לשון
ליבון ויתחור חוץ מזה שאינו ללבון אלא לטבול לכך תרגומו ויצטבע וכן כל כבוסי בגדים לשון
שהן לטבילה מתורגמין ויצטבע״ זאת תהיה תורת וגו׳ מלמד
שאין מטהרין אותו בלילה״ אל מחוץ למחנה״ חוץ לשלש מחנות שנשתלח
שם בימי חלוטו״ חיות״ פרט לטרפות״ טהורות״ פרט לעוף טמא לפי שהנגעים באין

למטהר שתי צפרים חיות טהרות
ועץ ארז ושני תולעת ואזב׃
וצוה הכהן ושחט את הצפור
האחת אל כלי חרש על מים
חיים׃ את הצפר החיה יקח
אתה ואת עץ הארז ואת שני
התולעת ואת האזב וטבל אותם
ואת הצפר החיה בדם הצפר
השחטה על המים החיים׃ והזה
על המטהר מן הצרעת שבע
פעמים וטהרו ושלח את הצפר
החיה על פני השדה׃ וכבס
המטהר את בגדיו וגלח את כל
שערו ורחץ במים וטהר ואחר
יבוא אל המחנה וישב מחוץ

אלאמאם פיאכד ללמתטהר עצפורין
טאהרין ועוד ארז וחריר קרמז
וצעתר׃ ויפקיד כהנא ויכוס ית
צפרא חדא למן דחסף על מי
מבוע׃ תם יאמר אלאמאם בדבח
אחדהמא פי אנא כזף עלא מא מן
נביע׃ ית צפרא חיתא יסב יתה וית
אעא דארזא וית צבע זהוריא וית
איזובא ויטבול יתהון וית צפרא
חיתא בדמא דצפרא דנכיסתא
על מי מבוע׃ ויאכד אלעצפור
אלחי ואלעוד אלארז וחריר אלקרמז
ואלצעתר ויגמס דלך מע אלעצפור
אלחי בדם אלעצפור אלמדבוח עלא
אלמא אלדי מן נביע׃ וידי על דמדכי
מן סגירותא שבע זמנין וידכיניה

וישלח ית צפרא חיתא על אפי חקלא׃ וינצח עלא אלמתטהר מן אלברץ
סבע מראר ויטהרה ויטלק אלעצפור אלחי עלא וגה אלצחרא׃ ויצבע
דמדכי ית לבושוהי ויגלח ית כל סעריה ויסחי במיא וידכי ויתיב
מברא למשכניה שבעה יומין׃ תם יגסל אלמתטהר תיאבה ויחלק
שערה וירחץ באלמא ויטהר ובעד דלך ידכל אלי אלעסכר ויקים כארג

על לשון הרע שהוא מעשה פטפוטי דברים לפיכך הוזקקו לטהרתו צפרים שמפטפטין תמיד בצפצוף
קול׃ ועץ ארז׃ לפי שהנגעים באין על גסות הרוח׃ ושני תולעת ואזוב׃ מה תקנתו ויתרפא ישפיל
עצמו מגאותו כתולעת כאזוב׃ עץ ארז׃ מקל של ארז׃ שני תולעת׃ לשון של צמר צבועה זהורית׃
על מים חיים׃ נותן אותה תחלה בכלי כדי שיהא דם צפור ניכר בהם וכמה הן רביעית׃ את הצפור החיה
יקח אותה׃ מלמד שאינו אוגדה עמהם אלא מפרישה לעצמה אבל העץ והאזוב כרוכין יחד
בלשון הזהורית כענין שנ׳ ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת האזוב קיחה אחת לשלשתן יכול כשם
שאינם בכלל אגודה כך לא תהא בכלל טבילה ת״ל וטבל אותם ואת הצפור החיה החזיר את הצפור
לכלל טבילה׃ וישב מחוץ לאהלו׃ שאסור בתשמיש המטה׃ את כל שערו וג׳׃ כלל ופרט וכלל

לאהלו שבעת ימים׃ והיה ביום
השביעי יגלח את כל שערו את
ראשו ואת זקנו ואת גבת עיניו
ואת כל שערו יגלח וכבס את
בגדיו ורחץ את בשרו במים
וטהר׃ וביום השמיני יקח שני
כבשים תמימים וכבשה אחת
בת שנתה תמימה ושלשה
עשרנים סלת מנחה בלולה
בשמן ולג אחד שמן׃ והעמיד
הכהן המטהר את האיש המטהר
ואתם לפני יהוה פתח אהל מועד׃
ולקח הכהן את הכבש האחד
והקריב אתו לאשם ואת לג השמן
והניף אתם תנופה לפני יהוה׃
ושחט את הכבש במקום

מנזלה סבעה איאם׃ ויהי ביומא
שביעאה יגלח ית כל שעריה
ית רישיה וית דקניה וית גביני
עינוהי׃ וית כל שעריה יגלח
ויצבע ית לבושוהי ויסחי ית
בסריה במיא וידכי׃ פאדי כאן
פי אליום אלסאבע יחלק גמיע
שער ראסה ולחיתה וחואגב
עינה מע סאיר שערה ויגסל
בדנה תיאבה וירחץ בדנה במא
ויטהר׃ וביומא תמינאה יסב
תרין אמרין שלמין ואמרתא
חדא בת שתה שלמתא ותלתא
עסרונין סלתא מנחתא דפילא
במשח ולוגא חד דמשחא׃ ופי
אליום אלתאמן יקדם כרפין צחיחין
ורכלה אבנת סנתהא צחיחה

ותלאתה עשור מן סמיד הדייה מלתותה בדהן ולג דהן׃ ויקים כהנא
דמדכי ית גברא דמידכי ויתהון קדם יי׃ בתרע משכן זמנא׃ ויוקף
אלאמאם אלמטהר אלרגל אלמתטהר והו בין ידי אללה ענד באב קבא
אלמחצר׃ ויסב כהנא ית אמרא חד ויקריב יתיה לאשמא וית לוגא דמשחא
וירים יתהון ארמא קדם יי׃ ויאכד אלאמאם אחד אלכרופין ליקרבה ען
אלאתם ואלג אלדהן ויחרכהא תחריכא בין ידי אללה׃ ויכוס ית אמרא באתרא׃

להביא כל מקום כנוס שער ונראה״ וכבשה אחת לחטאת״ ושלשה עשרונים וגו׳ לנסכי
שלשה כבשים הללו שחטאתו ואשמו של מצורע טעונין נסכים״ ולוג אחד שמן״ להזות שבע
וליתן ממנו על תנוך אזנו ומתן בהונות״ לפני יי׳ בשער ניקנור ולא בעזרה עצמה לפי שהוא מחוסר
כפורים״ והקריב אותו לאשם״ יקריבנו לתוך העזרה לשם אשם״ להניף שהוא טעון תנופה חי״

אשר ישחט את החטאת ואת
העלה במקום הקדש כי כחטאת
האשם הוא לכהן קדש קדשים
הוא: ולקח הכהן מדם האשם
ונתן הכהן על תנוך אזן המטהר
הימנית ועל בהן ידו הימנית
ועל בהן רגלו הימנית: ולקח
הכהן מלג השמן ויצק על כף
הכהן השמאלית: וטבל הכהן
את אצבעו הימנית מן השמן
אשר על כפו השמאלית והזה
מן השמן באצבעו שבע פעמים
לפני יהוה: ומיתר השמן אשר
על כפו יתן הכהן על תנוך
אזן המטהר הימנית ועל בהן

דיכוס ית חטתא וית עלתא
באתר קדיש ארי כחטתא אשמא
הוא לכהנא קודש קודשין הוא:
תם ידבחה פי מוצע אלדי ידבח
אלדכוה ואלצעידה פי מוצע אלקדס
לאן קרבאן אלאתם הו כאלדכוה
לאלאמאם מן כואץ אלאקדאס:
ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתין
כהנא על רום אודנא דמדכי
דימינא ועל אליון ידיה דימינא
ועל אליון רגליה דימינא: תם
יאכ'ד מן דמה ויגעל עלא
שחמה' אדן אלמתטהר אלימנא
ועלא אבהאם ידה אלימנא ו
אבהאם רגלה אלימנא: ויסב
כהנא מלוגא דמשחא ויריק
על ידא דכהנא דסמלא: ויאכ'ד אלאמאם מן לג אלדהן ויצב עלא
כפה אליסרא: ויטבול כהנא ית אצבעיה דימינא מן משחא דעל
ידיה דסמלא ויידי מן משחא באצבעיה שבע זמנין קדם יי: ויגמס
באצבעה אלימנא מן אלדהן אלדי עלא ידה אליסרא וינצח מנה באצבעה
סבע מראר בין ידי אללה: ומשאר משחא דעל ידיה יתין כהנא על רום
אודנא דמדכי דימינא ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה דימינא
על דמא דאשמא: תם יצע מן באקיה עלא שחמה' אדן אלמתטהר ועלי

והניף אותם" את האשם ואת הלוג" במקום אשר ישחט וג'" על ירך המזבח בצפון ומה ת"ל והלא כבר נאמ'
בתורת אשם בפרשת צו את אהרן שהאשם טעון שחיטה בצפון לפי שיצא זה מכלל אשמות לידון בהעמד'
יכול תהא שחיטתו במקום העמדתו לכך נאמ' ושחט במקום אשר ישחט" כי כחטאת האשם" כי ככל החטאות
האשם הזה הוא לכהן בכל עבודות התלויות בכהן הוקש אשם זה לחטאת שלא תאמר הואיל ויצא דמו
מכלל שאר אשמות ליתן על תנוך ובהונות לא יהא טעון מתן דמים ואמורים לגבי מזבח לכך נאמר

ידו הימנית ועל בהן רגלו
הימנית על דם האשם׃ והנותר
בשמן אשר על כף הכהן יתן
על ראש המטהר וכפר עליו
הכהן לפני יהוה׃ ועשה הכהן
את החטאת וכפר על המטהר
מטמאתו ואחר ישחט את
העלה׃ והעלה הכהן את העלה
ואת המנחה המזבחה וכפר
עליו הכהן וטהר׃

ואם דל הוא ואין ידו
משגת ולקח כבש אחד אשם
לתנופה לכפר עליו ועשרון
סלת אחד בלול בשמן למנחה
ולג שמן׃ ושתי תרים או שני בני
יונה אשר תשיג ידו והיה
אחד חטאת והאחד עלה׃

אבהאם ידה אלימנא ואבהאם
רגלה אלימנא עלא דם קרבאן
אלאתם׃ ודישתאר במשחא דעל
ידא דכהנא יתן על רישא דמדכי
ויכפר עלוהי כהנא קדם יי׃ ואלפאצל
מנה יצעה עלי ראס אלמתטהר
ויסתגפר ענה בין ידי אללה׃ ויעבד
כהנא ית חטתא ויכפר על דמדכי
מסאובתיה ובתר כין יכוס ית
עלתא׃ תם יעמל אתמאם אלדכוה
ויסתגפר ען אלמתטהר מן נגאסתה
ובעד דלך ידבח אלצעידה׃ ויסיק
כהנא ית עלתא וית מנחתא
למדבחא ויכפר עלוהי כהנא וידכי׃
תם יצעד אלצעידה ואלהדייה עלי
אלמדבח ויסתגפר ענה אלאמאם ויטהר׃
ואם מסכין הוא ולית ידיה
מדבקא ויסב אימר חד אשמא
לאלמא לכפרא עלוהי ועסרונא סלתא חד דפיל במשח למנחתא
ולוגא דמשחא׃ ואן כאן פקירא לא תנאל ידה דלך פליקרב כלופא ואחדא
קרבאן אלאתם לאתחריך ליסתגפר ענה ועשר מן סמיד מלתות בדהן
הדייה ולג דהן׃ ותרין שפנינין או תרין בני יונה דתדביק ידיה ויהי
חד חטתא וחד עלתא׃ ושפנינין או פרכי חמאם עלא מא
תנאל ידה פיכון אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה׃

כי כחטאת האשם שהוא לכהן יכול יהא דמו ניתן למעלה כחטאת ת"ל וכו בתוך כהנים" תנוך" גדר האמצעי
שבאזנים ולשון תנוך לא נודע לי" והפותרים קוראים לו טינדרוס" בוהן" גודל" לפני יי" כנגד בית קדשי הקדשים
ואת המנחה" מנחת נסכים שלבהמה" ועשרון סלת אחד" לכבש זה שהוא אחד יביא עשרון אחד לנסכיו" ולג

והביא אתם ביום השמיני
לטהרתו אל הכהן אל פתח
אהל מועד לפני יהוה: ולקח
הכהן את כבש האשם ואת לג
השמן והניף אתם הכהן תנופה
לפני יהוה: ושחט את כבש
האשם ולקח הכהן מדם
האשם ונתן על תנוך אזן
המטהר הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית:
ומן השמן יצק הכהן על כף
הכהן השמאלית: והזה הכהן
באצבעו הימנית מן השמן
אשר על כפו השמאלית שבע
פעמים לפני יהוה: ונתן הכהן
מן השמן אשר על כפו על
תנוך אזן המטהר הימנית ועל
בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו

וייתי יתהון ביומא תמינאה לדכותיה
לות כהנא לתרע משכן זמנא לקדם
יי: פיאתי בהמא פי ליום אלתאמן מן אוול
טהרה אלי אלאמאם אלי באב כבא אלמחצר
בין ידי אללה: ויסב כהנא ית אמרא דאשמא
וית לוגא דמשחא וירים יתהון כהנא ארמא
קדם יי: ויאכד אלאמאם כבש קרבאן
אלאתם ולג אלדהן ויחרכהא תחריכא
בין ידי אללה: ויכוס ית אמרא דאשמא
ויסב כהנא מדמא דאשמא ויתין
על רום אודנא דמידכי דימינא ועל
אליון ידיה דימינא ועל אליון רגליה
דימינא: תם ידבחה ויאכד מן דמה
ויגעל עלא שחמה אדן אלמתטהר
אלימנא ועלא אבהאם ידה אלימנא
ועלא אבהאם רגלה אלימנא: ומן
משחא יריק כהנא על ידא דכהנא
דסמלא: ומן אלדהן יצב פי כפה אליסרא:
וידי כהנא באצבעיה דימינא

מן משחא דעל ידיה דסמלא שבע זמנין קדם יי: וינצח באצבעה אלימנא
מן אלדהן אלדי עלא כף ידה אליסרא סבע מראר בין ידי אללה: ויתין כהנא מן
מן משחא דעל ידיה על רום אודנא דמידכי דימינא ועל אליון ידיה
דימינא ועל אליון רגליה דימינא על אתר דמא דאשמא: ויגעל מן אלדהן
אלדי פי כפה עלא שחמה אדן אלמתטהר אלימנא ועלא אבהאם
ידה אלימנא ועלא אבהאם רגלה אלימנא עלא מוצע

שמן לתת ממנו על הבהונות ושמן שלנסכי המנחה לא הוזקק הכתוב לפרש: ביום השמיני לטהרתו: שמיני לצפרים

והביא את

40

הימנית על מקום דם האשם: ז
והנותר מן השמן אשר על כף
הכהן יתן על ראש המטהר לכפר
עליו לפני יהוה: ועשה את האחד
מן התרים או מן בני היונה מאשר
תשיג ידו: את אשר תשיג ידו
את האחד חטאת ואת האחד
עלה על המנחה וכפר הכהן על
המטהר לפני יהוה: זאת תורת
אשר בו נגע צרעת אשר לא תשיג
ידו בטהרתו:
ג ס וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: כי תבאו אל ארץ כנען
אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי
נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם:
ובא אשר לו הבית והגיד לכהן
לאמר כנגע נראה לי בבית: וצוה

דם קורבן אשמא: ודישתאר מן
משחא דעל ידא דכהנא יתין על
רישא דמידכי לכפרא עלוהי קדם יי:
ובאקי יצבה עלא אלמדכא ראס
אלמתטהר ויסתגפר ענה בין ידי
אללה: ויעביד ית חד מן שפניניא
או מן בני יונה מדתדביק ידיה:
תם יעמל ואחד מן אלשפאנין או
פרכי אלחמאם עלא מא תנאל ידה: ית
דתדביק ידיה ית חד חטתא וית
חד עלתא על מנחתא ויכפר כהנא
על דמדכי קדם יי: מעמא תנאל ידה
אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה מע
אלהדייה ויסתגפר ענה בין ידי אללה:
דא אוריתא דביה מכתש סגירו
דלא תדביק ידיה בדכותיה: הדה
שריעה מן כאן בה בלוא ברץ
ולם תנאל ידה פי זכאת טהרה:

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: תם כלם אללה מוסי והרון תכלימא: ארי
תיעלון לארעא דכנען דאנא יהיב לכון לאחסנא ואתין מכתש סגירו בבית
ארע אחסנתכון: אדא דכלתם אלי בלד כנען אלדי אנא מעטיכמוה חוזא
פאחללת בלוא ברץ פי בית בעץ בות חוזכם: וייתי דדיליה ביתא ויחוי לכהנא
למימר כמכתשא אתחזי לי בביתא: פיאתי אלדי לה אלבית ויכבר
אלאמאם קאילא קד טהר לי פי אלבית שבה בלוא: ויפקיד כהנא ויפנון

ולהזאת עץ ארז ואזוב ושני תולעת: על מקום דם האשם. אפילו נתקנח הדם למד שאין הדם גורם אלא המקום גורם: ונתתי נגע צרעת. בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ועל ידי הנגע נותץ הבית ומוצאן: כנגע נראה

הכהן ופנו את הבית בטרם
יבא הכהן לראות את הנגע
ולא יטמא כל אשר בבית
ואחר כן יבא הכהן לראות
את הבית׃ וראה את הנגע
והנה הנגע בקירת הבית
שקערורת ירקרקת או
אדמדמת ומראיהן שפל מן
הקיר׃ ויצא הכהן מן הבית
אל פתח הבית והסגיר את
הבית שבעת ימים׃ ושב הכהן
ביום השביעי וראה והנה פשה
הנגע בקירת הבית׃ וצוה הכהן
וחלצו את האבנים אשר בהן
הנגע והשליכו אתהן אל

ית ביתא עד לא ייעול כהנא
למחזי ית מכתשא ולא יסתאב
כל דבביתא ובתר כן ייעול
כהנא למחזי ית ביתא׃ פיאמר
אלאמאם וינגלו אלבית קבל אן
ידכל ליכטר אלבלא ולא ינגסג מיע
מא פיה ובעד דאך ידכל פינטר
אליה׃ ויחזי ית מכתשא והא מכתשא
בכתלי ביתא פחתין ירוקן
או סמקן ומחזיהון מכיך מן
כתלא׃ פאן ראא אלבלא פאהה
פי חיטאן אלבית כמוטט מכצרה
או מחמרה ומנטרהן מסתספל
מן אלחאיט׃ ויפוק כהנא מן ביתא
לתרע ביתא ויסגר ית ביתא
שבעה יומין׃ פליכרג מן אלבית
אלי כארגה ויוקפה סבעה איאם׃ ויתוב כהנא ביומא שביעאה ויחזי
והא אוסיף מכתשא בכותלי ביתא׃ תם רגע פי אליום אלסאבע פאן ראא
אלבלא קד תפשא פי חיטאן אלבית׃ ויפקיד כהנא וישלפון ית אבניא דבהון
מכתשא ויטלקון יתהון למברא לקרתא לאתר מסאב׃ פיאמר ותכלע
ותכלע אלחגארה אלדי פיהן אלבלא וירמהן אלי כארג אלעסכר אלי מוצע נגס׃

לי בבית" שאפילו הוא חכם ויודע שהוא נגע וודאי לא יפסוק דבר ברור לומר נגע נראה לי אלא
כנגע נראה לי" בטרם יבא הכהן וג'" שכל זמן שאין כהן נזקק לו אין שם תורת טומאה"
ולא יטמא כל אשר בבית" שאם לא יפנהו ויבא הכהן ויראה הנגע נזקק להסגר וכל
מה שבתוכו יטמא ועל מה חסה תורה אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו ואם על אוכלין
ומשקין יאכלם בימי טומאתו הא לא חסה תורה אלא על כלי חרס שאין להם טהרה במקוה"
שקערורות" שוקעין מראיתן" וחלצו את האבנים" כתרגומו וישלפון יטלם משם כמו וחלצה
נעלו לשון הסרה" אל מקום טמא" מקום שאין טהרות משתמשות שם לימדך הכתוב
שהאבנים הללו מטמאות מקומן בעודן בו" יקציע" לדוניר בלעז ובלשון משנה יש הרבה"

מחוץ לעיר אל מקום טמא:
ואת הבית יקצע מבית סביב
ושפכו את העפר אשר הקצו
אל מחוץ לעיר אל מקום
טמא: ולקחו אבנים אחרות
והביאו אל תחת האבנים ועפר
אחר יקח וטח את הבית: ואם
ישוב הנגע ופרח בבית אחר
חלץ את האבנים ואחרי הקצות
את הבית ואחרי הטוח: ובא הכהן

וית ביתא יקלפון מגיו סחור
סחור וירמון ית עפרא דקליפו
למברא לקרתא לאתר מסאב:
ויקשר אלבית מן דאכל מסתדירא
וירמו אלתראב אלדי קשרוה כארג
אלעסכר פי מוצע נגס: ויסבון
אבנין אחרנין ויעלון באתר
אבניא ועפרא אחרנא יסב
וישוע ית ביתא: ויאכדו חגאר
אכר ויגעלוהא מוצע תלך
אלחגארה ותראבא אכר יוכד ויטיין
אלבית: ואם יתוב מכתשא ויסגי בביתא בתר דשליפו ית אבניא ובתר
דקליפו ית ביתא ובתר דאתשע: ואן עאד אלבלא ואנתשר פי אלבית
בעד מא כלעת אלחגארה ובעד מא קשר אלבית וטיין: וייעול כהנא

מבית: מבפנים: סביב: סביבות הנגע בת"כ נדרש כן: שיקלף הטיח שסביב אבני הנגע: הקצו: לשון
קצה אשר קצעו בקצות הנגע סביב: הקצות: לשון העשות וכן הטוח אבל חלץ את האבנים מוסב הלשון
אל האדם שחלצן והוא משקל לשון כבד כמו כפר דבר: ואם ישוב הנגע וג': יכול חזר בו ביום יהא טמא ת"ל
ושב הכהן ואם ישוב מה שיבה להלן בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע: ובא הכהן וראה והנה
והנה פשה: יכול לא יהא החוזר טמא אלא אם כן פשה נאמר צרעת ממארת בבתים ונאמרה צרעת
ממארת בבגדים מה להלן טמא את החוזר אע"פ שאינו פושה אף כאן טמא את החוזר אע"פ שאינו פושה
אם כן מה ת"ל והנה פשה אין כאן מקומו שלמקרא זה אלא ונתץ את הבית היה לו לכתוב אחר ואם ישוב
הנגע וראה והנה פשה הא לא בא ללמד אלא על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני
ומצאו שפשה שלא פירשו הכתוב למעלה כלום ובעומד בעיניו בשבוע ראשון ולמדך כאן בפשיון זה
שאינו מדבר אלא בעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה לו יכול יתצנו כמו שסמך לו ונתץ את הבית
ת"ל ושב הכהן ובא הכהן נלמד ביאה משיבה מה שיבה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע אף ביאה
חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע ואם חוזר נותץ לא חזר טהור ומנין עמד בזה ובזה חולץ וקוצה
וטח ונותן לו שבוע ת"ל ואם בא יבא אחת שבא בסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני וראה
והנה לא פשה זה העומד מה יעשה לו יכול יפטר וילך כמו שכתוב כאן וטהר את הבית ת"ל כי
נרפא הנגע לא טהרתי אלא הרפוי מה יעשה לו ביאה אמורה למעלה ביאה אמורה למטה מה
בעליונה חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע דגמר לה זהו שיבה זהו ביאה אף בתחתונה כן: כל
כאותה בת"כ גמרו שלדבר אין כתיב זה אלא בנגע החוזר אחר חליצה וקיצוע וטיחה ואין החוזר
צריך פשיון וסדר המקראות כך הוא אם ישוב ונתץ והבא אל הבית והאוכל בבית ובא הכהן
וראה והנה פשה ודבר הכתוב בעומד בראשון שנותן לו שבוע שני להסגרו ובסוף שבוע שני
להסגרו בא וראהו שפשה ומה יעשה לו חולץ וקוצה וטח ונותן לו שבוע חזר נותץ לא חזר טעון צפרים

וראה והנה פשה הנגע בבית
צרעת ממארת הוא בבית טמא
הוא׃ ונתץ את הבית את אבניו
ואת עציו ואת כל עפר הבית
והוציא אל מחוץ לעיר אל
מקום טמא׃ והבא אל הבית
כל ימי הסגיר אתו יטמא עד
הערב׃ והשכב בבית יכבס
את בגדיו והאכל בבית יכבס
את בגדיו׃ ואם בא יבא הכהן
וראה והנה לא פשה הנגע בבית לד
אחרי הטח את הבית וטהר
הכהן את הבית כי נרפא הנגע׃

ויחזי והא אוסית מכתשא
בביתא סגירות מחסרא היא
בביתא מסאב הוא׃ פדלכל
אמאם פנצר פאדיקד תפשא
אבלא פי אבית פהו כרץ מאחק
פי אבית והו נגס׃ ויתרע ית
ביתא ית אבנוהי וית אעוהי וית
כל עפר ביתא ויפיק למברא
לקרתא לאתר מסאב׃ פינקצה
מן חגארה וכשבה וגמיע תראבה
וירמי דלך אלי כארג אלקריה אלי
מוצע נגס׃ ודייעול לביתא כל
יומין דיסגר יתיה יהי מסאב
עד רמשא׃ ומן דכל אלי אבית
טול אאיאם אלדי אוקף פיהא פינגס אלי אמגיב׃ ודישכוב בביתא
יצבע ית לבושוהי ודייכול בביתא יצבע ית לבושוהי׃ ומן אנצגע
פיה פליגסל תיאבה וכדלך כל מן אכל פיה פליגסל תיאבה׃ ואם מיעל
ייעול כהנא ויחזי והא לא אוסית מכתשא בביתא בתר דאתשע ית
ביתא וידכי כהנא ית ביתא ארי אתסי מכתשא׃ פאן דכל אלאמאם
פנצר פאדי לם יתפשא אבלא פי אבית בעד מא טיין פליטהרה פאן
אבלא קד ברא׃ ויסב לדכאה ית ביתא תרתין צפרין ואעא דארזא

שאין בנגעים יותר משלש שבועות׃ ואם בא יבא׃ לסוף שבוע שני׃ וראה והנה לא פשה׃ מקרא זה בא ללמד
בעומד בעיניו בראשון ובשני ומה יעשה לו יכול יטהרנו כמשמעו שלמקרא וטהר הכהן את הבית ת״ל כי
נרפא הנגע לא טיהרתי אלא את הרפוי ואין רפוי אלא בבית שהוקצה והוטח ולא חזר הנגע אבל זה טעון
חליצה וקיצוי ואחרי הטוח את הבית וטהר הכהן וטיחה ושבוע שלישי וכן המקרא כורש ואם בא יבא
בשני וראה והנה לא פשה יטיחנו ואין טיחה בלא חלוץ וקצוי ואחרי הטוח את הבית וטהר הכהן
את הבית אם לא חזר לסוף השבוע כי נרפא הנגע ואם חזר כבר פירש על החוזר שטעון נתיצה׃
כל ימי הסגיר אותו׃ ולא ימים שקלף את נגעו יכול שאני מוציא המוחלט שקלף את נגעו ת״ל כל ימי׃ יטמא
עד הערב׃ מלמד שאין מטמא בגדים יכול אפלו שהה כדי אכילת פרס ת״ל והאוכל בבית יכבס את בגדיו׃

ולקח לחטא את הבית שתי
צפרים ועץ ארז ושני תולעת
ואזב: ושחט את הצפר האחת
אל כלי חרש על מים חיים:
ולקח את עץ הארז ואת האזב
ואת שני התולעת ואת הצפר
החיה וטבל אתם בדם הצפר
השחוטה ובמים החיים והזה
אל הבית שבע פעמים: וחטא
את הבית בדם הצפור ובמים
החיים ובצפר החיה ובעץ
הארז ובאזב ובשני התולעת:
ושלח את הצפר החיה אל מחוץ
לעיר אל פני השדה וכפר על
הבית וטהר: זאת התורה לכל
נגע הצרעת ולנתק: ולצרעת

וצבע זהורי ואזובא: ויאכ'ד
לתדכיתה עצפורין ועוד ארז
וחליד קרמז וצעתר: ויכוס ית
צפרא חדא למן דחסף על מי
מבוע: ויד'בח אחדהמא פי אנא
כ'זף מעמא מן נבע: ויסב ית
אעא דארזא וית אזובא וית צבע
זהורי וית צפרא חיתא ויטבול
יתהון בדמא דצפרא דנכיסתא
ובמי מבוע ויזי לביתא שבע
זמנין: ויאכ'ד אלעוד ואלארז ואלצעתר
וצבג אלקרמז ואלעצפור אלחי
ויגמסהא פי דם אלעצפור אלמד'בוח
ואלמא אלדי מן נביע וינצ'ח עלי
אלבית סבע מראר: וידכי ית ביתא
בדמא דצפרא ובמי מבוע
ובצפרא חיתא ובאעא דארזא
ובאזובא ובצבע זהורי: וידכיה בדם אלעצפור ואלמא אלנאבע ואלעצפור
אלחי ואלעוד ואלארז ואלצעתר וחליד אלקרמז: וישלח ית צפרא חיתא
למברא לקרתא לאפי חקלא ויכפר על ביתא וידכי: ויטלק
אלעצפור אלחי אלי כ'ארג אלקריה אלי וגה אלצחרי ויסתגפר ענהא פי אלבית
ויטהר: דא אוריתא לכל מכתש סגירותא ולנתקא: הד'ה
שריעה' גמיע בלוא אלברץ ואלכלף: ואלסג' ואלדאת

אין בין אוכל לשוכב מניין ת"ל והשוכב אין לי אלא אוכל ושוכב לא אוכל ולא שוכב מניין ת"ל יכבס
יכבס ריבה אם כן נאמר אוכל ושוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילת פרס: להורות ביום הטמא

הבגד ולבית ולשאת ולספחת
ולבהרת: להורת ביום הטמא
וביום הטהר זאת תורת הצרעת:

ה וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: דברו אל בני ישראל
ואמרתם אלהם איש איש כי
יהיה זב מבשרו זובו טמא
הוא: וזאת תהיה טמאתו בזובו
רר בשרו את זובו או החתים
בשרו מזובו טמאתו הוא: כל
המשכב אשר ישכב עליו
הזב יטמא וכל הכלי אשר
ישב עליו יטמא: ואיש אשר

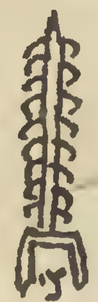
לבושא ולביתא: וברץ אתיאב
ואלבוות: ולעמקא ולעדיא ולבהרא:
ולשאמה ולעאלצה ולבקעה:
לאלפא ביום מסאבא וביום דכיא
דא אוליתא דסגירותא: תדל עלי
וקת אתנגיס ווקת אתטהיר וכלהא
שראיע אברץ: ומליל
יי עם משה ולאהרן למימר: תם
כלם אלה מוסי והרון תכלימא:
מלילו עם בני ישראל ותימרון
להון גבר גבר ארי יהי דאיב
מבסריה דוביה מסאב הוא: כלמא
בני אסראיל וקולא להם אי רגל
כאן דאיבא מן אחלילה פדובה דאך
הו נגס: ודא תהי סאובתיה בדוביה ריר

בסריה ית דוביה או חתים בסריה מדוביה סאובתיה היא: והדה צפה דובה אדי
תכון בה נגאסתה אמא אן יגעל אחלילה אדוב כאלריש או ינכתם מנה פתלך
נגאסתה: כל משכבא די שכוב עלוהי דובנא יהי מסאב וכל מנא דיתיב עלוהי
יהי מסאב: וחכמה אן יכון כל מצגע יצגע עליה ינגס וכל אנא יגלס
עליה ינגס: וגבר דיקרב במשכביה יצבע לבושוהי ויסחי במיא

איזה יום מטהרו ואיזה יום מטמאו: כי יהיה זב: יכול זב מכל מקום יהא טמא ת"ל מבשרו ולא כל
בשרו אחר שחלק הכתוב בין בשר לבשר זכיתי לדין טמא בזב וטמא בזבה מה זבה ממקום שהיא
מטמאה טומאה קלה קרי מטמאה טומאה חמורה זיבה: זובו טמא: לימד על הטיפה שהיא מטמאה. זוב
דומה למי בצק של שעורים ודאי ודומה ללובן ביצה המוזרת שכבת זרע קשור כלובן ביצה שאינה
מוזרת: רר: לשון ריר שזב בשרו את זובו כמו ריר שיוצא צלול: או החתים: שיוצא עב וסותם את פי
האמה ונסתם בשרו משפת זובו זהו פשוטו ומדרשו מנה הכתוב הראשון ראיות שתים וקראו טמא ש'
זב מבשרו זובו טמא הוא ומנה הכתוב השני שלש וקראו טמא טומאתו בזובו רר בשרו את זובו או החתים
בשרו מזובו טומאתו היא הא כיצד שתים לטומאה והשלישית מזקיקתו לקרבן: כל המשכב: הראוי למשכב
יכול אפלו מיוחד למלאכה אחרת ת"ל אשר ישכב אשר שכב לא נאמ' אלא אשר ישכב המיוחד תמיד

43

יגע במשכבו יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב:
והישב על הכלי אשר ישב
עליו הזב יכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב: וכי ירק הזב
בטהור והנגע בבשר הזב
יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב: וכי ירק הזב בטהור
וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב: וכל המרכב אשר
ירכב עליו הזב יטמא: וכל הנגע
בכל אשר יהיה תחתיו יטמא
עד הערב והנושא אותם יכבס
בגדיו ורחץ במים וטמא עד
הערב: וכל אשר יגע בו הזב

הספר

ויהי מסאב עד רמשא: ואן
אנסאן דני מן מצׄגעה פליגסל
תיאבה וירחץ במא וינגס אלי
אלמגיב: ודיתיב על מנא דיתיב
עלוהי דובנא יצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי מסאב עד
רמשא: ומן גלס עלי אלאנא
אלדי יגלס עליה אלדׄאיב פליגסל
תיאבה וירחץ במא וינגס אלי
אלמגיב: ודיקרב בבסר דובנא
יצבע לבושוהי ויסחי במיא
ויהי מסאב עד רמשא: ומן דני
בגסמה פליגסל תיאבה וירחץ
במא וינגס אלי אלמגיב: וארי
ירוק דובנא בדכיא ויצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא: ואד׳ יבצק אלדׄאיב עלי אלטאהר פליגסל תיאבה וירחץ במא
וינגס אלי אלמגיב: וכל מרכבא דירכב עלוהי דובנא יהי מסאב: וכל מרכוב
ירכב עליה אלדׄאיב ינגס: וכל דיקרב בכל דיהי תחותוהי יהי מסאב עד רמשא
ודיטול יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא: ומן
דנא בשי מן מא יכון תחתה ינגס אלי אלמגיב ומן חמל שי מנהם יגסל
תיאבה וירחץ במא וינגס אלי אלמגיב: וכל דיקרב ביה דובנא

לכך יצא זה שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו" אשר ישב" ישב לא נאמר אלא אשר ישב עליו הזב במיוחד
תמיד לכך" ואיש אשר יגע במשכבו" לימד על המשכב שחמור מן המגע שזה נעשה אב הטומאה לטמא
אדם לטמא בגדים והמגע שאינו משכב אינו אלא ולד הטומאה ואינו מטמא אלא אוכלין ומשקין" והיושב על
הכלי" אפילו לא נגע אפילו עשרה כלים זה על זה כולן מטמאין משום מושב וכן במשכב" וכי ירוק הזב
בטהור ונגע בו או נשאו שהרוק מטמא במשא" וכל המרכב" אע"פ שלא ישב עליו כגון התפוס שבסלגא
שקורין ארצו"ן טמא משום מרכב" והאוכף שקורין אלו"ש טמא טומאת מושב" וכל הנוגע בכל אשר יהיה

וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמָּיִם וְכִבֶּס בְּגָדָיו
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃
וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזָּב
יִשָּׁבֵר וְכָל כְּלִי עֵץ יִשָּׁטֵף
בַּמָּיִם׃ וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ
וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ
וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם
חַיִּים וְטָהֵר׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח
לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה
וּבָא לִפְנֵי יְהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד וּנְתָנָם אֶל הַכֹּהֵן׃ וְעָשָׂה
אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד
עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי

וידוהי לא שטיף במיא ויצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב
עד רמשא׃ וכל מן דנגבה אלזאיב
ואתתה לם יגסל בלמא פליגסל
תיאבה וירחץ בלמא וינגס אלי אל
מגיב׃ ומן דחסף דיקרב ביה
דובנא יתבר וכל מן דאע ישתטיף
במיא׃ ואי אנא כזף דנא בה אלזאיב
פליכסר ואי אנא כשב פליגסל
בלמא׃ ואלי ידכי דובנא מדוביה
וימני ליה שבעה יומין לדכותיה
ויצבע לבושוהי ויסחי בסריה
במי מבוע וידכי׃ פאדיהו טהר
מן חבה פליחץ סבעה איאם ל'
לטהרה ויגסל תיאבה וירחץ בלמא בדנה במא מן נביע ויטהר׃
וביומא תמינאה יסב ליה תרין שפנינין או תרין בני יונה וייתי לקדם
יי׳ לתרע משכן זמנא ויתנינון לות כהנא׃ ופי אליום אלתאמן יאתי
בשפנינין או פרכי חמאם ויאתי בין ידי אללה אלי באב כבא אלמחצר
ויסלמהא אלי אלאמאם׃ ויעביד יתהון כהנא חד חטתא וחד עלתא ויכפר
עלוהי כהנא קדם יי׳ מדוביה׃ ויעמל אלאמאם אחדהמא דכוה ואלא
צעירה ויסתגפר ענה בין ידי אללה מן דובה׃

תחתיו״ שלזב בא ולימד על המרכב שיהא הנוגע בו טמא ואין טעון כיבוס בגדים והוא חומר במשכב
מבמרכב״ והנושא אותם״ כל האמור בענין הזב זובו ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו והמשכב והמרכב
משאן מטמא אדם לטמא בגדים״ וידיו לא שטף במים״ בעוד שלא טבל מטומאתו ואפלו פסק מזובו
וספר שבעה ומחוסר טבילה מטמא בכל טומאותיו וזה שהוציא הכתוב טבילת גופו שלזב בלשון
שטיפת ידים ללמדך שאין בית הסתרים טעון ביאת מים אלא איברי הגלוי כמו הידים״ וכלי חרש אשר
יגע בו הזב״ יכול אפלו נגע בו מאחוריו כולה כדאיתא בתורת כהנים עד מגעו שהוא בכולו הוי
אומר זה הסטו״ וכי יטהר״ כשיפסוק״ שבעת ימים לטהרתו״ שבעה ימים טהורים מטומאות
זיבה שלא יראה זוב וכולן רצופין״ ורחצו במים״ גזירת המלך היא שתטמא האשה בביאה ואין

יהוה מזובו׃
ואיש כי תצא ממנו
שכבת זרע ורחץ במים את
כל בשרו וטמא עד הערב׃ וכל
בגד וכל עור אשר יהיה עליו
שכבת זרע וכבס במים וטמא
עד הערב׃ ואשה אשר ישכב
איש אתה שכבת זרע ורחצו
במים וטמאו עד הערב׃

ואשה כי תהיה זבה דם יהיה
זבה בבשרה שבעת ימים תהיה
בנדתה וכל הנגע בה יטמא עד
הערב׃ וכל אשר תשכב עליו
בנדתה יטמא וכל אשר תשב
עליו יטמא׃ וכל הנגע במשכבה

וגבר ארי תפוק מנה שכבת זרעא׳
ויסחי במיא ית כל בסריה ויהי
מסאב עד רמשא׃ ואי אנסאן
כרגת מנה נטפה נסל פליגסל
גמיע בדנה במא וינגס אלי אלמגיב׃
וכל לבוש וכל משך דיהי עלוהי
שכבת זרעא ויצטבע במיא ויהי
מסאב עד רמשא׃ ואי תוב או
גלד צאר עליה מנה שי פליגסל
במא וינגס אלי אלמגיב׃ ואתתא
דישכוב גבר יתה שכבת זרעא׳
ויסחון במיא ויהון מסאבין עד
רמשא׃ ואיה אמראה צאגעהא
רגל בנטפה פלירחצא במא
וינגסא אלי אלמגיב׃ ואתתא
ארי תהי דיבא דם יהי דובה בבסרה
שבעה יומין תהי ברחוקה וכל
דיקרב בה יהי מסאב עד רמשא׃ ואיה אמראה כאנה ראיבה והו אן יכון אדם
יסיל מן פרגהא פתקים סבעה איאם פי חיצתהא וכל מן מסהא בהא ינגס אלי
אלמגיב׃ וכל דתשכוב עלוהי בריחוקה יהי מסאב וכל דתתיב עלוהי יהי
מסאב׃ וגמיע מא תצגע עליה פי חיצתהא ינגס וגמיע אנא אדי תגלס
עליה ינגס׃ וכל דיקרב במשכבה יצבע לבושוהי ויסחי במיא

הטמא משום נוגע בשכבת זרע שהרי מגע בית הסתרים הוא׳׳ כי תהיה זבה׳׳ יכול מאחד מכל
איבריה תלמוד לומר והיא גלתה את מקור דמיה אין דם מטמא אלא הבא מן המקור׳׳ דם יהיה
זובה בבשרה׳׳ אין זובה קרוי זוב לטמא אלא אם כן אדום׳׳ בנדתה׳׳ כמו ומתבל ידוהו שהוא
מנודה ממגע כל אדם׳׳ תהיה בנדתה אפלו לא ראתה אלא ראיה ראשונה׳׳ ואם על המשכב
הוא׳׳ השוכב או היושב על משכבה או על מושבה אפלו לא נגע בה אף הוא בדת טומאה

יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד הערב: וכל הנגע בכל כלי
אשר תשב עליו יכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב:
ואם על המשכב הוא או על
הכלי אשר הוא ישבת עליו
בנגעו בו יטמא עד הערב:
ואם שכב ישכב איש אתה ותהי
נדתה עליו וטמא שבעת ימים
וכל המשכב אשר ישכב עליו
יטמא:
ואשה כי יזוב זוב דמה ימים
רבים בלא עת נדתה או כי תזוב
על נדתה כל ימי זוב טמאתה
כימי נדתה תהיה טמאה הוא:

ויהי מסאב עד רמשא: וכל מן
דנאבשי מן לאניה אדי תגלס
עליה יגסל תיאבה וירחץ במא
וינגס אלי למגיב: וכל דיקרב בכל
מן דתתיב עלוהי יצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא:
וכל מן תנאבשי מן לאניה אדי
תגלס עליה יגסל תיאבה וירחץ
במא וינגס אלי למגיב: ואם על
משכבא הוא או על מנאדהיא יתבא
עלוהי במקרביה ביה יהי מסאב עד
רמשא: ואן כאן עלי מצגעהא או עלי
אנאה אתי הי גלסה עליה ממאססה לה
פלינגס אלי למגיב: ואם משכב ישכוב
גבר יתה ותהי ריחוקה עלוהי ויהי
מסאב שבעה יומין וכל משכבא
דישכוב עלוהי יהי מסאב: ואן צאגעהא רגל פקד צאר חכם חיצתהא
עליה וינגס סבעה איאם וכל מצגע ינצגע עליה ינגס : ואתתא
אלי ירוב רוב דמה יומין סגיאין בלא עידן ליחוקה או אלי יתרוב על ריחוקה כל
יומי רוב סאובתה כיומי ליחוקה תהי מסאבתה יא : ואיה אמראה פאץ ומהא
איאמא כתירה פי גיר וקת חיצתהא או בעקבה פי גמיע איאם פיץ נגאסתהא

האמורה במקרא העליון שטעון כיבוס בגדים" על הכלי" לרבות את המרכב" בנגעו בו" אינו מדבר אלא
על המרכב שנתרבה מעל הכלי" בנגעו בו יטמא" ואינו טעון כיבוס בגדים שהמרכב אין מגעו מטמא
אדם לטמא בגדים אבל משאו מטמא אדם לטמא בגדים" ותהי נדתה עליו" יכול יעלה לרגלה שאם
באת עליה בחמשה לנדתה לא יטמא אלא שני ימים כמותה ת"ל וטמא שבעת ימים ומה ת"ל ותהי
נדתה עליו מה היא מטמאה אדם וכלי חרש אף הוא מטמא אדם וכלי חרש" ימים רבים" שלשה
ימים" בלא עת נדתה" אחר שיצאו שבעת ימי נדתה" או כי תזוב" את שלשת הימים הללו" על נדתה" מופלג
מנדתה יום אחד זו היא זבה ומשפטה חרוץ בפרשה זו ולא נדת הנדה שזו טעונה שבעה נקיים וקרבן והנדה אינה
טעונה ספירת נקיים אלא שבעה ימים תהיה בנדתה בין רואה בין שאינה רואה ודרשו בפרשה זו אחד עשר
יום שבין סוף נדה לתחלת נדה שכל שלשה רצופין שתראה באחד עשר יום הללו תהא זבה"

והזדית

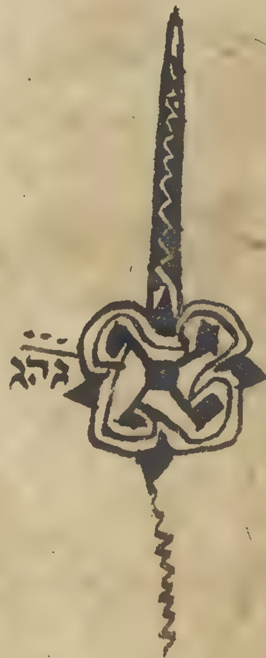
כל המשכב אשר תשכב עליו
כל ימי זובה כמשכב נדתה יהיה
לה וכל הכלי אשר תשב עליו
טמא יהיה כטמאת נדתה: וכל
הנוגע בם יטמא וכבס בגדיו
ורחץ במים וטמא עד הערב:
ואם טהרה מזובה וספרה לה
שבעת ימים ואחר תטהר:
וביום השמיני תקח לה שתי
תרים או שני בני יונה והביאה
אותם אל הכהן אל פתח אהל
מועד: ועשה הכהן את האחד
חטאת ואת האחד עלה וכפר
עליה הכהן לפני יהוה מזוב
טמאתה: והזרתם את בני ישראל
מטמאתם ולא ימתו בטמאתם
בטמאם את משכני אשר בתוכם:

פלתכון פיהא כאיאם חיצ'תהא נגסה:
כל משכבא דתשכוב עלוהי כל
יומי דובהא כמשכב ריחוקה יהי
לה וכל מנא דתתיב עלוהי מסאב
יהי: כסואבת ריחוקה: וגמיע מצ'גע
אלדי תצ'טגע עליה טול איאם
חיצ'תהא פליכון להא כמצ'גע
חיצ'תהא וגמיע אלאנא אלדי תגלס
עליה פליכון נגסא כנגאסתה
פי חיצ'תהא: וכל דיקרב בהון יהי
מסאב: ויצבע לבושוהי ויסחי
במיא ויהי מסאב עד רמשא:
וכל מן דנא בשי מנהא ינגס
פיגסל תיאבה וירחץ בלמא וינגס
אלי אלמגיב: ואם דכיאת מדובהא
ותמני לה שבעה יומין ובתר
כין תדכי: ואן טהרת מן פיצ'תהא
פלתחץ סבעה איאם ובעד דלך

תטהר: וביומא תמינאה תיסב לה תרין שפנינין או תרין בני יונה ותיתי יתהון
לות כהנא לתרע משכן זמנא: ופי אליום אלתאמן תאכד' שפנינין או פרכ'י
חמאם ותאתי בהם אלי אלאמאם אלי באב קבה אלמחצ'ר: ויעביד כהנא ית חד
חטתא וית חד עלתא ויכפר עלוה כהנא קדם יי' מדוב סאובתה: ויעמל
אלאמאם אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה ויסתגפר ענהא אלאמאם מן פיץ
נגאסתהא: ותפרשון ית בני ישראל מסאבתהון ולא ימותון בסואבתהון בסאובהון
ית משכני דבינהון: פתגבאן תגאנבא בני אסראיל מן נגאסתהם ולא
יהלכון בנגאסתהם אדא הם נגסו מסכני אלדי הו בינהם:

והזרתם אין נזירה אלא פרישות וכן נזורו אחור וכן נזיר אחיו ולא ימותו בטומאתם הרי הכרת של מטמא מקדש

זאת תורת הזב ואשר תצא
ממנו שכבת זרע לטמאה
בה: והדוה בנדתה והזב את
זובו לזכר ולנקבה
ולאיש אשר ישכב עם
טמאה: צ׳ פס׳ סימן יעדו

וידבר יהוה אל משה אחרי
מות שני בני אהרן בקרבתם
לפני יהוה וימתו: ויאמר יהוה
אל משה דבר אל אהרן אחיך
ואל יבא בכל עת אל הקדש
מבית לפרכת אל פני הכפרת
אשר על הארן ולא ימות כי
בענן אראה על הכפרת: בזאת

דא אוריתא דדובנא ודתיפוק
מנה שכבת זרעא לאסתאבא
בה: הדה שריעה אלזאיב ומן
תכרג מנה כטפה לאתנגס בהא:
ולדסאובתה בריחוקה ולדדאיב
ית דוביה לדכר ולנוקבא ולגבר
דישכוב עם מסאבתא: וללחאיץ
פי טמתהא ולאיץ דובה מן דכר
ואנתא ולגל יצ'אגע נגסה:

פ פ פ

ומליל יי׳ עם משה בתר דמיתו
תרין בני אהרן בקרוביהון אישתא
נוכריתא קדם יי׳ ומיתו: תם כלם אללה
מוסי בעד מות אבני הרון אד
תקדמא בין ידי אללה עלא מא בין

כמאתא: ואמר יי׳ למשה מליל עם אהרן אחוך ולא יהי עליל בכל עידן
לקודשא מגיו לפרכתא לקדם כפורתא דעל ארונא ולא ימות ארי בעננא
אנא מתגלי על בית כפורי: וקל לה מר הרון אכאך באן לא ידכל פי כל
מן אלאוקאת אלי אלקדס מן דאכל אלסגף מן חצ'רה אלגשא אלדי עלי
אלצנדוק ולא ימות לאני מתגלי בגמאם פוק אלגשא: בדא יהי

קרי מיתה: זאת תורת הזב בבעל ראיה אחת, ומהו תורתו ואשר תצא ממנו שכבת זרע הרי הוא כבעל
קרי טמא טומאת ערב: והזב את זובו בבעל שתי ראיות ובבעל שלש ראיות שתורתו מפורשת
למעלה: **וידבר** יי׳ אל משה אחרי מות שני בני אהרן וג׳ מה תל׳ היה רבי אלעזר בן עזריה
מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב בא אחר ואמר לו אל
תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני זה זירזו יותר מן הראשון לכך נאמר אחרי
מות שני בני אהרן ויאמר יי׳ אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא שלא ימות כדרך שמתו בניו: ולא ימות
שאם בא הוא מת: כי בענן אראה כי תמיד אני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגלוי שכינתי שם יזהר שלא
ירגיל לבא זהו פשוטו ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת ביום הכפורים: בזאת גימטריא שלו ארבע
מאות ועשר רמז לבית ראשון: בזאת יבא אהרן וג׳ ואף זו לא בכל עת כי אם ביום הכפורים כמו שמפורש
בסוף הפרשה בחדש השביעי בעשור לחדש: כתנת בד וג׳ מגיד שאינו משמש לפנים בשמונה

יבא אהרן אל הקדש בפר בן
בקר לחטאת ואיל לעלה׃ כתנת
בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו
על בשרו ובאבנט בד יחגר
ובמצנפת בד יצנף בגדי קדש
הם ורחץ במים את בשרו
ולבשם׃ ומאת עדת בני ישראל
יקח שני שעירי עזים לחטאת
ואיל אחד לעלה׃ והקריב אהרן
את פר החטאת אשר לו וכפר
בעדו ובעד ביתו׃ ולקח את ב
שני השעירם והעמיד אתם
לפני יהוה פתח אהל מועד׃ ונתן

עליל אהרן לקודשא בתור בר
תורי לחטאתא ודכר לעלתא׃
בהדה ואמור ירכל הדון די דקדס
באן יהצל תתמן דבקר לדכוה
וכבשא לצעירה׃ כיתונא דבוצא
דקודשא ילבש ומכנסין דבוץ
יהון על בסליה והמינא דבוצא
ייסר ומצנפתא דבוצא יחית
ברישיה לבושי קודשא אנון
ויסחי במיא ית בסליה וילבשנון׃
באן ילבס תוניה מן עשר בער
אן ימן עלי ברנה סראויל מן
עשר ויתקלר בזנאר מן עשר
מחץ ויתעמם בעמאמה מתל

ולן פהרה הי תיאב דקדס יגסל ברנה בטמת וילבסהא׃ ומן כנשתא
דבני ישראל יסב תרין צפירי עזי לחטתא ודכר חד לעלתא׃ ויאכר
מן גמאעה בני אסראיל עתודין מן דמאעז לדכוה וכבשא לצעירה׃
ויקריב אהרן ית תורא דחטתא דיליה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה׃
ביבתרי אהלא פיקרם לת דכוה די לה ויסתגפר ענה וען אלה׃ ויסב ית
תרין צפירין ויקים יתהון קדי בתרע משכן זמנא׃ תם יאכד דעתודין
ויוקפהמא בין ידי אלה ענד באב כבא דמחצר׃ ויתין אהרן

ב בגדים שהוא משמש בהן בחוץ שיש בהם זהב לפי שאין קטיגור נעשה סניגור אלא בארבעה ככהן
הדיוט וכולן שלבוץ״ קדש ילבש שיהיו משלהקדש״ יצנף כתרגומו יחית ברישיה יניח בראשו כמו ותנח
בגדו ואחיותיה״ ורחץ במים אותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו וחמש טבילות היה מעבודת פנים
לעבודת חוץ ומחוץ לפנים ומשנה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב ובכל חליפה טעון
טבילה ושני קדושי ידים ורגלים מן הכיור״ את פר החטאת אשר לו״ האמור למעלה ולימדך כאן
שמשלו הוא בא ולא משל ציבור״ וכפר בעדו ובעד ביתו״ מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו״ ונתן
אהרן על שני השעירים גורלות״ מעמיד אחד לימין ואחד לשמאל ונתן שתי ידיו בקלפי ונוטל גורל
בימין וחבירו בשמאל ונותנן עליהם את שכתוב בו לשם הוא לשם ואת שכתוב בו לעזאזל משתלח

אהרן על שני השעירם גרלות
גורל אחד ליהוה וגורל אחד
לעזאזל: והקריב אהרן את
השעיר אשר עלה עליו הגורל
ליהוה ועשהו חטאת: והשעיר
אשר עלה עליו הגורל לעזאזל
יעמד חי לפני יהוה לכפר עליו
לשלח אתו לעזאזל המדברה:
והקריב אהרן את פר החטאת
אשר לו וכפר בעדו ובעד ביתו
ושחט את פר החטאת אשר לו:
ולקח מלא המחתה גחלי אש
מעל המזבח מלפני יהוה ומלא
חפניו קטרת סמים דקה והביא
מבית לפרכת: ונתן את הקטרת

על תרין צפירין עדבין עדבא
חד לשמא דיי ועדבא חד
לעזאזל: ויַלקי עליהמא סהמין
אחדהמא לבית אללה ואלאכר לגבל
עזאז: ויקריב אהרן ית צפירא
דסליק עלוהי עדבא לשמא
דיי ויעבדיניה חטתא: פיקדם
אלעתוד אלדי וקע עליה אלסהם
לבית אללה ויגעלה דכוה: וצפירא
דסליק עלוהי עדבא לעזאזל
יתקם כד חי קדם יי לכפרא
עלוהי לשלחא יתיה לעזאזל
למדברא: ואלעתוד אלדי וקע עליה
אלסהם לגבל עזאז יוקף חיא בין
ידי אללה ליסתגפר ענה תם יטלק
אלי גבל עזאז פי אלבר: ויקריב אהרן
ית תורא דחטתא דיליה ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה ויכוס ית תורא
דחטתא דיליה: ויקדם הרון לת אלדכוה אלדי לה ויסתגפר ענה וען אהלה תם
ידבחה: ויסב מלי מחתיתא גומרין דאישא מעלוי מדבחא מן קדם יי
ומלי חפנוהי קטורת בסמין דקיקין ויעיל מגיו לפרכתא: תם יאכד מל
אלמגמרה גמר נאר מן פוק אלמדבח מן בין ידי אללה ומל חפניה מן
בכור אלאצמאג אלמדקוק וידכל אלי דאכל אלסגף: ויתן ית קטורת

לעזאזל. עזאזל הוא הר עז וקשה צוק גבוה שנ׳ ארץ גזרה חתוכה. ועשהו חטאת. כשמניח הגורל עליו קורא לו שם ואומר ליי׳ חטאת. יעמד חי. כמו יועמד חי על ידי אחרים ותרגומו יתקם כד חי מה תל׳ לפי שנ׳ לשלח אותו לעזאזל ואיני יודע שלוחו אם למיתה אם לחיים לכך נאמר יעמד חי עמידתו חי עד שישתלח מכאן שסילוחו למיתה. לכפר עליו. שיתודה עליו כדכת׳ והתודה עליו וג׳. וכפר בעדו וג׳. ודוי שנ׳ עליו ועל אחיו הכהנים שהן כולן קרויין ביתו שנ׳ בית אהרן ברכו את יי׳ וג׳ מכאן שהכהנים מתכפרים בו וכל כפרתן אינה אלא על טומאת מקדש וקדשיו כמו שנ׳ וכפר על הקדש מטומאות וג׳. מעל המזבח. החיצון. מלפני יי׳. מצד שלפני הפתח והוא צד מערבי. דקה. מה תל׳ דקה והלא כל הקטורת דקה היא שנ׳ ושחקת ממנה הדק אלא שתהא דקה מן הדקה שמערב יום הכפורים היה מחזירה למכתשת. על האש. שבתוך המחתה.

על האש לפני יהוה וכסה ענן
הקטרת את הכפרת אשר על
העדות ולא ימות: ולקח מדם
הפר והזה באצבעו על פני
הכפרת קדמה ולפני הכפרת
יזה שבע פעמים מן הדם
באצבעו: ושחט את שעיר
החטאת אשר לעם והביא את
דמו אל מבית לפרכת ועשה
את דמו כאשר עשה לדם הפר
והזה אתו על הכפרת ולפני הכפרת:
וכפר על הקדש מטמאת בני
ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם
וכן יעשה לאהל מועד השכן
אתם בתוך טמאתם: וכל אדם

בסמיא על אישתא קדם יי ויחפי ענן
קטורתא ית כפרתא דעל סהדותא
ולא ימות: פילקי דכאן אבכור עלי
אלנאר בין ידי אללה תם יגטי צבאב
אלבכור אלגשא אלדי עלי אלשהאדה
פאנה לא ימות: ויסב מדמא
דתורא וידי באצבעיה על אפי
כפורתא קדומא וקדם כפורתא
ידי שבע זמנין מן דמא באצבעיה:
תם יאכד מן דם אלת וינצח באצבעה
קבלה אלגשא שרקיא מרה
ואחדה תם ינצח בין ידיה מנה סבע
מראר: ויכוס ית צפירא דחטתא
דלעמא ויעיל ית דמיה למגיו
לפרכתא ויעביד לדמיה כמא
דעבד לדמא דתורא וידי יתיה

על כפרתא וקדם כפרתא: תם יזבח עתוד אלזכוה אלדי לאלקום וידכל מן
דמה אלי דאכל אלסגף פיצנע בה כמא צנע בדם אלת וינצח מנה קבאלת
אלגשא ובין ידיה: ויכפר על קודשא מסואבת בני ישראל וממרדיהון לכל חטאיהון
וכן יעביד למשכן זמנא דשרי עמהון בגו סואבתהון: ויסתגפר פי אלקדס
מן מעאצי בני אסראיל וגרומהם וגמיע דנובהם וכדאך יצנע אלמזן
פי כבא אלמחצל אלדי הו סאכן מעהם פי מא בין מעאציהם: וכל אנש

ולא ימות הא אם לא עשאה כתקונה חייב מיתה: והזה באצבעו הזאה אחת במשמע: ולפני הכפרת יזה
שבע הרי אחת למעלה ושבע למטה: אשר לעם מה שהפר מכפר על הכהנים מכפר השעיר על ישראל
והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם: כאשר עשה לדם הפר אחת למעלה ושבע למטה: מטומאות
בני ישראל על הנכנסין למקדש בטומאה ולא נודע להם בסוף שנ׳ לכל חטאתם וחטאת היא שוגג: ומפשעיה׳
אף הנכנסין מזיד בטומאה: וכן יעשה לאהל מועד כשם שהזה משניהם בפנים אחת למעלה ושבע
למטה כך מזה על הפרכת מבחוץ משניהם אחת למעלה ושבע למטה: השוכן אתם בתוך טומאתם
אע״פ שהם טמאים שכינה ביניהם: אל המזבח אשר לפני יי׳ זה מזבח הזהב שהוא לפני ה׳ בהיכל ומה
הל׳ ויצא לפי שהזה ההזאות על הפרכת ועמד מן המזבח ולפנים והזה ובמתנות המזבח הזקיקו לצאת

לא יהיה באהל מועד בבאו
לכפר בקדש עד צאתו וכפר
בעדו ובעד ביתו ובעד כל
קהל ישראל: ויצא אל המזבח
אשר לפני יהוה וכפר עליו
ולקח מדם הפר ומדם השעיר
ונתן על קרנות המזבח סביב:
והזה עליו מן הדם באצבעו
שבע פעמים וטהרו וקדשו
מטמאת בני ישראל: וכלה
מכפר את הקדש ואת אהל
מועד ואת המזבח והקריב את
השעיר החי: וסמך אהרן את
שתי ידו על ראש השעיר
החי והתודה עליו את כל
עונת בני ישראל ואת כל

לא יהי במשכן זמנא כמיעליה
לכפרא בקדשא עד מפקיה
ויכפר עלוהי ועל אנש ביתיה
ועל כל קהלא דישראל: ולא יכון
אחד מן אלנאס פי קבא אלמחצ׳ר
חין ידכ׳ל ליסתגפר פי אלקדס אלא
אן יכ׳רג וקד אסתגפר ענה וען
אהלה וען גמיע גוק אסראיל:
ויפוק למדבחא דקדם יי ויכפר
עלוהי ויסב מדמא דתורא
ומדמא דצפירא ויתין על קרנת
מדבחא סחור סחור: תם יכ׳רג
אלי אלמד׳בח אלד׳י בין ידי אללה ויסתגפר
ענה באן יאכ׳ד׳ מן דם אלת׳ור ומן דם
אלעתוד מגמועין פיג׳על עלא
ארכאנה מסתדירא: וידי עלוהי
מן דמא באצבעיה שבע זמנין
וידכיניה ויקדשיניה מסואבת בני ישראל: תם ינצ׳ח עליה מנה באצבעה
סבע מראר פיטהרה ויקדסה מן מעאצי בני אסראיל: וישיצי מלכפרא על
קדשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא ויקריב ית צפירא חיא: פאד׳א פרג
מן אלאסתגפאר פי אלקדס ופי קבא אלמחצ׳ר וענד אלמד׳בח ויקדם אלעתוד
אלחי: ויסמוך אהרן ית תרתין ידוהי על ריש צפירא חיא ויודי עלוהי ית
כל עוית בני ישראל וית כל מרדיהון לכל חטאיהון ויתין יתהון על ריש
צפירא וישלח ביד גבר דזמין למהך למדברא: פיסנד ידה עלי ראסה
ויקר בד׳נוב בני אסראיל וגרומהם וגמיע כ׳טאיאהם פאד׳י תלאהא

מן המזבח ולחוץ ויתחיל מקרן מזרחית צפונית" וכפר עליו" מה היא כפרתו ולקח מדם הפר ומדם השעיר
מעורבין זה לתוך זה" והזה עליו מן הדם" אחר שנתן מתנות באצבעו על קרנותיו מזה שבע הזאות על גגו
ומיהרו" מטמא שעבר" וקדשו" לעתיד לבא" איש עתי" המוכן לכך מיום אתמול" ובא אהרן אל אהל מועד"

[illegible]

פשעיהם לכל חטאתם ונתן
אתם על ראש השעיר ושלח
ביד איש עתי המדברה: ונשא
השעיר עליו את כל עונתם
אל ארץ גזרה ושלח את השעיר
במדבר: ובא אהרן אל אהל
מועד ופשט את בגדי הבד אשר
לבש בבאו אל הקדש והניחם
שם: ורחץ את בשרו במים
במקום קדוש ולבש את בגדיו
ויצא ועשה את עלתו ואת עלת
העם וכפר בעדו ובעד העם:

ענד ראס אלתיס בעתה מע
רגל מעד בה אלי אלבר: ויטול
צפירא עלוהי ית כל עויתהון
לארע דלא יתבא וישלח ית
צפירא במדברא: ויחמל עלי עקה
גמיע דנובהם אלי ארץ מנקטעה
תם יטלקהא פי אלבר: ויעול אהרן
למשכן זמנא וישלח ית לבושי
בוצא דלבש במיעליה לקודשא
ויצנענון תמן: תם ידכל הרון אלי
כבא אלמחצר פיכלע אלמגמרה
וינזע תיאב אלעשר אלדי לבסהא
פי דכולה אלי אלקדס וידעהא הנאך:

ויסחי ית בסריה במיא באתר קדיש וילבש ית לבושוהי ויפוק ויעביר
ית עלתיה וית עלת עמא ויכפר עלוהי ועל עמא: תם יגסל בדנה במא
פי מוצע מקדס וילבס תיאבה אלמעלומה תם יכרג ויקרב צעידתה
וצעידת אלקום ויסתגפר ענה וענהם: וית תרבא חטאתא

אמרו רז"ל שאין זה מקומו שלמקרא זה וכתבו טעם לדבריהם במסכת יומא ואמרו כל הפרשה כולה נאמרה על
הסדר חוץ מביאה זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמור פר ושעיר שנעשים בחוץ בבגדי זהב
וטובל ומקדש ופושטן ולובש בגדי לבן ובא אל אהל מועד להוציא את הכף ואת המחתה שהקטיר בה הקטורת
לפני ולפנים ופשט את בגדי הבד אחר שהוציאה ולובש בגדי זהב לתמיד שלבין הערבים וזהו סדר העבודות
תמיד שלשחר בבגדי זהב ועבודת פר ושעיר הפנימיים וקטורת שלמחתה בבגדי לבן ואילו ואיל העם ומקצת
המוספין בבגדי זהב והוצאת כף ומחתה בבגדי לבן ושיירי המוספין ותמיד שלבין הערבים וקטורת ההיכל שעל
מזבח הפנימי בבגדי זהב וסדר המקראות לפי העבודות כך הוא ושלח את השעיר במדבר ורחץ את בשרו במים
וג' ויצא ועשה את עולתו וג' ואת חלב החטאת וג' וכל הפרשה עד ואחר יבא אל המחנה ואחר כך ובא אהרן והניחם
שם מלמד שטעונים גניזה ולא ישתמש באותן ארבעה בגדים ליום הכפורים אחר" ורחץ את בשרו וג' למעלה
למדנו מרחץ את בשרו ולבשם שכשהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה שבאותה טבילה פשט בגדי
זהב שעבד בהן עבודת תמיד שלשחר ולובש בגדי לבן לעבודת היום וכאן למדנו שכשהוא משנה מבגדי לבן
לבגדי זהב טעון טבילה" במקום קדוש" המקודש בקדושת עזרה והיא היתה בגג בית הפרוה" וכן ארבע טבילות
הבאות חובה ליום אבל הראשונה היתה בחול" ולבש את בגדיו" שמונה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה" ויצא"
מן ההיכל אל החצר שמזבח העולה שם" ועשה את עולתו" איל לעולה האמור למעלה בזאת יבא אהרן וג' ואת עולת העם"

ה ואת חלב החטאת יקטיר
המזבחה ׃ והמשלח את השעיר
לעזאזל יכבס בגדיו ורחץ את
בשרו במים ואחרי כן יבוא אל
המחנה ׃ ואת פר החטאת ואת
שעיר החטאת אשר הובא את
דמם לכפר בקדש יוציא אל מחוץ
למחנה ושרפו באש את ערתם
ואת בשרם ואת פרשם ׃ והשרף
אתם יכבס בגדיו ורחץ את בשרו
במים ואחרי כן יבוא אל המחנה ׃
והיתה לכם לחקת עולם בחדש
השביעי בעשור לחדש תענו
את נפשתיכם וכל מלאכה לא
תעשו האזרח והגר הגר בתוככם ׃
כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר
אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה

יסיק למדבחא ׃ ושחום אלכ׳טאה
יקתלהא עלי אלמד׳בח ׃ ודמוביל
ית צפירא לעזאזל יצבע לבושוהי
ויסחי ית בסריה במיא ובתר כין
ייעול למשריתא ׃ ואלמטלק אל
עתוד פי גבל עזאזל יגסל תיאבה
וירחץ בדנה במא ובעד ד׳לך
ידכ׳ל אלי אלעסכר ׃ וית תורא דחטתא
וית צפירא דחטתא דאתעל מדמהון
לכפרא בקדשא יתפקון למברא
למשריתא ויוקדון בנורא ית
משכהון וית בסרהון וית אכלהון ׃
ואמא תור אלכ׳טאה ועתוד אלכ׳טאה
אלד׳י אדכ׳ל מן דמהא ללאסתגפאר
פי אלקדס פליכ׳רג׳א אלי כ׳ארג׳ אלעסכר
פיחרקו באלנאר גלודהמא ולחומהמא
ופרתהמא ׃ ודמוקיד יתהון יצבע
לבושוהי ויסחי ית בסריה במיא

ובתר כין ייעול למשריתא ׃ ואלמחרקהמא יגסל תיאבה וירחץ בדנה
במא ובעד ד׳לך ידכ׳ל אלי אלעסכר ׃ ותהי לכון לקים עלם בירחא
שביעאה בעסרא לירחא תענון ית נפשתכון וכל עבידא לא תעבדון
יציבא וגיורא דיתגיירון ביניכון ׃ פיכון ד׳לך לכם רסם אלדהר פי אליום
אלעאשר מן אלשהר אלסאבע תגיעו אנפסכם ושי מן אלאעמאל לא תעמלו
אלצריח ואלגריב אלדכ׳יל פי מא בינכם ׃ ארי ביומא הדין יכפר עליכון לדכאה
יתכון מכל חוביכון קדם יי תדכון ׃ ופי הד׳י יסתגפר ענכם ליטהרכם כמא בינת

איל לעולה האמור למעלה ומאת עדת בני ישראל ׳ ואת חלב החטאת ׳ אימורי פר ושעיר ׳ יקטיר המזבחה ׳ על מזבח

49

תטהרו: שבת שבתון הוא לכם
ועניתם את נפשתיכם חקת עולם:
וכפר הכהן אשר ימשח אתו ואשר
ימלא את ידו לכהן תחת אביו
ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש:
וכפר את מקדש הקדש ואת
אהל מועד ואת המזבח יכפר
ועל הכהנים ועל כל עם הקהל
יכפר: והיתה זאת לכם לחקת
עולם לכפר על בני ישראל
מכל חטאתם אחת בשנה ויעש
כאשר צוה יהוה את משה:

בז וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל אהרן ואל בניו ואל כל בני
ישראל ואמרת אלהם זה הדבר
אשר צוה יהוה לאמר: איש איש

מן גמיע כטאאכם בין ידי אללה
תטהרו: שבא שבתא היא לכון
ותענון ית נפשתכון קים עלם: וסבת
הי עטלה לכם אד תגיעון אנפסכם
רסם דהר: ויכפר כהנא דירבי יתיה
ודיקריב ית קורבניה לשמשא תחות
אבוהי וילבש ית לבושי בוצא
לבושי קדשא: וכדלך יסתגפר
אלאמאם אלדי ימסח ויכמל ואגבה
ליאם מכאן אביה פילבס תיאב אל
עשר תיאב אלקדס: ויכפר על מקדש
קדשא ועל משכן זמנא ועל מדבחא
יכפר ועל כהניא ועל כל עמא דקהלא
יכפר: ויסתגפר פי כואץ אלקדס
ופי כבא אלמחצר וענד אלמדבח
יסתגפר פיהא ען אלאימה וען סאיר
אלגוק: ותהי דא לכון לקים עלם
לכפרא על בני ישראל מכל חוביהון

חובא בשתא ועבד כמא דפקיד יי ית משה: פתכון הדה לכם רסם דהר אן
יסתגפר כואץ ען בני אסראיל מן גמיע כטאיאהם מרה פי סנה פצנע הרון
כמא אמר אללה מוסי: ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי
תכלימא: מליל עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני ישראל ותימר להון דין פתגמא
דפקיד יי למימר: מר הרון ובניה וסאיר בני אסראיל וקל להם הדי אלאמר אלדי יאמר אללה

החיצון דאילו בפנימי כתיב לא תעלו עליו קטורת זרה ועולה ומנחה "אשר הובא את דמם" להיכל ולפני לפנים "וכפר הכהן
אשר ימשח וג' כפרה זו של יום הכפורים אינה כשרה אלא בכהן גדול לפי שנאמרה כל הפרשה באהרן הוצרך לומר בכהן
גדול הבא אחריו שיהא כמוהו "ואשר ימלא את ידו" אין לי אלא המשוח בשמן המשחה מרובה בגדים מנין ת"ל ואשר
ימלא את ידו וג' "והן כל הכהנים גדולים שעמדו מיאשיהו ואילך שבימיו נגנזה צלוחית של שמן המשחה" לכהן תחת
אביו ללמד שאין בנו ממלא מקומו קודם לכל אדם "ויעש כאשר צוה וג'" כשהגיע יום הכפורים עשה כסדר הזה

מבית ישראל אשר ישחט שור
או כשב או עז במחנה או אשר
ישחט מחוץ למחנה: ואל פתח
אהל מועד לא הביאו להקריב
קרבן ליהוה לפני משכן יהוה דם
יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרת
האיש ההוא מקרב עמו: למען
אשר יביאו בני ישראל את זבחיהם
אשר הם זבחים על פני השדה
והביאם ליהוה אל פתח אהל
מועד אל הכהן וזבחו זבחים
שלמים ליהוה אותם: וזרק הכהן
את הדם על מזבח יהוה פתח
אהל מועד והקטיר החלב לריח
ניחח ליהוה: ולא יזבחו עוד את
זבחיהם לשעירם אשר הם

בה: גבר גבר מבית ישראל דיכוס תור
או אמר או עז במשריתא או דיכוס
מברא למשריתא: אי רגל מן בני
אסראיל יד'בח תורא או כבשא או
ענזא פי עסכר או כארגה: ולתרע
משכן זמנא לא איתייה לקרבא
קרבנא קדם יי' קדם משכנא די יי' דמא
אתחשיב לגברא ההוא דמא אשד
וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה:
ולם יאתי בה אלי באב קבה אלמחצ'ר
פיקרבה אלי הו קרבאן ללה בין ידי
מסכנה פהו יחסב עליה כמן קד
ספך דם אנסאן פינקטע ד'לך אלאנסאן
מן בין קומה: בדיל דייתון בני ישראל
ית דבחיהון דאנון דבחין על אפי
חקלא וייתינון לקדם יי' לתרע משכן
זמנא לות כהנא ויכסון נכסת

קודשין קדם יי' יתהון: לכי יאתון בני אסראיל בד'באיחהם בד'באיחהם
אלתי הם ד'אבחוהא עלי וגה אלצחרא פיג'יבוהא בין ידי אללה אלי באב קבה
אלמחצ'ר אלי אלאמאם פיד'בחוהא ד'באיח סלאמה ללה: ויזרוק כהנא ית
דמא על מדבחא די יי' בתרע משכן זמנא ויסיק תרבא לאתקבלא
ברעוא קדם יי': וירש אלאמאם אלדם עלי מד'בח אללה ענד באב קבה אלמחצ'ר
ויקתר שחמהא מקבולא מרציא ללה: ולא ידבחון עוד ית דבחיהון לשידין
דאינון טען בתריהון קים עלם תהי דא להון לדריהון: ולא יד'בחון אבדא

להגיד שבחו של אהרן שלא היה לובש לגדולתו אלא במקיים גזירת המלך: אשר ישחט שור או כשב
במוקדשין הכתוב מדבר שנאמר להקריב קרבן: במחנה חוץ לעזרה: דם יחשב כשופך דם האדם שמתחייב
בנפשו: דם שפך לרבות את הזורק דמים בחוץ: אשר הם זבחים אשר הם רגילים לזבוח: לשעירים לשדים

זנים אחריהם חקת עולם תהיה
זאת להם לדרתם: ואלהם תאמר
איש איש מבית ישראל ומן הגר
אשר יגור בתוכם אשר יעלה
עלה או זבח: ואל פתח אהל
מועד לא יביאנו לעשות אתו
ליהוה ונכרת האיש ההוא מעמיו:
ואיש איש מבית ישראל ומן
הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל
דם ונתתי פני בנפש האכלת את
הדם והכרתי אתה מקרב עמה:
כי נפש הבשר בדם הוא ואני
נתתיו לכם על המזבח לכפר על
נפשתיכם כי הדם הוא בנפש
יכפר: על כן אמרתי לבני ישראל

דבאיחהם ללשיאטין אלדי הם יתגון
פי תבעהא פיכון להם דלך רסם אלדהר
לאגיאלהם: ולהון תימר גבר גבר
מבית ישראל ומן גיוריא דיתגיירון
בינהון דיסיק עלתא או נכסת
קודשיא: וקל להם אי רגל מן
בני אסראיל ומן אלגריב אלדכיל
פימא בינהם יחלק צעידה או
דביחה: ולתרע משכן זמנא לא
ייתיניה למעבד יתיה קדם יי וישתיצי
אנשא ההוא מעמיה: ולי באב
כבא אלמחצר לם יאתי בה ליקרבה
כראך ללה ויקטע דלך אלאנסאן
מן בין קומה: וגבר גבר מבית
ישראל ומן גיוריא דיתגיירון בינהון
דייכול כל דם ואתן רגזי

באנשא דייכול ית דמא ואשיצי יתיה מגו עמיה: ואי רגל מן אל אסראיל
ומן אלגריב אלדכיל פימא בינהם יאכל שי מן דם אחללת גצבי פיה וקטעתה
מן בין קומה: ארי נפש בסרא בדמא היא ואנא יהבתיה לכון על מדבחא
לכפרא על נפשתכון ארי דמא הוא על נפשא מכפר: לאן נפס גמיע
אלבשריין אלדם מסכנהא ולדלך געלתה לכם על אלמדבח ליסתגפר ען
נפוסכם לאן אלדם כדאך יכפר ען אלנפס: על כן אמרית לבני ישראל

כמו ושעירים ירקדו שם: אשר יעלה עולה. לחייב על המקטיר איברים בחוץ כשוחט בחוץ שאם
שחט אחד והעלה חבירו שניהם חייבין: ונכרת. זרעו נכרת וימיו נכרתים: כל דם. לפי שנאמר
בנפש יכפר יכול לא יהא חייב אלא על דם המוקדשין ת"ל כל דם: ונתתי פני. פנאי שלי פונה מכל
עסקי ועוסק בו: כי נפש הבשר. שלכל בריה בדם היא תלויה ולפיכך נתתיו לכפר על נפש
האדם תבא נפש ותכפר על הנפש: כל נפש מכם. להזהיר גדולים על הקטנים: אשר יצוד
ציד. אין לי אלא ציד אווזין ותרנגלין מניין ת"ל ציד מכל מקום אם כן למה נאמר אשר יצוד

כל נפש מכם לא תאכל דם והגר
הגר בתוככם לא יאכל דם׃ ואיש
איש מבני ישראל ומן הגר הגר
בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף
אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו
בעפר׃ כי נפש כל בשר דמו בנפשו
הוא ואמר לבני ישראל דם כל
בשר לא תאכלו כי נפש כל בשר
דמו הוא כל אכליו יכרת׃ וכל נפש
אשר תאכל נבלה וטרפה באזרח
ובגר וכבס בגדיו ורחץ במים
וטמא עד הערב וטהר׃ ואם לא
יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא
עונו׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר ג

כל אנש מנכון לא ייכול דם וגיורא
דיתגיירון בינכון לא ייכול דם׃
לדלך קלת לבני אסראיל כל אנסאן
מנכם לא אכל דמא וחתי אלגריב
אלדכיל פימא בינכם לא אכל דמא׃
וגבר גבר מבני ישראל ומן גיוריא
דיתגיירון ביניהון דיצוד צידא
חיתא או עופא דמתאכיל וישוד
ית דמיה ויכסיניה בעפרא׃ ואי
רגל מן בני אסראיל ומן אלגריב
אלדכיל פימא בינהם אצטאד צידא
מן וחש או מן טאיר אלדי יאכלה
חלאל פליצב דמה וואריה פי תראב׃
ארי נפש כל בסרא דמיה בנפשיה
הוא ואמרית לבני ישראל דם כל
בסרא לא תיכלון ארי נפש כל בסרא

דמיה היא כל דייכלניה ישתיצי׃ לאן נפוס גמיע אלבשריין כל ואחדה פי
דמה ולאני קלת לבני אסראיל דם כל בשרי לא תאכלו אד נפוס אלבשריין
אלדם מסכנהא וכל מן אכלה יקטע׃ וכל אנש דייכול נבילא ותבירא
ביציביא ובגיוריא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי מסאב עד רמשא
וידכי׃ ואי אנסאן אכל נבילה וסקימה מן אלצריח ואלגריב פליגסל תיאבה וירחץ
במא ויגנס אלי אלמגיב ויטהר׃ ואם לא יצבע ובסריה לא יסחי ויקביל חוביה׃
פאן הו לם יגסל או לם ירחץ בדנה פקד חמל וזרה׃
ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃ מליל עם

שלא יאכל בשר אלא בה זמנה דאת״ אשר יאכל״ פרט לטמאים״ דמו בנפשו הוא״ דמו הוא לו במקום הנפש
שהנפש תלויה בו״ כי נפש כל בשר דמו היא״ הנפש היא הדם ובשר לשון זכר נפש לשון נקבה״ אשר תאכל

כבלה

51

אל בני ישראל ואמרת אלהם
אני יהוה אלהיכם׃ כמעשה ארץ
מצרים אשר ישבתם בה לא
תעשו׃ וכמעשה ארץ כנען אשר
אני מביא אתכם שמה לא תעשו׃
ובחקתיהם לא תלכו׃ את משפטי
תעשו ואת חקתי תשמרו ללכת
בהם אני יהוה אלהיכם׃ ושמרתם
את חקתי ואת משפטי אשר
יעשה אתם האדם וחי בהם
אני יהוה׃ איש
איש אל כל שאר בשרו לא

בני ישראל ותימר להון אנא יי׳
אלהכון׃ מר בני אסראיל וקל
להם אנא אלה רבכם׃ כעובדי
עמא דארעא דמצרים דיתבתון
בה לא תעבדון וכעובדי עמא
דארעא דכנען דאנא מעיל יתכון
לתמן לא תעבדון ובנמוסיהון
לא תהכון׃ כצנאיע אהל בלד
מצר אלדי אקמתם פיה לא תצנעו
וכצנאיע אהל בלד כנען אלדי
אנא מדכלכם הנאך לא תצנעו
וברסומהם לא תסירו׃ ית דיני
תעבדון וית קימי תיטרון להלכא
בהון אנא יי׳ אלהכון׃ אחכאמי פאצנעו ורסומי פאחפצו וסירו בהא אנא אלה
רבכם׃ ותיטרון ית קימי וית דיני דאם יעביד יתהון אנשא ייחי בהון בחיי
עלמא אנא יי׳׃ פאחפצו רסומי ואחכאמי פאן גזא אי אנסאן עמל בהא אן יחיא
טחיאה אנא אלה אלאים אבקא׃ גבר גבר לכל קריב בסריה לא

נבלה וטרפה. בנבלת עוף טהור דבר הכתוב שאין לה טומאה אלא בשעת שנבלעה בבית הבליעה. ולמדך
כאן שמטמאה באכילתה וטרפה האמורה כאן לא נכתב אלא לדרוש וכן שנינו יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה
בבית הבליעה ת״ל טרפה מי שיש במינו טרפה יצא עוף טמא שאין במינו טרפה. ונשא עונו. אם יאכל קדשים
יכנס למקדש חייב על טומאה זו ככל שאר טומאות. ובשרו לא ירחץ ונשא עונו. על רחיצת גופו ענוש כרת ועל
כבוס בגדים במלקות. אני ה׳ אלהיכם. אני הוא שאמרתי בסיני אנכי ה׳ אלהיך וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו
גזירותי רבי אומר גלוי וידוע לפניו שסופן לנתק בעריות בימי עזרא לפיכך בא עליהם בגזירה אני ה׳ אלהיכם דעו
מי גוזר עליכם דיין ליפרע ונאמן לשלם שכר. כמעשה ארץ מצרים. מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנענים
מקולקלים מכל האומות ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל. אשר אני מביא אתכם שמה. מגיד שאותן
עממין שכבשו ישראל מקולקלים מכולם. ובחוקותיהם לא תלכו. מה הניח הכתוב שלא אמר אלא אלו נמוסות שלהן
דברים החקוקים להם כגון טרטיאות ואצטדיאות רבי מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמנו חכמים. את משפטי תעשו.
אלו דברים האמורים בתורה במשפט שאלו לא נאמרו היו כדאי לאמרן. ואת חוקותי תשמרו. דברים שהן גזירת המלך
שיצר הרע משיב עליהם למה לנו לשמרן ואומות העולם משיבין עליהם כגון אכילת חזיר ולבישת שעטנז
וטהרת מי חטאת לכך נאמר אני ה׳ גזרתי עליכם אי אתה רשאי ליפטר. ללכת בהם. אל תפטר מתוכם שלא תאמר
למדתי חכמת ישראל אלך ואלמד חכמת האומות. ושמרתם את חוקותי. לרבות שאר דקדוקי הפרשה שלא פירט
הכתוב. אלא ליתן שמירה ועשייה לחוקים ושמירה ועשייה למשפטים לפי שלא נתן אלא עשייה למשפטים ושמירה
לחוקים. וחי בהם. לעולם הבא שאם תאמר לעולם הזה והלא סופו הוא מת. אני ה׳ נאמן לשלם שכר. לא תקרבו.

תקרבו לגלות ערוה אני יהוה׃
ערות אביך וערות
אמך לא תגלה אמך הוא לא
תגלה ערותה׃ ערות
אשת אביך לא תגלה ערות
אביך הוא׃ ערות
אחותך בת אביך או בת אמך
מולדת בית או מולדת חוץ לא
תגלה ערותן׃ ערות
בת בנך או בת בתך לא תגלה
ערותן כי ערותך הנה׃
ערות בת אשת
אביך מולדת אביך אחותך
הוא לא תגלה ערותה׃
ערות אחות אביך
לא תגלה שאר אביך הוא׃

תקרבון לגלאה עריא אנא יי׃ וכל
רגל מנכם אלי נסיב דאתה לא יתקדם
לכשף סוותהא אנא אללה כהיתכם
עןד׳ך׃ עריית אבוך ועריית
אמך לא תגלי אמך היא לא תגלי
עריתה׃ סווה׳ אביך וסווה׳ אמך
לא תכשף אמא סווה׳ אמך פהי
אמך נפסהא לא תבשפן סוותהא׃
עריית אתת אבוך לא
תגלי עריית אבוך היא׃ וסווה׳
זוגת אביך לא תכשף לאנהא
כסווה׳ אביך׃ עריית אחתך
בת אבוך או בת אמך דיליד׳א
מן אבוך מן אתתא אחרי או מן
אמך מן גבר אחרן לא תגלי
עריתהן׃ וסווה׳ אכתך אבנה׳
אביך או אבנה׳ אמך ׳מולודה
דאכלא או כארגא לא תכשפן סחתהמא׃ עריית בת ברך או בת
ברתך לא תגלי עריתהון ארי עריתך אנין׃ וסווה׳ אבנה׳ אבנך או אבנה׳
אבנתך פלא תכשפהמא לאנהמא סואתך׃ עריית בת אתת
אבוך דיליד׳א מן אבוך אחתך היא לא תגלי עריתה׃ וסווה׳ אבנה׳ אביך
׳מולודה מן אביך ׳תי ביינת אנהא אכתך פלא תכשפן סוותהא׃
עריית אחת אבוך לא תגלי קריבת אבוך היא׃ וסווה׳ אכת אביך פלא תכשף

להזהיר הנקבה כזכר לכך נאמר לשון רבים "אני ה'" נאמן לשלם שכר" "ערות אביך" זו אשת אביך או אינו אלא כמשמעו
נאמר כאן ערות אביך ונאמר להלן ערות אביו גלה מה להלן אשת אביו אף כאן אשת אביך" "וערות אמך" להביא
את שאינה אשת אביו" "ערות אשת אביך" לרבות לאחר מיתה" "בת אביך" אף בת אנוסה במשמע" "מולדת בית או
מולדת חוץ" בין שאומר לו לאביך קיים את אמה ובין שאומר לו הוצא את אמה כגון ממזרת או נתינה" "ערות בת

בנך

ערות אחות
אמך לא תגלה כי שאר אמך
הוא: ערות אחי
אביך לא תגלה אל אשתו לא
תקרב דדתך הוא:
ערות כלתך לא תגלה
אשת בנך הוא לא תגלה ערותה:
ערות אשת אחיך
לא תגלה ערות אחיך הוא:
ערות אשה ובתה
לא תגלה את בת בנה ואת בת
בתה לא תקח לגלות ערותה
שארה הנה זמה הוא: ואשה אל
אחתה לא תקח לצרר לגלות
ערותה עליה בחייה: ואל אשה

לאנהא נסיבה אביך: עריית
אחת אמך לא תגלי ארי קריבת
אמך היא: וסווה אכת אמך פלא
תכשף לאנהא נסיבה אמך:
עריית אחבוך לא תגלי
לאתתיה לא תקרב אתת אחבוך
היא: וסווה עמך לא תכשף ודלך
אן לא תתקרם אלי זוגתה אד הי
כעמתך: עריית כלתך
לא תגלי אתת ברך היא לא תגלי
עריתה: וסווה כנתך פלא תכשף
והי זוגה אבנך פלא תכשף
סואתהא: עריית אתת
אחוך לא תגלי עריית אחוך היא:
וסווה זוגה אביך לא תכשף
לאנהא כסווה אביך:

עריית אתתא וברתה לא תגלי ית בת ברה וית בת ברתה לא תיסב
לגלאה עריתה קריבן אנון עיצת חטין היא: וסווה אמראה ובנתהא
לא תכשף וכדלך אבנה אבנהא ואבנה אבנתהא לא תתכוד לתכשף
סואתהמא אד הן נסאיב והי פאחשה: ואתתא עם אחתה לא תסב לעקא
לה לגלאה עריתה עלה בחיהא: ואמראה מע אכתהא לא תתכוד
לתכון צאלתין לתכשף סוותהא מעהא פי חיאתהא: ולאתתא

בנך וג' בבתו מאנוסתו הכתוב מדבר ובתו ובת בתו מאשתו אנו למדין מערות אשה ובתה שנ' בהן לא תגלה
בין שהוא ממנו בין שהוא מאיש אחר' ערות בת בנך' ק"ו לבתך אלא לפי שאין מזהירין מן הדין למדוה
מגזירה שוה במסכת יבמות' ערות בת אשת אביך' לימד שאינו חייב על אחותו משפחה ונכרית לכך
נאמר בת אשת אביך בראויה לקידושין' ערות אחי אביך לא תגלה' ומה היא ערותו אל אשתו לא תקרב' אשת
בנך היא' לא אמרתי אלא בשיש לבנך אישות בה פרט לאנוסה ושפחה ונכרית' ערות אשה ובתה לא אמר
הכתוב אלא על ידי נשואי הראשונה לכך נאמר לא תקח לשון קיחה וכן לענין העונש אשר יקח את אשה ואת
אמה לשון קיחה אבל אנס אשה מותר לישא בתה' שארה הנה' קרובות זו לזו' זמה' עצה כתרגומו' עיצת חטאין

בנדת טמאתה לא תקרב לגלות
ערותה׃ ואל אשת עמיתך לא
תתן שכבתך לזרע לטמאה בה׃
ומזרעך לא תתן להעביר למלך
ולא תחלל את שם אלהיך אני
יהוה׃ ואת זכר לא תשכב משכבי
אשה תועבה הוא׃ ובכל בהמה
לא תתן שכבתך לטמאה בה
ואשה לא תעמד לפני בהמה
לרבעה תבל הוא׃ אל תטמאו
בכל אלה כי בכל אלה נטמאו
הגוים אשר אני משלח מפניכם׃
ותטמא הארץ ואפקד עונה
עליה ותקא הארץ את ישביה׃

בריחוק סאובתה לא תקרב
לגלאה עריתה׃ ולי אמראה פי
חיצה׳ נגאסתהא לא תתקרב
לתכשף סוותהא׃ ולאתת חברך
לא תתין שכבתך לזרעא לאסתאבא
בה׃ ומע זוגה׳ צאחבך לא תגעל
מצאגעתך לאנסאל ולא לתתנגס
בהא׃ ומזרעך לא תתין לאעברא
למולך ולא תחיל ית שמא דאלהך
אנא יי׳׃ ולא תעט מן נסלך לתקריב
לצנם ולא תבדל אסם רבך אנא אללה
ומעאקב׃ וית דכורא לא תשכב
משכבי אתתא תועיבא היא׃ ולד׳כר
לא תצ׳אגע עליה׳ צ׳רוב מצ׳אגעה׳
אלנסא פאנהא רדיה׃ ובכל בעירא
לא תתין שכובתך לאסתאבא בה ואתתא לא תקום קדם בעירא למשלט
בה תבלא הוא׃ ומע שי מן אלבהאים לא תגעל מצאגעתך לתתנגס בהא
וכדלך לאמראה לא תקף בין ידי בהימה לתנזוהא פאנהא דאהיה׃ לא
תסתאבון בכל אלין ארי בכל אלין אסתאבו עממיא דאנא מגלי מן
קדמיכון׃ לא תתנגסו בשי מן הדה לאן במתלהא תנגסו אלאמם אלתי אנא
טארד מן בין ידיכם׃ ואסתאבת ארעא ואסעלת חובה עלה ורוקינת ארעא
ית יתבהא׃ ולמא נגס אהל אלבלד טלבתהם בדנובהם פנפצ׳ת אלבלד אהלה׃

ש״צלך יועצך לחטוא״ אחותה״ שתיהן טחות לצרור״ לשון צרה לעשות את זו צרה לזו״ בחייה״ למדך
שאם גירשה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא בחיים״ למולך״ ע״ז היא ששמה מולך וזו היא עבודתה שמוסר
בנו לכומרים ועושין שתי מדורות גדולות ומעבירין את הבן ברגלין בין שתי מדורות האש״ לא תתן״ זו היא
מסירתו לכומרים״ להעביר למולך״ זו העברת האש״ תבל הוא״ לשון קדש ערוה וניאוף וכן ואפי על
תבליתם״ דא תבל הוא לשון בלילה וערבוב זרע אדם וזרע בהמה״ ולא תקיא הארץ אתכם״ משל
לבן מלך שהאכילוהו דבר מיאוס שאין עומד במעיו אלא מקיאו כך ארץ ישראל אינה מקיימת
עוברי עבירה ותרגומו ולא תרוקין לשון ריקון מריקה עצמה מהם״ הנפשות העושות״ הזכר

ושמרתם אתם את חקתי ואת
משפטי ולא תעשו מכל התועבת
האלה האזרח והגר הגר בתוככם׃
כי את כל התועבת האל עשו
אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא
הארץ׃ ולא תקיא הארץ אתכם
בטמאכם אתה כאשר קאה את
הגוי אשר לפניכם׃ כי כל אשר
יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו
הנפשות העשת מקרב עמם׃
ושמרתם את משמרתי לבלתי
עשות מחקות התועבת אשר
נעשו לפניכם ולא תטמאו
בהם אני יהוה אלהיכם׃

פ פסו׳ סימן עדו גדד

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר

ותיטרון אתון ית קימי וית דיני
ולא תעבדון מכל תועבתא האלין
יציבא וגיורא דיתגיירון בינכון׃
ואחפצו אנתם רסומי ואחכאמי
ולא תצנעו שיא מן הדה אלמכארה
אלצריח ואלגריב אלדכיל פימא בינכם׃
ארי ית כל תועבתא האלין עבדו
אנשי ארעא דקדמיכון ואסתאבת
ארעא׃ לאן גמיע הדה אלמכארה
צנעהא אהל אלבלד אלדין מן קבלכם
חתא נגס׃ ולא תרוקין ארעא יתכון
בסאוביכון יתה כמא דרוקינת
ית עממיא דקדמיכון׃ ולא ישתתכם
אלבלד אדא נגסתמוה כמא שתת
אלאמם אלדין מן קבלכם׃ ארי כל
דיעביד מכל תועבתא האלין
וישתיצין נפשתא דיעבדן מגו
עמהון׃ ואעלמו אן כל מן יצנע שיא מן גמיע הדה אלמכארה תנקטע
תלך אלנפוס אלצאנעה מן בין קומהא׃ ותיטרון ית מטרת מימרי בדיל
דלא למעבד מנמוסי תועבתא דאתעבידא קדמיכון ולא תסתאבון
בהון אנא יי אלהכון׃ פאחפצו מא אסתחפטתכם ללא תצנעו מן רסום
אלמכארה אלתי צנעת מן קבלכם ולא תתנגסו בהא אנא אללה רבכם אלאזיכם
כ׳וא׃ פ פ פ ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אלהכו׳ מליל

והנקבה במשמע׳ ושמרתם את משמרתי׳ להזהיר בית דין על כך׳ ולא תטמאו בהם אני ה׳ אלהיכם׳
האם תטמאו איני אלהיכם ואתם נפסלים מאחרי׳ ומה הנאה יש לי בכם ואתם מתחייבים כליה לכך
נאמ׳ אני ה׳ אלהיכם׳ דבר אל כל עדת בני ישראל׳ מלמד שנאמרה פרשה זו
בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה׳ קדושים תהיו׳ הוו פרושים מן העריות ומן

אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ אִישׁ אִמּוֹ
וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ אַל־תִּפְנוּ
אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי מַסֵּכָה לֹא
תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה
לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחֻהוּ׃ בְּיוֹם זִבְחֲכֶם
יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם
הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף׃ וְאִם

עם כל כנשתא דבני ישראל ותימר
להון קדישין תהון ארי קדיש
אנא יי אלהכון׃ מר גמאעה בני
אסראיל וקל להם כונו מקדסין
לאני אלה רבכם קדוס׃ גבר מן
אבוהי ומן אמיה תהון דחלין
וית יומי שביא דילי תיטרון אנא
יי אלהכון׃ ליכאף כל אנסאן
אמה ואביה ואחפטו סבותאתי אנא
אלה רבכם אנא אלהכם כדא׃ לא
תתפנון בתר טעון ודחלן דמתכא
לא תעבדון לכון אנא יי אלהכון׃
לא תולו אלי אלאותאן ומעבודאת מסבוכה לא תצנעו לכם אנא אלה רבכם
אלאחד׃ וארי תכסון נכסת קודשין קדם יי לרעוא לכון תכסוניה׃ ואדא
דבחתם דבח סלאמה ללה פלא מא ירתצא מנכם אדבחוה׃ ביומא
דיתנכיס יתאכיל וביומא דבתלוהי ודישתאר עד יומא תליתאה בנורא יתוקד׃ אן יכון
יוכל פי יום דבחכם ומן גד ומא בקי אלא ליום אלתאלת פליחרק בנאר׃ ואם

העבירה שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה אשה זונה וחללה וג׳ אני ה׳ מקדשכם ולא יחלל
זרעו אני ה׳ מקדשו קדושים יהיו אשה זונה וחללה׃ איש אמו ואביו תיראו׃ כל אחד מכם תיראו אביו ואמו זהו
פשוטו׃ ומדרשו אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומ׳ תיראו הרי כאן שנים אם כן למה נאמ׳ איש שהאיש ספק
בידו לעשות אבל אשה רשות אחרים עליה׃ אמו ואביו תיראו׃ כאן הקדים אם לאב לפי שגלוי לפניו שהבן ירא
את אביו יותר מאמו ובכבוד הקדים אב לאם לפי שגלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו
בדברים׃ ואת שבתותי תשמורו׃ סמך שבת למורא אב לומ׳ אע״פ שהזהרתיך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת
אל תשמע לו וכן בשאר כל מצות׃ אני ה׳ אלהיכם׃ אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי איזהו
מורא לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו ואיזהו כבוד מאכיל ומשקה מלביש ומנעיל מכניס
ומוציא׃ אל תפנו אל האלילים׃ לעבדם׃ אלילים לשון אל כלא הוא חשוב׃ ואלהי מסכה׃ תחלתן אלילים הם ואם אתה
פונה אחריהם סופך עושה אותם אלהות׃ לא תעשו לכם׃ לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם ואם ת״א לא תעשו לעצמכם
אבל אחרים עושין לכם הרי כבר נאמר לא יהיה לך לא שלך ולא של אחרים׃ וכי תזבחו וג׳ לא נאמרה פרשה זו אלא
ללמד שלא תהא זביחתן אלא על מנת ליאכל בתוך הזמן הזה שאם לקבוע להם זמן אכילה הרי כבר נאמר
אם מד או כדבה זבח קרבנו וג׳ לרצונכם תזבחוהו׃ תחלת זביחתו תהא על מנת נחת רוח שיהא לכם לרצון
שאם תחשבו עליו מחשבת פסול לא ירצה עליכם לפני׃ לרצונכם׃ אפיימנט זהו לפי פשוטו׃ ורבותינו
למדו מכאן למתעסק בקדשים שפסול שצריך שיתכוין לשחוט׃ ביום זבחכם יאכל׃ כשתזבחוהו תשחטוהו
על מנת זמן זה שקבעתי לכם כבר׃ ואם האכל יאכל וג׳ אם אינו ענין לחוץ חוץ לזמנו שהרי כבר נאמר

54

האכל יאכל ביום השלישי
פגול הוא לא ירצה ואכליו
עונו ישא כי את קדש יהוה
חלל ונכרתה הנפש ההוא
מעמיה ובקצרכם את קציר
ארצכם לא תכלה פאת שדך
לקצר ולקט קצירך לא תלקט
וכרמך לא תעולל ופרט כרמך
לא תלקט לעני ולגר תעזב
אתם אני יהוה אלהיכם לא
תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו
איש בעמיתו ולא תשבעו בשמי
לשקר וחללת את שם אלהיך
אני יהוה לא תעשק את רעך

אתאכלא יתאכיל ביומא תליתאה
מרחק הוא לא יהי לרעוא: פאן
אכל מנה פי אליום אלתאלת פהו כאלמכס
לא יקבל: ודייכלניה חוביה
יקביל ארי ית קודשא דיי
אחיל וישתיצי אנשא ההוא מעמיה:
ואכלה פקד חמל וזרה למא בדל
קדס אללה וינקטע דלך אלאנסאן
מן בין קומה: ובמחצדכון ית
חצדא דארעכון לא תשיצי
פאתא דחקלך למחצד ולקטא
דחצדך לא תלקיט: ואדא חצדתם
זרע בלדכם פלא תסתקצי טרה
ציעתך פתחצדהא ולקיט זרעך
לא תלקטה: וכרמך לא תעליל

ונתאר כרמך לא תלקיט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון אנא יי אלהכון: וכרמך
לא תמושה ונתיר ומפרוט כרמך פלא תלקטה בל אתרכה ללצעיף וללגריב
אנא אללה רבכם אגאזיכם בוא: לא תגנבון ולא תכדבון ולא תשקלון גבר
בחבריה: לא תסרקו ולא תגחדו ולא יכדב כל אמר בצאחבה: ולא תשתבעון
בשמי לשקרא ותחיל ית שמא דאלהך אנא יי: ולא תחלפו באסמי באטלא
ולא תבדל אסם רבך אנא אללה אלמעאקב: לא תעשוק ית חברך

ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וג' תניהו ענין לחוץ למקומו יכול יהיו חייבין כרת על אכילתו ת"ל והנפש
האוכלת ממנו עונה תשא ממנו ולא מחבירו יצא הנשחט במחשבה חוץ למקומו" ואוכליו עונו ישא" בנותר
גמור הכתוב מדבר ואינו ענוש כרת על הנשחט חוץ למקומו שכבר מיעטו הכתוב וזה בנותר גמור
מדבר ובמסכת כריתות למדוהו מגזירה שוה" פגול" מתועב כמו ומרק פגולים כליהם" לא תכלה פאת שדך"
שיניח פאה בסוף שדה" ולקט קצירך" שבולים הנושרים בשעת קצירה אחת או שתים אבל שלש אינן לקט"
לא תעולל" לא תטול עוללות שבה והן ניכרות איזהן עוללות כל שאין לו לא כתף ולא נטף" ופרט כרמך" גרגירי
ענבים הנושרים בשעת בצירה" אני ה' אלהיכם" דיין ליפרע ואיני גובה מכם אלא נפשות שנ' אל תגזול דל וג' כי ה' יריב
ריבם וג'" לא תגנובו אזהרה לגונב ממון לא תגנוב שבעשרת הדברות אזהרה לגונב נפשות דבר הלמד מענינו

ולא תגזל לא תלין פעלת שכיר
אתך עד בקר: לא תקלל חרש
ולפני עור לא תתן מכשל
ויראת מאלהיך אני יהוה: לא
תעשו עול במשפט לא תשא
פני דל ולא תהדר פני גדול
בצדק תשפט עמיתך: לא תלך
רכיל בעמיך לא תעמד על דם
רעך אני יהוה: לא תשנא את

ולא תיכוס לא תבית אגרא
דאגירא לותך עד צפרא: לא
תגשם צאחבך ולא תגצבה ולא
תבית אגרה' לאגיר ענדך אלי
אלגדאה: לא תלוט דלא שמע
וקדם דלא חזי לא תסים תקלא
ותדחל מאלהך אנא יי: לא
תשתם אלאצם ובין ידי אלאעמא לא
תציר מעתרא וכף רבך אנא אללה
אלמעאקב: לא תעבדון שקר בדין

לא תסב אפי מסכינא ולא תהדר אפי רבא בקשטא תדיניה לחברך: לא תצנעו
גורא פי אחכם לא תחאבון פקירא ולא תבתהגו גלילא בל אחכם פימא בין
קומך באלעדל: לא תיכול קרצין בעמך לא תקום על דמא דחברך אנא יי: לא
תמש מאהלא ולא תקום עלי דם צאחבך אנא אללה אלמעאקב: לא תסני ית

דבר שחייבין עליו מיתת בית דין: לא תכחשו לפי שנ' וכחש בה משלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מניין ת"ל ולא
תכחשו: ולא תשקרו לפי שנ' ונשבע על שקר ישלם קרן וחומש למדנו עונש אזהרה מניין ת"ל ולא תשקרו: לא
תגנבו: לא תכחשו לא תשקרו ולא תשבעו: אם גנבת סופך לכחש סופך לשקר סופך לישבע לשקר: לא תשבעו
בשמי: למה נאמ' לפי שנ' לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד מניין לרבות כל
הכינויין ת"ל לא תשבעו בשמי לשקר על שם שיש לי: לא תעשק זה הכובש שכר שכיר: לא תלין לשון נקבה
מוסב על הפעולה: עד בקר בשכיר יום הכתוב מדבר שיציאתו משתשקע חמה לפיכך זמן גבוי שכרו כל הלילה
ובמקום אחר הוא אומ' לא תבוא עליו השמש מדבר בשכיר לילה שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד השחר
לפיכך זמן גבוי שכרו כל היום לפי שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה לבקש מעות: לא תקלל חרש אין לי אלא
חרש מניין לרבות כל אדם ת"ל בעמך לא תאור אם כן למה נאמר חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא
בחיים יצא המת שאינו בחיים: ולפני עור לא תתן מכשול: לפני הסומא בדבר לא תתן עצה שאינה הוגנת לו אל תאמר
מכור שדה וקח לך חמור ואתה עוקף עליו ונוטלה הימנו: ויראת מאלהיך לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע
אם דעתו של זה לטובה או לרעה ויכול להשמט ולומר לטובה נתכוונתי לפיכך נאמר בו ויראת מאלהיך המכיר
מחשבותיך וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו נאמר בו ויראת מאלהיך: לא תעשו
עול במשפט מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עול שנוי ומשוקץ חרם ותועבה שהעול קרוי תועבה שנ' כי תועבת
ה' כל עושה עול והתועבה קרויה שקץ וחרם שנ' ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו וג': לא תשא
פני דל שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצא מתפרנס בנקיות: ולא תהדר פני גדול
שלא תאמר עשיר הוא זה בן גדולים הוא היאך אביישנו ואראה בבשתו עונש יש בדבר לכך נאמ' ולא תהדר פני
גדול: בצדק תשפט עמיתך כמשמעו: ד"א הוי דן את חבירך לכף זכות: לא תלך רכיל אני אומר על שם שכל משלחי
מדנים ומספרים לשון הרע הולכים בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או מה ישמעו רע לספר בשוק נקראים הולכי רכיל
הולכי רגילה אשפיימנט בלעז: וראייה לדברי שלא מצינו רכילות שאין כתוב בו הליכה לא תלך רכיל הולכי רכיל
רכיל נחשת וברזל ושאר לשון הרע אין כתוב בו הליכה מלשני בסתר רעהו לשון רמייה לשון מדברת גדולות לכך
אני אומר שהלשון הולך ומרגל שהכ"ף נחלפת בגימ"ל שכל האותיות שמוצאיהם ממקום אחד מתחלפות זו בזו

בית

אחיך בלבבך הוכח תוכיח את
עמיתך ולא תשא עליו חטא:
לא תקם ולא תטר את בני עמך
ואהבת לרעך כמוך אני יהוה:
את חקתי תשמרו בהמתך לא
תרביע כלאים שדך לא תזרע
כלאים ובגד כלאים שעטנז לא
יעלה עליך: ואיש כי ישכב את
אשה שכבת זרע והוא שפחה
נחרפת לאיש והפדה לא נפדתה
או חפשה לא נתן לה בקרת תהיה

אחוך בלבך אוכחא תוכח ית
חברך ולא תקביל על דיליה חובא:
לא תשנא אכאך פי קלבך בל עט'ה
ועט'א ולא תחתמל ענה וזרא: לא
תקום ולא תטר לבני עמך ותרחמיה
לחברך כותך אנא יי: לא תנקם
ולא תחקד עלי צאחבך ואחבב
לצאחבך מתל נפסך אנא אללה
אגאזיך כרא: ית קימי תיטרון
בעירך לא תרכיב עירובין חקלך
לא תזרע עירובין ולבוש עירובין
שעטנזא לא יסק עלך: רסומי
פאחפט'והא בהאימך לא תנזהא מן נועין וצ'יאעך לא תזרעהא מן נועין
ותוב מן נועין מלחמין לא יעלו עליך: וגבר ארי ישכוב ית אתתא שכבת
זרעא והיא אמתא אחידא לגבר ואתפרקא לא אתפריקת בכספא או חירותא
לא אתיהיבת לה בשטר בקורתא תהי בהלא ימותון ארי לא אתחררת: ואי
רגל צ'אגע אמראה מצ'אגעה' אנסאל והי אמה מכטובה לרגל כאן ופדאלם תפדא

בית בפה וגימל בכף וקוף בכף ונון בלמד וזין בצדי וכן הרגל בעבדך רגל במרמה לאמר עלי רעה וכן לא רגל על לשונו
וכן רוכל הסוחר ומרגל אחר כל סחורה וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים על שם שמחזר תמיד בעיירות נקרא רוכל
וכל לשון רוגל ותרגומו לא תיכול קרצין כמו ואכלו קרציהון די יהודאי אכל ביה קרצא בי מלכא נראה בעיני שהיה
משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה והוא גמר חוזק שדבריו מקויימים ויעמידם על האמת ואותה הלעטה
נקראת אכילת קורצין לשון קורץ בעיניו שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן שלא יבינו שאר
השומעים" לא תעמוד על דם רעיך" לראות במיתתו ואתה יכול להצילו כגון טובע בנהר וחיה או לסטים באים עליו"
אני ה'" נאמן לשלם שכר ונאמן ליפרע" ולא תשא עליו חטא" לא תלבין את פניו ברבים" לא תקום" אמר לו השאילני מגלך
אמר לו לאו למחר אמר לו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני זו היא נקימה ואיזו היא נטירה
אמר לו השאילני קרדומך אמר לו לאו למחר אמר לו השאילני מגלך אמר לו הא לך ואיני כמותך שלא השאלתני זו היא
נטירה שנוטר האיבה בלבו אע"פ שאינו נוקם" ואהבת לרעך כמוך" אמר ר' עקיבה זה כלל גדול בתורה" את חקותי
תשמורו" ואלו הן בהמתך לא תרביע כלאים וג' חקים אלו גזירת מלך שאין טעם לדבר ובגד כלאים" למה נאמר
לפי שנ' לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו יכול לא ילבש בגיזי צמר ואניצי פשתן ת"ל בגד מניין לרבות הלבדים
ת"ל שעטנז דבר שהוא שוע טווי ונוז ואומר אני נוז לשון דבר המנולל ושזור זה עם זה להחבירו מי"ש טיר בלעז
כמו חזיין לנמזי דאית בההון שאנו מפרשים לשון כמש פלישטרא ולשון שעטנז פי' מנחם מחוברת צמר ופשתים
נחרפת לאיש" מיועדת ומיוחדת לאיש ואיני יודע לו דמיון במקרא ובשפחה כנענית חציה שפחה וחציה בת
המאורסת לעבד עברי שמותר בשפחה הכתוב מדבר" והפדה לא נפדתה" פדויה ואינה פדויה וקצת פדיון בכסף" או

לא יומתו כי לא חפשה׃ והביא את
אשמו ליהוה אל פתח אהל מועד
איל אשם׃ וכפר עליו הכהן
באיל האשם לפני יהוה על חטאתו
אשר חטא ונסלח לו מחטאתו
אשר חטא׃
וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל
עץ מאכל וערלתם ערלתו את
פריו שלש שנים יהיה לכם
ערלים לא יאכל׃ ובשנה הרביעת
יהיה כל פריו קדש הלולים
ליהוה׃ ובשנה החמישת תאכלו
את פריו להוסיף לכם תבואתו

ועתקהא לם ימפע להא פלתכון
מחרורה ולם יקתלא אד׳ לם תעתק׃
וייתי ית אשמיה קדם יי לתרע משכן
זמנא דכרא לאשמא׃ פליארת
בקרבאנה לה׳ ... כבא
מחצר כבשא לקרבאן אתם׃
ויכפר עלוהי כהנא בדכרא דאשמא
קדם יי על חובתיה דחב
וישתביק ליה מחובתיה דחב׃
ויסתגפר ענה אמאם בין ידי
אלה ען כטייתה ... אכטא ויגפר
לה׃ ואדי תיעלון לארעא
ותיצבון כל אילן דמיכל ותרחקון
רחקא ית אביה תלת שנין יהי לכון
מרחק לא יתאכיל׃ ואדי תדכלון ... פתגרסון כל שגר מטעם
פחרמו תמרה תחרימא תלאת סנין יכון עליכם מחרמא לא יוכל׃ ובשתא
רביעיתא יהי כל אביה קדש תשבחא קדם יי׃ ופי סנה ארבעה יכון גמיע
תמרה מקדסא מוהלא לה׳׃ ובשתא חמישיתא תיכלון ית אביה לאוספא לכון
עללתיה אנא יי אלהכון׃ ופי סנה כאמסה תאכלו תמרה פאני אלה רבכם

חופשה בשטר בקורת תהיה היא לוקה ולא הוא יש על בית דין לבקר את הדבר שלא לחייבו מיתה כי לא חופשה
ואין קדושיה גמורין ורבותינו למדו מכאן שמי שהוא במלקות תהא בקראי שהדיינים המלקים קורין על הלוקה
אם לא תשמור לעשות וגו׳ והפלא יי׳ את מכותך כי לא חופשה לפיכך אין חייב עליה מיתה שאין קדושיה
הא אם חופשה קידושיה קידושין חייב מיתה ונסלח לו מחטאתו אשר חטא לרבות את המזיד כשוגג וערלתם
ערלתו ואטמתם אטומתו יהא אטום ונסתר מליהנות ממנו שלש שנים יהיה לכם ערלים מאימתי מונה לו
משעת נטיעתו יכול אם הצניעו לאחר שלש שנים יהא מותר ת״ל יהיה בהוייתו יהא יהיה כל פריו קדש
במעשר שני שכתוב בו וכל מעשר הארץ קדש לה׳ מה מעשר אינו נאכל חוץ לחומת ירושלים אלא
בפדיון אף זה כן ודבר זה הלולים לה׳ הוא שנושאו שם לשבח ולהלל לשמים להוסיף לכם תבואתו
המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו שבשכרה אני מברך לכם פירות מנטיעה היה רבי
עקיבה אומר דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מיטפל בו חנם לפיכך
נאמר להוסיף לכם תבואתו אני ה׳ אני ה׳ המבטיח על כך ונאמן לשמור הבטחתי לא תאכלו על

אני יהוה אלהיכם: לא תאכלו על
הדם לא תנחשו ולא תעוננו: לא
תקפו פאת ראשכם ולא תשחית
את פאת זקנך: ושרט לנפש לא
תתנו בבשרכם וכתבת קעקע לא
תתנו בכם אני יהוה: אל תחלל
את בתך להזנותה ולא תזנה
הארץ ומלאה הארץ זמה: את
שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו
אני יהוה: אל תפנו אל האבת ואל
הידענים אל תבקשו לטמאה

אזיד לכם פיגלתה: לא תיכלון
על דמא לא תנחשון ולא תעננון:
לא תאכלו עלי אלדם לא תתטיירו
ולא תתפאלו: לא תקפון פאתא
דרישכון ולא תחבל ית פאתא
דדקנך: לא תחלקו דואיר רוסכם
ולא תסתאצלו זואיא לחאכם: וחיבול
על מית לא תתנון בבסרכון
ורושמין חריתין לא תתנון בכון
אנא יי: וכדשא עלי מיית לא
תגעלו פי אבדאנכם וכתאבת
ושם לא תגעלו פיכם אנא אלה
ומעאקב: לא תחיל ית ברתך לאטעיותה ולא תטעי ארעא ותתמלי ארעא
עיצת חטין: ולא תבדל אבנתך ללפגור ולא יפגר אהל אבלד פתמתלי
פאחשא: ית יומי שביא דילי תיטרון ולבית מקדשי תהון דחלין אנא יי:
סבותי פאחפצוהא ומקדסי פהאבוה אנא אלה שרפתהמא: לא תתפנון בתר
בדין וזכורון לא תתבעון לאסתאבא בהון אנא יי אלהכון: לא תולו אלא
ומשעורין ועראפין לא תטלבו אן תעצוב בהא אנא אלה

הדם· להרבה פנים נדרש בסנהדרין שלא יאכל מבשר קדשים לפני זריקת דמים ואזהרה לאוכל מבהמת
חולין עד שתצא נפשה ועוד הרבה· לא תנחשו· כגון אלו המנחשים בחולדה ובעופות פתו נפלה מפיו צבי
הפסיקו בדרך· ולא תעוננו· לשון עונות ושעות שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה שעה פלונית קשה לצאת·
לא תקיפו פאת ראשכם· זה המשוה צדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו ונמצא הקף ראשו עגול סביב שעל אחורי
אזנו עיקר שערו למעלה מצדעיו הרבה· פאת זקנך· סוף הזקן וגבוליו והן חמש שתים בכל לחי ולחי
למעלה אצל הראש שהוא רחב ויש בו שתי פאות ואחת למטה בסנטרו מקום חבור שני הלחיים יחד· ושרט לנפש
כן דרכן של אמוריים להיות משרטין בבשרם כשמת להם מת· וכתובת קעקע· כתב המחוקה ושקוע שאינו נמחק
לעולם שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם· קעקע· לשון קעקע והקיעו אותם והוקיעם תוחבין עץ בארץ ותולין
אותם עליהם ומראיהן מחוקין ותחובין בקרקע פורמיינט בלעז· אל תחלל את בתך להזנותה· במוסר בתו פנויה לביאה
שלא לשם קדושין· ולא תזנה הארץ· אם אתה עושה כן הארץ מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר ולא
בארצכם וכן הוא אומר וימנעו רביבים וגו'· ומקדשי תיראו· לא יכנס במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל
רגליו ואע"פ שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמרו אין בנין בית המקדש דוחה שבת· אל תפנו
האובות· אזהרה לבעל אוב וידעוני· בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו· וידעוני· המכניס עצם חיה ששמו
ידוע לתוך פיו והעצם מדבר· אל תבקשו· להיות עסוקים בם שאם תעסקו בם אתם מטמאין לפני ואני מתעב

אתכם

בהם אני יהוה אלהיכם׃ מפני
שיבה תקום והדרת פני זקן
ויראת מאלהיך אני יהוה׃
וכי יגור אתך גר ו״ת
בארצכם לא תונו אתו׃ כאזרח
מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם
ואהבת לו כמוך כי גרים הייתם
בארץ מצרים אני יהוה אלהיכם׃
לא תעשו עול במשפט במדה
במשקל ובמשורה׃ מאזני צדק
אבני צדק איפת צדק והין צדק
יהיה לכם אני יהוה אלהיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים׃

רבכם עלם אגיב׃ מן קדם דסבר
באוריתא תקום ותהדר אפי סבא
ותדחל מאלהך אנא יי׳׃ מן בין ידי
דוי אלשיבה פקם ואכבר וגה אלשיך
וכף רבך אנא אלה׃ וארי
יתגייר עמכון גיורא בארעכון
לא תונון יתיה׃ ואדא סכן מעכם
גריב פי בלדכם פלא תצ׳להדוה׃
כיציבא מנכון יהי לכון גיורא
דיתגייר עמכון ותרחם ליה כותך
ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים
אנא יי׳ אלהכון׃ ולילכון מעכם כצליה
אלגריב אלדכיל פי מא בינכם ואחבב
לה כנפסך לאנה טו מא כנתם
גרבא פי בלד מצר אנא אללה רבכם אגמעין׃ לא תעבדון שקר בדין
במשחתא במתקלא ובמכילתא׃ לא תצנעו גשא פי אלחכם ולא פי מסאחה
ואוזן ואמכיל׃ מוזנון דקשוט מתקלין דקשוט מכילן דקשוט והינין
דקשוט יהון לכון אנא יי׳ אלהכון דאפיקית יתכון מארעא דמצרים׃ בל
מואזין עאדלה וצנגאת עאדלה ואכיל עאדלה ואקסאט עאדלה תכון לכם אנא

אתכם׳ אני ה׳ אלהיכם׳ דעו את מי אתם מחליפין במי׳ מפני שיבה תקום׳ יכול זקן אשמאי ת״ל זקן אין זקן אלא
שקנה חכמה׳ והדרת פני זקן׳ איזהו הידור לא ישב במקומו ולא יסתור את דבריו יכול יעצים את עיניו
כמי שלא ראהו לכך נאמר ויראת מאלהיך׳ שהרי דבר זה מסור ללב כלבו של עושהו שאין מכירו אלא
הוא וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך׳ לא תונו׳ אונאת דברים לא תאמר לו אמש היית עובד ע״ז
ועכשיו אתה בא ללמוד תורה שניתנה מפי הגבורה׳ כי גרים הייתם׳ מום שבך אל תאמר לחבירך׳ אני ה׳
אלהיכם׳ אלהיך ואלהיו אני׳ לא תעשו עול במשפט׳ אם לדין הרי כבר נאמר לא תעשו עול במשפט ומהו
משפט השני כאן היא המדה והמשקל והמשורה מלמד שהמודד נקרא דיין שאם שקר במדה הרי הוא
כמקלקל את הדין וקרוי עול שנוי ומשוקץ חרם ותועבה וגורם לחמשה דברים האמורים בדיין מטמא את
הארץ ומחלל את השם ומסלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה אותם מארצם׳ במדה׳ זו מדת
הארץ׳ במשקל כמשמעו׳ ובמשורה׳ היא מדת הלח והיבש׳ אבני צדק׳ הם המשקולות ששוקלין
כנגדן׳ איפה היא מדת היבש׳ הין זו היא מדת הלח׳ אשר הוצאתי אתכם׳ על מנת כן׳ ד״א אני הבחנתי
במצרים בין טיפה שלבכור לטיפה שאינה שלבכור ואני הנאמן ליפרע ממי שטומן משקלותיו במלח להונות

ושמרתם את כל חקתי ואת כל
משפטי ועשיתם אתם אני יהוה׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ואל
בני ישראל תאמר איש איש
מבני ישראל ומן הגר הגר
בישראל אשר יתן מזרעו למלך
מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן׃
ואני אתן את פני באיש ההוא והכרתי
אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן
למלך למען טמא את מקדשי
ולחלל את שם קדשי׃ ואם
העלם יעלימו עם הארץ את
עיניהם מן האיש ההוא בתתו
מזרעו למלך לבלתי המית אתו׃

אלה רבכם אלמכרגכם מן בלד מצר׃
ותיטרון ית כל קימי וית כל דיני
ותעבדון יתהון אנא יי׃ ואחפצו
גמיע רסומי ואחכאמי אעמלו
בהא אנא אלה אגאזיכם כירא׃
ומליל יי עם משה למימר׃
תם כלם אלה מוסי תכלימא׃ ועם
בני ישראל תימר גבר גבר מבני
ישראל ומן גיוריא דיתגיירון בישראל
דיתן מזרעיה למולך אתקטלא
יתקטיל עמא בארעא בית
ישראל ירגמוניה באבנא׃ ומר
בני אסראיל וקל להם אי אנסאן
מן בני אסראיל ומן אלגריב אלדכיל
פימא בינהם יעטי מן נסלה ללצנם
פליקתל קתלא והואן יורגמה אהל
אלבלד באלחגארה׃ ואנא אתן ית רוגזי בגברא ההוא ואשיצי יתיה מגו עמיה
ארי מזרעיה יהב למולך בדיל לסאבא ית מקדשי ולאחלא ית שמא
דקודשי׃ ואנא אחל גצבי בדלך אלאנסאן פאקטעה מן בין קומה או אעטא
מן נסלה ללצנם לכי ינגס מקדסי ויבדל אסם קדסי׃ ואם מכבש יכבשון
עמא בית ישראל ית עיניהון מן גברא ההוא כד יהב מזרעיה למולך בדיל
דלא למקטל יתיה׃ ואן תגאפל אהל אלבלד תגאפלא עין דאך אלרגל מע
אעטאיה מן נסלה ללצנם פלם יקתלוה׃ ואשוי אנא ית רוגזי בגוברא

את הבריות שאין מכירין בהם׃ ואל בני ישראל תאמר׃ עונשין על האזהרות׃ מות יומת׃ בבית דין ואם אין כח בבית
דין עם הארץ מס׳׃ עינין אותו׃ עם הארץ׃ עם שבגינו נבראת הארץ שעתידין לירש את הארץ על ידי מצוות
הללו׃ אתן את פני׃ פנאי שלי פונה אני מכל עסקי ועוסק בו׃ באיש׃ ולא בציבור שאין כל הציבור נכרתין׃ כי מזרעו
נתן למולך׃ לפי שנ׳ מעביר בנו ובתו בנו בן בנו ובן בתו מניין תל׳ כי מזרעו נתן למולך זרע פסול מניין ת״ל בתתו

וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא
וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֵת
כָּל הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת אַחֲרֵי
הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם: וְהַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל הָאֹבֹת וְאֶל
הַיִּדְּעֹנִים לִזְנֹת אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי
אֶת פָּנַי בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ
מִקֶּרֶב עַמּוֹ: וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקֹּתַי וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: כִּי
אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו
וְאֶת אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו וְאִמּוֹ
קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ: וְאִישׁ אֲשֶׁר יִנְאַף

ההוא ובגניסתיה ואשיצי יתיה
וית כל דטען בתרוהי למטעי
בתר מולך מגו עמהון: אחללת
אנא גבי בזך לרגל ובמגאנסיה
וקטעתה וגמיע לטאגיין ורא
לצנם מן בין קומהם: ואנש דיתפני
בתר בדין וזכורו למטעי בתריהון
ואתין ית רגזי באנשא ההוא ואשיצי
יתיה מגו עמיה: ואי אנסאן ולא
לא למשעודין ולעאפין. ליטגי
לנאסת בעהם אחללת גבי בזך
לאנסאן פקטעתה מן בין קומה:
ותתקדשון ותהון קדישין ארי אנא
יי אלהכון: פתקדסן וכונו מקדסין
לאני אלה רבכם אקרוס: ותיטרון
ית קימי ותעבדון יתהון אנא יי מקדשכון: ואחפצו רסומי ואעמלו בהא
אנא אלה מקדסכם: ארי גבר גבר דילוט ית אבוהי וית אמיה אתקטלא
יתקטיל אבוהי ואמיה לט קטלא חייב: ואי אנסאן לען אביה ואמה
פליקתל קתלא למא לען אביה ואמה מקרחל דמה: וגבר דיגוף ית

מזרעו למולך" למען טמא את מקדשי" את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי בלשון ולא יחלל את מקדשי"
ואם העלם יעלימו" אם העלימו בדבר אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה אם העלימו קטנה דרי קטנה סוף
שיעלימו סנהדרי גדולה" ובמשפחתו" אמר רבי שמעון וכן משפחה מה חטאה אלא ללמדך שאין
לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסים שכולם מחפין עליו" והכרתי אותו" למה נאמר לפי
שנ' במשפחה יכול יהיו כל המשפחה בהכרת ת"ל אותו אותו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא
ביסורין" לזנות אחרי המולך" לרבות שאר ע"א שעבדה בכך ואפלו אין זו עבודתה" והתקדשתם"
זו פרישות ע"ז" אביו ואמו קלל" לרבות לאחר מיתה" דמיו בו" סקילה וכן כל מקום שנ' דמיו בו
דמיהם בם ולמדנו מאוב וידעוני שנאמר בהם באבן ירגמו אותם דמיהם בם ומשמעו אין נענש
על מיתתו אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג" ואיש" פרט לקטן" אשר ינאף את אשת" פרט
לאשת קטן למדנו שאין לקטן קדושין ועל אשו אשת איש חייבתי לך" אשר ינאף את אשת רעהו"
פרט לאשת ארמי למדנו שאין קדושין לארמי" מות יומת הנואף והנואפת" כל מיתה האמורה
בתורה סתם אינה אלא חנק" תבל עשו" גנאי לא מבלבלין זרע האב בזרע הבן" משכבי אשה" מכניס

כמבחוץ

את אשת איש אשר ינאף את
אשת רעהו מות יומת הנאף
והנאפת: ואיש אשר ישכב את
אשת אביו ערות אביו גלה מות
יומתו שניהם דמיהם בם: ואיש
אשר ישכב את כלתו מות יומתו
שניהם תבל עשו דמיהם בם:
ואיש אשר ישכב את זכר
משכבי אשה תועבה עשו
שניהם מות יומתו דמיהם בם:
ואיש אשר יקח את אשה ואת
אמה זמה הוא באש ישרפו אתו
ואתהן ולא תהיה זמה בתוככם:
ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה
מות יומת ואת הבהמה תהרגו:

אתת גבר דיגוף ית אתת חבריה
אתקטלא יתקטיל גייפא וגייפתא:
ואי רגל זנא בזוגה רגל או זנא
במראה צאחבה פליקתל אלזאן
ואלזאניה קתלא: וגבר דישכוב ית
אתת אבוהי עריתא דאבוהי גלי
אתקטלא יתקטלון תרויהון קטולא
חייבין: ואי רגל צאגע זוגה אביה
פקד כשף סוה אביה פליקתלא
גמיעא פקד חלת דמאהמא:
וגבר דישכוב ית כלתיה אתקטלא
יתקטלון תרויהון תבלא עבדו
קטלא חייבין: ואי רגל צאגע
כנתה פליקתלא גמיעא למא
צנעאה אהיה פקד חלת דמאהמא:
וגבר דישכוב עם דכורא משכבי
אתא תועיבא עבדו תרויהון אתקטלא יתקטלון קטלא חייבין: ואי רגל
צאגע דכרא עלא פן מצאגעה אנסא פקד צנעא כל יהה פליקתלא קתלא
פקד חל דמאהמא: וגבר דיסב ית אתתא וית אמה עיצת חטין היא בנורא
יוקדון יתיה ויתהון ולא תהי עיצת חטין ביניהון: ואי רגל אתכד אמראה
ואמהא פתלך פאחשה פליחרקא בנאר הו והן עלי אבד ולא תכון
פאחשה פי מא בינהם: וגבר דיתין שכובתיה בבעירא אתקטלא יתקטיל
וית בעירא תקטלון: ואי רגל געל מצאגעתה מע בהימה פליקתל קתלא ואלבהימה

במכחול בשפופרת· ישרפו אותו ואתהן· אי אתה יכול לומר אשתו הראשונה ישרפו שהרי נשאה בהתר ולא נאסרה
עליו לא אשה ואמה הכתובין כאן שתיהן לאסור שנשא חמותו ואמה ויש מרבותינו שאומרים אין כאן
אלא חמותו ומהו ואתהן את אחת מהן ולשון יוני הוא הן אחת· ואת הבהמה תהרגו· אם אדם חטא בהמה מה
חטאה אלא מפני שבאה לאדם תקלה על ידה לכך אמר הכתוב תסקל קל וחומר לאדם שיודיע להבחין

ואשה אשר תקרב אל כל בהמה
לרבעה אתה והרגת את האשה
ואת הבהמה מות יומתו דמיהם
בם: ואיש אשר יקח את אחתו
בת אביו או בת אמו וראה את
ערותה והיא תראה את ערותו
חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם
ערות אחתו גלה עונו ישא: ואיש
אשר ישכב את אשה דוה וגלה
את ערותה את מקרה הערה
והוא גלתה את מקור דמיה
ונכרתו שניהם מקרב עמם:
וערות אחות אמך ואחות אביך
לא תגלה כי את שארו הערה
עונם ישאו: ואיש אשר ישכב

איתא פאקתלוהא: ואתתא דתקרב
לות כל בעירא למשלט בה
ותקטול ית אתתא וית בעירא
אתקטלא יתקטלון קטלא חיבין:
ואיה אמראה תקרבת לי בהימה
לתנזוהא פאקתל אלמראה ואלבהימה
למא צנעא ואהיה פקד חל דמאהמא:
וגבר דיסב ית אחתיה בת אבוהי
או בת אמיה ויחזי ית עריתה והיא
תחזי ית עריתיה קלנא הוא
וישתיצון לעיני בני עמהון
עריית אחתיה גלי חוביה יקביל:
ואי רגל אתכד אכתה אבנת
אביה או אבנת אמה פנטר אלי סוותהא
פנטרת אלי סוותה פדלך עאר
פינקטעאן מן חצלה קומהם

למא כשף סווה אכתה פקד חמל וזרה: וגבר דישכוב ית אתתא טומאה
ויגלי ית עריתה ית קלנה גלי והיא תגלי ית סואבת דמהא וישתיצון
תרויהון מגו עמהון: ואי רגל צאגע אמראה חאיץ פכשף סוותהא
ועראה נביעהא והי כשפת נביע דמהא פינקטעאן מן בין קומהם:
ועריית אחת אמך ואחת אבוך לא תגלי ארי ית קריבתיה גלי חובהון
יקבלון: וסוואה כאלתך ועמתך פלא תכשף פאן מן ערא נסיבה פקד חל דמה:

בין טוב לרע וגורם רעה להביאו לעבור עבירה: כיוצא בדבר אתה אומר אבד תאבדון את כל המקומות
הלו דברים קל וחומר ומה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת
שרוף וכלה המטה את אבידן מדרך חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה: חסד הוא. לשון ארמי חרפה
חסודא. ומדרשו אם תאמר קין נשא אחותו חסד עשה המקום לבנות עולמו ממנו שנ׳ עולם חסד יבנה.
הערה. גילה וכן כל לשון ערוה גלוי הוא. הוי״ו יורדת בתיבה לשם דבר כמו ערוה מגזרת לא קם ולא זע
וכן אחוה מגזרת אח והערה זו נחלקו בה רבותינו יש אומרים זו נשיקת מגע ויש אומרים זו הכנסת

את דדתו ערות דדו גלה חטאם ישאו ערירים ימתו: ואיש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא ערות אחיו גלה ערירים יהיו: ושמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם ולא תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה: ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני משלח מפניכם כי את כל אלה עשו ואקץ בם: ואמר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב

וגבר דישכוב ית אחת אחבוהי ערית אחבוהי גלי חובהון יקבלון דלא ולד ימותון: ואי רגל צאגע זוגה' עמה פקד כשף סווה' עמה וממא חמלאו וזרהמא ימותאן עקימאן: וגבר דיסב ית אתת אחוהי מרחקא היא עריתא דאחוהי גלי דלא ולד יהון: ואי רגל אתכד זוגה' אכיה אדי הי מבעדה מנה פלמא כשף סווה' אכיה יכונאן עקימאן: ותיטרון ית כל קימי וית כל דיני ותעבדון יתהון ולא תרוקין יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן למתב בה: ואחפצו גמיע רסומי ואחכאמי ואעמלו בהא ולא ישתתכם אלבלד אדי אנא מדכלכם הנאך להתחוזוה: ולא תהכון בנימוסי עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון ארי ית כל אלין עבדו ורחיק מימרי יתהון: ולא תסירו פי רסום אלאמם אלדי אנא טארדהם מן בין אידיכם פאנהם למא צנעו גמיע הדה אקליתהם: ואמרית לכון אתון תירתון ית ארעהון ואנא אתננה לכון למירת יתה ארע עבדא חלב ודבש ואנא ייי אלהכון דאפרישית יתכון מן עממיא: וקלת לכם האכמא אנתם תחוזון בלדהם ואנא אעטיה לכם פתחוזוה בלד יפיץ אלבן

עמה" וערות אחות אמך" שנה הכתוב באזהרתן לומר שהוזהר עליהם בין על אחות אביו ואמו מן האב בין על אחותיהן מן האם אבל ערות אשת אחי אביו לא הוזהר אלא על אשת אחי אביו מן האב" אשר ישכב את דודתו" המקרא הזה בא ללמד על כרת האמור למעלה שהוא בעונש הליכת ערירי" ערירים" כתרגומו בלא ולד ודומה לו ואנכי הולך ערירי יש לו בנים קוברן אין לו בנים מת בלא בנים לכך שנה בשני מקראות או ערירים ימותו ערירים יהיו ימותו" אם יהיו לו בשעת עבירה לא יהיו לו כשימות לפי שקוברן בחייו ערירים יהיו ואם אין לו בשעת עבירה יהיו כל ימיו כמו שהוא עכשיו" נדה היא" השכיבה הזאת מנודה היא ומאוסה ורבותינו דרשו לאסור העראה בה בנדה שהעראה מפורשת בה את מקורה הערה" ואקוץ בם" לשון מיאוס כמו קצתי בחיי אדם שהוא קץ במזונו" והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה" אין

ודבש אני יהוה אלהיכם אשר
הבדלתי אתכם מן העמים: והבדלתם
בין הבהמה הטהרה לטמאה
ובין העוף הטמא לטהר ולא
תשקצו את נפשתיכם בבהמה
ובעוף ובכל אשר תרמש
האדמה אשר הבדלתי לכם
לטמא: והייתם לי קדשים כי
קדוש אני יהוה ואבדל אתכם
מן העמים להיות לי: ואיש או
אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני
מות יומתו באבן ירגמו אתם דמיהם
בם: סד' נט פסו' מי זהב

ויאמר יהוה אל משה אמר אל
הכהנים בני אהרן ואמרת אלהם

ולעסל לאני אלה רבכם אלדי
אפרזתכם מן גמיע אלאמם: ותפרשון
בין בעירא דכיא למסאבא ובין
עופא מסאבא לדכיא ולא תשקצון
ית נפשתכון בבעירא ובעופא
ובכל דתרחיש ארעא דאפרשית
לכון לסאבא: פמיזו אלבהימה
אלטאהרה מן אלנגסה ואלטאיר אלנגס
מן אלטאהר ולא תנגסו אנפסכם
באלבהאים ואלטיור וסאיר מא ידב
עלא אלארץ אלדי אפ[illegible]ה לכם
לאתנגיס: ותהון קדמי קדישין
ארי קדיש אנא יי ואפרישית
יתכון מן עממיא למהוי פלחין
קדמי: ותכונו לי מקדסין לאני
אללה אלקדוס ואפרזתכם מן אלאמם
לתכונו לי כאצה: וגבר או איתא ארי יהי בהון בדין או זכורו אתקטלא יתקטלון
באבנא ירגמון יתהון קטלא חייבין: ואי רגל או אמראה כאן מנהמא
משעוד או עראפא פליקתלא קתלא ובאלחגארה ירגמוהמא פקד חלת
דמאהמא: פ פ פ ואמר יי למשה אימר לכהניא בני אהרן
ותימר להון על מית לא יסתאב בעמיה: תם קאל אללה למוסי: מר אלאימה בני הרון

אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלין ונכרין הם אלא בין טהורה לך לטמאה לך בין שנשחט רובו
של סימן לנשחט חציו וכמה בין רובו לחציו מלא שערה: אשר הבדלתי לכם לטמא: לאסור: ואבדיל אתכם
מן העמים להיות לי: אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו: ר' אלעזר
בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר אי אפשי ללבוש כלאים אבל יאמר אפשי ומה
אעשה ואבי שבשמים גזר עלי ת"ל ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי פורש
מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים: כי יהיה בהם אוב וג': כאן נאמר בהם מיתה ולמעלה כרת
עדים והתראה בסקילה מזיד בלא התראה בהכרת ושגגתם חטאת וכן בכל חייבי מיתות שנ' בהם כרת:
אמור אל הכהנים: אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים: בני אהרן: יכול חללים ת"ל הכהנים:

בני

לנפש לא יטמא בעמיו׃ כי אם
לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו
ולבנו ולבתו ולאחיו׃ ולאחתו
הבתולה הקרובה אליו אשר
לא היתה לאיש לה יטמא׃ לא
יטמא בעל בעמיו להחלו׃ לא
יקרחה קרחה בראשם ופאת (יקרחו)
זקנם לא יגלחו ובבשרם לא
ישרטו שרטת׃ קדשים יהיו
לאלהיהם ולא יחללו שם
אלהיהם כי את אשי יהוה לחם (הם)
אלהיהם הם מקריבם והיו קדש׃

וקל להם. לא ינגס כל ואחד מנהם
במיית מן קומה׃ אלהין לקריביה
דקריב ליה. לאמיה ולאבוהי ולבריה
ולברתיה ולאחוהי׃ אלא בנסיבה ואקרב
אליה אמה ואביה ואבנה ואבנתה
ואכיה׃ ולאחתיה בתולתא דקריבא
ליה. דלא הות לגבר. לה יסתאב׃
ואכתה אלבכר ואקרב אליה. אלתי לם
תציר לרגל. פבהא ינגס׃ לא יסתאב
רבא בעמיה. לאחלותיה׃ ולא
ינגס בבטיר מן קומה. פאנה תבדילה׃
לא ימרטון מרט ברישהון. ופאתא
דדקנהון לא יגלחון. ובבסרהון.

לא יחבלון חיבול׃ לא ינתפו כתפא מן שער רוסהם וזואיא לחאהם
לא יחלקוהא. ופי אבדאנהם לא יכדשון כדשא׃ קדישין יהון קדם
אלההון. ולא יחלון. שמא דאלההון ארי ית קרבניא דיי׳. קרבן אלההון
אינון מקרבין ויהון קדישין׃ וליכונו מקדסין לרבהם. ולא יבדלון
אסם רבהם. פאנהם למא הם מקרבין קראבין אלה רבהם ארחאמה. יכונו

בני אהרן" אף בעלי מומין במשמע׃ בני אהרן" ולא בנות אהרן׃ לא יטמא בעל בעמיו" בעוד שהמת
בתוך עמיו יצא מת מצוה׃ כי אם לשארו" אין שארו אלא אשתו" הקרובה אליו" לרבות את הארוסה" אשר לא
היתה לאיש" למשכב" לה יטמא" מצוה" לא יטמא בעל בעמיו להחלו" לא יטמא לאשתו פסולה שהוא מחולל
בה בעודה עמו וכן פשוטו שלמקרא לא יטמא בעל בשארו בעוד שהוא בתוך עמיו שיש לה קוברין שאינה מת
מצוה ובאיזה שאר אמרתי באותו שהוא להחלו להתחלל הוא מכהונתו׃ לא יקרחה קרחה" על מת והלא אף ישר׳
מכ״מ הם הוזהרו על כך לפי שנ׳ בישר׳ בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל הראש ת״ל בראשם וילמדו ישר׳
מכהנים בגזירה שוה נאמר כאן קרחה ונאמ׳ בישר׳ קרחה מה כאן כל הראש אף להלן כל הראש במשמע
כל מקום שיקרח בראש ומה להלן על מת אף כאן על מת׳ ופאת זקנם לא יגלחו" לפי שנ׳ בישר׳ לא תשחית
יכול לקטו במלקט ורהיטני לכך נאמר לא יגלחו שאינו חייב אלא על דבר הקרוי גלוח ויש בו השחתה
וזהו תער" ובבשרם לא ישרטו שרטת" לפי שנ׳ בישר׳ ושרט לנפש לא תתנו יכול שרט חמש שריטות
לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר לא ישרטו שרטת לחייב על כל שריטה ושריטה שתיבה זו יתירה
היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרטת" קדושים יהיו" על כרחם יקדישום בית
דין בכך" זונה" שנבעלה בעילת ישר׳ האסור לה כגון חייבי כריתות או כותי או ממזר" חללה" שנולדה
מן הפסולים שבכהונה כגון בת אלמנה מכהן גדול או בת גרושה מכהן הדיוט וכן שנתחללה מן הכהונה על ידי

אשה זנה וחללה לא יקחו ואשה
גרושה מאישה לא יקחו כי קדש
הוא לאלהיו׃ וקדשתו כי את
לחם אלהיך הוא מקריב קדש
יהיה לך כי קדוש אני יהוה
מקדשכם׃ ובת איש כהן כי
תחל לזנות את אביה היא
מחללת באש תשרף׃
והכהן הגדול
מאחיו אשר יוצק על ראשו
שמן המשחה ומלא את ידו
ללבש את הבגדים את ראשו
לא יפרע ובגדיו לא יפרם׃ ועל כל
נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו
לא יטמא׃ ומן המקדש לא יצא

מקדסין׃ אתתא מטעיא ומחלא
לא יסבון ואתתא דמתרכא מבעלה
לא יסבון ארי קדיש הוא קדם
אלהיה׃ באמראה פאגרה ומבדולה
לא יתזוגו׃ ובאמראה מטלקה
מן בעלהא לא יתזוגו׃ פאן כל ואחד
מנהם מקדס לרבה׃ ותקדשיניה
ארי ית קרבן אלהך הוא מקריב
קדיש יהי לך ארי קדיש אנא יי
מקדשכון׃ פקדסה בט׳ זאם לאנה
מקרב קרבאן רבך ט׳ראיס פליכון
לך מקדסא כמא אני אללה מקדסכם׃
ובת גבר כהין ארי תתחל למטעי
מקדושת אבוהא היא מתחלא
בנורא תתוקד׃ ואי אבנה רגלאמאם
תבדלת פפגרת פקד פצ׳חת אבאהא
פלתחרק באלנאר׃ וכהנא דיתרבא מאחוהי דיתרק על רישיה
משחא דרבותא ודיקריב ית קרבניה למלבש ית לבושיא ית רישיה לא ירבי
פירוע ולבושוהי לא יבזע׃ והאמאם אלכביר מן אכותה אלדי יצב עלא ראסה
דהן אלמסח ואכמל ואגבה בלבס אלתיאב פלא ישעת ראסה׃ ועל כל נפשת
מיתא לא ייעול לאבוהי ולאמיה לא יסתאב׃ ועלא אי אנסאן מית לא
ידכל חתא באביה ואמה לא ינגס׃ ומן מקדשא לא יפוק ולא

ותיאבה פלא
ימזקהא׃

ביאת אחד מן הפסולים לכהונה׳ וקדשתו׳ על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש׳
קדוש יהיה לך נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה׳ כי תחל לזנות כשתתחלל
על ידי זנות שהיתה בה זיקת בעל ונזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין ורבותינו נחלקו בדבר והכל
מודים שלא דבר הכתוב בפנויה׳ את אביה היא מחללת׳ חללה וביזתה את כבודו שאומרים ארור שזו
ילד ארור שזו גדל׳ לא יפרע׳ לא יגדל פרע על אבל ואיזהו גידול פרע יותר משלשים יום׳ ועל כל
נפשות מת׳ באהל המת׳ נפשות מת׳ להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל׳ לאביו ולאמו לא יטמא׳

ולא יחלל את מקדש אלהיו כי
נזר שמן משחת אלהיו עליו
אני יהוה: והוא אשה בבתוליה
יקח: אלמנה וגרושה וחללה
זנה את אלה לא יקח כי אם
בתולה מעמיו יקח אשה: ולא
יחלל זרעו בעמיו כי אני יהוה
מקדשו: וידבר
יהוה אל משה לאמר: דבר אל
אהרן לאמר איש מזרעך לדרתם
אשר יהיה בו מום לא יקרב
להקריב לחם אלהיו: כי כל איש

יחיל ית מקדשא דאלהיה ארי
כליל משח רבות אלהיה עלוהי
אנא יי׳: ומן אלמקדס לא יכרג
וראהמא ולא יבדל קדס רבה:
לאן תאג דהן מסחה רבה עליה:
אנא אללה משרפה: והוא איתתא
בבתולהא יסב: והו פלא יתזווג
אלא באמראה בכר: ארמלא
ומתרכא וחלילא מטעיא ית
אלין לא יסב אלהין בתולתא
מעמיה יסב איתא: אמא
ארמלה או מטלקה ומבדולה
ופאגרה פלא יתזווג באחדא
מן האולי אלא באמראה בכר מן קומה יתזווג: ולא יחיל זרעיה בעמיה
ארי אנא יי׳ מקדשיה: ולא יבדל נסלה בסואהא מן קומה לאני אללה
מקדסה: ומליל יי׳ עם משה למימר: תם כלם אללה מוסא
תכלימא: מליל עם אהרן למימר גבר מבנך לדריהון די יהי ביה מומא
לא יקרב לקרבא קרבנא קדם אלהיה: מר הרון וקל לה אי רגל
מן נסלך על אמר אגיאלהם יכון פיה עיב לא יתקדם ליקרב
קרבאן רבה: ארי כל גבר דביה מומא לא יקרב: גבר עויר או

לא בא אלא להתיר לו מת מצוה" ומן המקדש לא יצא" אינו הולך אחר המטה ועוד מכאן למדו רבותינו
שכהן גדול מקריב אונן וכן משמעו אף אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש אלא עובד
עבודה" ולא יחלל את מקדש" שאינו מחלל בכך את העבודה שהתיר לו הכתוב הא כהן הדיוט שעבד
אונן חלל" חללה" שנולדה מפסולי כהונה" ולא יחלל זרעו" הא אם נשא אחת מן הפסולות זרעו הימנה
חלל מדין קדושת כהונה" לחם אלהיו" מאכל אלהיו כל סעודה קרויה לחם כמו עבד לחם
רב" כי כל איש אשר בו מום לא יקרב" אינו דין שיקרב כמו הקריבהו נא לפחתך" חרום
שחוטמו שקוע בין שתי העינים שכוחל שתי עיניו כאחת" שרוע" שאחת מאיבריו גדולה
מחברתה עינו אחת גדולה ועינו אחת קטנה או שוקו ארוכה מחברתה" או גבן" שוריצלש בלע"ז

אשר בו מום לא יקרב איש עור
או פסח או חרם או שרוע: או
איש אשר יהיה בו שבר רגל
או שבר יד: או גבן או דק או
תבלל בעינו או גרב או ילפת או
מרוח אשך: כל איש אשר בו
מום מזרע אהרן הכהן לא יגש
להקריב את אשי יהוה מום בו
את לחם אלהיו לא יגש להקריב:
לחם אלהיו מקדשי הקדשים
ומן הקדשים יאכל: אך אל
הפרכת לא יבא ואל המזבח לא

חגיר או חריס או שריע: לאו כל
רגל פיה עיב לא יתקרס פמן דיך
לא עמא ולא זמן ולא כרם ולא כמע:
או גבר די יהי ביה תבר רגלא: או
תבר ידא: או רגלי כון פיה כסר
רגל. או כסר יד: או גבן או דוקא.
או חליז ב עינוהי: או גרבן או חזזן.
או מריס פחדין: או אחרב או
אלפשא או כתיב פי עיניה או בה
גרב או חזזא או ארר: כל גבר
דביה מומא מזרעא דאהרן כהנא
לא יקרב לקרבא ית קרבניא דיי:
מומא ביה ית קורבן אלהיה לא

יקרב לקרבא: כואך כל רגל פיה עיב מן כסל הלון לא מאם לא יתקרם
ליקרב קראבין ללה. ומהמא כה דאך לעיב פקלבאן רבה לא יתקרם
ליקרבה: קורבן אלהיה מקודשי קודשא. ומן קודשא ייכול: לכן
קורבאן רבה מן כואץ לאקראס עואמהא יאכל: ברם לפרוכתא לא
ייעול. ולמרבחא לא יקרב ארי מומא ביה ולא יחיל ית מקדשי.
ארי אנא יי מקדשהון: ואמת א לסגת פלא ירכל ויי למרבח פלא

שגביני עיניו שערן ארוך ושוכב" חורק" שיש לו בעיניו דוק ובלע"ז טייל"א כמו הכותה
כדוק" או תבלול" דבר המבלבל את העין כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסידה שהוא עוגל
המקיף את השחור שקורין פרונלא והחוט הזה פוסק את העוגל ונכנס בשחור ותרגום תבלול חליז לשון
חלזון שהוא דומה לתולעת אותו חוט וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון נחש עינב" גרב וילפת מיני
שחין הם גרב זו החרס שחין היבש מבפנים ומבחוץ" ילפת" היא חזזית המצרית ולמה נקראת ילפת שמלפפת
והולכת עד יום המיתה והוא לח מבחוץ ויבש מבפנים ובמקום אחר קורא לגרב שחין הלח מבחוץ ויבש מבפנים
שנ' ובגרב ובחרס שסמך גרב אצל חרס קורא לילפת גרב וכשהוא סמוך אצל ילפת קורא לחרס גרב כך
מפורש בבכורות" מרוח אשך" לפי שתרגום מרים פחדין שפחדיו מרוססין שביצים שלו כתותין פחדין כמו גידי
פחדיו ישורגו" כל איש אשר בו מום" לרבות שאר מומין" מום בו" בעוד מומו בו פסול הא אם עבר מומו כשר
לחם אלהיו" כל מאכל קרוי לחם" מקדשי הקדשים" אלו קדשי הקדשים" ומן הקדשים יאכל" אלו קדשים קלים ואם
נאמרו קדשי הקדשים למה נאמר קדשים קלים אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מום שמצינו
שהותר לזר שאכל משה בשר המלואים אבל בחזה ושוק שלקדשים קלים לא יאכל שלא מצינו זר חולק בהן

יגש כי מום בו ולא יחלל את
מקדשי כי אני יהוה מקדשם׃
וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל
כל בני ישראל׃
כב וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר
אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי
בני ישראל ולא יחללו את שם
קדשי אשר הם מקדשים לי
אני יהוה׃ אמר אלהם לדרתיכם
כל איש אשר יקרב מכל זרעכם
אל הקדשים אשר יקדישו בני
ישראל ליהוה וטמאתו עליו
ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני
יהוה׃ איש איש מזרע אהרן והוא

יתקרב אלי פיה עיב ולא יבדל
מקאדסי לאני אללה מקדסהמא׃
ומליל משה עם אהרן ועם בנוהי
ועם כל בני ישראל׃ פאמר מוסי
בדאך הרון ובניה וסאיר בני
אסראיל׃ ומליל יי עם
משה למימר׃ אם כלם אללה מוסי
תכלימא׃ מליל עם אהרן ועם
בנוהי ויתפרשון מקודשיא דבני
ישראל ולא יחלון ית שמא דקדשי
דאנון מקדשין קדמי אנא יי׃
מר הרון ובניה אן יתנבו אקדאס
בני אסראיל ולא יבדלו מא
סמיתה קדסא ממא הם מקדסוה
לי אנא אללה שרפתה׃ אימר להון

לדריכון כל גבר דיקרב מכל זרעכון לקודשיא דיקדשון בני ישראל
קדם יי׳ וסאובתיה עלוהי וישתיצי אנשא ההוא מן קדמי אנא יי׳ קל להם
אי רגל מן נסלכם על אמר אגיאלכם תקדם אלי אלאקדאס אלדי יקדסוהא בנו אסראיל
ללה פקרבהא ונגאסתה עליה פתתלף תלך אלנפס מן עלמי אנא אללה ומעאקב׃ גבר

לכך נאמרו קדמים קלים כך מפורש בזבחים׳ אך אל הפרכת׳ להזאות שבע הזאות שעל הפרכת׳ ואל המזבח החיצון
ושניהם הוצרכו ליכתב ומפורש בתורת כהנים׳ ולא יחלל את מקדשי׳ שאם עבד עבודתו מחוללת ליפסל׳ וידבר
משה׳ המצוה הזאת׳ אל אהרן וגו׳ ואל בני ישראל׳ להזהיר בית דין על הכהנים׳ וינזרו׳ אין נזירה אלא פרישה וכן הוא
אומר וינזרו מאחרי נזורו אחור יפרשו מן הקדשים בימי טומאתן׳ ד״א וינזרו מקדשי בני ישראל אשר הם׳
מקדישים לי ולא יחללו את שם קדשי׳ סרס המקרא ודרשהו׳ אשר הם מקדישים לי׳ לרבות קדשי כהנים
עצמן׳ כל איש אשר יקרב׳ אין קריבה זו אלא אכילה וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטומאה
בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל ולמדוהו רבותינו מגזירה שוה ואי אפשר לומר שחייב על
הנגיעה שהרי נאמר כרת על האכילה בצו את אהרן שתי כריתות זו אצל זו ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו
על האכילה וכן נדרש בת״כ וכי יש נוגע חייב אם כן מה ת״ל יקרב משיכשר ליקרב שאין חייבין עליו משום
טומאה אלא אם כן קרבו מתיריו ואם תא׳ שלש כריתות בטומאת כהנים למה כבר נדרשו במסכת שבועות
אחת לכלל ואחת לפרט כו׳ וטומאתו עליו׳ וטומאת האדם עליו יכול בבשר הכתוב מדבר וטומאתו של בשר
עליו ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר על כרחך משמע אתה למד במי שטומאתו פורחת ממנו הכתוב

צרוע או זב בקדשים לא יאכל
עד אשר יטהר והנגע בכל
טמא נפש או איש אשר תצא ממנו
שכבת זרע. או איש אשר יגע
בכל שרץ אשר יטמא לו או
באדם אשר יטמא לו לכל
טמאתו. נפש אשר תגע בו
וטמאה עד הערב ולא יאכל
מן הקדשים כי אם רחץ בשרו
במים. ובא השמש וטהר ואחר
יאכל מן הקדשים כי אם רחץ
בשרו במים כי לחמו הוא. נבלה
וטרפה לא יאכל לטמאה בה
אני יהוה. ושמרו את משמרתי

גבר מזרעא דאהרן והוא סגיר או
דאיב בקודשיא לא ייכול עד דידכי
ודיקרב בכל טמא נפשא או גבר
דתיפוק מניה שכבת זרעא. אי
רגל מן נסל הרון פימא הו אברץ או
דאיב פלא יאכל מן אלאקדאס אלי אן
יטהר ומן מס נגס במית או רגל
מנה נטפה אלנסל. או גבר דיקרב
בכל רחשא דיסתאב ליה. או
באנשא דיסתאב ליה לכל סאובתיה.
ואי לגמיע הואם רביב כבילה אן
ינגס מנה או באנסאן סבילה אן
ינגס מנה. עלא צרוב נגאסתה.
אנש דיקרב ביה ויהי מסאב עד
רמשא ולא ייכול מן קודשיא אלהין

אסחי בסריה במיא. פאי אנסאן דנא בשי מן דלך פלינגס אלי אלליל ולא יאכל
מן אלאקדאס אלי אן יגסל בדנה במא. ובמיעל שמשא וידכי ובתר כן ייכול
מן קודשיא ארי לחמיה הוא. פאדי גאבת אלשמס פקד טהר ובעד דלך יאכל
מן אלאקדאס לאנה טעאמה. נבילא ותבירא לא ייכול לאסתאבא בהא אנא יי.
ואלנבילה ואלפריסה לא יאכלהמא פיתנגס בהא אנא אללה אלמעאקב. ויטרון ית

מדבר ושהו האדם שישלו טהרה בטבילה" ונכרתה הנפש" יכול מצד זה לצד זה ונכרת ממקומו ויתישב במקום
אחד ת"ל אני ה' בכל מקום אני" בכל טמא נפש במי שנטמא במת" בכל שרץ אשר יטמא לו" בשיעור הראוי
לטמא בכעדשה" או באדם" במת" אשר יטמא לו בשיעור לטמא וזהו כזית" לכל טומאתו" לרבות נוגע בזב
וזבה נדה ויולדת" נפש אשר תגע בו באחד מן הטמאים הללו" ואחר יאכל מן הקדשים" נדרש ביבמות
בתרומה שמותר לאכלה בהערב השמש" מן הקדשים" ולא כל הקדשים" נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה
בה" לענין הטומאה הזהיר כאן שאם אכל נבלת עוף טהור שאין לה טומאת מגע ומשא אלא טומאת
אכילה בבית הבליעה אסור לאכול בקדשים וצריך לומר וטרפה מי שיש במינו טריפה יצא נבלת עוף
טמא שאין במינו טרפה" ושמרו את משמרתי" מלאכול תרומה בטומאת הגוף" ומתו בו" למדנו שהיא
מיתה בידי שמים" לא יאכל קדש" בתרומה הכתוב מדבר שכל הענין ודבר בה" תושב כהן ושכיר" תושב
שלכהן ושכירו לפיכך תושב זה בקוד פתח לפי שהוא דבוק ואיזהו תושב זה נרצע שהוא קנוי לו עד

חטא ולא ישאו עליו חאט ומתו בו כי
יחללהו אני יהוה מקדשם׃ וכל
זר לא יאכל קדש תושב כהן
ושכיר לא יאכל קדש׃ וכהן כי
יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל
בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו׃
ובת כהן כי תהיה לאיש זר הוא
בתרומת הקדשים לא תאכל׃
ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה
וזרע אין לה ושבה אל בית אביה
כנעוריה מלחם אביה תאכל
וכל זר לא יאכל בו׃ ואיש כי
יאכל קדש בשגגה ויסף חמשיתו
עליו ונתן לכהן את הקדש׃ ולא

מטרת מימרי ולא יקבלון עלוהי
חובא וימותון ביה ארי יחלוניה
אנא יי מקדשהון׃ פליחפצו מא
אסתחפצתהם ולא יחמלו ענה
וזרא פיהלכון אותהם תבדלוה׃
לאני אללה מקדסהם׃ וכל חילוני
לא ייכול קודשא תותבא דכהנא
ואגירא לא ייכול קדשא׃ וכלאגנבי
לא יאכל קדסא תותא ציף ולאמאם
ואגירה לא יאכל קדסא׃ וכהין
ארי יקני נפש קנין כספיה הוא
ייכול ביה ויליד ביתיה אנון
ייכלון בלחמיה׃ ואיאמאם אשתרא
אנסאן שראא במלה פהו יאכל
מנה וכדלך תליד ביתה הם יאכלון
מן טעימה׃ ובת כהין ארי תהי לגבר חילוני היא באפרשות קודשיא לא
תיכול׃ יה׳ אבנה׳ אמאם תזווגת רגלא אגנביא פהי לא תאכל מן רפאיע
אלקדס׃ ובת כהין ארי תהי ארמלא ומתרכא ובר לית לה ותתוב לבית
אבוהא ברביותה מלחמא דאבוהא תיכול וכל חילוני לא ייכול ביה׃ ואי
אבנה אמאם צארה׳ ארמלה או מטלקה׳ לא נסל להא פלתעוד אלי בית
אביהא כחכם צבאיהא ומן טעאמה תאכל וסאיר אלאגנביין לא יאכלו מנה׃
וגבר ארי ייכול קודשא בשלו ויוסיף חומשיה עלוהי ויתין לכהנא ית קודשא׃
ואי אנסאן אכל שיא מן אלאקדאס סהוא פליזיד עליה מתל כמסה וידפעה אלי אלאמאם ען

היובל ואיזהו שכיר זה קנוי קנין שנים שיוצא בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לאדונו לאכול בתרומה׃ וכהן כי יקנה נפש׃ עבד כנעני שקנוי לגופו׃ ויליד ביתו׃ אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא הזה שאף היא קנין כספו ועוד למד ממקרא אחר כל טהור בביתך וג׳ בספרי׃ לאיש זר׃ ללוי וישראל׃ אלמנה וגרושה׃ מן האיש הזר׃ וזרע אין לה׃ ממנו׃ ושבה׃ הא אם יש לה זרע ממנו אסורה בתרומה כל זמן שהזרע קיים׃ כל זר

יחללו את קדשי בני ישראל
את אשר ירימו ליהוה. והשיאו
אותם עון אשמה באכלם את
קדשיהם כי אני יהוה מקדשם׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ ג
דבר אל אהרן ואל בניו ואל
כל בני ישראל ואמרת אלהם
איש איש מבית ישראל ומן
הגר בישראל אשר יקריב
קרבנו לכל נדריהם ולכל
נדבותם אשר יקריבו ליהוה
לעלה׃ לרצנכם תמים זכר
בבקר בכשבים ובעזים׃ כל

וקדש׃ ולא יחלון ית קודשיא דבני
ישראל ית דיפרשון קדם יי׃ ולא יבולו
אקראס בנא אסראיל ומא ירפעונה
ללה׃ ויקבלון עליהון עוויין
וחובין במיכלהון בסואבא ית
קודשיהון ארי אנא יי מקדשהון׃
פיחמלו ענהא דנובא ואתאמא
אדא אכלו בואך אקראסהם לאני
אללה מקדסהם׃
ומליל יי עם משה למימר׃ תם
כלם אללה מוסי תכלימא׃ מליל
עם אהרן ועם בנוהי ועם כל בני
ישראל ותימר להון גבר גבר
מבית ישראל ומן גיוריא בישראל
די יקריב קורבניה לכל נדריהון
ולכל נדבתהון דיקרבון קדם יי לעלתא׃ מל הרון ובניה וקאיר לאסראיל
וקל להם אי רגל מן אל אסראיל או מן אלגרבא אלדאכלין פיהם שא אן יקרב
קרבאנה עלי צרוב מן נדורהם או תברעהם אלדי יקרבונהא ללה צעידה׃
לרעוא לכון שלים דכר בתוריא אמריא ובעזיא׃ פלמרתצא מנכם [illegible] יכון
צחיחא דכרא מן אלבקר ואלצאן ואל[illegible] [illegible] דביה מומא לא תקרבון׃ כל דאריוא

לא יאכלו בו׃ לא בא אלא להוציא את האונן שמותר בתרומה דלות תמ[illegible] ותן [illegible] כי יאכל קודש׃
תרומה׃ ונתן לכהן את הקודש׃ דבר הראוי להיות קדש שאינו פורע לו מעות אלא פירות שלחולין והן
נעשין תרומה׃ ולא יחללו׃ להאכ[illegible] לזרים׃ והשיאו אותם׃ את עצמם יטענו עון באכלם את קדשיהם
שהובדלו לשם תרומה וקדשו ו[illegible] ואונקלוס תרגם במיכלהון בסואבא שלא לצורך
תרגמו כן׃ והשיאו אותם׃ זה אחד משלשה [illegible] שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה שמדברים באדם
עצמו וכן ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו הוא יביא את עצמו וכן ויקבר אותו בגיא הוא קבר את עצמו
כך נדרש בספרי׃ נדריהם׃ הרי עלי׃ נדבותם׃ הרי זו׃ לרצונכם׃ הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני
שיהא לכם לרצון אפיימנט בלעז ואיזהו הראוי לרצון׃ תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים׃ אבל בעולת
העוף אין צריך תמות וזכרות ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר׃ לפי כך׃ להפריש בדבורו׃ עורת
שמדבר שלמום עורון בלשון נקבה שלא יהא בו מום שלעוורת׃ או שבור׃ לא יהיה׃ חרוץ׃ ריס שלעין

אשר בו מום לא תקריבו כי לא
לרצון יהיה לכם: ואיש כי
יקריב זבח שלמים ליהוה
לפלא נדר או לנדבה בבקר
או בצאן תמים יהיה לרצון
כל מום לא יהיה בו: עורת
או שבור או חרוץ או יבלת
או גרב או ילפת לא תקריבו
אלה ליהוה ואשה לא תתנו
מהם על המזבח ליהוה: ושור
ושה שרוע וקלוט נדבה תעשה
אתו ולנדר לא ירצה: ומעוך
וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו

לרעוא יהי לכון: וכל מא פיה עיב
פלא תקרבוה פאנה לא ירתצא
מנכם: וגבר ארי יקריב נכסת
קודשין קדם יי' לפרשא נדרא
או לנדבתא בתורי או בענא:
שלים יהי לרעוא כל מומא לא
יהי ביה: וכדלך אי אנסאן שא אן
יקרב דבח סלאמה ללה תסויג
נדרא או תברעא מן אלבקר
או מן אלגנם פליצחיח הו ומתא
מנה לא יכון פיה שי מן עיב:
עויר או תביר או פסיק או יבלן
או גרבן או חזזן לא תקרבון אלין
קדם יי' וקרבן לא תתנון מנהון

על מדבחא קדם יי': מן עורא או מכסורה או מבתורה או דאת תאולול:
או בה גרב או חזאז פלא תקרבוהא ללה. מנהא קרבאנא עלי מדבח ולא תגעלו
ללה: ותור ואימר יתיר וחסיר נדבתא תעביד יתיה ולנדרא לא
יתרעי: ואי תור או שאה כאנת גאמזה או מרמגה. פאצנעוה עלי
גהה' אתברע ואמא עלי גהה' אלנדר פלא ירתצא: ומריס ודריס
ודשליף ודגזיר לא תקרבון קדם יי' ובארעכון לא תעבדון: ואלממרוס
ואלמרדוק ואלמנזול ואלמקטוע לא תקרבוהא ללה

שנסדק או שנפגם וכן שפתו שנסדקה או שנפגמה. יבלת. ורוא"ה בלע"ז. גרב. מין חזזית וכן ילפת
ולשון ילפת כמו וילפת שמשון שאחוזה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה. לא תקריבו. שלשה פעמים
להזהיר על הקדשן ועל שחיטתן ועל זריקת דמן. ואשה לא תתנו. אזהרת הקטרתן. שרוע. אבר
גדול מחבירו. קלוט. פרסותיו קלוטות. נדבה תעשה אותו. לבדק הבית. ולנדר. למזבח לא ירצה.
איזה הקדש בא לרצות הוי אומר זה הקדש המזבח. ומעוך וכתות ונתוק וכרות. בביצים או בגיד.
מעוך. ביציו מעוכין ביד. כתות. כתושים יותר ממעוך. נתוק. תלושין ביד עד שנפסקו חוטים
שתלויים בהם אבל נתונים הם בתוך הכיס והכיס לא נתלש. וכרות. כרותין בכלי ועודן בכיס. ומעוך
תרגומו ודמריס זהו לשונו בארמית לשון כתישה. וכתות. תרגומו ודריס כמו הבית הגדול רסיסים.

ליהוה ובארצכם לא תעשו:
ומיד בן נכר לא תקריבו את
לחם אלהיכם מכל אלה כי
משחתם בהם מום בם לא
ירצו לכם:
וידבר יהוה אל משה
לאמר: שור או כשב או עז
כי יולד והיה שבעת ימים תחת
אמו ומיום השמיני והלאה
ירצה לקרבן אשה ליהוה:
ושור או שה אתו ואת בנו
לא תשחטו ביום אחד: וכי
תזבחו זבח תודה ליהוה

ופי בלדאנכם לא תצנעוהא: ומיד
בר עממין לא תקרבון ית קרבן
אלהכון מכל אלין ארי חיבולהון
בהון מומא בהון לא לרעוא יהון
לכון: ומן יד אלאמם לא תקרבון
קרבאן רבכם מן ראים ופיה שי
מן הדה אלעיוב לאן פסאדהא
מעהא והו אלעיב אלדי פיהא
פלא תתקבל מנכם:
ומליל יי עם משה למימר:
תם כלם אללה מוסי תכלימא:
תור או אמר או עז ארי יתיליד
ויהי שבעה יומין בתר אמיה
ומיומא תמינאה ולהלאה יתרעי
לקרבא קרבנא קדם יי: אי עגל או חמל או גדי ולד פיקים סבעה
איאם מע אמה ומן אליום אלתאמן פצאעדא יתקבל אן יקרב
קרבאנא ללה: ותורתא או סיתא לה ולברה לא תכסון ביומא חד:
ואלבקרה ואלנעגה הי וולדהא לא תדבחוהמא פי יום ואחד: וארי
תכסון נכסת תודתא קדם יי לרעוא לכון תכסון: ואדי דבחתם דבח
שכר ללה פעלא מא ירתצא מנכם אדבחוה: ביומא

בקיעות ודקות קנה המרוסק" ובארצכם לא תעשו" דבר זה לסרס שום בהמה וחיה ואפילו
טמאה לכך נאמר בארצכם לרבות כל אשר בארצכם שאי אפשר לומר לא נצטוו על
הסירוס אלא בארץ שהרי סרוס חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה
לארץ" ומיד בן נכר" נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מום
ואע"פ שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בני נח אלא מחוסרי אבר זאת נוהגת בבמה שבשדות
אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבוה אבל תמימה תקבלו מהם לכך נאמר למעלה
איש איש לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל" משחתם" חיבולהון" לא ירצו
לכם" לכפר עליכם". כי יולד" פרט ליוצא דופן" אותו ואת בנו" נוהג בנקבה שאסור לשחוט
האם והבן הבנה ואינו נוהג בזכרים ומותר לשחוט האב והבן" אותו ואת בנו" את בנו ואותו במשמע"

לרצונכם

לרצנכם תזבחו׃ ביום ההוא
יאכל לא תותירו ממנו עד בקר
אני יהוה׃ ושמרתם מצותי
ועשיתם אתם אני יהוה׃ ולא
תחללו את שם קדשי ונקדשתי
בתוך בני ישראל אני יהוה
מקדשכם׃ המוציא אתכם
מארץ מצרים להיות לכם
לאלהים אני יהוה׃

ד
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם מועדי יהוה אשר
תקראו אתם מקראי קדש אלה
הם מועדי׃ ששת ימים תעשה

ההוא יתאכיל לא תשאלון מניה
עד צפרא אנא יי׳׃ אן יכון יוכל
פי דלך אליום פקט לא תבקו מנה
אלי אלגדאה אנא אללה אמרת בדלך׃
ותיטרון פקודי ותעבדון יתהון
אנא יי׳׃ פאחפצו וצאיאי ואעמלו
בהא אנא אללה אגאזיכם בהא׃
ולא תחלון ית שמא דקודשי
ואתקדש בגו בני ישראל אנא
יי׳ מקדשכון׃ ולא תבדלו אסם
קדסי בל אתקדס פימא בין
בני אסראיל אנא אללה מקדסכם׃
דאפיק יתכון מארעא דמצרים
למהוי לכון לאלה אנא יי׳׃
אלמכרגכם מן בלד מצר לאכון
לכם אלאהא אנא אללה אלמעאקב׃

ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃ מליל
עם בני ישראל ותימר להון מועדיא דיי׳ דתערעון יתהון מערעי קדיש
אלין אנון מועדי׃ מר בני אסראיל וקל להם אעיאד אללה אלתי יגב אן תסמוהא
באסמא כאצה הדה הי אעיאדי׃ שתה יומין תתעביד עבידתא

לרצונכם תזבחו׳ תחלת זביחתכם הזהרו שתהא לרצון לכם ומהו הרצון ביום ההוא יאכל מה בא להזהיר
אם שתהא שחיטה על מנת כן א׳ תשחטוהו על מנת לאכלו למחר שאם תחשבו בו מחשבת פסול לא
יהא לכם לרצון׳ ד״א לרצונכם לדעתכם מכאן למתעסק שפסול בשחיטת קדשים אע״פ שפירט בנאכלים
לשני ימים חזר ופירט בנאכלים ליום אחד שתהא זביחתן על מנת לאכלן בזמנן׳ ביום ההוא יאכל׳
לא בא להזהיר אם שתהא שחיטה על מנת כן שאם לקבוע לה זמן אכילה כבר כתוב ובשר זבח
תודת שלמיו וג׳ אני ה׳ דע מי גזר על הדבר ואל יקל בעיניך׳ ושמרתם זו משנה׳ ועשיתם זה
המעשה׳ ולא תחללו׳ לעבור על דברי מזידין ממשמע שנ׳ ולא תחללו מה ת״ל ונקדשתי מסור
עצמך וקדש שמי יכול ביחיד ת״ל בתוך בני ישראל וכשהוא מוסר עצמו ימסור ע״מ למות שכל
המוסר עצמו על מנת הנס אין עושין לו נס שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן
ע״מ הנס שנ׳ והן לא ידיע מהוי לך מלכא וג׳ מציל ולא מציל ידיע להוי לך וג׳ המוציא אתכם׳ על

מלאכה וביום השביעי שבת
שבתון מקרא קדש כל מלאכה
לא תעשו שבת הוא ליהוה
בכל מושבתיכם׃

אלה מועדי יהוה מקראי קדש
אשר תקראו אתם במועדם׃
בחדש הראשון בארבעה
עשר לחדש בין הערבים פסח
ליהוה׃ ובחמשה עשר יום
לחדש הזה חג המצות ליהוה
שבעת ימים מצות תאכלו׃
ביום הראשון מקרא קדש יהיה
לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו׃

וביומא שביעאה שבא שבתא
מערע קדיש כל עבידא לא
תעבדון שבתא היא קדם יי בכל
מותבניכון׃ סתה' איאם תצנע
אלצנאיע ופי אליום אלסאבע עטלה
היסבת ואסמא מקרסא כל
כל צנאעה לא תעמלו כואך הי
סבת ללה פי גמיע מסאכנכם׃
אלין מועדיא דיי מערע
קדיש רתערעון יתהון בזמניהון׃
הדה אעיאד ללה אלתי אסמאהא
כאעה אלתי יגב אן תסמוהא פי
אוקאתהא׃ בירחא קדמאה
בארבעת עסרא לירחא בין
שמשיא פסחא קדם יי׃ פי אלשהר
אלאול פי אליום אלראבע עשר מנה בין אלגרובין פסחא ללה׃ ובחמישת
עסרא יומא לירחא הדין חגא דפטירא קדם יי שבעה יומין פטירא
תיכלון׃ ופי אליום אלכאמס עשר מן הדי אלשהר חג אלפטיר ללה סבעה'
איאם תאכלו פטירא׃ ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פלחן
לא תעבדון׃ פי אליום אלאול אסם מקרס יכון לכם כל צנעה' מכסב לא תעמלו׃

מנת כן אמר' מזמן לשלם שכר׃ דבר אל בני ישראל׃ מועדי ה' עשה מועדות שיהיו ישראל מלמדין
בהם שמעברין את השנה שלגליות שנעקרו ממקומם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלם׃
ששת ימים׃ מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו
כאלו חלל את השבתות׃ וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את השבתות׃ אלה מועדי
ה'׃ למעלה מדבר בעבור שנה וכאן מדבר בקידוש החדש׃ בין הערבים׃ משש שעות ולמעלה׃
פסח לה'׃ הקרבת קרבן ששמו פסח׃ והקרבתם אשה לה'׃ מכל מקום׃ הם המוספין האמורים
בפרשת פינחס׃ ולמה נאמרו כאן לומר לך שאין המוספין מעכבין זה את זה׃ והקרבתם
אשה לה'׃ מכל מקום אם אין פרים הבא אילים ואם אין פרים ואילים הבא כבשים׃ שבעת
ימים׃ כל מקום שנ' שבעת שם דבר הוא שבוע של ימים שטיינ"א בלע"ז׃ וכן כל לשון שמונת

והקרבתם אשה ליהוה שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו:

ד וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן: והניף את העמר לפני יהוה לרצנכם ממחרת השבת יניפנו הכהן: ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה ליהוה: ומנחתו שני

ותקרבון קרבנא קדם יי שבעה יומין ביומא שביעאה מערע קדיש כל עבידת פלחן לא תעבדון: וקרבו קרבאנא ללה פי הדה אלסבעה אלאיאם פי יום אלסאבע אסם מקדס כל צנאעה מכסב לא תעמלו:

ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא: מליל עם בני ישראל ותימר להון ארי תיעלון לארעא דאנא יהיב לכון ותחצדון ית חצדה ותיתון ית עומר ריש חצדכון לות כהנא: מר בני אסראיל וקל להם אד תדכלון אלי אלבלד אלדי אנא מעטיכם פאחצדו זרעהא ואיתו בגמר אול חצאדכם אלי אלאמאם: ויריים ית עומרא קדם יי לרעוא לכון מבתר יומא טבא ירימניה כהנא: פיחרכה בין ידי אללה עלאמה ירתצא מנכם וליכון תחריכה לה מן גד אלעטלה: ותעבדון ביומא דמתרימון ית עומרא אמר שלים בר שתיה לעלתא קדם יי: וקרבו פי יום תחריככם לה חמלא צחיחא אבן סנתה צעידה ללה: ומנחתיה תרין עסרונין סלתא

ששת חמשת שלשת: מלאכת עבודה" אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה וצורך שיש חסרון כיס בבטלה שלהן כגון דבר האבד כך היבנתי מתורת כהנים" דקתני יכול אף חולו שלמועד יהא אסור בכל במלאכת עבודה וכו'" ראשית קצירכם" שתהא ראשונה לקציר" עומר" עשירית האיפה כך היתה שמה כמו וימדו בעמר" והניף" כל תנופה מוליך ומביא מעלה ומוריד מוליך ומביא לעצור רוחות רעות ומעלה ומוריד לעצור טללים רעים" לרצנכם" אם תקריבו כמשפט זה יהיה לרצון לכם" ממחרת השבת" ממחרת יום טוב הראשון שלפסח שאם אתה אומר שבת בראשית אי אתה יודע איזהו" ועשיתם כבש" חובה לעומר הוא בא" ומנחתו" מנחת נסכיו" שני עשרונים" כפולה היתה" ונסכו יין רביעית

עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן
אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכֹּה
יַיִן רְבִיעִת הַהִין׃ וְלֶחֶם וְקָלִי
וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת
קָרְבַּן אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מֹשְׁבֹתֵיכֶם׃
וּסְפַרְתֶּם לָכֶם
מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם
אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת
תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה׃ עַד מִמָּחֳרַת
הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ
חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה׃ מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם

ונסכו ל̇ ... מלין בת̇ ה̇ בקוף תביה וק̇

דפילא במשח קרבנא קדם יי
לאתקבלא ברעוא ונסכיה
חמרא רבעות הינא׃ ומעה מן
אבר עשרין סמד מלתות
ברהן קרבאנא מקבולא מרציא
ללה ומזאגה מן אלכמר רבע
קסט׃ ולחים וקלי ופירוכן לא
תיכלון עד כלן יומא הדין עד
איתאיכון ית קרבנא דאלהכון
קים עלם לדריכון בכל מותבניכון׃
ולבזא ופליכא וסויקא לא
תאכלון אלא ואת הדא יום אלא אן
תאתו בקרבאן רבכם רסם
דהר עלא מר אגיאלכם פי
גמיע מסאכנכם׃

ותמנון לכון מבתר יומא טבא מיום איתאיכון ית עומרא
דארמותא שבע שבועין שלמן יהוין׃ ואחצו לכם מן גד אעטלה
מן יום גיתם בגמר אתחליך סבעה אסאביע תאמה תכון׃ עד
מבתר שבועתא שביעיתא תמנון חמשין יומין ותקרבון מנחתא
חדתא קדם יי׃ ולי גד אאסבוע אסאבע פיכון גמלה מא תחצונה כמסין
יומא וקלבו קלבאנא גדידא ללה׃ ממותבניכון תיתון לחים

ההין" אעפ שמנחתו כפולה אין נסכיו כפולים "קלי" קמח עשוי מכרמל רך שמייבשין אותו בתנור"
כרמל" הן קליות גרניליש" בכל מושבותיכם" נחלקו בו חכמי ישראל יש שלמדו מכאן שהחדש נוהג
בחוצה לארץ ויש אומרים לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו
וחלקו" ממחרת השבת" ממחרת יום טוב "תמימות תהיינה" מלמד שמתחיל ומונה מבערב
שאם לא כן אינן תמימות" השבת השביעית" כתרגומו שבועתא שביעיתא" עד ממחרת השביעית
תספרו" ולא עד בכלל והן ארבעים ותשעה יום" חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' ביום חמשים
תקריבוה וחומר את זה מדרשו אבל פשוטו עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו

תביאו לחם תנופה שתים שני עשרנים סלת תהיינה חמץ תאפינה בכורים ליהוה: והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימם בני שנה ופר בן בקר אחד ואילם שנים יהיו עלה ליהוה ומנחתם ונסכיהם אשה ריח ניחח ליהוה: ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים: והניף הכהן אתם על לחם הבכרים תנופה לפני יהוה על שני כבשים קדש יהיו ליהוה לכהן: וקראתם בעצם

ארמותא תרתין גריצן תרין עשרונין סלתא יהוין חמיע יתאפין בכורין קדם יי: אן תאתו מן מסאכנכם בכבז תחריך רגיפין מן עשרין סמרא יכונאן וכמירא יכבזאן המא בכור ללה: ותקרבון על לחמא שבעה אמרין שלמין בני שנא ותור בר תורי חד ודכרין תרין יהון עלתא קדם יי ומנחתהון ונסכיהון קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ויקרבו מע אלרגיפין סבעה חמלאן צחאחא בני סנה ותורא מן אלבקר וכבשין יכונאן צעידה ללה ובלהמא ומזאגהמא קרבאנא מקבולא מרציא ללה: ותעבדון צפיר בר עזין חד לחטאתא ותרין אמרין בני שנא לנכסת קודשיא: ויקרבו איצא עתודא מן אלמאעז ללדכאה וחמלין אבני סנה לדבח אלסלאמה: וירים כהנא יתהון על לחמא דבכוריא ארמא קדם יי על תרין אמרין קודשא יהון קדם יי לכהנא: פיחרך מא יגב מנהא אלאמאם מע רגיפי אלבכור תחריכא ללה עלי אלחמלין ותכון קדסא ללה תדפע אלי אלאמאם: ותערעון בכרן

ומקרא מסולק הוא" מנחה חדשה היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש ואם תאמר הרי קריבה מנחת העומר אינה כשאר כל המנחות שהיא באה מן השעורים" ממושבותיכם" ולא מחוצה לארץ" לחם תנופה" לחם תרומה המורם לשם גבוה וזו היא מן החדשה האמורה למעלה" בכורים" ראשונה לכל המנחות אף למנחת קנאות הבאה מן השעורים לא תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם" על הלחם" בגלל הלחם חוצה ללחם" ומנחתם ונסכיהם" כמשפט מנחה ונסכים המפורשים בכל בהמה בפרשת נסכים שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש זו היא המנחה והנסכים חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש" ועשיתם שעיר עזים" יכול שבעת כבשים ושעיר האמורים כאן הם שבעה כבשים ושעיר האמורים בחומש הפקודים כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אינן הן אמור מעתה אלו לעצמן ואלו לעצמן אלו קרבו בגלל הלחם ואלו למוספין" והניף הכהן אתם תנופה" מלמד

היום הזה מקרא קדש יהיה לכם
כל מלאכת עבדה לא תעשו חקת
עולם בכל מושבתיכם לדרתיכם:
ובקצרכם את קציר ארצכם
לא תכלה פאת שדך בקצרך
ולקט קצירך לא תלקט לעני
ולגר תעזב אתם אני יהוה אלהיכם:

וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר ס
אל בני ישראל לאמר בחדש
השביעי באחד לחדש יהיה לכם
שבתון זכרון תרועה מקרא
קדש: כל מלאכת עבדה לא

ויומא הדין מערע קדיש יהי
לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון
קים עלם בכל מותבניכון לדריכון:
ואסמו ראס הדא אליום אסמא
מקדסא יכון לכם וכל צנאעה
מכסב לא תצנעו רסם אלדהר
פי גמיע מסאכנכם עלא מר
אגיאלכם: ובמחצדכון ית
חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא
דחקלך בח צדך ולקטא דחצדך
לא תלקיט לעניי ולגיורי תשבוק
יתהון אנא יי אלהכון: ואדי חצדתם
זרע ריאצכם פלא תסתקץ טרף
ציעתך פי חצאדך ונתיר זרעך
לא תלקטה בל ללצעיף ואלגריב אתרכהמא אנא אללה רבכם אגאזיכם
כיראן: ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא:
מליל עם בני ישראל למימר בירחא שביעאה בחד לירחא יהי לכון
ניחא יהי לכון יבבא מערע קדיש: מר בני אסראיל קאילא פי אליום
מן אלשהר אלסאבע יכון לכם עטלה ותבויק גלבה ואסמה אלאול
מקדסא: כל עבידת פלחן לא תעבדון ותקרבון קרבנא קדם
יי: וכל צנאעה מכסב לא תצנעו וקרבו קרבאנא זאירא

שטעונים תנופה חיים יכול כולם ת״ל על שני כבשים״ קדש יהיו״ לפי ששלמי יחיד קדשים קלים
הוזקק לומר בשלמי צבור שהן קודש קדשים״ ובקצרכם״ חזר ושנה לעבור עליהן בשני לאוין״
אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנה באמצע רגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה
ויום הכפורים מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאלו בנה בית
המקדש והקריב עליו קרבנותיו בתוכו״ תעזוב אתם הנח לפניהם והם ילקטו ואין לך לסייע לאחד מהם
אני ה׳ אלהיכם״ נאמן לשלם שכר״ זכרון תרועה״ זכרון פסוקי זכרון ופסוקי שופרות לזכור
להם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל״ והקרבתם אשה״ המוספין האמורין בחומש הפקודים״

תעשו והקרבתם אשה ליהוה׃
וידבר יהוה אל
משה לאמר׃ אך בעשור לחדש
השביעי הזה יום הכפרים הוא
מקרא קדש יהיה לכם ועניתם
את נפשתיכם והקרבתם אשה
ליהוה׃ וכל מלאכה לא תעשו
בעצם היום הזה כי יום כפרים
הוא לכפר עליכם לפני יהוה
אלהיכם׃ כי כל הנפש אשר לא
תענה בעצם היום הזה ונכרתה
מעמיה׃ וכל הנפש אשר תעשה
כל מלאכה בעצם היום הזה
והאבדתי את הנפש ההוא מקרב
עמה׃ כל מלאכה לא תעשו

ללה׃ ומליל יי עם משה
למימר׃ תם כלם אללה מוסי׳
תכלימא׃ ברם בעסרא לירחא
שביעאה הדין יומא דכפוריא
הוא מערע קדיש יהי לכון
ותענון ית נפשתכון ותקרבון
קרבנא קדם יי׃ אמא פי אלעאשר
מן הדא אלשהר אלסאבע והו יום
אלגפראן אסמא מקדסא יכון לכם
ואגיעו אנפסכם וקרבו קרבאנא
זאידא ללה׃ וכל עבידא לא
תעבדון בכרן יומא הדין ארי יומא
דכפוריא הוא לכפרא עליכון
קדם יי אלהכון׃ וכל עמל לא תעמלו
פי ראת דאך אליום לכי יסתגפר
פיה ענכם בין ידי אללה רבכם׃

לאנה יום אלגפראן

ארי כל אנש דלא יתעני בכרן יומא הדין וישתיצי מעמיה׃ וכל
אנסאן באגלם יצום פי ראת הדי אליום ינקטע מן קומה׃ וכל אנש
דיעביד כל עבידא בכרן יומא הדין ואוביד ית אנשא ההוא מגו
עמיה׃ וכל אנסאן יצנע שיא מן אלצנאיע פי ראת דאלך
אליום ואביד דאך אלאנסאן מן בין קומה׃ כל עבידא לא תעבדון
ביום עלם לדריכון בכל מותבניכון׃ וכל צנאעה לא תעמלו

אך" כל אכין ורקין שבתורה מיעוטין מכפר הוא לשבים ואינו מכפר על שאינם שבים"
והאבדתי" לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מה הוא כשהוא אומר והאבדתי לימד
על הכרת שאינו אלא אבדן" וכל מלאכה" לעבור עליו בלאוין הרבה או להזהיר על מלאכת לילה
כמלאכת יום׃ מקרא קדש" קדשהו בכסות נקיה ובתפלה ובשאר ימים טובים במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ובתפלה"

חקת עולם לדרתיכם בכל
מושבתיכם: שבת שבתון הוא
לכם ועניתם את נפשתיכם
בתשעה לחדש בערב מערב עד
ערב תשבתו שבתכם:
וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל לאמר בחמשה
עשר יום לחדש השביעי הזה
חג הסכות שבעת ימים ליהוה:
ביום הראשון מקרא קדש כל
מלאכת עבדה לא תעשו: שבעת
ימים תקריבו אשה ליהוה ביום
השמיני מקרא קדש יהיה לכם
והקרבתם אשה ליהוה עצרת
הוא כל מלאכת עבדה לא תעשו:

רסם דהר עלא מר אגיאלכם פי
גמיע מסאכנכם: שבא שבתא
הוא לכון ותענון ית נפשתכון
בתשעא לירחא ברמשא עד
מרמשא עד רמשא תנוחון
ניחכון: עטלה היסבת לכם
ואגיעו אנפסכם מן עשייה'
אתאסע פי הדי' שהר אלי עשי
אתאני תעטלו עטלכם:
ומליל יי' עם משה
למימר: תם כלם אלה מוסי
תכלימא: מליל עם בני ישראל
למימר בחמישת עסרא יומא
לירחא שביעאה הדין חגא
דמטליא שבעה יומין קדם יי':
מר בני אסראיל קאילא פי
יום כאמס עשר מן שהר אלסאבע חג אלמצאל סבעה' איאם
ללה: ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת פלחן לא תעבדון:
פי אליום אלאול אסם מקדס כל צנאעה' מכסב לא תעמלו: שבעה
יומין תקרבון קרבנא קדם יי': ביומא תמינאה מערע קדיש יהי
לכון ותקרבון קורבנא קדם יי' כנשין תהון כל עבידת פלחן לא
תעבדון: ופי הדה אלסבעה' איאם תקרבו קרבאנא ללה פי אליום
אלתאמן אסם מקדס יכון לכם וקרבו קרבאנא זאידא ללה ואמכתו
פי קדסה וכל צנאעה' מכסב לא תעמלו: אלין מועדיא דיי'

עצרת היא: עצרתי אתכם אצלי כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמנם
ליפטר אמר בני בבקשה מכם עכבו עמי יום אחד קשה עלי פרידתכם: כל מלאכת עבודה: אפילו
מלאכה שהיא עבודה לכם שאם לא תעשוה יש חסרון כיס בדבר: לא תעשו: יכול אף חולו של מועד יהא

אלה מועדי יהוה אשר תקראו
אתם מקראי קדש להקריב
אשה ליהוה עלה ומנחה זבח
ונסכים דבר יום ביומו׃ מלבד
שבתת יהוה ומלבד מתנותיכם
ומלבד כל נדריכם ומלבד כל
נדבתיכם אשר תתנו ליהוה׃
אך בחמשה עשר יום לחדש
השביעי באספכם את תבואת
הארץ תחגו את חג יהוה שבעת
ימים ביום הראשון שבתון וביום
השמיני שבתון׃ ולקחתם לכם
ביום הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ עבת

דתערעון יתהון מערעי קדיש
לקרבא קרבנא קדם יי׳ עלתא
ומנחתא נכסת קודשין ונסוכין
פתגם יום ביומיה׃ הדה אעיאד
אלה אלדי יגב אן תסמוהא באסמא
כאצה ותקרבו פיהא קרבאנא
נאירא ללה מן צעידה וכל
ומזאג ואגב כל יום פי יומה׃
בר משביא דיי׳ ובר ממתנתכון
ובר מכל נדריכון ובר מכל
נדבתכון דתתנון קדם יי׳׃ מא כלא
סבות אלה ומא כלא ונדורכם
ותברעכם אלתי תעטוהא ללה׃
ברם בחמישת עסרא יומא
לירחא שביעאה במכנשכון
ית עללתא דארעא תיחגון ית חגא קדם יי׳ שבעה יומין ביומא קדמאה
ניחא וביומא תמינאה ניחא׃ ואמא פי אליום אלכאמס עשר מן אלשהר
אלסאבע פיאוון גמעכם גלה אלארץ תחגו חג ללה סבעה׳ איאם פי
אלאול מנהא עטלה ופי אליום אלתאמן עטלה׃ ותיסבון לכון ביומא קדמאה
פירי אילנא אתרוגין ולולבין והדסין וערבין דנחל׃ ותחדון קדם יי׳ אלהכון
שבעה יומין׃ ותאכדו לכם פי אליום אלאול מן תמר שגר אלאתרג ומן לב אלנכל ומן אגצאן

אקור במלאכת עבודה תל׳ ריאו׳ עולה ומנחה מנחת נסכים הקרבה עם העולה דבר יום ביומו חק׳ קבוע
בחומש הפקודים דבר יום ביומו הא אם עבר יומו בטל קרבנו׳ אך בחמשה עשר יום תחוגו קרבן שלמים
לחגיגה יכול תדחה את השבת תל׳ אך הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה באספכם את תבואת הארץ
שיהא חודש שביעי זה בא בזמן אסיפה מכאן שנצטוו לעבר את השנים שאם אין העבור פעמים שהוא
בא בעצם הקיץ או בחורף תחוגו שלמי חגיגה שבעת ימים אם לא הביא בזה יביא בזה יכול יהא מביא
כל שבעה תל׳ וחגותם אותו יום אחד במשמע ולא יותר ולמה נאמר שבעה לתשלומין פרי עץ הדר עץ
שטעם עצו ופריו שוה הדר הדר באילנו משנה לשנה וזהו אתרוג כפת תמרים חסר וי״ו למד שאינה
אלא אחת וענף עץ עבות שענפיו קלועים בעבותות וחבלים וזהו הדס העשוי כמין קלעים׃ ה״אח

ועַרבי נחל ושמחתם לפני יהוה
אלהיכם שבעת ימים׃ וחגתם
אתו חג ליהוה שבעת ימים
בשנה חקת עולם לדרתיכם
בחדש השביעי תחגו אתו׃
בסכת תשבו שבעת ימים כל
האזרח בישראל ישבו בסכת׃
למען ידעו דרתיכם כי בסכות
הושבתי את בני ישראל בהוציאי
אותם מארץ מצרים אני יהוה
אלהיכם׃ וידבר משה את מעדי
יהוה אל בני ישראל׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ צו כד
את בני ישראל ויקחו אליך
שמן זית זך כתית למאור
להעלת נר תמיד׃ מחוץ לפרכת

עוד אלאס עלא צנעה' ולצפר ומן
גרב אלואד ואפלחו בהאבין ידי
אללה רבכם סבעה' איאם׃ ותיחגון
יתיה חגא קדם יי שבעה יומין בשתא
קים עלם לדריכון בירחא שביעאה
תיחגון יתיה׃ ותחגו דלך חג ללה
סבעה' איאם פי אלסנה רסם אלדהר
עלא מראגיאלכם פי אלשהר אלסאבע
תחגונה׃ במטליא תתבון שבעה
יומין כל יציבא בישראל יתבון
במטליא׃ ואגלסו פי אלמטאל סבעה'
איאם לאמרי וכל צריח מן אל
אסראיל יגלסו פי אלמטאל׃ בדיל
דידעון דריכון ארי במטלת ענני
אותיבית ית בני ישראל באפקותי
יתהון מארעא דמצרים אנא יי
אלהכון׃ לכי יעלם אגיאלכם אני
אללה רבכם אגלסת בני אסראיל פי צלאל מן גמאמי חין אכרגתהם
מן בלד מצר אנא אללה צאדק אלועד׃ ומליל משה ית סדר מועדיא דיי
ואליפנון לבני ישראל׃ פכאטב מוסי באעיאד אללה בני אסראיל׃
ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסי תכלימא׃ פקיד ית
בני ישראל ויסבון לך משח זיתא דכיא כתישא לאנהרא לאדלקא בוצינא
תדירא׃ אומר בני אסראיל באן יאתוך בדהן זית צאף מדקוק ללאצאה
לתסרג בה אלסרג דאימא׃ מברא לפרכתא דסהדותא במשכן

זה אזרח" בישראל" לרבות את הגרים" כי בסכות הושבתי" ענני כבוד" צו את בני ישראל" זו פרשת מצות
הנרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש צורך המנורה וכן משמע ואתה

יוסף

העדת באהל מועד יערך אתו
אהרן מערב עד בקר לפני
יהוה תמיד חקת עולם לדרתיכם:
על המנרה הטהרה יערך את
הנרות לפני יהוה תמיד:

ולקחת סלת ואפית אתה שתים
עשרה חלות שני עשרנים
יהיה החלה האחת: ושמת
רביעי אתם שתים מערכות שש
המערכת על השלחן הטהר
לפני יהוה: ונתת על המערכת
לבנה זכה והיתה ללחם לאזכרה

זמנא יסדר יתיה אהרן מרמשא
עד צפרא קדם יי תדירא קים עלם
לדריכון: כארג לסגף לשהאדה
פי כבא למחצר ינצרה הרון מן
לעשאי לצבאח בין ידי ללה
דאימא רסם לדהר עלא מר
אגיאלכם: על מנרתא דכיתא
יסדר ית בוציניא קדם יי תדירא:
עלא למנארה לטאהרה יצפהא
בין ידי ללה: ותיסב סלתא
ותיפי יתה תלתא עסרי גריצן
חלין עסרונין תהי הוא גריצתא
חדא: ותאכד סמידא ואכבזה אתני
עשר גרדקה ולתכון כל גרדקה
מן עשרין: ותשוי יתהון תרתין סדרין שית סדרא על פתורא דכיא קדם יי:
ותצירהמא צפין סתה פי כל צף עלא למאידה לטאהרה בין ידי ללה:
ותתין על סדרא לבונתא דכיתא ותהי ללחים לאדכרא קרבנא
קדם יי: ואגעל עלא כל צף לבאנא דכיא וליכון ען לכבז פיהא

סופו לצוות את בני ישרא על כך" שמן זית זך" שלשה שמנים יוצאים מן הזית הראשון קרוי זך
והן מפורשין במנחות ובתורת כהנים" תמיד" מלילה ללילה כמו עולת תמיד שאינה אלא מיום
ליום" פרכת העדות" שלפני הארון שהוא קרוי עדות" ורבותינו דרשו על נר מערבי שהוא
עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל שנותן בה שמן כמדת חברותיה
וממנה היה מתחיל ובה היה מסיים" יערוך אותו אהרן מערב עד בקר" יערוך אותו
עריכה הראויה למדת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר והן כדאי אף ללילי
תקופת טבת ומדה זו הוקבעה להם" המנורה הטהורה שהיא זהב טהור" דבר אחר על
טהרה שלמנורה שמטהרה ומדשנה תחלה מן האפר" שש המערכות" שש חלות המערכת האחת"
השלחן הטהור" שלזהב טהור" ד״א על טהרו שלשלחן שלא יהוו הקנים מגביהין את הלחם מעל גבי
השלחן" ונתת על המערכת" על כל אחת משתי המערכות היו שני בזיכי לבונה מלא קומץ לכל
אחת" והיתה הלבונה הזאת ללחם לאזכרה שאין מן הלחם לגבוה כלום אלא הלבונה נקטרת שהיא נקטרת
אותו בכל שבת ושבת והוא לזכרון ללחם" שעל ידה נזכר למעלה בקומץ שהיא אזכרה למנחה"

אשה ליהוה: ביום השבת ביום
השבת יערכנו לפני יהוה תמיד
מאת בני ישראל ברית עולם:
והיתה לאהרן ולבניו ואכלהו
במקום קדש כי קדש קדשים
הוא לו מאשי יהוה חק עולם:
ויצא בן אשה
ישראלית והוא בן איש מצרי
בתוך בני ישראל וינצו במחנה
בן הישראלית ואיש הישראלי:
ויקב בן האשה הישראלית את
השם ויקלל ויביאו אתו אל
משה ושם אמו שלמית בת
דברי למטה דן: ויניחהו במשמר

מקרבא לייי: ביומא דשבתא
ביומא דשבתא יסדרניה קדם ייי
תדירא מן בני ישראל קים עלם:
ופי כל יום סבת יצפה בין ידי
אללה דאימא מן ענד בני אסראיל
רסם דהר: ותהי לאהרן ולבנוהי
וייכלוניה באתר קדיש ארי
קדש קודשין הוא ליה מקרבניא
דייי קים עלם: תם ירפעהא הרון
ובניה יאכלונה פי מוצע מקדס
לאנה להם מן קראבין אללה רסם דהר:
ונפק בר אתתא בת ישראל
והוא בר גבר מצראה בגו בני
ישראל ואתנצו במשריתא בר אתתא
בת ישראל וגברא בר ישראל: פכרג אבן אסראיליה והו אבן רגל
מצרי פימא בין בני אסראיל פתנאזעו פי עסכר הדא אבן אלאסראיליה
ורגל אסראילי: ופריש בר אתתא בת ישראל ית שמא ואלגיז ואיתיאו
יתיה לות משה ושום אמיה שלמית בת דברי לשבטא דדן: פסב אבן אל
אמראה אלאסראיליה אלאסם ושתמה ואתובה אלי מוסי וכאן אסם אמה
שלומית אבנה דבלי מן סבט דן: ואסלוהי בבית מטרא עד

והיתה" המנחה הזאת שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה היא" ואכלהו" מוסב על הלחם שהוא לשון זכר
ויצא בן אשה ישראלית" מהיכן יצא ר' לוי אומ' מעולמו יצא ר' ברכיה אומ' מפרשה שלמעלה יצא לגלג ואמ'
ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמיה" ומתניתא
אמרה מבית דינו של משה יצא מחויב בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך לכאן אמ' להם
מבני דן אני אמרו לו איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד
וגדף" בן איש מצרי" הוא המצרי שהרג משה" בתוך בני ישראל" מלמד שנתגייר" וינצו במחנה" על עסקי
המחנה" ואיש הישראלי" זה שכנגדו שמיחה בו מטע אהלו" ויקב" כתרגומו ופריש שנקב שם המיוחד וגדף
והוא שם המפורש ששמע מסיני" ושם אמו שלומית בת דברי" שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו

לפרש להם על פי יהוה׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
הוצא את המקלל אל מחוץ
למחנה וסמכו כל השמעים
את ידיהם על ראשו ורגמו
אתו כל העדה׃ ואל בני ישראל
תדבר לאמר איש איש כי
יקלל אלהיו ונשא חטאו׃ ונקב
שם יהוה מות יומת רגום ירגמו
בו כל העדה כגר כאזרח בנקבו
שם יומת׃ ואיש כי יכה כל נפש
אדם מות יומת׃ ומכה נפש
בהמה ישלמנה נפש תחת

דיתפרש להון על גזירת מימרא
דיי׃ פוצ׳עה פי אלחבס ליבין
להם אמרה ען קול אללה׃
ומליל יי עם משה למימר׃
תם כלם אללה מוסי תכלימא׃
אפיק ית דארגיז למברא
למשריתא ויסמכון כל דשמעו
ית ידיהון על רישיה וירגמון
יתיה כל כנשתא׃ אכרג
אלשאתם אלי כארג אלעסכר
ויסנד כל מן סמעה אידיהם
עלא ראסה ולירגמה גמיע
אהל אלמחצ׳ר רגמא׃ ועם
בני ישראל תמליל למימר
גבר גבר ארי ירגיז קדם

אלהיה ויקביל חוביה׃ ומר בני אסראיל וקל להם אי אנסאן שתם
רבה פקד חמל וזרה עצ׳מא׃ ודיפרש שמא דיי אתקטלא יתקטיל
מרגם יתרגמון ביה כל כנשתא גיורא כיציבא בפרשותיה שמא יתקטיל׃
ומן סבה כדאך פליקתל קתלא ולירגמה גמיע אהל אלמחצ׳ר רגמא אל
דכיל כאלצריח סוא איצ׳א סב אלאסם פליקתל׃ וגבר ארי יקטול כל נפשא
דאנשא אתקטלא יתקטיל׃ ואי אנסאן קתל ואחדא מן נפוס אלנאס פליקתל
קתלא׃ ודיקטול נפש בעירא ישלמנה נפשא חלף נפשא׃ ומן קתל בהימה

לומר שהיא לבדה היתה זונה׳ שלומית דהוית פטפטה שלם עלך שלם עלך שלם עליכון מפטפטת בדברים
שואלת בשלום הכל׳ בת דברי למטה דן׳ מגיד שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו גנאי לשבטו כיוצא בו
אהליאב בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח לאביו שבח לשבטו׳ ויניחוהו׳ לבדו ולא הניחו המקושש עמו
ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שהמקושש במיתה אבל לא פורש להם באיזו מיתה לכך נאמר כי לא
פורש מה יעשה לו׳ אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו׳ השומעים
אלו העדים׳ כל לרבות את הדיינים׳ את ידיהם׳ ואומרים לו דמך בראשך ואנו נענשים במיתתך
שאתה גרמת לך׳ כל העדה׳ במעמד כל העדה מכאן ששלוחו של אדם כמותו׳ ונשא חטאו׳ בכרת כשאין

נפש: ואיש כי יתן מום בעמיתו
כאשר עשה כן יעשה לו:
שבר תחת שבר עין תחת עין
שן תחת שן כאשר יתן מום
באדם כן ינתן בו: ומכה בהמה
ישלמנה ומכה אדם יומת:
משפט אחד יהיה לכם כגר
כאזרח יהיה כי אני יהוה
אלהיכם: וידבר משה אל
בני ישראל ויוציאו את המקלל
אל מחוץ למחנה וירגמו אתו
אבן ובני ישראל עשו כאשר
צוה יהוה את משה:

פליגרם מתלהא לאסא כדלואס:
וגבר ארי יתין מומא בחבריה
כמא דעבד כין יתעביד ליה:
ואי אנסאן געל עיבא פיאחד·
אמתה פליצנע בה כמא צנע:
תברא חלף תברא עינא חלף
עינא שנא חלף שנא כמא
דיהב מומא באנשא כין
יתיהיב ביה: ולא כסר בדל כסר
ולא עין בדלהא ולא סן בדלהא
וכמא יגעל עיבא פי אנסאן כדאך
יגעל עליה: ודיקטול בעירא
ישלמנה ודיקטול אנשא יתקטיל:
ומן צרב בהימה פליגרם ומן קתל
אנסאנא פמאת פליקתל: דינא חד יהי לכון גיורא כיציבא יהי ארי אנא
יי אלהכון: גליכון לכם חכם ואחד יסאוי פיה אלדכיל ואלצריח לאני אלה
רבכם ואחד: ומליל משה עם בני ישראל ואפיקו ית דאלגיז למברא
למשריתא ורגמו יתיה באבניא ובני ישראל עבדו כמא דפקיד יי
ית משה: וכלם מוסי בדלך בני אסראיל ואכרגו אלשאתם אלי כארג
אלעסכר ורגמוה באלחגארה ומאת וצנעו בנו אסראיל פי סאיר מא
כתא אמר אללה מוסי פ פ פ נזל עליהם אמר אלה מוקא:

התראה ונוקב שם אינו חייב עד שיפרש את השם ולא המקלל בכינוי ומוקב לשון קללה כמו מה אקב ואיש כי יכה לפי שנ' ומכה איש וג' אין לי אלא שהרג את האיש אשה וקטן מנ' ת"ל כל נפש אדם כן ינתן בו פרשו רבותינו שאינו נתינת מום ממש אלא תשלומי ממון שמין אותו כעבד לכך כתיב בו לשון נתינה דבר הנתון מיד ליד ומכה בהמה ישלמנה למעלה דבר בהורג בהמה וכאן דבר בעושה בה חבורה ומכה אדם יומת אפילו לא הרגו אלא עשה בו חבורה שלא נאמר כאן נפש ובמכה אביו ואמו דבר הכתוב ובא להקישו למכה בהמה מה מכה בהמה מחיים אף מכה אביו מחיים פרט למכה לאחר מיתה לפי שמצינו שהמקללו לאחר מיתה חייב הוצרך לומר במכה שפטור ומה בהמה שאם אין חבלה אין תשלומין אף מכה אביו אינו חייב עד שיעשה בו חבורה אני ה' אלהיכם אלהי כולכם כשם שאני מיחד שמי עליכם כך אני מיחדו על הגרים ובני ישראל עשו כל המצוה האמורה בסקילה במקום אחר דחייה רגימה ותלייה חסלת פרשת אמר

קכ״ר פיסו׳ סימ׳ מעדי

וידבר יהוה אל משה בהר סיני
לאמר׃ דבר אל בני ישראל
ואמרת אלהם כי תבאו אל הארץ
אשר אני נתן לכם ושבתה
הארץ שבת ליהוה׃ שש שנים
תזרע שדך ושש שנים תזמר
כרמך ואספת את תבואתה׃
ובשנה השביעת שבת שבתון
יהיה לארץ שבת ליהוה שדך
לא תזרע וכרמך לא תזמר׃ את
ספיח קצירך לא תקצור ואת
ענבי נזירך לא תבצר שנת

גגו

ומליל יי עם משה בטורא דסיני
למימר׃ תם כלם אללה מוסא פי
טור סינא תכלימא׃ מליל עם בני
ישראל ותימר להון ארי תיעלון
לארעא דאנא יהיב לכון ותשמיט
ארעא שמטתא קדם יי׃ מר בני
אסראיל וקל להם אדא דכלתם
אלי אלבלד אלדי אנא מעטיכם פעטלו
לאלארץ עטלה ללה׃ שית שנין
תזרע חקלך ושית שנין תכסח
כרמך ותכנוש ית עללתה׃ אן
תכון סת סנין תזרע זרעתך
וסת סנין תקצב כרמך ותגמע
גלתהא׃ ובשתא שביעיתא ניח שמטתא יהי לארעא דתשמיט קדם יי
חקלך לא תזרע וכרמך לא תכסח׃ ופי אלסנה אלסאבעה עטלה לאלארץ
הי סבת ללה לא תזרע זרעתך ולא תקצב כרמך׃ ית כתי חצדך
לא תחצוד וית ענבי שבקך לא תקטוף שנת שמטתא יהי לארעא׃
וכלף זרעך פלא תחצדה ואפראד מן ענבך פלא תקטפה לאנהא

בהר סיני׳ מה ענין שמטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני
אלא מה שמטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן
מסיני כך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה למדנו
שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו
כולם כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב׃ שבת לה׳ לשם ה׳ כשם שנ׳ בשבת בראשית׃
יהיה לארץ׃ לשדות ולכרמים׃ לא תזמור׃ שקוצצין זמורותיה ותרגומו לא תכסח ודומה לו קוצים
כסוחים שרופה באש כסוחה׃ את ספיח קצירך׃ אפלו לא זרעתה והיא צמחה מן הזרע שנפל בה
בעת הקציר הוא קרוי ספיח׃ לא תקצור׃ להיות מחזיק בו כשאר קציר אלא הפקר לכל יהיה׃ נזירך׃
שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם׃ לא תבצור׃ אותם אינך בוצר אלא מן המופקר׃
והיתה שבת הארץ וגו׳ אף על פי שאסרתים עליך לא באכילה ולא בהנאה אסרתים אלא שלא

שבתון יהיה לארץ והיתה שבת
הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך
ולאמתך ולשכירך ולתושבך
הגרים עמך ולבהמתך ולחיה
אשר בארצך תהיה כל תבואתה
לאכל: וספרת ב
לך שבע שבתת שנים שבע
שנים שבע פעמים והיו לך
ימי שבע שבתת השנים תשע
וארבעים שנה והעברת שופר
תרועה בחדש השביעי בעשור
לחדש ביום הכפרים תעבירו שופר

שנה עטלה לארץ ותהי שמטת
ארעא לכון למיכל לך ולעבדך
ולאמתך ולאגירך ולתותבך
דדירין עמך ולבעירך
ולחיתא דבארעך תהי כל עללתה
למיכל: ותמני לך
שבע שמטין דשנין שבע שנין
שבע זמנין ויהון לך יומי שבע
שמטין דשנין ארבעין ותשע שנין

וליכן מא ינבת
מן אלארץ מעטלה לכם מאכלא
לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך
ולציפך אלמקימין מעך
ולבהאימך ואלוחש
אלדי פי ארצך תכון גמיע גלתהא
מאכלא:
תם אחץ סבע סנין עטלה ודלך
אסבע אסנין סבע מראר פיציר גמלה דלך תסעה וארבעין סנה:
ותעבר שופר יבבא בירחא שביעאה בעסרא לירחא ביומא דכפוריא
תעברון שופרא בכל ארעכון: ואהתף בבוק מגלב פי אלשהר אלסאבע
פי אלעאשר מן אלשהר והו יום אלגפראן אהתפו פיה בבוק פי גמיע

תנהוג בהם כבעל הבית. אלא הכל יהיו שוים בה אתה ושכירך ותושבך׳ שבת הארץ לכם לאכלה׳ מן
השבות אתה אוכל ואי אתה אוכל מן השמור׳ לך ולעבדך ולאמתך׳ לפי שנ׳ ואכלו אביוני עמך יכול
יהו אסורים באכילה לעשירים ת״ל לך ולעבדך ולאמתך הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן׳ ולשכירך
ולתושבך׳ אף הנכרים׳ ולבהמתך ולחיה׳ אם חיה אוכלת בהמה לא כל שכן שמזונותיה עליך מה
ת״ל ולבהמתך הקיש בהמה לחיה כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית כלה
לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית׳ שבתות שנים׳ שמטות שנים יכול יעשה שבע שנים
רצופות שמטה ויעשה יובל אחריהם ת״ל שבע שנים שבע פעמים הוי אומ׳ כל שמטה ושמטה
בזמנה׳ והיו לך שבע וגו׳ מגיד לך שאע״פ שלא עשית שמטות עשה יובל לסוף מ״ט שנה
ופשוטו שלמקרא יעלו לך חשבון שנות השמטות למספר מ״ט׳ והעברת׳ לשון ויעבירו
קול במחנה׳ לשון הכרזה׳ ביום הכפורים׳ ממשמע שנאמר ביום הכפורים איני יודע שהוא
בעשור לחדש אם כן למה נאמר בעשור לחדש אלא לומר לך תקיעת בעשור לחדש דוחה
שבת בכל ארצכם ואין תקיעת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בבית דין בלבד׳
וקדשתם׳ בכניסתה מקדשין אותה בבית דין ואומרים מקודשת השנה׳ וקראתם דרור׳

73

בכל ארצכם: וקדשתם את
שנת החמשים שנה וקראתם
דרור בארץ לכל ישביה יובל
הוא תהיה לכם ושבתם איש אל
אחזתו ואיש אל משפחתו תשבו:
יובל הוא שנת החמשים שנה
תהיה לכם לא תזרעו ולא תקצרו
את ספיחיה ולא תבצרו את
נזריה: כי יובל הוא קדש תהיה
לכם מן השדה תאכלו את
תבואתה: בשנת היובל הזאת
תשבו איש אל אחזתו: וכי

בלרכם: ותקדשון ית שנת חמשין
שנין ותקלון חירותא בארעא
לכל יתבהא יובלא היא תהי לכון
ותתובון גבר לאחסנתיה וגבר
לזרעיתיה תתובון: וקדסו הדה
סנה' כמסין סנה' אטלאק ונאח
בעתק פי בלד לגמיע אהלה:
תכון לכם אטלאקא יזגע פיהא
כל אמר יעשירתה וכ' חוזה:
יובלא היא שנת חמשין תהי שנין
לכון לא תזרעון ולא תחצדון ית
כתהא ולא תקטפון ית שבקהא:
ומן שלוט הדה סנה' אטלאק
סנה' כמסין אן לא תזרעו פיהא ולא תחצדו כלפהא ולא תקטפו
פארהא: ארי יובלא היא קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית
עללתה: לאנהא סנה' אטלאק תכון לכם מקדסה מן צחרא תאכלו
גלתהא מבאחא: בשתא דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתיה: ופי הדה
סנה' אטלאק יזגע כל אמר אלא חוזה: ואלי תזבון זבינין

לעבדים בין נרצע בין שלא כלו לו שש שנים משנמכר אמר רבי יהודה מהו לשון דרור כמדייר בי
דיירא וכו' שדר בכל מקום שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים: יובל היא שנה זאת מובדלת משאר
שנים בנקובת שם לה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר: ושבתם איש אל אחזתו
שהשדות חוזרות לבעליהן: ואיש אל משפחתו תשובו לרבות את הנרצע: יובל היא שנת החמשים
שנה: מה ת"ל לפי שנ' וקד' שת"ס כבאיתה בראש השנה ובת"כ: את נזיריה את הענבים המשומרים
אבל בוצר אתה מן המופקרים כשם שנ' בשביעית כך נאמר ביובל נמצאו שתי שנים קדושות סמוכות
זו לזו שנת מ"ט שמטה ושנת החמשים יובל: קדש תהיה לכם תופסת דמיה כהקדש יכול תצא
היא לחולין ת"ל תהיה בהוייתה תהא: מן השדה תאכלו על ידי השדה אתה אוכל מן הבית שאם
כלה לחיה מן השדה אתה צריך לבער מן הבית כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל: תשובו
איש אל אחזתו והרי כבר נאמר ושבתם איש אל אחוזתו לא לרבות המוכר שדהו ועמד בנו
וגאלה שחוזרת לאביו ביובל: וכי תמכרו ממכר לעמיתך מפשוטו כמשמעו ועוד יש
דרשה מנין כשאתה מוכר מכור לישר' חבירך ת"ל וכי תמכרו ממכר לעמיתך מכור ומנין
שאם באת לקנות קנה מישר' חבירך ת"ל או קנה מיד עמיתך: אל תונו זו אונאת ממון:

תמכרו ממכר לעמיתך או קנה
מיד עמיתך אל תונו איש את
אחיו׃ במספר שנים אחר היובל
תקנה מאת עמיתך במספר
שני תבואת ימכר לך׃ לפי רב
השנים תרבה מקנתו ולפי מעט
השנים תמעיט מקנתו כי מספר
תבואת הוא מכר לך׃ ולא תונו
איש את עמיתו ויראת מאלהיך
כי אני יהוה אלהיכם׃ ועשיתם
את חקתי ואת משפטי תשמרו
ועשיתם אתם וישבתם על

לחברך או תזבון מיד חברך
לא תונון גבר ית אחוהי׃ ואדי
בעת ביעא לנאחבך או אבתעת
מנה פלא יגבן כל ואחד אכאה׃
במנין שניא בתר יובלא תזבון
מן חברך במנין שני עללתא
יזבין לך׃ באחצא סנין מן בעד
סנה׳ אטלאק תשתרי מן נאחבך
ובאחצא סני גלתהא יביעך הו׃
לפום סגיות שניא תסגי זבינוהי
ולפום זעירות שניא תזער
זבינוהי ארי מנין עללתא הוא
מזבין לך׃ פעלי קדר כתרה אלסנין

יגבאן תכתר לה אלתמן ועלי קדר קלתהא יגבאן תקלל לה לאנה אנמא
יביעך גלה׳ מחצאה׃ ולא תונון גבר ית חבריה ותדחל מאלהך ארי אנא יי
אלהכון׃ ולא יגבן כל ואחד צאחבה וכף רבך לאני אלה רבכם אלמעאקב׃
ותעבדון ית קימי וית דיני תטרון ותעבדון יתהון ותתבון על ארעא
לרחצן׃ ואעמלו ברסומי ואחכאמי ואחפצוהא ואעמלו בהא ואסכנו

במספר השנים אחר היובל תקנה׳ זהו פשוטו לישב המקרא על אופניו על האונאה בא להזהיר כשתמכור או תקנה קרקע דעו כמה שנים יש עד היובל ולפי השנים ותבואת השדה שהיא ראויה לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה שהרי סופו להחזירה לו בשנת היובל ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקרים הרי נתאנה לוקח ואם יש שנים מרובות ויאכל ממנה תבואות הרבה הרי נתאנה מוכר לפיכך צריך לקנותה לפי הזמן זהו שנ׳ במספר שני תבואות ימכר לך לפי מנין שני התבואות שתהא עומדת ביד הלוקח תמכור לו׳ ורבותינו דרשו מכאן שהמוכר שדהו אינו רשאי לגאול פחות משתי שנים שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח מיום ליום ואפלו יש שלוש תבואות באותן שתי שנים שלתבואות כגון שמכרה בקמותיה ושני אינו יוצא מפשוטו כלומר מספר שנים שלתבואות ולא של שדפון ומיעוט שנים שנים׳ תרבה מקנתו׳ תמכרנה ביוקר׳ תמעיט מקנתו׳ תמעיט בדמיה׳ ולא תונו איש את עמיתו כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקנטו את חבירו ולא ישיאנו עצה שאינה הוגנת לו לפי דרכו והנאתו של יועץ ואם תאמר מי יודע אם נתכוונתי לרעה לכך נאמר ויראת מאלהיך היודע מחשבות הוא כל דבר המסור ללב שאין מכיר אלא מי שהמחשבה בלבו נאמר בו ויראת מאלהיך׳ וישבתם על הארץ לבטח׳ שבעון שמטה ישראל גולים שנ׳ אז תרצה הארץ את שבתותיה

הארץ לבטח: ונתנה הארץ
פריה ואכלתם לשבע וישבתם
לבטח עליה: וכי תאמרו מה
נאכל בשנה השביעת הן לא
נזרע ולא נאסף את תבואתנו:
וצויתי את ברכתי לכם בשנה
הששית ועשת את התבואה
לשלש השנים: וזרעתם את
השנה השמינת ואכלתם מן
התבואה ישן עד השנה התשיעת
עד בוא תבואתה תאכלו ישן:
והארץ לא תמכר לצמתת כי
לי הארץ כי גרים ותושבים

אלבלד ואתקין בה: ותתין ארעא
אבה ותיכלון למסבע ותתבון
לרחצן עלה: תכלג לכם אלארץ
תמרהא פתאכלוה הניא ותקימון
בהא ואתקין: וארי תימרון מא
ניכול בשתא שביעתא הא לא
נזרע ולא נכנוש ית עללתנא:
פאן קלתם מא נאכל פי אלסנה
אלסאבעה אד לא נזרע ולא נגמע
גלתנא: ואפקיד ית ברכתי לכון
בשתא שתיתאה ותעביד ית
עללתא לתלת שנין: פאני
אתמר בברכתי לכם פי אלסנה
אלסאדסה פתכפיכם גלתהא תלאת
סנין: ותזרעון ית שתא תמינתא ותיכלון מן עללתא עתיקא עד
שתא תשיעתא עד מיעל עללתה תיכלון עתיקא: ואזרעו פי אלסנה
אלתאמנה ואנתם תאכלו מן גלתהא עתיקא אלי אלסנה אלתאסעה אלי מגי
גלתהא תאכלו עתיקא: וארעא לא תזדבן לחלוטין ארי דילי ארעא
ארי דיירין ותותבין אתון קדמי: ואלארץ לא תבאע בתאתא לאנהא לי ואנמא

והרצת את שבתותיה ושבעים שנה שלגלות בבל כנגד ע׳ שמטות שבטלו היו׳ ונתנה הארץ וג׳
וישבתם לבטח עליה׳ שלא תדאגו משנה בצורת׳ ואכלתם לשובע׳ אף בתוך המעים תהא בו ברכה׳
ולא נאסף אל הבית׳ את תבואתנו׳ כגון יין ופירות האילן וספיחין הבאים מאיליהם׳ לשלש השנים׳
לקצת הששית מניסן ועד ראש השנה ולשביעית ולשמינית שזרעו בשמינית במרחשון ויקצרו בניסן׳
עד השנה התשיעית׳ עד חג הסכות שלתשיעית שהוא עת בא תבואתה שלשמינית לתוך הבית שכל
ימות הקיץ היו בשדה בגרנות ובתשרי הוא עת האסיף לבית ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבעה
שנים בששית שלפני השמטה השביעית שהן בטילין מעבודת קרקע שתי שנים רצופות השביעית
והיובל ומקרא זה נאמר בשאר השמטות כולן׳ והארץ לא תמכר׳ ליתן לאו על חזרת שדות
לבעלים ביובל שלא יהא הלוקח כובשה׳ לצמיתות׳ לפסיקה למכירה פסוקה עולמית׳
כי לי הארץ׳ אל תרע עינך בה שאינה שלך׳ ובכל ארץ אחזתכם׳ לרבות בתים ועבד
עברי ודבר זה מפורש בקידושין בפרק ראשון׳ ולפי פשוטו סמוך לפרשה שלאחריו שהמוכר

אתם עמדי: ובכל ארץ אחזתכם
גאלה תתנו לארץ:
ג ב° כי ימוך אחיך ומכר
מאחזתו ובא גאלו הקרב אליו
וגאל את ממכר אחיו: ואיש כי
לא יהיה לו גאל והשיגה ידו
ומצא כדי גאלתו: וחשב את
שני ממכרו והשיב את העדף
לאיש אשר מכר לו ושב לאחזתו:
ואם לא מצאה ידו די השיב
לו והיה ממכרו ביד הקנה אתו
עד שנת היובל ויצא ביבל ושב
לאחזתו: ואיש
כי ימכר בית מושב עיר חומה

אנתם סכאן ואנזאל לי: ובכל
ארע אחסנתכון פורקנא תתנון
לארעא: ופי גמיע בלד חוזכם
אגעלו ולאיה לארץ:
ארי יתמסכן אחוך ויזבן מאחסנתיה
וייתי פריקיה דקריב ליה ויפרוק
ית זבינא דאחוהי: ואדי תמאהן
אכוך ובאע שיא מן חוזה פליאת
ולייה אלאקרב אליה פיתולא ביע
אכיה: וגבר ארי לא יהי ליה
פריק ותדביק ידיה וישכח
כמסת פורקניה: ואי רגל לם יכון
לה ולי פנאלת ידה ואצאב במקדאר
פכאכה: ויחשיב ית שני זבינוהי
ויתיב ית מותרא לגברא דזבין
ליה ויתוב לאחסנתיה: פליחסב סני בועה ויגד אלפאצל אלי אלרגל
אלדי באעה ויגע אלי חוזה: ואם לא תשכח ידיה כמיסת דיתיב ליה ויהי
זבינוהי ביד דזבין יתיה עד שתא דיובלא ויפוק ביובלא ויתוב
לאחסנתיה: ואן לם תנל ידה מקדאר מא ירד עליה פליבק ביעה ביד
אלמשתרי מנה אלי סנה אלאטלאק ויכרג פיהא ויגע אלי חוזה:
וגבר ארי יזבין בית מותב קרתא מקפא שור ויהי פורקניה עד

אחוזתו רשאי לגאלה לאחר שתי שנים אוהו או קרובו ואין הלוקח יכול לעכב: כי ימוך אחיך ומכר
מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני: מאחוזתו ולא כולה למד דרך ארץ שישייר
שדה לעצמו: וגאל את ממכר אחיו ואין הלוקח יכול לעכב: ואיש כי לא יהיה לו גואל וכי יש לך אדם
בישראל שאין לו גואלים אלא גואל שיכול לגאול ממכרו: וחשב את שני ממכרו כמה שנים היו עד היובל
כך וכך והמה מכרתיה לך כך וכך עתיד היית להחזירה ביובל נמצאת קונה מספר התבואות כפי חשבון
שלכל שנה אכלת אותה שלש שנים או ארבע הוצא את דמיהן מן החשבון וטול את המותר שהוא והשיב
את העודף בדמי המקח על האכילה שאכלה ויתנם ללוקח: לאיש אשר מכר לו המוכר הזה שבא

75

והיתה גאלתו עד תם שנת
ממכרו ימים תהיה גאלתו׃ ואם
לא יגאל עד מלאת לו שנה
תמימה וקם הבית אשר בעיר
אשר לא חמה לצמתת לקנה (לו ק)
אתו לדרתיו לא יצא ביבל׃
ובתי החצרים אשר אין להם
חמה סביב על שדה הארץ
יחשב גאלה תהיה לו וביבל
יצא׃ וערי הלוים בתי ערי
אחזתם גאלת עולם תהיה
ללוים׃ ואשר יגאל מן הלוים

משלם שתא זבינוהי. עידן
בעידן יהי פרקנה׃ ואי רגל
באע ביתא מסכנא פי קריה
להא סור. פליכן באלכיאר. אלא
אנקצא סנה מן יום ביעה. ויכון
פכאכה חולא׃ ואם לא יתפריק.
עד משלם ליה שתא שלמתא.
ויקום ביתא דבקרתא דליה
שורא. לחלוטין לדזבן יתיה
לדרוהי. לא יפוק ביובילא׃ ואן
לם יפתכה. ואן כמלת לה סנה
תאמה. פקד תבת אלבית אלדי פי
אלקריה אלדי להא סור בתאתא
לאלמשתרי ולאנסלה. ולא יכרג פי סנה אלאטלאק׃ ובתי פצחיא דלית
להון שור מקף סחור סחור. על חקל ארעא יתחשבון פרקנא יהי
להון. וביובילא יפקון׃ וביות אלציאע אלתי ליס להא סור יחיט בהא
פמתל ציאע אלארץ תחסב. אן יכון להא ולאיה. ותכרג פי אלאטלאק׃ סנה
ודיפרוק (וקרוי) מן ליואי׃ בתי קרוי אחסנתהון. פרקן עלם תהי לליואי׃ ואמא קרי
אלליואניין. וביות קראהם והם פלהם אן יפתכוהא אבדא׃ ודיפרוק מן ליואי׃

לגאלה. די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין. עד שנת היובל. שלא יכנס לתוך אותה שנה כלום שהיובל
משמיט בתחלתו. בית מושב עיר חומה. בית בתוך עיר המוקפת חומה מימות יהושע בן נון. והיתה
גאולתו. לפי שנ׳ בשדה שיוכל לגאלה משתי שנים ואילך כל זמן שירצה ובתוך שתי שנים הראשונים אינו
יכול לגאלה. הוצרך לפרש בזה שהוא חלוף שאם רצה לגאול בשנה ראשונה גואלה ולאחר מכאן אינו
גואלה. והיתה גאולתו. של בית. ימים. ימי שנה שלימה קרויים ימים וכן תשב הנערה אתנו ימים. וקם
הבית לצמיתות. יצא מכוחו של מוכר ונעומד בכוחו של קונה. לא יצא ביובל. אמר רב קפרא אם
פגע בו ביובל בתוך שנתו לא יצא. ובתי החצרים. כתרגומו פצחין. עיירות פתוחות מאין חומה
ויש הרבה בספר יהושע הערים וחצריהם. בחצריהם ובטירותם. על שדה הארץ יחשב. הרי הן
כשדות הנגאלים עד היובל ויוצאין ביובל לבעלים אם לא נגאלו. גאלה תהיה לו. מיד אם ירצה ובזה יפה
כוחו מכח שדות שהשדות אין נגאלות עד שתי שנים. וביובל יצא. בחנם. וערי הלוים. מ״ח עיר שנתנו
להם. גאלת עולם. גואל מיד אפלו לפני שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם המסוגרות להם באלפים אמה

וְיָצָא מִמְכַּר בַּיִת וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם לֹא יִמָּכֵר כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם׃

ה ג וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ׃ אַל תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ׃ אֶת כַּסְפְּךָ לֹא תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית לֹא תִתֵּן אָכְלֶךָ׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

ויפוק זביני ביתא וקרוי אחסנתיה ביובלא ארי בתי קרוי ליואי אינון אחסנתהון בגו בני ישראל׃ פמן ישתרי דאר מנהם פליכרג כל בית מביוע וקרא חוז לאיהם כאן פי סנה אטלאק לאן ביותהם וקראהם הי חוזהם פימא בין בני אסראיל׃ וחקל רוח קרויהון לא יזדבן ארי אחסנת עלם הוא להון׃ ואמא ציאע פנא קראהם פלא תבאע בתה לאנה אחוז דהר להם׃ וארי יתמסכן אחוך ותמוט ידיה עמך ותתקף ביה דיור ותותב ויחי עמך׃ ואדי תמאק אכוך ומאלת ידה מעך פאשדדה באן יכון לך סכאנא וציפא פיעיש מעך׃ לא תיסב מנה חיבוליא ורביתא ותדחל מאלהך ויחי אחוך עמך׃ לא תאכד מנה עינה ולא רבא ולכן רבך חתא יעיש אכוך מעך׃ ית כספך לא תתן ליה בחיבוליא ובר ביתא לא תתן מיכלך׃ ולא תדפע אליה ורקך וטעאמך בעינה ולא ברבא׃ אנא יי אלהכון דאפיקית יתכון מארע דמצרים

סביבות הערים. ואם מכרו בית בעיר חומה גואלין לעולם ואינו חלוט לסוף שנה. וחשר יגאל מן הלוים ואם יקנה בית או עיר מהם. ויצא ביובל אותו ממכר שלבית או של עיר ויש ובלבד שמכרו ע"א יהיה חלוט כשאר בתי חומה שלישראל וגאולה זו לשון מכירה. דא לפי שנ' גאולת עולם תהיה ללוים יכול לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוים אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט תל' וחשר יגאל מן הלוים אף הגואל מיד לוי גואל גאולת עולם. ויצא ממכר בית. הרי זו מצוה אחרת ואם לא גאלה יוצאה ביובל ואינו נחלט לסוף שנה כבית שלישראל. כי בתי ערי הלוים היא אחוזתם. לא היו להם נחלת שדות וכרמים אלא ערים לשבת ומגרשיהם לפיכך הם להם במקום שדות וישלהם גאולה כשדות כדי שלא יופקעו נחלתם מהם. ושדה מגרש עריהם לא ימכר. מכר גזבר שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא גאלה ומכרה גזבר אינה יוצאה לכהנים ביובל כמו שנ' בישראל ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד אבל בן לוי גואל לעולם. והחזקת בו. אל תניחהו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו אלא חזקהו משעת מוטת היד למה זה דומה למשאוי שעל החמור עודנו על החמור אחד תופש בו ומעמידו נפל לארץ חמשה אין מעמידין אותו. גר ותושב. אף אם

אשר הוצאתי אתכם מארץ
מצרים לתת לכם את ארץ כנען
להיות לכם לאלהים׃
ו וכי ימוך אחיך עמך
ונמכר לך לא תעבד בו עבדת
עבד׃ כשכיר כתושב יהיה עמך
עד שנת היבל יעבד עמך׃ ויצא
מעמך הוא ובניו עמו ושב
אל משפחתו ואל אחזת אבתיו
ישוב׃ כי עבדי הם אשר
הוצאתי אתם מארץ מצרים
לא ימכרו ממכרת עבד׃ לא

למתן לכון ית ארע דכנען. ית
למהוי לכון לאלה׃ אנא אללה
רבכם ומכרגכם מן בלד מצר
לאעטיכם בלד כנען ואכון
לכם אלהא׃ ואלי יתמסכן
אחוך עמך ויזדבן לך לא תפלח
ביה פלחן עבדין׃ ואדי תמאהן
אכוך מעך פבאע נפסה לך.
לא תסתכדמה כדמה׳ עביד׃
כאגירא כתותבא יהי עמך.
עד שתא דיובילא יפלח
עמך׃ כל כאגיר או נזיל יכון
מעך. ולי סנה׳ אלאטלאק יכדמך׃

ויפוק מעימך הוא ובנוהי עימיה ויתוב לזרעיתה ולאחסנת
אבהתוהי יתוב׃ תם יכרג מן ענדך הו ובניה מעה וירגע אלי
עשירתה ואלא חוז אביה׃ ארי עבדי אנון דאפיקית יתהון מארעא
דמצרים לא יזדבנון זבון עבדין׃ לאנהם עבידי אלדי
אכרגתהם מן בלד מצר לא יבאעו ביע עביד׃ לא תפלח

הוא גר או תושב כל שקבל עליו שלא לעבוד ע״ז ואוכל נבלות״ ויראת מאלהיך״ לפי שדעתו
של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטלות
אצלו הוצרך לומר ויראת מאלהיך׃ או התולה מעותיו בנכרי להלוותם לישראל ברבית הרי זה דבר
המסור ללבו של אדם ומחשבתו לכך הוצרך לומר ויראת מאלהיך״ אשר הוצאתי וגו׳ והבחנתי בין
בכור לשאינו בכור אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות לישראל ברבית ואומר שלנכרי הם״
ד״א אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי אפלו הם כבדות עליכם״ לתת
לכם את ארץ כנען׳ בשכר שתקבלו מצותי״ להיות לכם לאלהים״ שכל הדר בארץ ישראל אני לו לאלהים
וכל היוצא ממנה כעובד ע״ז״ עבודת עבד״ עבודה של גנאי שיהא ניכר בה כעבד שלא יוליך כליו אחריו
לבית המרחץ ולא ינעול מנעליו״ כשכיר כתושב״ עבודת קרקע ומלאכת אומנות כשאר שכירים תנהג
בו״ עד שנת היובל״ אם פגע בו יובל לפני שש שנים היובל מוציאו״ ובניו עמו״ אמר ר׳ שמעון
אם הוא נמכר בניו מי מכרן אלא מכאן שרבו חייב במזונות בניו״ אל אחזת אבתיו״ אל כבוד
אבותיו ואין לזלזלו בכך״ אחזת״ חזקת״ כי עבדי הם״ שטרי קודם״ לא ימכרו ממכרת
עבד״ בהכרזה כאן יש עבד למכור ולא יעמידנו על אבן המקח״ לא תרדה בו בפרך״

תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך׃
ועבדך ואמתך אשר יהיו לך
מאת הגוים אשר סביבתיכם
מהם תקנו עבד ואמה׃ וגם מבני
התושבים הגרים עמכם מהם
תקנו וממשפחתם אשר עמכם
אשר הולידו בארצכם והיו
לכם לאחזה׃ והתנחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת אחזה
לעלם בהם תעבדו ובאחיכם
בני ישראל איש באחיו לא
תרדה בו בפרך׃
וכי תשיג יד גר ותושב

ביה בקשיו ותדחל מאלהך׃ לא
תסתולי עליה באקמא וכלה רבך׃
ועבדך ואמתך דיהון לך מן
עממיא דבסחרניכון מנהון תקנון
עבדין ואמהן׃ ועבדך ואמתך
די יכונון לך פמן אמם די
חוליכם מנהם תקתנון לעביד
ולאמה׃ ואף מבני תותביא ערליא
דדיירין עמכון מנהון תקנון
ומזרעיתהון דעמכון דאתילדו
בארעכון ויהון לכון לאחסנא׃
ואיצא מבני אסכאן אמק ימין
מעכם תשתקון מנהם ומן עשירתהם
ומולורין פי בלדכם פיכונו לכם

חוזא׃ ותתחסנון יתהון לבניכון בתריכון לירותת אחסנא לעלם בהון
תפלחון ובאחיכון בני ישראל גבר באחוהי לא תפלח ביה בקשיו׃ ותורתוהם
לבניכם מן בעדכם במיראת אחז ותסרכד מנהם אבדא ואמא אלותכם
בני אסראיל וכל ואחד מנכם לא יסתולי עלי אליה באקמא׃
וארי תדביק יד ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך עימיה ויזדבן

מלאכה שלא לצורך כדי לענותו אל תאמר לו החם לי את הכוס הזה והוא אינו צריך עדור תחת הגפן
עד שאבא שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו ואומר אני לו שהוא לצורך הרי הדבר הזה
מסור ללבו לכך נאמר ויראת מאלהיך״ ועבדך ואמתך אשר יהיו לך״ אם תאמר א״כ במה אשתמש
בעבדי איני מושל באומות איני נוחל שהרי הזהרתני לא תחיה כל נשמה אלא מי ישמשני״ מאת
הגוים״ הם יהיו לך לעבדים״ אשר סביבותיכם״ ולא שבתוך גבול ארצכם שהרי בהם אמרתי לא תחיה
כל נשמה״ וגם מבני התושבים״ שבאו מסביבותיכם לישא נשים בארצכם וילדו להם הבן הולך אחר
האב ואינו בכלל לא תחיה אלא אתה מותר לקנותו כעבד״ מהם תקנו״ אותם תקנו״ והתנחלתם אותם
לבניכם״ החזיקו בהם לנחלה לצורך בניכם אחריכם״ ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם שאם כן היה
לו לכתוב והנחלתם אותם לבניכם והתנחלתם כמו והתחזקתם״ איש באחיו״ להביא נשיא בעמו
ומלך במשרתיו שלא לרדות בפרך״ יד גר ותושב״ גר והוא תושב כתרגומו ערל תותב וסופו מוכיח
ונמכר לגר תושב״ וכי תשיג יד גר ותושב עמך״ מי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך״ ומך אחיך עמו״

עמך ומך אחיך עמו ונמכר
לגר תושב עמך או לעקר
משפחת גר: אחרי נמכר
גאלה תהיה לו אחד מאחיו
יגאלנו: או דדו או בן דדו
יגאלנו או משאר בשרו
ממשפחתו יגאלנו או השיגה
ידו ונגאל: וחשב עם קנהו
משנת המכרו לו עד שנת היבל
והיה כסף ממכרו במספר שנים
כימי שכיר יהיה עמו: אם עוד
רבות בשנים לפיהן ישיב גאלתו

לערל תותב דעימך או לאומאי
מזרעית גיורא: ואדיבלת ידה
גריב או סאכן מעך. ותמאחן
אליך ענדה. פבאע כפסה
לגריב או סאכן מעך. או לאצל
עשירה׳ לגריב: בתר דאזדבן
פרקנא תהי ליה. חד מאחוהי
יפרקניה: פבעד מא אבתאע
יכון לה פכאך ואחד מן אכותה
יפתכה: או אחבוהי או בר אחבוהי
יפרקניה או מקריב בסריה
מזרעיתיה יפרקניה או דתדביק
ידיה ויתפריק: או עמה או אבן
עמה יפתכה או מן נסיב ראתה מן עשירתה יפתכה או נאלת ידה פפך
נפסה: ויחשיב עם זבניה משתא דאזדבן ליה. עד שתא דיובילא:
ויהי כסף זבינוהי במנין שניא. כיומי אגירא יהי עימיה: פליחאסב
משתליה. כם מן סנה׳ אנבאע לה אלי סנה׳ אלאטלאק. פיסקט תמן
ביעה עלא אחצא אלסנין. וליכון מעה פיהא כאיאם אלאגיר: אם עוד
סגיות בשניא. לפומהון יתיב פרקניה. מכסף זבינוהי: פאן בקי מן אלסנין

מי גרס לו שיעשיר דבוקו עמו על ידי שלמד ממעשיו. משפחת גר. זה האומר כשהוא אומר לעקר
זה הנמכר לעבודה עצמה להיות לה שמש ולא לאלהות אלא לחטוב עצים ולשאוב מים. גאולה תהיה
לו. מיד אל תניחהו שיטמע עד שנת היובל שהרי כל עצמו לא קנאו אלא לעובדו עד היובל שהרי
ביובל יצא כמו שנ׳ למטה ויצא בשנת היובל. ובגוי שתחת ידך הכתוב מדבר ואעפ״כ לא תבא
עליו בעקיפין מפני חלול השם אלא כשבא ליגאל ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה
ינכה לו הגוי מן דמיו אם היו עשרים שנה משנמכר עד היובל וקנאו בעשרים מנה נמצא קנה
הגוי עבודת שנה במנה ואם שהה זה אצלו חמש שנים ובא ליגאל ינכה לו חמשה מנים ויתן לו
העבד טו׳ מנים וזהו והיה כסף ממכרו כמספר שנים. כימי שכיר יהיה עמו. חשבון המגיע
לכל שנה ושנה יחשב כאלו נשכר עמו כל שנה במנה וינכה לו. אם עוד רבות בשנים. עד
היובל. לפיהן. הכל כמו שפירשתי. לא ירדנו בפרך לעיניך. כלומר ואתה רואה. ואם לא יגאל
באלה. באלה הוא נגאל ואינו נגאל בשש. כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם. אני ה׳ אלהיכם.

מכסף מקנתו: ואם מעט נשאר
בשנים עד שנת היבל וחשב
לו כפי שניו ישיב את גאלתו:
כשכיר שנה בשנה יהיה עמו
לא ירדנו בפרך לעיניך: ואם
לא יגאל באלה ויצא בשנת
היבל הוא ובניו עמו: כי לי בני
ישראל עבדים עבדי הם אשר
הוצאתי אותם מארץ מצרים
אני יהוה אלהיכם: לא תעשו
לכם אלילים ופסל ומצבה לא
תקימו לכם ואבן משכית לא
תתנו בארצכם להשתחות

כתיר פעלא קדרהא יזד פכאכה
מנכסוהי מן תמן שראה: ואם
זעיר אשתאר בשניא עד שתא
דיובילא ויחשיב ליה כפום
שנוהי יתיב ית פורקניה: פאן
בקא מנהא קלילא אלי סנה
אלאטלאק פליחאסב ועלא
קדרהא יזד פכאכה: כאגיר
שנא בשנא יהי עמיה לא יפלח
ביה בקשיו לעינך: ובאלגמלה
כאגיר סנה בסנה יכון מעך
לא יסתולי עליה באלעמא בׄ
בחצרתך: ואם לא יתפריק בשין
ויפוק בשתא דיובילא הוא

ובנוהי עמיה: ואן לם ינפך בהדה אלאמור פליכרג פי סנה אלאטלאק
הו ובניה מעה: ארי דילי בני ישראל עבדין עבדי אנון דאפיקית יתהון
מארעא דמצרים אנא יי אלהכון: לאן בני אסראיל עביד לי אד הם
עבידי אלדי אכרגתהם מן בלד מצר אנא אללה רבכם אעבדוני: לא תעבדון
לכון טעון וצלם וקמא לא תקימון לכון ואבן סגדא לא תתנון בארעכון
למסגד עלה אנא יי אלהכון: לא תצנעו לכם אותאנא ומנחותא ונצבא
לא תקימון לכם וחגרא מזכרפא לא תצנעו פי בלדכם לתסגדו

כל המשעבדן מלמטה כאן משעבדן מלמעלה: לא תעשו לכם אלילים: כנגד זה הנמכר לנכרי שלא
יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו הואיל ורבי עובד ע"ז אף אני כמותו הואיל ורבי מחלל שבת אף
אני כמותו: לכך נאמרו מקראות הללו ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר בתחלה הזהיר על
השביעית ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטלין לכך סמך לה וכי
תמכרו ממכר לא חזר בו סופו מוכר אחוזתו לא חזר בו סופו מוכר את ביתו לא חזר בו סוף לווה
בריבית כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות לא חזר בו סוף מוכר את עצמו לא חזר בו לא דיו
לישראל אלא אפילו לנכרי: ואבן משכית: לשון כסוי כמו ושכתי כפי שמכסין הקרקע ברצפת אבנים

עליה כי אני יהוה אלהיכם:
את שבתתי תשמרו ומקדשי
תיראו אני יהוה:
נ"ג פיסו' סימ' חטיל

אם בחקתי תלכו ואת מצותי
תשמרו ועשיתם אתם: ונתתי
גשמיכם בעתם ונתנה הארץ
יבולה ועץ השדה יתן פריו:
והשיג לכם דיש את בציר ובציר
ישיג את זרע ואכלתם לחמכם
לשבע וישבתם לבטח בארצכם:
ונתתי שלום בארץ ושכבתם
ואין מחריד והשבתי חיה רעה
מן הארץ וחרב לא תעבר

לה אנא אלה רבכם אואחד: ית
יומי שביא דילי תטרון ולבית
מקדשי תהון דחלין אנא יי:
סבותי פתחפטוהא ומקדסי
פהאבוה אנא אלה אגאזיכם ליהא:
פ גדד פ פ
אם בקימי תהכון וית פקודי
תטרון ותעבדון יתהון: ואן
סלכתם עלא רסומי וחפטתם
וצאיאי ועמלתם בהא: ואתין
מטריכון בעדנהון ותתן ארעא
עללתה ואילן חקלא יתן אביה:
כזלה' אגיאתכם פי אוקאתהא
ואכרגת אלארץ אגלאתהא ושגר
אלצחרא יכרג תמרה: ויערעכון
דישא לקטפא וקטפא יערע לאפוקי בר זרעא ותיכלון לחמכון למסבע
ותתבון לרחצן בארעכון: חתא יתדרך לכם אלדוס אלקטאף ואלקטאף ידרך
אלבדאר ותאכלון טעאמכם הניא ותקימון ואתקין פי בלדכם: ואתין
שלמא בארעא ותשרון ולית דמניד ואבטיל חיתא בישתא מן ארעא
ודקטלין בחרבא לא יעדון בארעכון: ואגעל לכם אלסלאמה פי אלבלד
פתנצגעון וליס מזעג ואעטל שר אלחיואן אלמפסד מנהא ולא יגוז סיף אלאמר

להשתחוות עליה. אבל לשמים למי שיש תחנה וזה בפשוט ידים ורגלים היא ואסרה תורה לעשות כך חוץ מן המקדש. אני ה' נאמן לשלם שכר.
אם בחקותי תלכו. יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה.
ואת מצותי תשמרו. היו עמלים בתורה ע"מ לשמור ולקיים כמו שנ' ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם. בעתם. בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון בלילי שבתות. ועץ השדה. הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות.
והשיג לכם דיש את בציר. שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר ובבציר תעסקו עד שעת הזרע.
ואכלתם לחמכם לשבע. אוכל קימעא והוא מתברך במעיו. ונתתי שלום. שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה חסין

בארצכם: ורדפתם את איביכם
ונפלו לפניכם לחרב: ורדפו מכם
חמשה מאה ומאה מכם
רבבה ירדפו ונפלו איביכם
לפניכם לחרב: ופניתי אליכם
והפריתי אתכם והרביתי אתכם
והקימתי את בריתי אתכם:
ואכלתם ישן נושן וישן מפני ג׳
חדש תוציאו: ונתתי משכני
בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם:
והתהלכתי בתוככם והייתי

פי בארעכם: ותרדפון ית בעלי
דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא:
ואדי כלבתם אעראיכם וקע
בין ידיכם תחת סיופכם: וירדפון
מנכון חמשה למאה. ומאה
מנכון לרבותא יעלקון: ויפלון
בעלי דבביכון קדמיכון לחרבא:
חתא יכלב מנכם חמסת מאיה
ומאיה תכלב רבוה ויקע אעראיכם
בין אידיכם תחת סיופכם: ואתפני
במימרי לאוטבא לכון. ואפיש
יתכון. ואסגי יתכון. ואקים ית
קימי עמכון: ואקבל איכם ואתמרכם ואכתרכם ואפי בעהדי לכם:
ותיכלון עתיקא דעתיק עתיקא מן קדם חדתא תפנון: ותאכלון
עתיק מעתק ותכלגון עתיק מן חצלה אחרת: ואתין משכני בינכון.
ולא ירחיק מימרי יתכון: ואגעל מסכני פי מא בינכם ולא אקלאכם:
ואשרי שכינתי בינכון. ואהוי לכון לאלה. ואתון תהון קדמי לעם:
ואסיר כורי פי מא בינכם ואכון לכם אלהא. ואנתם

שלום ללוס ת״ל אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ מכאן שהשלום שקול כנגד הכל וכן הוא אומ׳ עושה שלום ובורא
את הכל: וחרב לא תעבור בארצכם אין צריך לומ׳ שלא יבואו למלחמה אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה
למדינה: לפניכם לחרב איש בחרב רעהו: ורדפו מכם מן החלשים שבכם ולא מן הגבורים שבכם: חמשה מאה
ומאה רבבה וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומ׳ אלא מאה מכם שני אלפים ירדופו אלא אינו דומה
מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה: ונפלו איביכם וג׳ שיהיו נופלין לפניכם שלא כדרך
הארץ: ופניתי אליכם אפנה מכל עסקי לשלם שכרכם משל למלך ששכר פועלים וכו׳ כדאיתא בת״כ: והפריתי
אתכם בפריה ורביה: והרביתי אתכם בקומה זקופה: והקימותי את בריתי אתכם ברית חדשה לא כברית
הראשונה שהפרתם אותה אלא ברית חדשה שלא תופר שנ׳ וכרתי את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה
לא כברית וג׳: ואכלתם ישן נושן הפירות יהיו משתמרין וטובים להתישן שיהא ישן הנושן של שלש שנים יפה
לאכול משל אשתקד: וישן מפני חדש תוציאו שיהיו הגרנות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן וצריכים אתם
לפנות האוצרות למקום אחר לתת החדש לתוכן: ונתתי משכני זה בית המקדש: ולא תגעל נפשי אין רוחי
קצה בכם כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר כמו כי שם נגעל מגן גבורים לא קבל המשיחה שמושחין
מגן של עור בחלב מבושל כדי להחליק מעליו מכת חץ או חנית שלא יקוב העור: והתהלכתי בתוככם אטייל

לכם לאלהים ואתם תהיו לי
לעם: אני יהוה אלהיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים
מהית להם עבדים ואשבר
מטת עלכם ואולך אתכם
קוממיות:
ואם לא תשמעו לי ולא תעשו
את כל המצות האלה: ואם בחקתי
תמאסו ואם את משפטי תגעל
נפשכם לבלתי עשות את כל
מצותי להפרכם את בריתי: אף
אני אעשה זאת לכם והפקדתי

תכונו לי שעבא לאנה ואנא יי
אלהכון דאפיקית יתכון מארעא
דמצרים מלמהוי להון עבדין
ותברית ניר עממיא מנכון ודברית
יתכון בחירותא: אנא אלהכם
אלדי אכרגתכם מן בלד מצר מן
אן תכונו להם עבידא וכסרת
קואביס אצרכם וסיירתכם
אחרארא: ואם לא
תקבלון למימרי ולא תעבדון ית
כל פקודיא האלין: ואן לא תסמעו
לי ותטיעו ולם תעמלו בגמיע
הדה אלוצאיא: ואם בקימי תקוצון

ואם ית דיני תרחיק נפשכון בדיל דלא למעבד ית כל פקודי לאשניותכון
ית קימי: וזהרתם פי רסומי ואקלאת אנפסכם אחכאמי לדא תעמלו
וצאיאי ותפסכו עהדי: אף אנא אעביד דא לכון ואסער עליכון
ביהלתא שחפתא וקדחתא מחשכן עינין ומפחן נפש ותזרעון לריקנו
זרעכון ויכלוניה סנאיכון: אנא איצא אצנע בכם הדה ואעקובאת פאוכל

עמכם בגן עדן כאחד מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני יכול לא תיראו ממני ת"ל והייתי לכם לאלקים: אני ה' אלקיכ'
כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים
מטות" כמין יתד בשני ראשי העול המעכבים המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר כמו עשה לך מוסרות
ומוטות קב[illegible]יא בלע"ז" קוממיות בקומה זקופה" ואם לא תשמעו לי" להיות עמלים בתורה לדעת מדרש חכמים
יכול לקיום המצות כשהוא אומר ולא תעשו וגו' הרי קיום מצות אמור הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו
לי להיות עמלים בתורה ומה ת"ל לי אין לי אלא זה המכיר את רבונו ומתכוין למרוד בו וכן באנשי סדום רעים
וחטאים לה' מאד מכירים את רבונם ומתכוונים למרוד בו וכן בנמרוד גבור ציד לפני ה' שמכירו ומתכוין
למרוד בו" ולא תעשו" משלא תלמדו לא תעשו הרי שתים עבירות" ואם בחוקותי תמאסו" מואס באחרים
העושים" משפטי תגעל נפשכם" שונא החכמים. לבלתי עשות מונע אחרים מעשות" את כל מצותי"
כופר שלא צויתים לכך נאמר את כל מצותי ולא נאמר את כל המצות" להפרכם את בריתי: כופר בעיקר
הרי שבע עבירות הראשונה גוררת השניה וכן עד השביעית ואלו הן לא למד ולא עשה מואס באחרים
העושין שונא את החכמים מונע את האחרים כופר במצות כופר בעיקר" והפקדתי עליכם"
וצויתי עלכם" שחפת" חולי שמשחף את הבשר אנפולי"ש בלע"ז דומה לנפוח שהוקלה כפיחתו

עליכם בהלה את השחפת ואת
הקדחת מכלות עינים ומדיבת
נפש וזרעתם לריק זרעכם
ואכלהו איביכם: ונתתי פני
בכם ונגפתם לפני איביכם
ורדו בכם שנאיכם ונסתם
ואין רדף אתכם: ואם עד אלה
לא תשמעו לי ויספתי ליסרה
אתכם שבע על חטאתיכם:

בכם עלא סרעה מן חמא וסל
ואחארה מא תשלץ עיונכם
ותבדד אנפסכם ותזרעון זרעכם
לזפאג ויאכלה אעדאיכם ואתין
לוגזי בכון ותתבלון קדם בעלי
דבביכון וירדון בכון סנאיכון
ותערקון וליתדרדיף יתכון:
ואחל גצבי בכם ותנהזמון בין
ידי אעדאיכם ויסתולי עליכם
שאניכם פתהרבון ולא טאלב לכם:

ואם עד אלין לא תקבלון למימרי ואוסיף למרדי יתכון שבע
על חוביכון: ואן לם תקבלו מני מע הדה זדתכם פי אלתאדיב
סבע עלא כטאיאכם: ואתבר ית יקר תקפכון ואתין ית

ומראית פניו זעופה. קדחת. חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו כמו כי אש קדחה באפי.
מכלות עינים ומדיבות נפש. העינים כלות וצופות וכלות מראות שיקל וירפה וסוף שלא ירפא וידאבו הנפשות
שלמשפחה במותו כל תקוה שאינה באה ותוחלת ממושכה קרויה כליון עינים. וזרעתם לריק. תזרעו
ולא תצמח ואם תצמח ואכלוהו אויביכם. ונתתי פני. פנאי שלי פונה אני מכל עסקי להרע לכם. ורדו בכם
שונאיכם. כמשמעו. שישלטו בכם. אגדת תורת כהנים מפרשתו ואף אני אעשה זאת לכם. אינו מדבר
אלא באף וכן ואף אני אלך עמכם בקרי. והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פוקדות אתכם מזו לזו עד שהראשונה
פקודה אצלכם אביא אחרת ואסמכנה לה. בהלה. מכה המבהלת את הבריות ואיזו זו מכת מותן. את השחפת.
יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל בשרו שמור עליו ת"ל שחפת שהוא נשחף או עתים שהוא נשחף
אבל נוח איננו מקדיח ת"ל ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתים שהוא מקדיח וסבור הוא בעצמו
שיחיה ת"ל מכלות עינים או הוא אינו סבור בעצמו שיחיה אבל אחרים סבורים שיחיה ת"ל ומדיבות נפש.
וזרעתם לריק זרעכם. זורעה ואינה מצמחת ומעתה מה אויביכם באים ואוכלים ת"ל ואכלוהו איביכם
הא כיצד זורעה שנה ראשונה ואינה מצמחת שנה שנייה מצמחת ואויבים באים ומוצאים תבואה
לימי המצור ושבפנים מתים ברעב שלא לקטו תבואה אשתקד. ד"א וזרעתם לריק זרעכם כנגד
הבנים והבנות הכתוב מדבר שאתה עמל בהן ומגדלן והחטא בא ומכלה אותם שנ' אשר טפחתי
ורביתי איבי כלם. ונתתי פני בכם. כמו שנ' אומר בטובה ופניתי אליכם כך נאמר ברעה ונתתי פני. מושלו משל
למלך שאמר לעבדיו פונה אני מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה. ונגפתם לפני אויביכם. שיהא המות
הורג אתכם מבפנים ובעלי דבביכון מקיפים אתכם מבחוץ. ורדו בכם שונאיכם. שאיני מעמיד שונאים
אלא מכם ובכם שבשעה שאומות העולם עומדים על ישראל אינם מבקשים אלא מה שבגלוי שנ' והיה אם
זרע ישראל ועלה מדין ועמלק ובני קדם וג' ויחנו עליהם וישחיתו את יבול הארץ אבל בשעה שאעמיד
עליכם מכם ובכם הם מחפשים אחר מטמוניות שלכם וכן הוא אומ' ואשר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם
הפשיטו. ונסתם. מפני אימה. ואין רודף אתכם. מבלי כח. ואם עד אלה. ואם בעוד אלה לא תשמעו.
ויספתי. עוד יסורין אחרים. שבע על חטאתיכם. שבע פורעניות על שבע עבירות האמורות למעלה.

ושברתי את גאון עזכם ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחשה: ותם לריק כחכם ולא תתן ארצכם את יבולה ועץ הארץ לא יתן פריו: ואם תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם: והשלחתי בכם את חית השדה ושכלה אתכם והכריתה את בהמתכם והמעיטה אתכם ונשמו דרכיכם: ואם

שמיא ד עליכון תקיפין כברזלא מלאחתא מטרא. וארעא דתחותיכון חסינא כנחשא מלמעבד פירין: ואכסר אקתדאר עזכם ואגעל סמאכם כאלחדיד וארצכם כנחאס: ויסוף לריקנו חילכון ולא תתין ארעכון ית עללתה ואילן ארעא לא יתין אביה: פיפנא קואכם פלא תגא ולא תביג ארצכם אראהא ושגר אצחרא לא יכרג תמרה: ואם תהכון קדמי בקשיו ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף לאיתאה עליכון מחא שבע כחוביכון: ואן סלכתם מעי לגאגא ולם תשו אן תסמעון לי זדתכם צרבה הי סבע עלא כטאאכם: ואגרי בכון ית חית ברא ותתכיר יתכון ותשיצי ית בעירכון ותזער יתכון ויצדיין אורחתכון: ואטלק פיכם חיואן אצחרא פיתכל מנכם ויקטע מן בהאימכם ויקלל עדדכם ותתוחש טרקאתכם: ואם

ושברתי את גאון עזכם. זה בית המקדש וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדשי גאון עזכם: ונתתי את שמיכם כברזל ואת ארצכם כנחושה. זו קשה משל משה ששם הוא אומ׳ והיו שמיך אשר על ראשך נחשת וג׳ שיהיו השמים מזיעין כדרך שהנחשת מזיע והארץ אינה מזיעה כדרך שאין הברזל מזיע והיא משמרת פירותיה אבל כאן השמים לא יהיו מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע ויהא חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת מזיע והיא מאבדת פירותיה: ותם לריק כחכם. הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא נכש שלא כסח שלא עדר ובשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו אין בכך כלום אבל אדם שעמל וחרש וזרע ונכש וכסח ועדר ובא שדפון והלקה אותו הרי שנו של זה קהות: ולא תתן ארצכם את יבולה. אף מה שאתה מוביל לה בשעת הזרע: ועץ הארץ. ואפלו מן הארץ יהא לקוי שלא יחנט פירותיו בשעת החנטה: לא יתן. משמש למעלה ולמטה א עץ ואפרי: לא יתן פריו. כשהוא מפריח משיר פירותיו הרי שתי קללות ויש כאן שבע פורעניות: ואם תלכו עמי קרי. רבותינו אמרו עראי במקרה שאינו אלא לפרקים כן תלכו עראי במצוות ומנחם פירש לשון מניעה וכן הוקר רגלך וכן יקר רוח וקרוב לשון זה לתרגומו שלאונקלוס לשון קושי שמקשים לבם לימנע מהתקרב אלי: שבע כחטאתיכם. שבע פורענות אחרים במספר שבע כחטאתיכם: והשלחתי. לשון גרוי: ושכלה אתכם. אין לי אלא חיה משכלת שדרכה בכך בהמה מניין תל׳ לו׳ ושן בהמות אשלח בם הרי שתים ומנין שתהא ממיתה בנשיכתה תל׳ לו׳ עם חמת זוחלי עפר מה אלו נושכין וממיתין אף אלו נושכין וממיתין כבר היו שנים בארץ ישראל חמור נושך וממית ערוד נושך וממית: ושכלה אתכם. אלו הקטנים: והכריתה את בהמתכם. מבחוץ: והמעיטה אתכם. מבפנים:

באלה לא תוסרו לי והלכתם
עמי קרי: והלכתי אף אני עמכם
בקרי והכיתי אתכם גם אני
שבע על חטאתיכם: והבאתי
עליכם חרב נקמת נקם ברית
ונאספתם אל עריכם ושלחתי
דבר בתוככם ונתתם ביד אויב:
בשברי לכם מטה לחם ואפו
עשר נשים לחמכם בתנור
אחד והשיבו לחמכם במשקל
ואכלתם ולא תשבעו:
ואם בזאת לא
תשמעו לי והלכתם עמי בקרי:

באלין לא תתרדון למימרי: ותהכון
קדמי בקשיו: ואן לם תתאדבו
ליכהוה לעקובאת וסלכתם
מעי לגאגא: ואהך אף אנא עמכון
בקשיו ואלקי יתכון אף אנא
שבע על חוביכון: וסרת אנא
איצא מעכם עלא לגאג
וצרבתכם בסבע עלא כטאיאכם:
ואיתי עליכון דקטלין בחרבא
ויתפרעון מינכון פורענותא
על דעברתון על אוריתא:
ותתכנשון לקרויכון ואגרי
מותנא ביניכון ותתמסרון ביד
סנאה: ואג׳יב עליכם סיפא מנתקמה

נקמה׳ לעהד ותגתמעון אלי קראכם ואבעת בובא פימא בינכם ותסלמון
פי יד אעדא: כד אתבר לכון סעיד מיכלא ויפיין עסר נשין לחמכון
בתנורא חד ויתיבון לחמכון במתקלא ותיכלון ולא תסבעון: ואכסר
לכם מעין אלטעאם ויכבז כתיר מן אנסא טעאמכם פי תנור ואחד
וירדונה באלמיזאן ותאכלו ולא תשבעו: ואם בדא לא תקבלון
למימרי ותהכון קדמי בקשיו: ואן לם תסמעו לי ותטיעו בהדה אלעקובאת

ונשמו דרכיכם שבילים גדולים ושבילים קטנים הרי שבע פורענות שן בהמה ושן חיה חמת זוחלי עפר ושכלה
והכריתה והמעיטה ונשמו: לא תוסרו לי לשוב אלי: נקם ברית יש נקם שאינו בברית כדרך שאר נקמות
וזהו סמוי עינו של צדקיהו: דא נקם ברית נקמת בריתי אשר עברתם: כל הבאת חרב שבמקרא היא
מלחמת חיילות אויבים: ונאספתם מן החוץ אל תוך הערים מפני המצור: ושלחתי דבר בתוככם על ידי
הדבר ונתתם ביד האויבים הצרים עליכם לפי שאין מלינים את המת בירושלם וכשהן מוציאין את המת לקברו
נתונין ביד אויב: מטה לחם לשון משען כמו מטה עז: בשברי לכם מטה לחם אשבור לכם כל מסעד
אוכל והם חצי רעב: ואפו עשר נשים לחמכם בתנור אחד מחוסר עצים: והשיבו לחמכם במשקל
שתהא התבואה נרקבת ונעשית פת נפולת ומשתברת בתנור והן יושבות ושוקלות את השברים
לחלקם ביניהם: ואכלתם ולא תשבעו זהו מארה בתוך המעים בלחם הרי שבע פורענות
חרב מצור דבר מטה לחם חוסר עצים פת נפולת מארה במעים וכתתם אינה מן המנין היא חרב:

והלכתי עמכם בחמת קרי ויסרתי
אתכם אף אני שבע על חטאתיכם
ואכלתם בשר בניכם ובשר
בנתיכם תאכלו והשמדתי את
במתיכם והכרתי את חמניכם
ונתתי את פגריכם על פגרי
גלוליכם וגעלה נפשי אתכם
ונתתי את עריכם חרבה והשמותי
את מקדשיכם ולא אריח בריח
ניחחכם והשמתי אני את הארץ
ושממו עליה איביכם הישבים
בה ואתכם אזרה בגוים

וסלכתם מעי לגאגא ואהך
עמכון בתקוף רגז ואדרי יתכון
אף אנא שבע על חוביכון וסרת
אנא איצא מעכם בעקובאת
לגאג ואדבתכם כסבע עלא
כטאיאכם ותיכלון בסר בניכון
ובסר בנתכון תיכלון ותאכלון
לחם בניכם ובנאתכם ואשיצי
ית במתכון ואקציץ ית חנסניכון
ואתין ית פגריכון על פגרי פגור
טעותכון וירחיק מימרי יתכון
ואנפר בעכם ואקטע אנואדכם
ואלקי אגסאדכם עלי אגסאד

טואגיתכם ואקלאכם ואתין ית קרויכון חרבא ואצדי ית מקדשיכון
ולא אקביל ברעוא קורבן כנשתכון ואגעל קראכם כראבא ואוחש
מקאדסכם ולא אקבל ולא ארצא קראבינכם ואצדי אנא ית ארעא
ויצדון עלה בעלי דבביכון דיתבין בה ואוחש אנא אבלדכם
ויסתוחש מנה אעדאיכם אלמקימין בה ויתכון אבדר בין עממיא

במותיכם מגדלים ובירניות" חמניכם" מין ע"ז שמעמידין על הגגות ועל שם שמעמידין בחמה קרויים חמנים"
ונתתי את פגריכם" תפוחי רעב היו ומוציאים יראתם מחיקם ומנשקים אותה וכריסו נבקעת ונופל עליה"
וגעלה נפשי אתכם" זה סילוק שכינה" ונתתי את עריכם חרבה" יכול מאדם כשהוא אומר והשמותי
אני את הארץ הרי אדם אמור הא מה אני מקיים חרבה מעובר ושב" והשמותי את מקדשיכם" יכול מן
הקרבנות כשהוא אומר ולא אריח הרי קרבנות אמורים הא מה אני מקיים והשמותי את מקדשיכם מן הגדודיות
שיירות של ישראל שהיו מתקדשות ונועדות לבא שם הרי שבע פורעניות אכלת בשר בנים ובנות השמדת
במות הרי שתים כריתת חמנים אין כאן פורענות אלא על ידי השמדת הבירניות יפלו החמנים
שבראשי הגבות ויכרתו" ונתתי את עריכם וג' הרי שלש סילוק שכינה ארבע חרבן ערים
שממון מן הגדודיות ולא אריח הרי שבע" והשמותי אני את הארץ" זו מדה טובה לישראל
שלא ימצאו אויבים נחת רוח בארצם שתהא שוממה מיושביה" ואתכם אזרה בגוים" זו
מדה קשה שבשעה שבני מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה ומתנחמין וישראל
נזורו כבמזרה כאדם הזורה שעורים בנפה ואין אחת מהן דבוקה בחברתה" והריקותי" כששולף
החרב מתרוקן הנדן ומדרשו חרב הנשמטת אחריכם אינה חוזרת מהר כאדם שמריק את המים שאין

וְהֲרִיקֹתִי אַחֲרֵיכֶם חָרֶב וְהָיְתָה
אַרְצְכֶם שְׁמָמָה וְעָרֵיכֶם יִהְיוּ
חָרְבָּה׃ אָז תִּרְצֶה הָאָרֶץ אֶת
שַׁבְּתֹתֶיהָ כֹּל יְמֵי הֳשַּׁמָּה וְאַתֶּם
בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיכֶם אָז תִּשְׁבַּת
הָאָרֶץ וְהִרְצָת אֶת שַׁבְּתֹתֶיהָ׃
כָּל יְמֵי הָשַּׁמָּה תִּשְׁבֹּת אֵת אֲשֶׁר
לֹא שָׁבְתָה בְּשַׁבְּתֹתֵיכֶם בְּשִׁבְתְּכֶם
עָלֶיהָ׃ וְהַנִּשְׁאָרִים בָּכֶם יִמקו
וְהֵבֵאתִי מֹרֶךְ בִּלְבָבָם בְּאַרְצֹת
אֹיְבֵיהֶם וְרָדַף אֹתָם קוֹל עָלֶה

ואגלי בתריכון דקטלין בחרבא
ותהי ארעכון צדיא וקרויכון
יהוין חרבא׃ ואדריכם פי מאבין
אלאמם ואגרד אלסיף וראכם פתציר
ארצכם וחשה וקראכם כראבא׃
בכין תרעי ארעא ית שמטהא כל
יומין דצדיאת ואתון בארע בעלי
דבביכון בכין תשמיט ארעא׃
ותרעי ית שמטהא׃ חינייד תסתופי
אלארץ עטלהא טול איאם וחשתהא
ואנתם פי בלד אעדאיכם חינייד
תתסייב אלארץ ותסתופי עטלהא׃
כל יומין דצדיאת תשמיט׳ ית דלא שמטת בשמטיכון כד הויתון יתבין
עלה׃ וסבב טול איאם וחשתהא אן תתעטל כמא לם תעטלוהא פי
עטלכם פי מקאמכם בהא׃ ודישתארון בכון ואעיל תברא בליבהון
בארע סנאיהון וידרוף יתהון קל טרפא דשקיף ויערקון מערק
כד מן קדם דקטלין בחרבא ויפלון ולית רדיף׃ ואלבאקין מנכם אדכל

סופו לחזור׳ והיתה ארצכם שממה׳ שלא תמהרו לשוב לתוכה ומתוך כך עריכם יהיו חרבה נראות לכם חרבות שכשאדם
שאדם גולה מביתו ומכרמו ומעירו וסופו לחזור כאלו אין ביתו וכרמו חרבים כך שנויה בת״כ׳ אז תרצה׳ תפייס את
כעס המקום שכעס על שמטותיה׳ והרצת׳ למלך את שבתותיה׳ את אשר לא שבתה׳ שבעים שנה של גלות
בבל הן היו כנגד שנות השמטה ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים
שנה שלש מאות ותשעים היו שני עונם משנכנסו לארץ עד שגלו עשרת השבטים ובני יהודה הכעיסו לפניו
ארבעים שנה משגלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלם הוא שנ׳ ביחזקאל ואתה שכב על צדך השמאלית וג׳
וכלית את אלה וג׳ ושכבת על צדך הימנית ארבעים יום ונשאת את עון בית יהודה ונבואה זו נאמרה ליחזקאל
בשנה החמישית לגלות המלך יהויכן ועוד עשו שש שנים עד גלות צדקיהו הלי ארבעים ושש ואם תאמר
שנות מנשה חמשים וחמש היו מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה וכל שנות רשעו עשרים ושתים
כמו שאמור באגדת חלק ושל אמון שתים ואחת עשרה ליהויקים וכנגדן לצדקיהו שלה יתירה צא וחשוב
לארבע מאות שנה ששים וארבע לששים ושש שנה חמש שמטות הרי שבעים חסר אחת ועוד שנה יתירה
שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים ועליהם נגזר שבעים שנה שלמים וכן הוא אומר בדברי הימים
עד רצתה הארץ את שבתותיה למלאת שבעים שנה׳ והבאתי מורך בלבבם׳ פחד ורך לבב מ״ם
של מורך יסוד נופל הוא כמו מ״ם של מועד ושל מוקש׳ ונסו מנוסת חרב׳ כאלו רודפים הורגים
אותם׳ עלה נדף׳ שהרוח דוחפו ומכהו על עלה אחר ומקשקש ומוציא קול וכן תרגומו קל טרפא דשקיף

וכן

82

נדף ונסו מנסת חרב ונפלו ואין
רדף: וכשלו איש באחיו כמפני
חרב ורדף אין ולא תהיה לכם
תקומה לפני איביכם: ואבדתם
בגוים ואכלה אתכם ארץ
איביכם: והנשארים בכם ימקו
בעונם בארצת איביכם ואף
בעונת אבתם אתם ימקו:
והתודו את עונם ואת עון אבתם
במעלם אשר מעלו בי ואף
אשר הלכו עמי בקרי: אף אני

ג̇בן פי קלובהם פי בלדאן
אעדאיהם חתא אנה לו לחקהם
צות ורקה מנדפעה להרבו כהרב
מן סיף ווקעו וליס טאלב: ויתקלון
גבר באחוהי כד מן קדם דקטיל
בחרבא ורדיף לית ולא תהי
לכון תקומא קדם בעלי דבביכון:
ויעתר בעצהם בבעץ כמא יכון
מן קבל סיף וליס טאלב ולא
יכון לכם קואם בין ידי אעדאיכם:
ותיבדון ביני עממיא ותגמר
יתכון ארע בעלי דבביכון ויביד

מנכם פי מא בין אלאמם ויפניכם בלד אעדאיכם: ודישתארון
בכון יתמסון בחוביהון בארעתא דסנאיכון ואף בחובי אבהתהון
בישיא דאחידין בידיהון יתמסון: ואלבאקיין מנכם יכסעון בדנובהם
פי בלדאן אעדאיכם ואיצא בדנוב אבאיהם אלדי מעהם יכסעון:
ויודון ית חוביהון וית חובי אבהתהון בשקרהון דשקרו במימרי
ואף דהליכו קדמי בקשיו: פאן אקרו בדנובהם ודנוב אבאיהם
במכתהם אלדי מכתו בי ומא סלכו מעי לגאגא ולם יתובו: אף אנא
אהך עמהון בקשיו ואעיל יתהון בארע בעלי דבביהון בארעתא
או בכין יתבר לבהון טפשא ובכין ירעון ית חוביהון: אנא איצא

וכן תרגומו שלהבורה מנשקופי׳ וכשלו איש באחיו כשירוצו לנוס יכשלו זה בזה כי יבהלו לרוץ׳
כמפני חרב׳ כאלו בורחים מלפני הורגים שיהא בלבבם פחד וכל שעה סבורים שאדם רודפם׳
ומדרשו וכשלו איש באחיו׳ זה נכשל בעונו של זה שכל ישראל ערבין זה בזה׳ ואבדתם
בגוים׳ כשיהיו פזורים תהיו אבודים זה מזה׳ ואכלה אתכם׳ אלו המתים בגולה׳ בעון אבתם אתם׳
כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם׳ ימקו׳ לשון המסה כמו ימסו וכמו תמקנה בחוריהן נמקו חבורותי׳

אלך עמם בקרי והבאתי אתם
בארץ איביהם או אז יכנע לבבם
הערל ואז ירצו את עונם׃ וזכרתי
את בריתי יעקוב ואף את בריתי
יצחק ואף את בריתי אברהם
אזכר והארץ אזכר׃ והארץ
תעזב מהם ותרץ את שבתתיה
בהשמה מהם והם ירצו את
עונם יען וביען במשפטי
מאסו ואת חקתי געלה נפשם׃
ואף גם זאת בהיותם בארץ
איביהם לא מאסתים ולא
געלתים לכלתם להפר בריתי
אתם כי אני יהוה אלהיהם׃

יה קימי דעם יעקב

ואף

ה מל בקל

אסיר מעכם עלא אלגאג
ואדכלהם פי בלדאן אעדאיהם
אכבין או אי עהזם קלבהם אגאש
או אי אן יסתופו דנובהם: ודכירנא
ית קימי דעם יצחק ואף ית קימי
דעם אברהם אנא דכיר וארעא
אנא דכיר: ואדכר לכם עהדי
אלדי מע יעקוב ואיצא עהדי
אלדי מע יצחאק ואיצא עהדי
אלדי מע אברהים אדכרה להם
ולארצהם: וארעא תתרטיש
מנהון ותרעי ית שמטהא: בד
בד צדאת מנהון ואינון ירעון
ית חוביהון לוטין חלף ברכן
איתי עליהון דבדיני קצו · ויית
קימי רחיקת נפשהון: ואלארץ אלדי תרכת מנהם ואסתופת עטלהא
באסתיחאשהא מנהם והם אסתופו דנובהם גזאהם ומן גזאהם אד
זהדו פי אחכאמי ורסומי אקלאתהא אנפסהם: ואף בדם דא במהויהון
בארעא בעלי דבביהון לא ארטושינון ולא ארחיקנון לשיצאותהון
לאשנאה קימי עמהון ארי אנא יי אלההון: ואיצא מע הדה אלאמור מע כונהם פי בלד
אעדאיהם לא אזהד פיהם ולא אקלאהם לאפנאהם ולא אפסך עהדי מעהם לאני אללה רבהם:

והבאתי אותם אני בעצמי אביאם זו מדה טובה לישראל שלא יהיו אומרים הואיל וגלינו בין האומות נעשה כמעשיהם
איני מניחם אלא אני מעמיד אני את נביאי ומחזירן לתחת כנפי שנא והעולה על רוחכם היו לא תהיה וג' חי אני אם לא
ביד חזקה וג' או אז יכנע כמו או נודע כי שור נגח הוא או אז יכנע לשון אחר אולי שמא אז יכנע לבבם וג'
ירצו את עונם יכפרו על עונם ביסוריהם וזכרתי את בריתי יעקב בחמשה מקומות נכתב מלא ואליהו
חסר בחמשה מקומות יעקב נטל אות משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר גאולת בניו וזכרתי את בריתי
יעקוב למה נמנו אחורנית כלומר כדאי הוא יעקב הקטן לכך ואם אינו כדי הרי יצחק ואם אינו כדי הרי אברהם
שהוא כדי ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק אלא אפרו של יצחק נראה לפני צבור ומונח על המזבח יען וביען
גמול ובגמול אשר במשפטי מאסו ואף גם זאת ואף אפילו אני עושה עמהם זאת הפורענות אשר אמרתי

וזכרתי להם ברית ראשנים
אשר הוצאתי אתם מארץ
מצרים לעיני הגוים להיות להם
לאלהים אני יהוה: אלה החקים
והמשפטים והתורת אשר נתן
יהוה בינו ובין בני ישראל בהר
סיני ביד משה:
וידבר יהוה אל משה לאמר: דבר
אל בני ישראל ואמרת אלהם
איש כי יפלא נדר בערכך נפשת
ליהוה: והיה ערכך הזכר מבן
עשרים שנה ועד בן ששים שנה
והיה ערכך חמשים שקל כסף
בשקל הקדש: ואם נקבה הוא

ודכירנא להון קים קדמאה דאפיקית
יתהון מארעא דמצרים לעיני
עממיא למהוי להון לאלה
אנא יי: ואדכר להם עהד אל
אוולין אלדי אכרגתהם מן בלד
מצר בחצרה אלאמם לאכון
להם אלאהא אנא אלה צאדק
אלועד: אלין קימיא ודיניא ואוריתא
דיהב יי בין מימריה ובין בני
ישראל בטורא דסיני בידא דמשה:
הדה אלרסום ואלאחכאם ואלשראיל
אלתי כזלהא אללה בינה ובין בני
אסראיל עלא טור סיני עלא
יד מוסא: ומליל יי
עם משה למימר: תם כלם
אללה מוסא תכלימא: מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר ארי יפריש
נדר בפרסן נפשתא קדם יי: מר בני אסראיל וקל להם אי אנסאן
סווג נדרא מן אלנפוס ללה פליקים: ויהי פרסנה דדכרא מבר עסרין
שנין ועד בר שתין שנין ויהי פרסנה חמשין סלעין דכסף בסלעי
קודשא: פיכון קימה אלדכר מן אבן עשרין סנה ואלי סתין סנה כמסין
מתקאל פצה במתקאל אלקדס: ואם נקבתא היא ויהי פרסנה
תלתין סלעין: ואן כאנת אנתא פקימתהא

בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים לכלותם ולהפר בריתי אשר אתם: ברית ראשונים: של שבטים:
והתורות: אחת בכתב ואחת על פה מגיד שכולם נתנו למשה בסיני: כי יפליא: יפריש בפיו:
בערכך נפשות: ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה בו עלי: והיה ערכך וגו':
אין ערך זה לשון דמים אלא בין שהוא יקר בין שהוא זול: כפי שנים הוא הערך הקצוב עליו

והיה ערכך שלשים שקל: ואם
מבן חמש שנים ועד בן עשרים
שנה והיה ערכך הזכר עשרים
שקלים ולנקבה עשרת שקלים:
ואם מבן חדש ועד בן חמש שנים
והיה ערכך הזכר חמשה שקלים
כסף ולנקבה ערכך שלשת
שקלים כסף: ואם מבן ששים
שנה ומעלה אם זכר והיה ערכך
חמשה עשר שקל ולנקבה
עשרה שקלים: ואם מך הוא
מערכך והעמידו לפני הכהן
והעריך אתו הכהן על פי אשר
תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן:
ואם בהמה אשר
יקריבו ממנה קרבן ליהוה כל

תלאתין מתקלין: ואם מבר חמיש
שנין ועד בר עסרין שנין ויהי פרסנה (ויהי פרסנה)
דדכרא עסרין סלעין ולנקבתא
עסר סלעין: ואן כאן מן אבן
כמס סנין אלי עשרין סנה פקימה
אלדכר עשרין מתקאל ואלאנתא
עשרה: ואם מבר ירחא ועד
בר חמיש שנין ויהי פרסנה
דדכרא חמיש סלעין דכסף
ולנקבתא פרסנה תלת סלעין
דכסף: ואן כאן מן אבן שהר
אלי כמס סנין פקימה אלדכר כמסה
מתאקיל פצה ואלאנתא תלאתה:
ואם מבר שתין שנין ולעילא
אם דכורא ויהי פרסנה חמיש עסר
סלעין ולנקבתא עסר סלעין: ואן
כאן מן אבן סתין סנה פצאעדא
פקימה אלדכר כמסה עשר מתקאל ואלאנתא עשרה: ואם מסכן הוא
מפרסנה ויקימניה קדם כהנא ויפרוס יתיה כהנא על מימר דתדביק יד
נדרא יפרסניה כהנא: ואן כאן מהינא מן אלקימה פליוקפה בין ידי אלאמאם ויקוומה חסב מא תנאל יד אלנאדר כדאך יקוומה אלאמאם:
פ"ס
ואם בעירא דיקרבון מינה קרבנא קדם יוי כל

בפר' שר' בו' ערכך' כמו ערך וכפל הכ"פין לא ידעתי מחי' זה לשון הוא' ואם מבן חמש שנים' לא שיהא הנודר קטן שאין בדברי קטן כלום אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן חמש שנים עלי' ואם מבן ששים שנה וגו' כשמגיע לימי הזקנה האשה קרובה להחשב כאיש דאמרי אינשי סבא בביתא פחא בביתא סבתא בביתא סימא בביתא וסימנא טבא בביתא' ואם מך הוא' שאין ידו משגת ליתן הערך הזה' על פי אשר תשיג' לפי מה שיש לו יסדרנו וישאיר לו כדי

אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה קֹּדֶשׁ׃
לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב
בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר
יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא
וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ׃ וְאִם כָּל
בְּהֵמָה טְמֵאָה אֲשֶׁר לֹא יַקְרִיבוּ
מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה וְהֶעֱמִיד אֶת
הַבְּהֵמָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן׃ וְהֶעֱרִיךְ
הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע
כְּעֶרְכְּךָ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה׃ וְאִם גָּאֹל
יִגְאָלֶנָּה וְיָסַף חֲמִישִׁתוֹ עַל עֶרְכֶּךָ׃
וְאִישׁ כִּי יַקְדִּשׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ
לַיהוָה וְהֶעֱרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב

דיתין מנה קדם יי׳ יהי קודשא׃
ואן כאנת בהימה יצלח אן יקרב
מנהא קרבאנא ללה פכל מא
יגעל מן דלך ללה יכון קדסא
בעינה׃ לא יחלפנה ולא יעבד
יתיה טב בביש או ביש בטב
ואם חלפא יחליף בעירא בבעירא
ויהי הוא וחלופיה יהי קודשא׃
לא יבדלה ולא יגיירה גייר בדי
ולארדי בגייר פאן גייר בהימה
בבהימה פקד צאר הו ובדילה
קדסא׃ ואם כל בעירא מסאבא
דלא יקרבון מנה קרבנא קדם
יי׳׃ ויוקים ית בעירא קדם כהנא׃

ואן כאנת בהימה נגסה אלתי לא יקרב מנהא קרבאן ללה פליוקף
בין ידי אלאמאם׃ ויפלוס כהנא יתה. בין טב ובין ביש. כפרסן כהנא כין
יהי׃ פיקוומהא אלאמאם עלא קדר גורתהא ורדאתהא ויכון אלתגב כמא
קוום אלאמאם׃ ואם מפרק יפרקנה. ויוסיף חמשיה על פרסנה׃ ואן שא
פכאכה פליזיד עלא קימה כמסהא׃ וגבר ארי יקדיש ית ביתיה קודשא
קדם יי׳׃ ויפרסניה כהנא בין טב ובין ביש. כמא דיפלוס יתיה כהנא כין יקום׃
ואי רגל אקדס ביתה קדסא ללה פליקוומה אלאמאם עלא גודתה

חיין מטה כך וכלי אומנות אם היה חמר משאיל לו חמורו׳׳ כל אשר יתן ממנו׳׳ אמר רגלה שלזו עולה
דבדין קיימין ותמכר לצרכי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האבר׳׳ טוב ברע׳׳ תם בבעל מום אורע
בטוב וכל שכן טוב בטוב ורע ברע׳׳ כל בהמה טמאה׳׳ בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה
להקדיש ולמדך הכתוב שאין קדשים תמימים יוצאין לחולין בפדיון אלא אם כן הוממו׳׳ כערכך
הכהן כן יהיה׳׳ לשאר כל אדם הבא לקנותה מיד הקודש׳׳ ואם גאל יגאלנה׳׳ בבעלים החמיר
הכתוב להוסיף חומש וכן במקדיש בית וכן במקדיש את השדה וכן בפדיון מעשר שני
שהבעלים מוסיפין חומש ולא שאר כל אדם׳׳ והיה ערכך לפי זרעו׳׳ לא כפי שוויה

ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן
כן יקום: ואם המקדיש יגאל
את ביתו ויסף חמישית כסף
ערכך עליו והיה לו: ואם משדה
אחזתו יקדיש איש ליהוה והיה
ערכך לפי זרעו זרע חמר
שעורים בחמשים שקל כסף:
אם משנת היבל יקדיש שדהו
כערכך יקום: ואם אחר היבל
יקדיש שדהו וחשב לו הכהן
את הכסף על פי השנים הנותרת
עד שנת היבל ונגרע מערכך:

או רדאתה כמא יקומה כדאך
יגב: ואם דאקדיש יפרוק ית
ביתיה ויוסיף חומש כסף
פורסניה עלוהי ויהי ליה:
ואן שא אלמקדס פכאך מנזלה
פליזיד עלא קימתה כמסהא
ויכון לה: ואם מחקל אחסנתיה
יקדיש גבר קדם יי ויהי פורסניה
לפום זרעיה בית זרע כור סעורין
בחמשין סלעין דכסף: ואן
אקדס אנסאן ללה שיא מן
ציעה חוזה פלתכון אלקימה עליה
קדר בדרה כל מבדר כור מן
שעיר בכמסין מתקאל פצה: אם משתא דיובילא יקדיש חקליה
כפורסניה יקום: פאן אקדס ציעתה מן סנה׳ אלאטלאק פאלקימה תאבתה
בחאלהא: ואם בתר יובילא יקדיש חקליה ויחשיב ליה כהנא ית כספא
על פום שניא דאשתארא עד שתא דיובילא ויתמנע מפורסניה: ואן
אקדסהא בעד סנה׳ אלאטלאק פליחסב אלאמאם אלדראהם עלא
קדר אלסנין אלבאקיאת אלי סנת אלאטלאק וינקץ מן אלקימה:

אחת שדה טובה ואחת שדה רעה פדיון הקדשן שוה בית כור שעורים בחמשים שקלים כך גזירת הכתוב והוא שבא לגאלה בתחלת היובל ואם בא לגאלה באמצע נותן לפי החשבון סלע ופונדיון לשנה לפי שאינה הקדש אלא למנין שנות היובל שאם גאלה הרי טוב ואם לאו הגזבר מוכרה בדמים הללו לאחר ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות המכורות וכשהיא יוצאה מידו חוזרת לכהנים שבאותו משמר שהיובל פוגע בו ומתחלקת ביניהם והוא המשפט האמור במקדיש שדה ועכשיו אפרשנו על סדר המקראות: אם משנת היובל יקדיש וג׳ אם משעברה שנת היובל מיד הקדישה ובא זה לגאלה: כערכך יקום: כערך הזה האמור יהיה חמשים כסף יתן: ואם אחר היובל יקדיש: וכן אם הקדישה משנת היובל ונשתהית ביד גזבר ובא זה לגאלה אחר היובל: וחשב לו הכהן את הכסף על פי השנים הנותרות כפי חשבון כיצד הרי קצב דמיה שלארבעים ותשע שנה חמשים שקל הרי שקל לכל שנה ושקל יתר על כולן השקל לארבעים ושמונה פונדיונין הרי סלע ופונדיון לשנה אלא שחסר פונדיון אחד לכולן: ואמרו רבותינו שאותו פונדיון קלבון לפרוטרוט הבא לגאול יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת

ואם גאל יגאל את השדה
המקדיש אתו ויסף חמשית
כסף ערכך עליו וקם לו: ואם
לא יגאל את השדה ואם מכר
את השדה לאיש אחר לא יגאל
עוד: והיה השדה בצאתו ביבל
קדש ליהוה כשדה החרם לכהן
תהיה אחזתו: ואם את שדה
מקנתו אשר לא משדה
אחזתו יקדיש ליהוה: וחשב לו
הכהן את מכסת הערכך עד
שנת היבל ונתן את הערכך
ביום ההוא קדש ליהוה: בשנת

ואם מפרק יפרוק ית חקלא. דין
דאקדיש יתיה. ויוסיף. חומש
כסף פרסנה. עלוהי ויקום ליה:
ואן שא אלרגל אלמקדס אלציעה
אן יפתכהא פליזיד עלי אלקימה
כמסהא: ואם לא יפרוק ית
חקלא. ואם זבין ית חקלא
לגבר אחרן. לא יתפריק עוד:
ואן לם יפתכהא ובאעהא לאמין
לרגל אכר פלא תפתך אבדא:
ויהי חקלא במיפקיה ביובילא.
קודשא קדם יי׳ כחקל חרמא לכהנא
תהי אחסנתיה: ותכון ענד
כרוגהא מן יד אלמשתרי פי סנה
אלאטלאק קדסא ללה כציאע אלמאפי ותציר לאלאמאם: ואם ית חקל
זבינוהי. דלא מחקל אחסנתיה. יקדיש קדם יי׳: ואן אקדס ללה מן
ציעה אשתראהא וליס להא בחוז: ויחשב ליה כהנא. ית נסיב פרסנה.
עד שתא דיובילא. ויתין ית פרסנה ביומא ההוא. קודשא קדם יי׳: פליחסב
לה אלאמאם תסקיט אלקימה אלי סנה אלאטלאק פיעטיהא פי דלך אליום קדסא ללה:

היובל" ונגרע מערכך" מנין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון" ואם גאל יגאל" המקדיש אותו יוסיף
חומש על הקצבה הזאת" ואם לא יגאל את השדה" המקדיש" ואם מכר" הגזבר" את השדה לאיש
אחר לא יגאל עוד" לשוב ביד המקדיש" והיה השדה בצאתו ביובל" מיד הלוקחו מן הגזבר כדרך
שאר שדות היוצאות מיד לוקחיהם ביובל" קדש לה׳" לא מישוב להקדש בדק הבית" ליד
הגזבר אלא כשדה החרם הנתון לכהנים שנ׳ כל חרם בישראל לך יהיה אף זו תחלק לכהנים
שבאותו משמר שיום הכפורים של יובל פוגע בו" ואם את שדה מקנתו וגו׳ חלוקים בין
מקנה שדה מקנה לשדה אחוזה ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שאינו יכול
להקדישה אלא עד היובל שהרי ביובל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך אם
בא לגאלה יגאל בדמים הללו הקצובים לשדה אחוזה" ואם לא יגאל" ומכרה גזבר לאחר
או אם לא יגאל הוא בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו חותו שהקדישו וכן תאמר
לאשר קנהו הלוקח הזה מאתו וזהו הגזבר לכך הוצרך לומר לאשר לו אחוזת הארץ מירושת

ביובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר לו אחזת הארץ׃ וכל ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל׃ אך בכור אשר יבכר ליהוה בבהמה לא יקדיש איש אתו אם שור אם שה ליהוה הוא׃ ואם בבהמה הטמאה ופדה בערכך ויסף חמשתו עליו ואם לא יגאל ונמכר בערכך׃ אך כל חרם אשר יחרם איש ליהוה מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה

בשתא דיובילא יתוב חקלא לדזבנה מנה. לדדיליה אחסנת ארעא׃ ותרגע אלציעה פי סנה׳ אלאטלאק לאלדי אשתראהא מנה לאלדי לה רקבה׳ אלארץ׃ וכל פרסנייה יהי בסלעי קודשא. עסרין מעין הוא סלעא׃ וגמיע קימתך תכון במתאקיל אלקדס כל מתקאל עשרין ראנק׃ ברם בכרא דיתבכר קדם יי׳ בבעירא. לא יקדיש גבר יתיה אם תור אם אמר. דיי׳ הוא׃ ואמא בכר יבכר ללה מן אלבהאים פלא יחתאג אן יקדסה אנסאן אן כאן מן אלבקר או מן אלגנם פהו ללה׃ ואם בבעירא מסאבא יפרוק בפרסניה. ויוסיף חמשיה עלוהי׃ ואם לא יתפריק ויזדבן בפרסניה׃ ואן אקדס שיא מן אלבהאים אלנגסה פליפדה בקימתה ויזיד עליהא כמסהא ואן לם יפתכה פליבאע בקימתה׃ ברם כל חרמא די יחרים גבר קדם יי׳ מכל דליה. מאנשא ובעירא ומחקל אחסנתיה. לא יזדבן ולא יתפריק. כל חרמא. קודש

אבות והוא בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש״ וכל ערכך יהיה בשקל הקדש״ כל ערכך שכתוב בו שקלים יהיה בשקל הקדש״ עשרים גרה״ עשרים מעות כך היו מתחלה ולאחר מכאן הוסיפו שתות ואמרו רבותינו שש מעה כסף דינר עשרים וארבע מעות לסלע״ לא יקדיש איש אותו״ לשם קרבן אחר לפי שאינו שלו״ ואם בבהמה הטמאה וג׳ אין המקרא הזה מוסב אל הבכור שאין לומר בבכור בהמה טמאה ופדה בערכך וחמור אין זה שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה והוא מתנה לכהן ואינו להקדש אלא הכתוב מוסב על ההקדש שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית״ ופדה בערכך״ כפי מה שיעריכנה הכהן אם לא יגאל על ידי בעלים״ ונמכר בערכך״ לאחרים״ אך כל חרם וג׳ נחלקו רבותינו בדבר יש אומרים סתם חרמים להקדש ומה אני מקיים כל חרם בישראל לך יהיה בחרמי כהנים שפירש ואמר הרי זה לכהן ויש שאמרו סתם חרמים לכהן׳ לא ימכר ולא יגאל״ אלא יתן לכהן לדברי האומר סתם

אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל
חרם קדש קדשים הוא ליהוה׃
כל חרם אשר יחרם מן
האדם לא יפדה מות יומת׃
וכל מעשר הארץ מזרע
הארץ מפרי העץ ליהוה
הוא קדש ליהוה׃ ואם גאל
יגאל איש ממעשרו חמשיתו
יסף עליו׃ וכל מעשר בקר
וצאן כל אשר יעבר תחת
השבט העשירי יהיה קדש
ליהוה׃ לא יבקר בין טוב

ג ב פת והד קמ

קודשין הוא קדם יי׃ ואמא כל
צואף יגעלה אנסאן לללהמן
גמיע מאלה מן עביר ובהאים
וציעה חוזה פלא יבאע ולא
יפתך כל יכון מן כואץ
אלקדאס ללה׃ כל חרמא
דיתחרם מן אנשא לא יתפריק
אתקטלא יתקטיל׃ וכל מתלוף
יסתחק אתלאף מן אנאס פלא
יפדא כל יקתל קתלא׃ וכל
מעשר ארעא מזרעא דארעא
מפירי אילנא דיי הוא קדשא
קדם יי׃ וגמיע עשור אלארץ

מן חבהא ומן תמר אלשגר פהו ללה קדסא׃ ואם מפרק יפרוק גבר
ממעסריה חומשיה יוסיף עלוהי׃ ואן אפתך אנסאן שיא מן עשורה
פליזיד עליה כמס תמנה׃ וכל מעשר תורין ועאן כל דיעבר תחות
חטרא עשיראה יהי קדשא קדם יי׃ וגמיע עשור אלבקר ואלגנם כל מא
יגוז תחת אלעצא פאלעאשר יכון קדסא ללה׃ לא יבקר בין טב

חרמים להקדש לכהנים מפרש מקרא זה בסתם חרמים והאומר סתם חרמים לבדק הבית מקיים
זה בחרמי כהנים שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי גבוה
נפדים׳ כל חרם קדש קדשים הוא׳ ללמד שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים ועל
קדשים קלים ונותן לכהן כמו ששנינו במסכת ערכין אם נדר נותן דמיהן ואם נדבה
נותן את טובתה׳ מאדם׳ כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנענים׳ כל חרם אשר יחרם׳
היוצא ליהרג ואמר אחד ערכו עלי לא אמר כלום׳ מות יומת׳ הרי הולך למות לפיכך לא
יפדה אין לו לא דמים ולא ערך׳ וכל מעשר הארץ׳ במעשר שני הכתוב מדבר׳ מזרע
הארץ׳ דגן׳ מפרי העץ׳ תירוש ויצהר׳ לה׳ הוא׳ קנאו השם ומשלחנו צוה לך לעלות ולאכול
בירושלים כמו שנ׳ ואכלת לפני ה׳ אלהיך מעשר דגנך תירושך וג׳ ממעשרו׳ ולא ממעשר
חבירו הפודה מעשר של חבירו אין מוסיף חומש ומה היא גאולתו כדי להתירו באכילה בכל
מקום והמעות יעלה ויאכל בירושלים כמו שנ׳ ונתת הכסף וג׳ תחת השבט׳ כשבא לעשרן
מוציאן בפתח זה אחר זה והעשירי מכה בשבט צבועה בסקרא להיות ניכר שהוא מעשר
כן עושה לטלאים ולעגלים שלכל שנה ושנה׳ יהיה קדש׳ ליקרב למזבח דמו ואימוריו

לרע ולא ימירנו ואם המר
ימירנו והיה הוא ותמורתו
יהיה קדש לא יגאל: אלה
המצות אשר צוה יהוה
את משה אל בני
ישראל בהר סיני:

עח פסו׳ סימ׳ עזא

לביש ולא יחלפניה ואם
חלפא יחלפניה ויהי הוא
וחלופיה יהי קדשא לא
יתפריק: לא יפחץ ענה
בין גייד לרדי ולא יגיירה
פאן גיירה פקד צאר הו
ובדילה קדסא לא יפך:
אלין פקודיא דפקיד יי׳
ית משה בטורא דסיני: הדה אלוצאיא אלדי אמר
אללה בהא מוסא אלא בני אסראיל פי גבל סיני:

והבשר נאכל לבעלים שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהונה ולא מצינו שהא
נתן לכהנים. לא יבקר וג׳ לפי שנ׳ כל מבחר נדריכם יכול יהא נודר ומוציא
את היפה תלמוד לא יבקר בין טוב לרע בין תם בין בעל מום חלה עליו
קדושה ולא שיקרב בעל מום אלא יאכל בתורת מעשר ואסור ליגזז וליעבד:

חזק ונתחזק

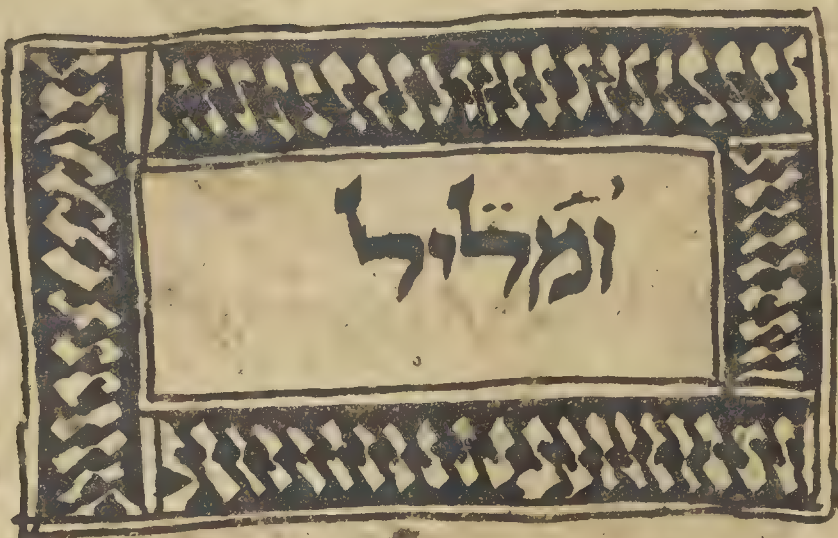
סכום הפסוקים שלספר שמונה מאות וחמשים ותשעה:

סימן נטף

חסלת ספר ויקרא

יהוה אל משה במדבר סיני
באהל מועד באחד לחדש
השני בשנה השנית לצאתם
מארץ מצרים לאמר: שאו
את ראש כל עדת בני ישראל
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמות כל זכר לגלגלתם: מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא בישראל תפקדו אתם
לצבאתם אתה ואהרן: ואתכם

דגג יי עם משה במדברא דסיני
במשכן זמנא בחד לירחא תנינא
בשתא תניתא למפקהון מארעא
דמצרים למימר: תם כלם אללה
מוסי פי בריה סיני פי כבא
אלמחצר פי אליום אלאול מן אלשהר
אלתאני מן אלסנה אלתאניה לכרוגהם
מן בלד מצר קאילא: קבילו
ית חשבן כל כנשתא דבני
ישראל לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן כל דכורא לגלגלתהון:

ארפעו גמלה גמאעה בני אסראיל לעשאירהם וביות אבאיהם
באחצא אסמא כל דכר לגמאגמהם: מבר עסרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא בישראל תמנון יתהון לחיליהון את ואהרן: מן אבן
עשרין סנה פצאעדא כל מן יכרג אגיש בני אסראיל תחציהם
אנת והרון: ועמכון יהון גברא גברא לשבטא גבר
ריש לבית אבהתוהי הוא: וליכון מעכם מן כל

וידבר במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים
מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע הנותרים כשבא להשרות שכינתו עליהם מנאם באחד
בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם. למשפחתם. לדע מנין כל שבט ושבט. לבית אבותם.
מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יחוס על שבט אביו. לגלגלתם. על ידי שקלים בקע
לגלגולת. כל יוצא צבא. מגיד שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים. ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם

והיו איש איש למטה איש
ראש לבית אבתיו הוא: ואלה
שמות האנשים אשר יעמדו
אתכם לראובן אליצור בן
שדיאור: לשמעון שלמיאל
בן צורישדי: ליהודה נחשון
בן עמינדב: ליששכר נתנאל
בן צוער: לזבולן אליאב בן
חלן: לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן עמיהוד
למנשה גמליאל בן פדהצור:
לבנימן אבידן בן גדעני: לדן
אחיעזר בן עמישדי: לאשר
פגעיאל בן עכרן: לגד
אליסף בן דעואל: לנפתלי
אחירע בן עינן: אלה קריאי קרואי ק
העדה נשיאי מטות אבתם
ראשי אלפי ישראל הם:
ויקח משה ואהרן את האנשים
האלה אשר נקבו בשמות:

סבט רגל· ורגל ארגל הו רייס
בית אביה: ואלין שמהת גבריא.
דיקומון עמכון לראובן אליצור
בר שדיאור: והדה אסמא
ארגאל אלדי יקומו מעכם. פמן
ראובן אליצור אבן שדיאור:
לשמעון שלומיאל בר צורי שדי:
ומן שמעון שלומיאל אבן
צורי שדי: ליהודה. נחשון
בר עמינדב: ומן יהודה נחשון
אבן עמינדב: ליששכר
נתנאל בר צוער: לזבולון·
אליאב בר חלון: לבני יוסף·
לאפרים· אלישמע בר עמיהוד·
למנשה· גמליאל בר פדה צור:
לבנימין· אבידן בר גדעוני: לדן
אחיעזר בר עמי שדי: לאשר·
פגעיאל בר עכרן: לגד אליסף
בר דעואל: לנפתלי אחירע
בר עינן: אלין מערעי כנשתא·
רברבי שבטי אבהתהון· רישי
אלפיא דישראל אנון: הולאי רעאה אלגמאעה אשראף אסבאט אבאיהם
ריסא אלוף בני אסראיל: ודבר משה ואהרן ית גובריא האלין· דאתפרשו
בשמהן: פאכד מוסי והרון הולאי ארגאל· אלדי שרחת אסמאיהם:

יהיו עמכם נשיא כל שבט ושבט·· אלה קרואי העדה ·· הנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה··
האנשים האלה·· את שנים עשר נשיאים הללו·· אשר נקבו·· לו כאן בשמות··

ויתילדו

ואת כל העדה הקהילו באחד
לחדש השני ויתילדו על
משפחתם לבית אבתם במספר
שמות מבן עשרים שנה
ומעלה לגלגלתם: כאשר
צוה יהוה את משה ויפקדם
במדבר סיני:
ויהיו בני ראובן בכר
ישראל תלדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמות
לגלגלתם כל זכר מבן עשרים
שנה ומעלה כל יצא צבא:
פקדיהם למטה ראובן ששה
וארבעים אלף וחמש מאות:

לבני שמעון תולדתם למשפחתם
לבית אבתם פקדיו במספר

וית כל כנשתא כנשו בחד לירחא
תנינא ואתיחסו על זרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עסרין שנין ולעילא בכל
לגלגלתהון: וגמעו סאיר
גמאעה פי יום אול מן
אשהר אלתאני פתנאסבו לעשאירהם
ובית אבאיהם באחצא אסמא
מן אבן עשרין סנה פצאעדא
לגמאגמהם: כמא דפקיד יי ית
משה ומננון במדברא דסיני
כמא אמר אללה מוסי עדהם
פי בריה סינא: והוו
בני ראובן בכרא דישראל: ית
תולדתהון לזרעיתהון לבית
אבהתהון במנין שמהן
לגלגלתהון מבר עסרין שנין
ולעילא. כל נפיק חילא: פכאן

כל דכורא

בני ראובן בכר אסראיל. תואלדהם לעשאירהם לבית אבאיהם
לגמאגמהם. כל דכר
באחצא אסמא מן אבן עשרין סנה פצאעדא. כל מן יכרג פי גיושהם:
מניניהון לשבטא דראובן. ארבעין ושתא אלפין וחמיש מאה:
ומעדודין כדלך מנהם. סתה וארבעין אלפא וכמס מאיה:
לבני שמעון. תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון. מנינוהי
במנין שמהן לגלגלתהון. כל דכורא מבר עסרין שנין ולעילא. כל
נפיק חילא: לבני שמעון תואלידהם לעשאירהם ובית אבאיהם. עדדהם

ויתילדו על משפחותם. הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתיחס על השבט

שמות לגלגלתם כל זכר מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא. פקדיהם למטה שמעון
תשעה וחמשים אלף ושלש
מאות:
לבני גד תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמות
מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא. פקדיהם למטה
גד חמשה וארבעים אלף ושש
מאות וחמשים:
לבני יהודה תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה כל
יצא צבא. פקדיהם למטה
יהודה ארבעה ושבעים אלף
ושש מאות:
לבני יששכר תולדתם למשפחתם

באחצא אסמא לגמאגמהם כל
ذכר מן אבן עשרין פצאעדא
כל מן יכרג פי גיושהם. מניניהון
לשבטא דשמעון חמשין
ותשעה אלפין ותלת מאה:
ומעדודין כדאך מנהם תסעה
וכמסין אלפא ותלאת מאיה:
לבני גד תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עסרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא:
לבני גד תיאלידהם לעשאירהם
לביות אבאיהם באחצא אסמא
מן אבן עשרין סנה פצאעדא
כל מן יכרג פי גיושהם. מניניהון
לשבטא דגד ארבעין וחמשה
אלפין ושית מאה וחמשין. ומע
ומעדודין כדאך מנהם כמסה
וארבעין אלפא וסת מאיה וכמסין:

לבני יהודה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: לבני יהודה תיאלידהם
לעשאירהם לביות אבאיהם באחצא אסמא מן אבן עשרין סנה
פצאעדא כל מן יכרג פי גיושהם: ומעדודין כדאך מנהם ארבעה
וסבעין אלפא וסת מאיה: לבני יששכר תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: לבני

מנינהון לשבטא דיהודה שבעין וארבעה אלפין ושית מאה:

לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
יששכר ארבעה וחמשים אלף
וארבע מאות:
לבני זבולן תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא: פקדיהם למטה זבולן
שבעה וחמשים אלף וארבע
מאות:
לבני יוסף לבני אפרים תולדתם
למשפחתם לבית אבתם במספר
שמת מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
אפרים ארבעים אלף וחמש
מאות:
לבני מנשה תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן

יששכר תואלדהם לעשאירהם
לבית אבאיהם באחצא אסמא
מן אבן עשרין סנה פצאעדא
כל מן יכרג פי גיושהם: מניניהון
לשבטא דיששכר חמשין
וארבעה אלפין וארבע מאה:
ואלמעדודין כד'לך מנהם ארבעה
וכמסין אלפא וארבע מאיה:
לבני זבולן תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עסרין
שנין ולעילא כל נפיק חילא:
מניניהון לשבטא דזבולון
חמשין ושבעה אלפין וארבע
מאה: ואלמעדודין כד'לך מנהם
סבעה וכמסין אלפא וארבע
מאיה: לבני יוסף לבני
אפרים תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עסרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין וחמיש
מאה: ואלמעדודין כד'לך מנהם ארבעין אלפא וכמס מאיה:
לבני מנשה תולדתהון לזרעיתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עסרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
מניניהון לשבטא דמנשה תלתין ותלין אלפין ומאתן:

עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא: פקדיהם למטה מנשה
שנים ושלשים אלף ומאתים:

לבני בנימן תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא: פקדיהם למטה בנימן
חמשה ושלשים אלף וארבע
מאות:
לבני דן תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת
מבן עשרים שנה ומעלה
כל יצא צבא: פקדיהם למטה
דן שנים וששים אלף ושבע
מאות:
לבני אשר תולדתם למשפחתם
לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא: פקדיהם למטה אשר
אחד וארבעים אלף וחמש
מאות:
בני נפתלי תולדתם למשפחתם

ולמעדורין כדכר מנהם אתנן
ותלאתן אלפא ומאיתין:
לבני בנימין תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עסרין שנין ולעילא כל
נפיק חילא: מניניהון לשבטא
דבנימין תלתין וחמשה אלפין
וארבע מאה: ולמעדורין כדכר
מנהם·כמסה ותלאתן אלפא
וארבע מאיה:
לבני דן·תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן
מבר עסרין שנין ולעילא·כל
נפיק חילא: מניניהון לשבטא
דדן·שתין ותרין אלפין ושבע
מאה: ולמעדורין כדכר מנהם·
אתנן וסתין אלפא וסבע מאיה:
לבני אשר·תולדתהון
לזרעיתהון לבית אבהתהון במנין
שמהן·מבר עסרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא: מניניהון לשבטא
דאשר ארבעין וחד אלפין
וחמיש מאה: ולמעדורין כדכר
מנהם ואחד וארבעין אלפא וכמס
מאיה: בני נפתלי תולדתהון לזרעיתהון לבית

אבהתהון

לבית אבתם במספר שמת מבן
עשרים שנה ומעלה כל יצא
צבא: פקדיהם למטה נפתלי
שלשה וחמשים אלף וארבע
מאות:
אלה הפקדים אשר פקד משה
ואהרן ונשיאי ישראל שנים
עשר איש איש אחד לבית אבתיו
היו: ויהיו כל פקודי בני ישראל
לבית אבתם מבן עשרים שנה
ומעלה כל יצא צבא בישראל:
ויהיו כל הפקדים שש מאות
אלף ושלשת אלפים וחמש מאות
וחמשים: והלוים למטה
אבתם לא התפקדו בתוכם:

וידבר יהוה אל משה לאמר: אך
את מטה לוי לא תפקד ואת
ראשם לא תשא בתוך בני ישראל:

אבהתהון במנין שמהן מבר
עסרין שנין ולעילא כל
נפיק חילא: מניניהון לשבטא
דנפתלי חמשין ותלתא אלפין
וארבע מאה: ומעדודין
כדלך מנהם תלאתה וכמסין
אלפא וארבע מאיה:
אלין מניניא דמנא משה ואהרן
ורברבי ישראל תריעסר גוברין
גברא חד לבית אבהתוהי הוו: הוו
הולאי למעדודין אלדי עדהם
מוסי והרון ואשראף אסראיל
אתני עשר רגל כל ואחד
מנהם שריף בית אביה: והוו
כל מניני בני ישראל לבית
אבהתהון: מבר עסרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא
בישראל: וכאנו מן עדה מנהם
מנסובא לבית אבאיה מן
אבן עשרין סנה פצאעדא כל
מן יכרג פי גיושהם: והוו כל מניניא שית מאה ותלתא אלפין וחמיש
מאה וחמש מאה וחמשין: פכאן גמלתהם סת מאיה אלף ותלאתה אלאף וכמס
מאיה וכמסין: וליואי לשבטא דאבהתהון לא אתמניאו ביניהון: ואמא
אלליואניון פלם יעדו מעהם לסבט אבאיהם: ומליל יי עם משה למימר:
תבביל· ברם ית שבטא דלוי לא תמני וית חשבניהון לא תסב בגו בני ישראל:
אמא סבט לוי פלא תעדה. ולא תרפע גמלתהם פי מא בין בני אסראיל

ואתה הפקד את הלוים על
משכן העדת ועל כל כליו
ועל כל אשר לו המה ישאו
את המשכן ואת כל כליו
והם ישרתהו וסביב למשכן
יחנו: ובנסע המשכן יורידו
אתו הלוים ובחנת המשכן
יקימו אתו הלוים והזר
הקרב יומת: וחנו בני ישראל
איש על מחנהו ואיש על דגלו
לצבאתם: והלוים יחנו סביב
למשכן העדת ולא יהיה קצף
על עדת בני ישראל ושמרו
הלוים את משמרת משכן

ואת מני ית ליואי על משכנא
דסהדותא ועל כל מנוהי ועל
כל דליה אנון יטלון ית משכנא
וית כל מנוהי ואנון ישמשוניה
וסחור סחור למשכנא ישרון:
ואנת פוכל אלליואניין עלי מסכן
אלשהאדה ואניתה וגמיע מא
פיה הם יחמלון אלמסכן וגמיע
אניתה והם יכרמונה וחוליה
ינזלון: ובמטל משכנא יפרקון
יתיה ליואי ובמשרי משכנא
יקימון יתיה ליואי וחילוני דיקרב
יתקטיל: ופי רחילה הם יפכלונה
ופי נזולהם ינצבונה: ואי
אגנבי תקדם אלי דלך פליקתל:
וישרון בני ישראל גבר על משריהי וגבר על טקסיה לחיליהון: וינזל
בנו אסראיל כל סבט פי עסכרה ופי מרכזה על גיושהם: וליואי
ישרון סחור סחור למשכנא דסהדותא ולא יהי רגזא על כנשתא דבני
ישראל ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא: ואלליואניין ינזלון
חולי מסכן אלשהאדה ולא יכון סכט עלא גמאעה בני אסראיל
ויחפטון חפט מסכן אלשהאדה: ועבדו בני ישראל ככל

אך את מטה לוי לא תפקוד: כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לבדו: דבר אחר צפה הקב״ה
שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מבן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו
בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל: ואתה הפקד את הלוים: כתרגומו מני לשון מנוי שררה
על דבר שהוא ממונה עליו כמו ויפקד המלך פקידים: יורידו אותו: כתרגומו יפרקון כשבאין
ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון
שם הענן וחונו שם ומקימין אותו: והזר הקרב: לעבודתם זו: יומת: בידי שמים: איש על
דגלו: כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל: ולא יהיה קצף: אם תעשו
במצותי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו ששנינו במעשה קרח כי יצא

91

העדות: ויעשו בני ישראל ככל
אשר צוה יהוה את משה כן
עשו:
ג וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: איש על דגלו באתת
לבית אבתם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל מועד יחנו:
והחנים קדמה מזרחה דגל מחנה
יהודה לצבאתם ונשיא לבני
יהודה נחשון בן עמינדב:
וצבאו ופקדיהם ארבעה
ושבעים אלף ושש מאות:
והחנים עליו מטה יששכר
ונשיא לבני יששכר נתנאל
בן צוער: וצבאו ופקדיו ארבעה
וחמשים אלף וארבע מאות:

דפקיד יי' ית משה כן עבדו:
וצנע בני אסראיל כגמיע מא
אמר אללה כדאך צנעו:
ומליל יי' עם משה ועם אהרן
למימר: תפסיר וכלם אללה מוסי והרון
תכלימא: גבר על טקסיה באתון
לבית אבהתהון ישרון בני ישראל
מקביל סחור סחור למשכן
זמנא ישרון: כל סבט פי מרכזה
בעלאמאת לביות אבאיהם
ינזל בני אסראיל חדי לכבא
אלמחצר והוטיה ינזלון: ודשרן
קדומא מדנחא טיקס משרית
יהודה לחיליהון ורבא לבני
יהודה נחשון בר עמינדב:
ואלנאזלין פי אלמשרק מרכז
עסכר יהודה לגיושהם ושריפהם
נחשון אבן עמינדב: וחיליה ומניניהון שבעין וארבעה אלפין ושית
מאה: ועדד גישה ארבעה וסבעין אלפא וסת מאיה: ודשרן סמיכין
עלוהי שבטא דיששכר ורבא לבני יששכר נתנאל בר צוער:
ואלנאזלין אלי גאנבה סבט יששכר ושריפהם נתנאל אבן צוער: וחיליה
ומנינוהי חמשין וארבעה אלפין וארבע מאה: ועדד גישה ארבעה
וכמסין אלף וארבע מאיה: שבטא דזבולון ורבא לבני

באותות: כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה תלויה בו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגון אבנו הקבועה בחשן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו. ד"א באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשאוהו ממצרים שנ' ויעשו בניו לו כן כאשר צום יהודה ויששכר וזבולן ישאוהו מן המזרח ראובן ושמעון וגד מן הדרום כו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו. מנגד: מרחוק מיל כמו שנ' ביהושע אך רחוק

מטה זבולן ונשיא לבני זבולן
אליאב בן חלן: וצבאו ופקדיו
שבעה וחמשים אלף וארבע
מאות: כל הפקדים למחנה
יהודה מאת אלף ושמנים אלף
וששת אלפים וארבע מאות
לצבאתם ראשנה יסעו:
דגל מחנה ראובן
תימנה לצבאתם ונשיא לבני
ראובן אליצור בן שדיאור:
וצבאו ופקדיו ששה וארבעים
אלף וחמש מאות: והחונים
עליו מטה שמעון ונשיא לבני
שמעון שלמיאל בן צורי שדי:
וצבאו ופקדיהם תשעה וחמשים
אלף ושלש מאות: ומטה גד

זבולון ואליאב בר חלון: וזא
גאנבה סבט זבולון ושריפהם
אליאב אבן חלון: וחיליה ומנינוהי
חמשין ושבעה אלפין וארבע
מאה: ועדד גישה סבעה
וכמסין אלפא וארבע מאיה:
כל מנינא למשרית יהודה
מאה ותמנן ושתא אלפין
וארבע מאה לחיליהון בקדמיתא
נטלין: כואך גמיע עדד
עסכר יהודה מאיה ותמאנין
אלפא וסתה אלאף וארבע מאיה
לגיושהם והם ירחלון אולא:
טיקס משרית ראובן
דרומא לחיליהון ורבא לבני
ראובן אליצור בר שדיאור: מרכז
עסכר ראובן פי אלגנוב לגיושהם
ושריפהם אליצור בן שדיאור: וחיליה ומנינוהי ארבעין ושתא אלפין
וחמיש מאה: ועדד גישה סתה וארבעין אלפא וכמס מאיה: ודשרן
סמיכין עלוהי שבטא דשמעון ורבא לבני שמעון שלומיאל בר צורי
שדי: ונאזלין אליה גאנבה סבט שמעון ושריפהם שלומיאל אבן צורי
שדי: וחיליה ומניניהון חמשין ותשעה אלפין ותלת מאה: ועדד גישה
תסעה וכמסין אלפא ותלאת מאיה: ושבטא דגד ורבא

יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לבא בשבת משה ואהרן ובניו והלוים חונים בסמוך לו״ קדמה: לפנים
הקרויים קדם ואיזו זו רוח מזרחית והמערב קרוי אחור״ ראשונה יסעו״ כשרואין הענן מסתלק תוקעים
הכהנים בחצוצרות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך חנייתן הלוים והעגלות
באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון״

ונשיא לבני גד אליסף בן רעואל׃
וצבאו ופקדיהם חמשה
וארבעים אלף ושש מאות
וחמשים׃ כל הפקדים
למחנה ראובן מאת אלף
ואחד וחמשים אלף וארבע
מאות וחמשים לצבאתם ושנים
יסעו׃ ונסע אהל
מועד מחנה הלוים בתוך
המחנת כאשר יחנו כן יסעו
איש על ידו לדגליהם׃
דגל מחנה אפרים
לצבאתם ימה ונשיא לבני
אפרים אלישמע בן עמיהוד׃
וצבאו ופקדיהם ארבעים
אלף וחמש מאות׃ ועליו מטה

לבני גד אליסף בר רעואל׃
ולי גאנבה סבט גד ושריפהם
אליסף אבן רעואל׃ וחיליה ומניניהון
ארבעין וחמשה אלפין ושית
מאה וחמשין׃ ועדד גישה
כמסה וארבעין אלפא וסת מאיה
וכמסין׃ כל מניניא למשרית
ראובן מאה וחמשין וחד אלפין
וארבע מאה לחיליהון בתניתא
נטלין׃ פגמיע עדד עסכר
ראובן מאיה וואחד וכמסין
אלפא וארבע מאיה וכמסין
לגיושהם ויקחלון תאנהם׃
ויטול משכן זמנא
משרית ליואי בגו משריתא
כמא דשרן כין נטלין גבר
על אתריה לטקסיהון׃ ויחל
כבא למחצר עסכר אלחואניין פי וסט אלעסאכר וכמא הם נאזלין כדאן
ירחלון כל פריק פי מכאנה ומרכזה׃ טיקס משרית אפרים
לחיליהון מערבא ורבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד׃ ומרכז
עסכר אפרים לגיושהם פי אלמגרב ושריפהם אלישמע אבן עמיהוד׃
וחיליה ומניניהון ארבעין אלפין וחמש מאה׃ ועדד גישה ארבעין אלף
וכמס מאיה׃ ודסמיכין עלוהי שבטא דמנשה ורבא לבני מנשה

ונסע אהל מועד׳׳ לאחר שני דגלים הללו׳׳ כאשר יחנו כן יסעו׳׳ כמו שפירשתי הבנתן בחניית כל
דגל מהלך לרוח הקבועה לו׳׳ על ידו׳ על מקומו ואין לשון יד זו ממשמעו רוח שלצדו קרוי על
ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו איניש אושא בלעז׳׳ ועליו׳׳ כתרגומו ודסמיכין עלוהי׳׳

מנשה ונשיא לבני מנשה
גמליאל בן פדה צור: וצבאו
ופקדיהם שנים ושלשים אלף
ומאתים: ומטה בנימן ונשיא
לבני בנימן אבידן בן גדעני:
וצבאו ופקדיהם חמשה
ושלשים אלף וארבע מאות:
כל הפקדים למחנה אפרים
מאת אלף ושמנת אלפים ומאה
לצבאתם ושלשים יסעו:
דגל מחנה דן
צפנה לצבאתם ונשיא לבני
דן אחיעזר בן עמישדי:
וצבאו ופקדיהם שנים וששים
אלף ושבע מאות: והחנים
עליו מטה אשר ונשיא לבני
אשר פגעיאל בן עכרן: וצבאו

גמליאל בר פדה צור: וזלי גאנבה
סבט מנשה ושריפהם גמליאל
אבן פדה צור: וחיליה ומניניהון
תלתין ותרין אלפין ומאתן: ועדד
גישה תלאתה ותלאתין אלפא
ומאיתין: ושבטא דבנימין
ורבא לבני בנימין אבידן בר
גדעוני: וזלי גאנבה סבט בנימין
ושריפהם אביד אבן גדעוני:
וחיליה ומניניהון תלתין וחמשה
אלפין וארבע מאה: ועדד גישה
כמסה ותלאתין אלפא וארבע מאיה:
כל מניניא למשרית אפרים מאה
ותמניא אלפין ומאה לחיליהון
בתליתיתא נטלין: פיאך גמיע
עדד עסכר אפרים מאיה אלף
ותמאניה אלף ומאיה לגיושהם
וירחלון תאלתהם: טיקס

משרית דן ציפונא לחיליהון ורבא לבני דן אחיעזר בר עמי שדי:
ומרכז עסכר דן פי אלשמאל לגיושהם ושריפהם אחיעזר אבן עמישדי:
וחיליה ומניניהון שתין ותרין אלפין ושבע מאה: ועדד גישה
אתנין וסתין אלפא וסבע מאיה: ודשרן סמיכין עלוהי שבטא
דאשר ורבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן: וזנאזלין גאנבה
סבט אשר ושריפהם פגעיאל אבן עכרן: וחיליה ומניניהון
ארבעין וחד אלפין וחמש מאה: ועדד גישה ואחד וארבעין

אלפא

וצבאו ופקדיהם שנים וששים
אחד וארבעים אלף וחמש
מאות: ומטה נפתלי ונשיא
לבני נפתלי אחירע בן עינן:
וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים
אלף וארבע מאות: כל הפקדים
למחנה דן מאת אלף ושבעה
וחמשים אלף ושש מאות
לאחרנה יסעו לדגליהם:
א אלה פקודי בני
ישראל לבית אבתם כל פקודי
המחנת לצבאתם שש מאות
אלף ושלשת אלפים וחמש
מאות וחמשים: והלוים לא
התפקדו בתוך בני ישראל
כאשר צוה יהוה את משה:
ויעשו בני ישראל ככל אשר
צוה יהוה את משה כן חנו
לדגליהם וכן נסעו איש

אלף וכמס מאיה: ושבטא
דנפתלי ורבא לבני נפתלי אחירע
בר עינן: וזי גאנבה סבט נפתלי
ושריפהם אחירע אבן עינן:
וחיליה ומניניהון חמשין ותלתה
אלפין וארבע מאה: ועדד גישה
תלאתה וכמסין אלף וארבע
מאיה: כל מניניא למשרית דן
מאה וחמשין ושבעה אלפין
ושית מאה בבתריתא נטלין
לטקסיהון: פדאן גמיע עדד
עסכר דן מאיה וסבעה וכמסין
אלף וסת מאיה ויכונון אכירא
לגיושהם: אלין מניני
בני ישראל לבית אבהתהון
כל מניני משריתא לחיליהון
שית מאה ותלתה אלפין וחמיש
מאה וחמשין: הולאי מעדודי
בני אסראיל לבית אבאיהם
גמלה עדד עסאכר לגיושהם
סת מאיה אלף ותלאתה אלף וכמס מאיה וכמסין: ולואי לא אתמניאו
בגו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה: ואמא אללואניין פלם יחצו
פי גמלה בני אסראיל כמא אמר אללה מוסי: ועבדו בני ישראל כמא
דפקיד יי ית משה בין שרן לטקסיהון וכן נטלין גבר לזרעיתיה
על בית אבהתוהי: תם צנע בני אסראיל כמא אמר אללה מוסי כדאך

למשפחתיו על בית אבתיו:

ואלה תולדת אהרן ומשה ביום ד
דבר יהוה את משה בהר סיני:
ואלה שמות בני אהרן הבכר
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:
אלה שמות בני אהרן הכהנים
המשחים אשר מלא ידם לכהן:
וימת נדב ואביהוא לפני יהוה
בהקריבם אש זרה לפני יהוה
במדבר סיני ובנים לא היו
להם ויכהן אלעזר ואיתמר
על פני אהרן אביהם:

וידבר יהוה אל משה לאמר:
הקרב את מטה לוי והעמדת
אתו לפני אהרן הכהן ושרתו:

מנזלו פי מראכזהם וכדאך רחלו
כל סבט לעשאירהם עלא בית
אבאיהם: ואלין תולדת
אהרן ומשה ביומא דמליל
יי עם משה בטורא דסיני: והדה
כסבה' קום הרון ומוסא פי וקת
כאטב אללה מוסי פי גבל סיני:
ואלין שמהת בני אהרן בכרא
נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:
והדה אסמא בני הרון אלבכר נדב
ואביהוא אלעזר ואיתמר: אלין
שמהת בני אהרן כהניא דאתרביאו
דאתקרב קרבנהון לשמשא:
והדה אסמא בני הרון אלאימה
אלממסחין אלדי כמל ואגבהם
לאמאמה: ומית נדב ואביהוא קדם
יי בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי
במדברא דסיני ובנין לא הוו
להון ושמיש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אבוהון: ומאת נדב
ואביהוא כמא קרבא נארא גריבה בין ידי אללה פי בריה' סיני ולם יכן
להמא בנון ואם אלעזר ואיתמר בחצרה הרון אביהמא:
ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא: קריב ית
שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן כהנא וישמשון יתיה: קדם
סבט לוי ואוקפה בין ידי הרון אלאמאם ויכדמוה:

ואלה תולדות אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלימדן תורה מלמד שכל המלמד
את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו. ביום דבר י"י את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד
מפי הגבורה. ושרתו אותו. ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי שמשמרת המקדש עליו שנא' יקרבו

94

אתו: ושמרו את משמרתו ואת
משמרת כל העדה לפני אהל
מועד לעבד את עבדת המשכן:
ושמרו את כל כלי אהל מועד
ואת משמרת בני ישראל לעבד
את עבדת המשכן: ונתתה את
הלוים לאהרן ולבניו נתונם נתונם
המה לו מאת בני ישראל:
ואת אהרן ואת בניו תפקד
ושמרו את כהנתם והזר הקרב
יומת:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
ואני הנה לקחתי את הלוים
מתוך בני ישראל תחת כל
בכור פטר רחם מבני ישראל
והיו לי הלוים: כי לי כל בכור

ויטרון ית מטרתיה וית מטרת
כל כנשתא קדם משכן זמנא
למפלח ית פלחן משכנא: ויחפצו
מחפצה ומחפץ אגמאעה בין
ידי כבא אמחצ'ר ויכדמון כדמה'
אמסכן: ויטרון ית כל מני
משכן זמנא וית מטרת בני
ישר' למפלח ית פלחן משכנא:
ויחפצו גמיע אניה' כבא אמחצ'ר
ומחפץ בני אסראיל ליכדמו
כדמה' אמסכן: ותתין ית ליואי
לאהרן ולבנוהי מסירין יהיבין
אינון ליה מן בני ישר': ואדפע
אליואניין להרון ובניה מעטיין
מסלמין הם לה מן בני אסראיל:
וית אהרן וית בנוהי תמני ויטרון
ית כהונתהון וחילוני דיקרב

יתקטיל: והרון ובניה תוכל ויחפצו אמתהם ואי אגנבי תקדם אי דלך
פליקתל: ומליל יי' עם משה למימר: תם כלם אלה מוסי תכלימא:
ואנא הא קריבית ית ליואי מגו בני ישר' חלף כל בוכרא פתח ולדא מבני
ישר' ויהון משמשין קדמי ליואי: פאני קד שלפת אליואניין מן בין בני אסר
בדל כל בכר אול בטן מן בני אסר פציר לי אליואניין: אד לי כל בכר

שנ' ואתה ובניך ובית אביך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות. ושמרו את
משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו לעשותו קרוי משמרת בכל המקרא ובלשון משנה כמו משמר
בבגתן ותרש והנה אין משמרתי ומשמרתך שוה וכן משמרות כהונה ולויה. ואת משמרת בני ישראל.
שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלוים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות
בשכרן שנ' כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם. נתונים המה לו. לעזרה. מאת בני ישר'. כמו מתוך בני
ישר' כלומר משאר כל העדה נבדלו לכך בגזירת המקום והוא נתנם לו שנ' ואתנה את הלוים נתונים וג'.
ואת אהרן ואת בניו תפקוד. לשון פקידות ואינו לשון מנין. ושמרו את כהונתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה
ועבודות המסורות לכהנים. ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן מתוך בני ישראל שיהיו ישראל שוכרין

ביום הכתי כל בכור בארץ
מצרים הקדשתי לי כל בכור
בישראל מאדם עד בהמה לי
יהיו אני יהוה׃
וידבר יהוה אל משה במדבר
סיני לאמר׃ פקד את בני לוי
לבית אבתם למשפחתם כל זכר
מבן חדש ומעלה תפקדם׃ ויפקד
אתם משה על פי יהוה כאשר
צוה׃ ויהיו אלה בני לוי בשמתם
גרשון וקהת ומררי׃ ואלה
שמות בני גרשון למשפחתם
לבני ושמעי׃ ובני קהת למשפחתם
עמרם ויצהר חברון ועזיאל׃

ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא
דמצרים אקדישית קדמי כל
בכרא בישראל מאנשא עד
בעירא דילי יהון אנא יי׃ כמא
כאן קתלי כל בכר פי מאבין בני
אסראיל מן אנסאן אלי בהימה
כדאך יציר לי הולאי אנא אלה
שרפתהם׃ ומליל יי
עם משה למימר׃ אתם כלם
אלה מוסי תכלימא׃ במדברא
דסיני למימר׃ תם כלם אלה
מוסי פי בריה סינא תכלימא׃
מני ית בני לוי לבית אבהתהון
לזרעיתהון כל דכורא מבר
ירחא ולעילא תמנינון׃ עדבני
לוי לביות אבאיהם ועשאירהם כל דכר מן אבן שהר וצאעדא
תעדהם׃ ומנא יתהון משה על מימרא דיי כמא דאתפקד׃
פעדהם מוסא עלא קול אלה כמא אמר׃ והוו אלין בני לוי
בשמהתהון גרשון וקהת ומררי׃ פהולאי כאנו בני לוי באסמאיהם
גרשון וקהת ומררי׃ ואלין שמהת בני גרשון לזרעיתהון לבני
ושמעי׃ והדה אסמא בני גרשון לעשאירהם לבני ושמעי׃
ובני קהת לזרעיתהון עמרם ויצהר חברון ועזיאל
ובני קהת לעשאירהם עמרם ויצהר חברון ועזיאל׃

אותן לשילות שלי על ידי הבכורות שכיתי בהם ולקחתים תמורתן לפי שהיתה העבודה בבכורות
וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם׃ מבן חדש ומעלה׃ משיצא מכלל נפלים
הוא נמנה לקרות שומר משמרת הקדש אמר ר׳ יהודה בר׳ שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן
הבטן שנ׳ אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות
שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין׃ על פי ה׳ אמר משה
לפני הקב״ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יונקיהם אמר לו הקב״ה עשה אתה שלך ואני אעשה

95

ובני מררי למשפחתם מחלי
ומושי אלה הם משפחת הלוי
לבית אבתם: לגרשון משפחת
הלבני ומשפחת השמעי אלה
הם משפחת הגרשני: פקדיהם
במספר כל זכר מבן חדש
ומעלה פקדיהם שבעת אלפים
וחמש מאות: משפחת הגרשני
אחרי המשכן יחנו ימה: ונשיא
בית אב לגרשני אליסף בן לאל:
ומשמרת בני גרשון באהל
מועד המשכן והאהל מכסהו
ומסך פתח אהל מועד: וקלעי
החצר ואת מסך פתח החצר
אשר על המשכן ועל המזבח
סביב ואת מיתריו לכל עבדתו:

ובני מררי לזרעיתהון מחלי
ומושי אלין אנון זרעית לוי
לבית אבהתהון: ובני מררי
לעשאירהם מחלי ומושי הדה
עשאיר אללואניין לבית אבאיהם:
לגרשון זרעית לבני וזרעית
שמעי אלין אנון זרעית גרשון:
לגרשון עשירה לבני ועשירה
שמעי הדה עשאירה: מניניהון
במנין כל דכורא מבר ירחא
ולעילא מניניהון שבעה אלפין
וחמיש מאה: עדדהם באחצא
כל דכר מן אבן שהר וצאעדא
סבעה' אלאף וכמס מאיה: זרעית
גרשון אחורי משכנא ישרון
מערבא: ועשאירהם ינזלון וורא
אלמסכן פי אלמגרב: ורב בית אב
לבית גרשון אליסף בר לאל: ושריפהם אליסף אבן לאל: ומטרת בני
גרשון במשכן זמנא משכנא ופרסא חופאיה ופרסא דתרע משכן
זמנא: וחפצהם פי כבא אלמחצ'ר אלמסכן ואלכבא וגשאה וסתר באב
כבא אלמחצ'ר: וסרדי דרתא וית פרסא דתרע דרתא דעל משכנא ועל
מדבחא סחור סחור וית אטונוהי לכל פלחנה: וקלוע אלדאר וסתר
באבה אלדי עלא אלמסכן ואלמדבח מסתדירא ואטנאבהא ואיד כדמתהא:

שלי הולך משה ועומד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת קול יוצאה מן האהל ואומרת כך
וכך תינוקות יש באהל זה לכך נאמר על פי ה'" לגרשון משפחת הלבני" כלומר לגרשון היו הפקודים
משפחת הלבני ומשפחת השמעי פקודיהם כך וכך" המשכן" יריעות התחתונות" והאהל" יריעות עזים העשויות
לגג" מכסהו" עורות אילים ותחשים" ומסך פתח" הוא הוילון" את מיתריו" של משכן והאהל ולא של חצר"

ששי

ולקהת משפחת
העמרמי ומשפחת היצהרי
ומשפחת החברני ומשפחת
העזיאלי אלה הם משפחת
הקהתי: במספר כל זכר מבן
חדש ומעלה שמנת אלפים
ושש מאות שמרי משמרת
הקדש: משפחת בני קהת יחנו
על ירך המשכן תימנה: ונשיא
בית אב למשפחת הקהתי
אליצפן בן עזיאל: ומשמרתם
הארן והשלחן והמנרה
והמזבחת וכלי הקדש אשר
ישרתו בהם והמסך וכל עבדתו:
ונשיא נשיאי הלוי אלעזר בן
אהרן הכהן פקדת שמרי

ולקהת זרעית עמרם
וזרעית יצהר וזרעית חברון
וזרעית עזיאל אלין אנון זרעית
קהת: ולקהת עשירה' עמרם
ועשירת יצהר ועשירה' חברון
ועשירה' עזיאל הדה עשאירה:
במנין כל דכורא מבר ירחא
ולעילא תמניא אלפין ושית
מאה נטרי מטרת קודשא:
באחצא כל דכר מאבן שהר
פצאעדא תמאניה' אלף וסת
מאיה חאפצי מחפץ אלקדס:
זרעית בני קהת ישרון על
שידא דמשכנא דרומא: ועשאיר
הם ינזלון אלג'אנב אלמסכן
אלג'נובי: ורב בית אבא לזרעית
קהת אליצפן בר עזיאל: ושריפהם
אליצפן אבן עזיאל: ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא ומדבחיא ומני
קודשא דישמשון בהון ופרסא וכל פולחנה: וחפצהם אלצנדוק
ואלמאידה ואלמנארה ואלמדאבח ואניה אלקדס אלתי יכדמון בהא ואלסתר
וסאיר כדמתה: ואמרכלא דממנא על רברבי ליואי אלעזר בר אהרן
כהנא מתחות ידוהי ממנן נטרי מטרת קודשא: ושריף
אשראף אללואיין אלעזר אבן הרון אלאמאם מוכל בחאפצי מחפץ

משפחת בני קהת יחנו תימנה' וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה. אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו
מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם' והמסך' היא
הפרוכת שאף היא קרויה פרכת המסך' ונשיא נשיאי הלוי' ממונה על כולם' ועל מה היא
נשיאותו פקודת שומרי משמרת. על ידו היא פקודת כולם' משה ואהרן ובניו' וסמוכין להם

משמרת הקדש: למררי משפחת
המחלי ומשפחת המושי אלה
הם משפחת מררי: ופקדיהם
במספר כל זכר מבן חדש
ומעלה ששת אלפים ומאתים:
ונשיא בית אב למשפחת מררי
צוריאל בן אביחיל על ירך
המשכן יחנו צפנה: ופקדת
משמרת בני מררי קרשי המשכן
ובריחיו ועמדיו ואדניו וכל כליו
וכל עבדתו: ועמדי החצר סביב
ואדניהם ויתדתם ומיתריהם:
והחנים לפני המשכן קדמה
לפני אהל מועד מזרחה משה
ואהרן ובניו שמרים משמרת
המקדש למשמרת בני ישראל
והזר הקרב יומת: כל פקודי

קדס: למררי זרעית מחלי וזרעית מושי
זין אמן זרעית מררי: ולמררי
עשירה מחלי ועשירה מושי
הרה עשאירה: ומנייהון במנין
כל דכורא מבר ירחא ולעילא
שיתא אלפין ומאתן: ועדרהם
באחצא כל דכר מן אתן שהל
פצאעדא סתה אף ומאיתין:
ורב בית בא לזרעית מררי
צוריאל בר אביחיל על שירא
דמשכנא ישרון ציפונא:
ושרפהם צוריאל אבא אביחיל
ויכזלו אי גאנב למסכן עשמא:
ודמסיר למיטר לבני מררי
דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי
וסמכוהי וכל מנוהי וכל פלחנה:
ווכלה חפץ בני מררי לאתג
למסכן ואמהאגה ועמדה וקואעדה
וכל אניתה וכרמתה: ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסכיהון
ואטוניהון: ועמד לצראדק מסתדירא וקואעדהא ואותארהא ואטוניהון:
ודשרן קדם משכנא קדומא קדם משכן זמנא מדנחא משה ואהרן
ובנוהי נטרין מטרת משכנא מקדשא למטרת בני ישראל וחילונב
דיקרב יתקטיל: ואנא זלין בין ידי למסכן בין ידי כבא למחצר שרקיא
מוסי והרון ובניה חאפצי מחפץ לקדש ומחפץ בני אסל ואיאגנבי תקדם אי
דגל מחנה יהודה לצבאותם והחונים עליו יששכר וזבולון טוב לצדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכינו
שלמשה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנ׳ יהודה מחוקקי ומבני יששכר יודעי בינה וג׳ מאתים

הלוים אשר פקד משה ואהרן
על פי יהוה למשפחתם כל זכר
מבן חדש ומעלה שנים ועשרים
אלף: ויאמר
יהוה אל משה פקד כל בכר
זכר לבני ישראל מבן חדש
ומעלה ושא את מספר שמתם:
ולקחת את הלוים לי אני יהוה
תחת כל בכר בבני ישראל
ואת בהמת הלוים תחת כל
בכור בבהמת בני ישראל:
ויפקד משה כאשר צוה יהוה
אתו את כל בכור בבני ישראל:

נקוד
בטו
וי
בנב
וא
בכתו

דאך פליקתל: כל מנני ליואי
דמנא משה ואהרן על מימרא
דיי לזר עיתהון כל דכורא מבר
ירחא ולעילא עסרין ותרין אלפין:
פדאך גמיע עדד אלליואניין אלדי
עדהם מוסי והרון עלא קול
אללה לעשאירהם כל דכר מן
אבן שהר פצאעדא אתנין
ועשרין אלפא: ואמר יי
למשה מני כל בכורא דכורא
לבני ישראל מבר ירחא ולעילא
וקביל ית חשבן שמהתהון:
תם קאל אללה למוסי עד כל בכר
דכר מן בני אסראיל מן אבן
שהר פצאעדא וארפע אחצא אסמאיהם: ותקריב ית ליואי קדמי
אנא יי חלף כל בכרא בבני ישראל וית בעירא דליואי חלף כל
בכרא בבעירא דבני ישראל: וכד לי אלליואניין אנא אללה שלפתהם
בדל כל בכר מן בני אסראיל ובהאים אלליואניין בדל כל בכר מן בהאים
בני אסראיל: ומנא משה כמא דפקיד יי יתיה ית כל בכרא בבני ישראל
פעד מוסא כמא אמרה אללה כל בכר מן בני אסראיל: והוו כל בכורא

רש״י קנהדראות ומשבולין מועטים בשבט קופל״ אשר פקד משה ואהרן״ נקוד על אהרן
לומר שלא היה במנין הלוים״ שנים ועשרים אלף״ ובפרטן אתה מוצא שלש מאות יתרים בני
גרשון שבעת אלפים וחמש מאות בני קהת שמונת אלפים ושש מאות בני מררי ששת אלפים
ומאתים ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הבכורות ולא היו זקוקים השלשה
ושבעים ומאתים בכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת [illegible] בכורות
אותן שלש מאות לוים בכורות היו ודיים שיפקיעו עצמם מן הפדיון״ פקד כל בכור
זכר מבן חדש ומעלה״ משיצא מכלל ספק נפלים״ ואת בהמת הלוים וג׳״ לא פדו בהמת
הלוים את בכורי בהמה טהורה שלישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחת שלבן לוי
פטר כמה פטרי חמורים שלישראל תדע שהרי מנה העודפים באדם ולא מנה העודפים בבהמה״

ואת

ויהי כל בכור זכר במספר
שמות מבן חדש ומעלה
לפקדיהם שנים ועשרים
אלף שלשה ושבעים ומאתים:

שביעי

וידבר יהוה אל משה לאמר: קח
את הלוים תחת כל בכור בבני
ישראל ואת בהמת הלוים תחת
בהמתם והיו לי הלוים אני
יהוה: ואת פדויי השלשה
והשבעים והמאתים העדפים
על הלוים מבכר בני ישראל:
ולקחת חמשת חמשת שקלים
לגלגלת בשקל הקדש תקח
עשרים גרה השקל: ונתתה

דכריא במנין שמהן מבר ירחא
ולעילא למניניהון עסרין ותרין
אלפין ומאתן ושבעין ותלתא:
פכאן כל בכר דכר באחצא
אסמאיהם כדאך אתנן ועשרין
אלפא ומאיתין ותלאתה וסבעין:
ומליל יי עם משה
למימר: תם כלם אלה מוסא
תכלימא: קריב ית ליואי חלף
כל בכרא בבני ישראל וית בעירא
דליואי חלף בעיריהון ויהון
משמשין קדמי ליואי אנא יי:
כד אליואניין בדל כל בכר מן
בני אסראיל ובהאים אליואניין
בדל בהאימהם פיכונו לי אנא
אלה שרפתהם: וית פרקן מאתן
ושבעין ותלתא דיתירין על ליואי מבכורא דבני ישראל: ואמא
פדא אלמאיתין ואלתלאתה ואלסבעין אלזאידין עלא אליואניין מן בכור
בני אסראיל: ותיסב חמיש חמיש סלעין לגלגלתא בסלעי קודשא
תסב עסרין מעין סלעא: פכ'ד כמסה מתאקיל לכל גמגמה פצ'ה
במתקאל אלקדס כל מתקאל עשרין דאנק: ותתין כספא לאהרן

ואת פדויי השלשה וג'. ואת הבכורות הצריכין להפדות בהם אין שלשה ושבעים ומאתים העודפים
בהם יתירים על הלוים מהם תקח חמשת חמשת שקלים לגלגלת כך היא מכירתו של יוסף
עשרים כסף שהיה בכורה של רחל. העודפים על פדויי הלוים. על אותן שפדו הלוים בגופן
חמשה וששים ושלש מאות ואלף. כך סכום החשבון. חמשת שקלים לגלגלת. למאתים
בכורות אלף שקל לשבעים בכורות שלש מאות וחמשים שקל לשלשה בכורות חמשה עשר
שקל. אמר כיצד אעשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר אני מפדויי הלוים מה עשה
הביא שנים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי ומאתים ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהם

הכסף לאהרן ולבניו פדויי העדפים
בהם: ויקח משה את כסף הפדיום
מאת העדפים על פדויי הלוים:
מאת בכור בני ישראל לקח את
הכסף חמשה וששים ושלש
מאות ואלף בשקל הקדש: ויתן
משה את כסף הפדים לאהרן
ולבניו על פי יהוה כאשר צוה
יהוה את משה:
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר: נשא את ראש בני קהת
מתוך בני לוי למשפחתם לבית
אבתם: מבן שלשים שנה
ומעלה ועד בן חמשים שנה
כל בא לצבא לעשות מלאכה
באהל מועד: זאת עבדת בני
קהת באהל מועד קדש הקדשים:

ולבנוהי פרקן דיתירין דבהון:
ואדפע אלפצ'ה להרון ובניה פדא
אלפאצ'לין עליהם: ונסיב משה
ית כסף פריקא מדיתירין על
פריקי ליואי: פאכ'ד מוסי פצ'ה
אלפדא מן אלזאידין עלא פדא
אלליואניין: מן בכוריא דבני ישראל
נסיב ית כספא אלף ותלת מאה
ושתין וחמיש סלעין בסלעי קודשא:
מן בכור בני אסראיל אכ'ד תלך
אלפצ'ה אלף ותלאת מאיה וכ'מסה
וסתין מתקאל במתקאל אלקדס: ויהב
משה ית כסף פריקיא לאהרן
ולבנוהי על מימרא דיי כמא דפקיד
יי ית משה: ודפעהא אלי הרון ובניה
עלא קול אללה כמא אמרה:
ומליל יי עם משה ועם
אהרן למימר: ת'ם כלם אללה

מוסי והרון תכלימא: קבילו ית חושבן בני קהת מגו בני לוי לזרעיתהון
לבית אבהתהון: ארפעא גמלה' בני קהת מן בין בני לוי לעשאירהם
ובית אבאיהם: מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל
דאתי לחילא למעבד עבידתא במשכן זמנא: מן אבן תלאתין סנה
פצאעדא ואלי אבן כ'מסין סנה כל מן ידכ'ל לאלג'יש ליעמל צנאעה פי
כבא אלמחצ'ר: דין פולחן בני קהת במשכן זמנא קודש קודשיא והדה כ'דמה'

ה' שקלים פלן ונתנן בק' לפי אמר להם בואו וטלו פתקיכם לפי הגורל' נשא את ראש ' מנה מהם את
הראויין לעבודות משא והם מבן שלשים ועד בן חמשים שנה' והפחותות משלשים לא נתמלא כוחו מכאן

אמכן

ובא אהרן ובניו בנסע המחנה
והורדו את פרכת המסך וכסו
בה את ארן העדת: ונתנו
עליו כסוי עור תחש ופרשו
בגד כליל תכלת מלמעלה
ושמו בדיו: ועל שלחן הפנים
יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו
את הקערת ואת הכפת ואת
המנקית ואת קשות הנסך
ולחם התמיד עליו יהיה: ופרשו
עליהם בגד תולעת שני וכסו
אתו במכסה עור תחש ושמו
את בדיו: ולקחו בגד תכלת

בני קהת פי כבא אלמחצר לאץ
אלקדאס: וייעול אהרן ובנוהי
במיטל משריתא ויפרקון ית
פרכתא דפרסא ויכסון בה ית
ארונא דסהדותא: ויד כל הרון
ובניה ענד רחיל אלעסכר ויחיו
אלסגף אלמסתור ויגטו בה ת
ערק צנדוק אלשהאדה:
ויתנון עלוהי חופאה דמשך
ססגונא ויפרסון לבוש גמיר
תכלא מלעילא וישוון אריחוהי:
ויגעלו עליה גשאגלור וארש
ויבסטו תוב גמלתהאסמאנגון
פוקה ויצלחו אקואבה: ועל

פתורא דלחים אפיא יפרשון לבוש תכלא ויתנון עלוהי ית
מגסיא וית בזכיא וית מכילתא וית קשוות ניסוכא ולחמא
תדירא עלוהי יהי: ועלא מאידה אלמוגה יבסטו תוב אסמאנגון
ויגעלו עליה אלקצאע ואלדרוג ואלמלאעק ומראהן אלמזאג ואלכבז
דאים יכון עליה: ויפרסון עליהון לבוש צבע זהורי ויכסון יתיה
בחופאה דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי: ויבסטו עליהא תוב
צבג קדמז ויגטוהא בגטא גלוד ואדש ויצלחו אקואבה: ויסבון

חמרו בן שלשים לכת והיותר מבן חמשים כחו מכחיש מעתה" קדש הקדשים" המקודש
שבכולו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות והפרוכת וכלי שרת" ובא אהרן ובניו וגו'
יכניסו כל כלי וכלי לכלתקו המפורש לו בפרשה זו ולא יצטרכו הלוים בני קהת אלא לשאת"
בנסע המחנה "כשהענן מסתלק הן יודעין שיסעו" קערות וכפות וקשות ומנקיות" כבר פירש
במלאכת המשכן" הנסך" הכסוי לשון מסך אשר ינסך בהן" מלקחיה" כמין צבת שמושך

וְכִסּוּ אֶת מְנֹרַת הַמָּאוֹר וְאֶת
נֵרֹתֶיהָ וְאֶת מַלְקָחֶיהָ וְאֶת
מַחְתֹּתֶיהָ וְאֵת כָּל כְּלֵי שַׁמְנָהּ
אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ לָהּ בָּהֶם׃ וְנָתְנוּ
אֹתָהּ וְאֶת כָּל כֵּלֶיהָ אֶל מִכְסֵה
עוֹר תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל הַמּוֹט׃
וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר
תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת בַּדָּיו׃ וְלָקְחוּ
אֶת כָּל כְּלֵי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר
יְשָׁרְתוּ בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ
אֶל בֶּגֶד תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם
בְּמִכְסֵה עוֹר תַּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל
הַמּוֹט׃ וְדִשְּׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ

לבוש תכלא ויכסון ית מנרתא
דאנהורי וית בוציניהא וית
ציבתהא וית מחתיתהא וית כל
מני שמושה די ישמשון לה בהון׃
ויאכ'דו תוב אסמאנגוני ויגטון בה
מנארה' אלצ'יא וסרג'הא
וכלאליבהא ומג'אמרהא וג'מיע
אניה' דהנהא אלדי יכ'דמונהא
בהא׃ ויתנון יתה וית כל מנהא
לחופאה דמשך ססגונא ויתנון
על אריחא׃ ויג'עלהא וג'מיע
אניתהא פי גשא ג'לוד ראש
ויצ'עו דלך עלא אלדהק׃ ועל
מדבחא דדהבא יפרסון לבוש
תכלא ויכסון יתיה בחופאה
דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי׃ ועלא מדבח אלדהב יבסטון
תוב אסמאנג'וני ויגטוה בגטא ג'לוד ראש ויג'עלו אקואבה׃ ויסבון
ית כל מני שמושא די ישמשון בהון בקודשא ויתנון ללבוש תכלא
ויכסון יתיה בחופאה דמשך ססגונא ויתנון על אריחא׃ ויאכ'דון
ג'מיע אניה' אלכ'דמה אלדין יכ'דמון בהא פי אלקדס פיג'עלונהא פי תוב
אסמאנג'וני ויגטוהא בגטא ג'לוד ראש ויצ'עוה פי אלדהק׃ ויספון ית קטמא

בה את הפתילה לכל צד שירצה׃ מחתותיה׃ כמין כף קטנה ושוליה פשוטים ולא קבולים ואין לה
מחיצה לפניה אלא מצדיה וחותה בה את דשן הנרות כשמטיבן׃ כלי שמנה׃ לוצי"ש בלעז שנותנין
בהן השמן והפתילות׃ אל מכסה עור תחש׃ כמין מרצוף׃ את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש׃ בתוך
המשכן שהוא קודש והן כלי הקטרת שמשרתין בהם במזבח הפנימי׃ ודשנו׃ יטלו את הדשן מעליו׃
ופרשו עליו בגד ארגמן׃ ואש שירדה מן השמים רבוצה תחת הבגד כארי בשעת המסעות ואינו שורפו

ופרשו עליו בגד ארגמן ונתנו
עליו את כל כליו אשר ישרתו
עליו בהם את המחתת את
המזלגת ואת היעים ואת
המזרקת כל כלי המזבח ופרשו
עליו כסוי עור תחש ושמו
בדיו וכלה אהרן ובניו לכסת
את הקדש ואת כל כלי הקדש
בנסע המחנה ואחרי כן יבאו
בני קהת לשאת ולא יגעו אל
הקדש ומתו אלה משא בני
קהת באהל מועד ופקדת
אלעזר בן אהרן הכהן שמן
המאור וקטרת הסמים

דמדבחא ויפרסון עלוהי לבוש
ארגון: וירמדו למדבח ויבסטו
עליה תוב ארגואן: ויתנון עלוהי
ית כל מנוהי דישמשון עלוהי
בהון ית מחתיתא ית צנוריתא
וית מגרופיתא וית מזרקיא
כל מני מדבחא ויפרסון עלוהי
חופאה דמשך ססגונא וישוון
אריחוהי: ויגעלון עליה גמיע
אניתה די יכרמון בהא עליה
למגאמר ולמנאשל ולמגאתף
ולכראנב וסאיר אניה למרבח
ויבסטו עליה גטא גלוד דארש
ויצלחו דהוקה: וישיצי אהרן
ובנוהי לכסאה ית קדשא

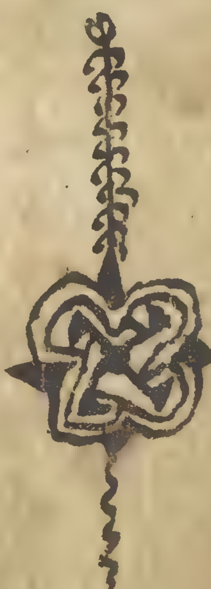
למטל ולא
יקרבון
לקודשא
וימותון
אלין מטול
בני קהת

וית כל מני קדשא במטל משריתא ובתר כן ייעלון בני קהת
במשכן זמנא: פאדי פרג הרון ובנוה מן תגטיה לקדס וגמיע
אניתה ענד רחיל לעסאכר פבעד דלך ידכל בני קהת פיחמלונהא
ולא ידנו מן לקדס כיה לכון הדה צפה חמל בני קהת פי כבא
למחצר: ודמסיר לאלעזר בר אהרן כהנא משחא דאנהרותא וקטורת
בסמיא ומנחתא תדירא ומשחא דרבותא מסרת כל משכנא וכל
דביה בקדשא ובמנוהי: ווכלה לעזר אבן הרון לאמאם דהן

שהיו כופין עליה פסכתר שלנחשת" מחתות" שבהן חותים גחלים לתרומת הדשן עשויה כמין מחבת שאין
לה אלא שלש מחיצות ומלפניה שוחבת את הגחלים" מזלגות" צנוריות שלנחשת שבהן מכין באיברים שעל
המזבח להפכן כדי שיתעכלו יפה ומהר" יעים" הם מגרופות ובלעז יודי"ש והן שלנחשת ובהן מכבדין
את הדשן מעל המזבח" לכסות את הקדש" הארון והמזבח" ואת כל כלי הקדש" המנורה וכלי שרת"
ומתו שאם יגעו חייבין מיתה בידי שמים" ופקדת אלעזר" שהוא ממונה עליהם לשאתחותם" שמן

ומנחת התמיד ושמן המשחה
פקדת כל המשכן וכל אשר
בו בקדש ובכליו׃
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר׃ אל תכליתו את שבט
משפחת הקהתי מתוך הלוים׃
וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו
בגשתם את קדש הקדשים
אהרן ובניו יבאו ושמו אותם איש
איש על עבדתו ואל משאו׃ ולא
יבאו לראות כבלע את הקדש
ומתו׃ קנ״ט פס׳ סימ׳ חלקיהו רבה
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
נשא את ראש בני גרשון גם
הם לבית אבתם למשפחתם׃
מבן שלשים שנה ומעלה

ואלצאה ובכור ולזמוג ולבר
צראים ודהן ולמסח פלזך וכזלת
ולמסכן וגמיע מאפיה מן
קדס ואנתה׃ ומליל
יי עם משה ועם אהרן למימר׃
תם כלם אלה מוסא והרון תכליו׃
לא תשיצון ית שבט זרעית
קהת מגו ליואי׃ לא תקטעו
עשאיר סבט קהת מן בין אל
ליואניין׃ ודא עבידו להון וייחון
ולא ימותון במקרבהון לקודש
קודשיא אהרן ובנוהי ייעלון
וימנון יתהון גבר גבר על פולחניה
ולמטוליה׃ בל אצנעו להם הדה
לכלה חתי יחיון ולא יהלכון
ברנוהם אלי כאץ לאקדאסי כל
הרון ובנוה ויולונהם כל פריק עלי
כדמתה וחמלה׃ ולא ייעלון למחזי כד מכסן ית מני קודשא ולא
ימותון׃ ולא ירכלון פינצרו ענד תגטייה לקדס ולא יהלכון׃
פ פ פ ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם
אלה מוסי תכל ימא׃ קביל ית חשבן בני גרשון אף אנון לבית אבהתהון
לזרעיתהון׃ ארפע גמלה בני גרשון הם איצא לביות אבאיהם לעשאירהם׃

קטורת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל לצוות ולזרז ולהקדיש בעת חניתן׃ פקודת כל המשכן׃
ועוד היה ממונה על משא בני קהת לצוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כלי הקודש
למעלה בפרשה זו אבל משא בני גרשון ומררי שכינה מקודש הקדשים על פי איתמר היה כמו שכתוב
בפרשת נשא׃ אל תכריתו׃ אל תגרמו להם שימותו׃ ולא יבאו לראות כבלע את הקדש׃ לתוך נרתק שלו כמו
שפירשתי למעלה בפרשה זו׃ ופרשו עליו בגד פלוני וכסו אותו במכסה פלוני ובלוע שלו הוא כסוין׃
נשא את ראש בני גרשון גם הם׃ כמו שצויתיך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו

עד בן חמשים שנה תפקד
אותם כל הבא לצבא צבא
לעבד עבדה באהל מועד׃
זאת עבדת משפחת הגרשני
לעבד ולמשא׃ ונשאו את
יריעת המשכן ואת אהל מועד
מכסהו ומכסה התחש אשר
עליו מלמעלה ואת מסך פתח
אהל מועד׃ ואת קלעי החצר
ואת מסך פתח שער החצר
אשר על המשכן ועל המזבח
סביב ואת מיתריהם ואת כל
כלי עבדתם ואת כל אשר
יעשה להם ועבדו׃ על פי אהרן

מבר תלתין שנין ולעילא. עד
בר חמשין שנין תמני יתהון
כל דאתי לחיילא חילא. למפלח
פולחנא במשכן זמנא׃ מן אבן
תלאתין סנה פצאעדא׳ אלי אבן
כמסין סנה תעדהם. כל מן ירד
ליגיש. לכדמה׳ קבה אלמחצר׃
דין פולחן. זרעית גרשון. למפלח
ולמיטל׃ והדה כדמתהם. עמלא
וחמלא׃ ויטלון. ית יריעת משכנא
וית משכן זמנא. חופאיה וחופאה
דססגונא דעלוהי מלעילא׃
וית פרסא. דתרע משכן זמנא׃
יחמלון שקאק אלמסכן וקבא
אלמחצר. וגשאיה. וגשא אלארש
אלדי עליה מן פוק. וסתר באב קבא אלמחצר׃ וית סרדי דרתא׃
וית פרסא דמעלנא דתרע דרתא. דעל משכנא ועל מדבחא סחור
סחור. וית אטוניהון. וית כל מני פולחנהון. וית כל דיתמסר להון
ויפלחון׃ וקלוע אלצראדק וסתר באבה. אלדי עלא אלמסכן ואלמדבח
מסתדירא. ואטנאבהא וסאיר אניה׳ כדמתהא. וכל מא יצלח להא
הם יכדמון׃ על מימר אהרן ובנוהי יהי. כל פולחן בני גרשון. לכל
מטולהון. ולכל פולחנהון. ותמנון עליהון במטרא. ית כל מטולהון׃

לכל עבודה׳׳ את יריעות המשכן׳׳ עשר תחתונות׳׳ ואת אהל מועד׳׳ יריעות עזים העשויות לאהל עליו׳׳
מכסהו׳׳ עורות אילים מאדמים׳׳ מסך פתח׳׳ וילון המזרחי׳׳ אשר על המשכן׳׳ כלומר הקלעים והמסך
שלחצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב׳׳ ואת כל אשר יעשה להם׳׳
כתרגומו ית כל דיתמסר להון לבני... על פי אהרן ובניו׳׳ ואיזה מהבנים ממונה עליהם׳׳
ביד איתמר בן אהרן הכהן ולעמודיהם שהיו יתדות ומיתרים הקלעים

ובניו תהיה כל עבדת בני הגרשני לכל משאם ולכל עבדתם ופקדתם עליהם במשמרת את כל משאם׃
זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן אהרן הכהן׃
בני מררי למשפחתם לבית אבתם תפקד אתם׃ מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה תפקדם כל הבא לצבא לעבד את עבדת אהל מועד׃ וזאת משמרת משאם לכל עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו׃ ועמודי החצר סביב

עלי קול הרון ובניה יכון גמיע כדמה בני גרשון מן חמלהם וסאיר עמלהם ותעדו עליהם בחפט גמיע חמלהם׃ דין פלחן זרעית בני גרשון במשכן זמנא ומטרתהון ביד איתמר בר אהרן כהנא׃ הדה כדמה עשאיר בני גרשון פי כבא אלמחצר וחפטהם עלי יד איתמר אבן הרון אלאמאם׃
בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון תמני יתהון׃ ובני מררי לעשאירהם ובית אבאיהם תעדהם׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פלחן משכן זמנא׃

מן אבן תלאתין סנה פצאעדא אלי כמסין סנה תעדהם כל מן ידכל לתגיש לכדמה כבא אלמחצר׃ ודא מטרת מטולהון לכל פלחנהון במשכן זמנא דפי משכנא ועברוהי ועמודוהי וסמכוהי׃ והדא חפט חמלהם וסאיר עמלהם פי כבא אלמחצר תלאתג אלמסכן ואמהאגה ועמדה וקואעדה׃ ועמודי דרתא סחור סחור וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון לכל מניהון ולכל פלחנהון ובשמהן תמנון ית מני מטרת מטולהון׃ ועמד אלדאר מסתדירא

במשא בני גרשון היו יתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגביהם הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהם הקלעים לשפתם העליונה בכלונסות וקונטסין כמו ששנינו

במלאכת

ואדניהם ויתדתם ומיתריהם
לכל כליהם ולכל עבדתם
ובשמת תפקדו את כלי משמרת
משאם: זאת עבדת משפחת
בני מררי לכל עבדתם באהל
מועד ביד איתמר בן אהרן
הכהן: ויפקד משה ואהרן ונשיאי
העדה את בני הקהתי למשפחתם
ולבית אבתם: מבן שלשים שנה
ומעלה ועד בן חמשים שנה כל
הבא לצבא לעבדה באהל מועד:
ויהיו פקודיהם למשפחתם אלפים
שבע מאות וחמשים: אלה
פקודי משפחת הקהתי כל העבד
באהל מועד אשר פקד משה ואהרן
על פי יהוה ביד משה:
ופקודי בני גרשון

וקואעדהא ואותאדהא ואטנא
בהא וגמיע אניתהא וסאיר
אעמאלהא ועדו באסמא גמיע
אניה חפץ עמלהא: דין פלחן
זרעית בני מררי לכל פלחנהון
במשכן זמנא בידא דאיתמר
בר אהרן כהנא הדה כדמה
עשאיר בני מררי פי קבא
אלמחצר. עלא יד איתמר אבן
הרון אלאמאם: ומנא משה
ואהרן. ורברבי כנשתא ית בני
קהת. לזרעיתהון ולבית אבהתהון:
פעד מוסי והרון. ואשראף
אלגמאעה בני קהת. לעשאירהם
ובית אבאיהם: מבר תלתין
שנין ולעילא ועד בר חמשין
שנין. כל דאתי לחילא לפלחנא
במשכן זמנא: מן אבן תלאתין

סנה פצאעדא אלי כמסין סנה. כל מן ירד ללגיש לכדמה קבא אלמחצר:
והוו מניניהון לזרעיתהון תרין אלפין שבע מאה וחמשין: פצאר גמיע
עדדהם לעשאירהם אלפין וסבע מאיה וכמסין: אלין מניני זרעית קהת:
כל דפלח במשכן זמנא דמנא משה ואהרן על מימרא דיי בידא דמשה:
הדה אעדאד עשאיר אלקהתי. כל מן כדם פי קבא אלמחצר עלי יד מוסי
והרון באמר אללה: ומניני בני גרשון לזרעיתהון ולבית
אבהתהון: ועדד בני גרשון לעשאירהם ובית

במלאכת המשכן" עבודת עבודה" הוא השיר במצלתים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת" ועבודת

למשפחותם ולבית אבתם׃ מבן
שלשים שנה ומעלה ועד בן
חמשים שנה כל הבא לצבא
לעבדה באהל מועד׃ ויהיו
פקדיהם למשפחתם לבית
אבתם אלפים ושש מאות
ושלשים׃ אלה פקודי משפחת
בני גרשון כל העבד באהל
מועד אשר פקד משה ואהרן
על פי יהוה׃ ופקודי משפחת
בני מררי למשפחתם לבית
אבתם׃ מבן שלשים שנה
ומעלה ועד בן חמשים שנה
כל הבא לצבא לעבדה
באהל מועד׃ ויהיו פקדיהם
למשפחתם שלשת אלפים
ומאתים׃ אלה פקודי

אבאיהם׃ מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר חמשין שנין
כל דאתי לחילא לפלחנא במשכן
זמנא׃ מן אבן תלאתין סנה
פצאעדא ולי אבן כמסין סנה׃
כל מן ירכל לגיש. לכדמה
כבא למחצר׃ והוו מניניהון ל
לזרעיתהון לבית אבהתהון
תרין אלפין ושית מאה ותלתין׃
פצאר עדדהם לעשאירהם
ובית אבאיהם אלפין וסת מאיה
ותלאתין׃ אלין מניני זרעית בני
גרשון. כל דפלח במשכן זמנא
דמנא משה ואהרן על מימרא
דיי׃ הולאי מעדודי עשאיר
בני גרשון. כל מן יכדם פי כבא
למחצר. אלדי עד מוסי והרון
עלא קול אלה׃ ומניני זרעית בני

מררי. לזרעיתהון לבית אבהתהון׃ ועדד בני מררי. לעשאירהם
ובית אבאיהם׃ מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין
כל דאתי לחילא. לפלחנא במשכן זמנא׃ מן אבן תלאתין סנה
אבן פצאעדא ולי כמסין סנה. כל מן ירכל לגיש. לכדמה כבא למחצר׃
והוו מניניהון לזרעיתהון תלתה אלפין ומאתן׃ פכאן עדדהם
לעשאירהם תלאתה אלף ומאיתין׃ אלין מניני זרעית בני
מררי. דמנא משה ואהרן. על מימרא דיי בידא דמשה׃ הולאי

משה״ כמשמעו״ ופקודיו אשר צוה ה׳ את משה״ ואותן הפקודים [illegible] במצות אבן שלשים שנה ועד בן

משפחת בני מררי אשר פקד
משה ואהרן על פי יהוה ביד
משה׃ כל הפקדים אשר פקד
משה ואהרן ונשאי ישראל
את הלוים למשפחתם ולבית
אבתם׃ מבן שלשים שנה
ומעלה ועד בן חמשים שנה
כל הבא לעבד עבדת עבדה
ועבדת משא באהל מועד׃
ויהיו פקדיהם שמנת אלפים
וחמש מאות ושמנים׃ על פי יהוה
פקד אתם ביד משה איש איש על
עבדתו ועל משאו ופקדיו אשר
צוה יהוה את משה׃
ב וידבר יהוה אל משה לאמר׃
צו את בני ישראל וישלחו מן
המחנה כל צרוע וכל זב וכל
טמא לנפש׃ מזכר עד נקבה

מעדודי עשאיר בני מררי. אלדי
עד מוסי והרון עלא קול אלה׃
כל מנינא דמנא משה ואהרן.
ורברבי ישראל ית ליואי ׳
לזרעיתהון ולבית אבהתהון׃
וגמיע אלמעדודין אלדי עד
מוסא והרון ואשראף בני
אסראיל אללויאניין לעשאירהם
וביות אבאיהם׃ מבר תלתין
שנין ולעילא ועד בר חמשין
שנין. כל דאתי למפלח פלחן
פלחנא ופלחן מטול במשכן
זמנא׃ מן אבן תלאתין סנה
פצאעדא אלי אבן כמסין סנה
כל מן ירכל ליכדם כדמה
עמל וחמל פי כבא אלמחצר׃
והוו מניניהון תמניא אלפין
וחמש מאה ותמנן׃ וכאן עדדהם
תמאניה אלאף וכמס מאיה
~~וכמס מאיה~~ ותמאנין׃ על מימרא דיי׳ מנא יתהון בידא דמשה גבר גבר
על פלחניה ועל מטוליה. ומנינוהי. כמא דפקיד יי׳ ית משה׃ עלא קול
אלה עדהם מוסי. כל פריק פי עמלה וחמלה. ועדדה. כמא אמר אלה
מוסא׃ ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם כלם אלה מוסי תכלימא׃
פקיד ית בני ישראל וישלחון מן משריתא. כל דסגיר וכל דדאיב. וכל
דמסאב לטמי נפשא׃ מל בני אסראיל. באן ינפו מן אלעסכר. כל אברץ
וכל דאיב. וכל נגס במיית׃ מדכר עד נוקבא תשלחון. למברא

חמשים״ צו את בני ישרא׳ וג׳ פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמונה פרשיות נאמרו בו ביום /

תשלחו אל מחוץ למחנה
תשלחום ולא יטמאו את מחניהם
אשר אני שכן בתוכם: ויעשו כן
בני ישראל וישלחו אותם אל
מחוץ למחנה כאשר דבר יהוה
אל משה כן עשו בני ישראל:

וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל איש או
אשה כי יעשו מכל חטאת
האדם למעל מעל ביהוה
ואשמה הנפש ההוא: והתודו
את חטאתם אשר עשו והשיב
את אשמו בראשו וחמישתו
יסף עליו ונתן לאשר אשם לו:

למשריתא תשלחונון ולא
יסאבון ית משריתהון דשכינתי
שריא בניהון: מן דכר לאנתא
תנפיהם אלי כארג אלעסכר ולא
ינגסו עסכרהם אלדי אנא סאכנה
פי מא בינהם: ועבדו כין בני ישראל
ושלחו יתהון למברא למשריתא
כמא דמליל יי עם משה כין
עבדו בני ישראל: פצנע כדאך בנו
אסראיל ונפוהם אלי כארג אלעסכר
כמא אמר אללה מוסא כדאך צנעו
בנו אסראיל: ומליל יי
עם משה למימר: תם כלם אללה
מוסי תכלימא: מליל עם בני
ישראל גבר או אתא ארי יעבדון
מכל חובי אנשא לשקרא שקר
קדם יי ויחוב אנשא ההוא: קל לבני אסראיל אי רגל או אמראה יצנע
שיא מן כטאיא אלנאס פיכון כאנתא באללה ואתם: ויודון ית חוביהון
דעבדו ויתיב ית חובתיה ברישיה וחומשיה יוסיף עלוהי ויתין
לדחיב ליה: תם יקר בכטייתה אלדי צנעהא פירד אלט̇לאמה בראסהא
ויזיד עליהא מתל כמסהא וידפעהא אלא מן ט̇למה:

כדאיתא במסכת גיטין בפרק הנזקין" וישלחו מן המחנה" שלש מחנות היו שם בשעת חניתן תוך הקלעים היא
מחנה שכינה" חניית הלוים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני היא מחנה לויה ומשם ועד סוף מחנה
הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל הצרוע נשתלח חוץ לכולן הזב מותר במחנה ישראל ומשולח מן
השתים וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכינה וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות
במסכת פסחים" טמא לנפש" לטמי נפשא דאנשא ואמרו שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי ויש
בבראשית רבה אדריינוס שחיק טמיא שחיק עצמות" למעול מעל בה' הרי חזר וכתב כאן פרשת
גוזל ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו וג' ונשנית כאן בשביל
שני דברים שנתחדשו בה האחד שכתוב והתודו לימד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה
בדבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים" את אשמו בראשו" הוא הקרן שנשבע עליו" לאשר אשם לו"

ואם אין לאיש גאל להשיב
האשם אליו האשם המושב
ליהוה לכהן מלבד איל הכפרים
אשר יכפר בו עליו וכל תרומה
לכל קדשי בני ישראל אשר
יקריבו לכהן לו יהיה ואיש את
קדשיו לו יהיו איש אשר יתן
לכהן לו יהיה׃
ג׳ וידבר יהוה אל משה לאמר דבר
אל בני ישראל ואמרת אלהם
איש איש כי תשטה אשתו
ומעלה בו מעל ושכב איש
אתה שכבת זרע ונעלם מעיני

ואם לית לגבר פריק לאתבא
חובתא אשמא ליה חובתא דמתיב קדם יי׳
כפוריא לכהנא בר מדכר כפוריא די יכפר
ביה עלוהי׃ ואן לם יכן ללמצלום
ולי להרד אצלאמה עליה פתכון
אצלאמה אמרדודה ללה והי
ללאמאם סוא כבש אגפראן
אדי יסתגפר ענה בה׃ וכל אפרשותא
לכל קודשיא דבני ישראל דיקרבון
לכהנא דיליה יהי׃ וכל רפיעה
מן גמיע אקדאס בני אסראיל
פלאי אמאם רפעהא כאנת לה׃
וגבר ית מעשר קודשוהי דיליה
יהון וגבר דיתין לכהנא דיליה יהי׃
וכל אמר יכון לה אמר אקדאסה ללאמאם רפעהא כאנת לה׃
ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תם כלם ג׳ מליל עם בני ישראל ותימר
להון גבר גבר ארי תסטי אתתיה ותשקר ביה שקר׃ מר בני אסראיל
וקל להם אי רגל הארת זוגתה פכאנתה כיאנה׃ דישכוב גבר יתה שכבת

למי שמחייב לו. ואם אין לאיש גואל. שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים. להשיב האשם אליו. כשנמלך
זה להתודות על עונו. ואמרו רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או שאר בשר הקרוב
ממשפחות אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים. האשם המושב. זה הקרן והחומש. ליי׳ לכהן
קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר. מלבד איל הכפורים. האמור בויקרא שהוא צריך להביא. וכל תרומה וג׳
אמר ר׳ ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה ת״ל אשר יקריבו לכהן
אלו הבכורים שנאמר בהם תביא בית יי׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם ת״ל לכהן לו יהיה בא הכתוב ולימד על
הבכורים שיהיו נתונין לכהן. ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יבואו ויטלום
בזרוע ת״ל ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי. ומדרש
אגדה ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרותיו ואינו נותנן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא
אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות. ואיש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו. לו יהיה ממון הרבה.
איש איש כי תשטה אשתו. מה כתוב למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות
הכהן חייך שאתה צריך לבוא אצלו להביא לו את הסוטה. איש איש. ללמדך שמועלת בשתים באיש מלחמה
שלמעלה ובאיש שלמטה. כי תשטה אשתו. שנו רבותינו אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות
דכתיב כי תשטה וכתיב נואף אשה חסר לב. ופשוטו שלמקרא כי תשטה תטה מדרכי צניעות ותחשד

אישה ונסתרה והיא נטמאה
ועד אין בה והוא לא נתפשה: יא כת יוד בתו
ועבר עליו רוח קנאה וקנא
את אשתו והוא נטמאה או
עבר עליו רוח קנאה וקנא
את אשתו והיא לא נטמאה: יא כת יוד בהן
והביא האיש את אשתו אל
הכהן והביא את קרבנה עליה
עשירת האיפה קמח שערים
לא יצק עליו שמן ולא יתן
עליו לבנה כי מנחת קנאת
הוא מנחת זכרון מזכרת עון:
והקריב אתה הכהן והעמדה
לפני יהוה: ולקח הכהן מים

זרעא ויהי מכסא מעיני בעלה
ומטמרא והיא מסאבא וסהיד
לית בה והיא לא אתאחדת:
כאן צאגעהא מצאגעת אנסאן
וגבי דאך ען זוגהא ואנסתרת
והי נגסה ושאהד ליס עליהא
והי לם תקהר: ויעבר עלוהי
רוח קנאה ויקני ית אתתיה
והיא מסאבא או עבר עלוהי
רוח קנאה ויקני ית אתתיה
והיא לא מסאבא: וכטר
בבאלה גירה פצאר עליהא
והיא נגסה או גיר נגסה: וייתי
גברא ית אתתיה לות כהנא
וייתי ית קרבנה עלה חד מן
עסרא בתלתסאין קמח סערין לא יריק עלה משחא ולא יתין
עלה לבונתא ארי מנחת קנאתא הוא מנחת דכרנא מדכרת חובין:
פליאת הדא ארגל בזוגתה אלי אלאמאם ויאתי בקרבאנהא מעהא
עשר ויבה מן דקיק שעיר לא יצב עליה דהנא ולא יצע פוקה
לבאנא לאנה קרבאן אגירה אדכאר ידכר באלדנוב: ויקריב יתה כהנא יכבאין
ויקימנה קדם יי: ויקדמהא אלאמאם ויוקפהא בין ידי אללה: ויסב כהנא

בעניינו כמו שטה מעליו ועבור א׳ ישטו א׳ דרכיה לבך״ ומעלה בו״ ומהו המעל ושכב איש אותה״ איש:
פרט לקטן ומי שאינו איש״ איש אותה שכבת זרע״ שכיבתה פוסלת אותה ואין שכבת אחרת פוסלת
אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו״ ונעלם מעיני אישה״ פרט לסומא ואס היה רואה
ומעלים אין המים בודקין אותה״ ונסתרה״ שיעור שתהא לטומאה ביאה״ ועד אין בה״ הא אם יש בה
אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שותה״ ועד אין בה בטומאה אבל יש עדים לסתירה״ נתפשה״
נאנסה כמו ותפשה ושכב עמה״ ועבר עליו״ קודם לסתירה״ רוח קנאה וקנא״ פירשו רבותינו לשון התראה
שמתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני״ והיא נטמאה או עבר עליו וג׳ כלומר הוא התרה בה ועברה על
התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו״ קמח״ שלא יהא מסולת״ שעורים״ ולא חטים היא עשתה מעשה
בהמה וקרבנה מאכל בהמה״ לא יצק עליו שמן״ שלא יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי אורה והיא עשתה

בחשך

קדשים בכלי חרש ומן העפר
אשר יהיה בקרקע המשכן
יקח הכהן ונתן אל המים: והעמיד
הכהן את האשה לפני יהוה
ופרע את ראש האשה ונתן
על כפיה את מנחת הזכרון
מנחת קנאת הוא וביד הכהן
יהיו מי המרים המאררים:
והשביע אתה הכהן ואמר אל
האשה אם לא שכב איש
אתך ואם לא שטית טמאה
תחת אישך הנקי ממי המרים
המאררים האלה: ואת כי

מי כיור במאן דחסף ומן עפרא
דיהי באיסודי משכנא יסב
כהנא ויתין למיא: ויאכד אלאמאם
מן אלמא אלמקדס פי אניה כזף
ומן אלתראב אלדי יכון פי ערצה
אלמסכן יאכד אלאמאם וילקיה פי
אלמא: ויקים כהנא ית אתתא
קדם יי ויפרע ית רישא דאתתא ויתין
על ידהא ית מנחת דוכרנא מנחת
קנאתא היא ובידא דכהנא יהון
מיא מריריא מלטטיא: ויוקפהא
בין ידי אללה ויכשף ראסהא
ויגעל עלי ידהא קרבאן אלגירה
קרבאן אלדכר ולימסך פי ידה
אלמא אלמר אללאען: ויומי יתה כהנא ויימר לאתתא אם לא שכיב
גבר יתיך ואם לא סטית לאסתאבא בר מבעליך הואי זכאה
ממיא מריריא מלטטיא האלין: ויחלפהא ויקול להא אן כאן לם
יצאגעך רגל ולם תחידי אלי נגאסה גיר זוגך פאברי מן הדי אלמא אלמר אללאען:

בחשך" ולא יתן עליו לבונה" שהאמהות נקראו לבונה שנ' אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן" כי
מנחת קנאות הוא הקמח הזה קמח לשון זכר" מנחת קנאות" מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום
וקנאת הבעל" מים קדושים" שקדשו בכיור לפי שנעשה ממראות הצובאות" וזו פירשה
מדרכיהן שהיו נבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו קלקלה לאחר תדבקנו" בכלי חרש" היא
השקת את הבועל יין משובח בכוסות משובחים לפיכך תשתה המים המרים במקידה בזויה של חרש"
והעמיד הכהן וג'" והלא כבר נאמר והעמידה לפני ה' אלא מסיעין היו אותה ממקום למקום כדי
ליגעה ותטרף דעתה ותודה" ופרע" סותר את קליעת שערה כדי לבזותה מכאן לבנות ישראל שגלוי
הראש גנאי להן" לפני ה'" בשער ניקנור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים" ונתן על
כפיה" ליגעה" אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים" המרים" על שם סופן
שהם מרים לה" המאררים" המחסרים אותה מן העולם לשון סלון ממאיר ולא יתכן לפרשם
ארורים שהרי קדושים הם ולא ארורים כתב הכתוב אלא מאררים את אחרים ותרגום אונקלוס לא
תרגם ליטיא אלא מלטטיא מראות קללה בגופה שלזו" והשביע אותה וג'" ומה היא השבועה אם לא שכב
הנקי היא אם שכב הנקי שמכלל לאו אתה שומע הין אלא שמצוה לפתוח בדין נפשות תחלה לזכות" ואת

שטית תחת אישך וכי נטמאת
ויתן איש בך את שכבתו
מבלעדי אישך: והשביע
הכהן את האשה בשבעת
האלה ואמר הכהן לאשה
יתן יהוה אותך לאלה ולשבעה
בתוך עמך בתת יהוה את
ירכך נפלת ואת בטנך צבה:
ובאו המים המאררים האלה
במעיך לצבות בטן ולנפל
ירך ואמרה האשה אמן אמן:
וכתב את האלת האלה הכהן
בספר ומחה אל מי המרים:

ואת ארי סטית בר מבעליך
וארי אסתאבת ויהב גבר ביך
ית שכבתיה בר מבעליך: ואן
כנת קד חדת גיר זוגך ותנגסת
בה וגעל גירה מצאגעתה פיך:
ויומי כהנא ית אתתא במומתא
דלוטא ויימר כהנא לאתתא
יתין יי יתיך ללוט ולמומי
בגו עמיך בדיתין יי ית ירכיך
מסיא וית מעכי נפיחין: יחלפהא
בדלך ימין אחרג ויקול להא
יגעלך אללה מסבה וימינא פי
מא בין קומך במא יגעל רככ
סאקטא ובטנך וארמא: וייעלון
מיא מלטטיא האלין במעכי לאפחא מעין ולאמסאה ירך ותימר
אתתא אמן אמן: ודכך אלא צאר הדי אלמא אלאען אלי מעאך פירם
אלבטן ויסקט אלורך ותקול אלמראה אמין אמין: ויכתוב ית
לוטיא האלין כהנא בספרא וימחוק למיא מריריא: ויכתב
אלאמאם הדה אללענאת פי כתאב וימחיה באלמא אלמר:

כי שטית: כי משמש לשון אם: בשבועת האלה: שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וג': יהיו הכל מ
מקללין בך כדרך שבא לפלונית: ולשבועה: שיהיו הכל נשבעין בך לא יארע לי כדרך שארע לפלונית
וכן הוא אומר והנחתם שמכם לשבועה לבחירי שהצדיקים נשבעים בפורענותם שלרשעים וכן לענין
הברכה ונברכו וג' בך יברך ישראל לאמר: את ירכך: בקללה הקדים ירך לבטן לפי שהתחילה בעבירה
תחלה: צבה: כתרגומו נפוחה: לצבות בטן: כמו להצבות בטן זה שמוש פתח שהלמד כקודה בו וכן
לנחותם הדרך לראותכם את הדרך אשר תלכו בה וכן לנפיל ירך שהמים מצבין את הבטן ומפילין
את הירך: לצבות בטן ולנפל ירך: בטנו וירכו שלבועל או אינו אלא שלנבעלת כשהוא אומר
את ירכך נופלת ואת בטנך צבה הרי שלנבעלת אמור: אמן אמן: קבלת שבועה אמן אם מאיש
זה אמן אם מאיש אחר אמן על האלה אמן על השבועה: והשקה את האשה: אין זה סדר המעשה
שהרי בתחלה מקריב מנחתה אלא הכתוב מבשרך שכשישקנה יבאו בה למרים לפי שנאמר

והשקה את האשה את מי המרים
המאררים ובאו בה המים המאררים
למרים: ולקח הכהן מיד האשה
את מנחת הקנאת והניף את
המנחה לפני יהוה והקריב
אתה אל המזבח: וקמץ הכהן
מן המנחה את אזכרתה והקטיר
המזבחה ואחר ישקה את
האשה את המים: והשקה את
המים והיתה אם נטמאה
ותמעל מעל באישה ובאו
בה המים המאררים למרים
וצבתה בטנה ונפלה ירכה
והיתה האשה לאלה בקרב

וישקי ית אתתא ית מיא מרידיא
מלטטיא וייעלון בה מיא מלטטיא
ללוט: ויסקיהא אלמא אלמר אללאען
ויסתחיל פיהא מרא: ויסב כהנא
מידא דאתתא ית מנחתא דקנאתא
וירים ית מנחתא קדם יי ויקריב
יתה למדבחא: ויאכד מן ידהא
קרבאן אלגירה ויחרכה בין ידי
אללה ויקדמה אלי אלמדבח: ויקמוץ
כהנא מן מנחתא ית אדכרתה
ויסיק למדבחא ובתר כין ישקי
ית אתתא ית מיא: ויקבץ מנהא
אלמאס פיהא ויקתרה עלא
אלמדבח ובעד דאך יסקיהא
אלמא: וישקינה ית מיא ותהי אם
אסתאבת ושקרת שקר בבעלה וייעלון בה מיא מלטטיא ללוט
ויפלון מעהא ויתמסי ירכה ותהי אתתא ללוטא בגו עמה: פאן
סקאהא פאן כאנת קד תנגסת וכאנת זוגהא כאנא אסתחאל פיהא
מרא פידס בטנהא ויסקט ורכהא וצארת מסלה פימא בין

בטן וירך מנין לשאר כל הגוף ת"ל ובאו בה בכולה אם כן מה תלמוד לומר בטן וירך לפי שהן
התחילו בעבירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות: למרים להיות לה רעים ומרים: והניף
מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מנפה עמו שידה למעלה מידו של כהן: והקריב אותה
זו היא הגשתה בקרן דרומית מערבית דרומית מערבית שלמזבח קודם קמיצה כשאר מנחות:
אזכרתה: הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה באה לזכרון לגבוה: השקה את המים:
לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה מגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל
כרחה אלא אם כן אמרה טמאה אני: וצבתה בטנה וגו': אע"פ שבקללה ירך תחלה המים אין
בודקין אלא כדרך כניסתן בה: והיתה האשה לאלה כמו שפירש שיהיו הכל אלין בה: בקרב
עמה: הפרש בין אדם המתנוול במקום שנכר לאדם המתנוול במקום שאינו נכר: ואם לא
נטמאה האשה בסתירה זו: וטהורה היא ממקור דמיה: ונקתה ממים המאררים ולא עוד

עמה: ואם לא נטמאה האשה
וטהרה הוא ונקתה ונזרעה זרע:
זאת תורת הקנאת אשר
תשטה אשה תחת אישה
ונטמאה: או איש אשר תעבר
עליו רוח קנאה וקנא את
אשתו והעמיד את האשה לפני
יהוה ועשה לה הכהן את כל התורה
הזאת: ונקה האיש מעון
והאשה ההוא תשא את עונה:

וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם איש או אשה כי יפלא
לנדר נדר נזיר להזיר ליהוה:

קומהא: ואם לא אסתאבת
אתתא ודכיא היא ותהי זכאה
ותעדי עדוי: ואן כאנה לם
תנתגס כל הי טאהרה כרית
וחמלת חמלא: דא אוריתא
דקנאתא דתסטי אתתא בר
מבעלה ותסתאב: הדה שריעה
אלגירה פאן תחיד אמראה
ען זוגהא פתנתגס: או גבר
דתעבר עלוהי רוח קנאה ויקני
ית אתתיה ויקים ית אתתא
קדם יי ויעביד לה כהנא ית כל
אוריתא הדא: או רגל יכטר
בבאלה ראי גירה פיגאר עלא
זוגתה פיוקפהא בין ידי אללה
ויצנע בהא אלאמאם גמיעמא
פי הדה אלשריעה: ויהי זכא גברא מחובין ואתתא ההיא תקביל ית
חוביה: חתא יכרו ארגל מן אלוזר ותלך אלמראה תחמל וזרהא:
ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אללה מוסי תכלימא:
מליל עם בני ישראל ותימר להון גבר או אתתא ארי יפריש למדר נדר
נזירו למזר קדם יי: מר בני אסראיל וקל להם אי
רגל או אמראה סוג נדרא נסך ליתנסך ללה:

ונקתה ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים" או איש"
כמו או כי ידע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה" ונקה האיש מעון" אם בדקוה המים אל
ידאג לומר חבתי במיתתה נקי הוא מן העונש" דא משיש קנה תהא חצלו בהתל ונקה מעון עם שוטה
אסורה לבעלה" כי יפליא" יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה
בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי ניאוף" נדר נזיר" אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן

מיין ושכר יזיר חמץ יין
וחמץ שכר לא ישתה וכל
משרת ענבים לא ישתה
וענבים לחים ויבשים לא
יאכל: כל ימי נזרו מכל אשר
יעשה מגפן היין מחרצנים
ועד זג לא יאכל: כל ימי נדר
נזרו תער לא יעבר על ראשו
עד מלאת הימם אשר יזיר
ליהוה קדש יהיה גדל פרע
שער ראשו: כל ימי הזירו ליהוה
על נפש מת לא יבא: לאביו
ולאמו לאחיו ולאחתו לא
יטמא להם במתם כי נזר
אלהיו על ראשו: כל ימי

מחמר חדת ועתיק יזר חל דחמר
חדת וחל דחמר עתיק לא ישתי
וכל מתלות ענבין לא ישתי
וענבין רטיבין ויבישין לא ייכול:
פמן אכמר ומסכר מנה יתנסך
חתא כל כמר וכל מסכר לא
ישרב וכל נקיע ענב לא
ישרב וענבא רטבא ויאבסא
לא יאכל: כל יומי נזריה מכל
דמתעביד מגופנא דחמרא
מפרצנין ועד עצורין לא ייכול:
טול איאם נסכה מן כל מא
יעמל מן גפן אלכמר מן אלפרתן
אלי אלזאג לא יאכל: כל יומי נדר
נזריה מספר לא יעבר על
רישיה עד משלם יומיא דיזר

קדם יי קדיש יהי ירבי פירוע סער רישיה: וטול איאם נדר נסכה
לא ימר חלק עלא ראסה אלי אן תתם אלאיאם אלדי תנסכהא ללה יכון
מקדסא וירבי פרע שער ראסה: כל יומין דנזיר קדם יי על נפשא דמיתא
לא ייעול: כדאך טול איאם נסכה ללה אלי חצרת מית לא ידכל:
לאבוהי ולאמיה לאחוהי ולאחתיה לא יסתאב להון במותהון ארי נזרא
דאלהיה על רישיה: חתא אביה ואמה אכיה ואכתה לא יתנגס
בהם פי חאל מותהם לאן נסך רבה עליה: כל יומי נזריה

שפירש מן היין להגיד לך שהנדר לשם שמים מיין ושכר כתרגומו מחמר חדת ועתיק
שהיין משכר כשהוא ישן וכל משרת לשון שריה במים וכל משקה ובלשון משנה ישרה אין שורין
דיו וסממנין נזיר ששרה פתו ביין חרצנים הם הגרעינים זג הם קלפות שמבחוץ שהחרצנים בתוכן כענבל בזוג

קדוש

נזרו קדש הוא ליהוה׃ וכי ימות
מת עליו בפתע פתאם וטמא
ראש נזרו וגלח ראשו ביום
טהרתו ביום השביעי יגלחנו׃
וביום השמיני יבא שתי תרים ל׳ חס
או שני בני יונה אל הכהן
אל פתח אהל מועד׃ ועשה
הכהן אחד לחטאת ואחד
לעלה וכפר עליו מאשר חטא
על הנפש וקדש את ראשו
ביום ההוא׃ והזיר ליהוה את
ימי נזרו והביא כבש בן שנתו
לאשם והימים הראשנים
יפלו כי טמא נזרו׃ וזאת

קדיש הוא קדם יי׃ כל אן טול איאם
נסכה מקדס הו ללה׃ וארי ימות
מיתא עלוהי בתכיף שלו ויסאב
ריש נזריה ויגלח רישיה ביומא
דדכותיה ביומא שביעאה
יגלחניה׃ ואן מאת מעה מיית
בגתה או גפלה פקטע אול
נסכה פליחלק ראסה פי יום
טהרה ודלך פי אליום אלסאבע׃
וביומא תמיניאה ייתי תרין
שפנינן או תרין בני יונה לות
כהנא לתרע משכן זמנא׃
ופי אליום אלתאמן יאתי בשפנינן
או פרכי חמאם אלא אלאמאם
אלי באב כבא אלמחצר׃ ויעביד
כהנא חד לחטתא וחד לעלתא ויכפר עלוהי מדחב על מיתא
ויקדיש ית רישיה ביומא ההוא׃ ויעמל אחדהמא דכוה ואלאכר צעידה
ויסתגפר ענה למא אכטא פי אמר מיית ויקדס ראסה פי דלך אליום׃
ויזר קדם יי ית יומי נזריה וייתי אמר בר שתיה לאשמא ויומיא קדמאי
יבטלון ארי אסתאב נזריה׃ ויתנסך ללה איאם נסכה ויאתי בחמל
אבן סנתה לקרבאן אלאתם ואלאיאם אלמתקדמה תבטל למא אנקטע נסכה׃

קדוש יהיה׳ השער שלו לגדל הפרע שער ראשו׳ פרע נקרא פתח קטן לפי שהוא דבוק לשער ראשון פרע של שער
ופירוש שלפרע גדלו של שער וכן את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מל׳ יום׳ כל ימי נזרו קדוש הוא׳ זו
קדושת הגוף מליטמא למתים׳ פתע׳ זה אונס׳ פתאום׳ זה שוגג ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה
שלפתאום׳ וכי ימות מת עליו׳ באהל שהוא בו׳ ביום טהרתו׳ ביום הזייתו או אינו אלא בשמיני שהוא טהור
לגמרי ת״ל ביום השביעי או שביעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ביום טהרתו׳ וביום השמיני יביא שתי
תורים׳ להוציא את השביעי או אינו אלא להוציא את התשיעי קבע זה לקרבנים וקבע זמן למקריבין מה קרבן
הבשר שמיני ומשמיני והלאה אף מקריבין שמיני ומשמיני והלאה׳ מאשר חטא על הנפש׳ שלא נזהר מטומאת
המת ר׳ אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין׳ וקדש את ראשו׳ לחזור ולהתחיל מנין נזירותו׳ והזיר לה׳

תורת הנזיר ביום מלאת ימי נזרו יביא אתו אל פתח אהל מועד: והקריב את קרבנו ליהוה כבש בן שנתו תמים אחד לעלה וכבשה אחת בת שנתה תמימה לחטאת ואיל אחד תמים לשלמים: וסל מצות סלת חלת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסכיהם: והקריב הכהן לפני יהוה ועשה את חטאתו ואת עלתו:

ודא אוריתא דנזירא ביום משלם יומי נזריה ייתי יתיה לתרע משכן זמנא: והדה שריעה' אלנאסך פי יום כמאל יאתי בה אלי באב קבא אלמחצר: ויקריב ית קרבניה קדם יי אמר בר שתיה שלים חד לעלתא ואמרתא חדא בת שתה שלמתא לחטתא ודכר חד שלים לנכסת קדשיא: פיקרב קרבאנה ללה חמלא אבן סנתה צחיחא לצעידה ודלה אבנת סנתהא צחיחה לדכוה וכבשא צחיחא לדבח אסלאמה: וסל פטיר סלתא גריצן פטירן דפילן במשח ואספוגין פטירין דמשיחין במשח ומנחתהון ונסכיהון: וסלת פטיר גראדק פטיר מלתות בדהן ורקאק פטיר ממסוח בדהן וזכר ואמזאג אדי מעהא: ויקריב כהנא קדם יי ויעביד ית חטתיה וית עלתיה: פיקדמהא אלאמאם בין ידי אללה ויצנע דכותה וצעידתה:

את ימי נזרו: יחזור וימנה נזירותו בתחלה: והימים הראשונים יפלו: לא יעלו מן המנין: יביא אותו: יביא את עצמו וזה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש כן כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיוצא בו ויקבור אותו בגיא הוא קבר את עצמו: ומנחת ס' ונסכיהם: של עולה ושל שלמים לפי שהיו בכלל ויצאו לידון בדבר חדש שיטעונו לחם החזירן לכללן שיטעונו נסכים כדין עולה ושלמים: חלות מצות ורקיקי מצות: עשר מכל מין: זבח שלמים לה' על סל המצות: ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם:

את

ואת האיל יעשה זבח שלמים
ליהוה על סל המצות ועשה
הכהן את מנחתו ואת נסכו׃
וגלח הנזיר פתח אהל מועד
את ראש נזרו ונתן על האש
ולקח את שער ראש נזרו
ונתן על האש אשר תחת
השלמים׃ ולקח הכהן את זבח
הזרע בשלה מן האיל וחלת
מצה אחת מן הסל ורקיק
מצה אחד ונתן על כפי
הנזיר אחר התגלחו את
נזרו׃ והניף אותם הכהן

וית דכרא יעביד נכסת
קודשיא קדם יי על סלא
דפטיריא ויעביד כהנא ית
מנחתיה וית נסכיה׃ ואלכבש
יצנעה דבח סלאמה ללה
מע סל אלפטיר תם יצנע
אבר ואלמזאג אלדי מעהא׃
ויגלח נזירא בתרע משכן
זמנא ית ריש נזריה ויסב ית
סער ריש נזריה ויתין על
אישתא דתחות דודא דנכסת
קודשיא׃ ויחלק אלנאסך ענד
באב קבא אלמחצר שער ראסה
ויאכדה וילקיה עלא אלנאר
אלדי תחת דבח אלסלאמה׃ ויסב כהנא ית דרעא בשילא
מן דכרא וגריצתא פטירתא חדא מן סלא ואספוג פטיר חד
ויתין על ידי נזירא בתר דיגלח ית נזריה׃ ויאכד אלאמאם אלדראע
מטבוכה מן דלך אלכבש וגרדקה פטיר ואחדה מן אלסל
ורקאקה פטיר ואחדה ויצע דלך עלא כפי אלנאסך בעד
חלקה שערה׃ וירים יתהון כהנא ארמא קדם יי קדשא

את מנחתו ואת נסכו׳׳ של איל׳׳ וגלח הנזיר פתח אהל מועד׳׳ יכול לגלח בעזרה הרי זה
דרך בזיון אלא יגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן ושחטו פתח אהל מועד׳׳
אשר תחת זבח השלמים׳ תחת הדוד שהוא מבשלן בו לפי ששלמי נזיר היו מתבשלות
בעזרה שצריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל׳׳ הזרוע בשלה׳׳ לאחר שנתבשלה׳׳
קודש הוא לכהן׳׳ החלה והרקיק והזרוע תרומה הן לכהן׳׳ על חזה התנופה׳׳ מלבד חזה
ושוק הראויים לו מכל השלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר [illegible]

בכלל

תנופה לפני יהוה קדש הוא
לכהן על חזה התנופה ועל
שוק התרומה ואחר ישתה
הנזיר יין׃ זאת תורת הנזיר
אשר ידר קרבנו ליהוה על
נזרו מלבד אשר תשיג ידו
כפי נדרו אשר ידר כן יעשה
על תורת נזרו׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל אהרן ואל בניו לאמר
כה תברכו את בני ישראל
אמור להם׃
יברכך יהוה וישמרך׃
יאר יהוה פניו
אליך ויחנך׃ ישא

הוא לכהנא על חדיא דארמותא
ועל שקא דאפרשותא ובתר
כן ישתי נזירא חמרא׃ ויחלק
אגמיע תחריכא בין ידי אללה
ליכון קדסא לאמאם מע אלצדר
אלמחריך וסאק אלרפיעה ובעד
דאך ישרב אלנאסך כמרא׃ דא
אוריתא דנזירא דידר קרבניה
קדם יי על נזריה בר
קרבניה קיים מרתרביק
ידיה כפום נדריה דידר כן
יעביד על אוריתא דנזריה׃
הדה שריעה מן נדר אן יכון
נאסכא וקרבאנה ללה ען נסכה
סוי מא תנאל ידה וליכון דאך במקדאר
מא נדר כסבה יצנע פי שריעה
אנסך׃ ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם׃ מליל עם אהרן ועם
בנוהי למימר כדין תברכון ית בני ישראל כד יימרון להון׃ מר הרון
ובניה וקל להם כדא פבארכו בני אסראיל מקוולא להם׃
יברכנך יי ויטרנך׃ יבארכך אללה ויחפצך׃ ינהר יי שכינתיה
לותך וירחים עלך׃ ויצי בוגהה אליך וירופך׃ יקביל

בכל׳ ויצאו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוצרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק׃ מלבד
אשר תשיג ידו שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על מאה עולות ועל מאה שלמים׃ כפי נדרו אשר
ידור כן יעשה׃ מוסף על תורת נזרו על תורת הנזיר מוסיף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש
נזירות על מנת לגלח על שלש בהמות הללו אין אנו קורין בו כאשר ידור כן יעשה׃ אמור להם׃
כמו זכור שמור בלעז דישנט׃ אמור להם׃ שיהו כולם שומעים׃ אמור׃ מלא לא תברכם בחפזון
ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם׃ יברכך׃ שיתברכו נכסיך׃ וישמרך׃ שלא יבואו עליך שודדים ליטול
ממונך שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה
ממנו מה הנאה יש לו במתנה זו אבל הקב״ה הוא הנותן הוא השומר והרבה מדרש ידרשו בו בספרי׃

יהוה פניו אליך וישם לך שלום:
ושמו את שמי
על בני ישראל ואני אברכם:
ויהי ביום כלות
משה להקים את המשכן
וימשח אתו ויקדש אתו ואת
כל כליו ואת המזבח ואת כל
כליו וימשחם ויקדש אתם:
ויקריבו נשיאי ישראל
ראשי בית אבתם הם נשיאי
המטת הם העמדים על
הפקדים: ויביאו את קרבנם
לפני יהוה שש עגלת צב ושני

יי שכינתיה לותך וישוי לך שלם:
ויקבל בקצדה מיציר לך
סלאם: וישוון ית ברכת
שמי על בני ישראל ואנא אברכינון:
פיתלו אסמי עלא בני אסראיל
ואנא אבארך עליהם:
והוה ביומא דשיצי משה
לאקמא ית משכנא ורבי יתיה
וקדיש יתיה וית כל מנוהי
וית מדבחא וית כל מנוהי
ורבינון וקדיש יתהון: ולמא
כאן פי יום פרג מוסי מן נצב
אלמסכן מסחה וקדסה וגמיע
אניתה ואלמדבח וגמיע אניתה

ואלמדבח מסחהא וקדסהא: וקריבו רברבי ישראל רישי בית
אבהתהון אינון רברבי שבטיא אינון דקימין על מניניא: קרב
אשראף בני אסראיל ריסא בות אבאיהם אלדין הם רייסא אלאסבאט
והם אלחאצרין עדדהם: ואיתיאו ית קרבנהון קדם יי שית עגלן כד מחפן ותרי

יאר ה' פניו אליך" יראה לך פנים שוחקות פנים צהובות" ויחנך" יתן לך חן" ישא יי' פניו אליך" יכבוש כעסו"
ושמו את שמי" יברכום בשם המפורש" ואני אברכם" לישראל ואני אסכים עם הכהנים" ד"א ואני אברכם"
לכהנים" ויהי ביום כלות משה" כלת כתיב יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה"
כלות משה" בצלאל וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו
עליו לראות תבנית כל דבר ודבר כמו שהראהו בהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה
בתבנית אחת וכן מצינו בדוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנ' זכור ה' לדוד את כל
ענותו אשר נשבע וג' לפיכך נקרא על שמו שנ' ראה ביתך דוד" כלות משה להקים" ולא נאמר
ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו
ולא פירקו לכך נאמר כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותו וראש חדש ניסן היה
בשני נשרפה הפרה בשלישי הזו הזאה ראשונה ובשביעי גלחו" הם נשיאי המטות" שהיו
שוטרים עליהם במצרים והיו מוכים עליהם שנ' ויכו שוטרי בני ישראל" הם העומדים על הפקודים"
שעמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנ' ואתכם יהיו וג'" שש עגלות צב" אין צב אלא מחופים

עשר בקר עגלה על שני
הנשאים ושור לאחד ויקריבו
אותם לפני המשכן ויאמר
יהוה אל משה לאמר: קח
מאתם והיו לעבד את עבדת
אהל מועד ונתתה אותם
אל הלוים איש כפי עבדתו:
ויקח משה את העגלת
ואת הבקר ויתן אותם אל
הלוים: את שתי העגלות
ואת ארבעת הבקר נתן
לבני גרשון כפי עבדתם:
ולבני קהת לא נתן כי עבדת
הקדש עלי' ואת ארבע

עסר תורין עגלתא על תרין
רברביא ותורא לחד וקריבו
יתהון קדם משכנא: פאתו
בקרבאנהם ללה סת עגל
מצבבה ואתני עשר תור
עגלה לכל שריפין ותור
לכל ואחד וקדמוהמא
בין ידי אלמסכן: ואמר יי
למשה למימר: סב מנהון
ויהון למפלח ית פלחן משכן
זמנא ותתין יתהון לליואי
גבר כמסת פלחניה: כדהא
מנהם תכון לכדמה' כבא
אלמחצר ואדפעהא אלי כל
פריק מן אללואיין חסב

קבל

כדמתהם: ונסיב משה ית עגלתא וית תוריא ויהב יתהון לליואי:
פאכד מוסי אלעגל ואלבקר ודפעהא אלי אללואיין: ית תרתין
עגלן וית ארבעה תורין יהב לבני גרשון כמסת פלחנהון:
עגלתין וארבע בקראת דפעהא לבני גרשון חסב כדמתהם: וית
ארבע עגלן וית תמניא תורין יהב לבני מררי כמסת פלחנהון
בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: וארבע עגל ותמאן

וכן בצבים ובפרדים עגלות מכוסין קרויין צבים" ויקריבו אותם לפני המשכן" שלא קיבל משה
מידם עד שנאמר לו מפי המקום" אמר ר' נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת
המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרים
אנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנ' והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה
לנו לעשות הביאו אבני השהם והמלואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה" כפי
עבדתם" שהיה משא בני גרשון קל ממשא למררי שהיו נושאין הקרשים והעמודים והאדנים"

העגלת ואת שמנת הבקר נתן
לבני מררי כפי עבדתם ביד איתמר
בן אהרן הכהן: ולבני קהת לא
נתן כי עבדת הקדש עליהם
בכתף ישאו: ויקריבו הנשאים
את חנכת המזבח ביום המשח
אתו ויקריבו הנשאים את
קרבנם לפני המזבח: ויאמר
יהוה אל משה נשיא אחד
ליום נשיא אחד ליום יקריבו
את קרבנם לחנכת המזבח:
ויהי המקריב
ביום הראשון את קרבנו נחשון
בן עמינדב למטה יהודה:

בקראת דפעהא לבני מררי
חסב כדמתהם ואגמיע עלי יד
איתמר אבן הרון אמאם: ולבני
קהת לא יהב ארי פלחן קדשא
עליהון בכתפא נטלין: ולבני
קהת לם ידפע שיא לאן כדמה
אקדס עליהם אנמא יחמלונה
עלא אכתאפהם: וקריבו רברביא
ית חנוכת מדבחא ביומא דרבאו
יתיה וקריבו רברביא ית חנוכת
קרבנהון לקדם מדבחא:
ולמא קרב אלאשראף דשן
אלמדבח פי יום מסח וקדמו
קראבינהם בין ידי אלמדבח:
ואמר יי למשה רבא חד
ליומא רבא חד ליומא יקרבון ית קרבנהון לחנוכת מדבחא:
קאל אלה למוסא שריף ואחד פי כל יום יקרב קרבאנה דשנה
אלמדבח: והוה דמקריב ביומא קדמאה ית קורבניה
נחשון בר עמי נדב לשבטא דיהודה: פכאן אלמקרב פי
אליום אלאול קרבאנה נחשון אבן עמינדב מן סבט יהודה:

כי עבודת הקדש עליהם" משא דבר הקדושה הארון והשלחן וכו'. לפיכך בכתף ישאו"
ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח" לאחר שהתנדבו העגלות והבקר לשאת המשכן
נשאו לבם להתנדב קרבנות המזבח לחנכו". ויקריבו הנשיאים את קרבנם לפני המזבח"
כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה". יקריבו את קרבנם לחנכת
המזבח" ועדיין לא היה יודע משה היאך יקריבו אם כסדר תולדותם אם כסדר המסעות
עד שנאמר לו מפי הגבורה יקריבו למסעות איש יומו". ביום הראשון" אותו היום נטל עשר
עטרות ראשון למעשה בראשית ראשון לנשיאים וכו' כדאיתא בסדר עולם". למטה יהודה יחסו
הכתוב על שבטו ולא שגבה משבטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משבטו והביא

וקרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה
בשמן למנחה: כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: פר אחד
בן בקר איל אחד כבש אחד
בן שנתו לעלה: שעיר עזים
אחד לחטאת: ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה
עתודים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן נחשון

וקורבניה מגסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוי מתקליה
מזרקא חד דכספא מתקליה
שבעין סלעין בסלעי קודשא
תרויהון מלן סלתא דפילא
במשח למנחתא: וכאן קרבאנה
קצעה מן פצה וזנהא מאיה
ותלאתין מתקאל וכרנובא
פצה וזנה סבעין מתקאלא
במתקאל אלקדס כלאהמא
ממלואן סמידא מלתותא בדהן
לאלהדייה: בזיכא חדא מתקלה
עסר סלעין היא דדהב מליא

קטורת בוסמא: ודרגא מן דהב וזנה עשרה מתאקיל ממלוא
בכורא: תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא: ותורא
מן אלבקר וכבשא וחמלא אבן סנתה לאלצעידה: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ועתודא מן אלמאעז לאלדכוה: ולנכסת קודשיא תורי תרין דכרי
חמשא גדי חמשא אמרין בני שנא חמשא דין קרבנא דנחשון בר
עמינדב: ולדבח אלסלאמה בקרתין וכמסה כבאש וכמסה עתדאן וכמסה
חמלאן בני סנה הדא קרבאן נחשון אבן עמינדב:

ת"ל זה קרבן נחשון משלו הביא: שניהם מלאים סלת למנחת נדבה: עשרה זהב כתרגומו
משקל עשר שקלי הקדש היה בה: מלאה קטורת: לא מצינו קטורת ליחיד ולא על
מזבח החיצון אלא זו בלבד והוראת שעה היתה: פר אחד: מיוחד שבעדרו: שעיר
עזים אחד לחטאת: לכפר על קן התהום טומאת ספק: הקריב נתנאל בן צוער: הקרב
את קרבנו: מה תלמוד לומר הקריב בשבטו של יששכר מה שלא נאמר בכל השבטים
לפי שבא ראובן וערער ואמר אחר שקדמני יהודה אחי אקריב אני אחריו אמר לו
משה מפי הגבורה נאמר לי שיקריבו כסדר מסען לדגליהם לכך אמר הקריב את קרבנו

בן עמינדב:
ביום השני הקריב נתנאל
בן צוער נשיא יששכר:
הקרב את קרבנו קערת כסף
אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם
מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: פר אחד
בן בקר איל אחד כבש אחד
בן שנתו לעלה: שעיר עזים
אחד לחטאת: ולזבח השלמים

ב ריש פסו

ביומא תנינא קריב נתנאל בר
צוער רבא דיששכר: פי ליום
אלתאני קרב נתנאל בן צוער
שריף יששכר מתל דלך: קריב
ית קרבניה מגסתא דכספא חדא
מאה ותלתין סלעין הוי
מתקלה מזרקא חד דכספא
מתקליה שבעין סלעין בסלעי
קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: קרב
קרבאנה קצעה מן פצה מן
וזנהא מאיה ותלאתין מתקאל
וכרנובא פצה וזנה סבעין
מתקאלא במתקאל אלקדס כלאהמא

ממלואן סמידא מלתותא בדהן לאלהדיה: בזכא חדא מתקליה
עסר סלעין היא דדהב מליא קטורת בסמיא: ודגא מן דהב
וזנה עשרה מתאקיל ממלוה בכורא: תור חד בר תורי דכר חד
אמר חד בר שתיה לעלתא: ודתא מן אלבקר וכבשא וחמלא אבן
סנתה לאלצעידה: צפיר בר עזין חד לחטאתא: ועתודא מן אלמאעז
לאלדכוה: ולנכסת קדשיא תורין תרין דכרין חמשה גדיין חמשה אמרין

והיא חקק יוד שהוא משמע הקרב לשון צווי שמפי הגבורה נצטוה הקרב ומהו הקריב שני
פעמים שבשביל שני דברים זכה להקריב שני לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שנ' ומבני
יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהם נתנו עצה לנשיאים להתנדב קרבנות הללו וביסודו של רבי
משה הדרשן מצאתי אמ' ר' פנחס בן יאיר נתנאל בן צוער השיאן עצה זו "קערת כסף" מנין אותיותיה
בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון "שלשים ומאה משקלה" על שם שכשהעמיד תולדות
לקיום העולם בן ק"ל היה שנ' ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד וגו' "מזרק אחד כסף" בגימטריא
תק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם
תולדותיו כמו שפירשתי אצל והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר

בקר שנים אילם חמשה
עתודים חמשה כבשים בני
שנה חמשה זה קרבן נתנאל
בן צוער׃
ביום השלישי נשיא לבני
זבולן אליאב בן חלן׃ קרבנו
קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה׃ כף
אחת עשרה זהב מלאה
קטרת׃ פר אחד בן בקר
איל אחד כבש אחד בן
שנתו לעלה׃ שעיר עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים

בני שנא חמשא דין קרבנא
דנתנאל בר צוער׃ ולדבח
אסלאמה בקרתין וכמסה
כבאש וכמסה עתראן וכמסה
חמלאן בני סנה הדי קרבאן
נתנאל בן צוער׃
ביומא תליתאה רבא לבני
זבולון אליאב בר חלון׃ פי אליום
אלתאלת קרב זבולון אליאב
אבן חלון׃ קורבניה מגסתא
דכספא חדא מאה ותלתין
סלעין הוי מתקליה מזרקא
חד דכספא מתקליה שבעין
סלעין בסלעי קודשא תרויהון
מלן סלתא דפילא במשח
למנחתא׃ וכאן קרבאנה קצעה
מן פצה וזנהא מאיה ותלאתין
מתקאל וכרנובא פצה וזנה סבעין מתקאלא במתקאל אלקדס כלאהמא
ממלואן סמידא מלתותא בדהן לתהדייה׃ בזכא חדא מתקליה עסר
סלעין היא דדהב מליא קטורת בוסמיא׃ ודגא מן דהב וזנה עשרה
מתאקיל ממלוא בכורא׃ תור חד בר תורי דכר חד אמר חד בר שתיה
לעלתא׃ ודלתא מן אלבקר וכבשא וחמלא אבן סנתה ללצעידה׃ צפיר
בר עזין חד לחטאתא׃ ועתודא מן אלמאעז לתזכוה׃ ולנכסת קודשיא

מזרק כסף אחד כמו שנ׳ בקערה לומר שאף אותיות שלאחד מצטרפות למנין׳ שבעים שקל
כנגד שבעים אומות שיצאו מבנו׳ כף אחת׳ כנגד התורה שנתנה מידו שלהקב״ה׳ עשרה זהב
כנגד עשרת הדברות׳ מלאה קטרת׳ בגימטריא שלקטרת תר״ג מצות ובלבד שתחליף קוף בדלת

בקר שנים אילם חמשה עתודים
חמשה כבשים בני שנה חמשה
זה קרבן אליאב בן חלן׃

ביום הרביעי נשיא לבני ראובן ז
אליצור בן שדיאור׃ קרבנו
קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת׃ פר

תורי תרין דכרי חמשה גדיי
חמשה אמרין בני שנא חמשא
דין קרבנא דאליאב בר חלן׃ ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרין חמשא
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין חמשא
דין קרבנא דאליאב בר חלן׃
ביומא רביעאה רבא לבני
ראובן אליצור בר שדיאור׃
פי ביום רביעי הקריב ראובן
ושריפהם אליצור בן שדיאור׃
קרבניה וב׳

אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים
חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליצור בן שדיאור׃
ביום החמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל
בן צורי שדי׃ קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה׃ כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת׃
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה׃ שעיר עזים
אחד לחטאת׃ ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתודים

על ידי יוח״ב שגד״ך׳ פר אחד״ כנגד אברהם שנ׳ בו ויקח בן בקר״ איל אחד״ כנגד יצחק ויקח את
האיל וג׳״ כבש אחד כנגד יעקב׳ והכשבים הפריד יעקב״ שעיר עזים״ לכפר על מכירת יוסף שנ׳
וישחטו שעיר עזים״ ולזבח השלמים בקר שנים״ כנגד משה ואהרן שנתנו שלום בין ישראל
לאביהם שבשמים״ אילים כבשים ועתודים״ שלשה מינים כנגד כהנים ולויים וישראלים כנגד תורה נביאים
וכתובים״ ש׳ נש׳ חומשיות״ כנגד חמשה חומשין וה׳ דברות״ הכתובין על לוח אחד וחמשה הכתובין על
השני ע״כ מיסודו של ר׳ משה הדרשן״ ביום השני הקריב נשיא״ ביום השלישי נשיא׳ היה הנשיא המקריב לבני זבולן
וכן כולם חוץ בנתנאל שנ׳ בו הקריב כתוב כנפל אחריות הלשון) כלומ׳ נשיא לפי שכבר הזכיר שמו והקרבתו ושאר
שלא נאמר בהם הקריב כופל עליהם לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני״

חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן שלמיאל בן צורישדי:
ביום הששי נשיא לבני גד אליסף
בן דעואל: ביומא שתיתאה רבא לבני גד אליסף בר דעואל:
קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל
הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אליסף בן
דעואל:

ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד: ביומא שביעאה
רבא לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד: קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אלישמע בן
עמיהוד:

ביום השמיני נשיא לבני מנשה גמליאל בן פדהצור: ביומא
תמינאה רבא לבני מנשה גמליאל בר פדה צור: קרבנו קערת
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן
שנתו לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר
שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה

קרבן גמליאל בן פדה צור:
ביום התשיעי נשיא לבני בנימן אבידן בן גדעני: ביומא תשיעאה
רבא לבני בנימן אבידן בר גדעוני: קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם
מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר
עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אבידן בן
גדעני:

ביום העשירי נשיא לבני דן אחיעזר בן עמישדי: קרבנו קערת
כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת
עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו
לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם
חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אחיעזר
בן עמישדי:

ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר פגעיאל בן עכרן: ביום חד עסר
יומין רבא לבני אשר פגעיאל בר עכרן: קרבנו קערת כסף אחת שלשים
ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת: פר אחד בן
בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר עזים אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה
קרבן פגעיאל בן עכרן:

ביום שנים עשר יום נשיא לבני נפתלי אחירע בן עינן: ביום תרי עסר יומין
רבא לבני נפתלי אחירע בר עינן: קרבנו קערת כסף אחת שלשים ומאה

משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה: כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
פר אחד בן בקר איל אחד כבש אחד בן שנתו לעלה: שעיר עזים
אחד לחטאת: ולזבח השלמים בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן אחירע בן עינן:

זאת חנכת המזבח ביום המשח
אתו מאת נשיאי ישראל
קערת כסף שתים עשרה
מזרקי כסף שנים עשר
כפות זהב שתים עשרה:
שלשים ומאה הקערה
האחת כסף ושבעים המזרק
האחד כל כסף הכלים אלפים
וארבע מאות בשקל הקדש:
כפות זהב שתים עשרה
מלאת קטרת עשרה עשרה

דא חנכת מדבחא ביומא דרביאו
יתיה מן רברבי ישר' מגסי
כספא תרתא עסר' מזרקי כספא
תרי עסר בזכי דדהבא תרתא
עסרי: הדה גמלת תדשין למדבח
פי יום מסחה מן אשראף בני
אסראיל מן קצאע פצה
אתני עשר ומן דרוג דהב
אתני עשר: מאה ותלתין סלעין
הוי מתקלה דמגסתא חדא
דכספא ושבעין דמזרקא חד
כל כסף מניא תרין אלפין וארבע
מאה בסלעי קודשא: כל קצעה מן מאיה ותלאתין מתקאל פצה וכל
מדנוב מן סבעין פדאן גמלה פצה אלפאן וארבע
מאיה מתקאל במתקאל אקדס: בזכי דהבא תרתא עסרי מלין קטורת
בסמיא מתקל עסר סלעין הוי מתקלה דבזיכא בסלעי קודשא כל

ביום המשח אתו. בו ביום שנמשח הקריב ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריב
או אחרי המשח. לאחר זמן ולא בא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח ביום כשהוא אומר ביום
משחו אותו למדנו שנמשח ביום ומה ת"ל ביום המשח ביום שנמשח הקריב. קערות כסף שתים עשרה
הם הם שהתנדבו ולא אירע בהם פסול. שלשים ומאה הקערה האחת וג' מה ת"ל לפי שנאמר
ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל בכולן כל כסף הכלים בשקל הקדש
כל כסף הכלים וג' לימדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן

הכף בשקל הקדש כל זהב
הכפות עשרים ומאה׃ כל
הבקר לעלה שנים עשר פרים
אילם שנים עשר כבשים בני
שנה שנים עשר ומנחתם
ושעירי עזים שנים עשר
לחטאת׃ וכל בקר זבח השלמים
עשרים וארבעה פרים אילם
ששים עתדים ששים כבשים
בני שנה ששים זאת חנכת
המזבח אחרי המשח אתו׃
ובבא משה אל אהל מועד
לדבר אתו וישמע את הקול

דהב בזכיא מאה ועסרין׃ ודרוג
דדהב אתני עשר ממלווה
כלווא כל דרגמן עשרה מ׳
מתאקיל במתקל דקדס פרולך
גמיע אנה׳ דהב דרוג מאיה
ועשרין מתקל׃ כל תוריא
לעלתא תרי עסר תורין תרין
דכלין תרי עסר אמרין בני שנא
תרי עסר ומנחתהון וצפירי בני
עזי תרי עסר לחטתא׃ וגמיע
בקר דצעירה אתני עשר
דכבאש אתני עשר דחמראן
בני סנה אתני עשר ודבר
מעהם דעתיאן אתני עשר

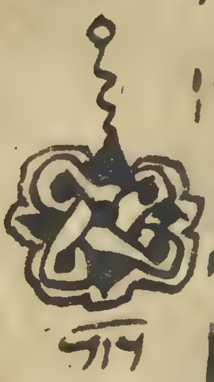
לדרכוה׃ וכל תורי לנכסת קודשיא עסרין וארבעה תורין דכרי שתין
גדי שתין אמרין בני שנא שתין דא חנכת מדבחא בתר דרבאו יתה׃
וגמיע בקר דבח דסלאמה ארבעה ועשרין רת וסתין כבש
וסתין עתוד וסתין חמל בני סנה הדא דשן דמדבח בעד מא
מסח׃ וכד עליל משה למשכן זמנא למללא עמיה ושמע ית קלא
דמתמלל עמיה מעלוי כפורתא דעל ארונא דסהדותא מבין תרין כרוביא
ומתמלל עמיה׃ ובאן מוסי אדי דבר ליכרם יסמע דצות מכאטבה מן פוק

כולן כאחד לא רבה ולא מיעט׳׳ כפות זהב שתים עשרה׳ למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה
זהב היא שלזהב ומשקלה עשרה שקלים שלכסף ואינו אלא כף אחת שלכסף ומשקלה
עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשלכסף ת״ל כפות זהב שלזהב היו׳׳ ובבא
משה׳׳ שני כתובים המכחישים זה את זה שלישי בא והכריע ביניהם כתוב אחד אומר
וידבר ה׳ אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר ודברתי אתך מעל הכפרת
בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל
הכפרת מבין שני הכרובים הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יוצא לאהל מועד׳׳

מדבר אליו מעל הכפרת אשר
על ארן העדת מבין שני הכרבים
וידבר אליו׃ קטו פסו סימ עמוס

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל אהרן ואמרת אליו
בהעלתך את הנרת אל מול פני
המנורה יאירו שבעת הנרות׃
ויעש כן אהרן אל מול פני
המנורה העלה נרתיה כאשר
צוה יהוה את משה׃ וזה מעשה
המנרה מקשה זהב עד ירכה
עד פרחה מקשה הוא כמראה
אשר הראה יהוה את משה
כן עשה את המנרה׃
פ פ פ

אגשא אלי עלא ענדוק אשהאדה
מן בין אלכרובין פי כאטבה הנאך׃
פ פ

ומליל יי עם משה למימר׃ תם
כלם אללה מוסי תכלמא׃ מליל עם
אהרן ותימר ליה׃ באדלקותך ית
בוציניא לקביל אפי מנרתא יהון
מנהרין שבעה בוציניא׃ מר הרון
וקל לה אדי אסרגת אסרג פלא
מא ילי וגה אלמנארה תצי סבעתהן׃
ועבד כין אהרן לקביל אפי מנרתא
אדליק בוצינהא כמא דפקיד יי
ית משה׃ פצנע הרון כדאך ואסרג
סרג אלמנארה אלי מא ילי וגההא
כמא אמר אללה מוסא׃ ודין
עובד מנרתא נגידא דדהב עד שדה עד שושנה נגידא היא כחזוא
דאחזי יי ית משה כין עבד ית מנרתא׃ והדה צנעה אלמנארה
מצמתה והב חתא אלגלהא והחארחהא מצמתה כאלמנצר אלדי
אורא אללה מוסי כדאך צנעהא׃

מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו׃ וידבר
אליו. למעט את אהרן מן הדברות׃ וישמע את הקול. יכול קול נמוך ת"ל את הקול הוא הקול שנדבר עמו
בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל׃

בהעלתך

על שם שהלהב עולה מאליה
עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה שצריך להדליק עד שתהא שלהבת
ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב׃ אל מול פני המנורה׃
נר האמצעי שאינו בקנים אלא בגוף של מנורה׃ יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המזרחים
פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערבים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי
שלא יאמרו לאורה הוא צריך׃ ויעש כן אהרן. להגיד שבחו של אהרן שלא שינה׃ וזה מעשה המנורה
שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה׃ מקשה. כטדי"ן בלעז לשון דא לדא נקשן
עשת של ככר היתה ומקיש בקורנס וחותך בכשיל לפשט איבריה כתקנן ולא נעשית איברים איברים
על ידי חבור׃ עד ירכה עד פרחה. ירכה היא השדה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
קח את הלוים מתוך בני ישראל
וטהרת אתם׃ וכה תעשה להם
לטהרם הזה עליהם מי חטאת
והעבירו תער על כל בשרם
וכבסו בגדיהם והטהרו׃ ולקחו
פר בן בקר ומנחתו סלת בלולה
בשמן ופר שני בן בקר תקח
לחטאת׃ והקרבת את הלוים
לפני אהל מועד והקהלת את כל
עדת בני ישראל׃ והקרבת את
הלוים לפני יהוה וסמכו בני
ישראל את ידיהם על הלוים׃

ומליל יי׳ עם משה למימר׃
תם כלם אללה מוסא תכלימא׃
קריב ית ליואי מגו בני ישרא׳
ותדכי יתהון׃ קדם אללואניין
מן בין בני אסראייל וטהרהם׃
וכדין תעביד להון לדכואיהון
אדי עליהון מיא דחטאתא·
ויעברון מספר על כל בסרהון
ויחורון לבושיהון וידכון׃ וכדי/
אצנע להם פי תטהירהם· אנצח
עליהם מן מא ארכוה· וימררן
אמוס עלא גמיע בדנהם· ויגסלון
תיאבהם ויטהרון׃ ויסבון תור
בר תורי ומנחתיה סלתא דפילא
במשח· ותור תנין בר תורי תיסב לחטאתא׃ ויקרבון תורא מן אבקר
ומעה כל סמיד מלתות בדהן· ותור אכר מן אבקר כדה לדכוה׃
ותקריב ית ליואי קדם משכן זמנא· ותכנוש ית כל כנשתא דבני
ישרא׳׃ וקדמהם בין ידי כבא אלמחצר· ואגמע גמאעה בני אסראיל׃
ותקריב ית ליואי קדם יי׳ ויסמכון בני ישרא׳ ית ידיהון על ליואי׃
וקדמהם בין ידי אללה· ויסנד בני אסראייל אידיהם עליהם׃

עד ירכה עד פרחה. כלומר גופה שלמנורה כולה וכלה תלוי בה. עד ירכה. שהוא אבר גדול. עד פרחה
שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה. ודרך עד לשמש בלשון זה כמו מגדיש ועד קמה ועד כרם זית. כמראה
אשר הראה וג׳ כתבנית אשר הראהו בהר כמו שנ׳ וראה ועשה כתבניתם וג׳ כן עשה את המנורה. מי
שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקב״ה נעשית מאליה. קח את הלוים. קחם בדברים אשריכם שתזכו להיות
שמשים למקום. הזה עליהם מי חטאת. שלאפר הפרה מפני טמאי מתים שבהם. והעבירו תער. מצאתי
בדברי רבי משה הדרשן לפי שנתנו כפרה על הבכורות שעבדו ע״ז והיא קרויה זבחי מתים והמצורע
קרוי מת הזקיקם תגלחת כמצורעים. ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שכתוב ועשה את האחד והוא קרבן
צבור בע״ז. ופר שני בן בקר. מה ת״ל שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת בזו יש סמך
לדברי ר׳ בחב׳. ואומר אני שהוראת שעה היתה שעיר היה להם להביא לחטאת ע״ז עם פר העולה. והקהלת

והניף אהרן את הלוים
תנופה לפני יהוה מאת בני
ישראל והיו לעבד את עבדת
יהוה: והלוים יסמכו את ידיהם
על ראש הפרים ועשה את
האחד חטאת ואת האחד
עלה ליהוה לכפר על הלוים:
והעמדת את הלוים לפני
אהרן ולפני בניו והנפת
אתם תנופה ליהוה: והבדלת
את הלוים מתוך בני ישראל
והיו לי הלוים: ואחרי כן
יבאו הלוים לעבד את אהל
מועד וטהרת אתם והנפת ס
אתם תנופה: כי נתנים נתנים

ויריס אהרן ית ליואי ארמא
קדם יי מן בני ישראל ויהון למפלח
ית פלחנא דיי: ויזפהם הרון
תפא בין ידי אלה מן בני אסראיל:
פיכונו יכדמון כדמה אלה: וליואי
יסמכון ית ידיהון על ריש
תוריא ועביד ית חד חטתא
וית חד עלתא קדם יי לכפרא
על ליואי: ואלליואיין יסנדון
אידיהם עלא ראס אלתיראן
ואצנע אחדהמא דכוהו ואלאכר
צעידה ללה ואסתגפר ענהם:
ותקים ית ליואי קדם אהרן
וקדם בנוהי ותרים יתהון ארמא
קדם יי: ותוקפהם בין ידי הרון ובניה
ותזפהם זפא ללה: ותפריש ית

ליואי מגו בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ואעזלהם מן בני אסראיל
פיכונו לי: ובתר כן ייעלון ליואי למפלח ית משכן זמנא ותדכי יתהון
ותרים יתהון ארמא: ובעד דלך ידכלו ליכדמו כבא אלמחצר ותטהרהם
ותזפהם זפא: ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל:
חלף פתח כל ולדא בכרא כולא מבני ישראל קריבית יתהון קדמי: לאנהם

את כל עדת: לפי שהלוים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יבאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו ידיהם
עליהם: והניף אהרן את הלוים תנופה: כדרך שאשם מצורע טעון תנופה חי שלש
תנופות נאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך נאמר בם והיו לעבוד את עבודת
יי' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וג' השניה לבני גרשון
לכך נאמר בה תנופה ליי' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרסים
הנראות בבית קודש הקדשים והשלישית לבני מררי: נתונים נתונים: נתונים למשא
נתונים לשיר: פטרת: פתיחת: כי לי כל בכור: שלי היו הבכורות בקו הדין

המה לי מתוך בני ישראל
תחת פטרת כל רחם בכר כל
מבני ישראל לקחתי אתם לי:
כי לי כל בכור בבני ישראל
באדם ובבהמה ביום הכתי
כל בכור בארץ מצרים
הקדשתי אתם לי: ואקח את
הלוים תחת כל בכור בבני
ישראל: ואתנה את הלוים
נתנים לאהרן ולבניו מתוך
בני ישראל לעבד את עבדת
בני ישראל באהל מועד
ולכפר על בני ישראל ולא
יהיה בבני ישראל נגף בגשת
בני ישראל אל הקדש:
ויעש משה ואהרן וכל עדת

מגעולין לי: מן בין בני אסראיל
בדל כל בכר פאתח כל בטן
מן בני אסראיל אכדתהם
לי: ארי דילי כל בוכרא בבני
ישראל באנשא ובבעירא
ביומא דקטלית כל בוכרא
בארעא דמצרים אקדישית
יתהון קדמי: כמא כאן לי כל
בכר פי מא בין בני אסראיל
מן אנסאן אלי בהימה ולאן פי
יום אהלכת כל בכר פי בלד
מצר אקדסתהם לי: וקריבית
ית ליואי חלף כל בוכרא בבני
ישראל: פאכד אלאואניין
בדלהם: ויהבית ית ליואי יהיבין
לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל
למפלח ית פולחן בני ישראל

במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל מותא
במקרב בני ישראל לקודשא: וגעלתהם להרון ולבניה מן בין בני אסראיל
ליכדמו כדמתהם פי קבא אלמחצר ויסתגפרו ענהם ולא יחל בהם
ובאא אדא הם תקדמו אלי אלקדס: ועבד משה ואהרן וכל כנישתא

שהגנתי עליהם בין בכורי מצרים" לקחתי אותם לי" עד שטעו בעגל ונפסלו ואקח
את הלוים ואתנה וג'" חמשה פעמים נאמרו בני ישראל במקרא זה להודיע חבתן
שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין חמשה חומשי תורה וכן ראיתי בבראשית
רבה" ולא יהיה בבני ישראל נגף" שלא יצטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו
יהיה נגף" ויעש משה ואהרן וכל עדת וג'" משה העמידן ואהרן הניפן וישראל סמכו
את ידיהם" כאשר צוה ה' כן עשו" להגיד שבח העושין והנעשה בהן שאחד מהן לא עכב"

בני ישראל ללוים ככל אשר
צוה יהוה את משה ללוים כן
עשו להם בני ישראל ׃ ויתחטאו
הלוים ויכבסו בגדיהם ויניף
אהרן אתם תנופה לפני יהוה
ויכפר עליהם אהרן לטהרם ׃
אחרי כן באו הלוים לעבד
את עבדתם באהל מועד לפני
אהרן ולפני בניו כאשר צוה יהוה
את משה על הלוים כן עשו
להם ׃
וידבר יהוה אל משה לאמר ׃ זאת
אשר ללוים מבן חמש ועשרים
שנה ומעלה יבוא לצבא צבא
בעבדת אהל מועד ׃ ומבן חמשים
שנה ישוב מצבא העבדה ולא

דבני ישראל לליואי ככל דפקיד
יי ית משה לליואי כן עבדו
להון בני ישראל ׃ וצנע מוסי והרון
וגמאעה בני אסראיל ללואניין
כגמיע מא אמר אללה בה מוסי
פי סבבהם כדאך צנעו בהם ׃ ואדכיאו
ליואי וחורו לבושיהון ׃ וארים
אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון
אהרן לדכואיהון ׃ פתדכו וגסלו
תיאבהם ואפהם הרון זפא בין ידי
אללה ואסתגפר ענהם וטהרהם ׃
ובתר כן עלו ליואי למפלח ית
פלחנהון במשכן זמנא קדם
אהרן וקדם בנוהי כמא דפקיד
יי ית משה על ליואי כן עבדו
להון ׃ ובעד דאך דכלו אללוי ליכדמו
כדמתהם פי כבא אלמחצר בין
ידי הרון ובניה כגמיע מא אמר אללה מוסי בסבבהם כדאך צנעו בהם ׃
ומליל יי עם משה למימר ׃ תכלם אללה מוסי תכלימא ׃
דא דלליואי מבר עסרין וחמיש שנין ולעילא ייתי לחילא חילא בפלחן
משכן זמנא ׃ הדי רסם אללואניין מן אבן כה סנה פצאעדא יבלג לגיש
לכדמה כבא אלמחצר ׃ ומבר חמשין שנין יתוב מחיל פלחנא ולא יפלח
עוד ׃ ומן אבן כמסין סנה ירגע ענה פלא יכדמה אבדא ׃

מבן חמש ועשרים ׳ובמקום אחר אומר מבן שלשים שנה הא כיצד מבן כה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד
חמש שנים בן שלשים עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו בחמש שנים שוב אינו רואה

יעבד עוד׃ ושרת את אחיו באהל
מועד לשמר משמרת ועבדה
לא יעבד ככה תעשה ללוים
במשמרתם׃
וידבר יהוה אל משה במדבר ג
סיני באהל בשנה השנית
לצאתם מארץ מצרים בחדש
הראשון לאמר׃ ויעשו בני
ישראל את הפסח במועדו׃
בארבעה עשר יום בחדש
הזה בין הערבים תעשו אתו
במעדו ככל חקתיו וככל
משפטיו תעשו אתו׃ וידבר
משה אל בני ישראל לעשת

וישמיש עם אחוהי במשכן
זמנא למטר מטרא ופלחנא
לא יפלח כדין תעביד לליואי
במטרתהון׃ לכן יכדם מע
אכותה פי חפץ כבא למחצר
ואמא כדמתה לא יבדם · ואלא · כדאך
אצנע בהם פי מחפצהם׃
ומליל יי עם משה
במדברא דסיני בשתא תניתא
למפקהון מארעא דמצרים׃
בירחא קדמאה למימר׃ וקבל
דאך כלם אלה מוסי פי ברייה
סיני פי אסנה אלתאניה לכרוגהם
מן בלד מצר פי אלשהר אלאול
קאילא׃ ויעבדון בני ישראל
ית פסחא בזמניה׃ ויצנע בני אסראיל אלפסח פי וקתה׃ בארבעת
עסרא יומא לירחא הדין בין שמשיא תעבדון יתיה בזמניה ככל
גזירתיה וככל דחזי ליה תעבדון יתיה׃ פי אליום אלראבע עשר מן
הדי אלשהר בין אלגרובין יצנעוה פי וקתה בגמיע רסומה ואחכאמה
יצנעוה׃ ומליל משה עם בני ישראל למעבד פסחא׃ פקדם מוסי
בני אסראיל פי עמל אלפסח׃ ועבדו ית פסחא׃

ולא יעבוד עוד" עבודת משא בכתף אבל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות וזהו
ושרת את אחיו עם אחוהי כתרגומו" לשמור משמרת" לחנות סביב לאהל ולהקים ולהוריד בשעת
המסעות" בחדש הראשון" פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין מוקדם
ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהיא גנותן של ישראל שכל ארבעים שנה שהיו
ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד" במועדו" אף בשבת אף בטומאה" ככל חוקותיו"
אלו מצות שבגופו שה תמים זכר בן שנה" וככל משפטיו" אלו מצות של גופו ממקום אחר
כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ" וידבר משה וג׳ ומה ת״ל והלא נאמר וידבר משה את מועדי

ה׳

הַפָּסַח׃ וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בָּרִאשׁוֹן
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּמִדְבַּר סִינָי כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה כֵּן
עָשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי אֲנָשִׁים
אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם
וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשֹׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם
הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי
אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא׃ וַיֹּאמְרוּ
הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ
טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגָּרַע
לְבִלְתִּי הַקְרִיב אֶת קָרְבַּן יְהוָה
בְּמֹעֲדוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

בְּנִיסָן בְּאַרְבְּעַת עַסְרָא יוֹמָא
לְיַרְחָא בֵּין שִׁמְשַׁיָּא בְּמַדְבְּרָא
דְסִינַי כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה
כֵּן עֲבַדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פעמלוה
פי אלשהר אלאול פי אליום אלראבע
עשר מנה בין אלגרובין פי בריה
סינ׳ כגמיע מא אמר אללה מוסי
כדאך צנעו בנו אסראיל׃ וַהֲווֹ
גֻּבְרַיָּא דַּהֲווֹ מְסָאֲבִין לִטְמֵי נַפְשָׁא
דֶאֱנָשָׁא וְלָא יְכִילוּ לְמֶעְבַּד
פִּסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא וּקְרִיבוּ קֳדָם
מֹשֶׁה וּקְדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא׃
פכאן פיהם אנאס תנגסו במי׳ת
מן אלנאס פלם יגז להם אן יצנעו
אלפסח פי דאך אליום פתקדמו פיה בין ידי אללה מוסי והרון׃ וַאֲמַרוּ
גֻּבְרַיָּא הָאִנּוּן לֵיהּ אֲנַחְנָא מְסָאֲבִין לִטְמֵי נַפְשָׁא דֶאֱנָשָׁא לְמָא
נִתְמְנַע בְּדִיל דְּלָא לְקָרָבָא יָת קֻרְבָּנָא דַּייָ בִּזְמָנֵיהּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וקאלו נחן אנגאס מן מית מן אלנאס פלא נמנע מן אן
נקרב קרבאן אללה פי וקתה פי מא בין בני אסראיל׃

ה׳ אלא כששמע פרשת מועדים מפי הג׳ אמר להם וחזר והזהירם בשעת מעשה׃ לפני משה ולפני אהרן
כששניהם יושבין בבית המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מאין
לו׃ למה נגרע׃ אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עלינו בכהנים טהורים
ויאכל הבשר בטהורים אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו אשרי ילוד
אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה וראויה היתה פרשה זו ליאמר
על ידי משה כשאר כל התורה כולה אלא שזכו אלו שתיאמר על ידיהן שמגלגלין זכות
על ידי זכאי׃ או בדרך רחוקה׃ נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ
לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה׃ פסח שני מצה וחמץ עמו בבית ואין שם יום טוב
ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו׃ וכי יגור אתכם גר ועשה פסח׃ יכול כל המתגייר

ויאמר אלהם משה עמדו
ואשמעה מה יצוה יהוה לכם׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר
אל בני ישראל לאמר איש איש
כי יהיה טמא לנפש או בדרך
רחקה לכם או לדרתיכם ועשה
פסח ליהוה׃ בחדש השני בארבעה
עשר יום בין הערבים יעשו
אתו על מצות ומררים
יאכלהו׃ לא ישאירו ממנו
עד בקר ועצם לא ישברו בו
ככל חקת הפסח יעשו אתו׃
והאיש אשר הוא טהור ובדרך
לא היה וחדל לעשות הפסח
ונכרתה הנפש ההוא מעמיה
כי קרבן יהוה לא הקריב
במעדו חטאו ישא האיש ההוא׃

ואמר להון משה אוריכו עד
דאשמע מא דיתפקד מן קדם
יי על דילכון׃ קל להם מוסי קפו
חתא אסמע מא יאמר אלה
פיכם׃ ומליל יי עם
משה למימר׃ תם כלם אלה
מוסי תכלימא׃ מליל עם בני
ישראל למימר׃ גבר גבר ארי
יהי מסאב לטמי נפשא דאנשא
או באורח רחיקא לכון או לדריכון
ויעביד פסחא קדם יי׃ מר בני
אסראיל וקל להם אי אנסאן
כאן נגס מן מית או פי ספר מנכם
או מן אגיאלכם פליצנע פסחא ללה׃
בירחא תנינא בארבעת עסרא יומא
בין שמשיא יעבדון יתיה על פטיר
ומררין ייכלוניה׃ פי אלשהר אלתאני
פי אליום אלראבע עשר מנה בין
אלגרובין יצנעה פי וקתה מע פטיר
ומראר יאכלוה׃ לא ישארון מניה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל גזירת
פסחא יעבדון יתיה׃ לא יבקו מנה אלי אלגראה. ולא יכסרו מנה עצמא.
וכסאיר רסום אלפסח יצנעוה. וגברא דהוא דכי ובאורח לא הוה ויתמנע
מלמעבד פסחא. וישתיצי אנשא ההוא מעמיה. ארי קרבנא דיי לא
קריב בזמניה חוביה יקביל גברא ההוא׃ ואי רגל כאן טאהר ולם יכון עלי
ספר ואמתנע אן יעמל אלפסח. פינקטע דלך אלאנסאן מן קומה אד לם
יקרב קרבאן אללה פי וקתה. פקד חמל דנב אלרגל וזרה׃ ואדי

נקוד
בתו
וי
בנב׳
וח
בלתו

וכי יגור אתכם גר ועשה פסח
ליהוה כחקת הפסח וכמשפטו
כן יעשה חקה אחת יהיה
לכם ולגר ולאזרח הארץ׃
וביום הקים את
המשכן כסה הענן את המשכן
לאהל העדת ובערב יהיה על
המשכן כמראה אש עד בקר׃
כן יהיה תמיד הענן יכסנו
ומראה אש לילה׃ ולפי העלות
הענן מעל האהל ואחרי כן
יסעו בני ישראל ובמקום אשר
ישכן שם הענן שם יחנו בני
ישראל׃ על פי יהוה יסעו בני
ישראל ועל פי יהוה יחנו כל ימי

וארי יתגייר עמכון גיורא ויעביד פסחא
קדם יי׳ כגזירת פסחא וכדחזי ליה
כן יעביד קימא חד יהי לכון
ולגיורא ולייציבא דארעא׃ ואן
נזל פיכם דכיל פליצנע פסחא
ללה כרסם אלפסח וחכמה כדאך
יצנע אלגריב שריעה ואחדה תכון
לכם ללדכיל וצריח אלאמה׃
וביומא דאתקם משכנא
חפא ענגא ית משכנא למשכנא
דסהדותא ובר משא הוי על משכנא
כחיזו אישתא עד צפרא׃ ומן יום
נצב אלמסכן גטאה אלגמאם עלי
כבא אלשהאדה ובאלליל יכון עליה
כדוא נאר אלי אלגדאה׃ כן הוי
תדירא ענגא חפי ליה וחיזו
אישתא בלילא׃ כדאך יכון דאימא אלגמאם יגטיה ודוא אלנאר ליא׃
ולפום אסתלקות ענגא מעלוי משכנא ובתר כן נטלין בני ישראל׃
ובאתר דשרי תמן ענגא תמן שרן בני ישראל׃ ועלי קדר ארתפאע
אלגמאם ען אלכבא פבעד דאך ירחל בני אסראיל ופי מוצע יסכן פיה
אלגמאם תם ינזל בני אסראיל׃ על מימרא דיי׳ שרן כל יומין דשרי

על מימרא דיי׳ נטלין בני ישראל ועל מימרא דיי׳ שרן כל

יעשה פסח מיד תל׳ חקה אחת יהיה וג׳ אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר ובא עת לעשות פסח עם חבריו
כחקה וכמשפט יעשה׳ המשכן לאהל העדות׳ המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות׳ יהיה
על המשכן׳ כמו הווה על המשכן וכן כל לשון הפרשה׳ העלות הענן׳ כתרגומו אסתלקות
וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סילוק אלא צמיחה
ועלייה כמו עב קטנה ככף איש עולה מים׳ על פי ה׳ יסעו׳ שנינו במלאכת המשכן כיון שהיו
ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא

אשר ישכן הענן על המשכן
יחנו׃ ובהאריך הענן על המשכן
ימים רבים ושמרו בני ישראל
את משמרת יהוה ולא יסעו׃ ויש
אשר יהיה הענן ימים מספר
על המשכן על פי יהוה יחנו
ועל פי יהוה יסעו׃ ויש אשר
יהיה הענן מערב עד בקר
ונעלה הענן בבקר ונסעו או
יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו׃
או ימים או חדש או ימים בהאריך
הענן על המשכן לשכן עליו
יחנו בני ישראל ולא יסעו ו
ובהעלתו יסעו׃ על פי יהוה יחנו
ועל פי יהוה יסעו את משמרת
יהוה שמרו על פי יהוה ביד משה׃

עננא על משכנא שרן׃ עלי
קול אלה יחל בנו אסראיל
ועלי קולה ירחלון פהם טול
מדה מא יסכן אלגמאם עלא
אלמסכן מקימין׃ ובאורכות
עננא על משכנא יומין סגיאין
ויטרון בני ישראל ית מטרת
מימרא דיי ולא נטלין׃ ואן טאל
אלגמאם עלי אלמסכן איאמא
כתירה פיחפט בנו אסראיל
חפט אלה ולא ירחלון׃ ואית דהוי
עננא יומין דמנין על משכנא
על מימרא דיי שרן ועל מימרא
דיי נטלין׃ ורב מא כאן אלגמאם
איאמא מחציה עלא אלמסכן
פהם עלי קול אלה יכזלון ועלי
קולה ירחלון׃ ואית דהוי עננא

מרמשא עד צפרא ומסתלק עננא בצפרא ונטלין או יימם ולילי
ומסתלק עננא ונטלין׃ ורב מא כאן אלגמאם מן אלמסא אלי אלצבאח
תם ירתפע באלגדאה וירחלון או כהארא ולילא תם ירתפע וירחלון׃
או תלין יומין או ירחא או עידן בעדן באורכות עננא על משכנא
למשרי עלוהי שרן בני ישראל ולא נטלין ובאסתלקותיה נטלין׃ או יומין
או שהרא או חולא אדי טולת מדה אלגמאם עלי אלמסכן פיסכן עליה כבי
אסראיל מקימין גיר ראחלין ופי ארתפאעה ירחלון׃ על מימרא דיי שרן
ועל מימרא דיי נטלין ית מטרת מימרא דיי נטרין על מימרא דיי בידא

119

פ פ פ

וידבר יהוה אל משה לאמר: ה
עשה לך שתי חצוצרת כסף
מקשה תעשה אתם והיו לך
למקרא העדה ולמסע את
המחנות: ותקעו בהן ונועדו
אליך כל העדה אל פתח אהל
מועד: ואם באחת יתקעו ונועדו
אליך הנשיאים ראשי אלפי
ישראל: ותקעתם תרועה
ונסעו המחנות החנים קדמה:
ותקעתם תרועה שנית ונסעו
המחנות החנים תימנה תרועה
יתקעו למסעיהם: ובהקהיל

דמשה: כואן עלי קול אללה ינזלון
ועלי קולה ירחלון ויחפצון מא
אסתחפצתהם מן קולה ביד מוסא:
ומליל יי עם משה למימר:
תם כלם וכו: עביד לך תרתין
חצוצרן דכסף נגיד תעביד יתהון
ויהון לך לערעא כנשתא ולאטלא
ית משריתא: אצנע בוקין מן פצה
מצמתין יכונאן לך לדעוה א׳
גמאעה ותרחיל אלעסאכר: ב׳
ויתקעון בהון ויזדמנון לותך כל
כנשתא לתרע משכן זמנא: ואם
פאן צרב בהמא אגתמע אליך כל
אלגמאעה אלי באב קבא אלמחצר:
ואם בחדא יתקעון ויזדמנון לותך
רברבניא רישי אלפיא דישראל: ואן צרב באחדהמא אגתמע אליך אלאשראף
רוסא אלוף בני אסראיל: ותתקעון יבבתא ויטלון משריתא דשרין
קדומא: ואנפכו נפכא מגלבא ירחל בהא אלעסאכר אלנאזלה פי אלמשרק:
ותתקעון יבבתא תנינות ויטלון משריתא דשרין דרומא: יבבתא יתקעון
למטלניהון: ואנפכו נפכא מגלבא תאניה ירחל בהם אלעסאכר
אלנאזלה פי אלגנוב: כדאך ינפכון נפכא לרחילהם: ובמכנש

היה מהלך עד שמשה אומ׳ קומה ה׳ ונסע דגל מחנה יהודה זו בספרי ועל פי ה׳ יחנו כיון שהיו ישרא׳
חונים עמוד הענן מתמר ועולה ומשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשה אומר שובה
ה׳ רבבות אלפי ישראל הוי אומ׳ על פי ה׳ ביד משה ויש כלומר ופעמים ימים מקפר ימים מועטים או
ימים שנה כמו ימים תהיה גאולתו למקרא העדה כשתרצה לדבר עם הקנהדרין ושאר העם ותקראם
לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות ולמסע את המחנות בשעת סילוק מסעות תתקעו בהם נקימן
נמצאת אתה אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקבה ועל פי משה ועל פי חצוצרות מקשה מן
העשת תעשה מן הקשת הקדמ ותקעו בהן בשתיהן והוא סימן למקרא העדה שנ ונועדו אליך פתח אהל

את הקהל תתקעו ולא תריעו:
ובני אהרן הכהנים יתקעו
בחצצרות והיו לכם לחקת
עולם לדרתיכם: וכי תבאו
מלחמה בארצכם על הצר
הצרר אתכם והרעתם בחצצרת
ונזכרתם לפני יהוה אלהיכם
ונושעתם מאיביכם: וביום
שמחתכם ובמועדיכם ובראשי
חדשיכם ותקעתם בחצצרת
על עלתיכם ועל זבחי
שלמיכם והיו לכם לזכרון

ית קהלא תתקעון ולא תיבבון:
ופי תגויק אגוק אנפכו נפכא
ולא תגלבו: ובני אהרן כהניא
יתקעון בחצוצרתא ויהון לכון
לקים עלם לדריכון: ובנו הרון
אלאמה ינפכו באלאבואק ויכון
ראך לכם רסם אדהר
לאגיאלכם: וארי תיעלון
לאגחא קרבא בארעכון. על
מעיקי דמעיקין לכון. ותיבבון
בחצוצרתא וייעול דכרנכון
לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון
מסנאיכון: ואדא צרתם אלי חרב

פי בלדכם עלי עדו מעאדיכם פגלבו באלאבואק פאדי בוזכרתם
בין ידי אלה רבכם תגאתון מן אעדאיכם: וביום חדותכון ובמועדיכון
ובירישי ירחיכון ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון ועל נכסת
קדשיכון ויהון לכון לדכרנא קדם אלהכון אנא יי אלהכון: ופי
יום פרחכם ואעיאדכם ורוס שהורכם פאזרבו באלאבואק
עלא צואעדכם ודבאיח סלאמתכם פתכון לכם דכרא

מועד" ואם באחת יתקעו" הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ונועדו אליך הנשיאים ואף הן יועדתן
אל אהל מועד" ומגזרה שוה הוא בא בספרי" ותקעתם תרועה" סימן מסע המחנות תקיעה תרועה
ותקיעה כך הוא נדרש בספרי מן המקראות היתרים" ובהקהיל את הקהל וג' לפי שהוא אומ' והיו לך
למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה תוקע בשני כהנים ובשתיהן שנ' ותקעו בהן וג'
אף מסע המחנות בשתיהם" יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע
ומריע ותוקע ומעתה אין חלוק בין מקרא העדה למסע המחנות ת"ל ובהקהיל את הקהל וג' לומר
שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשתם מקרא העדה בשתים ושל נשיאים
באחת" וזה וזה אין בהם תרועה ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה" ובני אהרן
יתקעו" במקראות ובמסעות הללו" על עולותיכם" בקרבן צבור הכתוב מדבר" אני ה'
אלהיכם" מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנ' ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי

לפני אלהיכם אני יהוה אלהיכם:

ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מעל משכן העדת: ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני וישכן הענן במדבר פארן: ויסעו בראשנה על פי יהוה ביד משה: ויסע דגל מחנה בני יהודה בראשנה לצבאתם ועל צבאו נחשון בן עמינדב: ועל צבא מטה בני יששכר נתנאל בן צוער: ועל צבא מטה בני זבולן אליאב בן חלן: והורד המשכן

בין ידי רבכם אנא אללה רבכם

אמרת ברוך:

והוה בשתא תניתא בירחא תנינא בעסרין לירחא אסתלק עננא מעלוי משכנא דסהדותא: ולמא כאן פי אלשהר אלתאני מן אלסנה אלתאניה פי עשרין מנה ארתפע אלגמאם ען מסכן אלשהאדה: ונטלו בני ישראל למטלניהון ממדברא דסיני ושרא עננא במדברא דפארן: פרחל בנו אסראיל עלי מראחלהם מן ברייה סיני וסכן אלגמאם פי ברייה פארן: ונטלו בקדמיתא על מימרא דיי' בידא דמשה: פכאן אול רחילהם עלי קול אללה ביד מוסא: ונטל טיקס משרית בני יהודה בקדמיתא לחיליהון ועל חיליה נחשון בר עמינדב: פאן רחל מרכז עסכר בני יהודה עלי מקדמה לגיושהם ועלי גישה נחשון אבן עמינדב: ועל חילא דשבטא דבני יששכר נתנאל בר צוער: ועלי גיש סבט יששכר נתנאל אבן צוער: ועל חילא דשבטא דבני זבולון אליאב בר חלון: ועלא גיש סבט בני זבולון אליאב אבן חלון: ומתפרק משכנא

זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות. בחדש השני. נמצאת אתה אומר י"ב חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב שהרי בר"ח סיון חנו שם ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הבאה. למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון. במדבר פארן. קברות התאוה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה. והורד המשכן. כיון שנוסע דגל יהודה נכנס אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את הארון שנ' ובא אהרן ובניו בנסוע המחנה ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש שנושאין בני קהת

ונסעו בני גרשון ובני מררי נשאי
המשכן׃ ונסע דגל מחנה ראובן
לצבאתם ועל צבאו אליצור
בן שדיאור׃ ועל צבא מטה בני
שמעון שלמיאל בן צורישדי׃
ועל צבא מטה בני גד אליסף
בן דעואל׃ ונסעו הקהתים נשאי
המקדש והקימו את המשכן עד
באם׃ ונסע דגל מחנה בני אפרים
לצבאתם ועל צבאו אלישמע
בן עמיהוד׃ ועל צבא מטה בני
מנשה גמליאל בן פדהצור׃
ועל צבא מטה בני בנימן
אבידן בן גדעוני׃ ונסע דגל

ונטלין בני גרשון ובני מררי
נטולי משכנא׃ תם פצל אלמסכן
פחמל בני גרשון ובני מררי
חאמליה׃ ונטיל טיקס משרית
ראובן לחיליהון ועל חיליה
אליצור בר שדיאור׃ תם רחל
מרכז עסכר ראובן לג׳ושהם
ועלי ג׳ישהם אליצור אבן שדיאור׃
ועל חילא דשבטא דבני שמעון
שלמיאל בר צורי שדי׃ ועלי ג׳יש
סבט בני שמעון שלמיאל אבן
צורי שדי׃ ועל חילא דשבטא
דבני גד אליסף בר דעואל׃ ועלי
ג׳יש סבט גד אליסף אבן דעואל׃
ונטלין בני קהת נטולי מקדשא
ומקימין ית משכנא עד מיתיהון׃ תם רחל אלקהתיין חאמלי אלמקדס.
וקד כאן אלמסכן אלי מג׳יהם׃ ונטיל טיקס משרית בני אפרים לחיליהון
ועל חיליה אלישמע בר עמיהוד׃ תם רחל מרכז עסכר בני אפרים
לג׳ושהם ועלי ג׳ישהם אלישמע אבן עמיהוד׃ ועל חילא דשבטא
דבני מנשה גמליאל בר פדה צור׃ ועלי ג׳יש סבט מנשה גמליאל
אבן פדה צור׃ ועל חילא דשבטא דבני בנימין אבידן בר
גדעוני׃ ועלי ג׳יש סבט בנימין אבידן אבן גדעוני׃ ונטיל טיקס

עומדין מפורקין ונתונים על העגלות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך נסעו הקהתים נושאי המקדש
נושאי דברים המקודשים׳ והקימו את המשכן׳ בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים
היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החניה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני
קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המקדש ולכשבאים
בני קהת מוצאים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמע המקרא״

והקימו

מחנה בני דן מאסף לכל
המחנת לצבאתם ועל צבאו
אחיעזר בן עמי שדי: ועל
צבא מטה בני אשר פגעיאל
בן עכרן: ועל צבא מטה בני
נפתלי אחירע בן עינן: אלה
מסעי בני ישראל לצבאתם
ויסעו: ויאמר
משה לחבב בן רעואל המדיני
חתן משה נסעים אנחנו אל
המקום אשר אמר יהוה אתו
אתן לכם לכה אתנו והטבנו לך
כי יהוה דבר טוב על ישראל:

משרית בני דן מכניש לכל
משריתא לחיליהון ועל חיליה
אחיעזר בר עמי שדי: ת"ס רחל
מרכז עסכר בני דן עלי סאקה
סאיר עסאכר לגיושהם ועלי
גישה אחיעזר אבן עמי שדי:
ועל חילא דשבטא דבני אשר
פגעיאל בר עכרן: ועלי גיש סבט
אשר פגעיאל אבן עכרן: ועל
חילא דשבטא דבני נפתלי אחירע
בר עינן: ועלי גיש סבט נפתלי
אחירע אבן עינן: אלין מטלני
בני ישראל לחיליהון ונטלו: הדה
מראחל בני אסראיל לגיושהם
פלמא רחלו: ואמר משה לחובב בר רעואל מדינאה
חמוהי דמשה נטלין אנחנא לאתרא דאמר יי יתיה אתין לכון
איתא עמנא ונוטיב לך ארי יי מליל לאיתאה טבתא על ישראל:
פקאל מוסי לחובב אבן רעואל אלמדיאני חמוה אנא ראחלין אלי אלמוצע
אלדי קאל אללה איאה אעטיכם פתעאל מענא נחסן אליך לאן אללה
קד ועד אל אסראיל בכיר: ואמר ליה לא איזיל

והקימו" מקימי המשכן אותו קודם בואם של בני קהת" מאסף לכל המחנות" גמרא ירושלמי לפי שהיה
שבטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו ותנא כמאן
דאמר אתיא מהלכין כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן כאשר יחנו כן יסעו ואית דאמרי היו מהלכין א
כקורה ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות" אלה מסעי" זה סדר מסעיהם" ויסעו" ביום ההוא נסעו"
חובב הוא יתרו" שנאמר ומבני חובב חותן משה ומה ת"ל ותבאנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקות
קורין לאבי אביהן אבא ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שיתר פרשה אחת בתורה חובב על שחבב
את התורה כו'" נוסעים אנחנו אל המקום" מיד עד שלשה ימים אנו נכנסים לארץ שבמסע
זה הראשון נסעו על מנת ליכנס לארץ ישראל אלא שחטאו במתאוננים ומפני מה
שיתף משה עצמו עמהן עדיין לא נגזרה גזירה עליו וכסבור שהוא יכנס"

ויאמר אליו לא אלך כי אם אל
ארצי ואל מולדתי אלך: ויאמר
אל נא תעזב אתנו כי על כן
ידעת חנתינו במדבר והיית
לנו לעינים: והיה כי תלך עמנו
והיה הטוב ההוא אשר ייטיב
יהוה עמנו והטבנו לך: ויסעו
מהר יהוה דרך שלשת ימים
לתור להם מנוחה: וענן יהוה
עליהם יומם בנסעם מן המחנה:

אלהין לארעי ולילדותי איזיל:
קאל לא אמצי לאכן אלי ארצי
ומולדי: ואמר לא כען תשבוק
יתנא ארי על כין ידעתא כד
הוינא שרן במדברא וגבורן
דאתעבידא לנא חזיתא בעינך:
קאל יא האדי לא תתרכנא פאנך
תעלם אן פי טול מקאמנא
פי אלבר כנת לנא כאלבצאיר:
ויהי ארי תיזיל עמנא ויהי
טבא ההוא די יוטיב יי עמנא

ונוטיב לך: ואן סרת מענא פאי כיר יחסן אלה בה אלינא נחסן אליך
מנה: ונטלו מטורא דאתגלי עלוהי יקרא דיי מהלך תלתא יומין
וארון קימא דיי נטיל קדמיהון מהלך תלתא יומין לאתקנא להון
אתר בית משרי: ורחלו מן גבל אלה מסאפה תלתה איאם וצנדוק
עהדה יסיר בין ידיהם מסאפה תלתה איאם ליכתאר להם מסתקרא:
ועננא דיקרא דיי מטל עלויהון ביממא במטלהון מן משריתא: וגמאמה
עליהם נהארא אד רחלו מן אלעסכר:

וארון ברית יהוה
נסע לפניהם
דרך שלשת ימים

אל ארצי ואל מולדתי אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי אל נא תעזב אין נא אלא לשון בקשה שלא יאמרו
לא נתגייר יתרו מחיבה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך
לו כי על כן ידעת חנתנו במדבר כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים
וגבורות שנעשו לנו כי על כן ידעת כמו על אשר ידעת כמו כי על כן לא נתתיה לשלה בני כי על כן
באתם כי על כן ראיתי פניך והיית לנו לעינים לשון עבר כתרגומו ד"א לשון עתיד כל דבר ודבר שיתעלם
מעינינו תהיה מאיר עינינו ד"א שתהא חביב עלינו כגלגל עינינו שנ' ואהבתם את הגר והיה הטוב ההוא
מה טובה הטבנו לו אמרו כשהיו מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו
מלחלוק אמרו מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא יטלנו ובין כך ובין כך נתנוהו לבני יתרו ליונדב בן רכב
דרך שלשת ימים מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב"ה חפץ להכניסן לארץ מיד וארון ברית יי'
נוסע לפניהם דרך שלשת ימים זה הארון היוצא עמהן למלחמה ובו שברי לוחות מונחים ומקדים לפניהם
דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חניה וענן יי' עליהם יומם שבעה עננים כתובים במסעיהם ארבעה
מארבע רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג
נחשים ועקרבים ויהי בנסע הארן עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין

זך

ויהי
בנסע הארן ויאמר משה
קומה יהוה ויפצו איביך וינסו
משנאיך מפניך: ובנחה
יאמר שובה יהוה רבבות אלפי
ישראל:
ויהי העם כמתאננים רע
באזני יהוה וישמע יהוה
ויחר אפו ותבער בם אש
יהוה ותאכל בקצה המחנה:
ויצעק העם אל משה ויתפלל
משה אל יהוה ותשקע האש:
והאספסף אשר בקרבו התאוו

והוה במטל ארונא ואמר
משה אתגלי יי׳ ויתבדרון סנאך
ויערקון בעלי דבבך מן קדמך:
וכאן אסביר ענד רחיל אלצנדוק
אן יקול מוסי קם יא רב בנצרנא
יתבדד אעדאיך ויהרב שאנאך
מן בין ידיך: ובמשרוהי אמר
תוב יי׳ שרי ביקרך בגו רבבות
אלפיא דישראל: וענד נזולה יקול
רד יא רב כורך אלי רבואת אלוף
אסראיל: והוה עמא
כד מסתקפין ביש קדם יי׳ ושמיע
קדם יי׳ ותקיף רגזיה ודליקת
בהון אישתא מן קדם יי׳ ושיציאת
בסיפי משריתא: וכאן אלקום כמעתני אשר בין ידי אללה פסמע אללה
דלך ואשתד גצבה ואשתעלת פיהם נאר אללה ואחרקת פי טרף אלעסכר:
וצוח עמא על משה וצלי משה קדם יי׳ ואשתקעת אישתא: פצרך אלקום אלי
מוסא פדעי רבה פגארת אלנאר: וקרא שמיה דאתרא ההוא דליקתא:

זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וכו׳ כדאיתא בכל כתבי הקדש׳׳ קומה ה׳
לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשה ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר תנחומא
בויקהל׳ ויפוצו אויביך׳׳ המכונסין׳ וינוסו משנאיך׳׳ אלו הרודפים׳׳ משנאיך׳׳ אלו שונאי ישראל שכל השונא
את ישראל היה שונא את מי שאמר והיה העולם שנ׳ ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד׳׳ שובה
ה׳ מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן בשובה ונחת תושעון׳׳ רבבות אלפי ישראל׳׳ מגיד שאין השכינה שורה בישראל
פחותים משני אלפים ושתי רבבות׳׳ ויהי העם כמתאוננים׳׳ אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר מה אעשה לעם
הזה ואומר העם הרע הזה וכשהם כשרים קראם עמי שנ׳ שלח עמי׳׳ עמי מה עשיתי לך׳׳ כמתאוננים
אין מתאוננים אלא לשון עלילה מבקשים עלילה היאך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון כי
תואנה הוא מבקש׳׳ רע באזני ה׳ תואנה שהיא רעה באזני ה׳ שמתכוונים שתבא באזניו ויקניט אמרו אוי
לנו כמה לבטנו בדרך הזה שלשה ימים שלא נחנו מעינוי הדרך׳׳ ויחר אפו׳׳ אני הייתי מתכוון לטובתכם
שתכנסו לארץ מיד׳׳ בקצה המחנה׳׳ במוקצין שבהם לשפלות אלו ערב רב ר׳ שמעון בן מנסיא אומר
בקצינים שבהם ובגדולים׳׳ ויצעק העם אל משה׳׳ משל למלך בשר ודם שכעס על בנו והלך הבן אצל
אוהבו של אביו ואמר לו צא ובקש עלי מאבא׳׳ ותשקע האש׳׳ שקעה במקומה שאלו חזרה לאחת

ויקרא שם המקום ההוא
תבערה כי בערה בם אש יהוה:
והאספסף אשר בקרבו התאוו
תאוה וישבו ויבכו גם בני
ישראל ויאמרו מי יאכלנו
בשר: זכרנו את הדגה אשר
נאכל במצרים חנם את
הקשאים ואת האבטחים ואת
החציר ואת הבצלים ואת
השומים: ועתה נפשנו יבשה
אין כל בלתי אל המן עינינו:
והמן כזרע גד הוא ועינו
כעין הבדלח: שטו העם ולקטו

ארי דליקת בהון אישתא
מן קדם יי: וסמאה דאך אלמוצע
אלמשתעלה למא אשתעלת
פיהם נאר אלה: וערבובין
דבינהון שאילו שאילתא
ותבו ובכו אף בני ישראל ואמרו
מן יוכלננא בסרא: ואללפיף
אלדי פימא בינהם תשהו שהוה
פרגע בנו אסראיל איצא
מעהם פבכו וקאלו מן יטעמנא
לחמא: דכירין אנחנא ית נוניא
דהוינא אכלין במצרים מגן
ית בוציניא וית אבטיחיא וית כרתי
וית בוצלי וית תומי: פדכרנא אלסמך
אלדי כנא נאכלה במצר מגאנא ואלקתא ואלבטיך ואלכראת ואלבצל
ואלתום: וכען נפשנא תאיבא לית כל מידעם אלהין למנא עיננא:
ואלאן פנפוסנא יאבסה ליס שי ואנמא עיוננא אלי אלמן ממדודה:
ומנא כבר זרע גדא הוא וחזויה כחיזו בדלחא: וכאן אלמן
כבזר אלכזברה ולונה כלון אללולו: שטן עמא ולקטין דצבי

הדוחות היתה מקפלת והולכת כל אותו הדות: והאספסוף. אלו ערב רב שנאספו עליהם בצאתם ממצרים:
וישובו גם בני ישראל ויבכו עמהם: מי יאכלנו בשר: וכי לא היה להם בשר והלא כבר נאמר וגם ערב רב
עלה אתם וצאן ובקר וג' ואם תאמר אכלום והלא בכניסתן לארץ נאמ' ומקנה רב היה לבני ראובן וג' אלא
שמבקשים עלילה: אשר נאכל במצרים חנם: אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר
ותבן לא ינתן להם אם תבן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנים להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המצות:
את הקשואים: אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהם קשים למיניקות
אומרים לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק משל למלך כו כדאיתא בספרי: הקשואים הם קוקומברוש
בלעז: אבטיחים בוליקש: החציר: כרישין פורייש ית בוציניא וכו: אל המן: מן בשחר מן בערב:
והמן כזרע גד: מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקב"ה הכתיב בתורה
והמן כזרע גד וג' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב: כזרע גד: עגול
כגידא זרע קולייאנדרו: בדלח: שם אבן טובה קריסטל: שטו: אין שיטו אלא לשון טיול אישבנייר בלא

וטחנו ברחים או דכו במדכה
ובשלו בפרור ועשו אתו עגות
והיה טעמו כטעם לשד השמן:
וברדת הטל על המחנה לילה
ירד המן עליו: וישמע משה
את העם בכה למשפחתיו איש
לפתח אהלו ויחר אף יהוה מאד
ובעיני משה רע: ויאמר משה
אל יהוה למה הרעת לעבדך
ולמה לא מצתי חן בעיניך לשום
את משא כל העם הזה עלי:
האנכי הריתי את כל העם הזה

טחנין בריחיא או דקין במדוכתא·
ומבשלין ליה בקדרא ועבדין יתיה
גריצן והוי טעמיה כטעים דליש
במשחא: יטוף אלקום וילקטונה
ויטחנון מנה פי ארחא או ידקון
באלמדק· ויטבכון מנה פי אלברם·
ויצנעון מנה מלילא ויכון טעמה
כחלאוה בדסם: וכד נחית טלא
על משריתא בליליא נחית מנא
עלוהי: ועND נזול אלטל עלי
אלעסכר לילא ינזל אלמן עליה:
ושמע משה ית עמא· בכין
לזרעיתהון גבר בתרע משכניה·

ותקיף רוגזא דיי' לחדא ובעיני משה ביש: פלמא סמע מוסא
אלקום יבכון לעשאירהם כל אמר עלי באב כבאיה פאשתד גצב
אללה גדא· וסא דלך ענד מוסי': ואמר משה קדם יי' למא אבאישתא לעבדך
ולמא לא אשכחית רחמין קדמך לשואה ית מטול כל עמא הדין
עלי: קאל מוסא ללה· לם אבתלית עבדך· ולם לם אגד חטוה ענדך·
אד ציירת גמיע כלפת הולאי אלקום עליי: האנא עדית כל עמא הדין

עמל·· וטחנו ברחים וגו'· לא ירד ברחים ולא בקדרה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לכטוחנין ולנדוכין
ולמבושלים·· בפרור·· קדירה·· לשד השמן·· לחלוח שלשמן כך פירשו דונש ודומה לו נהפך לשדי בחרבוני
קיץ והלמד יסוד נהפך לחלוחי בחרבוני קיץ ורבותינו פירשוהו לשון שדים אך אין ענין שדים אצל שמן
ואי אפשר לומר לשד השמן לשון וישמן ישורון שאם כן היה המ"ס נקוד קמץ וטעמו למטה תחת המ"ס
עכשיו שהמ"ס נקוד פתח קטן והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול וחיכה נקודה בפתח
קטן מפני שהוא סוף פסוק דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש·· כעיסה הנלושה בשמן וקטופה
בדבש ותרגום של אונקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתרונו של דונש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית
שמן יש בה·· בוכה למשפחותיו·· משפחות משפחות נאספים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי ורבותינו
אמרו למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם·· כי תאמר אלי·· שאתה אומר אלי
שאהו בחיקך והיכן אמר לו כן לך נחה את העם ואומר ויצום אל בני ישראל על מנת שיהיו
סוקלין אתכם ומחרפין אתכם·· על האדמה אשר נשבעת לאבותיו·· אתה אומר לי לשאתם בחיקי··

אם אנכי ילדתיהו כי תאמר
אלי שאהו בחיקך כאשר ישא
האמן את הינק על האדמה אשר
נשבעת לאבתיו׃ מאין לי בשר
לתת לכל העם הזה כי יבכו עלי
לאמר תנה לנו בשר ונאכלה׃
לא אוכל אנכי לבדי לשאת את
כל העם הזה כי כבד ממני׃ ואם ככה
את עשה לי הרגני נא הרג אם
מצאתי חן בעיניך ואל אראה
ברעתי׃
ויאמר יהוה אל משה אספה לי
שבעים איש מזקני ישראל
אשר ידעת כי הם זקני העם

אם בני אנון דאמרת לי סוברהי
בתוקפך. כמא דמסובר תורבינא
ית ינקא. על ארעא דקיימתא
לאבהתוהי׃ הלא אנא חמלתהם.
אם ולדתהם אד קלת לי סוסהם.
כאנך תחמלהם פי חגרך כמא
יחמל אלחאצן אלרציע אלי אלבלד.
אלדי אקסמת לאבאיהם׃ מנן
לי בסרא למתן לכל עמא
הדין ארי בכן עלי למימר.
הב לנא בסרא וניכול׃ מן אין
לי לחם אעטי גמיעהם. אד
יבכון עליי ויקולון אעטנא
לחמא נאכל׃ לית אנא יכיל
בלחודי לסוברא ית כל עמא
הדין ארי יקיר מני׃ לא אטיק אנא וחדי אן אסוסהם כלהם תקיל
עליי׃ ואם כדין את עביד לי קטולני כען מקטל אם אשכחית רחמין
קדמך ולא אחזי בבשתי׃ ואן כנת קד אזמעת עקובה פאג עלהא
אמאתתי אן וגדת חצאה ענדך ולא ארא בליתי׃ ואמר יי׳
למשה כנוש קדמי שבעין גברא מסבי ישראל דידעתא ארי אינון סבי עמא

ואם ככה את עושה לי׳ תשש כוחו שלמשה כנקבה כשהראהו הקב״ה הפורענות שהוא עתיד להביא
עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה״ ואל אראה ברעתי״ ברעתם היה לו לכתוב אלא שכינה
הכתוב וזה אחד מתיקוני סופרים בתורה לכנוי ולתיקון לשון״ אספה לי׳ הרי תשובה לתלונתך שאמרת
לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמהם שנ׳ לך ואספת את
זקני ישרא׳ אלא באש תבערה מתו וראוים היו לכך מסיני דכתיב ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש
כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו ויאכלו וישתו ולא רצה הקב״ה ליתן אבלות במתן תורה ופרע
להם כאן״ אשר ידעת כי הם וגו׳ אותן שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים בעבודת
פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן
כדרך שנצטערו בצרתן״ ולקחת אותם׳ קחם בדברים אשריכם שנתמניתם פרנסים על בנו

שלמקום

ושטריו ולקחת אתם אל אהל
מועד והתיצבו שם עמך: וירדתי
ודברתי עמך שם ואצלתי מן
הרוח אשר עליך ושמתי
עליהם ונשאו אתך במשא
העם ולא תשא אתה לבדך:
ואל העם תאמר התקדשו
למחר ואכלתם בשר כי
בכיתם באזני יהוה לאמר מי
יאכלנו בשר כי טוב לנו
במצרים ונתן יהוה לכם בשר
ואכלתם: לא יום אחד תאכלון

וסרכוהי ותדבר יתהון למשכן
זמנא ויתעתדון תמן עמך: פקא
אלה למוסי אגמע לי סבעין רגלא
מן שיוך בני אסראיל אלדין תעלם
אנהם שיוכהם ועראפהם וכדהם
אלי כבא אלמחצר ליקפון תם מעך:
ואתגלי ואמליל עימך תמן
ואלבי מן רוחא דעלך ואשוי
עליהון ויסוברון עימך במטול
עמא ולא תסובר את בלחודך:
חתא אתגלא ואכאטבך הנאך
ואפרדהם מן אלנור אלדי עלא
וגהך ואגעלה עליהם פיעאונונך

פי סיאסה אלקום ולא תסוסהם אנת וחדך: ולעמא תימר אזדמנו
למחר ותיכלון בסרא ארי בכיתון קדם יי למימר מן יוכלננא בסרא
ארי טב לנא במצרים ויתין יי לכון בסרא ותיכלון: וקל ללקום
אסתעדו אלי גד חתא תאכלון לחמא לאנכם בכיתם בין ידי אלה
וקלתם מן יטעמנא לחמא וכאן אצלח לנא במצר פיעטיכם
אלה לחמא תאכלונה: לא יומא חד תיכלון ולא תרין

שלמקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראו ישראל וינהגו בהן גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שנכנסו
עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה: וירדתי. זו אחת מעשר ירידות הכתובות בתורה: ודברתי עמך.
ולא עמהם: ואצלתי. כתרגומו ואַרבי כמו ויאצל בבני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה באותה
באותה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום: ונשאו אתך.
התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם סורחנים ומסרבנים: ולא תשא אתה לבדך. הרי
תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לבדי: התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר
הקדישם ליום הרגה: עד חדש ימים. זו בכשרים שמתמתנין על מטותיהם ואחר כך נשמתן
יוצאה וברשעים הוא אומר הבשר עודנו בין שניהם כדאיתא שנויה בספרי אבל במכילתא
שנויה חלוף הרשעים אוכלין ומצטערין שלשים יום והכשרים הבשר עודנו בין שניהם:
עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו דתקוצון ביה יהא דומה לכם כאילו אכלתם ממנו יותר מדאי

ולא יומים ולא חמשה ימים
ולא עשרה ימים ולא עשרים
יום׃ עד חדש ימים עד אשר
יצא מאפכם והיה לכם לזרא
יען כי מאסתם את יהוה אשר
בקרבכם ותבכו לפניו לאמר
למה זה יצאנו ממצרים׃ ויאמר
משה שש מאות אלף רגלי
העם אשר אנכי בקרבו ואתה
אמרת בשר אתן להם ואכלו
חדש ימים׃ הצאן ובקר ישחט

סדר

יומין ולא חמשה יומין ולא
עסרה יומין ולא עסרין יומין׃
לא יום ואחד תאכלונה ולא
יומין ולא כמסה ולא עשרה
ולא עשרין׃ עד ירח יומין עד
דתקוצון ביה ויהי לכון לתקלא
חלף דקצתון במימרא דיי
דשכינתיה שריא ביניכון
ובכיתון קדמוהי למימר למא
דנן נפקנא ממצרים׃ אלי
שגם איאם שהר אן יכרג מן אנאפכם
מתלא· ויציר לכם הזא· לאגל

מא זהדתם פי כור אללה אלדי פימא בינכם ובכיתם בין ידיה וקלתם לם
אכרגנא מן מצר׃ ואמר משה שית מאה אלפין גברא רגלאה· עמא
דאנא ביניהון ואת אמרת בסרא אתין להון וייכלון ירח יומין׃ קאל מוסי
סת מאיה אלף רגל ראגל אלקום אלדי אנא פימא בינהם ואנת קלת
אעטיהם לחמא יאכלונה שהרא׃ העאן ותורין יתנכסון להון

עד שיצא ונכ על לחוץ דרך האף׳ והיה לכם לזרא׳ שתהיו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם׳
ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין לחלב זרא׳ את ה׳ אשר בקרבכם׳ אם לא
שנטעתי שכינתי בינכם לא גבה לבבכם ליכנס לכל הדברים הללו׳ שש מאות אלף רגלי׳
לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים׳ רבי משה הדרשן פירש שלא בכו אלא
אותן שיצאו ממצרים׳ הצאן ובקר ישחט׳ זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא
דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואתה אמרת
בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הצאן ובקר הכל כמשמעו מי מספיק להם כענין שנ׳
ומצא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו
הכתוב ולא נפרע ממנו וזו שלמריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב׳ רבי שמעון אומ׳
חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך מי שכתב בו בכל ביתי נאמן הוא יאמר אין
המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו׳ ואתה אמרת בשר אתן להם לחדש
ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו הצאן ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ותהי אכילה זו מ
מספקתן עד עולם וכי שבחך הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחתוך ראשך השיבו הקב״ה
ואם לא אתן יאמרו שקצרה יד ה׳ הטוב בעיניך שיד ה׳ תקצר בעיניהם יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל

להם ומצא להם אם את כל
דגי הים יאסף להם ומצא להם:

ויאמר יהוה אל משה היד יהוה
תקצר עתה תראה היקרך דברי
אם לא: ויצא משה וידבר אל
העם את דברי יהוה ויאסף
שבעים איש מזקני העם
ויעמד אתם סביבת האהל:
וירד יהוה בענן וידבר אליו
ויאצל מן הרוח אשר עליו
ויתן על שבעים איש הזקנים
ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו
ולא יספו: וישארו שני אנשים

היספקון להון אם ית כל נוני ימא
יתכנשון להון היספקון להון:
פמן אעטאהם אגנאם ובקר תכפי
להם פתכפיהם או גמיע סמך
אלבחר יחאש להם פיקנעהם:
ואמר יי למשה
המימרא דיי יתעכב כען תחזי
היערעינך פתגמי אם לא: פקאל
אלה למוסי הל קדרה' אלה
תקצר אלאן תנט'ר איואפיכם
כלאמי אם לא: ונפק משה
ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי
וכנש שבעין גברא מסבי עמא
ואקים יתהון סחור סחור למשכנא: פכרג
מוסי ואכבר אלקום בכלאם אלה

ד' ידי וכל דברי ימים בוות בר מנן

וגמע סבעין רגלא מן שיוכ'הם ואוקפהם חואלי אלכבא: ואתגלי יי בעננא
ומליל עמיה ורבי מן רוחא דעלוהי ויהב על שבעין גברא סבייא והוה כד
שרת עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא פסקין: פתגלי אלה פי אלגמאם
וכאטבה ואפאץ מן אלנור אלדי עליה וכסא אלסבעין אלרגאל אלשיוך
פלמא אסתקר עליהם דלך אלנור תנבו ולם יחתבגו עודה: ואשתארו תרין

היד ייי תקצר לפתוח תפלו שעה אחת' עתה תראה היקרך דברי' רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא
אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם סוף לדונך ודיך
אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף
בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצלה ידי אמר לפניו הריני הולך ומפייסן
אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן אמר להם היד ה' תקצר הוהבה
צור ויזובו מים וג' הגם לחם יוכל תת אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאות שאלתינו וזהו שנ'
ויצא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויקח משבעים איש וגו' ולא יספו לא נתנבאו אלא
אותו היום לבדו כך מפור שבספרי' ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם' וישארו שני
אנשים' מאותן שנבחרו אמרו אין אנו כדאי לגדולה זו' והמה בכתובים' כמבוררים שבהם לסנהדרין
ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי התשבון עולה לשנים עשר שבטים ששה ששה לכל

במחנה שם האחד אלדד ושם
השני מידד ותנח עליהם הרוח
והמה בכתבים ולא יצאו
האהלה ויתנבאו במחנה:
וירץ הנער ויגד למשה ויאמר
אלדד ומידד מתנבאים במחנה:
ויען יהושע בן נון משרת
משה מבחריו ויאמר אדני
משה כלאם: ויאמר לו משה
המקנא אתה לי ומי יתן כל
עם יהוה נביאים כי יתן יהוה
את רוחו עליהם: ויאסף משה

מתנבאים
ר"ת משה תנוח
נכנסו בגן אלהים
יהושע מכנים:

גוברין במשריתא שום חד אלדד
ושום תנינא מידד ושרת עליהון
רוח נבואה ואינון בכתיביא
ולא נפקו למשכנא ואתנביאו
במשריתא: ובקי רגלאן פי
אלעסכר אסם אחדהמא אלדד
ואלתאני מידד ואסתקרת עליהם
אלנבווה והם מן אלמכתובין ולם
יכרגו אלי אלכבא בל תנבו פי
אלעסכר: ורהט עולימא וחוי
למשה ואמר אלדד ומידד
מתנבן במשריתא: פחאצר
אלגלאם ואכבר מוסי וקאל אלדד
ומידד מתנביין פי אלעסכר: ואתיב יהושע בר נון משמשנה דמשה
מעולימותיה ואמר רבוני משה אסר ינון: פאגאבה יהושע אבן נון
כאדם מוסא מן תלאמידה וקאל יא סיידי יא מוסי אחבסהמא: ואמר
ליה משה הקנאתי את מקני לעינא פון דיהון כל עמיה דיי נביין ארי
יתין יי' ית רוח נבואתיה עליהון: קאל לה מוסי הל תגאר לי לית
צאר גמיע אמה אללה אנביא כאן יגעל מן נורה ונבוותה עליהם:
ואתכניש משה למשריתא הוא וסבי ישראל: פלמא אנצם מוסי

שבטו ושבט חוץ משני שבטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין
שבט שומע לי לפחות משבטו זקן אחד מה עשה נטל שבעים ושנים פתקין וכתב
על שבעים זקן ועל שנים חלק ובררן מכל שבט ושבט ששה והיו שנים ושבעים אמר להם טלו
פתקיכם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן נתקדש מי שעלה בידו חלק אמר לו לא חפץ המקום
בך: וירץ הנער יש אומרים גרשום בן משה היה: כלאם הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם
דא תנם אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ: המקנא אתה
לי הקנאתי אתה מקנא לי כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנקום או לעזור
אמפר כמוס בלעז: אוחז בעוני המשא: ויאסף משה מפתח אהל מועד אל המחנה נכנסו איש

אל המחנה הוא וזקני ישראל׃
ורוח נסע מאת יהוה ויגז
שלוים מן הים ויטש על
המחנה כדרך יום כה וכדרך
יום כה סביבות המחנה
וכאמתים על הארץ׃ ויקם
העם כל היום ההוא וכל הלילה
וכל יום המחרת ויאספו את
השלו הממעיט אסף עשרה
חמרים וישטחו להם שטוח
סביבות המחנה׃ הבשר עודנו
בין שניהם טרם יכרת ואף יהוה
חרה בעם ויך יהוה בעם מכה
רבה מאד׃ ויקרא את שם

אלי אלעסכר הו ושיוך בני אסראיל׃
ורוחא נטל מן קדם יי ואפרח סלוין
מן ימא ורמא על משריתא כמהלך
יומא לכא וכמהלך יומא לכא
סחור סחור למשריתא וכרום
תרתין אמין על אפי ארעא׃ הבת
ריח מן ענד אללה וקטעת סלוי
מן אלבחר ואלקתה עלי אלעסכר
שביה במסיר יום ימנה ויסרה
חוליה וארתפאעה מן אלארץ
דראעין׃ וקם עמא כל יומא
ההוא וכל ליליא וכל יומא
דבתרוהי וכנשו ית סלווא דאזעיר
כנש עסרא דגורין ושטחו להון
משטוחין סחור סחור למשריתא׃

פאקאם אלקום באקי יומהם ולילתהם וטול נהאר גדהם פגמע אלדי
אלסלוי אקלהם גמע עשרה אנאביר פסטחוה להם סטוחא חואלי
אלעסכר׃ בסרא עד כען בין שניהון עד לא פסק ורוגזא דיי תקיף
בעמא וקטל יי בעמא קטול סגי לחדא׃ ואללחם בעד בין אסנאנהם
קבל אן ימצגה אד אשתד גצב אללה עליהם פצרבהם צרבה עצימה
גדא׃ וקרא ית שמיה דאתרא ההוא קברי דמשאלי׃ אלי תמן

לאהלו׳ ויאסף׳ לשון כניסה אל הבית כמו ואספתו אל תוך ביתך ואב לכולן יצבור ולא ידע מי אוספם
מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו׳ ויגז׳ ויפריחוהו כי גז חיש וכן
נגוזו ועבר׳ ויטוש׳ ויפשט כמו והם נטושים על פני כל הארץ ונטשתיך המדברה׳ וכאמתים׳
פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגביה ולא לשחות
הממעיט׳ מי שאוסף פחות מכולם העצלים והחגרים אסף עשרה חמרים׳ וישטחו׳ עשו אותן
משטיחין משטיחין׳ טרם יכרת׳ כתרגומו עד לא פסק׳ ד״א אינו מספיק לפוסקן בשיניו עד
שנשמתו יוצאה׳ ותדבר׳ אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר דבר האיש

המקום ההוא קברות התאוה
כי שם קברו את העם המתאוים:
מקברות התאוה נסעו
העם חצרות ויהיו בחצרות:

קברו ית עמא דשאילו: וסמא
דלך אלמוצע קבור אלשהוה
לאנהם דפנו הנאך אלקום
אלמתשהיין: מקברי דמשאלי
נטלו עמא לחצרות. והוו
בחצרות: ורחלו מנה אלי חצרות
פלמא אקאמו בהא:

ותדבר מרים ואהרן במשה על
אדות האשה הכשית אשר לקח
כי אשה כשית לקח: ויאמרו
הרק אך במשה דבר יהוה הלא
גם בנו דבר וישמע יהוה:
והאיש משה ענו מאד מכל ענו ק׳ י
האדם אשר על פני האדמה:
ויאמר יהוה
פתאם אל משה ואל אהרן

דנסיב אתתא שפירתא

ומלילת מרים ואהרן במשה
על עיסק אתתא שפירתא
דנסיב רחיק: תכלמת מרים
והרון במוסי בסבב אלמראה
אלחסנה אלתי תזווגהא לאנה
כאן קד אעתזלהא: ואמרו הלחוד
ברם עם משה מליל יי׳ הלא
אף עמנא מליל ושמיע קדי׳:
פקאלו אן כאן מן אגל אנבוה פתאה וחדה פקט כאטבה אלה אליס קד
כאטבנא פסמע אלה דלך: וגברא משה ענותן לחדא מכל אנשא
דעל אפי ארעא: וכאן מוסא רגלא כאשעא גדא אכתר מן גמיע אלנאס
אלדי עלא וגה אלארץ: ואמר יי׳ בתכיף למשה ולאהרן ולמרים
פוקו תלתיכון למשכן זמנא ונפקו תלתיהון: פקאל אלה גפלה למוסי והרון

אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון תחנונים וכן הוא אומר ויאמר אל נא אחי תרעו
ויאמר שמעו נא דברי כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן היא פתחה בדבור תחלה ומניין היתה יודעת
מרים שפירש משה מן האשה רבי נתן אומר מרים היתה בצד צפורה בשעה שנ׳ למשה אלדד ומידד מתנבאים
במחנה כיון ששמעה צפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך
שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נענשה קל וחומר למספר
בגנותו של חברו: האשה הכושית מגיד שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי: כושית
בגימטריא יפת מראה: על אודות האשה על אודות גירושיה: כי אשה כושית לקח מה ת״ל אלא יש לך
אשה נאה ביפיה ואינה נאה במעשיה ולא ביפיה אבל זאת נאה בכל: האשה הכושית על נויה
נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה: כי אשה כושית לקח

ועתה

ואל מרים צאו שלשתכם
אל אהל מועד ויצאו שלשתם:
וירד יהוה בעמוד ענן ויעמד
פתח האהל ויקרא אהרן ומרים
ויצאו שניהם: ויאמר שמעו
נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה
במראה אליו אתודע בחלום
אדבר בו: לא כן עבדי משה
בכל ביתי נאמן הוא: פה אל
פה אדבר בו ומראה ולא
בחידת ותמנת יהוה יביט
ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי
במשה: ויחר אף יהוה בם וילך:

ומרים: אכרגו תלאתכם אלי כבא
אלמחצר: פכרגו תלאתהם: ואתגלי
יי בעמודא דעננא וקם בתרע
משכנא וקרא אהרן ומרים
ונפקו תרויהון: פתגלי אללה בעמוד
גמאם קאם עלא באב אלכבא
ונאדא יא הארון ויא מרים פכרגא
כלאהמא: ואמר שמעו כען
פתגמי אם יהון לכון נביין אנא
יי בחזוין אנא מתגלי להון
בחלמין אנא ממליל עמהון:
קאל אסמעו כלאמי אן יכון
נבייכמא אנא אללה תערפתה
פי רויא או כאטבתה פי חלם:
לא כן עבדי משה בכל עמי מהימן הוא: ליס כדאך עבדי מוסי:
בל פי גמיע אמתי מחקק הו: ממלל עם ממלל מלילנא עימיה:
בחיזו ולא בחדון ובדמות יקרא דיי מסתכל: ומדין לא דחילתון
למללא בעבדי במשה: אן שפאהא אכאטבה ודויא ולא באחאדית
ויצור אלה אלמכלוקה לה יראהא פמא באלכמא לם תכאפא אן תתכלמא
פי עבדי מוסי: ותקיף רוגזא דיי בהון ואסתלק: פאשתד גצב אללה עליהם ואדתפע

ועתה גירשה״ הרק אך במשה״ עמו לבדו דברה: הלא גם בנו דבר״ לא פירשנו מדרך ארץ״ ענו״ שפל וסבלן״
פתאום״ נגלה עליהם פתאום והן טמאים בדרך ארץ והיו צועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש
מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור״ צאו שלשתכם״ מגיד שלשתן נקראו
בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאוזן לשמוע״ בעמוד ענן״ יצא יחידי לא כמדת בשר ודם מלך בשר
ודם כשיוצא למלחמה יוצא באכלוסין שנ׳ רכב אלהים רבותים אלפי שנאן״ ויקרא אהרן ומרים״ שיהו נמשכין
ויוצאין מן החצר לקראת הדבור״ ויצאו שניהם״ ומפני מה משכן והפרישן ממשה לפי שאומרים מקצת
שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מצינו בנח שלא בפניו נאמר איש צדיק תמים ובפניו נאמר
כי אותך ראיתי צדיק לפני״ נא שלא ישמע בנזיפתו של אהרן״ שמעו נא דברי״ אין נא אלא לשון בקשה״ אם
יהיה נביאכם״ אם יהיו לכם נביאים״ ה׳ במראה אליו אתודע״ שכינת שמי אין נגלית עליו באספקלריא המאירה
אלא בחלום וחזיון״ פה אל פה״ אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן אמרתי לו בסיני לך אמור להם שובו לכם לאהליכם

כשיוצא לשלום
יוצא במועטין
ומדת הקב״ה
יוצא למלחמה
יחידי שנ׳ ה׳ איש
מלחמה ויוצא
לשלום באכלוסין
שנ׳ רכב

וְהֶעָנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם
מְצֹרַעַת כַּשָּׁלֶג וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל
מִרְיָם וְהִנֵּה מְצֹרָעַת׃ וַיֹּאמֶר
אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנִי אַל נָא
תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ
וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ׃ אַל נָא תְהִי
כַּמֵּת אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מֵרֶחֶם
אִמּוֹ וַיֵּאָכֵל חֲצִי בְשָׂרוֹ׃ וַיִּצְעַק
מֹשֶׁה אֶל יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רְפָא נָא לָהּ׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה וְאָבִיהָ יָרֹק

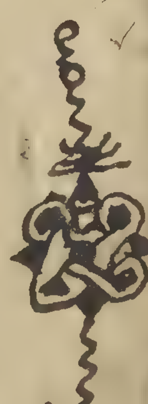
נורה׃ ועננא אסתלק מעלוי
משכנא והא מרים חורא
כתלגא׃ ואתפני אהרן לות
מרים והא סגירא׃ פלמא זא
אלגמאם ען אלכבא פאדי במרים
ביצא כאלתלג פלמא אלתפת הרון
אלי מרים פאדי בהא ברצא׃
ואמר אהרן למשה בבעו
רבוני לא כען תשוי עלנא
חובא דאיטפשנא ודסרחנא׃
פקאל הרון יא סיידי לא תגעל עלינא
כטייה פי מא גהלנא ואכטאנא׃

לא כען תתרחק דא מביננא ארי אחתנא היא צלי כען על בסרא מיתא
הדין דבה ואתסי׃ לא תכון הדה כסקט כרג מן בטן אמה וקד תהרא
נצף גסמה׃ וצלי משה קדם יי׳ למימר אלהא בבעו אסי כען יתה׃
פדעא מוסי רבה קאילא אלהם פאשפהא׃ ואמר יי׳ למשה׃
ואו אבוהא מיזף נזף בה הלא תתכלים שבעה יומין תסתגר שבעה

ואתה פה עמוד עמדי׃ ומראה ולא בחידות׳ ומראה זה מראה דבור שאני מפרש לו דבורי במראות פנים
שבו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנ׳ ליחזקאל חוד חידה וג׳ יכול מראה שכינה ת״ל לא תוכל לראות את
פני׃ ותמונת ה׳ יביט׃ זה מראה אחורים כענין שנ׳ וראית את אחורי׃ בעבדי במשה׃ אינו אומ׳ בעבדי משה
אלא בעבדי אע״פ שאינו במשה אפלו אינו עבדי כדאי הייתם ליראו מפנו וכל שכן שהוא עבדי
ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו קשה מן
הראשונה׃ ויחר אף ה׳ בם וילך׃ מאחר שהודיע סרחנם גזר עליהם נדוי ק״ו לבשר ודם שלא
יכעס על חבירו עד שיודיעו סרחונו׃ והענן סר׃ ואחר כך מרים מצורעת כשלג משל למלך שאמר
לפידגוג רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו׃ נואלנו׃ כתרגומו לשון
אויל׃ אל נא תהי׃ אחותנו זו כמת׃ שהמצורע חשוב כמת מה מת מטמא בביאה אף מצורע מטמא חשוב
בביאה׃ אשר בצאתו מרחם אמו׃ אמנו היה לו לומר שכינה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרנו היה לו
לומר אלא שכינה הכתוב׃ אשר מאחר שיצאת מרחם אמנו היא לנו כאלו נאכל חצי בשרינו כענין שנ׳
כי אחינו בשרינו הוא ולפי משמעו פשוטו כך הוא אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמת׃ אשר
בצאתו׃ מאחר שיצא מרחם אמו שכחו שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי בשרו
שאחיו בשרו הוא׃ אל נא תהי כמת׃ אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטהרה אני אי אפשר לראותה
שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר בצאתו מרחם אמנו׃ אל נא רפא נא
לה׃ בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר מחבירו צריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך

ירק בפניה הלא תכלם שבעת
ימים תסגר שבעת ימים
מחוץ למחנה ואחר תאסף׃
ותסגר מרים מחוץ למחנה
שבעת ימים והעם לא נסע
עד האסף מרים׃ ואחר נסעו
העם מחצרות ויחנו במדבר
פארן׃ קלו פסוקים קימון מהללאל
גגג וידבר יהוה אל משה לאמר׃
שלח לך אנשים ויתרו את

יומין מברא למשריתא ובתר
כין תתכניש׃ פקאל אללה להו ואן
אבוהא בצק פי וגההא אלם יגב
אן תסתחי מנה סבעה איאם
פלתקף כדאך כארג אלעסכר
ובעד דלך תנצם אליה׃ ואסתגרת
מרים מברא למשריתא שבעה
יומין׃ ועמא לא נטל עד דאתכנישת
מרים׃ פוקפת מרים כארג אלעסכר
סבעה איאם ולם ירחל אלקום
אלי אנצמאמהא׃ ובתר כין נטלו

עמא מחצרות ושרו במדברא דפארן׃ ובעד דלך רחלו מן
חצרות ונזלו פי בריה פארן׃
ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אללה מוסא תכלימא׃
שלח לך גוברין ויאללון ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני
ישראל גברא חד גברא חד לשבטא דאבהתוהי תשלחון כל
רבא דבהון׃ אבעת רגאלא ירודו בלד כנעאן אלדי אנא

יבקש שאלותינו. לאמר מה ת״ל לאמר כן השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואביה ירק
ירק וג׳ רבי אלעזר בן עזריה אומר בארבע מקומות בקש משה מלפני הקב״ה להשיבו אם יעשה
שאלותיו אם לאו כיוצא בו וידבר משה לפני ה׳ לאמר הן בני ישראל וג׳ מה ת״ל לאמר השיבני אם גואלם
אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה וג׳ כיוצא בו ויאמר משה לפני ה׳ לאמר יפקוד ה׳ אלהי הרוחות
לכל בשר כיוצא בו ואתחנן אל ה׳ בעת ההיא לאמר השיבו רב לך. רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה
בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרבה בתפלה. ואביה ירק ירק בפניה
ואם אביה הראה לה פנים זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י״ד יום אלא דיו לבא מן
הדין להיות כנדון לפיכך אף בנזיפתו תסגר שבעת ימים. ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות
במצורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתוב בו אסיפה
לשון הכנסה. והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך
ליאור שנ׳ ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו. **שלח** לך אנשים. למה נסמכה
פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים
הללו ראו ולא לקחו מוסר. שלח לך לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו
ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו כמה שנ׳ ותקרבון אלי כלכם וג׳ ומשה נמלך בשכינה אמר
אני אמרתי להם שהיא טובה שנ׳ אעלה אתכם מעני מצרים וג׳ חייהם שאטעם להם מקום לטעות.

ארץ כנען אשר אני נתן לבני
ישראל איש אחד איש אחד
למטה אבתיו תשלחו כל נשיא
בהם: וישלח אתם משה ממדבר
פארן על פי יהוה כלם אנשים
ראשי בני ישראל המה: ואלה
שמותם למטה ראובן שמוע
בן זכור: למטה שמעון שפט
בן חורי: למטה יהודה כלב
בן יפנה: למטה יששכר
יגאל בן יוסף: למטה אפרים
הושע בן נון: למטה בנימן
פלטי בן רפוא: למטה זבולן
גדיאל בן סודי: למטה יוסף
למטה מנשה גדי בן סוסי:
למטה דן עמיאל בן גמלי:
למטה אשר סתור בן מיכאל:

מעטיה לבנא אסראיל· רגל
ואחד מן סבט אבאיה תבעת
בה. כל שריף מנהם: ושלח
יתהון משה. ממדברא דפארן
על מימרא דיי׳: כולהון גברין
רישי בני ישראל אנון: פבעת
בהם מוסא מן בריה׳ פרן
עלא קול אללה. כלהם רגאל·
רייסא בני אסראיל: ואלין
שמהתהון לשבטא דראובן.
שמוע בר זכור: והדה אסמאהם·
מן סבט ראובן. שמוע אבן
זכור: לשבטא דשמעון. שפט
בר חורי: ומן סבט שמעון. שפט
אבן חורי: לשבטא דיהודה
כלב בר יפנה: ומן סבט יהודה·
כלב אבן יפנה: לשבטא
דיששכר. יגאל בר יוסף: ומן
סבט יששכר. יגאל אבן יוסף: לשבטא דאפרים הושע בר נון: ומן
אפרים הושע אבן נון: לשבטא דבנימין. פלטי בר רפוא: ומן סבט
בנימין. פלטי אבן רפוא: לשבטא דזבולון. גדיאל בר סודי: ומן סבט
זבולון. גדיאל אבן סודי: לשבטא דיוסף לשבטא דמנשה גדי בר סוסי:
ומן סבט יוסף אלדי הו סבט מנשה גדי אבן סוסי: לשבטא דדן. עמיאל בר
גמלי: ומן סבט דן. עמיאל אבן גמלי: לשבטא דאשר
סתור בר מיכאל: ומן סבט אשר. סתור אבן מיכאל:

למטה נפתלי נחבי בן ופסי:
למטה גד גאואל בן מכי:
אלה שמות האנשים אשר
שלח משה לתור את הארץ
ויקרא משה להושע בן נון
יהושע: וישלח אתם משה
לתור את ארץ כנען ויאמר
אלהם עלו זה בנגב ועליתם
את ההר: וראיתם את הארץ
מה הוא ואת העם הישב עליה
החזק הוא הרפה המעט הוא
אם רב: ומה הארץ אשר הוא
ישב בה הטובה הוא אם רעה
ומה הערים אשר הוא יושב
בהנה הבמחנים אם במבצרים:

לשבטא דנפתלי נחבי בר ופסי:
ומן סבט נפתלי נחבי אבן ופסי:
לשבטא דגד גאואל בר מכי: ומן
סבט גד גאואל אבן מכי: אליך
שמהת גובריא דשלח משה
לאללא ית ארעא וקרא משה
להושע בר נון יהושע: והדה
אסמא אלרגאל אלדי בעתהם
מוסא לירומו אלבלד. פסמא
מוסא הושע אבן נון יהושע:
ושלח יתהון משה לאללא
ית ארעא דכנען ואמר להון
סקו הא בדרומא ותיסקון לטורא:
פבעתהם מוסי לירומו בלד
כנען וקאל להם אצעדו אולא
אלי אלדרום תם אצעדו אלגבל:

ותחזון ית ארעא מא היא וית עמא דיתיב עלה התקיף הוא אם חלש
הזעיר הוא אם סגי: ואנטרו אלבלד מא הי ואלקום אלמקימין פיה אהו שדיד
אם מסתרכי אקליל הו אם כתיר: ומא ארעא דהוא יתיב בה הטבא
היא אם בישא ומא קרויא דהוא יתיב בהון הבפצחין אם בכרכין: ומא
אלי הו סאכנה אגידה הי אם רדייה ומא אלקרא אלדי הו סאכנהא אפי אלבאץ אופי אלחצון:

לטעות בדברי מרגלים למען לא יירשוה "על פי ה'" ברשותו שלא עכב על ידו "כלם אנשים" כל אנשים שבמקרא
לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו "ויקרא משה להושע" התפלל עליו יה יושיעך מעצת מרגלים "עלו
זה בנגב" הוא היה הפסולת שלארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחילה ואחר כך מראין את
השבח "את הארץ מה היא" יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש
ממעטת אוכלוסין "החזק הוא הרפה" סימן מסר להם אם בפרזים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם
בערים בצורות הם יושבים חלשים הם "הבמחנים" תרגומו הבפצחין כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה"

ומה הארץ השמנה הוא אם רזה היש בה עץ אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים: ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת: ויעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים: ויבאו עד נחל אשכל ויכרתו משם זמורה ואשכול

ומה ארעא העתירא היא אם מסכינא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאיבא דארעא ויומיא יומי בכורי ענבין: ומא הייה' אלארץ אהי סמינה אם הזילי. והל פיהא שגר מ' מגדוס אם לא. ותשדדו וכ'דו מן תמרהא. והי' איאם בכור אלענב: וסליקו ואלילון ית ארעא ממדברא דצין עד רחוב למטי חמת: פצעדו וראמו אבלד. מן בריה' צין אלי רחוב אלי חמאה: וסליקו בדרומא ואתא עד חברון. ותמן אחימן ששי ותלמי בני גבלא. וחברון. שבע שנין אתבניאת. קדם טאניס דמצרים: פצעדו אוולא אלי דארום וגאו אלי חברא. ותם אחימן וששי ותלמי: בנו אלגבאברה. וכאנה' חברא קד בנית קבל צאן מנבר מצר בסבע סנין: ואתו עד נחלא דאתכלא. וקצו מתמן עובלתא ואתכל דענבין חד.

השמנה היא: במעיינות ותהומות טובים ובריאים. היש בה עץ: אם יש בהם אדם כשר שיגין עליהם
בזכותו. בכורי ענבים: ימים שהענבים מתבשלין בבכור: ממדבר צין עד רחוב לבא חמת: הלכו
בגבוליה באורך וברוחב כמין גם הלכו ברוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שצוום
משה עלו זה בנגב דרך גבול דרומית מזרחית עד הים שהים הוא גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל
גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא אצל הר ההר במקצוע מערבית צפונית כמו שמפורש
בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי. ויבא עד חברון: כלב לבדו הלך שם ונשתטח על קברי אבות שלא יהא
ניסת לחבריו להיות בעצתם וכן הוא אומר ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וכתיב ויתנו לכלב את חברון. שבע
שנים נבנתה: אפשר שבנה חם את חברון לכנען בנו הקטן קודם שיבנה צוען למצרים בנו הגדול
אלא שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה בצוען ובא להודיעך שבחה של ארץ ישראל שאין לך
טרשין בארץ ישראל יותר מחברון לפיכך הקצוה לקבורת מתים ואין לך מעולה בכל הארצות
כמצרים שנאמר כגן ה' כארץ מצרים וצוען היא המעולה שבארץ מצרים ששם מושב המלכים שנאמר כי היו
בצוען שריו והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים. זמורה: שוכת גפן ואשכל של ענבים תלוי
בה. ממשמע שנאמר במוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות הא כיצד שמונה נטלו
אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלב לא נטלו כלום לפי שכל עצמן להוציא דבה נתכוונו
כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם צא ולמד מאבנים

שהקימו

ענבים אחד וישאהו במוט
בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:
למקום ההוא קרא נחל
אשכול על אדות האשכול
אשר כרתו משם בני ישראל:
ג וישבו מתור הארץ מקץ
ארבעים יום: וילכו ויבאו אל
משה ואל אהרן ואל כל
עדת בני ישראל אל מדבר
פארן קדשה וישיבו אתם
דבר ואת כל העדה ויראום
את פרי הארץ: ויספרו לו
ויאמרו באנו אל הארץ וגם

ונטלוהי באריחא בתרין. ומן
רמוניא ומן תיניא: וגאו אלי ואד
אלענקוד. פקטעו מן תם קצבה
וענקוד ענב ואחד. וחמלוה
בזוג פי מא בין אתנין. ומן
ארמאן ומן אתין: לאתרא ההוא.
קרא נחלא דאתכלא. על
עיסק אתכלא דקצו מתמן
בני ישר׳: פלדלך סמי אלמוצע
ואדי אלענקוד. בסבב אלענקוד
אלדי קטעו מנה בני אסראיל:
ותבו מלאללא ארעא. מסוף
ארבעין יומין: ורגעו מן ריאס
אלבלד. בעד ארבעין יום: ואזלו
ואתו לות משה ולות אהרן. ולות כל כנשתא דבני ישר׳. למדברא
דפארן לרקם. ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא. ואחזיאונון
ית איבא דארעא: פסארו חתי גאו אלי משה והרון. וסאיר גמאעה
בני אסראיל. אלי ברייה פארן אלי רקים. פאגאבוהמא באלכבר וסאיר
אלגמאעה. וארוהם תמר אלארץ: ואשתעיאו ליה ואמרו אתינא לארעא

שהקימו בגלגל הדימו להם איש אבן אחת מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלוה רבותינו
משקל כל אחד ארבעים סאה וגמירי טונא דמידלי איניש על כתפיה אינו אלא שליש משאוי
במשאוי שמסייעין אותו להרים" וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום" והלא ארבע
מאות פרסה היא ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום
מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם
יום לשנה קיצר לפניהם את הדרך" וילכו ויבאו" מהו וילכו להקיש הליכתן לביאתן
מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה" וישיבו אותם דבר את משה ואת אהרן"
זבת חלב ודבש היא" כל דבר שקר שאין אומרין בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו"
בצורות" לשון חוזק ותרגומו כריכן לשון בירניות עגולות ובלשון ארמי כריך עגול" עמלק
יושב וג'" לפי שנכוו בעמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי ליראם" על יד הירדן" יד כמשמעו"

אשר שלחתנו וגם זבת חלב
ודבש הוא וזה פריה: אפס כי
עז העם הישב בארץ והערים
בצרות גדלת מאד וגם ילדי
הענק ראינו שם: עמלק יושב
בארץ הנגב והחתי והיבוסי
והאמרי יושב בהר והכנעני
יושב על הים ועל יד הירדן:
ויהס כלב את העם אל משה
ויאמר עלה נעלה וירשנו
אתה כי יכל נוכל לה: וה
והאנשים אשר עלו עמו
אמרו לא נוכל לעלות אל
העם כי חזק הוא ממנו: ויציאו

דשלחתנא ואף עבדא חלב
ודבש היא ודין איבה: וקצו
עליה וקאלו צרנא אלבלד
אדי בעתת בנא אליה. וחקא
אנה יפיץ אללבן ואלעסל. והדי
תמרה: לחור ארי תקיף עמא
דיתיב בארעא וקרויא כריכן
רברבן לחדא. ואף בני גיברא
חזינא תמן: כלא אלקום
אמקימין פיה עזיזין ואלקרא
חצינה עטימה גדא. חדא
אולאד אלגבאבלה ראינאהם
תם: עמלקאה יתיב בארע
דרומא. וחתאי. ויבוסאי ואמוראי
יתיב בטורא. וכנענאה יתיב על
ימא ועל כיף ירדנא: ואלעמאלקה מקימין פי בלד אלארום. ואלחתיין ואליבוסיין
ואלאמוריין מקימין באלגבל. ואלכנעניין מקימין עלי אלבחר. ועלי שאט
אלארדן: ואצית כלב ית עמא למשה. ואמר. מסק נסק ונירת יתה ארי
מיכל ניכול לה: פאסכת כלב אלקום אלי קול מוסא וקאל. בל נצער צעודא
ונחוזהם. פאנא נטיקהם: וגבריא דסליקו עימיה אמרו. לא ניכול למסק
לות עמא ארי תקיף הוא מיננא: ואלקום אלדי מצו מעה קאלו. לא נטיקאן
נצעד אלי אלקום. לאנהם אשד מנא: ואפיקו שום ביש על

אל הירדן ולא תוכלו לעבור. ויהס כלב: השתיק את כולם. אל משה: לשמוע מה שידבר במשה. צוח
ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם. השומע סבור היה שבא לספר בגנותו ומתוך שהיה בלבם על משה
בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו. אמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן
והגיז לנו את השלו. עלה נעלה: אפלו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליח בכל דבריו.
ויהס: לשון שתיקה. וכן הס כל בשר. הס כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק אגודת אנשים

אומר

דבת הארץ אשר תרו אתה
אל בני ישראל לאמר הארץ
אשר עברנו בה לתור אתה
ארץ אכלת יושביה הוא וכל
העם אשר ראינו בתוכה אנשי
מדות׃ ושם ראינו את הנפילים
בני ענק מן הנפלים ונהי
בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם׃
ותשא כל העדה ויתנו את
קולם ויבכו העם בלילה
ההוא׃ וילנו על משה ועל
אהרן כל בני ישראל ויאמרו
אלהם כל העדה לו מתנו
בארץ מצרים או במדבר הזה
לו מתנו׃ ולמה יהוה מביא

אר׳ ארעא דאלילו יתה לבני ישר׳
למימר. ארעא דעברנא בה
לאללא יתה ארע מקטלא
יתבהא היא וכל עמא דחזינא
בגוה אנשין דמשחן׃ ואכלגו
שנאעה לדייה עלי אבלד אלדי
דאמוה לבני אסראיל וקאלו
אבלד אלדי מלדנא פיה לנרומה
הו בלד יהלך אהלה וגמיע אלקום אלדי ראינאהם פיה דוי
מסאחה׃ ותמן חזינא ית
גבריא בני ענק מן גיבריא
והוינא בעיני נפשנא כקמצין
וכין הוינא בעיניהון׃ וראינא
תם אעלג בני אגבאברה מן
עלוגהם פצרנא פי עיוננא כא
גראד וכדאך כנא פי עיונהם׃ וארימת כל כנשתא ויהבו ית קלהון
ובכו עמא בליליא ההוא׃ פרפעת אגמאעה אצואתהם ובכו פי תלך
אלילה׃ ואתרעמו על משה ועל אהרן כל בני ישר׳ ואמרו להון
כל כנשתא לוי דמיתנא בארעא דמצרים או במדברא הדין לוי
דמיתנא׃ ותדמר עלי מוסי והרון גמאעה בני אסראיל וקאלו להם כל אלגמאעה.
אליתנא מתנא פי בלד מצר יא ליתנא מתנא פי הדי אלבר׃ ולמא יי׳ מעיל

חומר שיט׳ חזק הוא ממנו כביכול כלפי מעלה אמרו׳ אוכלת יושביה׳ בכל מקום שעברנו מצאנום
קוברי מתים והקב״ה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו׳ אנשי מדות׳ גדולים וגבוהים
וצריך להם מדה כגון גלית גבהו שש אמות וזרת וכן איש מדון איש מדה׳ הנפלים׳ ענקים מבני
שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש׳ וכן היינו בעיניהם שמענו אומרים זה לזה נמלים
יש בכרמים כאנשים׳ ענק׳ שמעניקים חמה בקומתן׳ לו מתנו׳ הלואי ומתנו׳ נתנה ראש׳ כתרגומו

אתנו אל הארץ הזאת לנפל
בחרב נשינו וטפינו יהיו לבז
הלוא טוב לנו שוב מצרימה׃
ויאמרו איש אל אחיו נתנה
ראש ונשובה מצרימה׃ ויאמרו
איש אל אחיו ויפל משה
ואהרן על פניהם לפני כל
קהל עדת בני ישראל׃ ויהושע
בן נון וכלב בן יפנה מן התרים
את הארץ קרעו בגדיהם׃
ויאמרו אל עדת בני ישראל
לאמר הארץ אשר עברנו
בה לתור אתה טובה הארץ
מאד מאד׃ אם חפץ בנו יהוה
והביא אתנו אל הארץ הזאת

יתנא לארעא הדא למפל
בחרבא נשנא וטפלנא יהון
לבזא הלא טב לנא דנתוב
למצרים׃ ולם ידכלנא אלה
תלך אלבלד פנקע בסיף ויציר
נסאנא ואטפאלנא גנימה׃ אלא
אן אן צלח לנא נרגע אלי מצר׃
ואמרו גבר לאחוהי נמני רישא
ונתוב למצרים׃ תם קאל בעצהם
לבעץ נולי רייסא ונרגע אלא
מצר׃ ונפל משה ואהרן על
אפיהון קדם כל קהלא כנשתא
דבני ישראל׃ פוקע מוסא והרון
עלא וגוההם בחצרה גוק
גמאעה בני אסראיל׃ ויהושע
בר נון וכלב בר יפנה מן מאללי
ארעא בזעו לבושיהון׃ ויהושע בן נון וכלב אבן יפנה מן ראימי
אלבלד כרקא תיאבהמא׃ ואמרו לכל כנשתא דבני ישראל למימר
ארעא דעברנא בה לאללא יתה טבא ארעא לחדא לחדא׃
וקאלא לגמאעה בני אסראיל קאילין אלבלד אלדי מררנא בהא לנרומה
בלד גייד גדא גדא׃ אסרעוא בנא מן קדם יי׳ ויעיל יתנא לארעא
הדא ויתנה לנא ארעא דהיא עבדא חלב ודבש׃ אן כאן אללה
מואר פינא אדכלנא והבה לנא בלד יפיץ אלבן

בטע דיגל ונדע מארב עבותת ל׳ ז׳

כל

כמנב רישא כשים על כן מלך ורבותינו פירשו לשון ע״ז אל תמרודו ושוב ואתם אל תיראו
כי לחמנו הם נוכלם כלחם על עלם מעבכם וחזקם כשרים שבהם מתו איוב שהיה מגינ עליהם

ויבא

ונתנה לנו ארץ אשר הוא
זבת חלב ודבש אך ביהוה
אל תמרדו ואתם אל תיראו
את עם הארץ כי לחמנו הם
סר צלם מעליהם ויהוה אתנו
אל תיראם ויאמרו כל
העדה לרגום אתם באבנים
וכבוד יהוה נראה באהל
מועד אל כל בני ישראל

ויאמר יהוה אל משה עד אנה
ינאצני העם הזה ועד אנה לא
יאמינו בי בכל האתות אשר
עשיתי בקרבו אכנו בדבר
ואורשנו ואעשה אתך לגוי
גדול ועצום ממנו ויאמר משה

אמן

ולחוד במימרא דיי לא
תמרדון ואתון לא תדחלון ית
עמא דארעא ארי בידנא
מסירין עדא תקפהון מנהון
ומימרא דיי בסעדנא לא
תדחלון מנהון· ואמא עלא
אלה פלא תתמרדו· ואתם לא
אהל אלבלד פאנהם טעאמנא
וקד זאל ט̇להם ענהם ואללה
מענא פלא תכאפוהם: ואמרו
כל כנשתא למרגם יתהון
באבניא· ויקרא דיי אתגלי
במשכן זמנא לכל בני ישראל:
פבאד גמיע אלשעב· אן
ירגמוהמא באלחגארה· תם
ט̇הר נור אללה פי כבא אלמחצ̇ר·
לגמיע בני אסראיל:

ואמר יי למשה עד אמתי יהון מרגזין קדמי עמא הדין· ועד אמתי לא
יהימנון במימרי בכל אתיא דעבדית ביניהון: פקאל אללה למוסא·
אלי כם יעצוני הולאי אלקום· ואלי כם לם יומנון בי· מע גמיע אלאיאת·
אלתי צנעתהא פימא בינהם: אמחינון במותא ואשיצינון· ואעביד
יתך לעם רב ותקיף מנהון: יסתחקון אן אצרבהם בלובא
ואקרצהם· ואגעל מנך אמה אכתר ואעצם מנהם: ואמר משה

דבר אחר צלו שלמקום סר מעליהם· לרגום אותם· את יהושע וכלב· וכבוד ה' הענן ירד שם· עד אנה
ינאצוני· ירגיזוני· בכל האותות· בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכלת
בידי לקיים הבטחתי· ואורישנו· כתרגומו ותכון ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות ואעשה אותך

אל יהוה ושמעו מצרים כי העלית
בכחך את העם הזה מקרבו׃
ואמרו אל יושב הארץ הזאת
שמעו כי אתה יהוה בקרב
העם הזה אשר עין בעין
נראה אתה יהוה ועננך עמד
עלהם ובעמד ענן אתה
הלך לפניהם יומם ובעמוד
אש לילה׃ והמתה את העם
הזה כאיש אחד ואמרו הגוים
אשר שמעו את שמעך לאמר׃
מבלתי יכלת יהוה להביא
את העם הזה אל הארץ אשר
נשבע להם וישחטם במדבר׃

קדם יי׳ וישמעון מצראי ארי
אסיקתא בחילך ית עמא
הדין מביניהון׃ קא מוסילה.
ויסמע אמצריון. אדי יאתערת
הולאי אלקום מן בינהם בקדרתך׃
ויימרון ליתיב ארעא הדא.
דשמעו ארי את יי׳ שכינתך
שריא בגו עמא הדין דבעיניהון
חזו שכינת יקרך יי׳ ועננך
מטל עלויהון. ובעמודא דעננא
את מדבר קדמיהון בימאמא.
ובעמודא דאישתא בליליא׃
פיקולון מע אהל הדי׳ אלבלד.
אדי סמעו אנך אלה. כודך פימא
בין הולאי אלקום. עין בעין ירונה.
וגמאמך מקים עליהם. ובעמוד גמאם תסיר בין ידיהם נהארא.
ובעמוד נאר לילא׃ ותקטיל ית עמא הדין כגברא חד. ויימרון
עממיא דשמעו ית שימע גבורתך למימר׃ פאדי קתלת הולא גמיען
קא גמיע אלקום. אדי סמעו אכבארך הדה קאילין׃ מדלית יוכלא
קדם יי׳ לאעלא ית עמא הדין. לארעא דקיים להון. וקטילנון
במדברא׃ ממא לם יטיק אתיאן דבל הולאי אלקום
אלי אלבלד אדי ועדהם בה. קתלהם פי אלבר׃ וכען סגי

כרמב׳ ואחר׳

לגוי גדול שאתה מזרעם" ושמעו מצרים" ושמעו את אשר תהרגם" כי העלית" כי משמש בלשון אשר
והם ראו אשר העלית בכחך הגדול אותם מקרבם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא
יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם וזו היא ואמרו אל יושב הארץ הזאת"
מה על יושבי הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בסוף הענין מבלתי יכולת ה׳ בשביל ששמעו
כי אתה ה׳ שוכן בקרבם ועין בעין אתה נראה להם והכל בדרך חבה ולא הכירו בך שעתקה אהבתך

ועתה יגדל נא כח יהוה כאשר
דברת לאמר: יהוה ארך אפים
ורב חסד נשא עון ופשע
ונקה לא ינקה פקד עון אבות
על בנים על שלשים ועל
רבעים: סלח נא לעון העם
הזה כגדל חסדך וכאשר
נשאתה לעם הזה ממצרים
ועד הנה: ויאמר יהוה סלחתי
כדברך: ואולם חי אני וימלא
כבוד יהוה את כל הארץ: כי
כל האנשים הראים את כבדי
ואת אתתי אשר עשיתי במצרים

יו״ר רב משחנותי בזונה

ה׳

כען חילא קדמך יי׳ כמא דמלילתא
למימר: ואלאן יתבין עט̇ם
קדרתך יארב כמא קלת לי:
יי׳ מרחיק רגז ומסגי למעבד
טבון. שביק לעוין ולמרוד. סלח
לדתיבין לאוריתיה ולדלא
תיבין לא מזכי. מסער חובי
אבהן על בנין מרדין. על דר
תליתי ועל דר רביעי: אנך
אלה טויל אלמהל כתיר אלפצל
גאפר אלדנב ואלגרם. ויברי ולא
יברי. מטאלב בדנוב אלאבא מע
אלבנין. ואלתואלת ואלרואבע: שבוק
כען לחובי עמא הדין כסגיאות

טבותך. וכמא דשבקתא לעמא הדין ממצרים ועד כען: אצפח ענב
הולאי אלקום בכתרה פצלך. וכמא אחתמלת להם מן מצר אלי אלאן:
ואמר יי׳. שבקית כפתגמך: קאל אללה קד צפחת ענהם אלמעאגלה כמא
סאלת: וברם קיים אנא. ומלא יקרא דיי׳ ית כל ארעא: ולכן ובאקי
אראים ונורי אלדי ימלא גמיע אלעאלם: ארי כל גבריא דחזו ית יקרי
וית אתותי דעבדית במצרים ובמדברא. ונסיאו קדמי. דנן

מהם עד הנה״ והמתה את העם הזה כאיש אחד״ פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את
שמעך וג׳״ מבלתי יכולת וג׳״ לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד
מלכים זאת יאמרו על יושבי הארץ הזאת מבלתי יכולת מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם״
יכולת שם דבר הוא״ כאשר דברת לאמר״ ומה הוא הדבור ה׳ ארך אפים לצדיקים ולרשעים כשעלה משה
למרום מצאו משה להקב״ה שהיה יושב וכותב ה׳ ארך אפים א״ל לו הקב״ה אף לרשעים א״ל רשעים
יאבדו אמר לו חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים נתפלל משה לפניו בארך
אפים אמר לו הקב״ה והלא אמרת לי לצדיקים א״ל לו והלא אמרת לי אף לרשעים ״יגדל נא כח ה׳ לעשות
דבורך״ ונקה לשבים״ לא ינקה לשאינן שבין״ כדבריך״ בשביל שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה׳
ואולם״ כמו אבל זאת אעשה להם״ חי אני״ לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי מלא את כל הארץ כך

במדבר וינסו אתי זה עשר
פעמים ולא שמעו בקולי׃ אם יראו
את הארץ אשר נשבעתי
לאבתם וכל מנאצי לא יראוה׃
ועבדי כלב עקב היתה רוח
אחרת עמו וימלא אחרי
והביאתיו אל הארץ אשר בא
שמה וזרעו יורשנה׃ והעמלקי
והכנעני יושב בעמק מחר
פנו וסעו לכם המדבר דרך ים
סוף׃
וידבר יהוה אל משה ואל אהרן
לאמר׃ עד מתי לעדה הרעה
הזאת אשר המה מלינים עלי

עסר זמנין ולא קבילו למימרי׃
אן גמיע אלג׳א אלדי ראו כרמי
ואיאתי אלתי צנעתהא פי מצר ופי
אלבר ואמתחנוני הדה אלמרה
אלעאשרה ולם יקבלו אמרי׃
אם יחזון ית ארעא דקיימית
לאבהתהון וכל דארגיזו קדמי
לא יחזונה׃ אן ראו אלבלד אלדי
קסמת לאבאיהם וכדאך כל
מן יעציני לא יראה׃ ועבדי
כלב חלף דהות רוח אחרי עימיה
ואשלים בתר דחלתי ואעילניה
לארעא דעל לתמן ובנוהי ירתונה׃
ואמא עבדי כלב פגזא מא כאן
לה ראי אכר אתבעכה טאעתי
לארצלה אלבלד אלדי צאר אליה ולנסלה יורתה׃ ועמלקאה ובכנעאה
יתיב במישרא מחר אתפנו וטולו לכון למדברא אורח ימא דסוף׃
ואן פאלעמאלקיין ואלכנעאניין מקימין פי אלמרג פולו פי גד וארחלו אלי
אלבר טריק בחר אלקלזם׃ ומליל יי׳ עם משה ולאהרן למימר׃
עד אימתי לכנשתא בישתא הדא דאנון מתרעמין עלי ית תרעמת

אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'" אם יראו את כל הארץ" הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אשר
יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מבלתי יכולת ה' להביאם
שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט" וינסו" כמשמעו" זה עשר פעמים" שנים
בים ושנים במן ושנים בשליו כו' כדאיתא במסכת ערכין" אם יראו" לא יראו" רוח אחרת" שתי רוחות אחת בפה ואחת
בלב למרגלים אמר אני עמכם בעצה ולבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם כמו שנאמר ויהס
כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו שנאמר בספר יהושע ואשיב אותו דבר כאשר היה עם לבבי ולא כאשר
עם פי" וימלא את לבו אחרי" וזה מקרא קצר" אשר בא שמה" חברון תנתן לו" יורשנה" כתרגומו יתרכינה
יוריש את הענקים ואת העם אשר בה ואין לתרגמו ירתינה אלא במקום יירשנה" והעמלקי" אם תלכו שם
יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם" מחר פנו לאחוריכם וסעו לכם" לעדה הרעה וגו' אלו המרגלים מכאן

את תלנות בני ישראל אשר
המה מלינים עלי שמעתי׃
אמר אלהם חי אני נאם יהוה
אם לא כאשר דברתם באזני
כן אעשה לכם׃ במדבר הזה
יפלו פגריכם וכל פקדיכם
לכל מספרכם מבן עשרים
שנה ומעלה אשר הלינתם
עלי׃ אם אתם תבאו אל הארץ
אשר נשאתי את ידי לשכן
אתכם בה כי אם כלב בן יפנה
ויהושע בן נון׃ וטפכם אשר
אמרתם לבז יהיה והבאתי אתם
וידעו את הארץ אשר מאסתם בה׃

בני ישר׳ דאינון מתרעמין עלי
שמיע קדמי׃ אלי כם אבקי הדה
אלגמאעה אלרדייה אלתי דמלת
אמה עליי׃ לקד סמעת תדמר
בני אסראיל אלדי יתדמרו עליי׃
אימר להון קיים אנא אמר יי׳
אם לא כמא דמלילתון קדמי
כין אעביד לכון׃ אקל להם
ובקאי ואים יקול אללה אן
לם אצנע בכם כמא קלתם
בחצרתי׃ במדברא הדין יפלון
פגריכון וכל מנינכון לכל
חושבנכון מבר עסרין שנין
ולעילא דאתרעמיתון עלי׃
ופי הדי אלבר תקע אגסאדכם

מן כל מעדודכם ומחצאכם מן אבן עשרין סנה פצאעדא כמא
תדמרתם עליי׃ אם אתון תיעלון לארעא דקיימית במימרי לאשראה
יתכון בה אלהין כלב בר יפנה ויהושע בר נון׃ אן אנתם דכלתם
אלבלד אלדי אקסמת באמדיאן אסכנכם פיה אלא כלב אבן יפנה
ויהושע אבן נון׃ וטפלכון דאמרתון לבזא יהון ואעיל יתהון ויחזון ית ארעא
דקצתון בה׃ ואטפאלכם אלדי קלתם אנהם יצירו גנימה פאני אדכלהם חתא

לעדה שהיא עשרה׃ אשר המה מלינים׃ את ישראל עלי׃ את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים׃
המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי׃ חי אני׃ לשון שבועה׃ אם לא כן אעשה כביכול איני חי׃ כאשר דברתם
שבקשתם ממני או במדבר הזה לו מתנו׃ וכל פקודיכם לכל מספרכם׃ כל הנמנה לכל מספר
שאתם נמנין בו כגון לצאת ולבא לצבא ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספריות ימותו ואו
מבן עשרים שנה וג׳ להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מבן עשרים׃ והבאתי אתם׃
כתרגומו לפי שאבד על הבנים להכנס לארץ ובקש לומר ואתם תמותו כופל לשון זה כאן לומר
אתם׃ ארבעים שנה׃ לא מת אחד מהם פחות מבן ששים לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותן

ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה׃
ובניכם יהיו רעים במדבר
ארבעים שנה ונשאו את
זנותיכם עד תם פגריכם במדבר׃
במספר הימים אשר תרתם
את הארץ ארבעים יום יום לשנה
תשאו את עונתיכם ארבעים יום לשנה
שנה וידעתם את תנואתי׃ אני
יהוה דברתי אם לא זאת אעשה
לכל העדה הרעה הזאת
הנועדים עלי במדבר הזה
יתמו ושם ימתו׃ והאנשים

יערפון מצ׳ילה׳ אבלד אד׳ י
זהרתם פיה׃ ופגריכון דילכון
יפלון במדברא הדין׃ ואמא
אגסאדכם אנתם פתקע פי
הדא אלבר׃ ובניכון יהון מאחלין
במדברא ארבעין שנין ויקבלון
ית חוביכון עד דיסופון פגריכון
במדברא׃ ובנוכם יקימון י
תאיהין פי אלבר ארבעין סנה
ויחמלון טגיאנכם אלי פנא
אגסאדכם פיה׃ במנין יומיא
דאלילתון ית ארעא ארבעין
יומין יומא לשתא יומא לשתא

תקבלון ית חוביכון ארבעין שנין ותידעון ית דאתרעמיתון
עלי׃ באחצא אלאיאם אלדי רמתם פיהא אלבלד ארבעין יום
לכל יום סנה תחמלון אוזארכם אלי תמאם ארבעין סנה פתערפון
מונעאתי׃ אנא יי גזרית במימרי אם לא דא אעביד
לכל כנשתא בישתא הדא דאזדמנו עלי במדברא הדין יסופון
ותמן ימותון׃ אנא אללה קלת דלך לאצנעה בגמיע הדה
אלגמאעה אלרדיה אלמגתמעה עליי פי הדי אלבר יפנון באמות׃ וגובריא

שלבני עשרים מגיעין לכלל ששים, ושנה ראשונה היתה בכלל ואעפ״י שקדמה לשילוח
המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד
שתתמלא סאתם וזהו שנ׳ וביום פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן
נאמר תשאו את עונותיכם שתי עונות של עגל ושל תלונה וחשב להם במנין חיים מקצת
שנה ככולה ובשנת ששים מתו אותם שלבני עשרים׃ ונשאו את זנותיכם׃
כתרגומו ויקבלון את חטאתכם׃ את תנואתי׃ שהניאותם את לבבכם מאחרי׳ תנואה
לשון הסרה כמו כי הניא אביה אותה׃ וישובו וילינו עליו׃ וכששבו מתור הארץ
הרעימו עליו ועל כל העדה בהוצאת דבה אותן האנשים וימותו כל הוצאת דבה לשון

חנוך

אשר שלח משה לתור את
הארץ וישבו וילונו עליו את וילינו ק
כל העדה להוציא דבה על
הארץ: וימתו האנשים מוצאי
דבת הארץ רעה במגפה
לפני יהוה: ויהושע בן נון
וכלב בן יפנה חיו מן האנשים
ההם ההלכים לתור את
הארץ: וידבר משה את
הדברים האלה אל כל בני
ישראל ויתאבלו העם מאד:
וישכימו בבקר ויעלו אל
ראש ההר לאמר הננו ועלינו
אל המקום אשר אמר יהוה

ושלח משה לאללא ית ארעא.
ותבו וארעימו עלוהי ית כל
כנשתא לאפקא שום ביש
על ארעא: ורגאל אלד׳י בעת׳
בהם מוסי לירודו אלבלד. ורגעו
ודמלו עליה גמיע אלגמאעה.
ואכ׳רגו שנאעה עלי אלבלד:
ומיתו גובריא דאפיקו שום
ביש על ארעא בשיתא.
במותנא קדם יי׳: פמאתו
אולאיך אלרגאל בדאם בין
ידי אללה: ויהושע בר נון וכלב
בר יפנה אתקיימו מן גובריא
האנון דאזלו לאללא ית ארעא:
ויהושע אבן נון וכלב בן יפנה.
עאשו מן גמלה׳ אלרגאל אלד׳י מצו לירודו אלבלד: ומליל משה ית
פתגמיא האלין. עם כל בני ישראל. ואתאבלו עמא לחדא: ולמא
כלם מוסא בהד׳י אלכלאם גמאעה׳ בני אסראיל. חזן אלקום
גדא: ואקדימו בצפרא. וסליקו לריש טורא למימר. הא אנחנא
סלקין. לאתרא דאמר יי׳ ארי חבנא: ואדלגו בגדאה ונצעדו
אלי ראס אלגבל. וקאלו. הא נחן צאעדין. אלי אלמוצ׳ע. אלד׳י אמרנא אללה

חינוך דברים שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו כמו הצב שפתי ישנים ויש בה לטובה
וישנה לרעה לכך נאמר כאן מוציאי דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה. דבה
פרלד"יש בלעז. במגפה לפני ה׳ באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו
בלשון ונשתרבב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוך טבורם לכך
נאמר במגפה ולא במגפה. לפני ה׳ באותה הראויה להם על פי מדותיו שלהקב"ה שהוא
מודד מדה כנגד מדה. ויהושע וכלב חיו מה ת"ל חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם

כי חטאנו׃ ויאמר משה למה
זה אתם עברים את פי יהוה
והוא לא תצלח׃ אל תעלו
כי אין יהוה בקרבכם ולא
תנגפו לפני איביכם׃ כי
העמלקי והכנעני שם
לפניכם ונפלתם בחרב כי
על כן שבתם מאחרי יהוה
ולא יהיה יהוה עמכם׃
ויעפלו לעלות אל ראש
ההר וארון ברית יהוה ומשה
לא משו מקרב המחנה׃
וירד העמלקי והכנעני
הישב בהר ההוא ויכום
ויכתום עד החרמה׃

ת״י
עקוס

פקד אכטאנא׃ ואמר משה
למא דנן אתון עברין על
גזירת מימרא דיי׳ והיא לא
תצלח׃ קל להם מוסא יא
קום לא תתגאוזו אמר אלה
פאנהא לא תנגח׃ לא תיסקון
ארי לית שכינתא דיי׳ ביניכון
ולא תתברון קדם בעלי
דבביכון׃ פלא תצעדוא אן נור
אלה ליס הו מעכם ולא תנהזמו
בין ידי אעדאיכם׃ ארי
עמלקאה וכנענאה תמן
קדמיכון ותיפלון בחרבא
ארי על כן תבתון מבתר
פלחנא דיי׳ ולא יהי מימרא
דיי׳ בסעדכון׃ פאן אלעמאלקה
ואלכנעאניין תם בין אידיכם פתקעון באלסיף לאנכם אן רגעתם
ען טאעה׳ אלה פלא יכון אלה מעכם׃ וארשעו למסק לריש
טורא וארון קימא דיי׳ ומשה לא עדו מגו משריתא׃ פאשתדו
וצעדו אלי ראס אלגבל ותאבות עהד אלה ומוסא לם יזולא מן
וסט אלעסכר׃ ונחת עמלקאה וכנענאה דיתיב בטורא ההוא
ומחונון וטרדונון עד חרמה׃ פנזל אלעמאלקיין ואלכנעניין אל
מקימין פי ראס אלגבל פצרבוהם וחטמוהם אלי חרמה׃

שלמרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים׃ אל ראש ההר׃ היא הדרך העולה לארץ ישראל׃ והיא לא
תצלח׃ זו שאתם עושים לא תצלח׃ כי על כן שבתם׃ כלומר זאת תבוא לכם על אשר וג׳
ויעפילו׃ לשון חוזק וכן הנה עפלה איכ״ש בלעז לשון עזות וכן עופל בת ציון עופל ובחן׃
ומדרשת יונתן מפרשו לשון אפל הלכו חשכים שלא ברשות׃ ויכתום׃ כמו ואכות אותו טחון מכה אחר מכה׃ עד

הירעה׳
[illegible]

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
דבר אל בני ישראל ואמרת אלהם
כי תבאו אל ארץ מושבתיכם
אשר אני נתן לכם׃ ועשיתם
אשה ליהוה עלה או זבח לפלא
נדר או בנדבה או במעדיכם
לעשות ריח ניחח ליהוה מן הבקר
או מן הצאן׃ והקריב המקריב
קרבנו ליהוה מנחה סלת עשרון
בלול ברבעית ההין שמן׃ ויין
לנסך רביעית ההין תעשה על
העלה או לזבח לכבש האחד׃
או לאיל תעשה מנחה סלת
שני עשרנים בלולה בשמן
שלשית ההין׃ ויין לנסך שלשית

ומליל יי עם משה למימר׃
תכלם אלה מוסא תכלימא׃
מליל עם בני ישראל ותימר להון׃
ארי תיעלון לארע מותבניכון
דאנא יהיב לכון׃ מר בני
אסראיל וקל להם אדא דכלתם
אלי בלד סכנאכם. אלדי אנא
מעטיכם הנאך׃ ותעבדון
קרבנא קדם יי עלתא או נכסת
קודשיא לפרשא נדרא או
בנדבתא או במועדיכון למעבד
לאתקבלא ברעוא קדם יי׃
מן תוריא או מן ענא׃ פקרבתם
קרבאנא ללה צעידה או דבחא
תסויג נדרא או תברעא או פי
אעיאדכם ואדרתם אן יכון

מקבולא מרציא ללה מן אלבקר או מן אלגנם׃ ויקריב דמקריב קרבניה
קדם יי מנחתא סלתא עסרונא דפיל ברבעות הינא משחא׃ פיקרב צאחב
דאך אלקרבאן ללה מעה מן אלדקיק עשרא סמידא מלתותא ברבע קסט
דהן׃ וחמרא לנסכא רבעות הינא תעביד על עלתא או לנכסת קודשיא
לאמרא חד׃ וכמר ללמזאג רבע קסט תצנעה מע אלצעידה או מע אלדביחה
לאלחמל אלואחד׃ או לדכרא תעביד מנחתא סלתא תרין עסרונין דפילא
במשח תלתות הינא׃ ולאלכבש תקרב מן אלדקיק עשרין סמיד מלתותא
בתלת קסט דהן׃ וחמרא לנסכא תלתות הינא תקריב לאתקבלא

החרמה׳ שם המקום נקרא על שם המאורע׳ ועשיתם אשה׳ אין זה צווי אלא כשתבואו שם ותעלה על לבבכם
לעשות אשה לה׳׳ לריח ניחח׳ נחת רוח לפני׳ לפלא נדר או בנדבה׳ או שתעשו אם מה בשביל חובת מועדיכם
שחייבתי אתכם לעשות במועד׳ והקריב המקריב׳ תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה במנחה כנ״ל והשמן

היין תקריב ריח ניחח ליהוה׃
וכי תעשה בן בקר עלה או זבח
לפלא נדר או שלמים ליהוה׃
והקריב על בן הבקר מנחה
סלת שלשה עשרנים בלול
בשמן חצי ההין׃ ויין תקריב
לנסך חצי ההין אשה ריח
ניחח ליהוה׃ ככה יעשה
לשור האחד או לאיל האחד
או לשה בכבשים או בעזים׃
כמספר אשר תעשו ככה
תעשו לאחד כמספרם׃ כל
האזרח יעשה ככה את אלה
להקריב אשה ריח ניחח ליהוה׃

ברעוא קדם יי׃ וכמר לאמזאג ~
תקרבה תלת קסט· מרצי
מקבול ללה׃ וארי תעביד בר
תורי עלתא או נכסת קדשא·
לפרשא נדרא או נכסת
קדשא קדם יי׃ ואן צנעת מן
אבקר צעידה או דבחא תסויג
נדרא או סלאמה ללה׃ ויקריב
על בר תורי מנחתא· סלתא
תלתה עסרונין דפיל במשח
פלגות הינא׃ פיקרב מעה מן
אבר· תלתה עשור סמד· מלתות
בנצף קסט דהן׃ וחמרא תקריב
לנסכא פלגות הינא· קרבן
דמתקבל ברעוא קדם יי׃ וכמר·

קרבה לאמזאג נצף קסט· מקבול מרצי ללה׃ כדין יתעביד לתורא
חד· או לדכרא חד· או לאמר באמריא או בעזיא׃ כדאך יצנע· מע כל
תור· ומע כל כבש· ומע כל ראס מן צאן או מן מאעז׃ כמנין
דתעבדון· כדין תעבדון לחד כמנינהון׃ בחסב אחצא מא תקרבון
מנהא· כדאך אצנעו· מע כל ואחד מן אמחציין׃ כל יציבא יעביד
כדין ית אלין· לקרבא· קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ כדא
יצנע כל צריח· אדא קרב קרבאנא מקבולא מרציא ללה׃

נבלל בתוכה והיין לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה· לכבש האחד· על כל האמור למעלה הוא מוסב
על המנחה ועל השמן ועל היין· או לאיל· ואם איל הוא· ורבותינו דרשו או לרבות את הפלגס לנסכי איל·
אשה ריח· אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו נתן על האש· או לשה
בין שהוא בכבשים בין שהוא בעזים כבש ושה קרויים בתוך שנתם· איל בן שלשה עשר חדש ויום
אחד· כמספר אשר תעשו· כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד
מהם· כמספרם· של בהמות מספרם שלנסכים· ככם כגר· כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית כגן ה'

כאורך

137

וכי יגור אתכם גר או אשר
בתוככם לדרתיכם ועשה
אשה ריח ניחח ליהוה כאשר
תעשו כן יעשה׃ הקהל חקה
אחת לכם ולגר הגר חקת
עולם לדרתיכם ככם כגר יהיה
לפני יהוה׃ תורה אחת ומשפט
אחד יהיה לכם ולגר הגר
אתכם׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר
אל בני ישראל ואמרת אלהם
בבאכם אל הארץ אשר אני
מביא אתכם שמה׃ והיה
באכלכם מלחם הארץ תרימו
תרומה ליהוה׃ ראשית

ואלי יתגייר עמכון גיורא או
דביניכון ויעביד קרבן דמתקבל לדריכון
דמתקבל ברעוא קדם יי׳ כמא
דתעבדון כן יעביד׃ ואידכיל
דכל מעכם או סכן פימא בינכם
עלא מר אגיאלכם ועמל קרבאנא
ואראד אן יכון מקבול מרצי
ללה פכמא תצנעון כדאך יצנע׃
קהלא קימא חד לכון ולגיורא
דיתגיירון קים עלם לדריכון
כותכון גיורא יהי קדם יי׳ יא איהא
אגוק לכם ואחד לכם ולגריב
אדכיל רסם דהר עלא מר
אגיאלכם כמא אן אגריב
מתלכם בין ידי אללה׃ אוריתא
חדא ודינא חד יהי לכון ולגיורא
דיתגיירון עמכון׃ כדאך שריעה ואחדה יכון לכם ולגריב אדכיל פי
מא בינכם׃ ומליל יי׳ עם משה למימר׃ תכלם
מליל עם בני ישראל ותימר להון במיעלכון לארעא דאנא מעיל
יתכון לתמן׃ מר בני אסראיל וקל להם אדא דכלתם אלי אלבלד אלדי
אנא מדכלכם אליה [illegible] מלחמא דארעא תפרשון אפרשותא
קדם יי׳ פמתא מאכלת[illegible] פארפעו רפיעה ללה׃ רישא עוותכון

כארץ מצרים כן ארץ מצרים כמוני כמוך כעמי כעמך׳ בבואכם אל הארץ׳ משונה ביאה זו מכל ביאות
שבעולם שבכולן נאמר כי תבא כי תבאו לפי כך כולן למלות זו מזו וכיון שפירט לך באחת מהן שאינה אלא
לאחר ירושה וישיבה אף כולן כן אבל זו נאמר בה בבואכם משנכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה׳׳
ראשית עריסותיכם׳ כשתלושו כדי עיסותיכם שאתם רגילין ללוש במדבר וכמה היא ויעורו בעומר
עומר לגולגולת תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרימו תרומה נ״ס

עריסתיכם חלה תרימו תרומה
כתרומת גרן כן תרימו אתה:
מראשית עריסתיכם תתנו
ליהוה תרומה לדרתיכם:
וכי תשגו ולא
תעשו את כל המצות האלה
אשר דבר יהוה אל משה: את
כל אשר צוה יהוה אליכם
ביד משה מן היום אשר צוה
יהוה והלאה לדרתיכם: והיה
אם מעיני העדה נעשתה
לשגגה ועשו כל העדה פר
בן בקר אחד לעלה לריח
ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו
כמשפט ושעיר עזים אחד לחטת:

חלתא תפרשון אפרשותא כמא
דמפרשין מן אדרא כן תפרשון
יתה: אול עגינכם גרדקה
תלפעונהא רפיעה. כרפיעה
אבדאר. כדאך תרפעוהא: מריש
אצותכון תתנון קדם יי אפרשותא
לדריכון: וכדאך אול עגינכם
תגעלו ללה רפיעה. עלא מר
אגיאלכם: וארי תשתלון
ולא תעבדון ית כל פקודיא האלין
דמליל יי עם משה: ואדי סהותם
ולם תעמלו הדה אלוצאיא אלתי
אמר אללה בהא מוסא: ית כל דפקיד
יי לכון בידא דמשה מן יומא
דפקיד יי ולהלא לדריכון: מתל
גמיע אמרכם אללה בה עלא יד

מוסא מן אבתדא באמר והלם עלא מר אגיאלכם: ויהי אם מעיני כנשתא
אתעבידת לשלו: ויעבדון כל כנשתא תור בר תורי חד לעלתא לאתקבלא
ברעוא קדם יי ומנחתיה ונסכיה כדחזי: וצפיר בר עזין חד לחטתא: ויכפל
פאן כאן לסהו ען עיון אלגמאעה. פליצנע [illegible] אלבקר. צעידה מרציא
מקבולא ללה. ומעה בר ומזאג כמא יגב. ועו [illegible] אלמאעז לאדכוה:

חלה. טורטי"ל בלע"ז. כתרומת גרן. שלא נאמר בה שיעור ולא כתרומת [illegible] שנ' בה שיעור אבל חכמים נתנו
שיעור לבעל הבית אחד מכ"ד ולנחתום אחד ממ"ח. מראשית עריסותיכם. למה נאמר לפי שנ'
ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שבעריסות ת"ל מראשית מקצתה ולא כולה. תתנו לה' תרומה. לפי שלא
שמענו שיעור חלה נאמ' תתנו שיהא בה כדי נתינה. וכי תשגו ולא תעשו. ע"ז היתה בכלל כל המצות שהצבור
מביאין עליה פר והרי הכתוב מוציאה כאן מכללה לידון בפר לעולה ושעיר לחטאת. וכי תשגו. בע"ז
הכתוב מדבר או אינו אלא באחת מכל המצות ת"ל את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות
מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה
פנים ואיזו זו ע"ז. אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום אחת דבר אלהים שתים זו שמענו.

את

וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל כָּל עֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי שְׁגָגָה
הִוא וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת קָרְבָּנָם
אִשֶּׁה לַיהוָה וְחַטָּאתָם לִפְנֵי
יְהוָה עַל שִׁגְגָתָם׃ וְנִסְלַח לְכָל
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר
בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה׃
וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת
תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז
בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן
עַל הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגֶגֶת בְּחֶטְאָה
בִשְׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר עָלָיו
וְנִסְלַח לוֹ׃ הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת
יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה׃

ויכפר כהנא על כל כנשתא דבני
ישראל וישתביק להון ארי שלותא
היא ואנון איתיאו ית קרבנהון
קרבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על
שלותהון׃ ויסתגפר לאמאם
עןגמאעה בני אסראיל פיגפר
להם אד דאך סהו. והם פקד אתו
בצעירתהם קרבאנא ללה
ודכותהם עלא סהוהם׃ וישתביק
לכל כנשתא דבני ישראל
ולגיוריא דיתגיירון בינהון
ארי לכל עמא בשלותא׃
פיגפר לגמאעה בני אסראיל
ולאגריב אלדכיל פימא בינהם
אד גמיע אלקום עלא סהו׃
ואם אנש חד יחוב בשלו

ויקריב עיזא בת שתה לחטתא׃ ואן אכטא אנסאן ואחד כדאך סהוא
פליקרב שאה אבנה סנתהא לדכוה׃ ויכפר כהנא על אנש דאשתלי
במחביה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתביק ליה׃ פיסתגפר לאמאם ען
דאך אלאנסאן אלסאהי עלא מא אכטא סהוא בין ידי אללה ויגפר לה וצפח
ענה׃ יציבא בבני ישראל ולגיוריא דיתגיירון ביניכון אוריתא חדא תהי
לכון לדיעביד בשלו׃ אלצריח מן בני אסראיל ואלגריב אלדכיל פי
מא בינהם שריעה ואחדה תכון לכם כמן יכטי סהוא׃ ואנש

את כל אשר צוה ה' וג' מגיד שכל המודה בע"ז ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתבאר
הנביאים שנ' למן היום אשר צוה ה' והלאה׳׳ אם מעיני העדה נעשתה׳׳ עבירה זו על ידי שוגג ששגגו
והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד ע"ז בכך׳׳ לחטת׳׳ חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל
חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאות קודמת לעולה שנ' ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת

והנפש אשר תעשה ביד רמה
מן האזרח ומן הגר את יהוה
הוא מגדף ונכרתה הנפש ההוא
מקרב עמה: כי דבר יהוה בזה
ואת מצותו הפר הכרת תכרת
הנפש ההוא עונה בה:

ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו
איש מקשש עצים ביום השבת:
ויקריבו אתו המצאים אתו
מקשש עצים אל משה ואל
כל העדה: ויניחו אתו במשמר (אהרן ואל)
כי לא פרש מה יעשה לו:
ויאמר יהוה
אל משה מות יומת האיש רגום

דתעביד בריש גלי מן יציבא
ומן גיוריא. קדם יוי הוא מרגיז.
וישתיצי אנשא ההוא מגו
עמיה: ואי אנסאן צנע ד'לך
ביד רפיעה. מן אלצריח ואלדכיל.
פהו קאדף רבה. וינקטע ד'לך
אלאנסאן מן בין קומה: ארי על
פתגמא דיוי בסר. וית פקודוהי
אשני. אשתיצאה ישתיצי.
אנשא ההוא חוביה ביה: למא
אזדרא בכלאם אללה. ופסך עהדה.
פינקטע ד'לך אלאנסאן אנקטאעא.
ווזרה עליה: והוו בני ישראל
במדברא ואשכחו גברא כד
מגבב אעין ביומא דשבתא:
ולמא אקאם בנו אסראיל פי אלבר.
וגדו רגלא. יחתטב חטבא פי יום אלסבת: וקריבו יתיה. דאשכחו יתיה
כד מגבב אעין. לות משה ולות אהרן. ולות כל כנשתא: פקדמוה.
אלדי וגדוה יחתטב חטבא. אלי מוסי והרון. וסאיר אלגמאעה: ואסרו יתיה
בבית מטרא. ארי לא אתפרש להון. מא דיעבדון ליה: ווצעוה פי אל
חבס. לאנה לם יפסר להם. מא יצנע בה: ואמר יוי למשה. אתקטלא
יתקטיל גברא. רגומו יתיה באבנא כל כנשתא. מברא למשריתא: פקאל אללה

לחטאת׳ הביאו את קרבנם לפניה׳ זה האמור בפרשה הוא פר העלה שנ׳ אשה לה׳ וחטאתם׳ זה השעיר׳
תחטא בשגגה׳ בע״ז׳ עז בת שנתה׳ שאר עבירות יחיד מביא כשבה או שעירה ובזו קבע לה שעירה׳
ביד רמה׳ במזיד׳ מגדף׳ מחרף כמו והייתה חרפה וגדופה אשר גדפו נערי מלך אשור׳ ועוד דרשו רבותינו
מכאן למברך את ה׳ שהוא בכרת׳ דבר ה׳ אזהרת ע״ז מפי הגבורה והשאר מפי משה׳ עונה בה׳ בזמן
שעונה בה שלא עשה תשובה׳ ויהיו במדבר וימצאו׳ בגנותן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו אלא שבת
ראשונה ובשניה בא זה וחללה׳ המוצאים אתו׳ מקושש שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמצאוהו

אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל הָעֵדָה מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה׃ וַיֹּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל הָעֵדָה
אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ
בָּאֲבָנִים וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת מֹשֶׁה׃

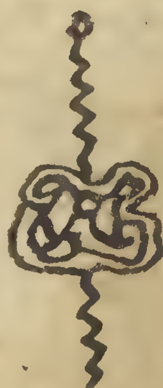
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל
כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ
עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃
וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי

למוסא. יקתל אלתל קתלא
ולאן אן ירגמוה באלחגארה
גמיע אלגמאעה. כארג אלעסכר׃
ואפיקו יתיה כל כנשתא
למברא למשריתא. ורגמו יתיה
באבנא ומית. כמא דפקיד יי
ית משה׃ פאכרגוה כארג אל
עסכר. ורגמוה באלחגארה חתא
מאת. כמא אמר אללה מוסא׃
ואמר יי למשה למימר׃
תכלם אללה למוסא קאילא׃
מליל. עם בני ישראל ותימר
להון. ויעבדון להון כרוספדין.
על כנפי כסותהון לדריהון.
ויתנון. על כרוספד כנפא חוטא
דתכילתא׃ מר בני אסראיל. וקל להם אן יצנעון להם דואבה. עלא
אכנאף אזרהם לאגיאלהם. ויגעלון. עלא דואבה אלכנף סלך אסמאנגון׃
ויהון לכון לכרוספדין. ותחזון יתהון. ותדכרון ית כל פקודיא דיי.
ותעבדון יתהון. ולא תטעון. בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון.
דאתון טען בתריהון׃ פתכון לכם דואבה צאהרה. תלחטוהא. ותדכרו
גמיע וצאיא אללה. ותעמלוהא. ולא תלומו אתבאע קלובכם

ותלו בו. כי לא פורש מה יעשה לו. באיזו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה׃ ורגמו
אותו׃ מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין. רגום. פשנט וכן הלוך אנט. וכן זכור ושמור. ועשו להם
ציצית על שם הפתילים התלויים בה כמו ויקחני בציצית ראשי. ד״א ציצית על שם וראיתם אותו כמו
מציץ מן החרכים. תכלת׃ צבע ירוק שלחלזון. וזכרתם את כל מצות ה׳ שמנין גימטריא שלציצית
שש מאות ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי״ג. ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו מתור הארץ הלב
והעינים הם מרגלים לגוף מסרסרים לו את העבירות העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירה.

לבבכם ואחרי עיניכם אשר
אתם זנים אחריהם: למען
תזכרו ועשיתם את כל מצותי
והייתם קדשים לאלהיכם: אני
יהוה אלהיכם אשר הוצאתי
אתכם מארץ מצרים להיות
לכם לאלהים אני יהוה אלהיכם:

ק"ט פס' סימן פלט

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן
לוי ודתן ואבירם בני אליאב
ואון בן פלת בני ראובן: ויקמו

ועיונכם אלדי אנתם טאגון וראהם:
בדיל דתדכרון ותעבדון ית
כל פקודי ותהון קדישין קדם
קדם אלהכון: לכי תדכרוא
ראימא ותעמלו גמיע וצאיי
ותכונו מקדסין לרבכם: אנא
יי אלהכון דאפיקית יתכון
מארעא דמצרים למהוי לכון
לאלהא אנא יי אלהכון: אנא
אלה רבכם אלדי אכרגתכם מן
בלד מצר לאכון לכם אלאהא אנא
אלה רבכם אלאים צבקא:

דגא

ואתפליג קרח בר יצהר בר קהת בר לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון
בר פלת בני ראובן: פתקדם קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב

אני ה' נאמן לשלם שכר. אלהיכם נאמן ליפרע. אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזירותי. אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר לא עושין ולא נוטלין שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר אם לא ביד חזקה אמלוך עליכם. ד"א למה נאמ' יציאת מצרים אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לשאינה של בכור אני הוא עתיד להבחין ולפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא. ומיסודו של משה הדרשן העתקתי. למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ע"ז לומר שהמחלל את השבת כעובד ע"ז שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ונתת לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם. ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנ' ועשיתם את כל מצותי. על כנפי בגדיהם. כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים על ארבע כנפות כסותך ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנ' במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי. פתיל תכלת. על שם שכול בכורות תרגומו של שכול תכלא ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר בנות ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים.

ויקח קרח. פרשה זו נדרשת במדרש ר' תנחומא. ויקח קרח. לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתפליג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקחך לבך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם. ד"א ויקח קרח. משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים כמו שנ' קח את אהרן קחו עמכם דברים. בן יצהר בן קהת בן לוי ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמ' ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנ' בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל. ודתן ואבירם בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחנייתם תימנה שכן לקהת ובניו החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו. ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור אמ' קרח אחי אבא ארבעה היו שנ' ובני קהת וגו'. עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי

ראוי

לפני משה ואנשים מבני
ישראל חמשים ומאתים
נשיאי עדה קראי מועד אנשי
שם: ויקהלו על משה ועל
אהרן ויאמרו אלהם רב לכם
כי כל העדה כלם קדשים
ובתוכם יהוה ומדוע תתנשאו
על קהל יהוה: וישמע משה
ויפל על פניו: וידבר אל קרח
ואל כל עדתו לאמר בקר

ואון בר פלת מן בני ראובן: וקמו
לאפי משה וגובריא מבני ישראל
מאתן וחמשין רברבי כנשתא
מערעי זמן אנשין דשמא:
פוקפו אמאם מוסא ואנאס
מן בני אסראיל מאיתין וכמסין
אשראף גמאעה דעוה
מחצר דוי אסמא: ואתכנשו
על משה ועל אהרן ואמרו
להון סגי לכון ארי כל כנשתא
כולהון קדישין ובינהון

פתגוקו

שריא שכינתא דיי׳ ומה דין אתון מתרברבין על קהלא דיי׳: ע...
מוסא והרון וקאלו להמא חסבכמא ריאסה אד גמאעה כלהם
מקדסין ופי מא בינהם נור אללה פמא באלכמא תתשרפאן עלא
גוק אללה: ושמע משה ונפל על אפוהי: פסמע דלך מוסא פוקע עלא
וגהה ילתמס אותו: ומליל עם קרח ועם כל כנשתיה למימר בצפרא
ויהודע יי׳ ית דכשר ליה וית דקדיש ויקריב לקדמוהי וית די יתרעי

ראוי ליטול זאת השררה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מינה נשיאות בן אחיו הקטן
מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו מה עשה עמד וכינס חמשים ומאתים ראשי סנהדראות
רובן משבט ראובן שכניו והם אליצור בן שדיאור וחביריו וכיוצא בו שנ׳ נשיאי עדה קריאי
מועד ולהלן הוא אומר אלה קריאי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה
אמרו לו טלית שכולה תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להן חייבת התחילו משחקין עליו
אפשר טלית של מין אחר חוט אחד שלתכלת חייבת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה
בני ראובן דתן ואבירם ואון בן פלת: רב לכם: הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כולם קדושים
כולם שמעו דברים בסיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו: אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לברור
לאחיך כהונה לא אתם לבדכם שמעתם בסיני אנכי ה׳ אלהיך כל העדה שמעו: ויפל על פניו: מפני
המחלוקת שכבר זה בידם קלקול רביעי חטאו בעגל ויחל משה במתאוננים ויתפלל משה במרגלים
ויאמר משה ושמעו מינים במחלקתו שלקרח נתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח על אביו
ופייס עליו אוהבו פעם ושתים ושלש כשסרח רביעית נתרשלו ידיו האוהב ההוא אמר עד מתי
אטריח על בן המלך שמא לא יקבל עוד ממני: בקר ויודע וג׳: עתה עת שכרות היא לנו ולא
כבון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחות שמא יחזרו בהן: בקר ויודע את אשר לו: לעבודת
לויה: ואת הקדוש: לכהונה: והקריב אתם אליו תרגומו והתרגום מוכיח כן ויקריב לקדמוהי

וידע יהוה את אשר לו ואת
הקדוש והקריב אליו ואת
אשר יבחר בו יקריב אליו׃
זאת עשו קחו לכם מחתות
קרח וכל עדתו׃ ותנו בהן אש
ושימו עליהן קטרת לפני
יהוה מחר והיה האיש אשר
יבחר יהוה הוא הקדוש רב
לכם בני לוי׃ ויאמר משה
אל קרח שמעו נא בני לוי׃
המעט מכם כי הבדיל אלהי

ביה יקריב לשמושיה׃ וכלם
קרח וכל גמיעה וקאל להם.
גדא יעלם אללה אלדי הו לה.
ואלמקדס פיקרבה אליה. ומן
יכתארה יקרבה אליה׃ דא
עבידו סבו לכון מחתין קרח
וכל כנשתיה׃ אצנעו כלה.
כדו מגאמרא קרח וכל גמועה׃
והבו בהון אישתא ושוו
עליהון קטרת בסמין קדם יי
מחר ויהי גברא דיתרעי יי הוא
קדיש סגי לכון בני לוי׃ ואגעלו
עליהא נארא ואלקו עליהא בכורא בין ידי אללה גדא פיכון אלרגל
אלדי יכתארה אללה הו אלמקדס. חסבכם דלך יא בני לוי׃ ואמר משה אלי׳
לקרח שמעו כען בני לוי׃ וקאל מוסא לקרח אסמעו דלך יא בני
לוי׃ הזעיר לכון ארי אפריש אלהא דישראל יתכון מכנשתא

יקריב לשמושיה״ ומדרשו בקר אמר להם משה גבולות חלק הקב״ה בעולמו יכולים אתם להפוך בקר לערב
כן תוכלו לבטל את זו שנ׳ ויהי ערב ויהי בקר ויבדל כך ויבדל אהרן להקדישו וגו׳״ זאת עשו קחו לכם
מחתות״ מה ראה לומ׳ להם כך אמר להם בדרכי הגוים יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם מתקבצים
בבית אחד אנו אין לנו אלא אל אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד״ ואתם מאתים וחמשים איש מבקשים
כהונה גדולה אף אני רוצה בכך הא לכם תשמיש חביב מכל היא הקטורת החביבה מכל הקרבנות וסם המות
נתן בתוכו שבו נשרפו נדב ואביהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה׳ הוא הקדוש כבר הוא
בקדושתו וכי אין אנו יודעין שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו
מי שיבחר בו יצא חי וכולכם אובדים״ רב לכם בני לוי״ דבר גדול אמרתי לכם ולא טפשים היו שכך התרה
בהם וקבלו עליהם לקרב הם חטאו על נפשותם שנ׳ את מחתות החטאים האלה בנפשותם וקרח שפקח היה
מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן
אמר בשבילו אני נמלט וכ״ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקדש שנ׳ כל אלה בנים
להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכך נשתתף לבא לאותה חזקה.
ששמע מפי משה שכולם אבדים ואחד נמלט אשר יבחר הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה
לפי שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה תנחומא״ מחתות״ כלים שחותין בהן את הגחלים ויש להם בית יד״
רב לכם״ דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקב״ה״ ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי״ התחיל לדבר
עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו [illegible]
אדבר גם אל כולם התחיל לדבר בהם שמעו נא בני לוי״ ולעמוד לפני כל העדה״ לשיר על

הדוכן

ישראל אתכם מעדת ישראל
להקריב אתכם אליו לעבד
את עבדת משכן יהוה ולעמד
לפני העדה לשרתם: ויקרב
אתך ואת כל אחיך בני לוי
אתך ובקשתם גם כהנה: לכן
אתה וכל עדתך הנעדים על
יהוה ואהרן מה הוא כי תלונו
עליו: וישלח משה לקרא
לדתן ולאבירם בני אליאב
ויאמרו לא נעלה: המעט כי
העליתנו מארץ זבת חלב
ודבש להמיתנו במדבר כי
תשתרר עלינו גם השתרר:

דישר'. לקרבא יתכון לקדמוהי
למפלח. ית פלחן משכנא דיי׳.
ולמקם. קדם כנשתא לשמשותהון:
אקליל ענדכם או אפרזכם
אלאה אסראיל מן גמאעתהם
פקרבכם אליה. לתכדמו מסכנה.
ותקפו בין ידי אלגמאעה תכדמוהם:
וקריב יתך וית כל אחך בני לוי
עימך. ובען אתון אף כהונתא
רבתא: פכדאך קרבך. וסאיר
אכותך בני לוי מעך. וחתא טלבתם
אלאמאמה איצא: בכין את וכל
כנשתך דאזדמנתון על יי׳
ואהרן מא הוא ארי מתרעמיתון
עלוהי: לדאך אנת וכל גמועך

תלינו ל

אלמגתמעין על אללה. והרון מא הו אד תתדמרון עליה: ושלח משה
למקרי. לדתן ולאבירם בני אליאב. ואמרו לא נסק: תם בעת מוסא לידעו
דתן ואבירם בני אליאב. פקאלו לא נציר אליך: הזעיר. ארי אסיקתנא מארע
עבדא חלב ודבש. לקטלותנא במדברא. ארי מתרברבת עלנא אף
אתרברבא: אקליל. מא אצעדתנא מן בלד יפיץ אללבן
ועסל. לתקתלנא פי אלבר. חתא תתרווס עלינא איצא תרווסא:

הדוכן" ויקרב אותך" לאותו שירות שהרחיק ממכו שאר עדת ישרא'" לכן" בשביל כך אתה וכל
עדתך הנועדים אתך על ה'" כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לכו הוא המחלוקת הזה"
וישלח משה וגו'" מכאן שאין מחזיקין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי
שלום" לא נעלה" פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה" ותתן לנו" הדבר מוסב על לשון
האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם ואמרת לנו אעלה אתכם

אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש
הביאתנו ותתן לנו נחלת שדה
וכרם העיני האנשים ההם
תנקר לא נעלה: ויחר למשה
מאד ויאמר אל יהוה אל תפן
אל מנחתם לא חמור אחד
מהם נשאתי ולא הרעתי
את אחד מהם: ויאמר משה
אל קרח אתה וכל עדתך היו
לפני יהוה אתה והם ואהרן
מחר: וקחו איש מחתתו
ונתתם עליהם קטרת

אף לא לארע עבדא חלב ודבש
אעילתנא ויהבת לנא אחסנת
חקלין וכרמין העיני גבריא
האנון תשלח לעורא לא ניסק:
ואיצא לם תדכלנא אלי בלד יפיץ
לבנא ועסלא ולא אעטיתנא
נחלה צ'יעה או כרם. פלין
תהדדת אולאיך אלקום בקלע
עיונהם. לם נציר אליך: ותקיף
למשה לחדא ואמר קדם יי. לא
תקביל ברעוא קרבנהון. לא
חמרא דחד מנהון שחרית
ולא אבאישית לחד מנהון:

פאשתד עלא מוסא גדא. פקאל ללה לא תקבל בכורהם. והל בה
עלא אני לם אסכר לאחדהם חמארא פצ'לא עלא אני אסיא אחדהם:
ואמר משה לקרח את וכל כנשתך הוו זמינין לקדם יי את ואינון
ואהרן מחר: תם קאל מוסא לקרח אנת וכל גמעך אחצ'רו בין ידי
אללה מע הרון גדא: וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטורת בסמין
ותקרבון קדם יי גבר מחתיתיה מאתן וחמשין מחתין ואת ואהרן
גבר מחתיתיה: וליאכ'ד כל ואחד מגמרתה ויג'על עליהא בכורא

ממצרים אל ארץ טובה וג' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אשר גזרת עלינו
להמיתנו במדבר שאמרת במדבר הזה יפלו פגריכם. העיני האנשים ההם תנקר אפילו אתה שולח
לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה. האנשים ההם כאדם התולה קללתו בחבירו. אל תפן אל
מנחתם. לפי פשוטו הקטורת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם ומדרש אומר יודע אני שיש
להם חלק בתמידי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו. לא חמור אחד
מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפלו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי
ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי. שחרית לשון ארמי
כן נקרא אנגריא של מלך שחור. והם. ועדתך. והקרבתם איש מחתתו. החמשים ומאתים איש שבכם.

והקרבתם לפני יהוה איש
מחתתו חמשים ומאתים
מחתת ואתה ואהרן איש מחתתו:
ויקחו איש מחתתו ויתנו
עליהם אש וישימו עליהם
קטרת ויעמדו פתח אהל
מועד ומשה ואהרן: ויקהל
עליהם קרח את כל העדה
אל פתח אהל מועד וירא
כבוד יהוה אל כל העדה:
ב וידבר יהוה אל
משה ואל אהרן לאמר: הבדלו
מתוך העדה הזאת ואכלה אתם
כרגע: ויפלו על פניהם ויאמרו
אל אלהי הרוחת לכל בשר

וקדמוהא בין ידי אלה מאתין
וכמסין מגמרה. ואנת והרון
כל ואחד מגמרתה: ונסיבו
גבר מחתיתיה. ויהבו עליהון
אישתא. ושויאו עליהון קטורת
בסמין. וקמו. בתרע משכן
זמנא ומשה ואהרן: פאכד
כל ואחד מגמרתה וגעלו פיהא
נארא. ואלקו עליהא בכורא.
ווקפו. עלי באב כבא אלמחצ׳ר
ומוסא והרון: וכניש עליהון
קרח ית כל כנשתא. לתרע
משכן זמנא. ואתגלי יקרא
דיי לכל כנשתא: וגמע עליהם
קרח גמיע אלגמאעה. אלי באב
כבא אלמחצ׳ר. פטהר נור אלה

לגמיעהם: ומליל יי. עם משה ולאהרן למימר: תם כלם:
אתפרשו. מגו כ׳ כנשתא הדא. ואשיצי יתהון כשעא: אן
אנפרזתם מן בין הולאי אלגמאעה אפניהם כטרפה: ונפלו
על אפיהון [illegible] ואמרו. אל אלה רוחיא לכל בסרא
גברא חד יחוב. ועל כל כנשתא יהי רגזא: פוקעוא עלא
וגוההמא וקאלא. יא טאיק יא אלאה ארואח כל בשר: אלגל

ויקהל עליהם קרח. בדברי ליצנות כל הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופיתה אותן כסבורין
אתם שעלי לבדי אני מקפיד אין בשביל כלכם אלו באין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו
הכהונה עד שנתפתו כולם. וירא כבוד ה׳ בא בעמוד ענן. אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין
מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שסרחה מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא
כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך גלויות מחשבות ויודע אתה מי החוטא. האיש אחד יחטא.

האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃ דבר אל העדה לאמר העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם׃ ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל׃ וידבר אל העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל תגעו בכל אשר להם פן תספו בכל חטאתם׃ ויעלו מעל משכן קרח דתן ואבירם מסביב ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם׃

ואחד יכטי ועלי סאיר אלגמאעה תסכט׃ ומליל יי' עם משה למימר׃ תם כלם אלה מוסא תכלימא׃ מליל עם כנשתא למימר. אסתלקו מסחור סחור למשכנא דקלח דתן ואבירם׃ מר אלגמאעה וקל להם אלתפעו. ען חואלי מסכן קלח דתן ואבירם׃ וקם משה ואזל לות דתן ואבירם. ואזלו בתרוהי סבי ישראל׃ פקאם מוסי ומצא אלי דתן ואבירם. ומצא מעה שיוך בני אסראיל׃ ומליל עם כנשתא למימר. זורו כען מעלוי משכני גבריא חייביא האלין ולא תקרבון בכל דילהון דלמא תלקון בכל חוביהון׃ פכלם אלגמאעה וקאל להם אעתזלו ען אכביה הולאי אלקום אלט׳למין. ולא תתנובשי ממא הו להם כילא תנסאו בגמיע כטאיאהם׃ ואסתלקו מעלוי משכנא דקלח דתן ואבירם מסחור סחור. ודתן ואבירם נפקו קימין בתרע משכניהון ונשיהון ובניהון וטפלהון׃ פארתפעו ען חואלי מסכן קלח דתן ואבירם והמא איצא לדגא׃ פאנתצבו עלא באב כבאהמא ונסאהם ובניהם ואטפאלהם. לילו מא יכון׃ ואמר משה בדא

הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף. אמ' הקב"ה יפה אמרתם אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא. העלו. הסתלקו מסביבות משכן קרח. ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו. יצאו נצבים. בקומה זקופה לחרף ולגדף כמו ויתיצב מ' יום דגלית. ונשיהם ובניהם וטפם. בוא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי בית דין שלמטה אין עונשין עד שיביא שתי שערות ובית דין שלמעלה עד עשרים שנה וכאן אבדו אף יונקי שדים.

ויאמר משה בזאת תדעון כי
יהוה שלחני לעשות את כל
המעשים האלה כי לא מלבי:
אם כמות כל האדם ימתון אלה
ופקדת כל האדם יפקד עליהם
לא יהוה שלחני: ואם בריאה
יברא יהוה ופצתה האדמה את
פיה ובלעה אתם ואת כל אשר
להם וירדו חיים שאלה וידעתם
כי נאצו האנשים האלה את
יהוה: ויהי ככלתו לדבר את כל
הדברים האלה ותבקע האדמה
אשר תחתיהם: ותפתח הארץ
את פיה ותבלע אתם ואת
בתיהם ואת כל האדם אשר
לקרח ואת כל הרכוש: וירדו

תדעון ארי יי שלחני למעבד
ית כל עובדיא האלין ארי לא
מרעותי: פקאל מוסא בהדה אלכלה
תעלמון אן אללה בעתני לאעמל
גמיע הדה אלאעמאל לא מן תלקא ולים
נפסי: אם כמותא דכל אנשא
ימותון אלין. וסעורא דכל אנשא
יסתער עליהון לא יי שלחני:
אן מאת הולאי אלקום כמות כל
אלנאס וטולבו במטאלבתהם פליס
אללה בעתני: ואם בריאה
יברא יי ותפתח ותפתח ארעא ית
פומה ותבלע ותבלע יתהון וית כל
דילהון. ויחתון כד חיין לשאול.
ותידעון ארי ארגיזו גבריא האלין
קדם יי: ואן כלק אללה כלקא באן
תפתח אלארץ פאהא פתבתלעהם
וגמיע מא להם פינזלו אחיא אלי אלתרא עלמתם אן הולאי אלקום קד עצו אללה:
והוה כד שיצי למללא ית כל פתגמיא האלין ואתבזעת ארעא דתחותיהון:
פלמא פרג מן קול הדא אלכלאם אנשקת אלארץ אלתי תחתהם:
ופתחת ארעא ית פומה. ובלעת יתהון וית אנש בתיהון. וית כל אנשא
דלקרח. וית כל קנינא: פפתחת אלארץ פאהא. ואבתלעתהם
וביותהם. וכל אנסאן לקרח. וגמיע אלמאל: ונחתו אינון וכל

לעשות את כל המעשים האלה. שעשיתי על פי הדבר לתת לאהרן כהונה גדולה ובניו סגני כהונה ואליצפן
נשיא הקהתי. לא ה' שלחני. אלא אני עשיתי הכל מדעתי ובדין הוא חולק עלי. ואם בריאה. חדשה. יברא
ה' להמית אותם במיתה שלא מת בה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם את

הם וכל אשר להם חיים שאלה
ותכס עליהם הארץ ויאבדו
מתוך הקהל׃ וכל ישראל
אשר סביבתיהם נסו לקלם כי
אמרו פן תבלענו הארץ׃ ואש
יצאה מאת יהוה ותאכל את
החמשים ומאתים איש מקריבי
הקטרת׃ וידבר
יהוה אל משה לאמר׃ אמר אל
אלעזר בן אהרן הכהן וירם
את המחתת מבין השרפה ואת
האש זרה הלאה כי קדשו׃ את
מחתות החטאים האלה בנפשתם
ועשו אתם רקעי פחים צפוי
למזבח כי הקריבם לפני יהוה
ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל׃

דילהון כד חיין לשאול וחפת
עליהון ארעא ואבדו מגו
קהלא׃ פנזלו הם וגמיע מא להם
אחיא אלי אלתרא וגטת עליהם
אלארץ ובארו מן בין אלגוק׃ וכל
ישראל דבסחרניהון ערקו לקלהון
ארי אמרו דלמא תבלע ינא
ארעא׃ וגמיע אסראיל אלדין
חואליהם הרבו מן שדה אצואתהם
וקאלו כילא תבלענא אלארץ׃
ואישתא נפקת מן קדם יי ואכלת
ית מאתן וחמשין גברא
מקרבי קטורת בסמיא׃ ונאר
כרגת מן ענד אללה פאחרקת
אלמאיתין ואלכמסין אלרגל מקרבי
אלבכור׃ ומליל יי עם משה
למימר׃ תם כלם׃ אימר לאלעזר
בר אהרן כהנא ויפריש ית מחתיתא מבין יקידתא וית אישתא ידחיק להלא
ארי אתקדשא׃ מר לעזר אבן הרון אלאמאם באן ירפע אלמגאמר מן בין אל
מחרק ויזרי אלנאר הנאך לאנהא קד תקדסת׃ ית מחתית חייביא האלין דאתחייבו
בנפשתהון ויעבדון יתהון טסין רדידין חופאה למדבחא ארי קריבונין קדם יי ואתקדשא
ויהוין לאת לבני ישראל׃ אמא מגאמר הולאי אלמכטיין עלי אנפסהם פיצנעוהא
צפאיח ארקאק גשאא למדבח פאנהא למא קדמוהא בין ידי אללה תקדסת ותציר

וידעתם כי ניאצו׳ הם ואני מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יברא ה׳׳ נסו לקולם׳ בשביל הקול היוצא על בלעתן׳ ואת האש׳ שבתוך המחתות׳ זרה הלאה׳ לארץ מעל המחתות׳ כי קדשו׳ המחתות ואסורין בהנאה שהרי עשאום כלי שרת׳ החטאים האלה בנפשותם׳ שנעשו פושעים שנחלקו על הקב״ה׳ רקעי׳ רדידין׳ פחים׳ טסין מרודדין טינביש בלעז׳ צפוי למזבח׳ למזבח הנחשת׳ ויהיו לאות׳ לזכרון שיאמרו אלו מחתות שנחלקו

ויקח אלעזר הכהן את מחתות
הנחשת אשר הקריבו השרפים
וירקעום צפוי למזבח׃ זכרון
לבני ישראל למען אשר לא
יקרב איש זר אשר לא מזרע
אהרן הוא להקטיר קטרת לפני
יהוה ולא יהיה כקרח וכעדתו
כאשר דבר יהוה ביד משה לו׃

וילנו כל עדת בני ישראל
ממחרת על משה ועל אהרן
לאמר אתם המתם את עם יהוה׃
ויהי בהקהל העדה על משה
ועל אהרן ויפנו אל אהל מועד
והנה כסהו הענן וירא כבוד יהוה׃

עלאמה לבני אסראיל׃ ונסיב
אלעזר כהנא ית מחתית נחשא
דקריבו יקידיא ורדידונין חופאה
למדבחא׃ ואכד׳ אלעזר אלאמאם
מגאמר אלנחאס אלתי קרבהא
אלמחרקין פחרקוהא צפאיחא
לאלמדבח׃ דכרנא לבני ישראל׃
בדיל דלא יקרב גבר חילוני
דלא מזרעא דאהרן הוא׃
לאסקא קטורת בסמין קדם יי׳
ולא יהי כקרח וככנשתיה כמא
דמליל יי׳ בידא דמשה ליה׃
דכרא לבני אסראיל לכי לא
יתקדם רגל אגנבי מן ליס הו
מן נסל הרון ליבכר בכורא בין
ידי אלה ולא יכון כקרח וכגמעה
ואתרעמו כל כנשתא דבני

כמא קל אלה עלא יד מוסא פיה׃
ישראל ביומא דבתרוהי. על משה ועל אהרן למימר אתון גרמתון
דמית עמא דיי׳׃ פתדמר גמאעה׳ בני אסראיל מן גד. עלא מוסא
והרון קאילין אנתמא קתלתמא מן אמה׳ אלה׃ והוה באתכנשות
כנשתא על משה ועל אהרן. ואתפניאו למשכן זמנא והא חפיה ענגא
ואתגלי יקרא דיי׳׃ פלמא תגמעוא עליהמא אתפתו אלי באב קבא
מחצר. פאדי נור אלה קד צהר פי אלגמאם׃ ועל משה ואהרן

על הכהונה ונשרפו״ וירקעום״ אי אנטיבל״א שוש בלעז״ ולא יהיה כקרח״ כדי שלא יהיה כקרח״ כאשר
דבר ה׳ ביד משה לו״ כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיו הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב איש זר
אשר לא מזרע אהרן וג׳׳ וכן כל לי ולא ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונם כמו על׳ ומדלשון על קרח

קרם -

ויבא משה ואהרן אל פני אהל
מועד׃
וידבר יהוה אל משה לאמר׃
הרמו מתוך העדה הזאת
ואכלה אתם כרגע ויפלו על
פניהם׃ ויאמר משה אל אהרן
קח את המחתה ותן עליה
אש מעל המזבח ושים
קטרת והולך מהרה אל העדה
וכפר עליהם כי יצא הקצף
מלפני יהוה החל הנגף׃ ויקח
אהרן כאשר דבר משה וירץ
אל תוך הקהל והנה החל
הנגף בעם ויתן את הקטרת
ויכפר על העם׃ ויעמד בין
המתים ובין החיים ותעצר

לקדם משכן זמנא׃ פתקדם
מוסא והרון בין ידי כבא אלמחצ׳ר׃
ומליל יי׳ עם משה
למימר׃ תם כלם אלה מוסא
תכלימא׃ אתפרשו מגו כנשתא
הדא ואשיצי יתהון כשעא׃
ונפלו על אפיהון׃ אנארתפעתם
מן בין הדה אלגמאעה אפניהם
כטרפה. פוקעא עלא וגוההמא׃
ואמר משה לאהרן. סב ית
מחתיתא והב עלה אישתא
מעלוי מדבחא ושו קטורת
בוסמין ואוביל בפריע לכנשתא
וכפר עליהון ארי נפק רגזא
מן קדם יי׳ שרי מותנא׃ פקל מוסא
להרון. כד אלמגמרה ואג׳על
עליהא נארא. מן פוק אלמדבח
ואלקי בכורא. ואד׳הב בה מסרעא. אלי אלגמאעה ואסתגפר ענהם פאן אלסכט
קד כרג מן בין ידי אלה. וקד בדא בהם אלדאם׃ ונסיב אהרן. כמא
דמליל משה ורהט לגו קהלא. והא. שרי מותנא בעמא. ויהב ית
קטורת בסמיא. וכפר על עמא׃ פאכד׳ דלך הרון. כמא קל מוסא. ואחצ׳ר
אלי וסט אלגוק. פאדא בלובא קד אבתדא בהם פגעל אלבכור. ואסתגפר
ענהם׃ וקם בין מיתיא ובין חייא. ואתכלי מותנא׃ פקאם בין
מותא ואחיא. וארתפע אלובא׃ והוו דמיתו במותנא ארבעת

ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו
שנ׳ ויוציאה והנה מצורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת׳ וכפר עליהם׳ רז זה מסר לו מלאך המות

בשעה

המגפה: ויהיו המתים במגפה
ארבעה עשר אלף ושבע
מאות מלבד המתים על דבר
קרח: וישב אהרן אל משה
אל פתח אהל מועד והמגפה
נעצרה:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל וקח
מאתם מטה לבית אב מאת
כל נשיאהם לבית אבתם
שנים עשר מטות
איש את שמו תכתב על
מטהו: ואת שם אהרן תכתב
על מטה לוי כי מטה אחד
לראש בית אבתם: והנחתם

מטה

עסר אלפין ושבע מאה. בר
מדמיתו על פלוגתא דקרח: פכאן
עדד מן מאת בהלך אלובא. יד
אלף וסבע מאיה. סוי מן מאת
בסבב קרח: ותב אהרן לות
משה לתרע משכן זמנא:
ומותנא אתכלי: פרגע הרון
אלי מוסא אלי באב קבא אלמחצר.
וקד אנחבס אלובא:
ומליל יי עם משה למימר:
תם כלם אללה מוסא תכלימא:
מליל עם בני ישראל וסב מנהון
חטרא חוטרא לבית אבא מכל
רברבניהון לבית אבהתהון תרי
עסר חוטרין גבר ית שמיה
תכתוב על חוטריה: מר בני

אסראיל וכד מנהם עצא עצא לכל בית אב מן אשראפהם לבית
אבאיהם אתני עשר עצא ואכתב אסם כל רגל עלא עצאה: וית
שמא דאהרן תכתוב על חטרא דלוי: ארי חוטרא חד לריש בית
אבהתהון: ואסם הרון אכתב עלא עצא לוי לאנך אנמא תאכד
עצא ואחדא לגמלת אבאיהם: ותצנעינון במשכן זמנא:

כשעלה לרקיע שהקטורת עוצר המגפה כדאיתא במסכת שבת. ויעמוד בין המתים ובין
וג'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו הנח לי ואעשה שליחותי אמר לו משה צוני
לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומ'
כלום מלבו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב"ה ומשה אל פתח אהל מועד
בא עמי ושאל וזהו שנ' וישב אהרן אל משה. ד"א למה בקטורת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננין
אחר הקטורת לומר סם המות היא על ידו מתו נדב ואביהוא על ידו נשרפו חמשים ומאתים
איש. אמר הקב"ה תראו שעוצר מגפה הוא והחטא הוא הממית. כי מטה אחד. אע"פ שחלקתים לשתי

באהל מועד לפני העדות אשר
אועד לכם שמה׃ והיה האיש
אשר אבחר בו מטהו יפרח
והשכתי מעלי את תלנות בני
ישראל אשר הם מלינם
עליכם׃ וידבר משה אל בני
ישראל ויתנו אליו כל נשיאיהם
מטה לנשיא אחד מטה לנשיא
אחד לבית אבתם שנים עשר
מטות ומטה אהרן בתוך
מטותם׃ וינח משה את
המטת לפני יהוה באהל
העדת׃ ויהי ממחרת ויבא
משה אל אהל העדות והנה
פרח מטה אהרן לבית לוי
ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל

הקפד והיה האיש

קדם סהדותא דאזמין מימרי
לכון תמן׃ ותצעהא פי כבא ז׳
מחצ׳ר בין ידי אלשהאדה אלדי
אחצ׳רך הנאך׃ ויהי גברא דאתרעי
ביה חטריה ינעי ואניח מן קדמי
ית תרעמת בני ישראל דאנון
מתרעמין עליכון׃ פאלרגל
אלדי אכתארה תפרע עצאה
חתא אהדי ענ׳ תדמר בני
אסראיל אלדין הם מתדמרין
עליכם׃ ומליל משה עם
בני ישראל ויהבו ליה כל
רברבניהון חטרא לרבא אחד
חטרא לרבא חד לבית
אבהתהון תרי עסר חטרין
וחטרא דאהרן בגו חטריהון׃
פכלם מוסא בד׳לך בני אסראיל
פדפעו אליה כל אשראפהם עצא מן כל שריף לבית אבאיהם אתני
עשר עצא ועצא הרון פימא בין עציהם׃ ואצנע משה ית חטריא
קדם יי׳ במשכנא דסהדותא׃ פוצעהא מוסא בין ידי אללה פי כבא
אלשהאדה׃ והוה ביומא דבתרוהי ועאל משה למשכנא דסהדותא
והא ינע חטרא דאהרן לבית לוי ואפיק לבלבין ואנעץ נץ וכפית

משפחות משפחת כהונה לבד ולויה לבד מכל מקום שבט אחד הוא "והשכותי" כמו וישכו המים וחמת
המלך שככה "בתוך מטותם" הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרח" ויוצא פרח׳ כמשמעו
ציץ" הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל" ויגמל שקדים" כשהוכר הפרי הכר שהן שקדים לשון ויגדל הילד
ויגמל ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו ובוסר גומל יהיה נצה ולמה שקדים הוא הפרי הממהר להפריח
מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבא כמו שמצינו בעוזיה והצרעת זרחה במצחו

ישעיה יח
דברי הימ׳ ב

שקדים׃ ויצא משה את כל
המטת מלפני יהוה אל כל בני
ישראל ויראו ויקחו איש מטהו׃

ויאמר יהוה אל משה השב את ג ד
מטה אהרן לפני העדות למשמרת
לאות לבני מרי ותכל תלנתם
מעלי ולא ימתו׃ ויעש משה
כאשר צוה יהוה אתו כן עשה׃
פ פ פ

ויאמרו בני ישראל אל משה
לאמר הן גוענו אבדנו כלנו
אבדנו׃ כל הקרב הקרב אל
משכן יהוה ימות האם תמנו
לגוע׃ ויאמר יהוה

שגדין׃ ולמא כאן מן גד ד כל
מוסא אלי כבא אלשהאדה פאדא
קד פרעה עצא הרון אלתי הי
לבית לוי׃ פאכרגת פרועא וכוורת
נוארא ועקדת לוזא׃ ואפיק משה
ית כל חטריא מן קדם יי׃ לכל בני
ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר
חטריה׃ פאכרג מוסא גמיע אלי
עצא מן בין ידי אללה אלי גמיע
בני אסראיל׃ פנצר כל ואחד
אלי עצאה פאכדהא׃ ואמר
יי למשה אתיב ית חטרא
דאהרן קדם סהדותא למטרא
לאת לעמא סרבנא׃ ויסופון
תרעמתהון מן קדמי ולא
ימותון׃ תם קאל אללה למוסי רד
עצא הרון בין ידי אלשהאדה תכון חפט עלאמה לדוי אלכלף פתפנא תדמדהם
עלי ולא יהלכון׃ ועבד משה כמא דפקיד יי יתיה כין עבד׃ פצנע מוסא
כמא אמרה אללה מן דאך׃ ואמרו בני ישראל למשה למימר הא מנאנא
קטילת חרבא הא מנאנא בלעת ארעא הא מננא מיתו במותנא׃ תם קאל בני
אסראיל למוסא והוא קד תופי מנא ובאד מנא פבלעת האלכין׃ כל
דקריב מקרב למשכנא דיי מאית הא אנחנא סיפין לממת׃ ואדי כאן
כל מתקדם אלי מסכן אללה יהלך פהו אנחן פאמן מתופון׃ ואמר יי

תרגומו וכפית שגדין כמין חשכול שקדים יחד כפותים זה על זה" ותכל תלונתם" כמו ותכלה תלונותם לשון זה שם
מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מדמו"ד ריש בלעז ויש חלוק בין תלונותם לתלונתם תלונתם תלונה אחת
תלונותם שם דבר בלשון יחיד ואפלו הם תלונות הרבה" למשמרת לאות" לזכרון שבחרתי באהרן הכהן ולא ילונו

אל אהרן אתה ובניך ובית אביך
אתך תשאו את עון המקדש
ואתה ובניך אתך תשאו את
עון כהנתכם: וגם את אחיך
מטה לוי שבט אביך הקרב
אתך וילוו עליך וישרתוך
ואתה ובניך אתך לפני אהל
העדת: ושמרו משמרתך
ומשמרת כל האהל אך אל
כלי הקדש ואל המזבח לא
יקרבו ולא ימתו גם הם גם
אתם: ונלוו עליך ושמרו את

לאהרן את ובנך ובית אבוך
עימך תקבלון על חובי מקדשא
ואת ובנך עימך תקבלון על
חובי כהונתכון: פקל אללה להרון
אנת ובניך ובית אביך מעך
תחמלון וזר אקדס ואנת ובניך
מעך תחמלון וזר אמאמתכם:
ואף ית אחך שבטא דלוי
שבטא דאבוך קריב לותך
ויתוספון עלך וישמשונך ואת
ובנך עימך קדם משכנא
דסהדותא: ואיצא אכותך בני
לוי סבט אביך קדמהם איך
וינצאפון איך ויכדמונך ואנת ובניך מעך פקט בין ידי כבא
אשהאדה: ויטרון מטרתך ומטרת כל משכנא ברם למני קודשא
ולמדבחא לא יקרבון ולא ימותון אף אינון אף אתון: ויחפצו
מחפצך ומחפץ גמיע כבא אמחצר מא כלא אנית אקדס ואמדבח
לא יתקדמו ללא יהלכו אנתם והם אגמעין: ויתוספון עלך ויטרון
ית מטרת משכן זמנא לכל פלחן משכנא וחילוני לא יקרב
לותכון: ואמנצאפין איך יחפצו חפץ כבא אמחצר וכדמתה

עוד על הכהונה" כל הקרב הקרב וגו'" אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להיכנס לחצר
אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבירו ויכנס לתוך אוהל מועד ימות" האם תמנו לגוע" שמא
הופקדנו למיתה" ויאמר יי' אל אהרן" למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירן על תקנת ישראל שלא יכנס
למקדש" ואתה ובניך ובית אביך" הם בני קהת אבי עמרם" תשאו את עון המקדש" עליכם אני מטיל
עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא והאהל הארון והשלחן וכלי
הקודש אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע" ואתה ובניך" הכהנים" תשאו את עון כהונתכם
שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם" וגם את אחיך" בני
גרשון ובני מררי" וילוו" ויתחברו עליכם להזהיר גם את הזרים מליקרב אליהם" וישרתוך"
בשמירת השערים ולמנות מהם גזברין ואמרכלין" וזר לא יקרב אליכם" אתכם אני מזהיר על כך"

משמרת אהל מועד לכל
עבדת האהל וזר לא יקרב
אליכם: ושמרתם את משמרת
הקדש ואת משמרת המזבח
ולא יהיה עוד קצף על בני
ישראל: ואני הנה לקחתי את
אחיכם הלוים מתוך בני ישראל
לכם מתנה נתנים ליהוה
לעבד את עבדת אהל מועד:
ואתה ובניך אתך תשמרו את
כהנתכם לכל דבר המזבח
ולמבית לפרכת ועבדתם
עבדת מתנה אתן את
כהנתכם והזר הקרב יומת:

וידבר יהוה אל אהרן ואני הנה

ואגנבי לא יתקרב ליכם: ותיטרון
ית מטרת קודשא וית מטרת
מדבחא ולא יהי עוד רגזא
על בני ישראל: ותחפטו חפט
אלקדס וחפט אלמדבח ולא יכון
זיאדה סכט עלא בני אסראיל:
ואנא הא קריבית ית אחיכון
ליואי מגו בני ישראל לכון מתנא
יהיבין קדם יי למפלח ית פלחן
משכן זמנא: פאנא קד
אכדת אכותכם אללואניין
מן בין בני אסראיל וגעלתהם
הבה לכם ללה ליכדמו כדמה
כבא אלמחצר: ואת ובנך עימך
תטרון ית כהונתהון לכל
פתגם מדבחא ולמגיו לפרכתא
ותפלחון פלחן מתנא אתין ית
כהונתכון וחילוני דיקרב יתקטיל: ואנת ובניך מעך תחפטון אמאמתכם
לגמיע אמור אלמדבח ודאכל אלסגף ותכדמוה פקד געלת כהנתכם
כדמה מוהובה ואי אגנבי תקדם אליהא פליקתל: ומליל יי עם
אהרן ואנא הא יהבית לך ית מטרת אפרשותי לכל קודשיא דבני ישראל
לך יהבתינון לרבו ולבנך לקים עלם: תם כלם אללה הרון וקאל אני קד

ולא יהיה עוד קצף" כמו שהיה כבר שנ' כי יצא הקצף" לכם מתנה נתונים" יכול לעבודתכם שלהדיוט ת"ל
לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גזברין ואמרכלין" עבודת מתנה" במתנה נתתיה לכם" ואני
הנה נתתי לך" בשמחה לשון שמחה הוא זה כמו שמפורש הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו" משל
למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער עליו ועל השדה אמר
לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך ומעלה בערכאין אף כאן לפי

נתתי לך את משמרת תרומתי
לכל קדשי בני ישראל לך
נתתים למשחה ולבניך לחק
עולם: זה יהיה לך מקדש
הקדשים מן האש כל קרבנם
לכל מנחתם ולכל חטאתם
ולכל אשמם אשר ישיבו לי
קדש קדשים לך הוא ולבניך:
בקדש הקדשים תאכלנו
כל זכר יאכל אתו קדש יהיה
לך: וזה לך תרומת מתנם
לכל תנופת בני ישראל לך
נתתים ולבניך ולבנתיך אתך
לחק עולם כל טהור בביתך יאכל
אתו: כל חלב יצהר וכל חלב

אעטיתך חפץ רפאיעי מן גמיע
אקדאס בני אסראיל אעטיתהא
לך מסחא ולבניך רסם אדהרי:
דין יהי לך מקדש קודשיא
מותר מן אישתא. כל קרבנהון
לכל מנחתהון ולכל חטוותהון
ולכל אשמהון דיתיבון קדמי
קודש קודשין דילך הוא ולבנך:
הדא יכון לך מן כואץ אקדאס
מן בעד אמחלק מן גמיע
קרבאנהם ובלהם ורכותהם
וקרבאנאתהם אלדי יאתונה בה
פהו מן כואץ אקדאס לך
ולבניך: בקודש קודשין תיכלוניה
כל דכורא ייכול יתיה. קדשא
יהי לך: ובכאץ אטהר תאכלה
כל דכר יאכל מנה כואך יכון לך קדסא: ודין לך אפרשות מתנתהון לכל
ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך. עימך לקים עלם כל דידכי
בביתך ייכול יתיה: והדא לך רפאיע עטאיאהם מן גמיע מחרכאת בני
אסראיל לך אעטיתהא ולבניך ולבנאתך מעך רסם אדהר כל טאהר
פי מנזלך יאכלהא: כל טוב משח וכל טוב חמר ועבור

שבא קרח ועירער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בברית מלח עולם
ולכך נסמכה פרשה זו לכאן" משמרת תרומותי" שאתה צריך לשמרן בטהרה" למשחה" לגדולה"
מן האש" לאחר הקטרת האישים" לכל קרבנם" כגון זבחי שלמי צבור מנחתם חטאתם ואשמם
כמשמעו" אשר ישיבו לי" זה גזל הגר" בקודש הקדשים תאכלנו וגומר" למד על קדשי
קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה" תרומת מתנם" המורם מן התודה ומן השלמים
ומאיל נזיר" לכל תנופות" שהרי אין טעונין תנופה" כל טהור" ולא טמאים" לא כל טהור לרבות
אשתו" ראשיתם" היא תרומה גדולה" כחזה התנופה וכשוק הימין שלשלמים שנאכלין לכהנים

ולנשיהם

תירוש ודגן ראשיתם אשר
יתנו ליהוה לך נתתים׃ בכורי
כל אשר בארצם אשר יביאו
ליהוה לך יהיה כל טהור בביתך
יאכלנו׃ כל חרם בישראל לך
יהיה׃ כל פטר רחם לכל בשר
אשר יקריבו ליהוה באדם
ובבהמה לך יהיה אך פדה
תפדה את בכור האדם ואת
בכור הבהמה הטמאה תפדה׃
ופדויו מבן חדש תפדה בערכך
כסף חמשת שקלים בשקל
הקדש עשרים גרה הוא׃ אך
בכור שור או בכור כשב או
בכור עז לא תפדה קדש הם

רישיתהון דיתנון קדם יי לך יהבתינון׃
וגמיע תגור דהון ואעמיר ואבר
אוחילהא די יגעלונהא ללה קר
געלתהא לך׃ בכורי כל דבארעהון
דייתון קדם יי לך יהי. כל דידכי
בביתך ייכלניה׃ ובכור מא פי
ריאצהם די יאתון בה ללה יכון
לך וכל טאהר פי מנזלך יאכלה׃
כל חרמא בישראל דילך יהי׃
וכל צוא פי אסראיל יכון לך׃
כל פתח ולדא לכל בסרא
דיקרבון קדם יי באנשא ובבעירא
יהי לך ברם מפרק תפרוק ית
בכרא דאנשא וית בכרא דבעירא
מסאבא תפרוק׃ וכל אול בטן
מן כל בשר די יקדמונה
ללה מן אנסאן ובהימה יכון לך לכן יגב בכור אנאס ובכור און תפדי
אבהימה אנגסה׃ ופרקניה מבר ירחא תפרוק בפרסניה כסף חמיש אן תפדי
סלעין בסלעי קודשא עסרין מעין הוא׃ ופדא אנאס מן אבן
שהר בקימתה כמסה מתאקיל פצה במתקאל אקדס והו עשרין
דאנק׃ ברם בכרא דתורא או בכרא דאימרא או בכרא דעזא לא תפרוק
קדשא אנון ית דמהון תזרוק על מדבחא וית תרבהון תסיק
קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי׃ פאמא בכר אבקר ואצאן ואלמאעז פלא

ולנשיהם לבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד׳ לך
יהיה׳ בא רבי עקיבה ולמד הוסיף לך הכתוב הוויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק שלתודה שאינו
נאכל אלא ליום ולילה׳ כל תרומות הקדשים מחיבתה שלפרשה זו כללה בתחלתה וכללה

את דמם תזרק על המזבח ואת
חלבם תקטיר אשה לריח
ניחח ליהוה: ובשרם יהיה
לך כחזה התנופה וכשוק
הימין לך יהיה: כל תרומת
הקדשים אשר ירימו בני
ישראל ליהוה נתתי לך
ולבניך ולבנתיך אתך לחק
עולם ברית מלח עולם
הוא לפני יהוה לך ולזרעך
אתך: ויאמר יהוה אל אהרן
בארצם לא תנחל וחלק לא
יהיה לך בתוכם אני חלקך
ונחלתך בתוך בני ישראל:
ולבני לוי
הנה נתתי כל מעשר בישראל
לנחלה חלף עבדתם אשר

תפדהא לאנהא מקדסה ר״ש
דמהא עלא אלמדבח וקתר
שחמהא קרבאן מקבול
מרצי ללה: ובסרהון יהי לך
כחדיא דארמותא וכשקא
דימינא דילך יהי: ולחמהא
יכון לך כקץ אלחדי וכסאק
אלימנא יכון לך: כל אפרשות
קדשיא די יפרשון בני ישר׳
קדם יי׳ יהבית לך ולבנך ולבנתך
עמך לקים עלם קים מלח
עלמא הוא קדם יי׳ לך ולבנך
עמך: וסאיר רפאיע אלאקדאס
אלתי ירפעהא בנו אסראיל ללה
געלתהא לך ולבנך ולבנאתך
מעך רסם אלדהר עהד תבאת
אעטם הו ללה ולנסלך מן בעדך:
ואמר יי׳ לאהרן בארעהון לא
תחסין וחולק לא יהי לך ביניהון מתנן דיהבית לך אינון חולקך ואחסנתך
בגו בני ישר׳: תם קל אלה לה פי ארצהם לא תנחל ולא יכון לך נציב
פי מא בינהם פאני קד געלת קראביני קסמך ונחלתך פי מא בין בני
אסראיל: ולבני לוי הא יהבית כל מעשרא בישר׳ לאחסנא
חלף פלחנהון דאנון פלחין ית פלחן משכן זמנא: ולבני לוי קד געלת כל

בקוף ופיד ט באמצע ״ברית מלח עולם״ כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים ״ברית
מלח כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם ״וחלק לא יהיה לך בתוכם ״אף בבזה ״והם הלוים ישאו
עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם ״אשר ירימו לה׳ תרומה ״הכתוב קראו תרומה

149

הם עברים את עבדת אהל
מועד׃ ולא יקרבו עוד בני
ישראל אל אהל מועד לשאת
חטא למות׃ ועבד הלוי הוא
את עבדת אהל מועד והם
ישאו עונם חקת עולם לדרתיכם
ובתוך בני ישראל לא ינחלו
נחלה׃ כי את מעשר בני ישראל
אשר ירימו ליהוה תרומה נתתי
ללוים לנחלה על כן אמרתי
להם בתוך בני ישראל לא
ינחלו נחלה׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
ואל הלוים תדבר ואמרת
אלהם כי תקחו מאת בני ישראל
את המעשר אשר נתתי לכם
מאתם בנחלתכם והרמתם ממנו

עשור מן אל אסראיל נחלה ברול
כרמתהם אדי יכדמון כבא
אמחצר׃ ולא יקרבון עוד בני
ישראל למשכן זמנא לקבלא
חובא למימת׃ ולא יתקרם בני
אסראיל איצא אי כבא אמחצר
פיחמלון וזרא ויהלכון׃ ויפלחון
ליואי אינון ית פלחן משכן
זמנא ואינון יקבלון חוביהון׃
קים עלם לדריכון. ובגו בני
ישראל לא יחסנון אחסנא׃ ויכדם
אליואניין וחדהם כבא אמחצר
והם יחמלון וזרהם רסם דהר
עלא מדאגיאלכם ופי מא בין
בני אסראיל לא ינחלון נחלה׃
ארי ית מעסר בני ישראל דיפרשון
קדם יי אפרשותא יהבית לליואי
לאחסנא על כין אמרית להון
בגו בני ישראל לא יחסנון אחסנא׃ פאן עשור בני אסראיל אתי
ירפעונהא ללה רפיעה געלתהא לליואניין נחלה פלדאך קלת להם
פי מא בין בני אסראיל לא ינחלון נחלה׃ ומליל יי עם משה
למימר׃ תם כלם אלה מוסא תכלימא׃ ועם ליואי תמליל ותימר
להון ארי תסבון מן בני ישראל ית מעסרא דיהבית לכון מנהון
באחסנתכון. ותפרשון מיניה אפרשותא קדם יי מעסרא מן מעסרא׃
ומר אליואניין וקל להם אדא תאכדון מן בני אסראיל אעשר אדי

תרומת יהוה מעשר מן המעשר: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב: כן תרימו גם אתם תרומת יהוה מכל מעשרתיכם אשר תקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו את תרומת יהוה לאהרן הכהן: מכל מתנתיכם תרימו את כל תרומת יהוה מכל חלבו את מקדשו ממנו: ואמרת אלהם בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים כתבואת גרן וכתבואת יקב: ואכלתם אתו בכל

ונחשב

אפרשות קודשא קדם ייי מן עשרא: ויתחשיב לכון אפרשותכון כעבורא מן אדרא וכמלאתא מן מעצרתא: כדין תפרשון אף אתון אפרשותא קדם ייי מכל מעשריכון דתיסבון מן בני ישראל ותיתנון מניה ית אפרשותא קדם ייי לאהרן כהנא: מכל מתנתכון תפרשון ית כל אפרשותא דייי מכל שפריה ית מקדשיה מניה: ותימר להון באפרשותכון ית שפריה מניה ויתחשיב לליואי כעללת אדרא וכעללת מעצרתא: ותיכלון יתיה בכל

עד שיפריש ממנו תרומת מעשר: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית: כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב. תרומת תירוש ויצהר הנטולת מן היקבים: מלאה. לשון בישול תבואה שנתמלאת: יקב. הוא הבור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן יקבי המלך הוא ים אוקינוס חפירה שחפר מלכו של עולם: כן תרימו גם אתם. כמו שישראל מרימים מגרנם ומיקביהם תרימו אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם: מכל מתנותיכם תרימו את כל תרומת ה'. בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן בכרי וקיבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר: בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרימו תרומת מעשר ממנו ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גורן. לישראל שלא תאמרו הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור ת"ל ונחשב ללוים כתבואת גורן מה של ישראל

ח...

מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם חלף עבדתכם באהל מועד: ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו:

[illegible]

וידבר יהוה אל משה ואל אהרן לאמר: זאת חקת התורה אשר צוה יהוה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על: ונתתם אתה אל אלעזר הכהן והוציא אתה

אתון ואנש בתיכון ארי אגרא הוא לכון חלף פלחנכון במשכן זמנא: וגאיז אן תאכלוה פי כל מוצע אנתם ואלכם לאנה אגרתכם בדל כדמתכם פי כבא אלמחצר: ולא תקבלון עלוהי חובא באפרשותכון ית שופריה מניה וית קדשיא דבני ישראל לא תחלון ולא תמותון: ולא תחמלו ענה וזרא ענד רפעכם אגודה מנה ואקדאס בני אסראייל לא תבדלוהא ולא תהלכון:

פ פ פ

ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: תם כלם אללה מוסא והרון תכלימא: דא גזירת אוריתא דפקיד יי למימר מליל עם בני ישראל ויסבון לך תורתא סומקתא שלמתא דלית בה מומא דלא סליק עלה ניר: הדה רסם שריעה אתי אמר אללה בהא מוסא קאילא מר בני אסראייל באן יאתוך בבקרה צפרא צחיחה מא ליס פיהא עיב מא לם יטלע עליהא ניר: ותתנון יתה לאלעזר כהנא ויפיק יתה למברא למשריתא ויכוס יתה קדמוהי: ואדפעוהא לאלעזר אלאמאם יכרגהא כארג אלעסכר. וידבחהא

חולין הן שלכוי חולין" בכל מקום" אפילו בבית הקברות" ולא תשאו עליו חטא וג'" האם לא תרימו תשאו חטא" ולא תמותו" הא אם תחללו תמותו"

זאת חקת התורה" לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפי כך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני אין לך רשות להרהר אחריה" ויקחו אליך" לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר" אדומה תמימה" שתהא תמימה באדמימות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה" אל אלעזר" מצותה בסגן" אל מחוץ למחנה" חוץ לשלש מחנות" ושחט אותה לפניו" זר שוחט ואלעזר רואה" ל

נוכח פני אהל מועד" עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם"

אל מחוץ למחנה ושחט אתה
לפניו: ולקח אלעזר הכהן
מדמה באצבעו והזה אל
נכח פני אהל מועד מדמה
שבע פעמים: ושרף את
הפרה לעיניו את עורה ואת
בשרה ואת דמה על פרשה
ישרף: ולקח הכהן עץ ארז
ואזוב ושני תולעת והשליך
אל תוך שרפת הפרה: וכבס
בגדיו הכהן ורחץ בשרו
במים ואחר יבא אל המחנה
וטמא הכהן עד הערב
והשרף אתה יכבס בגדיו

בחצרתה: ויסב אלעזר כהנא
מדמה באצבעיה וידי לקביל
אפי משכן זמנא מדמה שבע
זמנין: ויאכד מן דמהא באצבעה
וינצח מקאבל וגה כבא אלמחצר
מנה סבע מראר: ויוקיד ית
תורתא לעיניהי ית משכה וית
בסרה וית דמה על אוכלה יוקיד:
ויאמר באחראקהא בחצרתה
גלדהא מע לחמהא ודמהא
ופרתהא: ויסב כהנא אעא
דארזא ואיזובא וצבע זהורי
וירמי לגו יקידת תורתא: ויאכד
עוד ארז וצעתר וצבג קרמז
וירמי דלך פי וסט תחריקהא:

ויצבע לבושוהי כהנא ויסחי בסריה במיא ובתר כין ייעול
למשריתא ויהי מסאב כהנא עד רמשא: ויגסל אלאמאם
תיאבה ויחרץ בדנה במא ובעד דלך ידכל אלי אלעסכר וינגס
אלי אלליל: ודמוקיד יתה יצבע לבושוהי במיא ויסחי בסריה
במיא ויהי מסאב עד רמשא: ואלמחרקהא יגסל תיאבה:

אל המחנה" למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ לשתי מחנות אלא זב ובעל קרי ומצורע" וטמא
הכהן עד הערב" סרסהו ודרשהו וטמא עד הערב ואחר יבא אל המחנה" והניח מחוץ למחנה לשלשה
חלקים מחלקה אחד נותן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד ניתן בחיל
זה שלמשמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין ליטהר וזה שבהר
המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שבחיל נתון למשמרת מגזירת
הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת" למי נדה" למי הזיה כמו וידו אבן בי ולדות
את קרנות הגוים לשון זריקה" חטאת היא" לשון חטוי כפשוטו ולפי צחותו קראה הכתוב חטאת

בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם
וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃ וְאָסַף
אִישׁ טָהוֹר אֵת אֵפֶר הַפָּרָה
וְהִנִּיחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם
טָהוֹר וְהָיְתָה לַעֲדַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי נִדָּה
חַטָּאת הִוא׃ וְכִבֶּס הָאֹסֵף אֶת
אֵפֶר הַפָּרָה אֶת בְּגָדָיו וְטָמֵא
עַד הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם׃
הנגע במת בנפש האדם אשר
ימות ולא יתחטא׃ הַנֹּגֵעַ
בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא
שִׁבְעַת יָמִים׃ הוּא יִתְחַטָּא
בוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם לֹא יִתְחַטָּא
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
לֹא יִטְהָר׃ כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת

וירחץ ברנה באלמא וינגס אלי
אלמגיב׃ ויכנוש גבר דכי ית
קטמא דתורתא ויצנע מברא
למשריתא לאתר דכי ותהי
לכנשתא דבני ישראל למטרא
למי אדיותא חטתא היא׃
ויגמע רגל טאהר רמאד
אלבקרה ויצעה כארג אלעסכר
פי מוצע טאהר ותכון
לגמאעה בני אסראיל מחפתה
למא אלנצח והי דכוה׃ ויצבע
דכניש ית קטמא דתורתא ית
לבושוהי ויהי מסאב עד
רמשא ותהי לבני ישראל
ולגיוריא דיתגיירון ביניהון
לקים עלם׃ ויגסל אלגאמע
רמאדהא תיאבה וינגס אלי אליל
ותכון לבני אסראיל ולאלגריב
אלדכיל פימא בינהם סרסם אלדהר׃

דיקרב במיתא לכל נפשא דאנשא ויהי מסאב שבעה יומין׃ ומן
דנא במית מן גמיע אנפס אלנאס פלינגס סבעה איאם׃ הוא ידי
עלוהי ביומא תליתאה וביומא שביעאה ידכי ואם לא ידי עלוהי
ביומא תליתאה וביומא שביעאה לא ידכי׃ והו יתדכא מנה פי אליום אלג
ואלסאבע פיטהר ואן לם יתדכא מנה פיהמא לא יטהר׃ כל דיקרב

לומר שהיא כקדשים ליאסר בהנאה" הוא יתחטא בו" באפר הזה" במת בנפש" ואיזה מת של נפש אדם האדם
להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה ד"א בנפש זו רביעית דם" את משכן ה' טמא"

אם

בנפש האדם אשר ימות ולא
יתחטא את משכן יהוה טמא
ונכרתה הנפש ההוא מישראל
כי מי נדה לא זרק עליו טמא
יהיה עוד טמאתו בו׃ זאת
התורה אדם כי ימות באהל
כל הבא אל האהל וכל אשר
באהל יטמא שבעת
ימים׃ וכל כלי פתוח אשר
אין צמיד פתיל עליו טמא
הוא׃ וכל אשר יגע על פני
השדה בחלל חרב או במת
או בעצם אדם או בקבר
יטמא שבעת ימים׃ ולקחו
לטמא מעפר שרפת

במיתא בנפשא דאנשא די ימות
ולא ידי עלוהי ית משכנא דיי
סאיב וישתיצי אנשא ההוא
מעמיה מישראל ארי מי אדיותא
לא אזדריקו עלוהי מסאב
יהי עוד סאובתיה ביה׃ פכל
מן דנא במית מן כמוס אלנאס
אלדי ימות ולם יתטהר פקד
נגס מסכן אללה וינקטע דאך
אלאנסאן מן אסראיל אד
מא אלנצח לם ירש עליה פהו
נגס לדאך ונגאסתה עליה
אבדא׃ דא אוריתא אנשא ארי
ימות במשכנא כל דעליל
למשכנא וכל דבמשכנא יהי
מסאב שבעה יומין׃ והדה

אלשריעה אלאנסאן מאת פי כבא פכל מא פיה וכל מן דכל אליה
ינגס סבעה איאם׃ וכל מן חסף פתיח דלית מגופת שיע מקף
עלוהי מסאב הוא׃ וכל אנא כזף מפתוח אלדי ליס עליה צמאם
מקייד פהו נגס׃ וכל דיקרב על אפי חקלא בקטיל חרבא או במיתא
או בגרמא דאנשא או בקברא יהי מסאב שבעה יומין׃ וכל מן
דנא על וגה אלצחרא בקתיל סיף או מיית או עצם אנסאן או
קבר מית ינגס סבעה איאם׃ ויסבון לדמסאב מעפר יקידת

אם נכנס לעזרה אפלו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי״ עוד טומאתו בו״ אע״פ שטבל״ כל הבא אל האהל״ בעוד שהמת בתוכו״ וכל כלי פתוח״ בכלי חרש הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת צמידתו פתולה עליו יפה בחבור טמא הוא הא אם יש צמיד פתיל עליו טהור״ פתיל״ כשנו מחובר בלשון ערבי וכן נפתולי אלהים נפתלתי נתחברתי עם אחותי״ על פני השדה [illegible]

רבותינו

החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי׃ ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר׃ והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב׃ ואיש אשר יטמא ולא יתחטא

חטתא ויתין עלוהי מי מבוע למן׃ ולו'כ'ד' לה מן רמאד חריק אלבקרה ויצב עליה מא נבוע פי אנא׃ ויסב איזובא ויטבול במיא גבר דכי ויזי על משכנא ועל כל מניא ועל נפשתא דהוו תמן ועל דקריב בגרמא או בקטילא או במיתא או בקברא׃ ויאכ'ד' רגל טאהר שייא מן צעתר ויגמסה פי ד'לך אלמא וינצ'ח עלא אלכבא ועלא גמיע אלאניה ועלא אלנפוס אלתי כאנת פיה ועלא אלראני באלעצם או באלקתיל או אלמיית או אלקבר׃ וידי דכיא על מסאבא ביומא תליתאה וביומא שביעאה וידכיניה ביומא שביעאה ויצבע לבושוהי ויסחי במיא וירכי ברמשא׃ כ'ראן ינצ'ח אלטאהר עלא אלנגס פי אליום אלת'את' ואלסאבע פאדא דכאה פי אליום אל סאבע גסל ת'יאבה ורחץ באלמא וטהר פי אלעשא׃ וגבר דיסתאב ולא

רבותינו דרשו לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם בנגיעה וחטאו ביום השביעי הוא גמר טהרתו ואיש אשר יטמא וג' אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כדאיתא בשבועות ומלה מי הנדה רבותינו אמרו שהמזה טהור וזהבא ללמד שהנושא מי חטאת טמא ומזה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע והזאה ניתנו בלשון מזה לומר כך שאינן מטמאין עד שיהא בהן שיעור הזאה והנוגע יטמא ואין טעון כבוס בגדים וכל אשר יגע בו הטמא הזה שנטמא במת יטמא והנפש הנוגעת בו בטמא מת תטמא עד הערב כאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה זה הנוגע בו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה וה לכותיה ומדרש אחר העתקתי מיסודו שלרבי משה הדרשן וזהו ויקחו אליך משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל כך יביאו זו לכפרה משלהם פרה אדומה משל לבן שפחה שטינף פלטין שלמלך אמרו תבא אמו ותקנח הצואה כך תבא פרה ותכפר על העגל אדומה על שם אם יאדימו כתולע שהחטא קרוי אדום תמימה על שם ישראל שהיו תמימים ונעשו בן בעלי מומין תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם לא עלה עליה עול כשם שפרקו מעליהן עול שמים אל אלעזר כשם שנקהלו על אהרן שהוא כהן נעשית העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא ניתנה לו עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סנגור ושרף את הפרה כשם שנשרף העגל עץ ארז ואזוב ושני תולעת שלשה מינין הללו כנגד שלשת אלפי

אינש

ונכרתה הנפש ההוא מתוך
הקהל כי את מקדש יהוה
טמא מי נדה לא זרק עליו
טמא הוא: והיתה להם לחקת
עולם ומזה מי הנדה יכבס
בגדיו והנגע במי הנדה יטמא
עד הערב: וכל אשר יגע בו
הטמא יטמא והנפש
הנגעת תטמא עד הערב:

כ ויבאו בני ישראל כל העדה
מדבר צן בחדש הראשון וישב
העם בקדש ותמת שם מרים
ותקבר שם: ולא היה מים

יהי עלוהי: וישתיצי אנשא
ההוא מגו קהלא ארי ית
מקדשא דיי סאיב מי אדיותא
לא אזדריקן עלוהי מסאב הוא:
ואי רגל תנגס בדלך ולם יתרשא
פינקטע דלך אלאנסאן מן בין
אגוק למא נגס מקדס אללה אד
דלאלה ולם ינצח עליה מן מא
אלנצח פהו נגס: ותהי להון
לקים עלם ודמדי מי אדיותא
יצבע לבושוהי ודיקרב במי
אדיותא יהי מסאב עד רמשא:
ויכון דלך להם רסם אלדהר
ונאצח מא אלנצח יגסל תיאבה ומן
לאמס מא אלנצח יגנס אלי אלליל: וכל

כב דיקרב ביה יהי מסאב ואנש דיקרב יהי מסאב עד רמשא: וכלמן לאמסה
אלנגס ינגס פאן כאן אנסאן דנאבה ינגס אלי אלליל:
ואתו בני ישראל כל כנשתא למדברא דצין בירחא קדמאה ויתיב עמא
ברקם: ומיתת תמן מרים ואתקברת תמן: תם גאו בנו אסראיל אגמעין
אלי בריה צין פי אלשהר אלאול ואקאם אלקום פי רקים ומאתת הנאך
תם מרים ודפנת: ולא הוה מיא לכנשתא ואתכנישו על משה ועל אהרן: ולם יכן

איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולן סימן שהגבוה שנתגאה וחטא ישפיל
את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת: כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות ואין לך
פקודה שאין בה מפקודת העגל שנ׳ וביום פקדי ופקדתי וג׳ וכשם שהעגל טמא כל העוסקין בו כך פרה
תטמא כל העוסקין בה וכשם שנטהרו באפרו שנ׳ ויזר על פני המים וגו׳ כך ולקחו לטמא מעפר שרפת
החטאת וג׳: כל העדה: עדה השלמה שכבר מתו מיתי מדבר ואלו פירשו לחיים: ותמת שם מרים: למה
נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת: ותמת שם

לעדה ויקהלו על משה ועל
אהרן: וירב העם עם משה
ויאמרו לאמר ולו גוענו בגוע
אחינו לפני יהוה: ולמה הבאתם
את קהל יהוה אל המדבר הזה
למות שם אנחנו ובעירנו: ולמה
העליתנו ממצרים להביא
אתנו אל המקום הרע הזה
לא מקום זרע ותאנה וגפן
ורמון ומים אין לשתות: ויבא
משה ואהרן מפני הקהל אל
פתח אהל מועד ויפלו על פניהם
וירא כבוד יהוה אליהם:
וידבר יהוה אל משה
לאמר: קח את המטה והקהל
את העדה אתה ואהרן אחיך

מאא לﭏגמאעה פתגוקו עלא
מוסא והרון: ונצא עמא עם
משה ואמרו למימר לווי דמיתנא
במותא דאחנא קדם יְיָ: ולמא
כאצם ﭏקום מוסא קאלו יאליתנא
תופינא בופאת אכותנא בין
ידי ﭏלה: ולמא אתיתון ית
קהלא דיְיָ למדברא הדין
לממת תמן אנחנא ובעירנא:
ולם גיתמונא פיגוק ﭏלה ﭏא
הדא ﭏבר נמות פיה נחן
ובהאימנא: ולמא אסיקתונא
ממצרים. לאיתאה יתנא לאתרא
בישא הדין. לא אתר כשר לבית
זרע. ואף לא תינין גופנין ורמונין:
ומיא לית למשתי: ולם אצעדתמונא
מן מצר. פגיתם בנא ﭏי הדא ﭏ/

מוצע ﭏרדי. לא זרע ולא גפן ותין ורמאן וחתא מאא ליס לﭏשרב: ועל
משה ואהרן מן קדם קהלא. לתרע משכן זמנא. ונפלו על אפיהון:
ואתגלי יקרא דיְיָ להון: פאקבל מוסי והרון מן בין ידי ﭏגוק ﭏי באב הארבין
כבא ﭏמחצר. פוקעא עלא וגוההמא. פצﭏר נור ﭏלה להמא:
ומליל יְיָ עם משה למימר: תם כלם ﭏלה מוסא תכלימא: סב ית חטרא
וכנוש ית כנשתא את ואהרן אחוך. ותמללון עם כיפא לעיניהון

מרים. אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה׳ שאינו דרך כבוד של מעלה ובאהרן נאמ׳
על פי ה׳ בזה מקצע׳׳ ולא היה מים לעדה׳ מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים: ולו גוענו
הלואי גוענו׳ בגוע אחינו׳ במיתת אחינו בדבר למד שמיתת צמא מגונה ממנה׳׳ בגוע׳ שם דבר הוא כמו
במיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו לינקד בגוֹע׳׳ ואת בעירם׳׳ מכאן שחס

ודברתם אל הסלע לעיניהם
ונתן מימיו והוצאת להם מים מן
הסלע והשקית את העדה
ואת בעירם ויקח משה את
המטה מלפני יהוה כאשר
צוהו ויקהלו משה ואהרן
את הקהל אל פני הסלע
ויאמר להם שמעו נא המרים
המן הסלע הזה נוציא לכם
מים וירם משה את ידו
ויך את הסלע במטהו פעמים
ויצאו מים רבים ותשת העדה
ובעירם ויאמר יהוה
אל משה ואל אהרן יען לא

ויתן מוהי ותפיק להון מיא
מן כיפא ותשקי ית כנשתא
וית בעיריהון : כד' אלעצא וגווק
אלגמאעה אנת והרון אכיך:
וקולא עלא אלצכר בחצרתהם
יכרג מאה. פתכרג להם מאא
מן אלצכר. ותסקיהם ובהאימהם:
ונסיב משה ית חוטרא מן קדם
יי' כמא דפקדיה: פאכד' מוסא
אלעצא מן בין ידי אללה כמא
אמרה: וכנשו משה ואהרן
ית קהלא לקדם כיפא. ואמר
להון. שמעו כען סרבניא המן
כיפא הדין נפיק לכון מיא:
וגווקו מוסא והרון אגוק' אלחצרה'

אלצכר. פקאל להם אסמעו יא עצאה אמן הוא אלצכר נכרג לכם מאא:
ואריס משה ית ידיה ומחא ית כיפא בחטריה תרתין זמנין ונפקו
מיא סגיאי ושתיאת כנשתא ובעיריהון : פרפע ידה וצרב אלצכר
בעצאה מרתין פתכרג מא כתיר. פשרבת מנה אלגמאעה ובהאימהם:
ואמר יי' למשה ולאהרן חלף דלא הימינתון במימרי

הקב"ה על ממונם של ישרא' ויקהלו וג' זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה. המן
הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכירין אותו לפי שהלך הסלע וישב לו בין הסלעים כשנסתלק
הבאר והיו ישרא' אומרים מה לכם מאיזה סלע תוציאו לנו מים לכך אמר להם. המורים. סרבנים
לשון יונים שוטים מורים את מוריהם. המן הסלע הזה. שלא נצטוינו עליו. נוציא לכם מים.
פעמים. לפי שבראשונה לא הוציא אלא טיפין לפי שלא צוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע
והמה דברו לסלע אחד ולא הוציא אמרו שמא צריך להכות כבראשונה שנ' והכית בצור ונזדמן
להם אותו סלע והכוהו. יען לא האמנתם בי. גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ
כדי שלא יאמרו עליהם בעון דור המדבר שנגזר עליהם שלא יכנסו כך היה עון משה ואהרן
והלא צאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב וכאן שבמעמד כל ישרא'

האמנתם בי להקדישני לעיני
בני ישראל לכן לא תביאו את
הקהל הזה אל הארץ אשר
נתתי להם: המה מי מריבה
אשר רבו בני ישראל את
יהוה ויקדש בם:
וישלח משה ג
מלאכים מקדש אל מלך
אדום כה אמר אחיך ישראל
אתה ידעת את כל התלאה
אשר מצאתנו: וירדו אבתינו
מצרימה ונשב במצרים ימים
רבים וירעו לנו מצרים ולאבתינו:

לקדשותי לעיני בני ישראל
בכין לא תיעלון ית קהלא
הדין לארעא דיהבית להון:
פקאל אללה למוסא והרון. כמא
לם תומנוה בי. ותקדסוני
בחצרה בני אסראיל. כדאך
לא תדכלא הדא אגוק. אלי אבלד
אלדי אעטיתכם: אנון מי מצותא
דנצו בני ישראל קדם יי ואתקדש
בהון: דאך מא אלכצומה. אלדי
כאצם בני אסראיל אלרסול
בסבבה. פתעצם פיהם:
ושלח משה אזגדין.
מרקם לות מלכא [illegible]
דאדום כדנן אמר אחוך ישראל. את ידעת. ית כל עקתא דאשכחתנא:
תם בעת מוסא ברסל. מן רקים אלי מלך אדום. כדאך קאל אכוך אסראיל.
אנת עאלם בגמיע אלמצאיב אלדי נאלתנא: ונחתו אבהתנא למצרים.
ויתיבנא במצרים יומין סגיאין. ואבאישו לנא מצראי ולאבהתנא:
אן אבאינא נזלו מצרא. פאקמנא במצר מדה טוילה. ואסא
אלמצריון בנא ובאבאינא: וצלינא קדם יי וקביל צלותנא.

לא חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם. להקדישני שאלו דברתם אל הסלע הייתי מקודש לעיני העדה
ואומרים מה סלע זה איננו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבורו שלמקום קל וחומר אנו. לכן
לא תביאו בשבועה כמו לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירבו בתפלה על כך. המה מי
מריבה הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אצטגניני פרעה שמושיען שלישרא׳ לוקה במים לכך גזרו
כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו. ויקדש בם שמתו משה ואהרן על ידם שכשהקב״ה עושה דין
במקודשיו הוא נורא ויראוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר נורא אלהים ממקדשיך וכן הוא אומר בקרובי
אקדש. אחיך ישרא׳ מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר כי גר יהיה זרעך
ועל שנינו היה החוב לפרעו. אתה ידעת את כל התלאה לפיכך פירש אביכם מעל אבינו וילך אל ארץ

ונצעק אל יהוה וישמע קלנו
וישלח מלאך ויצאנו ממצרים
והנה אנחנו בקדש עיר קצה
גבולך׃ נעברה נא בארצך
לא נעבר בשדה ובכרם ולא
נשתה מי באר דרך המלך
נלך לא נטה ימין ושמאול
עד אשר נעבר גבלך׃ ויאמר
אליו אדום לא תעבר בי פן
בחרב אצא לקראתך׃ ויאמרו
אליו בני ישראל במסלה נעלה
ואם מימיך נשתה אני ומקני

ושלח מלאכא ואפקנא ממצרים.
והא אנחנא ברקם. קרתא
דבסטר תחומך׃ פדעונא אלי
אללה פסמע צותנא ובעת ברסול.
ואכרגנא מן מצר והוא נחן פי
קרית רקים פי טרף תכמך׃
נעבר כען בארעך. לא נעבר
בחקל ובכרם ולא נשתי מי
גובין באורח מלכא נזיל. לא
נסטי לימינא ולסמלא. עד
דנעבר תחומך׃ כדיר אנגוז
פי בלדך. וליסנא נמיל אלי צ׳יעה
ולא כרם. ולא נשרב מא צהריג.
לכנא נסיר פי טריק אלגאדה. אלי אן נגוז תכמך׃ ואמר ליה אדומאה.
לא תעבר בתחומי. דלמא בקטלין בחרבא אפוק לקדמותך׃ קאל
לה אלאחמרי׃ לא תגוז בי כלא בסיף אכרג תלקאך׃ ואמרו ליה בני
ישראל באורח כבישא נסק. ואם מייך נשתי אנא ובעירי אתין דמיהון.
להוד לית פתגם ביש ברגלי אעבר׃ קאלו לה בני אסראיל נצעד פי
אלמחגה ואן שרבנא לך מא נחן ומואשיתנא דפענא תמנה וליס אמר

מפני יעקב אביו מפני השטר חוב המוטל עליכם והטילו על יעקב ״וירעו לנו״ קבלנו צרות רבות ״ולאבותינו״
מכאן שהאבות מצטערים בקבר כשפורענות באה על ישראל ״וישמע קולינו״ בברכה שבירכנו אבינו הקול
קול יעקב שאנו מועקים ונענים ״מלאך״ זה משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר ויהיו מלעיבים
במלאכי אלהים ״נעברה נא בארצך״ אין לך לעורר על הירושה שלארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב עשה
לנו טובה מעט לעבור דרך ארצך ״לא נשתה מי באר״ מי בורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אע״פ
שיש בידינו מן לאכול ובאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם אוכל ומים להנאתכם מכאן לאכסנאי
שיש בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את אושפיזו ״דרך המלך נלך״ אנו הולכים את בהמתינו
ולא יטו לכאן ולכאן לאכול ״פן בחרב אצא לקראתך״ אתם מתגאים בקול שהוריש לכם אביכם
ואומרים ונצעק וישמע קולינו ואני אצא עליכם במה שהורישני אבי ״על חרבך תחיה״ ״רק אין
דבר״ אין שום דבר מזיק ״וביד חזקה״ בהבטחת זקינו והידים ידי עשו ״כל העדה״ כולם
שלימים ועומדים ליכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותן שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו

ונתתי מכרם רק אין דבר
ברגלי אעברה׃ ויאמר לא
תעבר ויצא אדום לקראתו
בעם כבד וביד חזקה׃ וימאן
אדום נתון את ישראל עבר
בגבלו ויט ישראל מעליו׃

ויסעו מקדש ויבאו בני ישראל
כל העדה הר ההר׃ ויאמר
יהוה אל משה ואל אהרן בהר
ההר על גבול ארץ אדום
לאמר׃ יאסף אהרן אל עמיו
כי לא יבא אל הארץ אשר
נתתי לבני ישראל על אשר
מריתם את פי למי מריבה׃ קח

אנגוז פקט׃ ואמר לא תעבר
ונפק אדומאה לקדמותיה
בחיל רב וביד תקיפא׃ ק׳ לא
תגוז כדאך׃ פכרג אדום תלקאהם
בשעב עצים ויד שדידה׃
וסריב אדומאה לא שבק
ית ישראל למעבר בתחומיה
וסטא ישראל מלותיה׃ פלמא
אבא אדום אן יתרך אסראיל
אן יגוזו פי תכמה מאל ענה׃
ונטלו מרקם ואתו
בני ישראל כל כנשתא להור
טורא׃ פרחלו מן רקים וגאת
גמאעתהם אלי גבל הור׃ ואמר
יי׳ למשה ולאהרן בהור טורא
על תחום ארעא דאדום למימר׃

פקאל אללה למוסא והרון פי גבל הור ענד תכם בלד אדום קאילא׃
יתכניש אהרן לעמיה ארי לא ייעול לארעא דיהבית לבני ישראל על
דסריבתון על מימרי למי מצותא׃ ינצם הרון אלי קומה פאנה
לא ידכל אלבלד אלדי אעטיתה לבני אסראיל כמא קלת׃ חין
כאלפתמא אמרי פי מא אלכצומה׃ דבר ית אהרן וית אלעזר בריה׃

מיתי מדבר נשו מאותן שכתוב בהם חיים כלכם היום" הר ההר "הר על גבי הר כתפוח קטן על גבי תפוח
גדול ואע״פ שהענן הולך לפניהם ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהן הר סיני לתורה והר נבו לקבורת
משה והר ההר לקבורת אהרן" על גבול ארץ אדום" מגיד שמפני שנתחברו כאן להתקרב
לעשו נפרצו מעשיהם וחסרו הצדיק הזה וכן הנביא אומר ליהושפט בהתחברך עם אחזיהו פרץ
ה׳ את מעשיך" קח את אהרן" בדברים של נחומים אמור לו אשריך שתראה כתרך נתון לבנך
מה שאין אני זכאי לכך" את בגדיו" את בגדי כהונה הלבישהו והפשיטם מעליו לתתם על

אֶת אַהֲרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעַל
אֹתָם הֹר הָהָר׃ וְהַפְשֵׁט אֶת
אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם
אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף
וּמֵת שָׁם׃ וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל הֹר הָהָר
לְעֵינֵי כָּל הָעֵדָה׃ וַיַּפְשֵׁט מֹשֶׁה
אֶת אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ
אֹתָם אֶת אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת
אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר וַיֵּרֶד
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן הָהָר׃
וַיִּרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גָוַע אַהֲרֹן

ואסיק יתהון להור טורא׃ כד
הרון ולעזר אבנה ואצעדהמא
אלי גבל הור׃ ואשלח ית אהרן
ית לבושוהי ותלבישנון ית
אלעזר בריה ואהרן יתכניש
וימות תמן׃ ואסלך הרון תיאבה
ואלבסהא לעזר אבנה והרון ינצם
וימות הנאך׃ ועבד משה כמא
דפקיד ייי וסליקו להור טורא
לעיני כל כנשתא׃ פצנע מוסא
כמא אמרה אללה וצעדא אלי
גבל הור בחצרה אלגמאעה׃
ואשלח משה ית אהרן ית

לבושוהי ואלביש יתהון ית אלעזר בריה ומית אהרן תמן בריש
טורא ונחת משה ואלעזר מן טורא׃ וסלך מוסא תיאב הרון
ואלבסהא לעזר אבנה ומאת הרון הנאך פי ראס אלגבל ונזל מוסי
ואלעזר מן אלגבל׃ וחזו כל כנשתא ארי מית אהרן ובכו ית אהרן
תלתין יומין כל בית ישראל׃ פלמא ראת אלגמאעה אן הרון קד

בנו בפנו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה
פשט ידיך ופשטקמוץ פיך וקמץ עצום עינך ועצם מיד חמד משה לאותה מיתה וזהו שנאמר
לו כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנתאוית לה׃ ויעש משה׃ אע״פ שהדבר קשה לו לא עכב׃
ויראו כל העדה׃ כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת
אמרו ואפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד בקש משה
רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו׃ כל בית ישרא׳׃ האנשים והנשים לפי
שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו׃ כי גוע׃ אומר אני שהמתרגם
דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו כי זה משמש בלשון
דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו לא תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה
נופל לשון דהא לפי שהיא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה ויראו לפי שהרי מת אהרן אבל
על תרגום וחזו כל כנשתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגדת שמוש אי שמצינו
אם משמש בלשון אשר כמו אם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה אם חלוצים ימינו׃

156

ויבכו את אהרן שלשים יום
כל בית ישראל׃
וישמע הכנעני
מלך ערד ישב הנגב כי בא
ישראל דרך האתרים וילחם
בישראל וישב ממנו שבי׃
וידר ישראל נדר ליהוה
ויאמר אם נתן תתן את העם
הזה בידי והחרמתי את
עריהם׃ וישמע יהוה בקול
ישראל ויתן את הכנעני ויחרם
אתהם ואת עריהם ויקרא שם
המקום חרמה׃
ה ויסעו מהר ההר דרך ים סוף

מאת· בכו עליה תלתין יומא
גמיע אל אסראיל׃
ושמע כנענאה מלכא דערד
יתיב דרומא ארי אתא ישראל
אורח מאללייא ואגיח קרבא
בישראל ושבא מנהון שביא׃
תם סמע אלכנעני מלך ערד
אלמקים פי אלדארום באן בני
אסראיל קד גאו טריק אל
אתלים פחארבהם· וסבא
מנהם סבא׃ וקיים ישראל
קים קדם יוי ואמר אם ממסר תמסר
ית עמא הדין בידי ואגמר ית
קרויהון׃ פנדר אל אסראיל נדרא
קאילא אן אסלמת הולאי אלקום

פי ידי געלת קראהם צואפי׃ וקביל יוי צלותיה דישראל ומסר ית כנענאה
וגמר יתהון וית קרויהון וקרא שמיה דאתרא חרמה׃ פסמע אללה דעא
אל אסראיל ואסלם פי אידיהם אלכנעני פגעלוה וקראה צואפי· וסמא
ד׳אך אלמוצע חרמה׃ ונטלו מהור טורא אורח ימא

וישמע הכנעני׳׳ שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו׳ כדאיתא בראש השנה ועמלק מעולם
רצועת מרדות לישר׳ מזומן לכל עת לפורענות׳׳ יושב הנגב׳׳ זה עמלק שנ׳ עמלק יושב בארץ
הנגב ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב״ה לתת כנענים בידם
והם אינן כנענים ראו ישרא׳ לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנ׳
אם נתן תתן את העם הזה בידי׳׳ דרך האתרים׳׳ דרך הנגב׳ שהלכו בה מרגלים שנ׳ ויעלו בנגב׳׳
ד״א דרך האתרים׳ דרך התייר הגדול הנוסע לפניהם שנ׳ דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה׳׳
וישב ממנו שבי׳׳ אינה אלא שפחה אחת׳׳ והחרמתי׳׳ אקדיש שללם לגבוה׳׳ ויחרם אתהם׳ בהריגה׳׳
ואת עריהם׳׳ חרמי גבוה׳׳ דרך ים סוף׳׳ כיון שמת אהרן ובאת עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם
דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנגזר עליהם גזירת מרגלים שנ׳ וסעו המדברה דרך ים
סוף וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות שנ׳ ובני ישרא׳ נסעו מבארות בני יעקן מוסרה ששם מת
אהרן וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאלו הוא

לסבב את ארץ אדום ותקצר
נפש העם בדרך׃ וידבר העם
באלהים ובמשה למה העליתנו
ממצרים למות במדבר כי אין
לחם ואין מים ונפשנו קצה
בלחם הקלקל׃ וישלח יהוה
בעם את הנחשים השרפים
וינשכו את העם וימת עם
רב מישראל׃ ויבא העם אל
משה ויאמרו חטאנו כי דברנו
ביהוה ובך התפלל אל יהוה
ויסר מעלינו את הנחש ויתפלל
משה בעד העם׃ ויאמר יהוה

דסוף לאקפא ית ארעא דאדום
ועקת נפשא דעמא באורחא׃
תסרחלו מן גבל הור טריק
בחר אלקלזם ליסתדירו בלד
אדום פצגלת נפוסהם פי
אלטריק׃ ואתרעם עמא קדם יי
ועם משה כען למא אסיקתונא
ממצרים לממת במדברא
ארי לית לחמא ולית מיא
ונפשנא עקת במנא הדין דמיכליה
קליל׃ פתכלמו פי אללה ופי מוסא
וקאלו לם אצעדתמונא מן מצר
נמות פי אלבר. מא מאליס כבד
ולא מא וקד צגלת נפוסנא מן
אלטעאם אלכפיף׃ וגרי יי בעמא ית חיוון קלן ונכיתו ית עמא ומית עם
סגי מישראל׃ פבעת אללה בהם אלאפאעי מחרקה לסעתהם פמאת מנהם
כתירין׃ ואתא עמא לות משה ואמרו חבנא ארי אתרעמנא קדם יי
ועימך צלי קדם יי ויעדי מננא ית חויא וצלי משה על עמא. פגאו
אלי מוסא וקאלו קד אכטאנא אד תכלמנא פי אללה ופיך. אדע אלי אללה
אן יזיל ענא אלחיאת. פדעא להם מוסא׃ ואמר יי למשה.

במפתח וזהב ובדרך במקום ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר׃ לסבב את ארץ אדום
שלא נתנם לעבור בארצו׃ ותקצר נפש העם בדרך׃ בטורח הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו
היינו קרובים ליכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד
היום לפיכך קצרה נפשם בעינוי הדרך ובלשון לעז אנקרדוט לו ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם
בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו במה קצרה שכל מקום שתמצא קצור נפש במקרא מפורש
שם במה קצרה כגון ותקצר נפשי בהם וכגון ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר קשה על אדם
נופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום
בתוך לבו לגור שם אותו הצער ובדבר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכבד על האדם
כגון וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי ויגאה כשחל תצודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש

אל משה עשה לך שרף ושים
אתו על נס והיה כל הנשוך
וראה אתו וחי׃ ויעש משה
נחש נחשת וישמהו על הנס
והיה אם נשך הנחש את איש
והביט אל נחש הנחשת
וחי׃ ויסעו בני ישראל ויחנו
באבת׃ ויסעו מאבת ויחנו
בעיי העברים במדבר אשר
על פני מואב ממזרח השמש׃
משם נסעו ויחנו בנחל זרד׃
משם נסעו ויחנו מעבר ארנון

עביד לך קליא ושוי יתיה על
את ויהי כל דאתנכית ויחזי
יתיה ויתקיים׃ פקאל אללה למוסי
אצנע מחרקא וארפעה עלא
עלם פכל מלסוע ילתפת אליה
תאיבא פיבקא׃ ועבד משה
חויא דנחשא ושוייה על את
והוי כד נכית חויא ית גברא
ומסתכל בחויא דנחשא
ומתקיים׃ פצנע מוסא תעבאנא
מן נחאס ורפעה עלא עלם׃
פכאן אי אנסאן לדגה תעבאן
אלתפת אליה תאיבא בקא חייא׃

ונטלו בני ישראל ושרו באבת׃ תם רחלו בנו אסראיל ונזלו פי אבת׃
ונטלו מאבת ושרו במגזת עבראי במדברא דעל אפי מואב ממדנח
שמשא׃ ורחלו מן אבת ונזלו פי בלאקע אלמגאזאת פי אלברייה אלתי
עלא גהת מואב מן מטלע אלשמס׃ מתמן נטלו ושרו בנחלא דזרד׃
ורחלו מן תם ונזלו פי ואד זרד׃ מתמן נטלו ושרו מעברא דארנון

בדבר לשון שאין יכול לקבלו הוא שאין הדעת סובלתו׳ באלהים ובמשה׳ השוו עבד לקונו׳ למה העליתנו׳
שניהם שוים׳ ונפשנו קצה׳ אף זה לשון קיצור נפש ומאוס׳ בלחם הקלקל׳ לפי שהמן נבלע באיברים
קראוהו קלוקל׳ אמרו עתיד המן הזה שיתפח במעינו כלום יש ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא׳ את
השרפים׳ ששורפים את האדם בארס שיניהם׳ וינשכו את העם׳ יבא נחש שלקה על הוצאת דבה
ויפרע ממוציאי דבה יבא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד ויפרע מכפויי טובה שדבר אחד
משתנה להם לכמה מטעמים׳ ויתפלל משה׳ מכאן למי שמבקשים ממנו מחילה שלא יהא אכזרי מלמחול׳
על נס׳ על כלונס שקורין פירטיקה בלעז וכן כנס על הגבעה ארים נס׳ שהוא נס ולפי שהוא גבוה
לאות ולראיה קוראו נס׳ כל הנשוך׳ אפילו כלב או חמור נושכו היה כזוק ומתנונה והולך אלא שנשיכת
הנחש ממהרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראייה בעלמא ובנשיכת הנחש נאמר והביט והיה
אם נשך הנחש את איש והביט וגו׳ שלא היה ממהר להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכוונה ואמרו
רבותינו וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלים כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם
שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו נימוקים׳ נחש נחשת׳ לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר
משה הקב״ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון׳ בעיי העברים׳ לא ידעתי למה

אשר במדבר היצא מגבול
האמרי כי ארנון גבול מואב
בין מואב ובין האמרי: על
כן יאמר בספר מלחמת יהוה
את והב בסופה ואת הנחלים
ארנון: ואשד הנחלים אשר
נטה לשבת ער ונשען
לגבול מואב: ומשם בארה
הוא הבאר אשר אמר יהוה
למשה אסף את העם ואתנה
להם מים: אז ישיר

דנמדברא דנפיק מתחום
אמוראה ארי ארנון תחום
מואב בין מואב ובין אמוראה:
ורחלו מן תם ונזלו פי גאנב
ארנון אלדי פי אלברייה אלכארג
ען תכם אלאמוריין לאן ארנון
הו אלחד בין מואב ובין אלאמוריין:
על כן יתאמר בספר קרבין
עבד יי על ימא דסוף וגבורן
על נחלי ארנון: ולדלך יקאל פי
כתאב פתוח אללה מן זראדר
אלקלזם ומן אודיה ארנון: ושפך
לנחליא דמדברין לקביל לחית ומסתמיך לתחום מואב: ומצב
אלאודיה אלדי מילה אלי עמארה ער ומסנדה אלי תכם מואב: ומתמן
אתיהיבת להון בירא היא בירא דאמר יי למשה כנוש ית עמא ואתין
להון מיא: ורחלו מן תם אלא אלביר הי אלביר אלתי קאל אללה למוסי יא
אגמע אלקום חתא אעטיהם מאא: בכן שבח

נקרא שמם עיים לשון חורבה הוא דבר הטאטא במטאטא והעיין בו יסוד לבדה והוא מלשון יעים ויעה כדר"
העברים דרך מעבר העוברים שם את הירדן אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמוריים
על פני מואב ממזרח השמש במזרחה של ארץ מואב. גבול האמורי תחום סוף מיצר שלהם וכן גבול
מואב לשון קצה וסוף קמלו. מעבר ארנון הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שבאו מעבר השני
ואדנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב. היוצא מגבול האמורי רצועה יוצאה מגבול האמורי
והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול
מואב כמו שאמר יפתח וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה ומשה רמזה כאשר עשו לי בני עשו היושבים
בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארצם אלא הקיפוה סביב אף מואב כן. על
כן יאמר על חניה זו ונסים שנעשו בה. יאמר בספר מלחמות ה' כשמספרים נסים שנעשו לאבותינו יספרו
את והב כמו את יהב כמו שאומר מן יעד ועד כך יאמר מן יהב והב והו"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם
והרבה נסים בים סוף. ואת הנחלים ארנון כשם שמספרים בנסי ים סוף כך יש לספר בנסי נחלי ארנון שאף
כאן נעשו נסים גדולים ומה הם הנסים. ואשד הנחלים תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם
אמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם
עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר הזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו
ישראל לארץ לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות בהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואבני בליסטרא

ישראל את השירה הזאת עלי
באר ענו לה : באר חפרוה
שרים כרוה נדיבי העם
במחקק במשענתם וממדבר
מתנה : וממתנה נחליאל
ומנחליאל במות : ומבמות
הגיא אשר בשדה מואב
ראש הפסגה ונשקפה על פני
הישימן :

פ

ישראל ית תושבחתא הדא סקי
בירא שבחו לה : חינאיד אנשא
אסראיל הדה אלאנשא וקאלו
אצעדי יא ביר תגאובו להא :
בירא דחפרוהא רברביא כרוהא
רישי עמא ספריא בחטריהון
וממדברא אתיהיבת להון :
ביר חפרהא אלריסא וכראהא
נבלא אלקום רסמוהא בעצאיתהם
תסלחלו מן תלך אלבריה אי
ראת אלעטא : ומדאתיהבת להון נחתא עמהון לנחליא ומנחליא
סלקא עימהון לרמתא : ומן ראת אלעטא אלא ואד אלאלה · ומן
ואד אלאלה אלא ראת אלכנאיס : ומרמתא לחליא דבחקלי מואב
לריש רמתא · ומסתכיא על אפי בית ישימון : ומן תם אלי אואדי
אלדי פי בלד מואב · ענד ראס אלקלעה · אלמטלעה עלא וגה אלסמאוה :

והיו אותן הנקעים בהר שלצד מואב ובהר שלצד אמוריים היו כנגד נקעים כמין קרנות ושדים בולטין
לחוץ כיון שבאו ישראל לעבור נזדעזע ההר שלארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה
ונתקרב לצד הר שלמואב ונכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער
שההר נטה ממקומו ונתקרב לצד מואב ונדבקבו וזהו ונשען לגבול מואב ׳ ומשם בארה ׳ משם בא
האשד אל הבאר כיצד אמר הקב״ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר נתת פת לתינוק הודיע לאמו
לאחר שעברו חזרו ההרים למקומן והבאר ירדה לתוך הנחל והעלת משם דם ההרוגים וזרועות
ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה ׳ עלי באר ׳ מתוך הנחל והעלי מה שאת
מעלה ומנין שהבאר הודיעה להם שנ׳ ומשם בארה וכי משם היתה והלא מתחילה ארבעים
שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר השירה הזאת נאמרה בסוף ארבעים
והבאר נתנה להם מתחלת ארבעים מה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה היא וכן זאת
היא הבאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן ׳ במשענתם ׳ במטה ׳ וממדבר ׳ נתנה להם ׳ וממתנה
נחליאל ׳ כתרגומו ׳ ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ׳ כי שם מת משה ושם בטלה הבאר ׳ ד״א [illegible]
נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהן חונים נוטל מקלו ומושך אצל דגלו ומחנהו ומי הבאר מושכין
דרך אותו סימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט ׳ במחוקק ׳ על פי משה שנקרא מחוקק [illegible] שם
חלקת מחוקק ספון ׳ ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הבאר וכיון שלא [illegible] שמו של
משה הקב״ה ׳ משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני [illegible]ם כאן אינו הולך ׳
ראש הפסגה ׳ כתרגומו ריש רמתא ׳ פסגה ׳ לשון גובה וכן פסגו ארמנותיה [illegible]הו ארמנותיה ׳ ונשקפה
אותה הפסגה על פני מקום ששמו ישימון ׳ והוא לשון מדבר שהוא שמם ׳ ד״א ונשקפה הבאר על פני
הישימון שנגנזה בימה שלטבריה והעומד על הישימון [illegible]ביט ורואה במין כברה בים והיא הבאר כך דרש

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל כג
סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לֵאמֹר
אֶעְבְּרָה בְאַרְצֶךָ לֹא נִטֶּה
בְּשָׂדֶה וּבְכֶרֶם לֹא נִשְׁתֶּה מֵי
בְאֵר בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֵךְ עַד
אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ: וְלֹא נָתַן
סִיחֹן אֶת יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ
וַיֶּאֱסֹף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא
לִקְרַאת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא
יָהְצָה וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל: וַיַּכֵּהוּ
יִשְׂרָאֵל לְפִי חָרֶב וַיִּירַשׁ אֶת
אַרְצוֹ מֵאַרְנֹן עַד יַבֹּק עַד בְּנֵי
עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן:

ושלח ישרא׳ אזגדין לות סיחון
מלכא אמוראה למימר: תם
בעת אסראיל רסלא אלי סיחון
מלך אמוריין קאילין: אעבר
בארעך לא נסטי בחקל
ובכרם לא נשתי מי גוב באורח
מלכא ניזיל עד דנעבר תחומך:
אריד אן אגוז פי בלדך ולא
נמיל אלי זרע ולא כרם ולא
נשרב מא צהריג בל פי טריק
אלגאדה נסיר אלי אן נגוז תכמך:
ולא שבק סיחון ית ישרא׳ למעבר
בתחומיה וכנש סיחון ית כל
עמיה ונפק לקדמות ישרא׳
למדברא ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישרא׳: ולם ידע סיחון בני
אסראיל אן יגוזו פי תכמה פגמע גמיע קומה וכרג תלקאהם אלבריה
חתא ואפא יהץ פחארבהם: ומחהי ישרא׳ לפתגם דחרב ויריתו ית
ארעיה מארנונא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף תחומא דבני עמון:
פקתלה אסראיל בחד אלסיף ואחזו בלדה מן ארנון אלי יבק אלא בני
עמון אד כאן תכמהם שדידא עליה: ונסיב ישרא׳ ית כל וכבש

רבי תנחומא ״וישלח ישרא׳ מלאכים״ ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנ׳ ואשלח מלאכים ממ
ממדבר קדמות וכן וישלח משה אל מלך אדום ובפתחה הוא אומר וישלח ישרא׳ מלאכים אל מלך
אדום וג׳ הכתובים הללו צריכים זה לזה זה פותח וזה נועל שמשה הוא ישרא׳ וישרא׳ הם משה לומ׳
לך שנשיא הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל ״אעברה בארצך״ אע״פ שלא נצטוו לפתוח
להם בשלום בקשו שלום״ ולא נתן סיחון״ לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם
שלא יבואו עליהם גייסות טון שאמרו לו ישרא׳ נעברה נא בארצך אמר להם כל עצמי איני יושב
כאן אלא לשמרם מפניכם ואתם אומרים כך״ ויצא לקראת ישרא׳״ אילו היתה חשבון מלאה
יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל
שכן שהיה בחשבון אמר הקב״ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן בלב

כל

ויקח ישראל את כל הערים
האלה וישב ישראל בכל
ערי האמרי בחשבון ובכל
בנתיה: כי חשבון עיר סיחן
מלך האמרי הוא והוא נלחם
במלך מואב הראשון ויקח
את כל ארצו מידו עד ארנן:
על כן יאמרו המשלים באו
חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון:
כי אש יצאה מחשבון להבה
מקרית סיחן אכלה ער מואב
בעלי במות ארנן: אוי לך מואב

קרויא האלין ויתיב ישראל בכל
קרוי אמוראה בחשבון ובכל
כפרנהא: פאכדו גמיע הדא
אלקרא וסכנו פי גמיע קרא
אלאמוריין פי חשבון וסאיר קראהא:
ארי חשבון קרתא דסיחון מלכא
אמוראה היא והוא אגיח קרבא
במלכא דמואב קדמאה ונסיב
ית כל ארעיה מניה עד ארנון:
ודלך אן חשבון הי מנבר סיחון
מלך אלאמוריין והו כאן חארב
מלך מואב אלאול פאכד גמיע
בלדה מן ידה אלי ארנון: על כן
יימרון מתליא עולו לחשבון תתבני ותשתכלל קרתא דסיחון: ולדלך
יקולון אלממתלין אדכלו אלי חשבון חתא תבנא ותהייא קרית סיחון: ארי
קידום תקיף כאישא נפק מחשבון עבדי קרבא כשלהביתא מקרתא
דסיחון קטילו עמא דשרן בלחיית מואב כומריא דפלחין בית דחלת
רמתא דארנון: לאן נארא כרגת מן חשבון ולהיב מן קריה סיחון אכלת
ער מואב ואצחאב ביע ארנון: וי לכון מואבאי אבדתון עמא

העירות כל אנשי המלחמה לצאת מן העיירות ונתקבצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל
הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם אלא נשים וטף" כי עז" ומהו חזקו התראתו שלהקב"ה שאמר להם
אל תצורם וג'" בנותיה" כפרים הסמוכים לה" והוא נלחם" למה הוצרך ליכתב לפי שנא' אל תצר את
מואב וחשבון משלמואב היתה כתב לנו שסיחון לקחה מהם ונטהרה לישראל" מידו" מרשותו"
על כן" על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב" יאמרו המושלים" בלעם ובעור והם אמרו באו חשבון
שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלק כי ידעתי את אשר
תברך מבורך וג'" תבנה ותכונן" חשבון בשם סיחון להיות עירו" כי אש יצאה מחשבון" משכבשה
סיחון" אכלה ער מואב" שם אותה המדינה קרוי ער בלשון עברי ולחיית בלשון ארמי" ער מואב"
עד שלמואב" אוי לך מואב" שקללו את מואב שימסרו בידו" כמוש" שם אלהי מואב" נתן"
הנותן את מואב שלמואב" פלטים" נסים ופלטים מחרב ואת בנותיו בשבית וג'" ונירם"
אבד" מלכות שלהם" אבד חשבון עד דיבון" מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד

מנשם

אבדת עם כמוש נתן בניו
פליטם ובנתיו בשבית למלך
אמרי סיחון: ונירם אבד
חשבון עד דיבן ונשים עד
נפח אשר עד מידבא: וישב
ישראל בארץ האמרי: וישלח
משה לרגל את יעזר וילכדו
בנתיה ויירש את האמרי אשר
שם: ויפנו ויעלו דרך הבשן
ויצא עוג מלך הבשן לקראתם
הוא וכל עמו למלחמה אדרעי:
ויאמר יהוה אל משה אל תירא
אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל
עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר

נקוד על ריש ויהן נקודו שבתול וורש ?

דפלחין לכמוש מסר בנוהי
צירין ובנתיה בשביא למלכא
אמוראה סיחון: פוילך יא
מואב כיף ברת יא עברת
כמוש לקד געל בניה אסארא
ובנאתה סביא לסיחון מלך
אמוריין: פסקת מלכו מחשבון
עדא שלטן מריבון וצדיאו עד
נפח דסמיך עד מידבא: וזאל
סימאהם מן חשבון אלא דיבון
ותוחש אלי נפח אלדי ענד מידבא:
ויתיב ישראל בארע אמוראה:
ולמא אקאם אסראיל פי בלד
אמוריין: ושלח משה לאללא
ית יעזר. וכבשו כפרנהא ותרך
ית אמוראה דתמן: פבעת מוסא בקום ידומון יעזר פפתחו רסאתיקהא
וקרצו אמורי אלדי פיהא: ואתפניאו וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג
מלכא דמתנן לקדמותהון הוא וכל עמיה לאגחא קרבא לאדרעי:
תם ולופצערו טליק אלבתניה פבלג עוג מלך אלבתניה תלקאהם
הו וגמיע קומה ללחרב אלי אדראעאת: ואמר יי למשה לא תדחל
מניה ארי בידך מסרית יתיה וית כל עמיה וית ארעיה ותעביד ליה
כמא דעבדתא לסיחון מלכא אמוראה דיתיב בחשבון: פקאל אלה למוסי

משם וכן עד דיבון תלגוס שלסר עד כלומר סר ניר מדיבון ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו
למען היות ניר לדויד עבדי" ונשים עד נפח" שין דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם
עד נפח" השימונוס עד נופח" וישלח משה לרגל את יעזר" המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים
בטוחים אנו בכל תפלתו של משה להלחם" אל תירא אותו" שהיה משה ירא שמא תעמוד לו זכותו של
אברהם שנ' ויבא הפליט והוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדר לעומר וחבריו בעשתרות קרנים שנ' ויכו

160

עשית לסיחן מלך האמרי
אשר יושב בחשבון׃ ויכו אתו
ואת בניו ואת כל עמו עד
בלתי השאיר לו שריד ויירשו
את ארצו׃ ויסעו בני ישראל
ויחנו בערבות מואב מעבר
לירדן ירחו׃ פג' פיסו
ג סי"ע ש' וירא בלק בן צפור
את כל אשר עשה ישראל
לאמרי׃ ויגר מואב מפני העם
מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני
בני ישראל׃ ויאמר מואב אל

לא תכאפה פאני מסלמה פי ידך
וגמיע קומה ובלדה ותצנע בה
כמא צנעת בסיחון מלך אלאמוריין
אלמקים פי חשבון׃ ומחו יתיה
וית בנוהי וית כל עמיה׃ עד
דלא אשתאר ליה משיזיב׃
וירתו ית ארעיה׃ פקתלוה
ובניה וגמיע קומה חתא לם
יבק להם שרידא וחאזו בלדה׃
ונטלו בני ישראל ושרו במישריא
דמואב מעברא לירדנא דיריחו׃
תם רחלו בני אסראיל ונזלו פי
בידאת מואב אלתי עלא ארדן

יריחא׃ פ פ פג"י וחזא בלק בר צפור ית כל דעבד ישראל
לאמוראה׃ ולמא ראא בלק אבן צפור גמיע מא צנע אל אסראיל
באלאמוריין׃ ודחיל מואבאה מן קדם עמא לחדא ארי סגי הוא
ועקת למואבאי מן קדם בני ישראל׃ פחדר אלמואביון מן קבל אלקום
גדא אד הם כתירין ותצגרו מנהם׃ ואמר מואב לסבי מדין כען
ישיצון קהלא ית כל סחרננא כמא דמלחיך תורא ית ירוקא דחקלא
ובלק בר צפור מלכא למואב בעדנא ההוא׃ פקאל לשיוך מדין

רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים "ויכו אותו" משה הרגו כדאיתא בברכות בהרואה
עקר טורא בר תלתא פרסי וכו'" וירא בלק את כל אשר עשה ישראל לאמרי" אמר אלו
שני מלכים שהיינו בטוחים עליהם לא עמדו בפניהם אנו על אחת כמה וכמה לפיכך
ויגר מואב" לשון מורא כמו גורו לכם" "ויקץ מואב" קצו בחייהם" אל זקני מדין" והלא מעולם
היו שונאים זה את זה שנ' המכה את המדין בשדה מואב שבאו מדין על מואב למלחמה
אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם" מה ראו מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו ישראל
נוצחים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו במדין נתגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו
אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכחו בפיו" כלחוך השור" כל מה שהשור

זקני מדין עתה ילחכו הקהל את
כל סביבתינו כלחך השור את
ירק השדה ובלק בן צפור מלך
למואב בעת ההוא: וישלח
מלאכים אל בלעם בן בעור
פתורה אשר על הנהר ארץ
בני עמו לקרא לו לאמר הנה
עם יצא ממצרים הנה כסה
את עין הארץ והוא ישב
ממלי: ועתה לכה נא ארה לי
את העם הזה כי עצום הוא
ממני אולי אוכל נכה בו

ואן סילחס הדא אלגוק כל נאס
חואלינא כמא ילחס אלתור כצר
אלצחרא וכאן בלק בן צפור
מלכהם פי דלך אלוקת: ושלח
אזגדין לות בלעם בר בעור
לפתור ארם דעל פרת ארעא בני
עמיה למקרי ליה למימר הא
עמא נפק ממצרים הא חפא
ית עין שמשא דארעא והוא שרי
מלקבלי: פבעת ברסל אלי בלעם
אבן בעור אלי פאתורא אלדי עלא
אלפראת בלד קומה לידעו בה
וקאלו הודי קום כרג מן מצר קד
גטא נאטר אלארץ והו גאלס מקאבלי: וכען איתא כען לוט לי
ית עמא הדין ארי תקיף הוא מני מאם איכול לאגחא ביה קרב
ואתרכיניה מן ארעא ארי ידענא ית דתברך מברך ודתלוט ליט:
ואן פתעאל אלען לי אלקום הם אעצם מני פלעלי אסתטיע אחאובה
ואטרדה ען אלבלד לאני אעלם אן מא תבארכה מבארך

מלחך את בו ברכה. בעת ההיא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו
עליהם לצורך שעה. פתורה. כשלחני הזה שהכל מריצים לו מעות כך כל המלכים מריצים
לו איגרותיהם ולפי פשוטו שלמקרא כך שם המקום. ארץ בני עמו. של בלק משם היה וזה
היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על
גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אילו היה לנו נביאים חזרנו למוטב העמיד
להם נביאים והם פרצו גדר העולם שבתחלה היו גדורים בעריות וזה נתן להם עצה
להפקיר עצמן לזנות. לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאתו שהיה פוסק לו ממון הרבה.
עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקך. הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים
אותנו עמדו עליהם והרגום. והוא ישב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתנו כמו
אמילם. נכה בו. אני ועמי נכה בהם. ד"א לשון משנה הוא מנכה לו מן הדמים לחסר
מהם מעט. כי ידעתי וגו'. ע"י מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב. וקסמים
בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין בלי תשמישי עמי. ד"א קסם זה כתלו בידם זקני

ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי
את אשר תברך מברך ואשר
תאר יואר: וילכו זקני מואב
וזקני מדין וקסמים בידם
ויבאו אל בלעם וידברו אליו
דברי בלק: ויאמר אליהם לינו
פה הלילה והשבתי אתכם
דבר כאשר ידבר יהוה אלי
וישבו שרי מואב עם בלעם:
ויבא אלהים אל בלעם ויאמר
מי האנשים האלה עמך: ויאמר
בלעם אל האלהים בלק בן
צפר מלך מואב שלח אלי:

ומן תלענה ילען: ואזלו סבי
מואב וסבי מדין וקסמיא בידיהון
ואתו לות בלעם ומלילו עמיה
פתגמי בלק: פמצו שיוך מואב
ומדין בחלאת מעהם חתא אפו
בלעם פאכברוה בכלאם בלק:
ואמר להון ביתו הכא ליליא
ואתיב יתכון פתגמא כמא
דימליל יי עמי ואוריכו רברבי
מואב עם בלעם: קאל להם ביתו
ההנא אללילה ארד עליכם גואבא
כמא יקול אללה לי פאקאם
רוסא מואב ענד בלעם:
ואתא מימר מן קדם יי לות

בלעם ואמר מן גבריא האלין דעימך: פואפא אמר אללה בלעם
פקאל מן הולאי אלקום אלדין מעך: ואמר בלעם קדם יי
בלק בר צפור מלכא דמואב שלח לותי: קאל אן בלק אבן
צפור מלך מואב בעת בהם אלי: הא עמא דנפק ממצרים
וחפא ית עין שמשא דארעא כען איתא לוטלי יתיה מאם איכול
לאגחא ביה קרב ואתרכניה: יקול אן אלקום אלדי כרג מן מצר

מדין אמרו אם יבא עמנו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחנו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו
פה הלילה אמרו אין בו תקוה הניחוהו והלכו להם שנ' וישבו שרי מואב עם בלעם אבל זקני מדין
הלכו להם" לינו פה הלילה: אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם
עא שנ' ויאמר ה' א' לבן הארמי בחלום הלילה כאדם ההולך אצל פלגשו בהחבא" כאשר
ידבר ה' אלי" אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אלך שמא אין כבודי לתתי להלוך אלא
עם שרים גדולים" וישבו" לשון עכבה" מי האנשים האלה עמך" להטעותו בא אמר פעמים
שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יבין" בלק בן צפור:
אף על פי שאינו חשוב בעיניך חשוב אני בעיני המלכים" קבה לי" ~~לשון~~ זו קשה מארה לי

הנה העם היצא ממצרים ויכס
את עין הארץ עתה לכה קבה
לי אתו אולי אוכל להלחם בו
וגרשתיו: ויאמר אלהים אל
בלעם לא תלך עמהם לא תאר
את העם כי ברוך הוא: ויקם
בלעם בבקר ויאמר אל שרי
בלק לכו אל ארצכם כי מאן
יהוה לתתי להלך עמכם: ויקומו
שרי מואב ויבאו אל בלק
ויאמרו מאן בלעם הלך
עמנו: ויסף עוד בלק שלח
שרים רבים ונכבדים מאלה:
ויבאו אל בלעם ויאמרו לו כה
אמר בלק בן צפור אל נא
תמנע מהלך אלי: כי כבד

קד גטא צאהר אלארץ וזאן
פתעאסבה לי לעלי אסתטיע
אן אחארבה ואטרדה: ואמר
יי לבלעם לא תיזיל עמהון
לא תלוט ית עמא ארי בריך
הוא: קאלה לא תמץ מעהם
ולא תלען אלקום פאנה מבארך:
וקם בלעם בצפרא ואמר
לרברבי בלק איזילו לארעכון
ארי לעוא קדם יי דלא
למשבקי למיזל עמכון: פקאם
בגדאה וקאל לרוסא בלק
אמצו אלי בלדכם לאן אללה
כהאני אן אמצי מעכם: וקמו
רברבי מואב ואתו לות בלק
ואמרו סריב בלעם למיתי
עמנא: פקאם רוסא מואב וגאו

אלי בלק וקאלו קד אבא בלעם אן יגי מענא: ואוסיף עוד בלק שלח
רברבין סגיאין ותקיפין מאלין: פעאוד בלק איצא בעת רוסא ויקירין
אעצם ואגל מן אולאיך: ואתו לות בלעם ואמרו ליה כדנן אמר
בלק בר צפור לא כען תתמנע מלמיתי לותי: פגאו אלי בלעם וקאלו
לה כדא קאל בלק אבן צפור לא תמתנע מן אלמציר אלי: ארי יקרא

שהוא כוקבו ומפרש" וגרשתיו" מן העולם ובבלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ אינו מבקש אלא להסיע
מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק" לא תלך עמהם" אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור
את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו אינם צריכים לברכתך כי ברוך הוא משל אומרים לצרעה
לא מדבשיך ולא מעוקציך: להלך עמכם" אלא עם שרים גדולים מכם למדנו שרוחו גבוהה ולא רצה
לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון גסות לפיכך ויוסף עוד בלק" כי כבד אכבדך מאד" יותר ממה

אכבדך מאד וכל אשר
תאמר אלי אעשה ולכה נא
קבה לי את העם הזה׃ ויען
בלעם ויאמר אל עבדי בלק
אם יתן לי בלק מלא ביתו
כסף וזהב לא אוכל לעבר
את פי יהוה אלהי לעשות
קטנה או גדולה׃ ועתה שבו
נא בזה גם אתם הלילה
ואדעה מה יסף יהוה דבר עמי׃
ויבא אלהים אל בלעם לילה
ויאמר לו אם לקרא לך באו
האנשים קום לך אתם ואך את
הדבר אשר אדבר אליך אתו
תעשה׃ ויקם בלעם בבקר

איקרנך לחדא וכל דתימר לי
אעביד ואיתא כען לוט לי ית
עמא הדין׃ פאני סאכרמך
גדא וכלמא תקול לי אצנעה
ותעאל אלען לי הולאי אלקום׃
ואתיב בלעם ואמר לעבדי
בלק אם יתן לי בלק מלי
ביתיה כסף ודהב לית לי
רשו למעבר על גזירת
מימרא דיי אלהי למעבד
זעירתא או רבתא׃ פאגאב
בלעם קואד בלק וקאל להם
לו אעטאני בלק מל ביתה
פצה ודהב לא אסתטיע אן
אתגאוז אמר אללה רבי פאעמל
צגירה או כבירה׃ וכען אוריכו

כען הכא אף אתון בליליא ואדע מא יוסיף יי למללא עמי׃ ולאכן
אקימו אנתם איצא האהנא אללילה חתא אנצר מא יעאוד אללה אן
יכאטבני בה׃ ואתא מימר מן קדם יי לות בלעם בליליא ואמר ליה אם
למקרי לך אתו גבריא קום איזיל עימהון וברם ית פתגמא דאמליל
עימך יתיה תעביד׃ פואפא אמר אללה בלעם לילא וקאל אן כאן הולאי
אלקום גאוא ליר עוך פקם אמץ מעהם לכן אלאמר אלדי אקולה לך אצנעה
פקט׃ וקם בלעם בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם רברבי מואב׃ פקאם

נאה ייתן גמול לשעבד׳ אני נותן לך׳ מלא ביתו כסף וזהב׳ למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר
ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני ודאי נוצח׳
לא אוכל לעבור׳ על כרחו גילה שהוא ברשות אחרים ונתנבא כאן שאינו יכול לבטל הברכות שנתברכו
האבות מפי השכינה׳ גם אתם׳ פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך בפחי נפש כראשונים׳ מה יוסף׳ לא ישנה

ויחבש את אתנו וילך עם שרי
מואב: ויחר אף אלהים כי הולך
הוא ויתיצב מלאך יהוה בדרך
לשטן לו והוא רכב על אתנו
ושני נעריו עמו: ותרא האתון
את מלאך יהוה נצב בדרך
וחרבו שלופה בידו ותט
האתון מן הדרך ותלך בשדה
ויך בלעם את האתון להטתה
הדרך: ויעמד מלאך יהוה
במשעול הכרמים גדר
מזה וגדר מזה: ותרא האתון

בגדאה ואסרג אתאנה ומצׄא
מע ריסא מואב: ותקיף רגזא
דייי ארי אזיל הוא ואתעתד
מלאכא דייי באורחא לשטן
ליה והוא רכיב על אתניה ותרין
עולימוהי עימיה: תם אשתד
גצׄב אלה למציה טאמעא
פוקף מלך אלה פי אלטריק
ליחידה ען ראיה והו ראכב
עלא אתאנה ומעה גלאמיה:
וחזת אתנא ית מלאכא דייי
מעתד באורחא וחרביה
שליפא בידיה וסטת אתנא
מן אורחא ואזלת בחקלא ומחא בלעם ית אתנא לאסטיותה
לאורחא: פלמא ראת אלאתאן מלך אלה קאימא פי אלטריק
וסיפה מצלת פי ידה מאלת ען אלטריק וסארת פי אלצׄיאע פצׄרבהא
בלעם לירדהא אלי אלטריק: וקם מלאכא דייי בשביל כרמיא
אתרא דגדירא מכא וגדירא מכא: תם וקף מלך אלה
פי זקאק אלכרום והנאך גדאר ימנה ויסרה: וחזת אתנא ית

דבריו מברכה לקללה הלואי שלא יוסיף לברך כאן נתנבא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו" אם
לקרוא לך: אם הקריאה שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר קום לך אתם" ואך" על כרחך את
הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואעפ"כ וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויתרצה" ויחבוש את אתנו"
מכאן שהשנאה מקלקלת את השורה שחבש הוא בעצמו אמר הקב"ה רשע כבר קדמך אברהם
אביהם שנ' וישכם אברהם בבקר ויחבש את חמורו" עם שרי מואב" לבו כלבם שוה" כי הולך הוא"
ראה שהדבר רע בעיני המקום ונתאוה לילך" לשטן לו" מלאך של רחמים היה והיה רוצה למונעו
מלחטוא שלא יחטא ויאבד" ושני נעריו עמו" מכאן לאדם חשוב היוצא לדרך יוליך עמו שני אנשים
לשמשו וחוזרים ומשמשים זה את זה" ותרא האתון" והוא לא ראה שנתן הקב"ה רשות לבהמה לראות
יותר מן האדם שמתוך שיש בו דעת תיטרף דעתו כשיראה מזיקין" וחרבו שלופה בידו" אמר
רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם בפיו שהוא
אומנות שלהם אף אני אתפוש את שלו ואבא עליו באומנותו וכן סופו ואת בלעם בן בעור הרגו
בחרב" במשעול" כתרגומו בשביל וכן אם ישפוק עפר שומרון לשעלים עפר הנדבק בכפות הרגלים

163

את מלאך יהוה ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל
רגל בלעם אל הקיר ויסף
להכתה: ויוסף מלאך יהוה עבור
ויעמד במקום צר אשר אין
דרך לנטות ימין ושמאול:
ותרא האתון את מלאך יהוה
ותרבץ תחת בלעם ויחר אף
בלעם ויך את האתון במקל:
ויפתח יהוה את פי האתון ותאמר
לבלעם מה עשיתי לך כי
הכיתני זה שלש רגלים:
ויאמר בלעם לאתון כי
התעללת בי לו יש חרב בידי
כי עתה הרגתיך: ותאמר

מלאכא דיי' מעתד באורחא
וחרביה שליפא בידיה וסטת
אתנא מן אורחא ואזלת
בחקלא ומחא בלעם ית אתנא
לאסטיותה לאורחא: ואדחיקת
עם כותלא ודחקת ית רגלא
דבלעם בכותלא ואוסיף למחה:
פלמא ראתה אזדחמת מע
אלחאיט פצגטת רגל בלעם
אלי אלחאיט פזאד פי צרבהא:
ואוסיף מלאכא דיי' עבר וקם
באתר עק דלית אורח למסטי
לימינא ולסמלא: תם עאוד
מלך אלה פגאז ווקף פי מוצע
מציק מא ליס טריק אן ימיל

ענה ימנה ויסרה: וחזת אתנא ית מלאכא דיי' ורבעת תחות בלעם
ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית אתנא בחוטרא: פלמא ראתה רבצת
תחת בלעם פאשתד גצבה פצרבהא בעצא: ופתח יי' ית פומא
דאתנא ואמרת לבלעם מא עבדית לך ארי מחיתני דנן תלת
זמנין: פפתח אלה פאהא פקאלת לבלעם מאדא צנעת בך אד צרבתני
הדה אלמרה אלתאלתה: ואמר בלעם לאתנא ארי חייכת בי אלו אית
חרבא בידי ארי כען קטלתיך: קאל לאנך תמרדת בי ולו אן פי ידי סיף

בהלוכו וכן ומי מדד בשעלו מים ברגליו ובהלוכו" גדר מזה וגדר מזה" סתם גדר של אבנים הוא:
ותלחץ" היא עצמה" ותלחץ את אחרים את רגל בלעם" ויוסף מלאך ה' עבור" לעבור עוד לפניו להלך
להיות לפניו במקום אחר כמו והוא עבר לפניהם" ומדרש אגדה יש בתנחומא מה ראה לעמוד
בשלשה מקומות סימני אבות הראהו" זה שלש רגלים רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת
שלש רגלים בשנה" התעללת" כתרגומו לשון גנאי ובזיון" לו יש חרב בידי" גנות גדולה היה לו דבר

האתון אל בלעם הלוא אנכי
אתנך אשר רכבת עלי מעודך
עד היום הזה ההסכן הסכנתי
לעשות לך כה ויאמר לא ויגל
יהוה את עיני בלעם וירא את
מלאך יהוה נצב בדרך וחרבו
שלפה בידו ויקד וישתחו
לאפיו ויאמר אליו מלאך
יהוה על מה הכית את אתנך
זה שלוש רגלים הנה אנכי
יצאתי לשטן כי ירט הדרך
לנגדי ותראני האתון ותט

לקבלתך: ואמרת אתנא לבלעם
הלא אנא אתנך דרכיבת עלי
מראיתך עד יומא הדין המילף
אליפנא למעבד לך כדין ואמר
לא: וקאלת ליס אנא אתאנך אלדי
רכבתני מנד' כנת אלי הדי אליום
הל עוודתך אן אצנע בך כדי
קאל לא: וגלא יי' ית עיני בלעם
וחזא ית מלאכא דיי' מעתד
באורחא וחרביה שליפא
בידיה וכרע וסגיד לאפוהי:
תם כשף אללה ען בצר בלעם
פראי מלך אללה ואקפא פי א/

טריק וסיפה מצלת פי ידה פכר בין ידיה סאגדא: ואמר ליה
מלאכא דיי' על מא מחיתא ית אתנך דנן תלת זמנין הא אנא
נפקית לשטן ארי גלי קדמי דאת לעי למיזל באורחא
לקבלי: קאל לה מלך אללה לם צרבת אתאנך הדה אלמרה אלתאלתה
ואנא כרגת אן אחידך אד' תורטת אלטריק: וחזתני אתנא

זה בעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלימה בפיו ולאתון זו צריך לכלי זיין" ההסכן הסכנתי"
כתרגומו וכן הלא יסכן גבר ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת
אסוסיא אמר להון ברטיבא שדאי ליה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני ולפי
משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי בעל הדרך וכן על ידי רשעים ירטני מפיים ומנחם
אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטין" אולי נטתה" כמו לולי כעמים שאולי משמש בלשון
לולא" הדרך שחרד ומיהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו ותכל דוד
לישנא אחרינא ירט לשון רצון וכן על ידי רשעים" גם אותכה הרגתי" הרי זה מקרא מסורס
והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכבה בלבד קראתך על ידי כי גם ההריגה" ואותה
החייתי" ועתה מפני שדיברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחתה כמו שכתוב ויאמר
לא הרגתיה שלא יאמרו זו היא שנלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול לה שחס המקום
על כבוד הבריות וכן והרגת את האשה ואת הבהמה וכן ואת הבהמה תהרוגו" כי לא
ידעתי" גם זה גבותו ועל כרחו הודה והוא היה משתבח שיודע דעת עליון ומה הוא אומר לא

ידעתי

לפני זה שלש רגלים אולי
נטתה מפני כי עתה גם אתכה
הרגתי ואותה החייתי ׃ ויאמר
בלעם אל מלאך יהוה חטאתי
כי לא ידעתי כי אתה נצב
לקראתי בדרך ועתה אם רע
בעיניך אשובה לי ׃ ויאמר
מלאך יהוה אל בלעם לך עם
האנשים ואפס את הדבר
אשר אדבר אליך אתו
תדבר וילך בלעם עם שרי
בלק ׃ וישמע בלק כי בא

וסטת קדמי דנן תלת זמנין מן
אלו פון לא סטת מן קדמי
ארי כען אף יתך קטלית
ויתה קיימית ׃ חתא ראתני
מלת ען הדה אלמרה אלתלאתה
ולו לם תמיל עני לקתלתך
ובקיתהא ׃ ואמר בלעם
למלאכא דיי חבית ארי לא
ידענא דאת מעתד לקדמותי
באורחא וכען אם ביש
בעינך אתוב לי ׃ קאל לה קד
ולם אכטית אעלם אנך ואקף
תלקאי פי אלטריק ואן כאן

סאך מציי רגעת ׃ ואמר מלאכא דיי לבלעם איזיל עם
גבריא ובלם ית פתגמא דאמליל עימך יתיה תמליל ואזל
בלעם עם רברבי בלק ׃ קאל לה אמץ מע אלקום ואלקול אלדי
אקולה לך קלה פקט פמצא מעהם ׃ ושמע בלק ארי אתא
בלעם ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב דעל תחום ארנון
דבסטר תחומא ׃ פלמא סמע בלק במגי בלעם כרג

ידעתי׳׳ אם רע בעיניך אשובה לי׳׳ להתריס כנגד המקום היא תשובה זו אמר לו הוא בעצמו
צוני ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו
אמר לאברהם קח נא את בנך וג׳׳ ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך
צריך אני לשוב׳׳ לך עם האנשים׳׳ בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו׳׳ אפס׳׳ על
כרחך את הדבר אשר אדבר וג׳׳ לך עם האנשים׳׳ בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין
אותו׳׳ כי חלקך עמהם וסופך ליאבד מן העולם׳׳ עם שרי בלק׳׳ שמח לקללם כמותם׳׳
וישמע בלק׳׳ שלח שלוחים לבשרו׳׳ האמנם לא אוכל כבדך׳׳ נתנבא שסופו לצאת מעמו
בקלון׳׳ אל עיר מואב׳׳ אל מטרופולין שלו עיר החשובה שלו לומר ראה מה אלו מבקשין

בלעם ויצא לקראתו אל
עיר מואב אשר על גבול
ארנן אשר בקצה הגבול:
ויאמר בלק אל בלעם הלא
שלח שלחתי אליך לקרא
לך למה לא הלכת אלי
האמנם לא אוכל כבדך:
ויאמר בלעם אל בלק הנה
באתי אליך עתה היכול
אוכל דבר מאומה הדבר
אשר ישים אלהים בפי
אתו אדבר: וילך בלעם
עם בלק ויבאו קרית חצות:
ויזבח בלק בקר וצאן וישלח
לבלעם ולשרים אשר
אתו: ויהי בבקר ויקח בלק

תלקאה אלי קרית מואב עלי
תכם ארנון אלדי פי טרפה:
ואמר בלק לבלעם הלא
משלח שלחית לותך למקרי
לך למא לא אתיתא לותי
הבקשטא הויתא אמר לית
אנא יכיל ליקרותך: וקאל בלק
אליס ארסלת אליך מרה קבל
הדה ארעוך לם לם תציר
אלי אתרא ליס אקדר אן
אכרמך: ואמר בלעם
לבלק הא אתיתי לותך כען
המיכל יכילנא למללא מדעם
פתגמא דישוי יי בפומי יתיה
אמליל: וקאל ואן קד צרת אליך
תראני אסתטיע אן אקול
שיא אלא מא ילקננ׳יה אללה

פקט: ואזל בלעם עם בלק ואתיוהי לקרית מחוזוהי: ומצא
גמיעא אלי אן גאא אלי קרית חוצות: ונכס בלק תורין ועאן ושלח
לבלעם ולרברביא דעימיה: ודבח בלק בקרא וגנמא ובעת
בהא אלי בלעם ואלי אלריסא אלדין מעה: והוה בצפרא ודבר
בלק ית בלעם ואסקיה לרמת דחלתיה וחזא מתמן קצת מן
עמא: פלמא כאן באלגדאה אכד בלק בלעם פאצעדה אלא

לנקוד" קרית חוצות" עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא
ישקדו אלו" בקר וצאן" דבר מועט" במות בעל" כתרגומו לרמת דחלתיה שם עבודת אלילים"

את בלעם ויעלהו במות בעל
וירא משם קצה העם: ויאמר
בלעם אל בלק בנה לי
בזה שבעה מזבחת והכן
לי בזה שבעה פרים ושבעה
אילים: ויעש בלק כאשר
דבר בלעם ויעל בלק
ובלעם פר ואיל במזבח:
ויאמר בלעם לבלק התיצב
על עלתך ואלכה אולי יקרה
יהוה לקראתי ודבר מה
יראני והגדתי לך וילך שפי:
ויקר אלהים אל בלעם ויאמר
אליו את שבעת המזבחת
ערכתי ואעל פר ואיל
במזבח: וישם יהוה דבר בפי

בעץ ביע מעבודה פנטר מן
תם בעץ אלקום: ואמר בלעם
לבלק בני לי הלא שבעה
מדבחין ואתקין לי הכא
שבעה תורין ושבעה דכרין:
קאל לה אבן לי ההנא סבעה
מדאבח ואעד לי ההנא סבעה
רתות וסבעה כבאש: ועבד
בלק כמא דמליל בלעם
ואסיק בלק ובלעם תור
ודכר על כל מדבח: פצנע
דאך וקרבא תורא וכבשא
עלא כל מדבח: ואמר
בלעם לבלק אתעתד על
עלתך ואהך מא אם יערע
מימר מן קדם יי לקדמותי
ופתגמא דיחזינני ואחוי לך
ואזל יחידי: תם קאל לה קף עגד קראבינך ואמצי אנא פלעל אן
יואפיני אמר אללה ואי קול לקנניה אכברתך בה ומצא פי הדו:
וערע מימר מן קדם יי בבלעם ואמר קדמוהי ית שבעה מדבחין
סדרית ואסיקית תור ודכר על כל מדבח: פלמא ואפא אמר אללה
בלעם קאל יא רב קד נצדת סבעה מדאבח וקלבת תורא וכבשא
עלא כל מדבח: ושוי יי פתגמא בפומא דבלעם ואמר תוב

אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי ביום. וילך שפי. כתרגומו יחידי לשון שפי ושקט שאין עמו
אלא שתיקה. ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובבזיון היה נגלה עליו ביום אלא
בשביל להראות חבתן של ישראל. את שבעה המזבחת. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן

בלעם ויאמר שוב אל בלק
וכה תדבר: וישב אליו והנה
נצב על עלתו הוא וכל שרי
מואב: וישא משלו ויאמר מן
ארם ינחני בלק מלך מואב
מהררי קדם לכה ארה לי
יעקב ולכה זעמה ישראל:
מה אקב לא קבה אל ומה
אזעם לא זעם יהוה: כי
מראש צרים אראנו ומגבעות
אשורנו הן עם לבדד ישכון
ובגוים לא יתחשב: מי מנה

לות בלק וכדין תמליל: פלקאה
אלה כלאמא וקאל ארגע אלי בלק
וקל כדא: ותב לותיה והא
מעתד על עלתיה הוא וכל
רברבי מואב: ורגע אליה ואדא
בה ואקף ענד קרבאנה וגמיע
ריסא מואב: ונטל מתליה
ואמר מן ארם דברני בלק
מלכא דמואב מטורי מדנחא
איתא לוט לי יעקב ואיתא תריך
לי ישראל: מא אטיה דלא לטיה
פצרב מתלה וקאל מן ארם סיירני
בלק מלך מואב מן גבאל אלמשרק

קאילא תעאל אלען לי יעקוב ודמם לי אסראיל: מא אלוטיה דלא לטיה אל׳ ומא
אתרכיה דלא תרכיה ייי: מא אסב מן לם יסבה אלטאיק ומא אדם מן לם
ידמה אלה: ארי מריש טוריא חזיתיה ומרמתא אסכיתיה הא עמא בלחודיהון
עתידין דיחסנון עלמא ובעממיא לא יתדנון גמירא: ואנא אראה מן רוס
אגבאל ואלמחה מן אלתלאע אנה שעב סיסכן פרדא ולא יחסב מע סאיר אלאמם:

את שבעת המזבחות אמ׳ לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך ז׳ מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אברהם בנה
ארבעה ויבן שם מזבח לה׳ הנראה אליו ויעתק משם ההרה וג׳ ויאהל אברם וג׳ ואחד בהר המוריה ויצחק
בנה אחד ויבן שם מזבח וג׳ ויכרו שם עבדי יצחק באר ויעקב בנה שנים אחד בשכם ואחד בבית אל ואעל
פר ואיל במזבח ואברהם לא העלה אלא איל אחד ארה לי יעקב ולכה זועמה ישראל בשני שמותיהם אמר
לו לקללם שמא אחד מהם מובהק מה אקב לא קבה אל כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר
אביהם את עונם באפם הרגו איש לא קלל אלא אפם שנ׳ ארור אפם כשנכנס אביהם במרמה אצל אביו
היה ראוי להתקלל מה נאמר שם גם ברוך יהיה במברכים נאמר אלה יעמדו לברך את העם במקללים
לא נאמר אלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה לא זעם ה׳ אני
אין כוחי אלא שאני יודע לכוין השעה שהקב״ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך
וזהו שנ׳ עמי זכר נא מה יעץ וג׳ ומה ענה אותו בלעם וג׳ למען דעת צדקות ה׳ כי מראש צורים
אראנו אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות
הללו על ידי אבות ואמהות הן עם הוא אשר זכו לו אבותינו לשכון בדד כתרגומו ובגוים לא יתחשב

בלק

עפר יעקב ומספר את רבע
ישראל תמת נפשי מות
ישרים ותהי אחריתי כמהו:
ויאמר בלק אל בלעם מה
עשית לי לקב איבי לקחתיך
והנה ברכת ברך: ויען ויאמר
הלא את אשר ישים יהוה
בפי אתו אשמר לדבר: ויאמר
אליו בלק לך נא אתי אל מקום
אחר אשר תראנו משם אפס
קצהו תראה וכלו לא תראה
וקבנו לי משם: ויקחהו שדה

מן יכול למימני דעדקיא דבית
יעקב דאמיר עליהון יסגון
כעפרא דארעא או חדא
מארבע משריתא דישראל
תמות נפשי מותא דקשיטוהי
ויהי סופי כותהון: יא מן יעד
נסל יעקוב ויחצי רבע
אסראיל אסאל אן אמות מות
מסתקימין ותכון אכרתי
מתלהם: ואמר בלק לבלעם
מא עבדת לי למלט סנאי
דברתך והא ברכא מברכת
להון: פקאל לה בלק מא דא

דקשיטוהי

צנעת ביר עותך לתסב אעדאי פאדי בך תבארך פיהם: ואתיב
ואמר הלא ית דישוי יי בפומי יתיה אטר למללא: פאגאבה וקאל
אמא אנמא ילקנניה אללה אחפצה ואקולה: ואמר ליה בלק איתא
כען עמי לאתר אחרן דתחזיניה מתמן לחוד קצתיה תחזי וכוליה
לא תחזי ותלוטיה לי מתמן: קאל תעאל מעי אלי מוצע אכר תנצרה
מנה לכנך תנצר בעצה ולא כלה פתסבה לי מן הנאך: ודבריה לחקל

כתרגומו לא יהון נעשין כלה עם שאר האומות שנ' כי אעשה כלה בכל הגוים אינן נמנין עם השאר"
ד"א כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנ' ה' בדד ינחנו וכשהאומות בטובה הם אוכלים עם כל אחד ואין
עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב" מי מנה עפר יעקב" כתרגומו מארבע משריתא ארבעה
דגלים" ד"א עפר יעקב אין חשבון במצות שהם מקיימים בעפר לא תחרוש בשור ובחמור לא תזרע כלאים
אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם" ואת מספר את רובע ישראל" רבעותיהן זרע היוצא מן התשמיש שלהם"
תמות נפשי מות ישרים" שבהם" קבנו לי" לשון צווי קללהו לי" שדה צופים" מקום גבוה היה ששם
הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר" ראש הפסגה" בלעם לא היה קוסם כבלק ראה בלק
שעתידה פרצה להפרץ בישר' משם שמת משה בקבוק ששם תחול עליהם הקללה"
וזו היא הפרצה שאני רואה" אקרה כה" מאת הקב"ה" אקרה לשון אתפעל" וישם ה' דבר

צפים אל ראש הפסגה ויבן
שבעה מזבחת ויעל פר ואיל
במזבח׃ ויאמר אל בלק
התיצב כה על עלתך ואנכי
אקרה כה׃ ויקר יהוה אל
בלעם וישם דבר בפיו ויאמר
שוב אל בלק וכה תדבר׃
ויבא אליו והנו נצב על
עלתו ושרי מואב אתו ויאמר
לו בלק מה דבר יהוה׃ וישא
משלו ויאמר קום בלק ושמע
האזינה עדי בנו צפר׃ לא
איש אל ויכזב ובן אדם

סכותא לריש רמתא ובנא
שבעה מדבחין ואסיק תור
ודכר על כל מדבחא׃ פאכ׳דה
אלי מוצ׳ע אלמשרפה עלא
ראס אלקלעה פבנא הנאך
סבעה מדאבח וקרב תורא
וכבשא עלא כל מדבח׃ ואמר
לבלק אתעתד הכא על עלתך
ואנא אתמטי עד כא׃ פקאל
לה קף ההנא ענד קראבינך
ואנא אתלקא אלי ההנא׃ וערע
מימר מן קדם יי̈ בבלעם ושוי
פתגמא בפומיה ואמר תוב
לות בלק וכדין תמליל׃ פואפא
אמר אלה בלעם ולקנה כלאמא וקאל ארגע אלי בלק וקל כדא׃ ואתא
לותיה והא מעתד על עלתיה ורברבי מואב עמיה ואמר ליה
בלק מא מליל יי̈׃ פגאה אליה והו ואקף ענד קרבאנה ורוסא מואב
מעה קאל לה מא דא קאל אללה׃ ונטל מתליה ואמר קום בלק ושמע
אצית למימרי בר צפור׃ פצ׳רב מתלה וקאל קם יא בלק ואסמע
אנצת לקולי יא אבן צפור׃ לא כמלי בני אנשא מימר אלהא בני

בפיו" ומה היא השימה הזאת מה חסר המקרא באומרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע
שאינו נרשה לקלל אמר מה אני הולך אצל בלק לצערו ונתן לו הקב"ה רסן וחכה בפיו כאדם הפוקס
בהמה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק" ושרי מואב אתו" ולמעלה הוא אומר
וכל שרי מואב כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם" מה דבר ה'" לשון
צחוק הוא זה כלומר אינך ברשותך" קום בלק כיון שראהו מצחק בו נתכוון לצערו עמוד על רגליך
אינך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום" בנו צפור" לשון מקרא הוא זה כמו חיתו יער
וחיתו ארץ למעינו מים" לא איש וג' כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות
ואתה סבור להמיתם במדבר" ההוא אמר וג' בלשון תמה ותרגומו תייבין ומתמלכין חוזרים

167

ויתנחם ההוא אמר ולא יעשה
ודבר ולא יקימנה: הנה ברך
לקחתי וברך ולא אשיבנה:
לא הביט און ביעקב ולא ראה
עמל בישראל יהוה אלהיו
עמו ותרועת מלך בו: אל
מוציאם ממצרים כתועפת
ראם לו: כי לא נחש ביעקב
ולא קסם בישראל כעת

אנשא אמרין ומכדבין ואף לא
כעובדי בני בסרא דאנון גזרין
למעבד תיבין ומתמלכין הוא
אמר ועביד וכל מימריה מ'
מתקיים: ליס אלטאיק כאנאס
פיכדב ולא כבני אדם פינדם
אתראה יקול ולא יפעל או
יתכלם ולא יקום פיה: הא
ברכן קבילית אברכניה לישר'
ולא אתיב ברכתי מנה: אנא
אן ברכאת קבלתהא פאבארך פיהם ולא ארדהא: אסתכלית
לית פלחי גלולין בדבית יעקב ואף לא עבדי ליאות שקר בישר'
מימרא דיי' אלההון בסעדהון ושכינת מלכהון בינהון: ממא
לם יבצר גלא פי' יעקוב ולא דגלא פי י' אסראיל פאלה רבהם
מעהם וצחאבה' אמלך להם: אל דאפיקנון ממצרים תוקפא ורומא
דיליה: אלטאיק אמכלצהם מן מצר כאלק ארים מאנע ענהם:
ארי לא נחשיא צבן דיטב לדבית יעקב ואף לא קסמיא רען בדבית
בית ישראל כעידן יתאמר ליעקב ולישר' מא עבד אלהא: ולא טיירה

ונמלכים לחזור בהם: הנה ברך לקחתי: אתה שואלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם: וברך ולא
אשיבנה: הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך: כמו ובירך וכן הוא גזירת ר"ש כמו חויב
חרף ובוצע ברך המהלל ומברך את הגודל ענוג' תורת כי לא תינכש שלום יהיה לך מרגיע הוא לה קנש
ואין לו לומר ברך שם דבר שאם כן היה נקוד בפתח קטן וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל
הוא נקוד קמץ קטן וטעמו למטה: לא הביט און ביעקב: כתרגומו: ד"א אחרי פשוטו הוא כדרש
מדרש נאה: לא הביט: הקב"ה און ביעקב כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להתבונן
באוניות שלהם ובעמלן שהן עוברין על דתו: עמל לשון עבירה כמו הרה עמל כי אתה עמל וכעס
תביט לפי שהעבירה היא עמל לפני הקב"ה: ה' אלהיו עמו: אפילו מכעיסין וממרין לפניו אינו זז מתוכן:
ותרועת מלך בו: לשון חיבה ורעות כמו רעה דוד אוהב דוד ויתנה למרעהו וכן תרגם אונקלוס ושכינת
מלכהון ביניהון: אל מוציאם ממצרים: אתה אמרת הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים
הוציאם: כתועפות ראם לו: כתוקף רום וגובה שלו וכן וכסף תועפות לשון מעוז הוא ואומר אני שהוא
לשון עוף יעופף המעופף ברום וגובה ותוקף רב הוא זה: ותועפות ראם: עפיפת גובה: ד"א ראם תוקף

יאמר ליעקב ולישראל מה פעל
אל׳ הן עם כלביא יקום
וכארי יתנשא לא ישכב עד
יאכל טרף ודם חללים ישתה׃
ויאמר בלק אל בלעם גם קב
לא תקבנו גם ברך לא תברכנו׃
ויען בלעם ויאמר אל בלק
הלא דברתי אליך לאמר
כל אשר ידבר יהוה אתו
אעשה׃ ויאמר בלק אל
בלעם לכה נא אקחך אל

תחיך פי א׳ יעקוב ולא קאסמה
תותר פי א׳ אסראיל ואנמא
יקא׳ להם מא פעל אלטאיק
פקט והא עמא כליתא שרי
וכאריא יתנטל לא ישרי
בארעיה עד דיקטול קטול
זנכסי עממיא יירת׃ והו שעב
כלבו יקום וכאסד יתפעל די
לא ינגע א׳ אן יאכל פריסה
וישרב דם אלצרעא׃ ואמר
בלק לבלעם אף מלט לא
תלוטיכון אף בלבא לא תברכינון׃

קא׳ לה בלק אן לם תלעבה סבא פלא תבארכה ברכה׃ ואג׳אב
בלעם ואמר לבלק הלא מלילית עימך למימר כל די ימליל יוי
יתיה אעביד׃ פאג׳אבה וקא׳ אלם אקול לך אן כל מא יקולה אללה
אצנעה׃ ואמר בלק לבלעם איתא כען אדברנך לאתר אחרן מא
אם תהי רעוא מן קדם יוי ותלוטיה לי מתמן׃ קא׳ תעא אכ׳דך א׳ מוצע

ראמים ואמרו לבמתנו או השדים׳ כי לא נחש ביעקב׳ כי ראויים הם לברכה שאין בהם
מנחשים וקוסמים׳ כעת יאמר ליעקב וג׳׳ עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר יגלה
חיבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולמדים תורה מפיו ומחיצתן לפנים ממלאכי השרת
והם ישאלו להם מה פעל אל׳ וזהו שנ׳ והיו עיניך רואות את מוריך׳ ד״א יאמר ליעקב
וג׳׳ עתיד אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינן צריכין למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך
להם נאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב״ה ומה גזירותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים אלא
נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזירת המקום או אורים ותומים מגידים להם׳ לא
תרגם כן׳׳ הן עם כלביא יקום וג׳׳ כשהן עומדין משנתן שחרית הן מתגברין כלביא
וכארי לחטוף את המצות ללבוש טלית לקרות את שמע ולהניח תפלין׳ לא ישכב
בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיצד קורא את שמע
על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגייס להזיקם הקב״ה שומרם ונלחם מלחמותם
ומפילם חללים׳׳ ד״א הן עם כלביא יקום וג׳׳ כתרגומו׳׳ ודם חללים ישתה׳ נתנבא שאין משה מת עד
שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג הוא עמהם שנ׳ ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל
בחרב על חלליהם׳ גם קב לא תקבנו׳ גם ראשון מוסיף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן גם

מקום אחר אולי יישר בעיני
האלהים וקבתו לי משם: ויקח
בלק את בלעם ראש הפעור
הנשקף על פני הישימן:
ויאמר בלעם אל בלק בנה
לי בזה שבעה מזבחת והכן
לי בזה שבעה פרים ושבעה
אילם: ויעש בלק כאשר
אמר בלעם ויעל פר ואיל
במזבח: וירא בלעם כי טוב
בעיני יהוה לברך את ישראל
ולא הלך כפעם בפעם לקראת
נחשים וישת אל המדבר
פניו: וישא בלעם את עיניו

אכר פלעל אן יסהל ענד אלה
ותסבה לי מן הנאך: ודבר בלק
ית בלעם לריש רמתא דמסתכיא
על אפי בית ישימון: פאכדה
אלי ראס אלראביה אלמטלעה
עלא וגה אלסמאוא: ואמר בלעם
לבלק בני לי הכא שבעה מדבחין
ואתקין לי הכא שבעה תורין
ושבעה דכרין: קאל אבן לי
ההנא סבעה מדאבח ואעד
לי סבעה תות וסבעה כבאש:
ועבד בלק כמא דאמר בלעם
ואסיק תור ודכר על כל
מדבח: פצנע כמא קאל לה
בלעם וקרב תורא וכבשא
עלי כל מדבח: וחזא בלעם ארי תקין קדם יי לברכא ית ישראל ולא
הליך כזמן בזמן להין לקדמות נחשיא ושוי למדברא אפוהי:
פלמא ראא בלעם אן אלצלאח ענד אלה תבריך אלאסראיליין לם ימץ
כאלמרתין אלאולתין פי טלב אלפאת ואקבל בוגהה אלי בריהם: וזקף בלעם
ית עינוהי וחזא ית ישראל שרי לשבטוהי ושרת עלוהי רוח נבואה מן

כא
שין

לי גם לך לא יהיה וכן גם בחור גם בתולה" וקבותי לי" אין זה לשון צווי כמו וקבנו אא לשון עתיד הוא" יישר
בעיני ותקבנו לי משם מלד"רש בלעז" ראש הפעור" קוסם היה בלק וראה שהן עתידין ללקות
על ידי פעור ולא היה יודע במה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בכוכבים
רואים ואין יודעים מה רואים" וירא בלעם כי טוב וג'" אמר איני צריך לבדוק בהקב"ה שלא יחפוץ
לקללם" ולא הלך כפעם בפעם" כאשר עשה שני פעמים" לקראת נחשים" לנחש אולי יקרה
ה' לקראתי כל רצונו אמר רוצה ולא רוצה לקללם אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם
תחול" וישת אל המדבר פניו" כתרגומו" וישא בלעם את עיניו" בקש להכניס בהם עין רעה והריני ש

וירא את ישראל שכן לשבטיו
ותהי עליו רוח אלהים: וישא
משלו ויאמר נאם בלעם בנו
בעור ונאם הגבר שתם העין:
נאם שמע אמרי אל אשר
מחזה שדי יחזה נפל וגלוי
עינים: מה טבו אהליך יעקב
משכנתיך ישראל: כנחלים
נטיו כגנת עלי נהר כאהלים
נטע יהוה כארזים עלי מים:
יזל מים מדליו וזרעו במים רבים
וירם מאגג מלכו ותנשא מלכתו:

קדם ש״י: פלמא נט̇ר בלעם בצרה וראהם
נזלא עלי נצאם אסבאטהם חלת
עליה נבווה אללה: ונטל מתליה
ואמר אימר בלעם בר בעור
ואימר גברא דשפיר חזי: פקל בלב
מתלה וקאל קאל בלעם אבן
בעור וקאל יא איהא ארגל חדיד
אלבצר: אימר דשמע מימר מן
קדם אל דחיזו מן קדם שדי חזי
שכיב ומתגלי ליה: וקאל סאמע
אקואל אלטאיק ונאצר מנאצר אלכאפי
והו נאים והו מפתוח אלעין: מא טבא
ארעך יעקב בית משכנך ישראל:
מא תגור אלבית̇ך יא אל יעקוב ומנאזלך יא אל אסראיל: כנחלין דמדברין
כגינת שקיא דעל פרת כבסמיא דנצביה ייי כארזין דנציבין על מיא: פהי
כאוריה ממדודה וכגנאן עלי נהר וכמגארב צ̇רבהא אללה וכארז עלי
מא: יסגי מלכא דיתרבא מבנוהי וישלוט בעממין סגיאין ויתקף מאגג
מלכיה ותנטר מלכותיה: יהטל אלמא מן דואליה וגרסה פימא גזיר
וירתפע מן אגג מלכה ותתסאנא ממלכתה: אלדאפיקנון

לך ג׳ מדות עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה: שוכן לשבטיו ראה כל שבט ושבט
שוכן לעצמו ואינן מעורבין ראה שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה שלא יציץ לתוך אהל חבירו: ותהי עליו
רוח אלהים: עלה בלבו שלא לקללם: בנו בעור: כמו למעינו מים ומדרשו שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו
צפור אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו בנביאות מנה בן פרס היה: שתום העין: עינו נקורה
ומוצאת לחוץ ורבותינו שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא כדי שישתום ויסתום ויגוב ורבותינו אמרו לפי
שאמר ומספר את רובע ישראל שהקב״ה יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שנולד הצדיק
ממנה אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו
של בלעם ויש שתום העין כמו שתרגם אונקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים שמע שסומא
באחת מעיניו היה: נופל וגלוי עינים פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב:

אֵל מוֹצִיאוֹ מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעֲפֹת
רְאֵם לוֹ יֹאכַל גּוֹיִם צָרָיו
וְעַצְמֹתֵיהֶם יְגָרֵם וְחִצָּיו יִמְחָץ:
כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא
מִי יְקִימֶנּוּ מְבָרֲכֶיךָ בָרוּךְ
וְאֹרְרֶיךָ אָרוּר: וַיִּחַר אַף בָּלָק
אֶל בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת כַּפָּיו
וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל בִּלְעָם לָקֹב
אֹיְבַי קְרָאתִיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ
בָרֵךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים:

ממצרים תקפא ורומא דיליה
ייכלון בית ישראל נכסי עממיא
סנאיהון ובבזת מלכיהון
יתפנקון וארעתהון יחסנון:
ואסתאק אמכרגהם מן מצר
כארק ארים מאנע ענהם
פהו יאכל אעדאה מן אלאמם
ועצאמהם ינהש וסהאמה
תרנפהם: ינוח ישרי בתקוף
כאריא וכליתא ולית דיקימניה
בריכך יהון בריכין וליטך
יהון ליטין: ואלא גתא ורבץ פהו כאסד או לבו מן דא יתירה
מבארכך מבארך ולאענך מלעונא: ותקיף רגזא דבלק
בבלעם ושקפינון לידוהי ואמר בלק לבלעם למלט סנאי
קריתך והא ברכא מברכת להון דנן תלת זמנין: פאשתד
גצב בלק עלא בלעם פספק כפיה חדדא וקאל לה אנמא דעותך
לתסב אעדאי פאדא בך קד בארכתהם הדה אלמלה אתלאתה:

ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו בקומה זקופה לפניו: מה טובו אהליך: על שראה פתחיהן שאינן מכוונים זה מול זה: משכנותיך: חניותיך כתרגומו: ד"א מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית העולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר עליהם: משכנותיך: אף כשהן חריבין לפי שהן משכון עליהם וחורבנן כפרה על הנפשות שנ' כלה ה' את חמתו ובמה כלה ויצת אש בציון: כנחלים נטיו: שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק אמרו רבותינו מברכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה בלבו לקלל כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו ברכם מעין אותן קללות שבקש לומר כולן כדאיתא בחלק: כאהלים: כתרגומו לשון מור ואהלות: נטע ה' בגן עדן: לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל: נטע ה' כטיעה מטע באהלים שנ' ויטע אהלי אפדנו: מדליו: מבארותיו: ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים: לשון הצלחה הוא זה כזרע הזרוע על פני מים: וירם מאגג מלכו: מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכותו: שליעקב יותר ויותר שיבא אחריו דוד ושלמה: אל מוציאו ממצרים: מי גורם להם הגדולה הזאת אל המוציאם ממצרים בתוקף ורום שלו יאכל את הגוים שהם צריו: ועצמותיהם: שלצרים: יגרם: מנחם פתר בו לשון שבירה וכן לא גרמו לבקר וכן את חרשיה תגרמי: ואני אומ' לשון עצם הוא שמגרר הבשר בשניו מסביב והמוח שבפנים ומעמיד העצם על עצמותו: וחציו ימחץ: אונקלוס תרגם חציו שלצרים חלוקה שלהם כמו בעלי חצים מרי פלגותא:

וְעַתָּה בְּרַח לְךָ אֶל מְקוֹמֶךָ
אָמַרְתִּי כַּבֵּד אֲכַבֶּדְךָ וְהִנֵּה
מְנָעֲךָ יְהוָה מִכָּבוֹד: וַיֹּאמֶר
בִּלְעָם אֶל בָּלָק הֲלֹא גַּם אֶל
מַלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּ אֵלַי
דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר: אִם יִתֶּן לִי
בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב
לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת פִּי יְהוָה
לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלִּבִּי
אֲשֶׁר יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֲדַבֵּר:
וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה
אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם
הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:

וכען איזיל לך לאתרך אמרית
יקרא איקרנך והא מנעך יי
מיקר: ואלאן פאנצרף אלא
מוצעך לקד עזמת אן
אכרמך פמנעך אללה מן
אכראמה: ואמר בלעם לבלק
הלא אף עם אזגדך דשלחתא
לותי מלילית למימר: וקאל לה
אלם אקול לרסולך אלדין בעתת
בהם אליי: אם יתין לי בלק מלי
ביתיה כסף ודהב לית לי רשו
למעבר על גזירת מימרא דיי
למעבד טבתא או בישתא
מרעותי דימליל יי יתיה
אמליל: לו אעטאני בלק מל ביתה פצה ודהבא לם אסתטיע
אן אתגאוז אמר אללה רבי פאעמל גיידה או רדיה מן ראיי
אנמא אלדי יקולה אללה אקולה פקט: וכען הא אנא אזיל לעמי איתא
אמלכנך מא דתעביד ואחוי לך מא דיעביד עמא הדין לעמך
בסוף יומיא: ואלאן האנא מנצרף אלי קומי תעאל חתא אערפך
מא יצנע הולאי אלקום בקומך פי אכר אלאיאם:

ימחץ "לשון ומחצה וחלפה רקתו שיחצו חת חת צים ויש לפתור לשון חצים ממש חציו שלהקב"ה הוא
יאחז בדמם שלצרים יטבול ויצבע בדמם כמו למען תמחץ רגלך בדם ואינו זז מלשון מכה כמו
מחצתי ואני ארפא שהצבוע בדם נראה כלו מחוץ ונגוע "כרע שכב כארי" כתרגומו יתיישבון בארצם
בכוח ובגבורה "ויספוק" הכה זו על זו "לעבור את פי י'" כאן לא נאמר א'היס כמו שאמר בראשונה
לפי שידע שנבאש בהקב"ה ונטרד "הולך לעמי" מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקב"ה מעליו"
לכה איעצך "מה לך לעשות ומה היא העצה א'היס שלאלו שונא זמה הוא "כולי כדאיתא בחלק
תדע שבבלעם השיא עצה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם"
אשר יעשה העם הזה לעמך "מקרא קצר הוא זה איעצך להכשילם ואמר לך מה
שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים" ומחץ פאתי מואב" התרגום מפרש

170

וישא משלו ויאמר נאם
בלעם בנו בער ונאם הגבר
שתם העין: נאם שמע אמרי
אל וידע דעת עליון מחזה
שדי יחזה נפל וגלוי עינים:
אראנו ולא עתה אשורנו ולא
קרוב דרך כוכב מיעקב וקם
שבט מישראל ומחץ פאתי
מואב וקרקר כל בני שת:
והיה אדום ירשה והיה ירשה
שעיר איביו וישראל עשה
חיל: וירד מיעקב והאביד
שריד מעיר: וירא את עמלק

ונטל מתליה ואמר אמר
בלעם בר בעור ואמר גברא
דשפיר חזי: פצרב מתלה
וקאל קאל יא בלעם אבן בעור
וקאל יא איה אלרגל חדיד אלנצר:
אמר דשמע מימר מן קדם
אל וידע מדע מן קדם עלאה
חיזו מן קדם שדי חזי שכיב
ומתגלי ליה: וקאל יא סאמע
אקואל אלטאיק ועארף מערפה
אלעאלי ואלנאצר מנאצר אלכאפי
והו נאים והו מפתוח אלעין:
חזיתיה ולא כען סכיתיה
ולית הוא קריב כד יקום מלכא
מיעקב ויתרבא משיחא מישראל ויקטיל רברבי מואב וישלוט
בכל בני אנשא: אקול אראה וליס הו אלאן ואלמחה פהו גיר קריב
אן יטלע כוכב מן אל יעקוב ויקום קציב מן אל אסראיל פיוהן
גהאת מואב ויזלזל סאיר בני שת: ויהי אדום ירתא ויהי ירתא
שעיר לבעלי דבבוהי וישראל יצלח בנכסין: ויכון אדום מנקאדא
וכדאך שעיר וסאיר אעדאיה ואסראיל יזדאד תאיידא: ויחות חד
מדבית יעקב וייביד משיזב מקרית עממיא: ואלדי יסתולי מן אל
יעקוב יביד אלשריד מן אלקריה: וחזא ית עמלקאה ונטל

קותר העבלי ויקטיל וכו': וידע דעת עליון: לכוין שעה שכועס בה: אראנו: רואה אני שבחו של יעקב וגדולתו
אך לא עתה היא אלא לאחר זמן: דרך כוכב: כתרגומו לשון דרך קשתו שהכוכב עובר כחץ ובלע"ז דישטינט:
כלומר יקום מזל: וקם שבט: מלך רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב: זה דוד שנאמר בו והשכב אותם ארצה וימדד
שני חבלים להמית וגו': וקרקר: לשון קורה כמו אני קרתי מקבת בור נוקרתם יקרוה עורבי נחל פור"ד בלע"ז:
כל בני שת: כל האומות שכולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון: והיה ירשה שעיר: לאויביו ישראל:

וישא משלו ויאמר ראשית
גוים עמלק ואחריתו עדי אבד׃
וירא את הקיני וישא משלו
ויאמר איתן מושבך ושים
בסלע קנך׃ כי אם יהיה לבער
קין עד מה אשור תשבך׃
וישא משלו ויאמר אוי מי
יחיה משמו אל׃ וצים מיד
כתים וענו אשור וענו עבר
וגם הוא עדי אבד׃ ויקם בלעם

מתליה ואמר ריש קרבייא
דישראל הוה עמלק וסופיה
לעלמא ייבד׃ תם ראי עמלק
פצרב מתלה וקאל ראס אוול
חרב אלאמם עמלק ואכרתה אלי
אלפנא׃ וחזא ית שלמאה ונטל
מתליה ואמר תקיף בית מותבך
ושוי בכלך תקיף מדורך׃ תם
ראי אלקיניין פצרב מתלה וקאל
סיכון מגלסך צלבא ותצייר
פי אלצכר וכרך׃ ארי אם יהי
לשיצאה שלמאה עד מה אתוראה ישבינך׃ ואדי יסן וקת כפי אל
קיניין פכם יסבי מנהם אלמוצליין׃ ונטל מתליה ואמר וי לחייביא
דייחון כד יעביר אלהא ית אלין׃ תם צרב מתלה וקאל ויל למן יחיא אדי
ציילה אלטאיק׃ וסיען יצטרחן מרומאי ויענון לאתור וישעבדון לעבר
פרת ואף אנון לעלמא ייבדון׃ ודראמיין מן פרצה קברס לתערב
אלמוצליין ואעברניין והם איצא אלי אבארה׃ וקם בלעם ואזל ותב
לאתריה ואף בלק אזל לאורחיה׃ תם קאם בלעם פמצא

וירד מיעקב׳ ועוד יהיה מושל אחר מיעקב׳ והאביד שריד מעיר׳ מעיר החשובה ועל מלך המשיח
אומר כן שנ׳ וירד מים עד ים׳ וירא את עמלק׳ נסתכל בפורענות של עמלק׳ ראשית גוים׳ הוא קדם
את כולם להלחם בישראל וכך תרגם אונקלוס ואחריתו ליאבד בידם שנ׳ תמחה את זכר עמלק׳ וירא
את הקיני׳ לפי שהיה קני תקוע אצל עמלק כענין שנ׳ ויאמר שאול אל הקיני׳ הזכירו אחר עמלק נסתכל
בגדולתם של בני יתרו שנ׳ תרעתים שמעתים סוכתים׳ איתן מושבך׳ תמה אני מהיכן זכית לכך הלא
אתה עמי היית בעצת הבה נתחכמה לו ועתה נתיישבת באיתן ומעוזו של ישראל׳ כי אם יהיה לבער
קין וג׳׳ אשר לך שנתקעת לתוקף זה שאין נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם
עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה בכך׳ עד מה אשור תשבך׳ עד היכן
מגלה אותך שמא לחלח וחבור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשובנה עם שאר
הגליות׳ וישא משלו׳ כיון שהזכיר את שבית אשור אמר׳ אוי מי יחיה משומו אל׳ מי יכול להחיות
את עצמו משומו את אלה שלא ישים עלין הגוזר את אלה שיעמוד סנחריב ויבלבל את כל האומות׳ ועוד ׳בואו
צים מיד כתים׳ ויעברו כתיים שהן ארמיים בבלעות גדולות על אשור׳ וענו אשור׳ וענו אותם שבעבר
הנהר׳ וגם הוא עדי אבד׳ וכן פירשו עד דקטלין הוא והובר גשמה׳ צים ספינות גדולות כדתנ׳ וצי אדיר בו

וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרכו:

וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות אל בנות מואב: ותקראן לעם לזבחי אלהיהן ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן: ויצמד ישראל לבעל פעור ויחר אף יהוה בישראל: ויאמר יהוה אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליהוה נגד השמש וישב חרון אף יהוה מישראל: ויאמר משה אל שפטי ישראל הרגו איש אנשיו הנצמדים לבעל

ורגע ב' מוצעה ובלק איצא מצא א' סבילה:

ויתיב ישראל בשטין ושריו עמא למטעי בתר בנת מואב: תם אסראיל פי אשטין בדא קום אן יזאנו בנאת מואב: וקראה לעמא לדבחי טעותהון ואכל עמא וסגידו לטעותהון: פדעין פי קום לדבאיח מעבודאתהן ואכלו מנהא וסגדו להא: ואתחבר ישראל לבעלא פעור ותקיף רוגזא דיי בישראל: פלאזם אל אסראיל פעור אצנם פאשתד גצב אלה עליהם: ואמר יי

למשה דבר ית כל רישי עמא ודון וקטול דחייב קטול קדם יי לקביל שמשא ויתוב תקוף רוגזא דיי מישראל: פקאל אלה למוסא כד מעך ריסא קום ואצלבהם ללה חדאי אשמס ויגע שדה' גצב אלה ען אסראיל: ואמר משה לדייני ישראל קטולו גבר גברוהי דאתחברו לבעלא פעור: קאל מוסי לחכאמהם יקתל כל

רבתה" בשטים" כך שמה" לזנות את בנות מואב" על ידי עצת בלעם כדאיתא בחלק" וישתחוו לאלהיהן" כשתקפו יצרו עליו ואומר השמעי לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה" פעור" על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין צואה וזהו עבודתו" ויחר אף ה' בישראל" שלח בהם מגפה" קח את כל ראשי העם" לשפוט את העובדים לפעור" והוקע אותם" את העובדים" והוקע" היא תלייה כמו שמצינו בבני שאול והוקענום לה' ושם תלייה מפורשת עבודת אלילים בסקילה" וכל נסקלים נתלים" נגד השמש" לעין כל ומדרש אגדה השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו" והנה איש מבני ישראל בא" נתקבצו שבטו של שמעון אצל זמרי שהיה נשיא שלהם אמרו לו אנו נדונין במיתה ואתה יושב בטל כדאיתא בחלק

פעור׃ והנה איש מבני ישראל
בא ויקרב אל אחיו את
המדינית לעיני משה ולעיני
כל עדת בני ישראל והמה
בכים פתח אהל מועד׃ וירא
פינחס בן אלעזר בן אהרן
הכהן ויקם מתוך העדה
ויקח רמח בידו׃ ויבא אחר
איש ישראל אל הקבה וידקר
את שניהם את איש ישראל ואת
האשה אל קבתה ותעצר המגפה
מעל בני ישראל׃ ויהיו המתים
במגפה ארבעה ועשרים אלף׃

פ פ פ

רגל מן פינאחיתה מן מלאזמי
פעור אלצנם׃ והא גברא מבני
ישראל אתא וקריב לות אחוהי
ית מדיניתא לעיני משה ולעיני
כל כנשתא דבני ישראל ואינון
בכן בתרע משכן זמנא׃ ואדא
ברגל מן בני אסראיל קד אקבל
וקרב אלי אכיה אמראה
מדיאניה בחצרה מוסא
וגמאעתהם והם יבכון ענד
באב קבה אלמחצר׃ וחזא
פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנא
וקם מגו כנשתא ונסיב רמחא
בידיה׃ ולמא ראי פינחס אבן
אלעזר אבן הרון אלאמאם קאם מן וסט אלגמאעה ואכד רמחא בידה׃
ועל בתר גברא בר ישראל לקבתא ובזע ית תרויהון ית גברא
בר ישראל וית אתתא במעהא ואתכליאת מותנא מעל בני ישראל׃
ודכל וראה אלי אלקבה פטענהמא אלרגל ואלאמראה פי בטנהא פאנחבס
אלובא ען בני אסראיל׃ והוו דמיתו במותנא עשרין וארבעה אלפין׃
פכאן עדד מן מאת פי אלובא ארבעה ועשרין אלפא׃

הנשרפים בסנהדרין: את המדינית׳ כזבי בת צור׳ לעיני משה׳ אמרו לו משה זו אסורה או מותרת
אם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך כו׳ כדאיתא התם׳ והמה בוכים׳ נתעלמה ממנו הלכה געו
כולם בבכייה׳ בעגל עמד משה כנגד ששים רבוא שנ׳ ויטחן עד אשר דק וג׳ וכאן רפו ידיו אלא כדי
שיבא פינחס ויטול את הראוי לו׳ וירא פינחס׳ ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובל
אני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו׳ אמר לו קריינא דאיגרתא להוי פרוונקא מיד ויקח רמח
בידו וג׳ אל הקבה׳ אל האהל׳ אל קבתה׳ כמו הלחיים והקבה כיון בתוך זכרות של זמרי
ונקבות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגם והרבה נסים נעשו לו כולי כדאיתא התם׳
חזק

172

ומליל יי׳ עם
משה למימר׃ תם כלם אלה
מוסא תכלימא׃ פינחס בר אלעזר
בר אהרן כהנא אתיב ית חמתי
מעל בני ישרא׳ כד קני ית
קנאתי ביניהון ולא שיציתי ית
בני ישרא׳ בקנאתי׃ אן פינחס
אבן אלעזר אבן הרון אלאמאם
רד חמייתי ען בני אסראיל
במא גאר לי פי מא בינהם
חתא לם אפנהם בעקאבי׃ בכן
אימר הא אנא גזר ליה׳ ית
קימי שלם׃ פלדלך קל לה הא אנא

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
פינחס בן אלעזר בן אהרן
הכהן השיב את חמתי מעל
בני ישראל בקנאו את קנאתי
בתוכם ולא כליתי את בני
ישראל בקנאתי׃ לכן אמר
הנני נתן לו את בריתי שלום׃
והיתה לו ולזרעו אחריו ברית
כהנת עולם תחת אשר קנא
לאלהיו ויכפר על בני ישראל׃
ושם איש ישראל המכה אשר

מעטיה עהדי סלאמא׃ ותהי ליה ולבנוהי בתרוהי קים כהנת עלם
חלף דקני קדם אלהיה וכפר על בני ישרא׳׃ תכון לה ולנסלה
בעדה עהד אמאמה דהר בדל מא גאר לרבה וכפר ען בני
אסראיל׃ ושום גוברא בר ישרא׳ קטילא דאתקטיל עם מדיניתא
זמרי בר סלוא רב בית אבא לבית שמעון׃ וכאן אסם אלרגל אלאסראילי

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן׃ לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פוטי זה שפיטם אבי
אמו עגלים לע״א והרג נשיא שבט מישרא׳ לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן׳ בקנאו את
קנאתי׳ בנקמו את נקמתי בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף כל לשון קנאה הוא המתחרט לנקום נקמת
דבר אנפרי״מנט בלע״ז׳ את בריתי שלום׃ שתהא לו לברית שלום כאדם המחזיק טובה ומצות
למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקב״ה שלומותיו׳ והיתה לו׳ בריתי זאת׳ ברית כהנת עולם׳
שאע״פ שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם
שיולידו אחר המשחתן אבל פינחס שנולד קודם לכן לא בא לכלל כהונה עד כאן וכן שנינו בזבחים
לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי׳ לאלהיו׳ בשביל אלהיו כמו המקנא אתה לי וקנאתי לציון בשביל
ציון׳ ושם איש ישראל וג׳׳ במקום שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי׳ נשיא בית אב
לשמעוני׳ לאחד מחמשה בתי אבות שהיו לשבט שמעון׳ ד״א להודיע שבחו של פינחס שאע״פ
שזה היה נשיא לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא המכה׳
ושם האשה המוכה וג׳׳ להודיעך שנאתן של מדינים שהפקירו בת מלך לזנות כדי להחטיא

הכה את המדינית זמרי בן
סלוא נשיא בית אב לשמעני:
ושם האשה המכה המדינית
כזבי בת צור ראש אמות
בית אב במדין הוא:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
צרור את המדינים והכיתם
אותם: כי צררים הם לכם
בנכליהם אשר נכלו לכם
על דבר פעור ועל דבר
כזבי בת נשיא מדין אחתם
המכה ביום המגפה על דבר
פעור: ויהי אחרי המגפה
ויאמר יהוה אל משה ואל פסק באמצע פסק
אלעזר בן אהרן הכהן לאמר:
שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים
שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל:

אלמקתול אלדי קתל מע אלמדיא/
ניה. זמרי אבן סלוא. שריף
בית אביה אלשמעוני: ושום
אתתא דאתקטילת מדינתא
כזבי בת צור. רישאומי: בית
אבא במדין הוא: ואסם א/
אמראה אלמדיאניה אלמקתלה
כזבי בת צור. והו רייס אהל
בית אמתה במדין:
ומליל יי' עם משה למימר:
תם כלם אללה מוסא תכלימא:
אעיק למדינאי ותקטיל יתהון:
חאצל אלמדיאניין חתי תקתלהם:
ארי מעיקין אנון לכון בנכליהון.
דנכילו לכון על עיסק פעור.
ועל עיסק כזבי בת רבא דמדין
אחתהון דאתקטילת ביומא דמותנא על עיסק פעור: לאנהם
אעראלכם באגתיאלהם אלדין אגתאלוכם בסבב פעור. ובסבב כזבי
אבנה' שריף מדין אכתהם אלמקתולה פי יום אלובא בסבב פעור:
והוה בתר מותנא ואמר יי' למשה ולאלעזר בר אהרן כהנא למימר:
ולמא כאן בעד אלובא קאל אללה למוסי ולאלעזר בן הרון אלאמאם קאילא:

את ישראל'' ראש אמות'' אחד מחמשת מלכי מדין את אוי ואת רקם ואת צור וג' והוא היה חשוב מכולם
שנראש אומות ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו מנחו שנ' בית אב'' חמשת בתי אבות היו
למדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם'' צרור'' כמו זכור שמור לשון
הווה עליכם לאייב אותם'' כי צררים הם לכם'' על דבר פעור'' שהפקירו בנותיהם לזנות כדי להטעותכם
אחר פעור ואת מואב לא צוה להשמיד מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם כדאמרינן בבבא קמא''
ויהי אחרי המגפה וג'' מש' [illegible] שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרג בהן והוא מונה אותן לידע
מנין הנותרות'' ד"א כשי' [illegible] יקרו למשה ממסרו לו במנין עכשיו שקרב למות ולהחזיר צאנו

וידבר משה ואלעזר הכהן אתם בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר׃ מבן

מבן עשרים שנה ומעלה
כאשר צוה יהוה את משה
ובני ישראל היצאים מארץ
מצרים׃ ראובן בכר ישראל
בני ראובן חנוך משפחת
החנכי לפלוא משפחת הפלאי׃
לחצרן משפחת החצרוני לכרמי
משפחת הכרמי׃ אלה משפחת
הראובני ויהיו פקדיהם שלשה
וארבעים אלף ושבע מאות
ושלשים׃ ובני פלוא אליאב׃

(מבר עסרין שנין ולעילא)
קבילו ית חשבן כל כנשתא
דבני ישראל מבר עסרין שנין
ולעילא לבית אבהתהון כל נפיק
חילא בישראל׃ ארפעוא גמלה
גמאעה בני אסראיל מן אבן
עשרין סנה פצאעדא לבית
אבאיהם כל מן יכרג פי גיושהם׃
ומליל משה ואלעזר כהנא
אמלו למנוי יתהון במישרא
דמואב על ירדנא דיריחו למימר׃
פאמר מוסי ואלעזר אלאמאם

באחצאיהם פי בירית מואב עלא אלרדן ילי יריחא קאילא׃ מבר עסרין
שנין ולעילא כמא דפקיד יי׳ ית משה ובני ישראל דנפקו מארעא דמצ׳׃
מן אבן עשרין סנה פצאעדא כמא כאן אמר אללה מוסא ובני אסראיל
אלכארגין מן בלד מצר׃ ראובן בוכרא דישראל חנוך זרעית חנוך לפלוא
זרעית פלוא׃ פכאן בני ראובן בכר אסראיל עשירה׳ אלחנכיין ועשירה׳
אלפלואיין׃ לחצרון זרעית חצרון לכרמי זרעית כרמי׃ ועשירה׳
אלחצרוניין ועשירה׳ אלכרמיין׃ אלין זרעית ראובן והוו מניניהון ארבעין
ותלתה אלפין ושבע מאה ותלתין׃ פכאן עדד עשאיר ראובן הדה ג
וארבעין אלפא וז מאיה׃ ובני פלוא אליאב׃ ובני פלוא אליאב׃

בני ראובן בכלא

מחזרן במנין לבית אבתם על שבט האב יתיחסו ולא אחר האם וידבר משה ואלעזר הכהן אותם
דברו אתם על זאת שצוה המקום למנותם לאמר אמרו להם צריכים אתם לימנות מבן עשרים
שנה ומעלה כאשר צוה וג׳ שיהא מניינכם מבן עשרים שנה ומעלה שנ׳ כל העובר על הפקודים
וג׳ משפחת החנכי לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים מה אלו מתיחסים על שבטיהן סבורין
הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם לפיכך הטיל הקב״ה
שמו עליהם ה״א מצד זה ויו״ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהן בני אבותיהם וזהו שמפורש
על ידי דוד שבטי יה עדות לישראל השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך בכולם כתיב החנכי
הפלואי אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יו״ד בראש וה״א בסוף חשר

ובני אליאב נמואל ודתן
ואבירם הוא דתן ואבירם
קרואי העדה אשר הצו על
משה ועל אהרן בעדת
קרח בהצתם על יהוה:
ותפתח הארץ את פיה
ותבלע אתם ואת קרח
במות העדה באכל האש
את חמשים ומאתים איש
ויהיו לנס: ובני קרח לא מתו:
בני שמעון
למשפחתם משפחת
הנמואלי לימין משפחת
הימיני ליכין משפחת היכיני:
לזרח משפחת הזרחי

קריאי ק

לנמואל

ובני אליאב נמואל ודתן ואבירם
הוא דתן ואבירם מערעי כנשתא
דאתכנישו על משה ועל אהרן
בכנשתא דקרח באתכנושיהון
עלי יי: ובני איאב נמואל ודתן
ואבירם הו דתן ואבירם רואה
אלדין תלפפו עלא מוסי והרון
פי גמאעה קרח וכאן ד'לך
בין ידי אללה: ופתחת ארעא
ית פומה ובלעת יתהון וית
קרח במותא דכנשתא כד
אכלת אישתא ית מאתן
וחמשין גברא והוו לאת:
פפתחת אלארץ פאהא פאבת
לעתהם מע קרח פי וקת מות
תלך אלגמאעה ואכל אלנאר אל

לגמאעה

מאיתין ואלכמסין אלרגל פצארו עלמא: ובני קרח לא מיתו: ובני קרח
כסף בהם ולם ימותו: בני שמעון לזרעיתהון לנמואל זרעית
נמואל לימין זרעית ימין ליכין זרעית יכין: ובני שמעון לעשאירהם
עשירה אלנמואליין ועשירה אלימיניין ועשירה אליכיניין ולזרח זרעית זרח

הצו את ישראל על משה. בהצותם את העם על ה'. הצו השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעיל.
ויהיו לנס לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש זר לחלוק על הכהונה. ובני קרח לא מתו. הם היו
בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו
שם. לזרח. הוא צוחר לשון צוהר אבל משפחת אוהד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה
בנים ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות. ומצאתי בגמרא
ירושלמית שכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד ובאו כנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים
וחזרו לאחוריהם שמונה מסעות מהור ההר למוסרה שנ' ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה
שם מת אהרן והלא בהור ההר מת וממוסרה עד הור ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו
לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומבני לוי נפלו ארבע משפחות
משפחת שמעי ועוזיאלי ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והדבועית לא ידעתי מה היא ורבי

174

לשאול משפחת השאולי׃
אלה משפחת השמעני שנים
ועשרים אלף ומאתים׃
בני גד למשפחתם
לצפון משפחת הצפוני לחגי
משפחת החגי לשוני משפחת
השוני׃ לאזני משפחת האזני
לערי משפחת הערי׃ לארוד
משפחת הארודי לאראלי
משפחת האראלי׃ אלה משפחת
בני גד לפקדיהם ארבעים אלף
וחמש מאות׃ בני
יהודה ער ואונן וימת ער
ואונן בארץ כנען׃ ויהיו בני
יהודה למשפחתם לשלה
משפחת השלני לפרץ משפחת
הפרצי לזרח משפחת הזרחי׃

לשאול זרעית שאול׃ ועשירה׳
אלזרחיין ועשירה׳ אלשאוליין׃
אלין זרעית שמעון עסרין ותרין
אלפין ומאתן׃ פכאן עדד עשאיר
שמעון הדה אתנין ועשרין אלפא
ומאיתין׃ בני גד לזרעיתהון
לצפון זרעית צפון לחגי זרעית
חגי לשוני זרעית שוני׃ ובני
גד לעשאירהם עשירה׳ אל-
צפוניין ועשירה׳ אלחגיין ועשירה׳
אלשוניין׃ לאזני זרעית אזני
לערי זרעית ערי׃ ועשירה׳
אלאזניין ועשירה׳ אלעריין׃ לארוד
זרעית ארוד לאראלי זרעית
אראלי׃ ועשירה׳ אלארודיין
ועשירה׳ אלאראליין׃ אלין זרעית
בני גד למניניהון ארבעין אלפין
וחמש מאה׃ וכאן עדד עשאיר
גד הדה ארבעין אלפא וכמס מאיה׃ בני יהודה ער ואונן ומית
ער ואונן בארעא דכנען׃ ובני יהודה ער ואונן ומאתא פי בלד
כנעאן׃ והוו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ
זרעית פרץ לזרח זרעית זרח׃ תם צאר בני יהודה לעשאירהם
עשירה׳ אלשלניין ועשירה׳ אלפרציין ועשירה׳ אלזרחיין׃

תנחומא דרש שמתו במגפה בדבר בלעם אבל לפי החשבון שחסר משבט שמעון במנין זה
ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל ארבעה ועשרים אלף נפלו משבטו של שמעון״
לאזני״ אומר אני שזו משפחת אצבון ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו״ לישוב״

ויהיו בני פרץ לחצרן משפחת
החצרני לחמול משפחת
החמולי: אלה משפחת יהודה
לפקדיהם ששה ושבעים אלף
וחמש מאות:
בני יששכר למשפחתם
תולע משפחת התולעי לפוה
משפחת הפוני: לישוב משפחת
הישבי לשמרן משפחת
השמרני: אלה משפחת
יששכר לפקדיהם ארבעה
וששים אלף ושלש מאות:
בני זבולן
למשפחתם לסרד משפחת
הסרדי לאלון משפחת האלני
ליחלאל משפחת היחלאלי:

והוו בני פרץ לחצרון זרעית
חצרון לחמול זרעית חמול:
ובני פרץ עשירה׳ אחצרוניין
ועשירה׳ אחמוליין: אלין זרעית
יהודה למניניהון. שבעין ושתה
אלפין וחמיש מאה: פכאן עדד
עשאיר יהודה. סתה וסבעין
אלפא וכמס מאיה: בני
יששכר לזרעיתהון. תולע.
זרעית תולע. לפוה. זרעית
פוה: ובני יששכר לעשאירהם.
עשירה׳ אתולעיין. ועשירה׳
אפוניין: לישוב. זרעית ישוב:
לשמרון. זרעית שמרון: ועשירה׳
אישוביין. ועשירה׳ אשמרוניין:
אלין זרעית יששכר למניניהון.
שתין וארבעה אלפין ותלת מאה:
פכאן עדד עשאיר יששכר הדה ארבעה וסתין אלפא ותלאת מאיה:
בני זבולון לזרעיתהון. לסרד. זרעית סרד. לאלון זרעית
אלון. ליחלאל. זרעית יחלאל: ובני זבולון לעשאירהם.
עשירה׳ אסרדיין. ועשירה׳ אאלוניין. ועשירה׳ איחלאליין:

הוא יוב האמור ביורדי מצרים כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים והנולדים משם והלאה
לא נקראו המשפחות על שמם חוץ ממשפחת אפרים ומנשה שנולדו כולם במצרים וארד ונעמן
בני בלע בן בנימין ומצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למצרים כשהיתה מעוברת
מהם לכך נחלקו למשפחות כחצרון וחמול שהיו בני בניו של יהודה חבר ומלכיאל שהיו בני בניו של
אשר ואם אגדה היא הרי טוב ואם לאו אומר אני שהיו לבלע בני בנים הרבה ומשנים הללו ארד ונעמן
יצאה מכל אחד משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע ותולדות השנים הללו נקראו
על שמם וכן חנ או ובבני מכיר שנחלקו לשתי משפחות אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על

אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הַזְּבוּלֹנִי לִפְקֻדֵיהֶם
שִׁשִּׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת׃
בְּנֵי יוֹסֵף
לְמִשְׁפְּחֹתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרָיִם׃
בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמָכִיר מִשְׁפַּחַת
הַמָּכִירִי וּמָכִיר הוֹלִיד אֶת גִּלְעָד
לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי׃ אֵלֶּה
בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר מִשְׁפַּחַת
הָאִיעֶזְרִי לְחֵלֶק מִשְׁפַּחַת
הַחֶלְקִי׃ וְאַשְׂרִיאֵל מִשְׁפַּחַת
הָאַשְׂרִאֵלִי וְשֶׁכֶם מִשְׁפַּחַת
הַשִּׁכְמִי׃ וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת
הַשְּׁמִידָעִי וְחֵפֶר מִשְׁפַּחַת
הַחֶפְרִי׃ וּצְלָפְחָד בֶּן חֵפֶר לֹא

אליין זרעית זבולון למניניהון
שתין אלפין וחמש מאה׃ פכאן
עדד עשאיר זבולון הדה. סתין
אלפא וכמס מאיה׃ בני יוסף
לזרעיתהון מנשה ואפרים׃
ובני יוסף לעשאירהם. מנשה
ואפרים׃ בני מנשה למכיר
זרעית מכיר. ומכיר אוליד
ית גלעד. לגלעד. זרעית גלעד׃
פבנו מנשה. עשירה אלמכיריין
ועשירה אלגלעדיין. מן גלעד
אבן מכיר׃ אליין בני גלעד
איעזר. זרעית איעזר. לחלק.
זרעית חלק׃ ובנו גלעד. עשירה
אלאיעזריין. ועשירה אלחלקיין׃

ואשריאל. זרעית אשריאל. ושכם. זרעית שכם׃ ועשירה אלאשריאליין.
ועשירה אלשכמיין׃ ושמידע. זרעית שמידע. וחפר. זרעית
חפר׃ ועשירה אלשמידעיין. ועשירה אלחפריין׃ וצלפחד בר
חפר. לא הוו ליה בנין אלהין בנן. ושם בנת צלפחד. מחלה
ונעה. חגלה ומלכה ותרצה׃ וצלפחד אבן חפר. לם יכון
לה בנין אלא בנאת. ואסמאהן מחלה ונעה. חגלה ומלכה

עם גלעד בנו חמש משפחות חסרו מבנו שלבנימין כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו שקראתו
בן אוני בן אנינות ובפילגש בגבעה נתקיימה כולה זו מצאתי ביסודו שלרבי משה
הדרשן׃ ואלה בני שותלח וג׳ שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומעדן
יצאת משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות ערן וחשוב ותמנה

היו לו בנים כי אם בנות ושם
בנות צלפחד מחלה ונעה
חגלה מלכה ותרצה׃ אלה
משפחת מנשה ופקדיהם
שנים וחמשים אלף ושבע
מאות׃ אלה בני
אפרים למשפחתם לשותלח
משפחת השתלחי לבכר
משפחת הבכרי לתחן
משפחת התחני׃ ואלה בני
שותלח לערן משפחת הערני׃
אלה משפחת בני אפרים
לפקדיהם שנים ושלשים אלף
וחמש מאות אלה בני יוסף
למשפחתם׃ בני
בנימן למשפחתם לבלע
משפחת הבלעי לאשבל
משפחת האשבלי לאחירם

ותרצה׃ אלין זרעית מנשה
ומניניהון חמשין ותרין אלפין
ושבע מאה׃ פכאן עדד
עשאיר מנשה הדה אתנין
וכמסין אלפא וסבע מאיה׃
אלין בני אפרים
לזרעיתהון לשותלח זרעית
שותלח לבכר זרעית בכר
לתחן זרעית תחן׃ ובנו אפרים
לעשאירהם עשירה אלשותלחיין
ועשירה אלבכריין ועשירה
אלתחניין׃ ואלין בני שותלח
לערן זרעית ערן׃ ועשירה
אלערניין מן ערן אבן שותלח׃
אלין זרעית בני אפרים
למניניהון תלתין ותרין אלפין
וחמש מאה אלין בני יוסף
לזרעיתהון׃ פכאן עדד עשאיר
בני אפרים הדה אתנין ותלאתין
אלפא וכמס מאיה הולאי בני יוסף לעשאירהם׃ בני בנימין
לזרעיתהון לבלע זרעית בלע לאשבל זרעית אשבל לאחירם
זרעית אחירם׃ ובני בנימין לעשאירהם עשירה אלבלעיין ועשירה

ותמצא בפרשה זו נ״ז משפחות ומבני לוי שמונה הרי ס״ה וזה הוא שנ׳ כי אתם המעט וג׳ האמעט
ה׳ אתם חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זו הבנתי מיסודו שלרבי משה הדרשן
אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדבריו׳ לאחירם הוא אחי שירד למצרים ולפי שנקרא ע״ש יוסף שהיה

משפחת האחירמי לשפופם
משפחת השופמי לחופם
משפחת החופמי ויהיו בני
בלע ארד ונעמן משפחת
הנעמי אלה בני בנימן
למשפחתם ופקדיהם חמשה
וארבעים אלף ושש מאות
אלה בני דן למשפחתם
לשוחם משפחת השוחמי
אלה משפחת דן למשפחתם
כל משפחת השוחמי לפקדיהם
ארבעה וששים אלף וארבע
מאות בני
אשר למשפחתם לימנה
משפחת הימנה לישוי משפחת
הישוי לבריעה משפחת הבריעי
לבני בריעה לחבר משפחת
החברי למלכיאל משפחת
המלכיאלי ושם בת אשר

הארדי לנעמן משפחת הנעמי

לאשבליין ועשירה לאחירמיין
לשופם זרעית שופם לחופם
זרעית חופם ועשירה לשופמיין
ועשירה לחופמיין והוו בני
בלע ארד ונעמן זרעית ארד
לנעמן זרעית נעמן ועשירה
לארדיין ועשירה לנעמיין מן
בלע אלין בני בנימין לזרעיתהון
ומניניהון ארבעין וחמשה אלפין
ושית מאה פכאן עדר עשאיל
בנימין הוה כמסה וארבעין
אלפא וסת מאיה אלין
בני דן לזרעיתהון לשוחם
זרעית שוחם אלין זרעית דן
לזרעיתהון ובני דן לעשאיהם
עשירה לשוחמיין ומאתעשר
מנהא כל זרעית שוחם למניניהון
שתין וארבעה אלפין וארבע מאה
פכאן עדרהם ארבעה וסתין אלפא
וארבע מאיה בני אשר

לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית
בריעה ובני אשר לעשאידהם עשירה לימניין ועשירה לישויין
ועשירה לבריעיין לבני בריעה לחבר זרעית חבר למלכיאל זרעית
מלכיאל ועשירה לחבריין ועשירה למלכיאליין מן בריעה ושם בת אשר

אחז ורס ממנו נקרא אחירם" שפופם" הוא מופים ע"ש שהיה יוסף שפוף בין האומות" לשוחם" הוא חושים"
ושם בת אשר סרח" לפי שהיתה קיימת בחיים מנאה כאן"

שֶׁרַח׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי אָשֵׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃

שרח׃ אלין זרעית בני אשר למניניהון חמשין ותלתה אלפין וארבע מאה׃ פכאן עדד עשאיר אשר הדה תלאתה וכמסין אלפא וארבע מאיה׃

בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצְאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי׃ לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי לְשִׁלֵּם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלֵּמִי׃ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃ אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף וָאָלֶף שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃

בני נפתלי לזרעיתהון ליחצאל זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני׃ ובני נפתלי עשאירהם עשירה׳ איחצאליין ועשירה׳ אגוניין׃ ליצר זרעית יצר לשלם זרעית שלם׃ ועשירה׳ איצריין ועשירה׳ אשלמיין׃ אלין זרעית נפתלי לזרעיתהון ומניניהון ארבעין וחמשא אלפין וארבע מאה׃ פכאן עדד עשאיר נפתלי הדה כמסה וארבעין אלפא וארבע מאיה׃

אלין מניני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין׃ פדאך גמלה׳ עדד בני אסראיל סת מאיה׳ אלפא ואלפא ואחדא וסבע מאיה ותלאתין׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת׃ לָרַב תַּרְבֶּה

ומליל יי׳ עם משה למימר׃ לאלין תתפליג ארעא באחסנא במנין שמהן׃ תם כלם אלה מוסא תכלימא׃ להולאי יגב אן יקסם אלארץ נחלה באחצא אסמאיהם׃ לסגיא תסגון

לאלה תיחלק הארץ" ולא לפחותים מבן עשרים ואע"פ שבאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו ולא נטלו חלק בארץ אלא אלו ת"ר אלף ואלף ואם היו לאחד מהם ששים בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו" לרב תרבה נחלתו" לשבט שהיה מרובה באוכלסין נתנו חלק רב ואע"פ שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקדש כמו שמפורש בבבא בתרא" אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקדש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים בי"ב

177

נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו
איש לפי פקדיו יתן נחלתו:
אך בגורל יחלק את הארץ
לשמות מטות אבתם ינחלו:
על פי הגורל תחלק נחלתו
בין רב למעט: ואלה
פקודי הלוי למשפחתם
לגרשון משפחת הגרשני
לקהת משפחת הקהתי
למררי משפחת המררי: אלה
משפחת לוי משפחת הלבני

אחסנתהון ולזעירי תזערון
אחסנתהון גבר לפום מנינוהי
תתיהיב אחסנתיה: פלל כתיר
תכתר נחלתה וללקליל תקלל
נחלתה כל סבט עלא עדדה
יעטא נחלתה: ברם בעדבא
תתפליג ארעא לשמהת שבטי
אבהתהון יחסנון: ולכן באסהם
יקסם אלבלד באסמא אסבאט
אבאיהם: על פום עדבא
תתפליג אחסנתהון בין סגיאי
לזעירי: ועלא קדר אסהם

תקסם נחלתהם בין כתיר וקליל: ואלין
מנייני ליואי לזרעיתהון לגרשון זרעית גרשון לקהת זרעית
קהת למררי זרעית מררי: והדה אעדאד לוי לעשאירהם
עשירה אלגרשוניין ועשירה אלקהתיין ועשירה אלמרריין:
אלין זרעית לוי זרעית לבני זרעית חברון זרעית מחלי זרעית מושי
זרעית קרח וקהת אוליד ית עמרם: וסאיר עשאירהם עשירה'

פתקין י"ב גבולין בי"ב [illegible]תקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שנים פתקין עולה בידו
פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי
לגבול פלוני לשבט פלוני שנ' על פי הגורל ולא נתחלקה הארץ במדה לפי שיש גבול משובח מחבירו
אלא בשומא בית כור רע כנגד הסאה טוב הכל לפי הדמים: לשמות מטות אבותם: אלו יוצאי מצר'
שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכן מתים
יורשים את החיים: כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה
האחד נטל חלק והשלשה נטלו שלשה שנאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו
הכל בשוה: וזהו שנ' לשמות מטות אבותם ינחלו שאחר שנטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיצאו ממצר'
ואו מתחלה חלקוה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלים אלו הד' אלא שנים עכשיו נטלו ארבעה חלקים:
על פי הגורל: הגורל היה מדבר מגיד שנתחלקה ברוח הקדש וכן הוא אומר ויתנו לכלב את חברון על
פי ה' אך בגורל יצאו יהושע וכלב ואומר על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל: מטות אבותם יצאו
גרים ועבדים: אלה משפחות הלוי חסר כאן משפחת השמעי והעזיאלי וקצת מן היצהרי:

משפחת החברני משפחת
המחלי משפחת המושי משפחת
הקרחי וקהת הולד את עמרם:
ושם אשת עמרם יוכבד
בת לוי אשר ילדה אתה ללוי
במצרים ותלד לעמרם את
אהרן ואת משה ואת מרים
אחתם: ויולד לאהרן את נדב
ואת אביהוא את אלעזר ואת
איתמר: וימת נדב ואביהוא
בהקריבם אש זרה לפני יהוה:
ויהיו פקדיהם שלשה ועשרים
אלף כל זכר מבן חדש ומעלה
כי לא התפקדו בתוך בני ישראל
כי לא נתן להם נחלה בתוך בני
ישראל: אלה פקודי משה

אלבניין ועשירה׳ אלחברוניין
ועשירה׳ אלמחליין ועשירה׳
אלמושיין ועשירה׳ אלקרחיין·
ואולד קהת עמרם: ושם אתת
עמרם יוכבד בת לוי· די ילידת
יתה ללוי במצרים· וילידת
לעמרם ית אהרן וית משה·
וית מרים אחתהון: וכאן אסם
זוגה׳ עמרם יוכבד אבנה׳ לוי·
אלדי ולדת ללוי במצר· פולדת
לעמרם הרון ומוסא· ומרים
אכתהם: ואתיליד לאהרן ית
נדב וית אביהוא ית אלעזר וית
איתמר: וולד להרון נדב ואביהוא
ואלעזר ואיתמר: ומית נדב ואביהוא·
בקרוביהון אישתא נכריתא
קדם יי׳: ומאת נדב ואביהוא
חין קרבא נארא גריבא בין ידי אללה: והוו מניניהון עסלין ותלתה
אלפין כל דכורא מבר ירחא ולעילא ארי לא אתמניאו בגו בני
ישראל ארי לא אתיהיבת להון אחסנא בגו בני ישראל: פכאן עדדהם
תלאתה ועשרין אלפא כל דכר מן אבן שהר פצאעדא לם יעדו
פי גמלה׳ בני אסראיל אד לם יעטו נחלה פימא בינהם: אלין מניני משה

אשר ילדה אותה ללוי׳ אשתו ילדתה במצרים ואין הורתה במצרים כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא
השלימה מנין שבעים שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשעה׳ כי לא התפקדו בתוך בני ישראל׳
להיות נמנין בני עשרים שנה מה טעם כי לא ניתן להם נחלה והנמנין מבן כ׳ שנה היו בני נחלה שנא׳ איש לפי

ואלעזר הכהן אשר פקדו את
בני ישראל בערבת מואב על
ירדן ירחו: ובאלה לא היה
איש מפקודי משה ואהרן
הכהן אשר פקדו את בני
ישראל במדבר סיני: כי אמר
יהוה להם מות ימתו במדבר ולא
נותר מהם איש כי אם כלב בן
יפנה ויהושע בן נון:
צ ותקרבנה בנות צלפחד
בן חפר בן גלעד בן מכיר בן
מנשה למשפחת מנשה בן
יוסף ואלה שמות בנתיו מחלה

ואלעזר כהנא דמנו ית בני ישראל
במישריא דמואב על ירדנא
דיריחו: והולאי מעדודי מוסא
ואלעזר אלאמאם אלדי עדו בני
אסראיל פי בראת מואב עלא
אלארדן יריחא: ובאלין לא הוה
גברא ממנייני משה ואהרן
כהנא דמנו ית בני ישראל
במדברא דסיני: ופיהם לם יכן
רגל מן מעדודי מוסא והרון
אלאמאם אלדי עדא בני אסראיל
פי ברייה סיני: ארי אמר יי
להון ממת ימותון במדברא
ולא אשתאר מנהון אנש אלהין
כלב בר יפנה ויהושע בר נון: לאן אללה חכם עליהם אן יתמאתו
פי אלברייה ולם יבק מנהם רגל אלא כלב אבן יפנה ויהושע אבן
נון: וקריבא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר
מנשה לזרעית מנשה בר יוסף ואלין שמהת בנתיה מחלה
נעה חגלה מלכה ותרצה: פתקדמין בנאת צלפחד אבן
חפר אבן גלעד אבן מכיר אבן מנשה מן עשירה מנשה אבן
יוסף אלתי אסמאהן מחלה ונעה וחגלה ומלכה ותרצה:

פקודיו יותן נחלתו" ובאלה לא היה איש" אבל על הנשים לא נגזרה גזירת המרגלים לפי שהן היו
מחבבות את הארץ האנשים אומרים נתנה ראש ונשובה מצרים והנשים אומרות תנה לנו נחלה
לכן נסמכה פרשת בנות צלפחד לכאן" למשפחות מנשה בן יוסף" למה נאמר והלא כבר נאמר בן
מנשה אלא לומר לך יוסף חיבב את הארץ שנ׳ והעליתם את עצמותי וג׳" ובנותיו חבבו את הארץ שנ׳ תנה
לנו אחוזה וללמדך שהיו כולם צדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים ופרט לך הכתוב
באחד מהם לייחסו לשבח הרי זה צדיק בן צדיק אם ייחסו לגנאי כגון בן ישמעאל בן נתניה בן אלישמע
בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו" מחלה ונעה וגו' ולהלן הוא אומר ותהיינה מחלה ותרצה מגיד

נעה וחגלה ומלכה ותרצה:
ותעמדנה לפני משה ולפני
אלעזר הכהן ולפני הנשיאם
וכל העדה פתח אהל מועד
לאמר: אבינו מת במדבר והוא
לא היה בתוך העדה הנועדים
על יהוה בעדת קרח כי בחטאו
מת ובנים לא היו לו: למה
יגרע שם אבינו מתוך
משפחתו כי אין לו בן תנה לנו
אחזה בתוך אחי אבינו: ויקרב
משה את משפטן לפני יהוה:

ויאמר יהוה אל משה לאמר: כן
בנות צלפחד דברת נתן תתן

וקמא קדם משה וקדם אלעזר
כהנא וקדם רברביא וכל
כנשתא בתרע משכן זמנא
למימר: פקאמן בין ידי מוסי
ואלעזר אלאמאם ואלאשראף
וסאיר אלגמאעה. ענד באב
קבא אלמחצר קאילא: אבונא
מית במדברא והוא לא הוה
בגו כנשתא דאזדמנו על יי
בכנשתא דקרח ארי בחוביה
מית ובנין לא הוו ליה: אן אבאנא
מאת פי אלבריה והו פלם יכן
פי גמלה אלגמאעה אלדי תגמעו
עלא אללה מע קרח אנה מאת
בכטאה ולם יכלף בנין: למא
יתמנע שמא דאבונא מגו

זרעיתיה ארי לית ליה בר הב לנא אחסנא בגו אחי אבונא: פלם
ינקץ אסם אבאנא מן בין עשירתה אד ליס לה אבן בל אעטנא
נחלה פימא בין אעמאמנא: וקריב משה ית דינהון לקדם יי:
פרגע מוסי חכמהן אלי אללה: ואמר יי למשה למימר: יאות
בנת צלפחד ממללן. מיתן תתן להון אחדת אחסנא בגו אחי

שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן" לפני משה ולפני אלעזר מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן" לפני משה ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי ר' יאשיה אבא חנן משום ר' אלעזר אומ' בבית המדרש היו יושבין ועמדו לפני כולם" והוא לא היה" לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה אלא בחטאו לבד מת ולא החטיא את אחרים עמו ר' עקיבה אומ' מקושש עצים היה ור' שמעון אומ' מן המעפילים היה" למה יגרע שם אבינו" אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשובות זרע תתיבם אמנו ליבם" כי אין לו בן" הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום מגיד שחכמניות היו" ויקרב משה את משפטן"

נתעלמה

להם אחזת נחלה בתוך אחי
אביהם והעברת את נחלת
אביהן להן: ואל בני ישראל
תדבר לאמר איש כי ימות
ובן אין לו והעברתם את
נחלתו לבתו: ואם אין לו בת
ונתתם את נחלתו לאחי אביו:
ואם אין אחים לאביו ונתתם
את נחלתו לשארו הקרב אליו
ממשפחתו וירש אתה והיתה
לבני ישראל לחקת משפט
כאשר צוה יהוה את משה:

ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחים ונתתם

ויאמר יהוה אל משה עלה אל

אבוהון. ותעבר ית אחסנת אבוהן
להון: נעמא קד בנאת צלפחד.
אעטהן חוז נחלה פימא בין
אעמאמהן. ואנקל נחלה אביהן
להן: ועם בני ישראל תמליל למימר.
גבר ארי ימות ובר לית ליה ותעברון
ית אחסנתיה לברתיה: ומר בני
אסראיל וקל להם אי רגל מאת
וליס לה אבן. פאנקלו נחלתה
לאבנתה: ואם לית ליה ברתא
ותתנון ית אחסנתיה לאחוהי:
פאן לם תכון לה אבנה. פאעטו
נחלתה לאכותה: ואם לית ליה
אחין ותתנון ית אחסנתיה
לאחי אבוהי: ואן לם יכון לה
אכוה. פאעטוהא לאעמאמה: ואם לית אחין לאבוהי. ותתנון ית
אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מזרעיתיה ויירת יתה. ותהי לבני
ישראל לגזירת דין. כמא דפקיד יי ית משה: ואן לם יכון לה אעמאם.
פאעטוהא לנסיבה אלאקרב אליה. מן עשירתה יחוזהא. ויכון ד'לך
לבני אסראיל רסם אחכם. כמא אמר אללה מוסי:
ואמר יי למשה. סק לטורא דעבראי הדין וחזי ית ארעא:

נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי. ד"א ראויה היתה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. כן בנות צלפחד דוברות. כתרגומו יאות. כך כתובה זו למעלה מגיד שראתה עינם מה שלא ראתה עינו של משה. כן בנות צלפחד דוברות. יפה תבעו אשרי אדם שהקב"ה מודה לדבריו. נתן תתן. שני חלקים חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר. והעברת. לשון העברה הוא במי שאינו מניח בן ליורשו. ד"א על שם שהבת מעבירת נחלה משבט לשבט שבנה ובעלה יורשין אותה שנא' תסוב נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלבד וכן והעברתם את נחלתו לבתו. בכולן הוא אומר ונתתם ובבת הוא חוזר והעברתם. לשארו הקרוב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא מצד האב. עלה אל הר העברים.

הר העברים הזה וראה את
הארץ אשר נתתי לבני ישראל׃
וראיתה אתה ונאספת אל עמיך
גם אתה כאשר נאסף אהרן
אחיך׃ כאשר מריתם פי במדבר
צן במריבת העדה להקדישני
במים לעיניהם הם מי מריבת
קדש מדבר צן׃
וידבר משה אל יהוה
לאמר׃ יפקד יהוה אלהי הרוחת
לכל בשר איש על העדה׃

~~[illegible]~~ לבני ישר׳׃ ולמא
קא׳ אללה למוסא אצעד אלי גבל
אלעבריין הדא ואנטר אלי בלד
אלדי אנא מעטיה לבני אסראיל׃
ותחזי יתה ותתכניש לעמך
אף את כמא דאתכניש אהרן
אחוך׃ פתרא אבצרתהא אנצם
אלי קומך אנת איצא כמא אנצם
הרון אכיך׃ כמא דסריבתון על
מימרי במדברא דצין במצות
כנשתא לקדשותי במיא
לעיניהון אנון מי מצות רקם

מדברא דצין׃ כמא כאלפתמא אמרי פי בריה צין ענד כצומה
אלגמאעה פלם תקדסאני בדלך אמאם בחצרתהם ולדלך סמי מא
כצומה רקים פי בריה צין׃ ומליל משה קדם יי׳ למימר׃ ימני
יי׳ אלה רוחיא לכל בסרא גברא על כנשתא׃ אן שית יא
רב יא אלאה אלרואח כל בשר פאסתכלף רגלא עלי אלגמאעה׃

למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב״ה נתון תתן להם אמר אותי צוה המקום להנחיל שמא הותרה הגזירה
ואכנס לארץ אמר לו הקב״ה גזירתי במקומה עומדת׳ ד״א כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן
שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס בשער
והוא אחריו לחצר והוא אחריו לטרקלין והוא אחריו וכיון שבא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה
אסור ליכנס׳ כאשר נאסף אהרן אחיך׳ מכאן שנתאוה למיתתו של אהרן׳ ד״א אין אתה טוב ממנו׳ על אשר
לא קדשתם׳ הא אם קדשתם עדיין לא הגיע זמנכם ליפטר בכל מקום שכתב מיתתם כתב סורחנם לפי
שנגזרה גזירה על דור המדבר׳ למות במדבר בעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא
יאמרו אף הוא מן הממרים היה׳ משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית
וכו׳ אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתם הזכיר סורחנם להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד׳ הם מי מריבת
קדש׳ הם לבדם אין בהם עון אחר׳ ד״א הם שהמרו במרה הם הן שהמרו בים סוף הם עצמם שהמרו
במדבר צין׳ וידבר משה אל ה׳ וגו׳ להודיע שבחן של צדיקים כשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין
בצרכי צבור׳ לאמר׳ אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו׳ יפקוד ה׳ כיון ששמע משה
שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיעה שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי אמר
לו הקב״ה לא כך עלתה במחשבה לפני כדאי הוא יהושע ליטול שכר שימושו שלא מש מתוך האהל וזהו
שאמר שלמה נוצר תאנה יאכל פריה׳ אלהי הרוחות׳ למה נאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי לפניך
דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו׳

אשר יצא לפניהם ואשר יבא
לפניהם ואשר יוציאם ואשר
יביאם ולא תהיה עדת יהוה
כצאן אשר אין להם רעה׃
ויאמר יהוה אל משה קח לך
את יהושע בן נון איש אשר
רוח בו וסמכת את ידך עליו׃
והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן
ולפני כל העדה וצויתה אתו
לעיניהם׃ ונתתה מהודך עליו
למען ישמעו כל עדת בני
ישראל׃ ולפני אלעזר הכהן
יעמד ושאל לו במשפט

דיפוק קדמיהון ודייעול קדמיהון
ודיפיקנון ודייעילנון ולא תהי
כנשתא דיי׳ כענא דלית להון
רעי׃ יכרג בין ידיהם וידכל
בין ידיהם ויכרגהם וידכלהם׃
ולא יבקון כגנם ליס להא ראעי׃
ואמר יי׳ למשה דבר לך ית יהושע
בר נון גבר דרוח נבואה ביה׃
ותסמוך ית ידך עלוהי׃ פקא
אללה למוסא כד יהושע בן נון
פאנה רגל פיה פצל ואסנד ידך
עליה׃ ותקים יתיה קדם אלעזר
כהנא וקדם כל כנשתא ותפקיד
יתיה לעיניהון׃ ואוקפה בין ידי
אלעזר אלאמאם וסאיר אלגמאעה׃ ואמרה בחצרתהם׃ ותתן מזיוך
עלוהי בדיל דיקבלון מניה כל כנשתא דבני ישראל׃ ואגעל עליה
מן בהאיך לכי תקבל מנה גמאעה בני אסראיל׃ וקדם אלעזר כהנא
יקום וישאל ליה בדין אוריא קד׳ יי׳׃ על מימריה יהון נפקין ועל
מימריה יהון עלין הוא וכל בני ישראל עמיה וכל כנשתא׃ וליכון וקופה

אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו
שעשיתי אני שנלחמתי בסיחון ועוג שנ׳ אל תירא אותו וכדרך שעשה יהושע שנ׳ וילך יהושע אליו ויאמר
לו הלנו אתה וג׳. וכן בדוד הוא אומר כי הוא יוצא ובא לפניהם יוצא בראש ונכנס בראש. ואשר יוציאם.
בזכיותיו. ואשר יביאם בזכיותיו. ד״א ואשר יביאם שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי שאיני מכניס
לארץ. קח לך. קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום. לך. את שבדוק לך את זה אתה
מכיר. אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. וסמכת את ידך עליו. תן לו
תורגמן שידרוש בחייך שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה. וצויתה אותו. על ישראל דע
שטרחנין הם סרבנים הם על מנת שתקבל עליך. ונתת מהודך עליו. זה קירון עור פנים. מהודך ולא
כל הודך נמצינו למדים פני משה כחמה פני יהושע כלבנה. למען ישמעו כל עדת בני ישראל.
שיהו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך. ולפני אלעזר הכהן יעמוד. הרי שאלה שאתה שאלת שאין
הכבוד הזה מוטל מבית אביך שאף יהושע יהא צריך לאלעזר. ושאל לו. כשיצטרך לצאת למלחמה.

האורים לפני יהוה על פיו יצאו
ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל
אתו וכל העדה: ויעש משה
כאשר צוה יהוה אתו ויקח את
יהושע ויעמדהו לפני אלעזר
הכהן ולפני כל העדה: ויסמך
את ידיו עליו ויצוהו כאשר
דבר יהוה ביד משה:
וידבר יהוה אל משה לאמר:
צו את בני ישראל ואמרת
אלהם את קרבני לחמי לאשי
ריח ניחחי תשמרו להקריב לי
במועדו: ואמרת להם זה

בין ידי אלעזר אמאם חתי יסאל
פי חוא אהכהייה אנוארבין
ידי אלה יוען אמרה יכרגו
ויד כלו הו ובנא אסראיל וסאיר
אגמאעה: ועבד משה כמא
דפקיד יי יתיה ודבר ית יהושע
ואקימיה קדם אלעזר כהנא
וקדם כל כנשתא: פצנע מוסי
כמא אמרה אלה ואכד יהושע
בן נון ואוקפה בין ידי אלעזר
אמאם וסאיר אגמאעה:
וסמך ית ידוהי עלוהי ופקדיה
כמא דמליל יי בידא דמשה:
ואסנד ידה עליה ואמדה כמא
קאל אלה: ומליל יי עם משה למימר: תם כלם אלה מוסא
תכלימא: פקיד ית בני ישראל ותימר להון ית קרבני לחים סדור
לקורבני לאתקבלא ברעוא תיטרון לקרבא קדמי בזמניה: מר בני
אסראיל וקל להם קרבאני דאימי מרציי מקבולי אחפצוה אן
תקרבוה לי פי וקתה: ותימר להון דין קרבנא דתקרבון קדם יי
אמרין בני שנא שלמין תרין ליומא עלתא תדירא: ובין להם אן

על פיו של אלעזר וכל העדה סנהדרין ויקח את יהושע לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי
ישראל לעולם הבא ויסמך את ידיו בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטוה הקב"ה אמר לו וסמכת את
ידך והוא עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה כאשר דבר ה'
אף לענין ההוד נתן מהודו עליו צו את בני ישראל מה אמור למעלה יפקוד ה' אמר לו הקב"ה
עד שאתה מצוני על בני צוה את בני עלי משל לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה
מפקדת לבעלה על בניה כו' כדאיתא בספרי קרבני זה הדם לחמי אלו אימורין וכן הוא
אומר והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה לאשי כנתנין לאשי מזבחי תשמרו שיהיו
כהנים ולוים וישראל עומדין על גביו מכאן למדו ותקנו מעמדות במועדו בכל יום מועד
התמידים ואמרת להם אזהרה לבית דין שנים ליום כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו

האשה אשר תקריבו ליהוה
כבשים בני שנה תמימם שנים
ליום עלה תמיד: את הכבש
אחד תעשה בבקר ואת
הכבש השני תעשה בין
הערבים: ועשירית האיפה
סלת למנחה בלולה בשמן
כתית רביעת ההין: עלת תמיד
העשויה בהר סיני לריח ניחח
אשה ליהוה: ונסכו רביעת
ההין לכבש האחד בקדש
הסך נסך שכר ליהוה: ואת
הכבש השני תעשה בין
הערבים כמנחת הבקר
וכנסכו תעשה אשה ריח ניחח ליהוה:

וביום השבת שני כבשים בני
שנה תמימם ושני עשרנים

אמר לי אדי תקרבונה ללה חמלין
אבני סנה כל יום ראימא: ית
אמרא חד תעביד בצפרא וית
אמרא תנינא תעביד בין שמשיא:
אחרהמא בזגדאה ואכר בין
אגרובין: וחד מן עסרא בתלת
סאין סלתא למנחתא דפילא
במשח כתישא רבעות הינא:
ועשר ויבה סמד מן אבר
מלתות ברבע קסט מן דהן
מדקוק: עלת תדירא דאתעבידת
בטורא דסיני לאתקבלא ברעוא
קרבנא קדם יי: צעידה דאימא
כמא צנעת פי בלייה' סינ
מקבולה מר ציה ללה: ונסכיה
רבעות הינא לאמרא חד
בקודשא יתנסך נסוך דחמר
עתיק קדם יי: ומעה מן אמזאג
רבע קסט לכל חמר ידש פי
פי אקדס רשא מן עתיקה ללה: וית אמרא תנינא תעביד בין שמשיא
כמנחת צפרא וכנסכיה תעביד קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ואדא
צנעת אחמל אאכר בין אגרובין ומזאגהמא פכצעידה אגראה ו'
ומזאגהא איצא אצנעה קרבאנא מקבולא מרציא ללה:
וביומא דשבתא תרין אמרין בני שנא שלמין ותרין עשרונין

נשחטין כנגד היום תמיד שלשחר במערב ושל בין הערבים במזרחן שלטבעות: את הכבש אחד
אעפ שכבר נאמר בפרשת ואת התצוה וזה אשר תעשה' וג' היא היתה אזהרה לימי המלואים וכאן

סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו:
עלת שבת בשבתו על עלת
התמיד ונסכה:
ובראשי חדשיכם תקריבו
עלה ליהוה פרים בני בקר
שנים ואיל אחד כבשים בני
שנה שבעה תמימם: ושלשה
עשרנים סלת מנחה בלולה
בשמן לפר האחד ושני עשרנים
סלת מנחה בלולה בשמן לאיל
האחד: ועשרן עשרון סלת
מנחה בלולה בשמן לכבש
האחד עלה ריח ניחח אשה
ליהוה: ונסכיהם חצי ההין

סלתא מנחתא דפילא במשח
ונסכיה: ופיום אלסבת חמלין
אבנא סנה צחאחא ומעהמא
עשרין מן אלבר סמד מלתות
בדהן ומזאגהא: עלת שבא
תתעביד בשבא על עלת
תדירא ונסכה: ודלך קרבאן
סבת בסבתה מע קרבאן אלדאים
ומזאגה: ובריש ירחיכון
תקרבון עלתא קדם יי: תורי
בני תורי תרין ודכר חד אמרין
בני שנא שבעה שלמין: ופי
רוס שהורכם תקרבו קרבאן
צעידה ללה ורתא מן אלבקר
ובכשא וסבעה חמלאן בני
סנה צחאחא: ותלתה עסרונין סלתא מנחתא דפילא במשח
לתורא חד. ותרין עסרונין סלתא מנחתא דפילא במשח לדכרא
חד: ותלתה עשור מן אלבר סמד מלתות בדהן לכל רת ועשרין
לאלכבש: ועסרונא עסרונא סלתא מנחתא דפילא במשח לאמרא
חד: עלתא לאתקבלא ברעוא קרבנא קדם יי: ועשר לכל חמל כראן
אצעידה אמקבולה אמרציה ללה: ונסכיהון פלגות הינא

צוה לדורות: קנת למנחה: מנחת נסכים עשויה בהר סיני: וכאותן שנעשו בימי המלואים: דבר אחר
העשויה בהר סיני הקיש עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקרבה לפני מתן תורה שכתוב בה
וישם באגנות מלמד שטעונה כלי: ונסכו: יין: בקדש הסך: על המזבח יתנסכו: נסך שכר: יין המשכר
פרט ליין מגתו: ריח ניחח: נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני: עלת שבת בשבתו: ולא עולת
שבת בשבת אחרת הרי שלא הקריב בשבת זו שומע אני שיקריב שתים לשבת הבאה ת"ל בשבתו מגיד
שאם עבר יומו בטל קרבנו: על עולת התמיד: אלו מוספין לבד אותן שני כבשים של עולת התמיד ומגיד
שאין קרבין אלא בין שני התמידין וכן בכל מוספין נאמר על עולת התמיד לתלמוד זה: ושלשה עשרונים
כמשפט נסכי פר שכן הן קצובין בפרשת נסכים: זאת עולת חדש בחדשו: שאם עבר יומו בטל

יהיה לפר ושלישת ההין לאיל
ורביעת ההין לכבש יין זאת
עלת חדש בחדשו לחדשי
השנה: ושעיר עזים אחד
לחטאת ליהוה על עלת התמיד
יעשה ונסכו:
ובחדש הראשון בארבעה
עשר יום לחדש פסח ליהוה:
ובחמשה עשר יום לחדש הזה
חג שבעת ימים מצות יאכל:
ביום הראשון מקרא קדש
כל מלאכת עבדה לא תעשו:
והקרבתם אשה עלה ליהוה
פרים בני בקר שנים ואיל אחד
ושבעה כבשים בני שנה
תמימם יהיו לכם: ומנחתם

יהי לתורא ותלתות הינא לדכרא
ורבעות הינא לאמרא חמרא
דא עלת ריש ירח בירח
באתחדדותיה כן לכל רישי
ירחי שתא: ומזאגהם כנצף
קסט לכל תור ותלת קסט
לאלכבש ורבע קסט ללחמל
מן אלשראב הדא קרבאן שהל
בשהל לשהור אלסנה: וצפיר
בר עזין חד לחטאתא קדם יי:
על עלת תדירא יתעביד
ונסכיה: ועתוד מן אלמאעז
דכוה ללה ומע קרבאן אלראים
יקרב דאך ומזאגה:
ובירחא קדמאה בארבעת
עסרא יומא לירחא פסחא
קדם יי: ופי אלשהר אלאול פי אליום
אלראבע עשר מנה פסח ללה: ובחמישת עסרא יומא לירחא הדין
חגא שבעה יומין פטירא יתאכיל: ופי אליום אלכאמס עשר מנה חג
סבעה איאם יוכל פטיר: ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבידת
פלחן לא תעבדון: ופי אליום אלאול מנהא אסם מקדס כל צנאעה
מכסב לא תעמלו: ותקרבון קרבנא עלתא קדם יי תורי בני תורי תרין
ודכר חד ושבעה אמרין בני שנא שלמין יהון לכון: וקדמו קרבאנא
צעידה ללה רתין מן אלבקר וכבשא וסבעה חמלאן בני סנה צחאחא: ומנחתהון

קרבנו ושוב חייב לו תשלומין: ושעיר עזים וג' כל שעירי המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו
הכל כמו שמפורש במסכת שבועות ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר בו לה' תלמודו ללמדך שמכפר על

סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר ושני עשרנים
לאיל תעשו׃ עשרון עשרון
תעשה לכבש האחד לשבעת
הכבשים׃ ושעיר חטאת אחד
לכפר עליכם׃ מלבד עלת
הבקר אשר לעלת התמיד
תעשו את אלה׃ כאלה תעשו ליום
ליהוה שבעת ימים לחם
אשה ריח ניחח ליהוה על
עולת התמיד יעשה ונסכו׃
וביום השביעי מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה
לא תעשו׃ וביום

סלתא דפילא במשח תלתה
עסלונין לתולא ותלין עסלונין
לדכלא תעבדון׃ ומעהם מן
אבר סמר מלתות כרהן תלת
עשור לכל רת ועשרין ללכבש׃
עשלונא עסלונא תעביד
לאמלא חד כין לשבעה
אמלין׃ ועשל לכל חמלמן
אסבעה׃ וצפילא דחטתא חד
לכפלא עליכון׃ ועתור ללדכה
ליסתגפר עככם׃ בר מעלת
צפלא דהיא עלת תדירא
תעבדון ית אלין׃ מא כלא
קולבאן אגראה וקלבאן אואים
אתאני תקלבו הדה׃ כאלין
תעבדון ליומא שבעה יומין לחים קרבן דמתקבל ברעוא
קדם יי׳ על עלת תדילא יתעביד ונסכיה׃ ומתלהא קלבו פי כל
יום מן אסבעה׳ אאם קלבאנא מקבולא מרציא ללה׃ וביומא
שביעאה מערע קדיש יהי לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון׃
ופי אליום אלז אסם מקרס יכון לכם כל צנאעה׳ מכסב לא תעמלו׃ וביומא
דבכוריא בקרוביכון מנחתא חדתא קדם יי׳ בעצרתכון מערע

על שאין בו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב״ה בלבד ושאר השעירים
למידין ממנו״ ומדרשו באגדה אמר הקב״ה הביאו אלי כפרה על שמיעטתי את הירח״ על
עולת התמיד יעשה כל הקרבן הזה״ ונסכו״ אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים
לחטאת״ כל מלאכת עבודה״ אפילו מלאכה הצריכה לכם כגון דבר האבד המותר בחולו
של מועד אסורה ביום טוב״ פרים כנגד אברהם״ אילים כנגד יצחק״ כבשים כנגד יעקב והכשבים
הפריד יעקב ביסודו ושנ׳ משה הדרשן רחיב אתי כאלה תעשו״ שלא יהו פוחתין והולכין כפרי החג׳ וביום

הבכורים בהקריבכם מנחה
חדשה ליהוה בשבעתיכם
מקרא קדש יהיה לכם כל
מלאכת עבדה לא תעשו׃
והקרבתם עולה לריח ניחח
ליהוה פרים בני בקר שנים
איל אחד שבעה כבשים
בני שנה׃ ומנחתם סלת
בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר האחד שני
עשרנים לאיל האחד׃ עשרון
עשרון לכבש האחד
לשבעת הכבשים׃ שעיר
עזים אחד לכפר עליכם׃
מלבד עלת התמיד ומנחתו
תעשו תמימם יהיו לכם
ונסכיהם׃ ובחדש
השביעי באחד לחדש מקרא

קריש יהי לכון כל עבידת
פלחן לא תעבדון׃ ופי יום
אלבכור פי יום תקריבכם בלא
גדידא ללה בעד אסאביעכם
אסם מקדס יכון לכם. כל
צנאעה מכסב לא תעמלו׃
ותקרבון עלתא לאתקבלא
ברעוא קדם יי תורי בני תורי
תרין דכר חד שבעה אמרין
בני שנא׃ וקרבן צעידה מקבולה
מרציא ללה רתין מן אלבקר
וכבשא וסבעה חמלאן בני
סנה׃ ומנחתהון סלתא דפילא
במשח תלתה עסרונין לתורא
חד תרין עסרונין לדכרא חד׃
ומעהם מן אלבר סמד מלתות
ברהן תלתה עשור לכל רת
ועשרין ללכבש׃ עסרונא
עסרונא לאמרא חד כין לשבעה
אמרין׃ ועשר לכל חמל מן אסבעה׃ צפיר בר עזין חד לכפרא
עליכון׃ ועתוד מן אלמאעז ליסתגפר ענכם׃ בר מעלת תדירא
ומנחתיה תעבדון שלמין יהון לכון ונסכיהון׃ מא כלא קרבאן
אלדאים וברה תקרבו דלך וצחאחא תכון לכם ומזאגהא׃
ובירחא שביעאה בחד לירחא מערע קדיש יהי לכון כל עבידת
פלחן לא תעבדון יום יבבא יהי לכון׃ ופי אליום אלאול מן אלשהר אלסאבע

הבכורים חג השבועות קרוי בכורי קציר חטים על שם שתי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הבאים

יהיה לכם כל מלאכת עבדה
לא תעשו יום תרועה יהיה
לכם ועשיתם עלה לריח ניחח
ליהוה פר בן בקר אחד איל אחד
כבשים בני שנה שבעה
תמימם ומנחתם סלת בלולה
בשמן שלשה עשרנים לפר
שני עשרנים לאיל ועשרון
אחד לכבש האחד לשבעת
הכבשים ושעיר עזים אחד
חטאת לכפר עליכם מלבד
עלת החדש ומנחתה ועלת
התמיד ומנחתה ונסכיהם
כמשפטם לריח ניחח אשה ליהוה
ובעשור לחדש
השביעי הזה מקרא קדש יהיה
לכם ועניתם את נפשתיכם כל
מלאכה לא תעשו והקרבתם

אסס מקדס יכון לכם וכל
צנאעה מכסב לא תעמלו
ויום גלבה יכון לכם ותעבדון
עלתא לאתקבלא ברעוא
קדם יי תור בר תורי חד דכר חד
אמרין בני שנא שבעה שלמין
וקרבו צעידה מקבולה
מרציה ללה רתא ואחדא
וכבשא וסבעה חמלאן בני
סנה צחאחא ומנחתהון
סלתא דפילא במשח תלתא
עשרונין לתורא תרין עשרונין
לדכרא ומעהם מן דקיק סמיד
מלתות בדהן תלת עשור לארת
ועשרין לכבש ועסרונא
חד לאמרא חד כין לשבעה
אמרין ועשר לכל חמל מן
אסבעה וצפיר בר עזין חד
חטאתא לכפרא עליכון ועתווא
מן מאעז ליסתגפר ענכם בר מעלת ירחא ומנחתה ועלת
תדירא ומנחתה ונסכיהון כדחזי להון לאתקבלא ברעוא
קרבנא קדם יי מא כלא קרבאן שהר וברה וקרבאן דאים וברה
ומזאגהם כססביל מקבולה מרציה תקרבא ללה
ובעסרא לירחא שביעאה הדין מערע קדיש יהי לכון ותענון ית
נפשתכון וכל עבידא לא תעבדון ופי עאשר מנה אסס מקדס יכון

עלה ליהוה ריח ניחח פר בן
בקר אחד איל אחד כבשים
בני שנה שבעה תמימם יהיו
לכם: ומנחתם סלת בלולה
בשמן שלשה עשרנים לפר
שני עשרנים לאיל האחד:
עשרון עשרון לכבש האחד
לשבעת הכבשים: שעיר עזים
אחד חטאת מלבד חטאת
הכפרים ועלת התמיד
ומנחתה ונסכיהם:
ובחמשה עשר יום
לחדש השביעי מקרא קדש
יהיה לכם כל מלאכת עבדה
לא תעשו וחגתם חג ליהוה
שבעת ימים: והקרבתם עלה

לכם ואגיעו אנפסכם וכל עמל
לא תעמלון: ותקרבון עלתא קדם יי
לאתקבלא ברעוא תור בר
תורי חד דכר חד אמרין בני
שנא שבעה שלמין יהון לכון:
וקרבו צעירה ללה מקבולה
מרייה רתא ואחרא וככשא
וסבעה חמלאן בני סנה
צחאחא יכון לכם: ומנחתהון
סלתא דפילא במשחא תלתה
עסרונין לתורא תרין עסרונין
לדכרא חד: ומעהסמן אבר
סמר מלתות ברהן תלתה
עשור לארת ועשרין לאכבש:
עסרונא עסרונא לאמרא חד
כין לשבעה אמרין: ועשרי כר
חמל מן אסבעה: צפיר בר

עזין חד חטתא בר מחטאת כפוריא ועלת תדירא ומנחתה ונסכיהון:
ועתור מן אמאעז ללדכוה מאכלא דכוה אגפלאן וקלבאן אראים
וברהא ומזאגהא: ובחמישת עסלא יומא לירחא שביעאה
מער עקריש יהי לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון ותיחגון חגא קדם יי
שבעה יומין: ופי איום אבאמס עשר מנה אסס מקדס יכון לכםכל
צנאעה מכסב לא תעמלו וחגו חגא ללה סבעה איאם: ותקרבון עלתא

מן החדש" תמימים יהיו לכם ונסכיהם" ותה הנסכים יהיו תמימים למדו רבותינו מכאן שהיין שהעלה
קמחים פסול לנסכים" מלבד עלת החדש" מוספי ראש חדש שהוא ביום ראש השנה" מלבד חטאת
הכפורים" שעיר הנעשה בפנים האמור באחרי מות שגם הוא חטאת" ועולת התמיד" ומלבד עולת התמיד

אשה ריח ניחח ליהוה פרים
בני בקר שלשה עשר אילם
שנים כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם יהיו׃ ומנחתם
סלת בלולה בשמן שלשה
עשרנים לפר האחד לשלשה
עשר פרים שני עשרנים
לאיל האחד לשני האילם׃
ועשרון עשרון לכבש האחד
לארבעה עשר כבשים׃ ושעיר
עזים אחד חטאת מלבד
עלת התמיד מנחתה ונסכה׃
וביום השני
פרים בני בקר שנים עשר
אילם שנים כבשים בני שנה
ארבעה עשר תמימם׃ ומנחתם

קרבן דמתקבל ברעוא קדם
יי תורי בני תורי תלת עסר
דכרין תרין אמרין בני שנא
ארבעת עסר שלמין יהון׃
וקרבו צעירה קרבאנא מקבולא
מרציא ללה תלתה עשר רת
מן אבקר וכבשין וארבעה
עשר חמל בני סנה צחאחא׃
ומנחתהון סלתא דפילא במשח
תלתה עסרונין לתורא חד
לתלת עסר תורין תרין עסרונין
לדכרא חד לתרין דכרין׃ ומ
ומעהם מן אבר סמד מלתות
בדהן תלת עשור לכל רת
מן אלתלאתה עשר ועשרין
לכל כבש מן אכבשין׃ ועסרונא
עסרונא לאמרא חד כין לארבעת
עסר אמרין׃ ועשר לכל חמל מן אארבעה עשר׃ וצפיר בר עזין
חד חטתא בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה׃ ועתוד מן א
מאעז לאכבוה סוא קרבאן אראים וכלה ומזאגה׃
וביומא תנינא תורי בני תורי תרי עסר דכרין תרין אמרין בני
שנא ארבעת עסר שלמין׃ ופי איום אתאני אתני עשר רת מן
אבקר. וכבשין וארבעה עשר חמל בני סנה צחאחא׃ ומנחתהון

תעשו עולת הללו׳׳ ונסכיהם׳׳ מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון צווי מלבד עולת התמיד
ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם וכן כל נסכיהם הא מורין בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שבלו ונסכה
ונסכיהם ונסכיה שבהם מוסבים על התמיד ואינו לשון צווי שהרי נסכיהם שלמוספים כתובין לעצמם בכל יום

ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט:
ושעיר עזים אחד חטאת
מלבד עלת התמיד ומנחתה
ונסכיהם:
וביום השלישי פרים
עשתי עשר אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה עשר
תמימם: ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים במספרם
כמשפט: ושעיר חטאת אחד
מלבד עלת התמיד ומנחתה
ונסכה:
וביום הרביעי פרים עשרה
אילם שנים כבשים בני שנה
ארבעה עשר תמימם: מנחתם

ונסכיהון לתורי לדכרין ולאמרי
במניניהון כדחזי: ובלהם
ומזאגהם לארתות ולכבשין
ולחמלאן באחצאיהם עלא
אסביל: וצפיר בר עזין חד
חטתא בר מעלת תדירא
ומנחתה ונסכיהון: ועתור מן
אמאעז ללדכוה סוי קרבאן
דאים ובלהא ומזאגהא:
וביומא תליתאה תורי
חד עסר דכרין תרין אמרין
בני שנא ארבעת עסר שלמין:
ופי אליום אלג אחדי עשר לת
וכבשין וארבעה עשר חמל
בני סנה צחאחא: ומנחתהון
ונסכיהון לתורי לדכרי
ולאמרי במניניהון כדחזי:
ובלהם ומזאגהם לארתות ולכבשין ולחמלאן באחצאיהם עלא
אסביל: וצפירא דחטתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה:
ועתור לדכוה סוא קרבאן דאים ובלה ומזאגה:
וביומא רביעאה תורי עסרא דכרין תרין אמרין בני שנה
ארבעת עשר שלמין: ופי אליום אלראבע עשרה רתות
וכבשין וסבעה חמלאן בני סנה צחאחא: מנחתהון ונסכיהון

ויוס' ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג שבעים הם כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים ובימי
המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין. ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו שה פזורה והסכו' עיס'
ומגינם תשעים ושמונה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה: ונסכיהם. על שני תמידי

ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט׃ ושעיר עזים
אחד חטאת מלבד עלת התמיד
מנחתה ונסכה׃
וביום החמישי פרים
תשעה אילם שנים כבשים בני
שנה ארבעה עשר תמימם׃
ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם
ולכבשים במספרם כמשפט׃
ושעיר חטאת אחד מלבד
עלת התמיד ומנחתה ונסכה׃
וביום הששי
פרים שמנה אילם שנים כבשים
בני שנה ארבעה עשר
תמימם׃ ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפט׃ ושעיר

וצפירא דחטתא חד בר מעלת תדירא ומנחתה ונסכה׳ ועתוד
לארכוה סוא קרבאן אראים ובלה ומזאגה׳ וביומא שת׳

ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי
במניניהון כדחזי׃ ובדהא
ומזאגהא לארתות ולכבשין
ולחמלאן באחצאיהם כלסביל׃
וצפיר בר עזין חד חטתא בר
מעלת תדירא מנחתה ונסכה׃
ועתוד מן אמאעז לארכוה
סוא קרבאן אראים ובדה
ומזאגה׃ וביומא
חמישאה תורי תשעה דכרין
תרין אמרין בני שנא ארבעת
עסר שלמין׃ ופי אליום אלכאמס
תסעה תוית וכבשין וארבעה׳
עשר חמל בני סנה צחאחא׃
ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי
ולאמרי במניניהון כדחזי׃ ובדהא
ומזאגהא לארתות ולכבשין
ואחמלאן באחצאיהם עלי אלסביל׃

וביומא שתיתאה תורי תמניא דכרין תרין אמרין בני שנא
ארבעת עסר שלמין׃ ופי אליום אלסאדס תמאניה לתות וכבשין ויד
חמל בני סנה צחאחא׃ ומנחתהון ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי
במניניהון כדחזי׃ ובדהא ומזאגהא לארתות ולכבשין ואחמלאן
באחצאיהם עלי אלסביל׃ וצפירא דחטתא חד בר מעלת תדירא

ולחשיה הלשון אין לידרש כמו שאמרו רבותינו ז״ל בשני ונסכיהם בששי ונסכיה בשביעי
כמשפטם מ״ם יו״ד מ״ם הרי כאן מים רמז לניסוך המים מן התורה בחג״ עמדת תדיר

לדם

חטאת אחד מלבד עלת
התמיד מנחתה ונסכיה:
וביום השביעי
פרים שבעה אילם שנים
כבשים בני שנה ארבעה
עשר תמימם: ומנחתם ונסכיהם
לפרים לאילם ולכבשים
במספרם כמשפטם: ושעיר
חטאת אחד מלבד עלת
התמיד מנחתה ונסכה:
ביום השמיני
עצרת תהיה לכם כל מלאכת
עבדה לא תעשו: והקרבתם
עלה אשה ריח ניחח ליהוה
פר אחד איל אחד כבשים בני
שנה שבעה תמימם: מנחתם

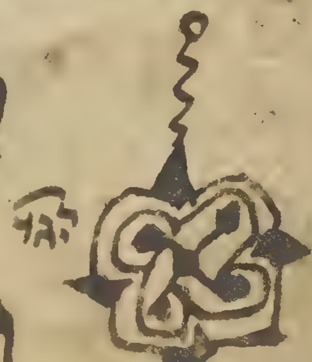
מנחתה ונסכהא: ועתוד לח׳
דכוה סוא קרבאן אדאים
ובלהא ומזאגהא:
וביומא שביעאה תורי שבעה
דכרין תרין אמרין בני שנא
ארבעת עסר שלמין: ופי יום
אסאבע סבעה׳ רתות וכבשין
וארבעה׳ עשר חמל בני סנה
צחאחא: ומנחתהון ונסכיהון
לתורי לדכרי ולאמרי במניניהון
כדחזי להון: ובדהא ומזאגהא
לארתות ולכבשין ואחמלאן
באחצאיהא עלא סבילהא:
וצפילא דחטתא חד בר מעלת
תדילא מנחתה ונסכה: ועתוד
לארכוה סוי׳ קדבאן אואים
ובלה ומזאגה:

ביומא תמינאה כנישין תהון לכון כל עבידת פלחן לא תעבדון: ופי
איום אתאמן מכת פי אקרסי יכון לכם כל צנאעה׳ מכסב לא תעמלו:
ותקרבון עלתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם׳ תור חד דכר חד אמרין
בני שנא שבעה שלמין: וקרבו קרבאנא מקבולא מרציא ללה
רתא ואחרא וכבשא וסבעה חמלאן בני סנה צחאחא: מנחתהון

לכם. עצורים בעשיית מלאכה. ד"א עצרת עכבו מלצאת מלמד שטעון לינה. ומדרשו באגדה לפי
שכל ימות הרגל הקריבו כנגד שבעים אומות וכשהן ללכת אמר להם המקום בבקשה מכם עשו לי סעודה
קטנה כדי שאהנה מכם. פר אחד איל אחד. אילו כנגד ישראל והתעכבו לי מעט עוד ולשון חבה הוא זה כבנים
הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום אחד. משל למלך שעשה סעודה בן
כדאיתא במסכת סוכה ובמדרש ר' תנחומא לימדה תורה דרך ארץ שמי שיש לו אכסנאי יום ראשון יאכילנו

ונסכיהם לפר לאיל ולכבשים
במספרם כמשפט: ושעיר
חטאת אחד מלבד עלת התמיד
ומנחתה ונסכה: אלה תעשו
ליהוה במועדיכם לבד מנדריכם
ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם
ולנסכיכם ולשלמיכם: ויאמר
משה אל בני ישראל
ככל אשר צוה יהוה את משה:

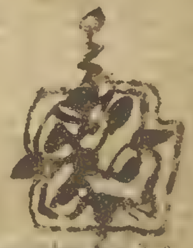
קסח פיסו סימ׳ כסלחים

יגד

וידבר משה אל ראשי המטות
לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר
צוה יהוה: איש כי ידר נדר

לאמר

ונסכיהון לתורי לדכרי ולאמרי
במניניהון כדחזי: וברהא
ומזאגהא לללת ולכבשין וא/
חמלאן באחצאיהא עלא ג/
סביל: וצפירא דחטאתא חד
בר מעלת תדירא ומנחתה
ונסכה: ועתוד לארכוה סוא
קרבאן אדאים ובלה ומזאגה:
אלין תעבדון קדם יי׳ במועדיכון בר
מנדריכון ונדבתכון לעלותכון
ולמנחותכון ולנסכיכון ולנכסת
קדשיכון: הדא מא תקרבון ללה
פי אעיאדכם מא כלא נדורכם
ותברעכם מן צואעד והדאיא
ומזאג ודבח סלאמה: ואמר משה לבני ישראל ככל דפקיד יי׳ ית משה:
תסקא מוסי לבני אסראיל גמיע מא אמרה אללה בה:

ומליל משה עם רישי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דפקיד
יי׳: תם כלם מוסא ריסא אסבאט אלי לבני אסראיל קאילא הדא אלאמר
אלדי אמר אללה בה: גבר אלי ידר נדר קדם יי׳ או יקיים קים

כשוטות למחר יאכילנו דגים למחר בשר בהמה למחר מאכילנו קטנית למחר מאכילנו ירק פחות והולך כפרי החג: אלה תעשו לה׳ במועדיכם: דבר הקצוב לחובה: לבד מנדריכם: אם באתם לידור קרבנות ברגל מצוה היא בידיכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה הקריבום ברגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלם ולהקריב נדריו ונמצא עובר בבל תאחר: ויאמר משה אל בני ישראל: להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דברין של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומ׳ שחזר משה ואמרה פרשה זו לישראל שאם לא כן יש במשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת נדרים התחיל דבריו:

ראשי המטות: חלק כבוד לנשיאים ללמד תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומניין שאף שאר הדברות כן ת״ל וישובו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל: ומה ראה לאמרה כאן ללמד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטי חוץ זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שנ׳ דבר אל אהרן וג׳ אף זו נאמרה

ליהוה או השבע שבעה
לאסר אסר על נפשו לא יחל
דברו ככל היצא מפיו יעשה:
ואשה כי תדר נדר ליהוה ואסרה
אסר בבית אביה בנעריה: ושמע
אביה את נדרה ואסרה אשר
אסרה על נפשה והחריש לה
אביה וקמו כל נדריה וכל אסר
אשר אסרה על נפשה יקום:
ואם הניא אביה אתה ביום
שמעו כל נדריה ואסריה אשר
אסרה על נפשה לא יקום ויהוה
יסלח לה כי הניא אביה אתה:

למיסר אסר על נפשיה לא יבטיל
פתגמיה ככל דיפוק מפומיה
יעביד: או רגל נדר נדרא ללה
או חלף ימינא ליעקד עקדא
עלא נפסה פלא יבדל קולה
ככל מא יכרג מן פיה יעמל:
ואתתא ארי תדר נדר קדם יי ותיסר
אסר בבית אבוהא בריביותהא:
ואיה אמראה נדרת נדרא ללה
או עקדת עקדא פי בית אביהא
פי חאל צבאיהא: וישמע אבוהא
ית נדרהא ואסרהא דאסרת על
נפשה וישתוק לה אבוהא ויקומון
כל נדרהא וכל אסרי דאסרת
על נפשה יקומון: פסמע אביהא נדרהא ועקדהא אלדי עקדתה עלי
נפסהא פאמסך ענהא פקד תבת גמיע נדורהא וכל עקד עקדתה
עלא נפסהא: ואם אעדי אבוהא יתהון ביומא דשמע כל נדרהא
ואסרהא דאסרת על נפשה לא יקומון ומן קדם יי ישתביק לה ארי אעדי
אבוהא יתהון: ואן אנתהרהא אביהא פי יום סמעה פכל נדורהא
ועקדהא אלדי עקדתה עלי נפסהא גיר תאבת ואללה יגפר להא אד אנתהרהא

לכולן: זה הדבר. משה נתנבא בכה אמר ה' כחצות הלילה והנביאים נתנבאו בכה אמר ה' מוסף עליהם משה
שנתנבא בלשון זה הדבר. ד"א זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם בלשון היתר ובעל בלשון הפרה כלשון
הכתוב כאן ואם חלפו אין מתיר ואין מופר. נדר. האומר ה' עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני
יכול אפלו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה ת"ל לאסור איסר לאסור את המותר
ולא להתיר את האסור. לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דברו חולין. בבית אביה. ברשות אביה
ואפלו אינה בביתו. בנעוריה. ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והבוגרת אינה ברשותו שלאביה
להפר נדריה ואי זו היא קטנה. אמרו רבותינו בת י"א שנה ויום אחד נדריה נבדקין אם ידעה לשם מי נדרה ולשם
מי הקדישה נדריה נדר בת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה ליבדק. ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן
הנדר כלומר שהפר לה הניאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר הוי

ואם היו תהיה לאיש ונדריה
עליה או מבטא שפתיה אשר
אסרה על נפשה ושמע אישה
ביום שמעו והחריש לה וקמו
נדריה ואסרה אשר אסרה על נפשה
יקמו ואם ביום שמע אישה
יניא אתה והפר את נדרה אשר
עליה ואת מבטא שפתיה
אשר אסרה על נפשה ויהוה
יסלח לה ונדר אלמנה וגרושה
כל אשר אסרה על נפשה יקום
עליה ואם בית אישה נדרה

אביהא ואם מהוא תהוי לגבר
ונדרהא עלהא או פירוש ספותהא
דאסרת על נפשה ואן צארת
לרגל ונדורהא עליהא או לפט
שפתיהא אלדי עקדתה עלא
נפסהא וישמע בעלהא ביומא
דשמע וישתוק לה ויקומון
נדרהא ואסרהא דאסרת על
נפשה יקומון פסמע בעלהא
פאי יום סמע פאמסך ענהא
פקד תבת נדורהא ועקודהא
אלדי עקדתה עלא נפסהא ואם
ביומא דשמע בעלה אעדי

ויבט' ל'ב'ט' יתהון ויבטיל ית נדרהא דעלהא וית פירוש ספותהא דאסרת על
נפשה ומן קדם יי ישתביק לה ואן אנתהרהא בעלהא פי יום סמע
בדאך ופסך נדרהא אלדי עליהא ולפט שפתיהא אלדי עקדתה עלא
נפסהא ואללה יגפר להא ונדר ארמלא ומתרכא כל דאסרת על
נפשה קיים עלה ונדר אלארמלה ואלמטלקה פגמיע מא עקדתה
עלא נפסהא פתאבת עליהא ואם בית בעלה נדרת או אסרת
אסר על נפשה בקיום ואן כאן פי בית זוגהא נדרת או

אומר הניא זו הפרה ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן למה תניאון וכן שמן ראש אל יניא ראשי וכן וידעתם
את תנואתי את אשר סרתם מעלי וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע
בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוברת על נדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה
סליחה ואע"פ שהוא מופר ואם המופרין צריכין סליחה קל וחומר לשאינן מופרים ואם היו תהיה לאיש
זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם בית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן בארוסה
ובא לחלוק בה שאביה ובעלה מפירין נדריה הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל ולא הפר
האב הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם ונדריה עליה שנדרה בבית אביה
ולא שמע בהן אביה ולא הופרו ולא הוקמו ושמע אישה וקמו הרי לך שאם קיים הבעל שהוא

או אסרה אסר על נפשה
בשבעה׃ ושמע אישה והחרש
לה לא הניא אתה וקמו כל
נדריה וכל אסר אשר אסרה
על נפשה יקום׃ ואם הפר יפר
אתם אישה ביום שמעו כל
מוצא שפתיה לנדריה ולאסר
נפשה לא יקום אישה הפרם
ויהוה יסלח לה׃ כל נדר וכל
שבעת אסר לענת נפש אישה
יקימנו ואישה יפרנו׃ ואם
החרש יחריש לה אישה מיום
אל יום והקים את כל נדריה
או את כל אסריה אשר עליה
הקים אתם כי החרש לה ביום

עקדת עקדא עלי נפסהא בימין׃
וישמע בעלה וישתוק לה לא
אעדי יתהון ויקומון כל נדרהא
וכל אסרי דאסרת על נפשה
יקומון׃ וסמע בעלהא ואמסך
ענהא ולם ינתהרהא פקד תבתת
נדורהא וכל עקד עקדתה עלי
נפסהא׃ ואם בטלא יבטיל
יתהון בעלה ביומא דשמע
כל אפקות ספותהא לנדרהא
ולאיסר נפשה לא יקומון
בעלה בטילנון ומן קדם יי
ישתביק לה׃ ואן פסך דאך
בעלהא פי יום סמעה פכל
מא כרג מן שפתיהא מן
נדור ועקוד עלא נפסהא

פקד תאבת ולמא פסכהא בעלהא אלה יגפר להא׃ כל נדר וכל
קיומת אסר לסגפא נפש בעלה יקיימנון ובעלה יבטילנון׃ כואן
כל נדר וכל ימין בעקד לעזאב אנפס בעלהא יתבת דאך ובעלהא
יבטלה׃ ואם משתק ישתוק לה בעלה מיום ליום ויקיים ית כל נדרהא
או ית כל אסרהא דעלה קיים יתהון אלי שתיק לה ביומא דשמע׃
ואן אמסך ענהא מן יום אלי יום פקד תבת גמיע נדורהא ועקדהא
אלתי עליהא תבתהא למא אמסך ענהא פי יום סמע בדאך׃

קיים אם הפר יפר אותם. יכול אפילו לא הפר האב ת״ל בנעוריה בית אביה כל שבנעוריה ברשות אביה
הוא. כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל ובאלמנה מן
הנשואין הכתוב מדבר אבל אלמנה מן האירוסין מת הבעל נתרוקנה וחזרה לרשות אב. ואם בית אישה
נדרה בנשואה הכתוב מדבר. כל נדר וכל שבועת אסר וג׳ לפי שאמר שהבעל מפר יכול כל

שמעו׃ ואם הפר יפר אתם אחרי
שמעו ונשא את עונה׃ אלה
החקים אשר צוה יהוה את משה
בין איש לאשתו בין אב לבתו
בנעריה בית אביה׃

וידבר יהוה אל משה לאמר׃
נקם נקמת בני ישראל מאת
המדינים אחר תאסף אל עמיך׃
וידבר משה אל העם לאמר
החלצו מאתכם אנשים
לצבא ויהיו על מדין לתת
נקמת יהוה במדין׃ אלף למטה

ואם בטלא יבטיל יתהון בתר
דשמע׃ ויקביל ית חובה׃ ואן
פסך דלך בעד מא סמע בה
פקד חמל וזרהא׃ אלין קימיא
דפקיד יי ית משה בין גברא
לאתתיה בין אבא לברתיה׃
בטליותה בית אבוהא׃ הדה
ארסום אלתי אמר אללה בהא
מוסא פימא בין אלרגל וזוגתה
ואלאב ואבנתה
פי חאל צבאיהא והי פי מנזלה׃
ומליל יי עם משה
למימר׃ תם כלם אללה מוסא
תכלימא׃ אתפרע פורענות בני
ישראל מן מדינאי בתר כן תתכניש לעמך׃ אנתקם נקמת בני אסרא
מן אלמדיאניין ובעד דלך תנצם אלי קומך׃ ומליל משה עם עמא
למימר׃ זריזו מנכון גוברין לחילא ויהון על מדין למיתן פורענות
דין עמיה דיי במדין׃ פקאל מוסא לקומה גרדו מנכם רגאלא לג'יש
יגזו אלמדין ליחלו נקמה אללה בהם׃ אלפא לשבטא אלפא

נדרים במשמע ת״ל לענות נפש אינו מפר אלא נדרי עינוי נפש בלבד והם מפורשים במסכת נדרים״ מיום אל יום״ שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך״ אחרי שמעו״ אחרי ששמע וקיים שאמר אפשי בו וחזר והפר לה אפילו בו ביום״ ונשא את עונה״ הוא מוכנס תחתיה למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין״ מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס׳ מאת המדינים״ ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא אל תתגר בם מלחמה אבל מדינים נתעברו על ריב לא להם ד״א מפני שתי פרידות טובות שיש לו להוציא מהם רות המואביה ונעמה העמונית׃ וידבר משה וגו׳״ אע״פ ששמע שמיתתו תלויה בדבר עשה בשמחה ולא איחר״ החלצו כתרגומו לשון חלוצי צבא מזוינים״ אנשים צדיקים וכן בחר לנו אנשים חכמים וידועים״ נקמת ה׳ שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב״ה״ לכל מטות ישראל״ לרבות שבט לוי״ וימסרו״ להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הן חביבין על ישראל עד שלא

189

אלף למטה לכל מטות
ישראל תשלחו לצבא. וימסרו
מאלפי ישראל אלף למטה
שנים עשר אלף חלוצי צבא.
וישלח אתם משה אלף למטה
לצבא אתם ואת פינחס בן
אלעזר הכהן לצבא וכלי
הקדש וחצוצרות התרועה
בידו. ויצבאו על מדין כאשר
צוה יהוה את משה ויהרגו כל
זכר. ואת מלכי מדין הרגו על
חלליהם את אוי ואת רקם ואת
צור ואת חור ואת רבע חמשת
מלכי מדין ואת בלעם בן בעור
הרגו בחרב. וישבו בני ישראל

לשבטא לכל שבטיא דישרא׳
תשלחון לחילא: אלף מן כל סבט
מן אסבאט בני אסראיל תבעתו
לג׳יש: ואתבחרו מאלפיא דישרא׳
אלפא לשבטא תרי עסר אלפין
מזרזי חילא: פאנמאז מן אלוף
בני אסראיל אלף מן כל סבט פצארו
אתני עשר אלף מגרדין ללגזו:
ושלח יתהון משה אלפא לשבטא
לחילא יתהון וית פינחס בר אלעזר
כהנא לחילא ומני קודשא וחצוצרת
יבבתא בידיה: פבעת בהם
מוסי ובפינחס אבן אלעזר אלאמאם
ללגזו ואניה אלקדס ואבואק
אתגליב בידה: ואתחילו על
מדין כמא דפקיד יי ית משה:

וקטלו כל דכורא: פגזו אל מדין כמא אמר אללה מוסא וקתלו כל
דכר: וית מלכי מדין קטלו על קטיליהון ית אוי וית רקם וית צור
וית חור וית רבע חמשא מלכי מדין: וית בלעם בר בעור קטלו
בחרבא: וקתלו כמסה׳ מלוך מדין מע קתלאהם אוי ורקם וצור
וחור ורבע ואיצא בלעם בן בעור קתלוה באלסיף: ושבו בני ישרא׳

שמעו במיתתו מה הוא אומר עוד מעט וסקלוני ומששמעו שמיתת משה תלויה בנקמת מדין לא רצו
ללכת עד שנמסרו בעל כרחן" אותם ואת פינחס" מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כלם" ומפני מה הלך
פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב״ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור" ד״א שהלך לנקום נקמת
יוסף אבי אמו שנ׳ והמדנים מכרו אותו ומניין שהיתה אמו של פינחס משל יוסף שנ׳ מבנות פוטיאל מזרע
יתרו שפיטם עגלים לע״ז ומזרע יוסף שפטפט ביצרו" ד״א שהיה משוח מלחמה" וכלי הקודש זה הארון
והציץ שהיה בלעם עמהם ומפריח מלכי מדין בכשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הציץ
שהשם חקוק בו והם נופלים לכך נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר בן

אֶת נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת טַפָּם וְאֵת כָּל בְּהֶמְתָּם וְאֶת כָּל מִקְנֵהֶם וְאֶת כָּל חֵילָם בָּזָזוּ׃ וְאֵת כָּל עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָּאֵשׁ׃ וַיִּקְחוּ אֶת כָּל הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה׃ וַיָּבִאוּ אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁבִי וְאֶת הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת הַשָּׁלָל אֶל הַמַּחֲנֶה אֶל עַרְבֹת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃

יג וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל

ית נשי מדין וית טפלהון וית כל בעיריהון וית כל גיתיהון וית כל נכסיהון בזו: פסבא בני אסראיל נסא מדין ואטפאלהם וגמיע בהאימהם ומואשיהם ואמואלהם גנמו: וית כל קרויהון במותבניהון וית כל בית סגדתהון אוקידו בנורא: וגמיע קראהם מן מסאכנהם וקצורהם אחרקוהא בנאר: ושבו ית כל עדאה וית כל דברתא באנשא ובבעירא: ואכדו גמיע סלב ופי מן אנאס ובהאים: ואיתיאו לות משה ולות אלעזר כהנא ולות כנשתא דבני ישראל ית שביא וית דברתא וית עדאה למשריתא למישר מואב די על ירדנא דיריחו: וגאו אלי מוסא ואלי אלעזר אלאמאם וגמאעה בני אסראיל בסבי ופי ונהב אלי אלעסכר אלי בוראת מואב אלתי עלי אלארדן יריחא: ונפקו משה ואלעזר כהנא וכל

בבלעם כתוב על חלליהם בספר יהושע" בידו" ברשותו וכן ויקח את כל ארצו מידו" חמשת מלכי מדין: והלא חיה לראה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששוו כולם בפורענות בלעם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצתו ויצא לקראת ישראל ומשיאן עצה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכלתם להם ועכשיו בשנים עשר אלף אתם באים להלחם נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו" בחרב" הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם שאין נושעים אלא בפיהם ועל ידי תפלה ובקשה ובא הוא ותפש אומנותם לקללם בפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנ' ועל חרבך תחיה" טירותם" מקום פלטרין שלהם שהם לשון מושב כומרים יודעי חקיהם" ד"א לשון מושב שריהם כמו שמתרג' סרני פלשתים טורני פלשתאי" ויקחו את כל השלל וג' ועליהם מפורש בקבלה שנ' כעדר הרחלים וגו' אף אנשי המלחמה שבך כולם צדיקים" שלל" הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין" בז" הוא בזת מטלטלין שאינם תכשיט" מלקוח" אדם ובהמה ובמקום שכתוב שבי אצל מלקוח שבי באדם ומלקוח בבהמה" ויצאו משה ואלעזר הכהן" לפי שראו את נערי ישראל יוצאים לחטוף מן הבזה"

נשיאי העדה לקראתם מחוץ
למחנה: ויקצף משה על פקודי
החיל שרי האלפים ושרי
המאות הבאים מצבא המלחמה:
ויאמר אליהם משה החייתם
כל נקבה: הן הנה היו לבני
ישראל בדבר בלעם למסר
מעל ביהוה על דבר פעור
ותהי המגפה בעדת יהוה:
ועתה הרגו כל זכר בטף וכל
אשה ידעת איש למשכב
זכר הרגו: וכל הטף בנשים
אשר לא ידעו משכב זכר
החיו לכם: ואתם חנו מחוץ

ורברבי כנשתא לקדמותהון
למברא למשריתא: פ'כג מוסי
ולעזר אלאמאם וסאיר אשראף
אלגמאעה תלקאהם אלי כארג
אלעסכר: ורגיז משה על ממנן
על חילא רבני אלפי ורבני מאתא
דאתו מחיל קרבא: פסכט
מוסא עלא אלמוכלין באלגיש
רייסא אלאלוף ורייסא אלמאין
אלגאיין מן אלחרב: ואמר להון
משה הקיימתון כל נוקבא:
קאל להם מוסא הל אסתבקיתם
כל אנתא: הא אנון הואה לבני
ישראל בעיצת בלעם. לשקרא
שקר קדם יי על עיסק פעור:

והות מחתא בכנשתא דיי: אליס הן כנן לבני אסראיל בקול בלעם
חתא אוקע כתאבאללה בסבב פעור. פחל אלובא בגמאעה אללה:
וכען קטולו כל דכורא בטפלא. וכל אתתא דידעת גבר למשכבי
דכורא קטולו: ואן אקתלו כל דכר מן אלאטפאל. וכל אמראה קד
ערפה מצאגעה אלרגאל אקתלוהא: וכל טפלא בנשיא דלא ידעא
משכבי דכורא. קיימו לכון: וסאיר אטפאל אלנסא אלדי לם יערפין
מצאגעה אלרגאל אסתבקוהן לכם: ואתון שרו מברא למשריתא

ויקצף משה על פקודי החיל: ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות:
בדבר בלעם: אמר להם אפילו אתם מכניסין כל המונות שבעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן
המצרים שהיו שש מאות רכב בחור בואו ואשיאכם עצה אלהיהם של אלו שונא זמה הוא כו' כדאי' בחלק
ובספרי: הן הנה: מגיד שהיו מכירים אותן זו היא שנכשל בה פלוני: וכל אשה ידעת איש: ראויה ליבעל אף
על פי שלא נבעלה ולפני הציץ העבירום והראויה ליבעל פניה מוריקות: הרגו: למה חזר ואמר להפסיק הענין

למחנה שבעת ימים כל הרג
נפש וכל נגע בחלל תתחטאו
ביום השלישי וביום השביעי
אתם ושביכם: וכל בגד וכל
כלי עור וכל מעשה עזים
וכל כלי עץ תתחטאו:
ויאמר אלעזר הכהן
אל אנשי הצבא הבאים
למלחמה זאת חקת התורה
אשר צוה יהוה את משה:
אך את הזהב ואת הכסף את
הנחשת את הברזל את הבדיל
ואת העפרת: כל דבר אשר

שבעא יומין כל דקטל נפשא
וכל דקרב בקטילא תדון
עלוהי ביומא תליתאה וביומא
שביעאה אתון ושביכון: ואנתם
פאנזלו כארג׳ אלעסכר סבעה
איאם כל מן קתל נפסא וכל
מן דנא בקתיל תתדכו פי יום
אלת׳את׳ ופי יום אלסאבע אנתם
וסביכם: וכל לבוש וכל מאן
דמשך וכל עובד דמעזי
וכל מן דאעא תדון עלוהי: וכל
תוב ואניה מן גלוד ומעמול
מן מרעזא ואניה כשב תתדכוה:
ואמר אלעזר כהנא לגברי

חילא דאתו לקרבא דא גזירת אוריתא דפקיד יי׳ ית משה: תם קאל
אלעזר אלאמאם ללגזאה אלגאיין מן אלחרב הד׳ה רסם אלשריעה אלתי
אמר אללה בהא מוסי: ברם ית דהבא וית כספא וית נחשא ית פרזלא
ית עבצא וית אברא: אמא אלדהב ואלפצ׳ה ואלנחאס ואלחדיד ואלקלעי ואלאסרב: כל

דברי רבי ישמעאל שאם תפקודת הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וג׳ איני
יודע אם להרוג עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו" מחוץ למחנה" שלא יכנסו
לעזרה" כל הורג נפש" רבי מאיר אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר וללמדך הכת׳
שהכלי מטמא אדם בחבורי המת כאלו נוגע במת עצמו או אפלו זרק בו חץ והרגו ת״ל וכל הנוגע בחלל
הקיש הורג לנוגע מה נוגע ע״י חבור אף הורג ע״י חבור" תתחטאו" במי נדה כדין שאר טמאי מתים
שאף לדברי האומרים קברי ארמיים אינם מטמאים באהל שנ׳ ואתנה צאני צאן מרעיתי אדם אתם"
אתם קרויים אדם מודה הוא שהארמיים מטמאים במגע ובמשא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת
אהלות שנ׳ אדם כי ימות באהל" אתם ושביכם" לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא
מה אתם בעברית אף שביכם כשיבואו לברית ויטמאו צריכין הזאה" וכל מעשה עזים" להביא
כלי הקרנים והטלפים והעצמות" ויאמר אלעזר הכהן וג׳" לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל
טעות" וכן בשמעו נא גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למלואים שנ׳ ויקצף על אלעזר ועל
איתמר בא לכלל טעות וכן בשמעו נא המורים ויך את הסלע ע״י הכעס טעה" אשר צוה ה׳ וג׳" תלה
ההוראה ברבו" אך את הזהב" אעפ״י שלא הזהיר להם משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר להם

יבא באש תעבירו באש וטהר
אך במי נדה יתחטא וכל אשר
לא יבא באש תעבירו במים׃
וכבסתם בגדיכם ביום השביעי
וטהרתם ואחר תבאו אל המחנה׃
ויאמר יהוה
אל משה לאמר׃ שא את
ראש מלקוח השבי באדם
ובבהמה אתה ואלעזר הכהן
וראשי אבות העדה׃ וחצית
את המלקוח בין תפשי המלחמה
היצאים לצבא ובין כל העדה׃
והרמת מכס ליהוה מאת

מדעם דמתעל בנורא תעברוניה
בנורא וידכי ברם במי אדיותא
יתדי וכל דלא יתעל בנורא
תעברוניה במיא׃ פכל שי ימכן
אן ידכל אלנאר אמרוה בנאר
רב ויטהר ואיצא ידכא במא אלנצח
וכל מא לא ידכל אלנאר אמרוה
במא׃ ותחוורון לבושיכון
ביומא שביעאה ותדכון
ובתר כין תיעלון למשריתא׃
ואגסלו תיאבכם פי אליום אלסאבע
ואטהרו ובעד דאך תדכלון
אלי אלעסכר׃ ואמר יי׳
למשה למימר׃ פקאל אללה למוסי

קאילא׃ קביל ית חושבן דבלת שביא באנשא ובבעירא את
ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנשתא׃ ארפע גמלה פי אלסבי מן
אלנאס ואלבהאים אנת ואלעזר אלאמאם ורוסא אבא אלגמאעה׃ ותפלג
ית דבלתא בין גברי מגיחי קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנשתא׃
ואקסם דאך בין אהל אלחרב אלדין כרגו אלגזו ובין סאיר אלגמאעה׃
ותפריש נסיבא קדם יי׳ מן גוברי מגיחי קרבא דנפקו

על הלכות גיעול ואף לשון מיעוט כלומר ממעטין אתם מלהשתמש בכל יום אפילו לאחר טהרתן
מטומאת המת עד שיטהרו מבליעת איסור נבלות ורבותינו אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר
חלודה שלו קודם שיגעילנו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא׳ כל דבר
אשר יבא באש׳ לבשל בו כלום׳ תעבירו באש׳ כדרך תשמישו הגעלתו מה שתשמישו על ידי חמין
יגעילנו בחמין ומה שתשמישו על ידי צלי כגון השפוד והאסכלה ילבננו באור׳ אך במי נדה יתחטא׳
לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להן צריכים הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי
לטהרן מן הטומאה ורבותינו דרשו מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעון טבילה לכלי מתכות
ומי נדה הכתובין כאן דרשו מים הראויין לטבול בהם נדה וכמה הם מסאה׳ וכל אשר לא יבא באש׳
כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וצלוחית שתשמישן בצונן ולא בלעו איסור׳ תעבירו

אנשי המלחמה היצאים לצבא
אחד נפש מחמש המאות מן
האדם ומן הבקר ומן החמרים
ומן הצאן: ממחציתם תקחו
ונתתה לאלעזר הכהן תרומת
יהוה: וממחצת בני ישראל
תקח אחד אחז מן החמשים
מן האדם מן הבקר מן החמרים
ומן הצאן מכל הבהמה ונתתה
אתם ללוים שמרי משמרת
משכן יהוה: ויעש משה
ואלעזר הכהן כאשר צוה
יהוה את משה: ויהי המלקוח
יתר הבז אשר בזזו עם הצבא
צאן שש מאות אלף ושבעים
אלף וחמשת אלפים: ובקר

לחילא חדא נפשא מחמש
מאה מן אנשא ומן תורי ומן
חמרי ומן ענא: ואפרע מכסא
ללה מן אהל אלחרב אלכארגין
אלי אלגזו ראסא ואחדא מן כל
כמס מאיה מן אלנאס ואלבקר
ואלחמיר ואלגנם: מפלגותהון
ותתין תסבון ותתנון לאלעזר כהנא
אפרשותא קדם יי: כדו דאך
מן קסמהם רפיעה ללה ואדפעו
דאך אלי אלעזר אלאמאם: ומפלגות
בני ישראל תסב חד דיתחד מן
חמשין מן אנשא מן תורי מן
חמרי ומן ענא מכל בעירא ותתין
יתהון לליואי נטרי מטרת
משכנא דיי: וכד מן קסם בני
אסראיל ואחדא מן כל כמסין.
מן אלנאס ואלבקר ואלחמיר ואלגנם וסאיר אלבהאים ואדפע דאך אלי אללואניין
חאפטי מחפט מסכן אלקדס: ועבד משה ואלעזר כהנא כמא דפקיד
יי ית משה: כצנע מוסא ואלעזר אלאמאם כמא אמר אללה מוסא:
והוה דבלתא שאר ביזתא דבזו עמא דנפקו לחילא ענא שית
מאה ושבעין וחמשא אלפין: וכאן אלפי גמלה אלגנימה אלתי גנמהא
אלקום אלגזאה עדד אלגנם סת מאיה אלף וכמסה וסבעין אלפא:

תעבירו במים" מטבילן ודין ודינא כלי מתכות" א המחנה" למחנה שכינה שחין טומא מתטמן שילוח
ממחנה לויה וממחנה ישרא" שא את ראש" קח את החשבון" וחצית את המלקוח בין תופשי המלחמה"
וגו' חציו לאו וחציו לאו" ויהי המלקוח יתר הבז" לפי שלא כיונו להרים מכס מן המטלטלין אא מן

שנים ושבעים אלף׃ וחמרים
אחד וששים אלף׃ ונפש אדם
מן הנשים אשר לא ידעו משכב
זכר כל נפש שנים ושלשים
אלף׃ ותהי המחצה חלק היצאים
בצבא מספר הצאן שלש מאות
אלף ושלשים אלף ושבעת
אלפים וחמש מאות׃ ויהי
המכס ליהוה מן הצאן שש
מאות חמש ושבעים׃ והבקר
ששה ושלשים אלף ומכסם
ליהוה אחד וששים׃ ונפש אדם
ששה עשר אלף ומכסם
ליהוה שנים ושלשים נפש׃ ויתן
משה את מכס תרומת יהוה
לאלעזר הכהן כאשר צוה יהוה

ליהוה שנים ושבעים׃ וחמרים שלשים אלף וחמש מאות ומכסם ליהוה

ותורי שבעין ותרין אלפין׃ ועדר
אבקר אתנין וסבעין אלפא׃ וחמרי
שתין וחד אלפין׃ ועדר אחמיר
ואחד וסתין אלפא׃ ונכשא דאנשא
מן נשיא דלא ידעא משכבי
דכורא כל נפשתא תלתין ותרין
אלפין׃ ומן אנאס מן אנסא אתי לם
יערפין מצאגעה ארגז אתנין
ותלאתין אלפא׃ והוות פלגותא
חולקגוברא דנפקו לחילא
מנין ענא תלת מאה ותלתין
ושבעה אלפין וחמיש מאה׃ פכאן
כנת דאך והו כציב אדי כרגו לאגזו
עדר אגנם תלאת מאיה אלף
וסבעה ותלאתין אלפא וכמס
מאיה׃ והוות כסיבא קדם יי
מן ענא שית מאה שבעין
וחמיש׃ פכאן עדר אמכס ללה מן אגנם סת מאיה וכמסה וסבעין
ראסא׃ ותורי תלתין ושתא אלפין ונסיבהון קדם יי שבעין ותרין׃ ואד א
בקר סתה ותלאתין אלפא ממכסהם ללה אתנין וסבעין׃ וחמרי תלתין
אלפין וחמיש מאה ונסיבהון קדם יי שתין וחד׃ ואד אחמיר תלאתין
אלפא וכמס מאיה ומכסהם ללה ואחד וסתין׃ ונפשא דאנשא שתת
עסר אלפין ונסיבהון קדם יי תלתין ותרתין נפשן׃ ואד כפוס אנאס סתה עשר
אלפא ומכסהם ללה אתנין ותלאתין ראסא׃ ויהב משה ית נסיב אפרשותא
לאלעזר כהנא כמא דפקיד יי ית משה׃ פדפע מוסא אמכס אמרפוע

את משה ׃ וממחצית בני ישראל
אשר חצה משה מן האנשים
הצבאים ׃ ותהי מחצת העדה
מן הצאן שלש מאות אלף
ושלשים אלף שבעת אלפים
וחמש מאות ׃ ובקר ששה
ושלשים אלף ׃ וחמרים
שלשים אלף וחמש מאות ׃
ונפש אדם ששה עשר אלף ׃
ויקח משה ממחצת בני ישר׳
את האחז אחד מן החמשים
מן האדם ומן הבהמה ויתן
אתם ללוים שמרי משמרת
משכן יהוה כאשר צוה יהוה
את משה ׃ ויקרבו אל משה

ללה׳ אלעזר אלאמאם כמא אמר
מוסא ׃ ומפלגות בני ישר׳
דפלג משה מן גובריא דנפקו
לחילא ׃ ועדד קסם בני אסראיל
אלדי קסם מוסא מן אלקום אלגזאה ׃
והות פלגות כנשתא מן ענא
תלת מאה ותלתין ושבעה
אלפין וחמיש מאה ׃ פכאן אלצאן
מן אלגנם תלאת מאיה אלף וסבעה
ותלאתין אלף וכמס מאיה ׃ ותורי
תלתין ושתא אלפין ׃ פכאן אלבקר
סתה ותלאתין אלפא ׃ וחמרי
תלתין אלפין וחמש מאה ׃ ומן אלחמיר
תלאתין אלפא וכמס מאיה ׃ ונפשא
דאנשא שתת עסר אלפין ׃ ומן נפוס
אלנאס סתה׳ עשר אלפא ׃ ונסיב

משה מפלגות בני ישר׳ ית דאתחד חד מן חמשין מן אנשא ומן בעירא
ויהב יתהון לליואי נטרי מטרת משכנא דיי׳ כמא דפקיד יי׳ ית משה ׃
פאכד מוסא מן דלך ואחדא מן כל כמסין מן אלנאס ואלבהאים ודפעה אלי
אלליואניין חאפצי מחפט מסכן אללה כמא אמרה ׃ וקריבו לות משה
דממנן על חילא רבני אלפי ורבני מאותא ׃ תם תקדם אלא מוסא

המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שבא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על בז
המטלטלין אשר בזזו עם הצבא איש לו ולא בא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו׳ וממחצית
בני ישראל אשר חצה משה לעדה והוציאם להם מן האנשים הצובאים ותהי מחצת העדה
כך וכך ויקח משה וג׳ הפקודים הממונים לא נפקד לא נחסר ותרגומו לא שגא אף הוא
לשון ארמי חסרון כמו אנכי אחטנה תרגום דהות שגיא מנמנא וכן יפקד מושבך איש הגיל

אפי

הפקדים אשר לאלפי הצבא
שרי האלפים ושרי המאות׃
ויאמרו אל משה עבדיך נשאו
את ראש אנשי המלחמה אשר
בידנו ולא נפקד ממנו איש׃
ונקרב את קרבן יהוה איש אשר
מצא כלי זהב אצעדה וצמיד
טבעת עגיל וכומז לכפר על
נפשתינו לפני יהוה׃ ויקח משה
ואלעזר הכהן את הזהב מאתם
כל כלי מעשה׃ ויהי כל זהב
התרומה אשר הרימו ליהוה
ששה עשר אלף שבע מאות
וחמשים שקל מאת שרי
האלפים ומאת שרי המאות׃
אנשי הצבא בזזו איש לו׃ ויקח
משה ואלעזר הכהן את הזהב

אלמוכלין באלוף אלגיש. ריסא
אלאלוף וריסא אלמאיין׃ ואמרו למשה
עבדך קבילו ית חשבן גברי
מגיחי קרבא דעמנא ולא שגא
מננא אנש׃ פקאלו להא׳ עבידך
רפעו גמלת אהל אלחרב אלדי
מעצא ולא יפתקד מנא רגל׃
וקריבנא ית קרבנא דיי׳. גבר
דאשכח מן דהב שירין ושבבין
עזקן קדשין ומחוך. לכפרא
על נפשתנא קדם יי׳׃ וקד
קרבנא קרבאן אלהאי רגל
וגד אניה׳ דהב מן דמלג וסואר
וחלקה ותרכי וחקאב לנסתגפר
ען נפוסנא בין ידי אללה׃ ונסיב
משה ואלעזר כהנא ית דהבא
מנהון. כל מן דעובדא׃ פקבץ
מוסי ואלעזר אלאמאם אלדהב מנהם
כל אניה מצוגה׃ והוה כל דהב אפרשותא דאפרישו קדם יי׳. שתת
עסר אלפין. שבע מאה וחמשין סלעין מן רבני אלפי׳ ומן רבני מאותא׃
וכאן אלדהב אלדי רפעוה אלדי רפעו ללה. סתה׳ עשר אלפא וסבע מאיה
וכמסין מתקאל מן ריסא אלאלוף ומן ריסא אלמאיין׃ גברין דחילא בזזו גבר
לנפשיה׃ ואמא סאיר אהל אלגיש פמא גנמוה כל ואחד כאן לה׃ ונסיב
משה ואלעזר כהנא ית דהבא מן רבני אלפי ומאותא ואיתיאו יתיה

וישב שם וכן ויפקד מקום דוד כחסר מקומו ואין יושב שם׳ עגיל׳ כנזמי אוזן׳ וכומז׳ דפוס של בית הרחם לכפר

מאת שרי האלפים והמאות
ויבאו אתו אל אהל מועד
זכרון לבני ישראל לפני יהוה׃

הג ומקנה רב היה לבני ראובן
ולבני גד עצום מאד ויראו את
ארץ יעזר ואת ארץ גלעד
והנה המקום מקום מקנה׃
ויבאו בני גד ובני ראובן ויאמרו
אל משה ואל אלעזר הכהן ואל
נשיאי העדה לאמר׃ עטרות
ודיבן ויעזר ונמרה וחשבון
ואלעלה ושבם ונבו ובען׃
הארץ אשר הכה יהוה לפני
עדת ישראל ארץ מקנה הוא
ולעבדיך מקנה׃
יז ויאמרו אם מצאנו
חן בעיניך יתן את הארץ

למשכן זמנא דכרנא לבני ישראל
קדם יי׃ ולמא אכ'ד מוסי ואלעזר
אלאמאם אלד'הב מן רוסא אלאלוף
ואלמאיין אתו בה אלי כבא אלמחצ'ר
דכרא לבני אסראיל בין ידי אללה׃
ובעיר סגי הוה לבני
ראובן ולבני גד תקיף לחדא
וחזו ית ארע יעזר וית ארע
גלעד והא אתרא אתר כשר
לבית בעיר׃ ומאשיה כת'ירה
כאנת לבני ראובן ולבני גד
עצ'ימה גדא פראו בלד יעזר
ובלד גלעד פאדא בה מוצ'ע
מאשיה׃ ואתו בני גד ובני ראובן
ואמרו למשה ולאלעזר כהנא
ולרברבי כנשתא למימר׃ פגאו
בנו גד ובנו ראובן וקאלו למוסא
ולעזר אלאמאם ואשראף אלגמאעה
קאילין׃ שכלילתא ומלבישתא
שופן ובית נמרי ובית חשבנא ובעלי דבבא וסיעת בית קבורתא
דמשה ובעון׃ עטרות ודיבן וג' ארעא דמחא יי ית יתבהא
קדם כנשתא דישראל ארע כשרא לבית בעיר היא ולעבדך אית
בעיר׃ אלבלד אלדי פתחה אללה בין ידי בני אסראיל הו בלד יצלח
למאשיה ולעבידך מואשי׃ ואמרו אם אשכחנא רחמין בעינך

על הרהור הלב שלבכות מדין" עטרות ודיבון וג' מחוז סיחון ועוג" האחיכם" לשון תמיהה הוא"

ולמה

הזאת לעבדיך לאחזה אל
תעברנו את הירדן: ויאמר
משה לבני גד ולבני ראובן
האחיכם יבאו למלחמה ואתם
תשבו פה: ולמה תנואון את לב (תניאון ק׳)
בני ישראל מעבר אל הארץ
אשר נתן להם יהוה: כה עשו
אבתיכם בשלחי אתם מקדש
ברנע לראות את הארץ: ויעלו
עד נחל אשכול ויראו את הארץ
ויניאו את לב בני ישראל לבלתי
בא אל הארץ אשר נתן להם
יהוה: ויחר אף יהוה ביום ההוא
וישבע לאמר: אם יראו האנשים
העלים ממצרים מבן עשרים

תתיהיב ארעא הדא לעבדך
לאחסנא לא תעברננא ית ירדנא:
פקלוא וגרנא חצאא ענדך
ידפע אליך הדי אלבלד כחלה ולא
תגוזנא אלארדן: ואמר משה
לבני גד ולבני ראובן האחיכון
ייתון לאגחא קרבא ואתון תתבון
הכא: קאל להם מוסא הלאכותכם
ימצון אלי אלחרב ואנתם תגלסון
ההנא: ולמא תונון ית לבא דבני
ישראל מלמעבר לארעא דיהב
להון יי: ולם תגבנון קלוב בני
אסראיל מן אלמציר אלי אלבלד
אלדי אעטאהם אללה: כדין עבדו
אבהתכון כד שלחית יתהון
מרקם גיאה למחזי ית ארעא:

כדא צנעו אבאיכם חין בעתת בהם מן רקים בלכע לירום אלבלד:
וסליקו עד נחלא דאתכלא וחזו ית ארעא ואונו ית לבא דבני
ישראל בדיל דלא למיעל לארעא דיהב להון יי: ובלגו אלי ואדי ענקוד
וראוה וגבנו קלוב בני אסראיל מן אן ידכלו אלבלד אלדי אעטאהם
אללה: ותקיף רוגזא דיי ביומא ההוא וקיים למימר: ואשתד גצב
אללה פי דלך אליום וקסם קאילא: אם יחזון גבריא דסליקו
ממצרים מבר עסרין שנין ולעילא ית ארעא דקיימית לאברהם
ליצחק וליעקב ארי לא אשלימו בתר דחלתי: אן ראו ארגאל אלדי צעדו מן

ולמה תנואון" תסירו ותמנעו לבם מעבור שיהיו סבורים שאתם יראים לעבור מפני המלחמה וחוזק

שנה ומעלה את האדמה אשר
נשבעתי לאברהם ליצחק
וליעקב כי לא מלאו אחרי: בלתי
כלב בן יפנה הקנזי ויהושע
בן נון כי מלאו אחרי יהוה:
ויחר אף יהוה בישראל ויניעם
במדבר ארבעים שנה עד
תם כל הדור העשה הרע
בעיני יהוה: והנה קמתם תחת
אבתיכם תרבות אנשים
חטאים לספות עוד על
חרון אף יהוה אל ישראל: כי
תשובן מאחריו ויסף עוד
להניחו במדבר ושחתם לכל
העם הזה:
ויגשו אליו ויאמרו
גדרת צאן נבנה למקננו פה

מצר· מן אבן עשרין סנה פצאעדא·
אלבלד אלדי אקסמת לאברהם
ליצחק ויעקוב· אד לם יתבעו
טאעתי: אלהין כלב בר יפנה
קנזאה ויהושע בר נון ארי אשלימו
בתר דחלתא דיי: אלא כלב אבן
יפנה ויהושע אבן נון פאנהמא
אתבעא טאעה אלה: ותקיף
רגזא דיי בישראל ואוחרינון
במדברא ארבעין שנין· עד
דסף כל דרא דעבד דביש קדם יי:
פלמא אשתד גצב אלה עליהם
תוההם פי אלברייה ארבעין סנה·
אלי אן פני גמיע אלגיל· אלדי פעל
אלשר בין ידיה: והא קמתון
בתר אבהתכון תלמידי גבריא
חייביא לאוספא עוד על תקוף
רוגזא דיי על ישראל: פהו דא כם
קד קמתם מכאן אבאיכם· עלא תעלים אנאס אלכאטיין לתזידו איצא·
פי שדה גצב אלה עלא אל אסראיל: ארי יתתובון מבתר דחלתיה· ויוסיף
עוד לאוחרותהון במדברא ותחבלון לכל עמא הדין: לאנכם אן רגעתם
ען טאעתה· זאד פי תלבהם פי אלברייה· פתהלכון הולאי אלקום· אלא
אמסכו ענכם: וקריבו לותיה ואמרו: חטרין דען נבני לבעירנא
הכא וקרוין לטפלנא: פתקדמו אליה וקאלו אנא נבני חצאירא למואשינא

הערים והנפש: מקדש ברנע· כך שמה ושתים קדש הן· הקנזי· חורגו שלקנז היה וילדה לו אמו שלכלב
את עתניאל· וינעם· ויטלטלם מן נע ונד· לספות· כמו ספו שנה על שנה: עולותיכם ספו לשון תוספת:

ועדים לטפנו ואנחנו נחלץ
חשים לפני בני ישראל עד
אשר אם הביאנם אל מקומם
וישב טפנו בערי המבצר מפני
ישבי הארץ: לא נשוב אל
בתינו עד התנחל בני ישראל
איש נחלתו: כי לא ננחל אתם
מעבר לירדן והלאה כי באה
נחלתנו אלינו מעבר הירדן
מזרחה:
ויאמר אליהם משה אם תעשון
את הדבר הזה אם תחלצו לפני
יהוה למלחמה: ועבר לכם כל

הנא וקרא לאטפאלנא ואנחנא
נזדרז מבעין קדם בני ישראל·
עד דנעילנון לאתרהון· ויתיב
טפלנא בקרוין כריכן מן קדם
יתבי ארעא: ונחן נתגרד מסר
עין בין ידי אללה בני אסראיל·
אלי אן נדכלהם אלי מכאנהם פיקים
אטפאלנא פי קרא חצינה מן קבל
אהל אלבלד: לא נתוב לבתנא·
עד דיחסנון בני ישראל גבר
אחסנתיה: לא נרגע אלי ביותנא
אלי אן יחוז כל סבט מן בני
אסראיל נחלתה: ארי לא נחסין
עמהון מעברא לירדנא ולהלא·
ארי קבילנא אחסנתנא לנא מעברא לירדנא מדנחא: לאנא לא נחוז
מעהם מן עבר אלארדן אלי הנאך אד קבצנא נחלתנא מן עבר אלארדן
שרקיא: ואמר להון משה אם תעבדון ית פתגמא הדין אם
תזדרזון קדם עמא דיי לקרבא: קאל להם מוסא אן צנעתם הדא
אלאמר ותגרדתם בין ידי אללה ללגיש: ויעבר לכון כל רמזלז קדם

ונבנה למקננו פה· חסים היו על ממונם יותר מבניהם ובנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם
אמר להם משה לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל בנו לכם תחילה ערים לטפכם
ואחר כך גדירות לצאנכם·· ואנחנו נחלץ חושים· נזדרז מהירים כמו מהר שלל חש בז
ימהר יחישה· לפני בני ישראל: בראשי גייסות מתוך שגבורים היו שכן נאמר בגד וטרף
זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם באלה הדברים ואצו אתכם בעת ההיא וג' חלוצים
תעברו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל ובידיהו כתיב והחלוץ עובר לפניהם זה ראובן
וגד שקיימו תנאם· וישב טפינו· בעודנו אצל אחינו· בערי המבצר· שנבנה עכשו· מעבר
הירדן והלאה· בעבר המערבי· כי באה נחלתנו· כבר קבלנוה בעבר המזרחי·

חלוץ את הירדן לפני יהוה עד
הורישו את איביו מפניו ונכבשה
הארץ לפני יהוה ואחר תשבו
והייתם נקים מיהוה ומישראל
והיתה הארץ הזאת לכם
לאחזה לפני יהוה ואם לא תעשון
כן הנה חטאתם ליהוה ודעו
חטאתכם אשר תמצא אתכם
בנו לכם ערים לטפכם
וגדרת לצנאכם והיצא מפיכם
תעשו ויאמר בני גד ובני ראובן
אל משה לאמר עבדיך יעשו
כאשר אדני מצוה טפנו נשינו
מקננו וכל בהמתינו יהיו שם
בערי הגלעד ועבדיך יעברו

ית ירדנא קדם עמא דיי עד
דיתריך ית בעלי דבבוהי מן
קדמוהי ויעבר כל מגרד מנכם
אלארדן בין ידיה אלי אן יקרץ׳
אעדאיה מן בין ידיה ותתכבש
ארעא קדם עמא דיי ובתר
כן תתובון ותהון זכאין קדם יי
ומישראל ותהי ארעא הדא לכון
לאחסנא קדם יי ואן פתח
אלבלד בין ידיה פבעד דאך
תרגעון ותכונון אבריא ענד
אללה וענד אל אסראיל יכון הד׳י
אלבלד לכם חוזא בין ידיה ואם
תעבדון כן הא חבתון קדם יי
ודעון חובתכון דתשכח יתכון
ואן לם תצנעון כדאך פקד
אכטיתם ללה ואעלמו בכטייתכם אדי תלתכם עקובתה בנו לכון
קרוין לטפלכון וחטרין לענכון ודיפוק מפומכון תעבדון אבנו לכם
קרי לאטפאלכם וחצאירא לגנמכם ומא כרג מן פמכם תצנעון ואמרו בני
גד ובני ראובן למשה למימר עבדך יעבדון כמא דרבוני מפקיד שבטא
קאולה עבידך יצנעון כמא יאמרהם סיידנא טפלנא נשנא גיתנא
וכל בעירנא יהון תמן בקרוי גלעד אטפאלנא ונסאנא ומואשינא
וסאיר בהאימנא יקימון פי בלד גראש ועבדך יעברון כל

לצנאכם תיבה זו מגזרת צונה ואפים כלם שאין בו אלף מפסיק בין לצדי ואף שבזה כאן אחר
הנון במקום האלף שלצנכה הוא מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן והיוצא מפיכם תעשון
לגבוה שקבלתם עליכם לעבור למלחמה עד כבוש וחלוק שמשה לא בקש מהם אלא ונכבשה

196

כל חלוץ צבא לפני יהוה (למלחמה) כאשר
אדני דבר: ויצו להם משה
את אלעזר הכהן ואת יהושע
בן נון ואת ראשי אבות המטות
לבני ישראל: ויאמר משה
אלהם אם יעברו בני גד ובני
ראובן אתכם את הירדן כל
חלוץ למלחמה לפני יהוה
ונכבשה הארץ לפניכם ונתתם
להם את ארץ הגלעד לאחזה:
ואם לא יעברו חלוצים אתכם
ונאחזו בתוככם בארץ כנען:
ויענו בני גד ובני ראובן לאמר
את אשר דבר יהוה אל עבדיך
כן נעשה: נחנו נעבר חלוצים
לפני יהוה ארץ כנען ואתנו
אחזת נחלתנו מעבר לירדן:

מזרז חילא קדם עמא דיי׳
לקרבא כמא דרבוני ממליל:
ועבידך יעברון מנהם כל
מגרד לאגיש בין ידי אללה לא
חרב כמי קאל סיידנא: ופקיד
להון משה ית אלעזר כהנא
וית יהושע בר נון וית רישי
אבהת שבטיא לבני ישראל:
פאמר להם מוסא אלעזר
אלאמאם ויהושע אבן נון וריסא
אבא אסבאט בני אסראיל:
ואמר משה להון אם יעברון
בני גד ובני ראובן עמכון ית
ירדנא כל דמזרז לקרבא קדם
עמא דיי׳ ותתכביש ארעא
קדמיכון ותתנון להון ית ארעא
גלעד לאחסנא: קאל אן עברו
מעכם אלרובן כל מגרד לאחרב
בין ידי אללה חתא יפתח אלבלד בין ידיכם פאעטוהם בלד גלאש
חוזא: ואם לא יעברון מזרזין עמכון ויחסנון ביניכון בארעא
דכנען: ואן לם יעברון מגרדין מעכם פליחוזו פימא בינכם פי בלד
כנעאן: ואתיבו בני גד ובני ראובן למימר ית דמליל יי׳ לעבדך כן נעביד:
פאגאבוה וקאלו להגמיע מא אמר אללה בה עבידך אנא צאנעין: נחנא
נעבר מזרזין קדם עמא דיי׳ לארעא דכנען ועמנא אחדת אחסנתנא
מעבלא לירדנא: נחן נעבר מגרדין בין ידי אללה אלי בלד כנעאן חתא

ויתן להם משה לבני גד ולבני
ראובן ולחצי שבט מנשה בן
יוסף את ממלכת סיחן מלך
האמרי ואת ממלכת עוג מלך
הבשן הארץ לעריה בגבלת
ערי הארץ סביב׃ ויבנו בני
גד את דיבן ואת עטרת ואת
ערער׃ ואת עטרת שופן ואת
יעזר ויגבהה׃ ואת בית נמרה
ואת בית הרן ערי מבצר
וגדרת צאן׃ ובני ראובן בנו
את חשבון ואת אלעלא ואת
קריתים׃ ואת נבו ואת בעל
מעון מוסבת שם ואת שבמה
ויקראו בשמת את שמות
הערים אשר בנו׃ וילכו בני

יחצל לנא חוז נחלתנא מן עבר
אלארדן׃ ויהב להון משה לבני
גד ולבני ראובן ולפלגות שבטא
דמנשה בר יוסף ית מלכותא
דסיחון מלכא אמוראה וית
מלכותיה דעוג מלכא דמתנן
ארעא לקרוהא בתחומהא קרוי בתחומין
ארעא סחור סחור׃ פאעטא
מוסי בני גד ובני ראובן ונצף
סבט מנשה אבן יוסף בלד
ממלכה סיחון מלך אמוריין
ובלד ממלכה עוג מלך אל
בתניה כל ארץ מע קראהא
אתי עלא תכמהא מסתדירא׃
ובנו בני גד ית דיבון וית עטרות
וית ערער׃ פבנו בני גד דיבן
ועטרת וערער׃ וית עטרות שופן
וית יעזר ורמתא׃ ועטרת שופן ויעזר ויגבהה׃ וית בית נמרה וית בית
הרן קרוין כליבן וחטרין דען׃ ובית נמרה וביתהרן קרא חצינה וחציר
גנם׃ ובני ראובן בנו ית חשבון וית אלעלא וית קריתים׃ ובני ראובן בנו
חשבון ואלעלא וקריתים׃ וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן וית שבמה
וקרו בשמהן ית שמהת קרויא דבנו׃ ונבו ובעל מעון מנקולה אסמאיהא
וסבמה ודלך אנהם סמו אקרא אתי בנוהא כמא שאו׃ ואזלו בני

ת״עובו והב קבלו עליהם עד התנחל הדי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו וכן עשו״ ויאמר בנגד״ כולם
כאיש אחד״ ויתן להם״ כמו עליהם ועל תנאים מינה אעזר ויהושע כמו ה׳ ילחם לכם״ ואתנו אחזת
נחלתינו כלומר בידינו וברשותנו תהי אחזת נחלתינו מעבר הזה״ ערי מבצר וגדרות צאן״ זה כוף

מכיר בן מנשה גלעדה וילכדה
ויורש את האמרי אשר בה׃
ויתן משה את הגלעד למכיר בן
מנשה וישב בה׃ ויאיר בן מנשה
הלך וילכד את חותיהם ויקרא
אתהן חות יאיר׃ ונבח הלך וילכד
את קנת ואת בנתיה ויקרא
לה נבח בשמו׃

ק״ב פסו׳ סימ׳ עיבל

אלה מסעי בני ישראל אשר
יצאו מארץ מצרים לצבאתם
ביד משה ואהרן׃ ויכתב משה

מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוהא
ותריך ית אמוראה דבה׃ תם מצו
בני מכיר אבן מנשה א׳ גראש
פפתחוהא וקרצו אמורי א׳ד׳י
פיהא׃ ויהב משה ית גלעד למכיר
בר מנשה ויתיב בה׃ ורפעמוסי
גראש למכיר אבן מנשה פקחמו
פיהא׃ ויאיר בר מנשה אזל
וכבש ית כפרניהון וקרא יתהון
כפרני יאיר׃ ומצא יאיר אבן
מנשה ופתח סוארהון וסמאהא
סואר יאיר׃ ונבח אזל וכבש ית
קנת וית כפרנהא וקרא להנבח

בשמיה׃ פמצא נבח ופתח קנת ורסאתיקהא וסמאהא נבח על
אסמה׃ פ פ פ אלין מטלני בני ישראל דנפקו מארעא
דמצרים לחיליהון בידא דמשה ואהרן׃ הדה מראחל בנאסראיל
אד׳ לגו מן בלד מצר עלא גיושהם ביד מוסי והלון׃ וכתב משה׃

פסוק מוסב על תחלת המלה ויבנו ב׳ג׳ את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות צאן ואת נבו ואת
בעל מעון מוסבות שם שמות ע״ז הם והם האמוריים קורים עריהם על שם ע״ז שלהם ובני ראובן הסבו
את שמם לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר׃ ואת שבמה בנו שבמה
והיא שבם האמורה למעלה׃ ויורש כתרגומו ותריך שתיבת ירש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה
ולשון הורשה שהוא טירוד ותירוך׃ חותיהם כפרניהון׃ ויקרא אתהן חות יאיר לפי שלא היו לו בנים
קראם בשמו לזכרון׃ ויקרא לה נבח להא ימ מפיק הא וראיתי ביסודו שלרבי משה הדרשן לפי שלא
נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה שמשמש מדרשו כמו לא ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות
לה בעז לבנות לה בית׃ אלה מסעי׃ למה נכתבו המסעות הללו להודיע
חסדיו שלמקום שאעפ״ש גזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא תאמר שהיו נעים
ומטלטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה שהרי אין כאן אלא ארבעים
ושתים מסעות צא מהם ארבע עשרה שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה משנסעו מרעמסס
עד שבאו לרתמה שמשם נשתלחו מרגלים שנ׳ ואחר נסעו העם מחצרות וג׳ שלח לך אנשים וגו׳
וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהיא במדבר פארן ועוד הוצא משם שמונה
מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמונה

את מוצאיהם למסעיהם על פי
יהוה ואלה מסעיהם למוצאיהם:
ויסעו מרעמסס בחדש הראשון
בחמשה עשר יום לחדש הראשון
ממחרת הפסח יצאו בני ישראל
ביד רמה לעיני כל מצרים:
ומצרים מקברים את אשר
הכה יהוה בהם כל בכור ובאלהיהם
עשה יהוה שפטים: ויסעו בני
ישראל מרעמסס ויחנו בסכת:
ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר
בקצה המדבר: ויסעו מאתם
וישב על פי החירת אשר על
פני בעל צפן ויחנו לפני מגדל:

ית מפקניהון למטלניהון על
מימרא דיי ואלין מטלניהון
למפקניהון: פכתב מוסי כרוגהם
עלי מראחלהם עלי קול אללה
והדה מראחלהם לכרוגהם:
ונטלו מרעמסס בירחא
קדמאה בחמישת עסרא יומא
לירחא קדמאה מבתר פסחא
נפקו בני ישראל בריש גלי
לעיני כל מצראי: ורחלו מן
עין שמס פי אלשהר אלאול פי
אליום אלכאמס עשר ודלך מן גד
אלפסח כרגו בני אסראיל ביד
רפיעה בחצרה גמיע אלמצריין:
ומצראי מקברין ית דקטל יי
בהון כל בוכרא ובטעותהון עבד דינין: והם יקברון אלדי קתל אללה
פיהם כל בכר וצנע אחכאמא במעבודאתהם: ונטלו בני ישראל
מרעמסס ושרו בסכות: ורחלו בנו אסראיל מן עין שמס ונזלו פי
סכות: ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר מדברא: ורחלו מן תם
ונזלו פי איתם פי טרף אלברייה: ונטלו מאיתם ותב על פום חירתא
דקדם בעל צפון ושרו קדם מגדול: ורחלו מנהא ורגעו אלי
פוהה אלחירות אלדי בחצרת בעל צפון ונזלו בין ידי מגדול:

מצראי

ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות זה מיסודו של רבי משה ורבי תנחומא דרש בו דרשה
אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרים התחיל
אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת בראשך וכו' ומצרים
מקברים מטרודים באבלם ויחנו ברתמה על שם לשון הרע של מרגלים שנ' מה יתן לך ומה

ויסעו מפני החירת ויעברו בתוך
הים המדברה וילכו דרך שלשת
ימים במדבר אתם ויחנו במרה:
ויסעו ממרה ויבאו אילמה
ובאילים שתים עשרה עינת מים
ושבעים תמרים ויחנו שם: ויסעו
מים סוף ויחנו במדבר סין: ויסעו
ממדבר סין ויחנו בדפקה: ויסעו
מדפקה ויחנו באלוש: ויסעו
מאלוש ויחנו ברפידם ולא היה
שם מים לעם לשתות: ויסעו
מרפידם ויחנו במדבר סיני: ויסעו
ממדבר סיני ויחנו בקברת התאוה:
ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת:
ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה:

ויסעו מאילם ויחנו על ים סוף: ויסעו מים סוף

198

ונטלו מן קדם חירתא ועברו
בגו ימא למדברא ואזלו מהלך
תלתא יומין במדברא דאיתם
ושרו במרה: ורחלו מן תם
ועברו פי וסט אלבחר פי אלברייה
תם סארו מסאפה תלתה איאם
פי ברייה איתם ונזלו פי מרה:
ונטלו ממרה ואתו לאילים ובאילים
תרי עשר מבועין דמיין ושבעין
דקלין ושרו תמן: ורחלו מנהא
וגאו אלי אילים וכאן פיהא אתני
עשר עין מא וסבעין נכלה
פנזלו הנאך: ונטלו מאלים
ושרו על ימא דסוף: ורחלו
מנהא ונזלו עלא בחר אלקלזם:
ונטלו מימא דסוף ושרו במדברא
דסין: ורחלו מנהא ונזלו פי ברייה סין: ונטלו ממדברא דסין ושרו
בדפקה: ורחלו מנהא ונזלו פי דפקה: ונטלו מדפקה ושרו באלוש:
ורחלו מנהא ונזלו פי אלוש: ונטלו מאלוש ושרו ברפידים ולא
הוה תמן מיא לעמא למשתי: פרחלו מנהא ונזלו פי רפידים ולם
יכון תם מאא לקום ישרבונה: ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני:
ורחלו מנהא ונזלו פי ברייה סינא: ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי
דמשאלי: ורחלו מנהא ונזלו פי קבור אלמתשהיין: ונטלו מקברי דמשאלי
ושרו בחצירות: ורחלו מנהא ונזלו פי חצרות: ונטלו מחצירות
ושרו ברתמה: ורחלו מנהא ונזלו פי רתמה: ונטלו

במדברא דאיתם

מסעי

ויסעו מרתמה ויחנו ברמן פרץ׃
ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה׃
ויסעו מלבנה ויחנו ברסה׃
ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה׃
ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר׃
ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה׃
ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת׃
ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת׃
ויסעו מתחת ויחנו בתרח׃
ויסעו מתרח ויחנו במתקה׃
ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה׃
ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות׃
ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן׃
ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד׃
ויסעו מחר הגדגד ויחנו ביטבתה׃
ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה׃
ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר׃

מרתמה ושרו ברמון פרץ׃ ורחלו
מנהא ונזלו פי רמון פרץ׃ ונטלו
מרמון פרץ ושרו בלבנה׃ ורחלו
מנהא ונזלו פי לבנה׃ ונטלו
מלבנה ושרו ברסה׃ ורחלו מנהא
ונזלו פי רסה׃ ונטלו מרסה׃
ושרו בקהלת׃ ורחלו מנהא ונזלו
פי קהלת׃ ונטלו מקהלת ושרו
בטורא דשפר׃ ורחלו מנהא
ונזלו פי גבל שפר׃ ונטלו
מטורא דשפר ושרו בחרדה׃
ורחלו מנהא ונזלו פי חרדה׃
ונטלו מחרדה ושרו במקהלות׃
ורחלו מנהא ונזלו פי מקהלות׃
ונטלו ממקהלת ושרו בתחת׃
ורחלו מנהא ונזלו פי תחת׃ ונטלו
מתחת ושרו בתרח׃ ורחלו מנהא
ונזלו פי תרח׃ ונטלו מתרח ושרו
במתקה׃ ורחלו מנהא ונזלו פי מתקה׃ ונטלו ממתקה ושרו בחשמנה׃
ורחלו מנהא ונזלו פי חשמנה׃ ונטלו מחשמנה ושרו במוסלות׃
ורחלו מנהא ונזלו פי מסרות׃ ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן׃ ורחלו
מנהא פנזלו פי בני יעקן׃ ונטלו מבני יעקן ושרו בחר גדגד׃ ורחלו
מנהא ונזלו פי חר גדגד׃ ונטלו מחר גדגד ושרו ביטבת׃ ורחלו מנהא
ונזלו פי יטבת׃ ונטלו מיטבת ושרו בעברנה׃ ורחלו מנהא ונזלו
פי עברנה׃ ונטלו מעברנה ושרו בעציון גבר׃ ורחלו מנהא ונזלו פי עציון גבר׃

ונטלו

ויסעו מעציון גבר ויחנו במדבר
צן הוא קדש: ויסעו מקדש
ויחנו בהר ההר בקצה ארץ
אדום: ויעל אהרן הכהן אל הר
ההר על פי יהוה וימת שם בשנת
הארבעים לצאת בני ישראל
מארץ מצרים בחדש החמישי
באחד לחדש: ואהרן בן שלש
ועשרים ומאת שנה במתו בהר
ההר: [illegible] וישמע
הכנעני מלך ערד והוא ישב בנגב
בארץ כנען בבא בני ישראל:
ויסעו מהר ההר ויחנו בצלמנה:
ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן:
ויסעו מפונן ויחנו באבת: ויסעו
מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול

ונטלו מעציון גבר ושרו במדברא
דצין היא רקם: ורחלו מנהא
ונזלו פי ברייה צין והי רקים:
ונטלו מרקם ושרו בהר טורא
בסיפי ארעא דאדום: ורחלו
מנהא ונזלו פי גבל הר פי טרף
בלד אדום: וסליק אהרן כהנא
להור טורא על מימרא דיי'
ומית תמן בשנת ארבעין
למפק בני ישראל מארעא דמצ'
בירחא חמישאה בחד לירחא:
פצעד הרון אלאמאם אלי גבל
הרון ומאת תם באמר אללה פי סנה
אלארבעין לכרוג בני אסראיל
מן בלד מצר פי אליום אלאול מן
אלשהר אלכאמס: ואהרן בר מאה
ועסרין ותלת שנין כד מית בהר
טורא: וכאן הרון אבן מאיה ותלאתה ועשרין סנה למא מאת הנאך:
ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתיב בדרומא בארעא דכנען
במיתי בני ישראל: תם סמע אלכנעני מלך ערד והו סאכן פי אלדרום פי
בלד כנעאן במגי בני אסראיל: ונטלו מהר טורא ושרו בצלמונה: ורחלו
מנהא ונזלו פי צלמון: ונטלו מצלמונה ושרו בפונון: ורחלו מנהא
ונזלו פי פונון: ונטלו מפונון ושרו באבות: ורחלו מנהא ונזלו פי אבות:
ונטלו מאבות ושרו במגזת עבראי בתחום מואב: ורחלו מנהא ונזלו

יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים" על פי ה' מלמד שמת בנשיקה" וישמע הכנעני"
כאן לימדך שמיתת אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני כבוד וכסבור שניתנה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר

מואב׃ ויסעו מעיים ויחנו בדיבן
גד׃ ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן
דבלתימה׃ ויסעו מעלמן דבלתימה
ויחנו בהרי העברים לפני נבו׃
ויסעו מהרי העברים ויחנו
בערבת מואב על ירדן ירחו׃
ויחנו על הירדן מבית הישמת
עד אבל השטים בערבת מואב׃
וידבר יהוה
אל משה בערבת מואב על
ירדן ירחו לאמר׃ דבר אל בני
ישראל ואמרת אלהם כי אתם
עברים את הירדן אל ארץ
כנען׃ והורשתם את כל ישבי
הארץ מפניכם ואבדתם את

גה

פי עיי אלמגאז פי תכם מואב ׃
ונטלו ממגזתא ושרו בדיבן גד׃
ורחלו מנהא ונזלו פי דיבן גד׃
ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמן
דבלתים׃ ורחלו מנהא ונזלו פי
עלמן דבלתים׃ ונטלו מעלמן
דבלתים ושרו בטורא דעבראי
דקדם נבו׃ ורחלו מנהא ונזלו
פי גבל אלעבריין בין ידי נבו׃
ונטלו מטורי עבראי ושרו
במישריא דמואב על ירדנא
דיריחו׃ ורחלו מנהא ונזלו פי
בראת מואב עלא ארדן יריחא׃
ושרו על ירדנא מבית ישימות
עד מישר שטין במישריא דמואב׃
פנזלו עלא אלארדן מן בית ישימת
אלי מרג שטים ודלך פי בראת מואב׃ ומליל יי׳ עם משה
במישריא דמואב על ירדנא דיריחו למימר׃ תם כלם אללה מוסא
פי בראת מואב עלא ארדן יריחא קאילא׃ מליל עם בני ישראל
ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען׃ מר בני
אסראיל וקל להם אנכם גאיזין אלארדן אלי בלד כנעאן׃ ותתרכון ית
כל יתבי ארעא מן קדמיכון ותתברון ית כל בית סגדתהון וית כל
צלמי מתכתהון תתברון וית כל במתהון תשיצון׃ פאקרצו גמיע אהל

מטורא

וכתב בה "בעיי העברים" לשון חרבות וגלים כמו לעי השדה שמו את ירושלם לעיים "מבית הישימות עד
אבל השטים" כאן לימדך שיעור מחנה ישראל יב׳ מיל דאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא
אתר וכו׳ "אבל השטים" מישור של שטים אבל שמו "כי אתם עוברים את הירדן וג׳" והורשתם וג׳ והלא
כמה פעמים הוזהרו על כך אלא כך אמ׳ להם משה כשאתם עוברים בירדן ביבשה על מנת כן תעברו

כל משכיתם ואת כל צלמי
מסכתם תאבדו ואת כל במותם
תשמידו: והורשתם את הארץ
וישבתם בה כי לכם נתתי את
הארץ לרשת אתה: והתנחלתם
את הארץ בגורל למשפחתיכם
לרב תרבו את נחלתו ולמעט
תמעיט את נחלתו אל אשר
יצא לו שמה הגורל לו יהיה
למטות אבתיכם תתנחלו:
ואם לא תורישו את ישבי הארץ
מפניכם והיה אשר תותירו מהם
לשכים בעיניכם ולצנינם

אבלד מן בין אידיכם ואבידו
גמיע מזכר פאתרם ואצנאם
מסבוכאתהם וביעהם תנספון:
ותתרכון ית יתבי ארעא
ותתבון בה ארי לכון יהבית
ית ארעא למירת יתה: ואדא
קד נתמוהם אסכנו אבלד פקד
אעטיתכם איאה חוזא: ותחסנון
ית ארעא בעדבא לזרעיתכון
לסגיאי תסגון ית אחסנתהון
ולזעירי תזערון ית אחסנתהון
לדיפוק ליה תמן עדבא דיליה
יהי לשבטי אבהתכון תחסנון:
תוזעה באסהם לעשאירהם

לאכתיר כתרו נחלתה וללקליל קללוהא ומן כרג לה אסהם פי א'
מוצע כאן לה ועלא אסבאט אבאיכם תתוזעונה: ואם לא תתרכון
ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי דתשארון מנהון לסיען נטלן זין
לקבלכון ולמשרין מקפן לכון ויעיקון לכון על ארעא דאתון יתבין
בה: ואן לם תקרצו אהל אבלד מן בין ידיכם פיציר מא תבקונה מנהם
כאבר פי עיונכם וכמסא פי גנובכם ויצאיקונכם פי אבלד

ואם לאו מיסבאים ושוטפין אתכם וכן אמר להם יהושע בעודם בירדן" והורשתם" וגירשתם"
משכיתם" כתרגומו בית סגדתהון על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת אבנים שבשיש
להשתחוות עליהם בפשוט ידים ורגלים כדכתיב ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות
עליה" מסכתם" כתרגומו מתכתהון" והורשתם את הארץ" והורשתם אותה מיושביה ואז
וישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה" אל אשר יצא לו שמה" מקרא
קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה" למטות אבותיכם" לפי חשבון יוצאי מצרים
דא בשנים עשר גבולין כמנין השבטים" והיה אשר תותירו מהם" יהיו לכם לרעה" לשכים בעיניכם"
ליתידות המנקרות עיניכם תרגם שיתדות קבא" ולצנינם" פותרים בן הפותרים לשון מסוכת קוצים

בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ׃ וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם בָּאִים אֶל הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנַעַן לִגְבֻלֹתֶיהָ׃ וְהָיָה לָכֶם פְּאַת נֶגֶב מִמִּדְבַּר צִן עַל יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל

אז׳י אנתם מקימין פיה׃ ויהי כמא חשיבית למעבד להון אעביד לכון׃ פאכון כמי קצרת אן אזנע בהם אזנע בכם׃

ומליל יי עם משה למימר׃ תם כלם אלה מוסא תכלימא׃ פקיד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עלין לארעא דכנען דא ארעא דתתפליג לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא׃ סחור סחור׃ מר בני אסראיל

וקל להם אנכסראכלין א׳י בלד כנעאן פהדה חדוד אבלד א׳ר׳י יחצל לכם כחלה׃ ויהי לכון רוח דרומא ממדברא דצין על תחומי אדום׃ ויהי לכון תחום דרומא מסיפי ימא דמלחא קדומא׃ פיכתרי לכם אחד אגנובי מן ברייה׳ צין א׳יג אנב אדום פיכון מן טרף אבחירה

הסוכבות אתם לסגוד ולכלות אתכם מאין יוצא ואין בא׳׳ וצררו אתכם׳׳ כתרגומו׳׳ זאת הארץ אשר תפל לכם וג׳׳ לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב לומר לך מן הגבולין ולפנים המצוות נוהגות׳׳ תפול לכם׳׳ על שם שנחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה ומ״א אומר על ידי שהפיל הקב״ה שריהם של שבעה אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין בהם עוד כח׳׳ והיה לכם פאת נגב׳׳ רוח דרומית אשר מן המזרח כ׳ למערב׳׳ ממדבר צין׳׳ אשר אצל אדום מתחיל מקצוע דרומית מזרחית שלארץ תשעה המטות כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה שלארץ ישראל זו אצל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה ארץ אדום במקצוע דרומית מערבית שנ׳ בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנ׳ מן השיחור אשר על פני מצרים ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אצלה לצד המזרח וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כנען לארץ היה מעבירם את הנילוס לצד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנ׳ ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה שלארץ כנען שנ׳ לפלשתים יושבי חבל הים גוי כרתים ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוציאם דרך ארץ כנען דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבים בצדו והולכין אצל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה שלארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה

שלאדום

נגב מקצה ים המלח קדמה׃
ונסב לכם הגבול מנגב למעלה
עקרבים ועבר צנה והיה
תוצאתיו מנגב לקדש ברנע
ויצא חצר אדר ועבר עצמנה׃
ונסב הגבול מעצמון נחלה
מצרים והיו תוצאתיו הימה׃
וגבול ים והיה לכם הים הגדול
וגבול זה יהיה לכם גבול ים׃
וזה יהיה לכם גבול צפון מן הים
הגדול תתאו לכם הר ההר׃

וה"ז ק

אמייתה שרקא׃ ויסחר לכון
תחומא מדרומא למסקנא
דעקרבים ויעבר לצין׃ ויהי
מפקנוהי מדרומא לרקם
גיאה׃ ויפוק לחצר אדר ויעבר
לעצמון׃ תם יסתחיר לכםמן
אגנוב א' עקבה' עקרבים
ויעבר א' צין ויכון כרוגה א'
גאנב רקים ברנע ויכרג א'
רפח ויעבר א' מנאזל׃ ויסחר
תחומא מעצמון לנחלא
דמצרים׃ ויהון מפקנוהי לימא׃

ויסתחיר מן מנאזל א' ואד לעריש ויכון כרוגה א' אבחר׃ ותחום מערבא׃
ויהי לכון ימא רבא ותחומיה דין יהי לכון תחום מערבא׃ ואחר אגרבי
יכון לכם אבחר אכביר ותכמה׃ ודין יהי לכון תחום צפונא מן ימא
רבא תכוונון לכון להר טורא׃ והוא יכון לכם זאחר אשמאלי מן אבחר אכביר.

שלאדום עד בואם לדרומה שלארץ מואב שהוא נגב א"י ארץ מואב שלה ולא אבה והלכו כל דרומה של
מואב עד סופו ומשם הפכו פניהם לצפון עד שסבבו כל הצד מזרחי שלה לרחבה וכשכילו את מזרחה
מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבים במזרחה שלארץ כנען והירדן מפסיק בינהם וזהו שנ' ביפתח
וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב וכבשו את ארץ
סיחון ועוג שהיו בצפונה שלארץ מואב וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונה מערבה שלארץ
מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערבה היא מקצוע דרומית מזרחית שלה אצל אדום׃
ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים׳ כל מקום שנ' ונסב לכם או ויצא מלמד שלא היה המצר שוה
אלא הולך ויוצא חוץ לתחום לחוץ יוצא המצר ועוקם לצד צפון שלעולם באלכסון למערב ועובר המצר
בדרומה שלמעלה עקרבים נמצא מעלה עקרבים לפנים מן המצר׳ ועבר צנה׳ אל צין כמו מצרימה
והיו תוצאותיו׳ קצותיו בדרומה שלקדש ברנע׳ ויצא חצר אדר׳ מתפשט המצר ומרחיב לצד צפון ומושך
עוד באלכסון למערב ובא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים ולשון ונסב האמור כאן
לפי שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע וחזר אותה רצועה שבלטה
לצד צפון היתה מקדש עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לצד הדרום ובא לו לנחל מצרים
ומשם לצד המערב אל הים הוא מצר מערבה שלכל ארץ ישר' נמצא שנחל מצרים במקצוע
מערבית דרומית׃ והיו תוצאותיו הימה׳ אל מצר המערב שאין עוד גבול לנגב מארך לצד המערב ומשם
והלאה׃ וגבול ים׳ ומצר מערבי מהו׳ והיה לכם הים הגדול׳ למצר וגבול הנסין שבתוך הים אף הם מן

מהר ההר תתאו לבא חמת
והיו תוצאת הגבל צדדה: ויצא
הגבל זפרנה והיו תוצאתיו חצר
עינן זה יהיה לכם גבול
צפון: והתאויתם לכם לגבול
קדמה מחצר עינן שפמה:
וירד הגבל משפם הרבלה
מקדם לעין וירד הגבל ומחה
על כתף ים כנרת קדמה:
וירד הגבול הירדנה והיו
תוצאתיו ים המלח זאת
תהיה לכם הארץ לגבלתיה
סביב: ויצו משה את בני

תחדו לכם אי גבל הר: מהר
טורא תכוונון למטי חמת: ויהון
מפקנוהי דתחומא לצדד: ומנה
אי חמאה ויכון כרוגה אי צדד:
ויפוק תחומא לזפרון · ויהון
מפקנוהי לחצר עינן דין יהי
לכון תחום צפונא: ויכרג אי
זפרון וינתהי אי חצר עינן הדא
יכון אחר אשמאי: ותכוונון לכון
לתחום קדומא מחצר עינן
לשפם: וחדו לכם אחר אשרקי
מן חצר עינן אי פאמיה: ויחות
תחומא משפם לרבלה ממדנח
לעין. ויחות תחומא ומטי · על
כיף ים גניסר קדומא: ויכחדר מן פאמיה אי דמי מן שרקי אעין
ויכחדר פיצרב אי גאנב בחר גניסר שרקיא: ויחות תחומא לירדנא
ויהון מפקנוהי ימא דמלחא דא תהי לכון ארעא לתחומהא סחור סחור:
ויכזל אי אארדן ויכון כרוגה אבחירה אמיתה הרה תכון לכם חרור
אבלד מסתדירא: ופקיר משה ית בני ישראל למימרא ארעא

הגבול והם איים שקורין איזולש" גבול צפון" מצד צפון" מן הים הגדול תתאו לכם להר ההר: שהוא
במקצוע צפונית מערבית וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מלוחב הים לפנים הימנו וחוזה
הימנו" תתאו" תשפעו לכם לנטות ממערב לצפון אל הר ההר" תתאו" לשון סיבה כמו אל תא
הרצים ותאי השער היציע שקורין אפנ"יש שהוא מוסב ומשופע" מהר ההר" תסבו ותלכו אל
מצד הצפון לצד המזרח בלבא חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול" סופי הגבול" כל מקום שנ
תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב
ויוצא לאחוריו להמשך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו
תוצאות ששם כלה אותה מדה" והיו תוצאותיו חצר עינן" הוא היה סוף המצר הצפוני ומצאתי חצר
עינן במקצוע צפונית מזרחית ומשם והתאויתם לכם לגבול אל מצד המזרחי" והתאויתם: לשון סיבה
ונטייה כמו תתאו" שפמה" במצר המזרחי ומשם הרבלה" מקדם לעין: שם מקום והמצר הולך במזרחו

ישראל לאמר זאת הארץ
אשר תתנחלו אתה בגורל
אשר צוה יהוה לתת לתשעת
המטות וחצי המטה: כי לקחו
מטה בני הראובני לבית אבתם
ומטה בני הגדי לבית אבתם
וחצי מטה מנשה לקחו נחלתם:
שני המטות וחצי המטה לקחו
נחלתם מעבר לירדן ירחו
קדמה מזרחה:
וידבר יהוה אל משה לאמר: אלה
שמות האנשים אשר ינחלו לכם
את הארץ אלעזר הכהן ויהושע

דתחסנון יתה בעדבא דפקיד יי
למתן לתשעת שבטין ופלגות
שבטא: פאמר מוסא בני אסראיל
ען קול אללה וקאל הדה אלבלד
אלמחדוד תוזעונה באסהם כמא
אמר אללה אן יעטא לתסעת
אסבאט ונצף: ארי קבילו שבטא
דבני ראובן לבית אבהתהון.
ושבטא דבני גד לבית
אבהתהון. ופלגות שבטא
דמנשה קבילו אחסנתהון: אן
קד אכד סבט ראובן וסבט גד
ונצף סבט מנשה נחלתהם לביות
אבאיהם: תרין שבטין ופלגות
שבטא קבילו אחסנתהון מעברא לירדנא דיריחו קדומא מדנחא: הדין
אלסבטאן ואלנצף אכדו נחלתהם מן עבר אלרדן יריחא אלשרקי:
ומליל יי עם משה למימר: תכלם אללה מוסא תכלמא: אלין שמהת
גובריא דיחסנון לכון ית ארעא אלעזר כהנא. ויהושע בר נון: הדה
אסמא אלרגאל אלדי יקסמון לכם אלבלד אלעזר אלאמאם ויהושע

כמצא העין לפנים מן המצר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול: כל שהגבול הולך מצפון לדרום הוא יורד והולך:
ומחה על כתף ים כנרת קדמה: שיהא ים כנרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים כנרת ומשם ירד אל
הירדן והירדן מושך ובא מן הצפון לדרום באלכסון נוטה לצד מזרח ומתקרב לצד ארץ כנען כנגד ים כנרת
ומושך לצד מזרח שלארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל בים המלח ומשם כלה הגבול בתוצאותיו אל ים
המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה: קדמה מזרחה:
אל פני העולם שהם במזרח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין וצפון
לשמאל: אשר ינחלו לכם: בשבילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשבטו ומחלק נחלת השבט
למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון ומה שהם עושים יהיה עשוי כאלו עשאום שלוחים
ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שבמקרא שאם כן היה לו לכתוב ינחילו לכם ונחלו משמע שהם
נוחלים לכם בשבילכם ובמקומכם כמו ה' ילחם לכם: לנחל את הארץ: שיהא נוחל וחולק אותה

בן נון: ונשיא אחד נשיא אחד
ממטה תקחו לנחל את הארץ:
ואלה שמות האנשים למטה
יהודה כלב בן יפנה: ולמטה בני
שמעון שמואל בן עמיהוד:
למטה בנימן אלידד בן כסלון:
ולמטה בני דן נשיא בקי בן יגלי:
לבני יוסף למטה בני מנשה
נשיא חניאל בן אפד: ולמטה
בני אפרים נשיא קמואל בן
שפטן: ולמטה בני זבולן נשיא
אליצפן בן פרנך: ולמטה בני
יששכר נשיא פלטיאל בן
עזן: ולמטה בני אשר נשיא
אחיהוד בן שלמי: ולמטה בני
נפתלי נשיא פדהאל בן עמיהוד:

אבן נון: ורבא חד רבא חד
משבטא תדברון לאחסנא ית
ארעא: ושריף ואחד מן כל סבט
כדוה ליקסם אלבלד: ואלין
שמהת גובריא לשבטא
דיהודה כלב בר יפונה: והדה
אסמאיהם מן סבט יהודה כלב
אבן יפנה: ולשבטא דבני שמעון
שמואל בר עמיהוד: ומן סבט
שמעון שמואל אבן עמיהוד:
לשבטא דבנימין אלידד בר
כסלון: ומן סבט בנימין אלידד
אבן כסלון: ולשבטא דבני דן
רבא בקי בר יגלי: ומן סבט
דן בקי אבן יגלי: לבני יוסף
לשבטא דבני מנשה רבא חניאל
בר אפוד: ומן סבט יוסף מן סבט
מנשה חניאל אבן אפד: ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן:
ומן סבט אפרים קמו׳ אבן שפטן: ולשבטא דבני זבולן רבא א׳יצפן
בר פרנך: ומן סבט זבולן א׳יצפן אבן פרנך: ולשבטא דבני יששכר
רבא פלטיאל בר עזן: ומן סבט יששכר פלטיא׳ אבן עזן: ולשבטא
דבני אשר רבא אחיהוד בר שלמי: ומן סבט אשר אחיהוד אבן
שלומי: ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד: ומן
סבט נפתלי פדהאל אבן עמיהוד: אלין דפקיד יי׳ לאחסנא
ית בני ישראל בארעא דכנען: הולאי אלדי אמר אלה אן

אלה אשר צוה יהוה לנחל
את בני ישראל בארץ כנען:

ה׳ וידבר יהוה אל משה בערבת
מואב על ירדן ירחו לאמר: צו
את בני ישראל ונתנו ללוים
מנחלת אחזתם ערים לשבת
ומגרש לערים סביבתיהם תתנו
ללוים: והיו הערים להם לשבת
ומגרשיהם יהיו לבהמתם
ולרכשם ולכל חיתם: ומגרשי
הערים אשר תתנו ללוים מקיר
העיר וחוצה אלף אמה סביב:
ומדתם מחוץ לעיר את פאת
קדמה אלפים באמה ואת פאת
נגב אלפים באמה ואת פאת ים
אלפים באמה ואת פאת צפון
אלפים באמה והעיר בתוך זה
יהיה להם מגרשי הערים: ואת

יקסמו לבני אסראיל בלד
כנעאן:
ומליל יי׳ עם משה במישרא
דמואב על ירדנא דיריחו
למימר: תם כלם אלה מוסא
פי בראת מואב עלא ארדן
יריחא תכלימא: פקיד ית בני
ישראל ויתנון לליואי מאחסנת
אחודתהון קרוין למתב ופרוח
לקרויא סחרניהון תתנון לליואי:
מר בני אסראיל באן יעטו אל
ליואניין מן נחלה׳ חוזהם קרא
יסכנוהא ואפניה להם חואליהא:
ויהון קרויא להון למתב ופרוחיהון
יהון לבעיריהון ולקניניהון ולכל
חיותהון: פתכון אלקרא סכן
להם ואפניתהא לבהאימהם וסרחהם
וסאיר חיואנהם: ופרוחי קרויא דתתנון
לליואי: מכותל קרתא ולברא אלף
אמין סחור: ואפניה אלקרי׳ אלתי

יד
בטע
עגלא
יגלגל

תעטוהא לאליואניין מן כארג חאיט אלקריה אלף דראע מסתדירא: ותמשחון
מברא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין
אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא
במציעא דין יהי להון פרוחי קרויא: ואמסחו מן כארג אלקריה אלי גהה׳ אלמשרק
אלפי דראע ואלי גהה׳ אלגנוב אלפי דראע ואלי גהה׳ אלמגרב אלפי דראע ואלי גהה׳
אלשמאל אלפי דראע ואלקריה פי וסטהא פדלך יכון להם מקדאר אפניה׳ אלקרי׳:

הערים אשר תתנו ללוים את
שש ערי המקלט אשר תתנו
לנס שמה הרצח ועליהם
תתנו ארבעים ושתים עיר:
כל הערים אשר תתנו ללוים
ארבעים ושמנה עיר אתהן
ואת מגרשיהן: והערים אשר
תתנו מאחזת בני ישראל
מאת הרב תרבו ומאת המעט
תמעיטו איש כפי נחלתו
אשר ינחלו יתן מעריו ללוים:

וידבר יהוה אל משה לאמר:
דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם כי אתם עברים את הירדן
ארצה כנען: והקריתם לכם

ויתקרויא דתיתנון לליואי ית
שית קרוי שיזבותא דתיתנון
למערק לתמן קטולא ועליהון
תיתנון ארבעין ותרתין קרוין:
ואלקרי אלתי תעטוהא ללאויין
סת קלא אחמא אלתי תעזלוהא
ליהרב אליהא אלקאתל ואציפו
אליהא אתנין וארבעין קריה:
כל קרויא דתיתנון לליואי ארבעין
ותמני קרוין יתהון וית רוחיהון:
פיציר גמיע אלקרא אלדי תעטוהם
תמאניה וארבעין קריה ואפניתהא:
וקרויא דתיתנון מאחסנת בני
ישראל מן סגיאי תסגון ומן זעירי
תזערון גבר כפום אחסנתיה
דיחסנון יתן מקרווהי לליואי:
ואלקרא אלתי תעטונהם מן חוז בני

אסראיל ממן אכתר כתירא כתרו וממן אקל קלילא קללו וליעט
כל סבט עלא קדר כחלתה: ומליל יי עם משה
למימר: תם כלם אלה מוסא תכלימא: מליל עם בני ישראל ותימר
להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: מר בני אסראיל
וקל להם אדא אנתם גאיזין אלארדן אלי בלד כנעאן: ותזמנון לכון
קרוין קרוי שיזבותא יהוין לכון ויערוק לתמן קטולא דיקטול נפשא

במקומכם" לנחל את בני ישראל" שהם ינחילו אותה לכם למחלקותיה" ומגרש" ריוח מקום חלק
חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע
זריעה" ולכל חיתם" לכל צרכיהם" אלף אמה סביב" ואחריו הוא אומר אלפים אמה והא כיצד
אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אף הפנימיים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים" והקריתם" אין

הקרי״ה

עלים ערי מקלט תהיינה לכם
ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה:
והיו לכם הערים למקלט
מגאל ולא ימות הרצח עד
עמדו לפני העדה למשפט:
והערים אשר תתנו שש ערי
מקלט תהיינה לכם: את שלש
הערים האלה תתנו מעבר
לירדן ואת שלש הערים תתנו
בארץ כנען ערי מקלט תהיינה:
לבני ישראל ולגר ולתושב
בתוכם תהיינה שש הערים
האלה למקלט לנוס שמה כל
מכה נפש בשגגה: ואם בכלי

בשלו: פאסמו לכם קרא חמא
יהרב אליהא כל קאתל קתל נפסא
סהוא: ויהוון לכון קרויא
לשיזבא מגאיל ולא ימות (דמא)
קטולא עד דיקום קדם כנשתא
לדינא: פתכון תלך אלקרא חמיה
מן אלולי ולא יקתל חתי יקף בין
ידי אלגמאעה פיחכמון עליה
בדאך: וקרויא דתתנון שית
קרוי שיזבותא יהוון לכון:
ואלקרא אלתי תעטונהא סת קרא
חמא תכון לכם: ית תלת קרויא
תתנון מעברא לירדנא וית תלת
קרויא תתנון בארעא דכנען
קרוי שיזבותא יהוון: תלאת

מנהא פי עבר אלארדן ותלאת מנהא פי בלד כנעאן תכון קרי חמא:
לבני ישראל ולגיוריא ולתותביא דביניהון יהוין שית קרויא האלין
לשיזבא למערק לתמן כל דיקטול נפשא בשלו: לבני אסראיל
ולאלגריב ואלדכיל פי מא בינהם יהרב אליהא כל מן קתל נפסא סהוא: ואם

הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר כי הקרה ה' אלהיך לפני" מגואל" מפני גואל הדם קרוב
לנרצח "שש ערי מקלט" מגיד שאעפ שהבדיל משה בחיין שלש ערים בעבר הירדן לא היו
קולטות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען" את שלש הערים וג' אעפ שבארץ
כנען תשעה שבטים וכאן אינו אלא שנים וחצי השוו מנין ערי מקלט שלהם משום דבגלעד
נפישי רוצחים דכתי' גלעד קרית פועלי און עקובה מדם" ואם בכלי ברזל הכהו" אין
זה מדבר בהורג בשוגג אלא בהורג במזיד ובא ללמד שהורג בכל דבר צריך שיהא בו
שיעור כדי להמית שנאמר בכולם אשר ימות בו ודמתרגמינן דהיא כמסת דימות ביה חוץ מן
הברזל שגלוי וידוע לפני הקב"ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו במחט לפיכך לא נתנה בו
תורה שיעור לכתוב בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה
או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וג' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר"

ברזל הכהו וימת רצח הוא
מות יומת הרצח: ואם באבן
יד אשר ימות בה הכהו וימת
רצח הוא מות יומת הרצח:
או בכלי עץ יד אשר ימות בו
הכהו וימת רצח הוא מות
יומת הרצח: גאל הדם הוא
ימית את הרצח בפגעו בו
הוא ימיתנו: ואם בשנאה
יהדפנו או השליך עליו
בצדיה וימת: או באיבה הכהו
בידו וימת מות יומת המכה
רצח הוא גאל הדם ימית את
הרצח בפגעו בו: ואם בפתע
בלא איבה הדפו או השליך עליו
כל כלי בלא צדיה: או בכל

במן דבדזל מחהי וקטליה
קטולא הוא אתקטלא יתקטיל
קטולא: ותמא אן כאן צרבה
באנא חדיד וקתלה פהו קאתל
יסתחק אלקתל: ואם באבנא
דמתנסבא ביד דהיא כמסת
דימות בה מחהי וקטליה
קטולא הוא אתקטלא יתקטיל
קטולא: או צרבה בחגר מקבוץ
מקדאר מא ימות בה פקתלה
פהו קאתל יסתחק אלקתל:
או במן דאע דמתנסיב ביד
דהוא כמיסת דימות בה מחהי
וקטליה קטולא הוא אתקטלא
יתקטיל קטולא: או צרבה
באנא כשב מקבוץ מקדאר
מא ימות פקתלה פהו קאתל

יסתחק אלקתל: גאיל דמא הוא יקטול ית קטולא כד אתחייב ליה
מן דינא הוא יקטלינה: ולי אלדם הו יקתלה אדי פאגאה בחק: ואם
בשנאה דחהי או רמא עלוהי בכמנא וקטליה: ואן דפעה בשנאה
או טרח עליה שיא בתעמד פקתלה: או בדבבו מחהי בידיה וקטליה
אתקטלא יתקטיל מחיא קטולא הוא גאיל דמא יקטול ית קטולא
כד אתחייב ליה: או צרבה בידה בעדאוה פקתלה פליקתל אלצארב קתלא
לאנה קאתל וולי אלדם הו יקתלה אדי פאגאה בחק: ואם בתכית בלא
דבבו דחהי או רמא עלוהי כל מן בלא כמוניה: ואן דפעה
בגתה בלא בגצה או טרח עליה איה אניה בלא תעמד: או בכל

אבנה

אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: ושפטו העדה בין המכה ובין גאל הדם על המשפטים האלה: והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר נס שמה וישב בה עד מות הכהן הגדל אשר משח אתו בשמן הקדש: ואם יצא יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה: ומצא אתו גאל הדם

אבנא דהיא כמסת דימות בה בלא חזי ורמא עלוהי ומית והוא לא סני ליה ולא תבע בשתיה: או אוקע עליה אי חגר כאן בלא תעמד פמאת והו פי דאך ליס בעדו לה ולא טאלב שרה: וידינון כנשתא בין מחיא ובין גאיל דמא על דיניא האלין: פלתחכם אלגמאעה בין אלקאתל ובין ולי בהדה אלאחכאם: וישיזבון כנשתא ית קטולא מיד גאיל דמא ויתיבון יתיה כנשתא לקרית שיזבותיה דערק לתמן ויתיב בה עד דימות כהנא רבא דרבי יתיה במשח קודשא: ותכלץ הדה אלקאתל מן יד ולי ותרדה אלי קריה חמאה אלדי הרב אליהא יקים בהא אלי מות אלאמאם אלכביר אלדי מסח בדהן אלקדס: ואם מיפק יפוק קטולא ית תחום קרית שיזבותיה דיערוק לתמן: פאן הו כרג ען חד קריה חמאה אלתי הרב אליהא: וישכח יתיה גאיל דמא מברא לתחום

באבן יד. שיש בה מלא יד: אשר ימות בה. שיש בה שיעור להמית כתרגומו לפי שנ' והכה איש את רעהו באבן ולא נתן בה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר כאן אשר ימות בה שיהא בו כדי להמית: בפגעו בו. אפלו בתוך עיר מקלטו: בצדייה. כתרגומו בכמנא במארב: בפתע. באונס ותרגומו בתכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו: או בכל אבן אשר ימות בה הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה: עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול. ד"א לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל: אשר משח אתו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות קצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות לראיית דבר ללמוד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ואחר דינו חוזר במיתתו שלשני שנ' אשר משח אותו וכי הוא מושחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להביא

אשר ימות בה. או בכל עץ יד: לפי שנ' וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמ' בעץ

מחוץ לגבול עיר מקלטו
ורצח גאל הדם את הרצח אין
לו דם: כי בעיר מקלטו ישב
עד מות הכהן הגדל ואחרי
מות הכהן הגדל ישוב הרצח
אל ארץ אחזתו: והיו אלה
לכם לחקת משפט לדרתיכם
בכל מושבתיכם: כל מכה
נפש לפי עדים ירצח את
הרצח ועד אחד לא יענה
בנפש למות: ולא תקחו כפר
לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת: ולא תקחו לכוף
כפר לנוס אל עיר מקלטו לשוב
לשבת בארץ עד מות הכהן:

קרית שיזבותיה ויקטול
גאיל דמא ית קטולא לית
ליה דם: פוגדה ולי כארג ען
חד קריה חמאה פקתלה פלא
תיאל לה: ארי בקרית שיזבותיה
יתיב עד דימות כהנא רבא:
ובתר דימות כהנא רבא יתוב
קטולא לארע אחסנתיה: כל
יגלס פי קריה חמאה אי מות
אמאם אכביר ובעד מותה
יקגע אי ארץ חוזה: ויהון אלין
לגזירת דין לדריכון בכל
מות בניכם: ותכון הדה לכם
רסם חכם עלא מר אגיאלכם
פי גמיע מסאכנכם: כל דיקטול
נפשא לפום סהדין יקטול ית
קטולא וסהיד חד לא יסהיד באנש למקטל: כל מן קתל נפסא
עאמדא פבקול שאהדין אקתלוה ואמא שאהד ואחד פלא ישהד
עליה פיקתל: ולא תקבלון ממון על אנש קטול דהוא חיב לממת
ארי אתקטלא יתקטיל: ולא תאכדו דיה ען נפס קאתל יגב עליה
אקתל לא יקתל קתלא: ולא תקבלון ממון למערק לקרית שיזבותיה
למתב למיתב בארעא עד דימות כהנא: ולא תאכדו מנה דיה
לתהרבוה אי בעץ קרי אחמא ליעוד ויסכן אבלד בעד מות אמאם:

את הנפש בימין שמחזירו במיתתו אין לו דם הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם: בכל מושבותיכם
לימד שתהא סנהדרין נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל: כל מכה נפש הבא להרגו
על שהכה את הנפש לפי עדים ירצח כשיעידו שבמזיד ובהתראה הרגו: ולא תקחו כפר לא יפטר
בממון: ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו למי שנס אל עיר מקלטו שהרג בשוגג אינו נפטר מגלות

בממון

ולא תחניפו את הארץ אשר
אתם בה כי הדם הוא יחניף
את הארץ ולארץ לא יכפר
לדם אשר שפך בה כי אם בדם
שפכו׃ ולא תטמא את הארץ
אשר אתם ישבים בה אשר אני
שכן בתוכה כי אני יהוה שכן
בתוך בני ישראל׃

לו

ויקרבו ראשי האבות למשפחת
בני גלעד בן מכיר בן מנשה
ממשפחת בני יוסף וידברו לפני
משה ולפני הנשאים ראשי
אבות לבני ישראל׃ ויאמרו
את אדני צוה יהוה לתת את הארץ
בנחלה בגורל לבני ישראל
ואדני צוה ביהוה לתת את נחלת

ולא תחייבון ית ארעא דאתון
בה ארי דמא הוא מחייב ית
ארעא ולארעא לא מתכפר
על דם זכי דאתאשד בה אלהין
בדם אשדיה׃ ולא תדנסו אלבלד
אלדי אנתם פיה לאן אלדם ידנסה
ולא יגפר לכם ען דם אלדי ספך
בה אלא בדם סאפכה׃ ולא תסאבון
ית ארעא דאתון יתבין בה׃ ד
דשכינתי שריא בגוה ארי אנא
יי׳ שכינתי שריא בגו בני ישר׳׃
ולא תנגסו אלבלד אלדי אנתם
מקימין פיה אלדי כודי סאכן פיה
לאני אללה כודי סאכן פימא בין
בני אסראיל׃
וקריבו רישי אבהתא לזרעית
בני גלעד בר מכיר בר מנשה
מזרעית בני יוסף ומלילו קדם
משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני ישר׳׃ תם תקדם ריסא אבא
עשאיר בני גלעד אבן מכיר אבן מנשה מן עשירה׳ בני יוסף פתכלמו בין
ידי מוסי׳ ואלאשראף ורוסא אבא בני אסראיל׃ ואמרו ית רבוני פקיד
יי׳ למתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישר׳ ורבוני פקיד אתפקד במימרא

בממון לית כופר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן׳׳ לנוס׳׳ כמו לנס כמו שובי מלחמה כנוגי ממועד
ששבו מן המלחמה כמו לים היו כאשר תאמר שוב על ששב כבר ומול על שמל כבר כן תאמר לנוס
על מי שנס וקורהו נוס כלומ׳ מוברח ואם תאמר לנוס לברוח ותפרשהו לא תקחו כפר למי שיש לו לברוח
לפטרו מן הגלות לא ידעתי היאך יאמר לשבת בארץ הרי עדיין לא נס ומה יכן ישוב׳׳ ולא תחניפו׳׳ ולא
תרשיעו ולא תחייבו כתרגומו׳׳ אשר אני שוכן בתוכה׳׳ שלא תשכינו אותי בטומאתם׳׳ כי אני שוכן בתוך

צלפחד אחינו לבנתיו: והיו
לאחד מבני שבטי בני ישראל
לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת
אבתינו ונוסף על נחלת
המטה אשר תהיינה להם
ומגרל נחלתינו יגרע: ואם
יהיה היבל לבני ישראל
ונוספה נחלתן על נחלת
המטה אשר תהיינה להם
ומנחלת מטה אבתינו יגרע
נחלתן: ויצו משה את בני
ישראל על פי יהוה לאמר
כן מטה בני יוסף דברים: זה
הדבר אשר צוה יהוה לבנות
צלפחד לאמר לטוב בעיניהם
תהיינה לנשים אך למשפחת
מטה אביהם תהיינה לנשים:

דיי׳ למתן ית אחסנת צלפחד
אחונא לבנתיה: קאל אן אלה אמר
סיידנא באן יעטא אלבלד נחלה
באסהם לבני אסראיל ואמרה
איצא באן ידפע נחלה׳ צלפחד
אבינא אלי בנאתה: ויהוין לחד
מבני שבטי בני ישר׳ לנשין
ותתמנע אחסנתהון מאחסנת
אבהתנא ותתוסף על אחסנת
שבטא דיהוין להון ומעדב
אחסנתנא יתמנע: פנכאף אן צרן
נסאא לואחד מן אסבאט בני
אסראיל פתנקץ חצתהם מן
נחלה׳ אבאינא ותזאד עלא חצה׳
אלסבט אלדי יתזוגן מנה ויכון סהם
נחלתנא מנקוצא: ואם יהי יובלא
לבני ישר׳ ותתוסף אחסנתהון על
אחסנת שבטא דיהוין להון ומאחסנת
שבטא דאבהתנא תתמנע אחסנתהון: ולו יואפי סנה׳ אלאטלאק לבני אסר׳
לבקית חצתהן מזאדה עלא חצה׳ אלסבט אלדי יתזווגן מנה ונאקצא מן חצתנא:
ופקיד משה ית בני ישר׳ על מימרא דיי׳ למימר יאות שבטא דבני יוסף ממללין
פאמר מוסי׳ בני אסראיל ען קול אלה קאילא כמא קאל סבט ולד יוסף: דין
פתגמא דפקיד יי׳ לבנת צלפחד למימר לדתקין בעיניהון יהוין לנשין ברם
לזרעית שבטא דאבוהון יהוין לנשין: הדי אלאמר אלדי אמר אלה פי חכס
בנאת צלפחד אן יתזוגן במן חסן ענדהן לכן יכון מן עשירה׳ סבט אביהן:

בני ישר׳ אף בזמן שהם טמאים שכינה ביניהם: ונוסף על נחלת המטה שהרי בנה יורשה והבן מתיחס
על שבט אביו: ואם יהיה היובל מכאן היה ר׳ יהודה אומ׳ עתיד היובל שיפסוק: ואם יהיה היובל כלומר אין

207

ולא תסב נחלה לבני ישראל
ממטה אל מטה כי איש בנחלת
מטה אבתיו ידבקו בני ישראל:
וכל בת ירשת נחלה ממטות
בני ישראל לאחד ממשפחת
מטה אביה תהיה לאשה למען
יירשו בני ישראל איש נחלת
אבתיו: ולא תסב נחלה ממטה
למטה אחר כי איש בנחלתו
ידבקו מטות בני ישראל:
כאשר צוה יהוה את משה
כן עשו בנות צלפחד: ותהיינה
מחלה תרצה וחגלה ומלכה
ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן
לנשים: ממשפחת בני מנשה

ולא תסחר אחסנא לבני ישר׳
משבטא לשבטא ארי גבר
באחסנת שבטא דאבהתוהי
ידבקון בני ישר׳: חתי לא תדור
נחלה כאנת לבני אסראיל מן
סבט אלי סבט בל ילזם כל סבט
מנהם נחלה אבאיה: וכל ברתא
ירתת אחסנא משבטיא דבני
ישר׳ לחד מזרעית שבטא
דאבוהא תהי לאתו. בדיל דיירתון
בני ישר׳ גבר אחסנת אבהתוהי:
וכדי חכם כל בנת תרת נחלה
מן בעץ אסבאט בני אסראיל
פלואחד מן עשירה סבט אביהא
תכון זוגה לכי ירת כל סבט מנהם
נחלה אבאיה: ולא תסחר אחסנא

משבטא לשבטא אחרנא ארי גבר באחסנתיה ידבקון שבטיא דבני
ישר׳: ולא תדור איה נחלה כאנת מן סבט אלי סבט אכר בל ילזם
כל סבט מן בני אסראיל נחלתה: כמא דפקיד יי׳ ית משה כין עבדא
בנת צלפחד: פצנען בנאת צלפחד כמא אמר אללה מוסא: והואה
מחלה [illegible] תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחי אבוהון
לנשין: פצארה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנאת
צלפחד נסא לבני אעמאמהן: מזרעית בני מנשה

זו מכירה שחוזרת ביובל שהירושה אינה חוזרת ואפלו יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא
שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם: וכל בת יורשת נחלה עד היה בן לאביה: מחלה תרצה: כאן מנאן
לפי גדולתן זו מזו בשנים ונישאו כסדר תולדותן ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו:
חזק

מפטי

בני יוסף היו לנשים ותהי נחלתן
על מטה משפחת אביהן: אלה
המצות והמשפטים אשר צוה
יהוה ביד משה אל בני ישראל
בערבת מואב על ירדן ירחו:

בר יוסף הואה לנשין. והות
אחסנתהון על שיבט זרעית
אבוהון: אד'י מן עשירה' בני
מנשה אבן יוסף צלן נסאא
פכאנת נחלתהן לעשירה' סבט
וריי' אביהן: אלין פקודיא. דפקיד
יי' ביראד משה לות בני ישר'.

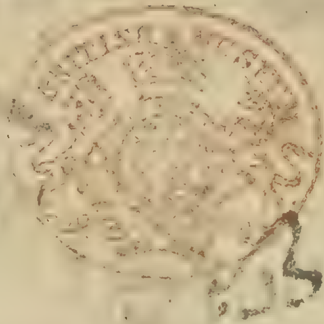
קלב פסו' סימ' בלק

במישריא דמואב. על ירדנא דיריחו: הדה אלוצאיא ואלאחכאם אלתי
אמר אללה בהא מוסי' לי בני אסראיל פי בריאת מואב על' אדן יריחא.

תרגום הפסוקים שלספר זה אלף ומ' אתים ושמונים ושמונה סימ' א'רפ'ח

פרשת אלה מסעי

בן יוסף חי

לנשים

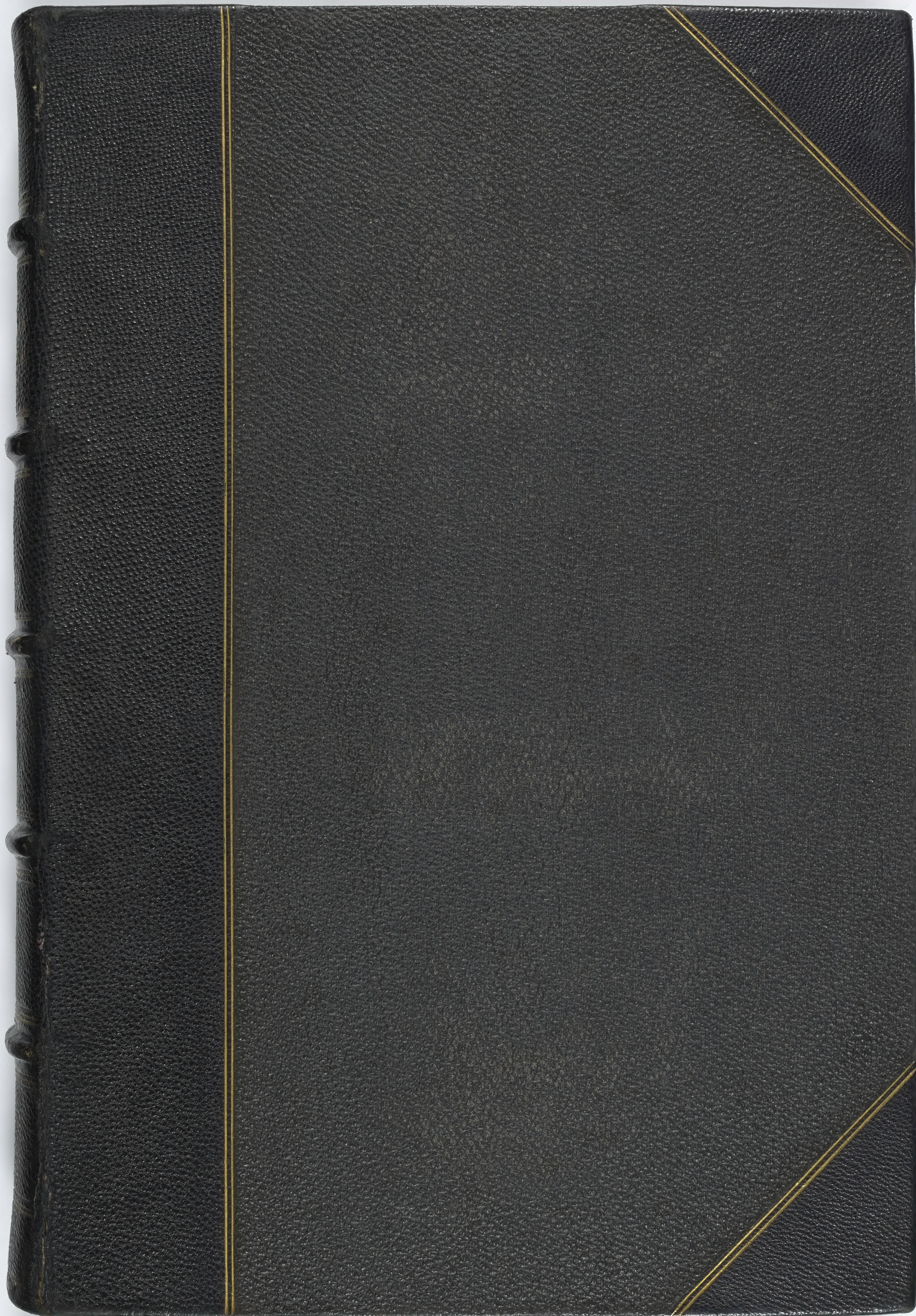
207 folios Apr 1880 [illegible]

[illegible]

B^t of M. W. Shapira
10 Apr. 1880.

A

LEVITICUS
AND NUMBERS
WITH TARGUM.
HEBREW.

BRIT. MUS.

